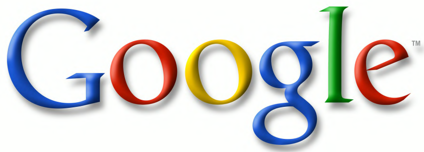

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

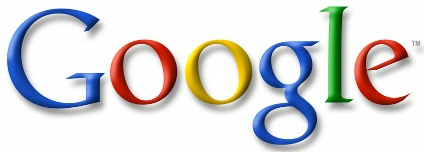
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

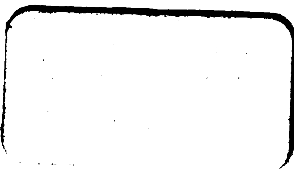
Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het "watermerk" van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

NIEUWE UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS, TE GRONINGEN.

lderink, Wetten op Militie en Schutterij . . f 2,90
ijksk. Schrijfboek van Nederland (in 16 kaarten) 0,10
ijksk. Schrijfboek van Europa (in 16 kaarten) 0,10
ı Assen, School-wandkaart van Friesland . . 12,00
van Nederland voor lei en schrift. 5e druk . 0,15
en Van Duinen, Cours de Lecture. I—III à 1,25
as, Ons Vaderland 0,25
. Baehrens, Miscellanea Critica 2,90
. Baehrens, Lectiones Horationae 1,25
Bakker, De kleine taalgids. 6 stukjes. 2e dr. à 0,25
akker en J. Mulder, Aardrijksk. van Nederland 0,20
M. Bartels, Het rekenen uit het hoofd . . 0,15
M. Bartels, Nederlandsche schoolliederen. 1—6.
0,20, 2 en 3 f 0,25, 4 en 5 f 0,30, 6. 2e druk 0,40
W. Beck en Dr. J. van Wageningen, Grieksche
tellen. 1—4 . . . . à 1,25
ck en Dr. v. Wageningen, Vocabularium. 1—4 à 0,75
nan en Van Goor, Duitsch leesboek. I. 5e druk 0,50
nan en Van Goor, Duitsch leesboek. II. 3e druk 0,75
nan en Van Goor, Duitsch leesboek. III. 2e druk 1,00
nan en Van Goor, Duitsch leesboek. IV, V à 1,00
Bense, Shorter works, 2 vols . . . . . . à 1,00
ı den Berg, Eerste teekenschriften. 1—6 . à 0,10
d. Berg, Teekenschriften. 1—4 à f 0,15, 5—8 à 0,20
. Berghuis, Beknopte burgerlijke bouwkunde . 2,50
. Berghuis, Water en burgerlijke bouwk. Geb. 25,00
Berghuis, Handleiding bij de opstellen. 2e druk 0,50
Berghuis, Schelpjes. I, II . . . . 5e druk à 0,25
Berghuis, Vertelselb. voor school en huis. 2e dr. 1,50
Berghuis en O. J. Quintus, Onze Moestuin . . 0,30
uis en Dijken, Uit vaders en grootvaders tijd 0,30
len Berg—Stomp, Het knipboek 0,90
len Berg—Stomp, Vrouwel. Handwerken. 3e dr. 1,25
Bergsma, Proeve van Plaatselijk reglement . 0,30
. Bergsma, Onze kamerplanten 0,90
s, Klassikale teekenmethode in 60 platen. I . 4,90
s, Klassikale teekenmethode in 40 platen. II . 3,90
s, Teekenschriften bij bovenstaande. 1—5 . à 0,20
s, Teekenen naar de natuur. I 2,90
rijving der vruchtsoorten. 3 stukken 2,25
theek van midden-Nederl. letterk. Afl. 1—49 à 1,50
th. voor Nederlandsche Letterkunde. I—VI à 0,50
er en Marwitz, Wandkaart voor Bijbelsche ge-
iedenis met handleiding 5,90
er en Marwitz, Schoolkaart van Palestina, in 6
den, met handleiding 3,90
. J. Blok, Geschiedenis v. h. Nederl. volk. Dl. I geb. 4,90
. J. Blok, De Jezuieten 0,75
Blum, Zestig jaartallen uit onze geschied. 4e dr. 0,07[5]
erma, Rekenopgaven voor kweekelingen . . 0,40
erma, Beginselen der Fransche taal. 3e druk 0,90
oerma, Exercises de lecture. . . . 2e druk 0,75
oerma, De Fransche taal. I 0,30
Boersma en P. van der Maen, Zuivelbereiding 1,00
erts en Koenen, Taalstudie. 9e druk. 3 deelen à 1,25
U. P. Boissevain, De waarde der epigraphiek . 0,50
D. Bos, Beginselen der analytische meetkunde 1,00
H. Bos, Leerboek der plantkunde . . . . geb. 2,90
. Bos, Teekenatlas van Nederland 0,15
. Bos, Teekenschrift 0,05
. Bos, Landen en Volken. Deel I—IV. Geb. à 3,75
. Bos, Leerboek der aardrijkskunde. 7e druk 3,75
. Bos, Beknopt leerboek der aardrijkskunde 8e dr. 1,90
. Bos, Beknopt Leerb. d. Land- en Volkenkunde. 1,25
. Bos, Leiddraad onderwijs aardrijkskunde. 2e dr. 0,90
. Bos, School-atlas der aarde . . . 11e druk 4,00
. Bos, Atlas der geheele aarde in 60 kaarten . 1,75
. Bos, Natuur- en staatkundige atlas 2,90
. Bos, Atlas voor de volksschool . . 12e druk 1,00
Bos, Aardrijkskunde voor de volksschool 8e druk 0,40
Bos, Nederland en zijne overz. bezittingen 3e dr. 0,25
. Bos, De plaats der aardrijkskunde 0,40
. Bos, Platen voor aardrijkskunde . 12e druk 0,60
. Bos, De globe. Aardrijkskundig schetsboek . 3,00
. Bos, Kleine atlas voor de volksschool. 4e druk 0,50
. Bos, Eerste atlas voor de volksschool. 5e druk 0,35
. Bos, Schetsen uit Nederland en Nederl. Indië 0,35
. Bos, Schoolplaten voor aanschouwelijk onder-
js in aardrijkskunde, 1—13, met handleiding . 9,75
. Bos, Schoolkaart van Groningen in 9 bladen 10,00
. Bos, Wereldkaart in 6 bladen 8,75
. Bos, Wandkaart van Midden-, West- en Zuid-
ropa in 9 bladen. Uitg. A met namen . . . 9,00
tg. B zonder namen 9,00
. Bos, *Nieuwe* atlas voor de volksschool . . . 1,00
, Van Gelder en Rijkens, Schoolkaart van Oost-
ndië . . . . . . 2e druk met handleiding 15,50
r. J. Ritzema Bos, Landbouwdierkunde. 2 deelen 21,25
. J. Ritzema Bos, Insectenschade 2,50
J. Ritzema Bos, De vogels 0,30
J. Ritzema Bos, Schetsen uit het dierenrijk. 2e dr. 0,30
J. Ritzema Bos en Dr. H. Bos, Dierkunde. 4e dr. 2,50
wijk en Zijlstra, Het rekenen. 1 en 2. 4e druk à 0,20
wijk en Zijlstra, Het rekenen. 3—8. 4e druk à 0,25

Boswijk en Zijlstra, Het rekenen. Voorl. 6e stukje. f 0,20
Boswijk en Zijlstra, Rekenkundige vraagstukken . 0,25
Boswijk en Zijlstra, Theorie der rekenkunde . . . 0,40
Boswijk en Zijlstra, Cijferoefeningen 0,20
D. Boswijk, Repetitieboek I—III . . . . à 0,30
H. Bouman, Opvoeding en onderwijs. I, II 1e . . . 4,90
H. Bouman, Beknopte opvoedkunde v. d. lagere school 1,25
H. Bouman, Vormleer in de lagere school. 9e druk 1,80
H. Bouman, Vormleer in opgaven en oefen. 2 st. à 0,25
H. Bouman, Aanschouwelijk onderwijs. 12 pl. 3e druk 2,90
H. Bouman, Handleiding b. h. aansch. onderw. 5e dr. 0,90
H. Bouman, Het gulden kinderboek. Geïllustreerd . 1,25
H. Bouman, Leesboekjes. 5 stukjes. 32e druk . à 0,25
H. Bouman, Eerste schooljaren. 6 stukjes. 7e druk à 0,25
H. Bouman, Platen bij de Eerste schooljaren . . 2,90
H. Bouman, Handboek voor het leiden der oefeningen 0,75
H. Bouman, De paedagogie der lagere school. Geb. 1,50
L. Bouwman, Examen-opgaven v. hulponderwijzers . 0,40
L. Bouwman, Examen-opgaven v. hoofdonderwijzer 0,40
L. Bouwman, Examen-opgaven voor onderwijzers . 0,50
L. Bouwman Jz., Gonometrie en vlakke trigonometrie 0,90
Marius A. Brandts Buys, Twaalf kinderliederen . 0,65
A. Br. van Eikema, Mijn eerste en tweede boekje 4e dr. 0,25
J. Brouwer, Het zinsverband 0,60
B. van Bruggen, Stijloefeningen 0,75
B. Brugsma, Schetsen uit het natuurleven. 7e druk 0,30
B. Brugsma, Aanschouwingsonderwijs. 40 pl. 5e druk 4,90
Brugsma en Eldering, 30 platen v. aanschouw. onderw. 3,90
K. ten Bruggencate, Hoofdzaken d. Eng. gramm. 3e dr. 0,75
K. ten Bruggencate, De uitspraak v. h. Engelsch. 3e dr. 1,00
K. ten Bruggencate, The Chimes by Charles Dickens 0,60
K. ten Bruggencate, The Cricket on the Hearth . 0,60
K. ten Bruggencate, A Christmas carol 0,60
D. de Bruin Jr., Nieuw Leesboek I 0,25
P. Bruining, Schets der zede- en geloofsleer . . . 0,15
Dr. K. D. Bülbring, Englische Philologie 0,65
Dr. van Capelle en Ekker, Ned.-Lat. woordenb. Geb. 4,90
Ten Cate en Van Milligen, Lager onderwijs. 3e druk 1,25
Ten Cate en A. Moens, De wet op het lager onderwijs,
met aanteekeningen en bijlagen. . . . . 4e druk 4,50
I. J. Blaupot ten Cate, Het domicilie van onderstand 1,60
Dr. T. Cannegieter, De zedelijkheid 1,90
Dr. T. Cannegieter, Kerk, kerkleer, kerkrecht . . . 0,50
Dr. T. Cannegieter, Object. en subject. in de dogmatiek 0,50
Dr. T. Cannegieter, Dogmatische wetenschap . . . 0,50
Dr. T. Cannegieter, Evangeliedienaar 0,50
Dr. J. J. Cornelissen, Libellis Jocularis 0,75
Dr. Coster en Opwyrda, Pharm. Neerl. 4 deelen. . 36,75
Mr. Cremers, Aanteekeningen op de Nederlandsche
wetboeken. 6 deelen met 21 vervolgen 107,50
Mr. W. C. I. J. Cremers, De gemeentewet. 4e dr. Geb. 6,00
Mr. W. C. I. J. Cremers, Wetgeving op het notaris-
ambt . . . . 2e dr. geb. 2,50
Mr. W. C. I. J. Cremers, Aanteeken. op de Grondwet 2,65
Nieuw Bijbelsch Dagschrift. 12 afleveringen per jaar 3,75
F. C. Delfos, Beginselen d. Scheikunde, met fig. 2e dr. 1,25
F. C. Delfos, Kennis der natuur. 2 stukjes. . . . à 0,30
Mr. G. Diephuis, Nederl. burgerlijk regt. 13 dln. 3e dr. 116,00
Mr. G. Diephuis, Handb. Ned. burg. regt. 3 dln. 3e dr. 15,00
Mr. G. Diephuis, Handelsregt. 3 deelen . . 2e druk 15,00
Mr. G. Diephuis, De wet op het lager onderwijs. . 1,80
H. W. Dijken, Vlinders voor 't jonge volkje. 5e druk 0,25
H. W. Dijken, Woorden en zinnen. 7 stukjes . . . 0,45
H. W. Dijken, Natuurkennis 0,30
R. Dijkstra, Wegwijzer voor de Duitsche taal . . . 0,50
H. C. P. Dirks, Lecture et récitation . . . 2e druk 1,00
Dittes—Wendel, Ziel- en redeneerkunde. . 2e druk 1,25
J. Doornbos, Huisboek voor den landman 3,90
Douwes, De kleine wekker. 3 stukjes. 3e druk à 0,20
Douwes en Feith, Ned. kerkelijk wetboek. Geb. 2e dr. 3,75
J. Douwes, De wijsgeer J. F. L. Schröder 3,00
J. Douwes, Gouden gansje. Kinder-operette met zang 0,30
E. Drenth, Zakwoordenboekje der muziek 0,60
J. A. van Droogenbroeck, Zonnestralen. Geïll. 4e druk 1,25
J. L. Ph. Duijser, Nederlandsche taaloefeningen. 2e dr. 0,35
J. L. Ph. Duijser, Nederl. Stijloef. I, II. . 2e dr. à 0,75
J. L. Ph. Duijser, Nederlandsche taal. 3 stukj. 3e dr. à 0,50
J. L. Ph. Duijser, Algem. geschiedenis. 2 dln. 2e dr. à 0,90
J. L. Ph. Duijser, Leerboek der vaderl. gesch. 2 dln. à 0,90
J. L. Ph. Duijser, Overzicht v. d. Gesch. d. Ned. letterk. 1,50
Duijser en Van Goor, Letterk. leesboek. I en II. 2e dr. à 1,25
Duijser en de Vries, Studie van het Nederlandsch. geb. 1,90
Duijser en Groeneveld, Nederl. lectuur I f 0,60, II . 0,75
P. van Duinen, Recueil de traductions 0,50
P. van Duinen, Recueil de phrases 1,2
C. F. v. Duyl, Geschiedenis, 2 stukjes . 2e druk à 0,4
C. F. van Duyl, Fransch lees- en vertaalboek. I f 0,90,
. II f 1,00, III 1,2
C. F. van Duyl, Onze geschiedenis. I, II. . 2e druk 0,7
C. F. van Duyl, Het juiste woord 1,0
C. F. van Duyl, Leerboek der Fransche taal. I . . 1,2
C. F. van Duyl, Fransche volksvertelsels 2,5
C. F. van Duyl, De eerste trap van het taalonderwijs.
Serie A. I—IV . . . . 9e druk à 0,2

Van de School-uitgaven kan men present-exemplaren ter kennisneming aanvragen.

C. F. van Duyl, De eerste trap van het taalonderwijs.
Serie **B.** I—IV (Stijloefeningen) . . . . 2e druk à ƒ 0,25
C. F. van Duyl, Oefeningen in 't Nederlandsch. 5e dr. 0,50
C. F. van Duyl, Mijn vaderland. . . . . . . 4e druk 0,25
C. F. van Duyl, Langue française. 1e en 2e partie à 0,50
C. F. van Duyl, Langue française. 3e, 4e en 5e partie à 0,75
C. F. van Duyl, Nichten en neven 2,90
C. F. v. Duyl, Beschavingsgeschiedenis v. Nederland 2,25
Dr. Is. van Dijk, Verkeerd Bijbelgebruik 0,60
J. van Effen, De Holl. Spect., bew. d. A. W. Stellwagen 2,50
Dr. Engelbregt, Latijnsch woordenboek. Geb. 4e dr. 9,75
Mr. A. W. Engelen, Algemeene geschied. 4 dln. 3e dr. 13,00
Mr. A. W. Engelen, Tijdtafels der algem. geschiedenis 1,25
Dr. J. E. Enklaar, Eerste beginselen der scheikunde 0,75
Dr. J. E. Enklaar, Handleiding eerste begins. d. scheik. 0,40
Dr. van den Es, Grieksch woordenboek. Geb. 4e druk 9,75
Dr. van den Es, Nederl.-Grieksche woordenlijst. 4e dr. 2,50
Dr. van den Es, Grieksche antiquiteiten. . 3e druk 2,00
Dr. van den Es, Grieksche opstellen. 4 stukjes. 7e dr. à 1,25
Dr. v. d. Es, Grieksche en Romeinsche letterk. 3e druk 3,75
Dr. van den Es, Grieksche spraakkunst . . 2e druk 3,75
Dr. van den Es, Grieksche buigingsleer 1,25
Dr. van den Es, Uittreksel Gr. en Rom. letterkunde 0,50
Dr. van den Es, Studie Grieksche oudheid 0,50
F. L. Faisely, Cours pratique de langue française. I ƒ 1,15, II 0,90
F. L. Faisely, Cours pratique de langue française. I, II, 2e Serie . . . . à 0,75
F. L. Faisely, Questionnaire. 0,25
F. F. C. Fischer, Vocabularium 0,75
Dr. C. M. Francken, Studie over taal- en letterkunde 0,25
Dr. C. M. Francken, De wet op het hooger onderwijs 0,50
Dr. C. M. Francken, Grieksche en Romeinsche letterk. 0,40
Dr. C. M. Francken, Oratio de civitate Atheniensi . 0,60
Dr. C. M. Francken, Prometheus en Pandora . . . 0,50
Dr. C. M. Francken, Plauti Aulularia 1,50
. G. Frederiks, Oefeningen i. h. schrijven d. Ned. taal 0,90
Aimé Gauthey, La gerbe 0,90
Mr. C. C. Geertsema, De zijlvestenijen in Groningen 0,90
Mr. C. J. Geertsema, Ongebouwde eigendommen . 0,90
V. v. Gelder, Schoolatlas v. Nederl. Oost-Indië. 3e dr. 2,50
W. van Gelder, Uit Indië de aarde rond. I. 4e druk 0,40
W. van Gelder, Uit Indië de aarde rond. II. 3e druk 0,50
W. van Gelder, Kaart van Java en Madoera . . . 1,00
.. van Gelderen, Nederlandsche taal in de lagere school. 1e stukje ƒ 0,20, 2e en 3e stukje à ƒ 0,25, 4e stukje 0,30
I. van Gelderen, De candidaat-hoofdonderwijzer . . 0,75
J. Geluk, Opvoedingsleer 1,50
J. Geluk, Woordenboek voor opvoeding en onderwijs 12,50
A. van Gestel, De justitia et lege civili 1,90
Gids voor den onderwijzer. I—VIII . . . . à 4,90
Dr. W. Gleuns, Leerboek der meetkunde . 4e druk 1,25
Dr. W. Gleuns, Wis- of sterrekundige aardrijksk. 3e dr. 0,90
J. J. A. Goeverneur, 140 kinderliederen . . 4e druk 1,25
J. J. A. Goeverneur, Vijftig kinderspelen . 2e druk 0,50
J. J. A. Goeverneur, Fabelboek. 4 stukjes. 10e dr. à 0,25
J. J. A. Goeverneur, Nieuw fabelboek met gekleurde platen. 4 deeltjes . . . . 10e druk à 0,60
J. J. A. Goeverneur, De keesiade 0,50
A. W. Gravelaar, Leerboek der rekenkunde. I. . . 0,75
A. W. Gravelaar, Rekenkundige vraagstukken. . . 0,50
A. W. Gravelaar, Rekenkundige vraagstukken. II . 0,50
N. L. W. A. Gravelaar, Vraagstukken. I: Planimetrie 0,50
N. L. W. A. Gravelaar, Vraagstukken. II: Stereometrie 0,50
N. L. W. A. Gravelaar, Leerboek der algebra. 1e ged. 1,25
N. L. W. A. Gravelaar, Grondbegins. der perspectief 0,60
N. L. W. A. Gravelaar, Vraagst. b. h. Leerb. d. Alg. I 0,50
N. L. W. A. Gravelaar, Leerboek der planimetrie . 1,25
T. Greidanus, Theorie der rekenkunde . . 2e druk 1,50
T. Greidanus, Rekenvoorstellen . . . . . . 4e druk 1,25
T. Greidanus, Antwoorden op de rekenvoorstellen . 0,90
T. Greidanus, Leerboek der algebra. I en II. . . à 1,75
Van Grieken, Burgerlijke bouwkunde. 3 deelen . . 25,00
Dr. F. G. Groneman, Natuurkundige vraagst. 3e dr. 1,25
Dr. F. G. Groneman, Honderd vraagstukken ter herhaling van de natuurkunde . . . . . . 2e druk 0,60
De Groot, Leopold en Rijkens, Nederl. letterk. 6e druk 3,80
Dr. J. H. Gunning JHz., Het protestantsche Nederland 1,90
Dr. J. H. Gunning JHz., Onze eeredienst 1,90
Dr. J. H. Gunning JHz., De chasidim 1,25
Dr. J. H. Gunning JHz., Leven van H. W. Witteveen 0,75
Dr. J. H. Gunning JHz., De blijvende Heer daarboven 0,60
. H. A. Günther, Leerboek d. Engelsche taal. 2e dr. 1,25
. H. A. Günther, A Handbook of the English Language 1,90
Dr. A. Halberstadt, Oefening in de Latijnsche vormleer 0,90
Dr. A. Halberstadt, Lhomond's Urbis romae 2e dr. 1,90
Dr. A. G. van Hamel, La chaire de Français . . . 0,60
:. van Haren, Wet Vermogensbelasting 1,25
:. van Haren, Wet beroeps- en bedrijfsbel. Afl. 1 . 0,40
'. Hazewinkel, Algem. en Vaderl. Geschied. **A** geb. 1,90
'. Hazewinkel, Algem. en Vaderl. Geschied. **B** geb. 2,90
Heeringa Gz., Nederlandsche stijl. I en II . . à 0,75
. E. Helge, Schetsen van dieren. I . . . 18e druk 0,30
. E. Helge, Schetsen van Dieren. II 0,30
. E. Helge, Schetsen van planten . . . 13e druk 0,30
. E. Helge, Schetsen van planten. II 0,30
. E. Helge, Schetsen van delfstoffen . . 9e druk 0,30
. E. Helge, Schetsen v. natuurversch. 1e en 2e st. 6e dr. à 0,30
. E. Helge, De mensch . . . . 5e druk 0,30

J. E. Helge, Het dierenrijk . . . . 2e druk ƒ 0,30
J. E. Helge, Het plantenrijk 0,30
J. E. Helge, De plant. 0,30
Dr. W. L. v. Helten, Kleine Nederl. spraakkunst. 5e dr. 1,90
Dr. W. L. van Helten, Vondels taal. 3,75
Dr. W. L. v. Helten, Bijdrage vaderlandsche taalstudie 0,60
Dr. W. L. van Helten, Middelnederlandsche versbouw 1,90
Dr. W. L. v. Helten, Middelnederlandsche spraakkunst 7,50
Dr. W. L. van Helten, Van den Vos Reynaerde . . 3.00
C. R. C. Herckenrath, Le français enseigné en français, I 0,30
S. G. Heringa, Aardrijkskundig woordenb. v. Nederland 2,90
H. Hermans en Dr. J. Woltjer, Historische atlas. 3e dr. 2,90
D. Hoekzema's Gleanings from English prose. 7e druk 1,75
D. Hoekzema's Gleanings from English poetry. 4e dr. 1,75
D. Hoekzema, Matériaux biographiques . . 2e druk 0,75
A. F. C. Hoffmann, Teekencursus v. d. lagere school. 2 st. à 0,40
K. Hofkamp, Vertellingen v. een torenwachter. 10e dr. 0,30
K. Hofkamp, Klokjes. Nieuwe vertellingen. 8e druk. 0,30
Hofkamp en Haarman, Schrijfcursus. 2 stukj. 3e dr. à 0,25
C. Honigh, Hoogduitsch leesboek. I . . . . 5e druk 0,75
C. Honigh, Hoogduitsch leesboek. II. . . . 3e druk 1,00
C. Honigh, Hoogduitsch leesboek. III . . . 2e druk 1,25
C. Honigh en G. J. Vos Az., Van eigen bodem. **A.** Uit tweeërlei pen. Inleidende reeks. 1—6. 8e druk à 0,30
C. Honigh en G. J. Vos Az., Van eigen bodem. **B.** Uit velerlei pen. Voor de lagere school. 1—6. 2e dr. à 0,25
C. Honigh en G. J. Vos Az., Van eigen bodem. **C.** Uit velerlei pen. Voor de lagere en middelb. school. 1—3. 12e druk. à ƒ 0,30. 4—6 . . . . . 8e druk à 0,40
C. Honigh en G. J. Vos Az, Van eigen bodem. **C.** 7e en 8e stukje. Slotbundel. 1,25
C. Honigh en G. J. Vos Az., Liedeboek. I 0,25
J. v. d. Hout en T. J. Tengeler, Aant. o. d. studie d. rekenk. 0,90
C. Huygens, Dichtwerken door Dr. J. A. Worp, 8 dln. gebonden . . . . à 2,90
C. Huygens, Zedeprinten door H. J. Eijmael . . . 1,25
Jaarboek der Groninger universiteit. I—IV . . . à 1,90
H. Jacobs, Foutieve oplossingen 0,25
H. Jacobs, Vragen met toelichtingen over de theorie der rekenkunde 0,40
H. Jacobs, Voorbereiding voor het mondeling examen van hoofdonderwijzer. 0,50
Jacobs en Koenen, Nederl. spraakkunst. Gebonden 3,00
Dr. A. de Jager, Nieuwe taal- en letteroefeningen . 1,00
J. G. Jeen, Verwarming en ventilatie 1,25
Dr. Jonckbloet, Nederl. letterkunde 6 dln. Geb. 4e dr. 17,40
Dr. Jonckbloet, Bekn. gesch. d. Nederl. letterk. 3e dr. 2,50
Dr. Jonckbloet, Beoefening d. Nederlandsche letterk. 0,60
Dr. Jonckbloet, Vanden Vos Reinaerde 4,90
Dr. Jonckbloet, Etude sur le roman de Rénart . . 6,90
Dr. Jonckbloet, Gedenkboek d. Gron. hoogesch. Geb. 10,90
Kaart der Nederlanden, in 9 bladen . . . . 3e druk 10,00
D. Kanon, Rekenonderwijs. 4 stukjes . . . . . . à 0,20
G. L. Kepper, Regeering van Willem III 37,50
Dr. P. J. van Kerckhoff, Tegenw. toestand der scheikunde 0,60
Dr. P. J. van Kerckhoff, Over chemische verbinding 0,60
A. J. Kikkert en I. Bulk, Boekhouden v. bloemkweekers 0,60
M. J. Koenen, De Kleine Steller, 2 stukjes . . . à 0,15
M. J. Koenen, Het nieuwe taalboek. I—IV. 1e, 11e dr. à 0,20
M. J. Koenen, Het nieuwe taalboek. IV. 2e. 7e druk 0,20
M. J. Koenen, Het nieuwe taalboek. V, VI. 5e druk 0,50
M. J. Koenen, Voorlooper v. h. nieuwe taalboek. 4e druk 0,25
M. J. Koenen, Denken en schrijven. I—III. 2e druk à 0,20
M. J. Koenen, Denken en schrijven. IV en V. 3e druk à 0,25
M. J. Koenen, Handleiding 0,50
M. J. Koenen, Een kleine sleutel . . . . . . 2e druk 0,25
M. J. Koenen, Nederlandsch zakwoordenboekje. 7e dr. 0,25
M. J. Koenen, Handleiding b. h. rekenen op rekenraam 0,50
M. J. Koenen, Rekenboek der aanvangsklasse . . . 0,20
M. J. Koenen, Hoofdrekenen. 2e afdeeling 0,20
M. J. Koenen, Keur uit Staring 1,00
M. J. Koenen, Bloemlez. uit Bilderdijk. 2 deelen à 1,25
M. J. Koenen, Nederlandsche spraakkunst 1,50
M. J. Koenen, Practische stijlleer 1,00
M. J. Koenen, Proefsteen voor 't examen 0,60
M. J. Koenen, Kleine Nederlandsche spraakkunst . 0,50
M. J. Koenen, Ter herhaling 0,90
M. J. Koenen, Korte lessen . . . . 2e druk 0,60
M. J. Koenen, Nederlandsche Dictees . . 3e druk 0,60
M. J. Koenen, De hoofdzaken d. Nederlandsche spraakk. 0,35
M. J. Koenen, Oefenschool der spraakkunst 0,75
M. J. Koenen, Grepen uit de Nederl. Spraakk. . . . 0,25
M. J. Koenen en W. Westendorp, Taalonderwijs . . 0,25
A. M. Kollewijn, Nederl. Bezittingen . . 4e druk 0,75
A. H. van der Kolff, Paedagogisch vragenboek . . 0,50
De Kostschool, door een Kostschoolhouder. 0,50
W. Kreling, Beginselen der meetkunde . . 6e druk 1,75
W. Kreling, Meetkundige werkstukken 0,90
W. Kreling, Meetkundige vraagstukken 0,30
K. W. Krüger, Grieksche spraakleer. I, II. 2,90
Dr. E. F. Kruijf, Naamlijst der zendelingen in plano 0,25
Dr. E. F. Kruijf, Zendelingsgenootschap. 1e ged. *bij int.* 1,75
Joh. A. Leopold, Hochdeutsche Sprachschule. 3e druk 1,90
Joh. A. Leopold, Deutsches Lesebuch. I, II. 5e druk à 1,90
Joh. A. Leopold, Kleine Deutsche Sprachschule . . 1,25
Joh. A. en L. Leopold, Nederl. leesb. 1e, 7e en 8e st. 3e dr. à 0,35
Joh. A. en L. Leopold, Van de Schelde t. de Weichsel. 3 dln. 18,00
Kath. Leopold, Tooneelstukjes voor de jeugd . . . 0,70
Kath. Leopold, Aanschouwingslessen 0,90

L. Leopold, Nederlandsche schrijvers. Gebonden . . f 2,50
L. Leopold, Blaren van allerlei boomen . . 5e druk 0,30
L. Leopold, Ned. letterk., met 36 portretten, 2e druk 4,50
L. Leopold, 1. Meiregen. . . . Serie A 21e druk 0,30
L. Leopold, 2. Dauwdroppels. . » A 22e druk 0,30
L. Leopold, 3. Sneeuwvlokken . » A 20e druk 0,30
L. Leopold, 4. Mosroosjes . . . » A 23e druk 0,30
L. Leopold, 5. Wildzang . . . » A 15e druk 0,30
L. Leopold, 6. Klimop . . . . » A 10e druk 0,30
L. Leopold, 7. Stofgoud . . . . » A 17e druk 0,30
L. Leopold, 8. Bonte steenen. . » A 10e druk 0,30
L. Leopold, 9. Uit onze gesch. . » A 8e druk 0,30
L. Leopold, 1. Meiregen . . . Serie B 10e druk 0,30
L. Leopold, 2. Dauwdroppels. . » B 9e druk 0,30
L. Leopold, 3. Sneeuwvlokken . » B 8e druk 0,30
L. Leopold, 4. Mosroosjes . . . » B 9e druk 0,30
L. Leopold, 5. Wildzang . . . » B 7e druk 0,30
L. Leopold, 6. Klimop . . . . » B 7e druk 0,30
L. Leopold, 7. Stofgoud. . . . » B 6e druk 0,30
L. Leopold, 8. Bonte steenen. . » B 3e druk 0,30
L. Leopold, 1. Meiregen. . . . Serie C 4e druk 0,30
L. Leopold, 2. Dauwdroppels. . » C 4e druk 0,30
L. Leopold, 3. Sneeuwvlokken . » C 3e druk 0,30
L. Leopold, 4. Mosroosjes . . . » C 3e druk 0,30
M. en L. Leopold, Een sleutel, I (proza) 5e druk. . 1,90
M. en L. Leopold, Een sleutel, II (poëzie) 3e druk . 1,90
M. en L. Leopold, Oud en Nieuw. I, II. 2e druk à 1,75
M. Leopold, Opvoeding in huis en school. 6e druk 1,25
M. Leopold, De tolk, bloeml. ter vertaling. 4e druk 0,90
M. Leopold, Natuurgenot . . . . 7e druk 0,30
J. J. Lagers, Duitsch leesboek 0,90
Dr. J. J. Le Roy, De menschelijke bewegingstoestel 1,25
Dr. J. J. Le Roy, Grondstellingen der natuurkunde 1,25
Dr. J. J. Le Roy, Natuurk. van den gezonden mensch 1,25
Mr. P. W. A. Cort v. d. Linden, Zilvercrisis. . . . 0,75
Mr. P. W. A. Cort v. d. Linden, Muntpolitiek . . . 0,50
Mr. P. W. A. Cort v. d. Linden, De Malaise. . . . 0,75
Mr. P. W. A. Cort v. d. Linden, De liberale partij. 2,50
Mr. W. H. de Sav. Lohman, De Ned. staatswetten 5,50
Mr. W. H. de Sav. Lohman, Het Staatsblad. I—VI. 1|8 88,95
Mr. W. H. de Sav. Lohman, De prostitutie 0,60
P. Louwerse, Alles zingt. Geïllustreerd. 2e dr. geb. 1,50
P. Louwerse, Geschiedenisversjes 0,35
P. Louwerse, De kleine huisvriend. 10 deelen . . à 0,65
P. Louwerse, Uit den Franschen tijd 0,30
P. Louwerse, Uit ouden tijd 0,30
P. Louwerse, Vier koningen 0,30
P. Louwerse, De wonderwereld. Sprookjes. 0,30
P. Louwerse, Uit het jonge leven 0,30
P. Louwerse, Kinderlief. Kleine verhalen 0,30
P. Louwerse, Rijmpjes en vertellingen. 5 stukjes à 0,50
R. en V. Loveling, Gedichten. Gebonden. 2e druk 2,90
G. W. Lovendaal, Lentedagen 0,30
G. W. Lovendaal, Aan moeders schoot. Met platen 0,50
G. W. Lovendaal, Lied der liefde 1,50
A. Lijsen, Michiel Adriaansz. de Ruyter 0,50
A. Lijsen, Michiel Adriaansz. de Ruyter. Partituur. 1,25
A. Lijsen, Michiel Adriaansz. de Ruyter. Tekstboekje 0,15
Dr. W. C. v. Manen, Persoonl. karakter der Godgel. 0,50
Dr. W. C. v. Manen, Christelijke letterkunde . . . 0,50
Dr. W. C. v. Manen, Het Nieuwe Testament . . . 2,90
Dr. Margadant, Gesch. der Grieken en Romeinen . 1,25
Dr. J. C. Matthes, Het boek Job. Afl. 1—3. 2e druk 2,70
Dr. J. C. Matthes, De nieuwe richting . . . 6e druk 1,50
Dr. J. C. Matthes, Nederl. taal- en spelregels 4e druk 0,60
Dr. J. C. Matthes, Uit onze beste schrijvers 2e druk 1,90
Dr. J. C. Matthes, Brandt's leven van P. C. Hooft 0,90
Dr. R. A. Mees, Nieuwe denkb. op Natuurk. gebied 0,60
Dr. E. Mehler, Grieksche Syntaxis 1,00
Dr. A. J. Mertens, Eng. Spraakkunst I f 0,75, II f 1,00, III 1,25
Dr. A. J. Mertens, English Grammar . . . 2e druk 2,90
Dr. A. J. Mertens, Beknopte Eng. Spraakkunst . . 0,60
Dr. A. J. Mertens, Inleiding Engelsche taal 0,60
Dr. A. J. Mertens, Fransche spreekoefeningen . . . 0,75
Dr. A. J. Mertens, Duitsche spreekoefeningen . . . 0,75
Dr. A. J. Mertens, Engelsche spreekoefeningen . . 0,75
Dr. B. van der Meulen, Ons lager onderwijs . . . 0,50
Van der Meulen en Douwes, Het kompas 0,90
Dr. H. C. Michaelis, Bloeml. Lat. prozaschrijvers . 1,25
J. H. Meijer, History of the English literature . . . 1,50
Dr. H. W. Middendorp, De waarde van Koch's geneesmiddel tegen tuberculose 1,00
Dr. H. W. Middendorp, Nadere mededeelingen . . 0,50
Dr. H. W. Middendorp, Weitere Mittheilungen . . 0,60
Dr. H. W. Middendorp, Tuberkelbac. bestaan niet. I, II à 0,50
John Stuart Mill, Staathuishoudkunde. 2 deelen . . 12,50
G. van Milligen, Programma's voor de verschillende akten lager onderwijs 0,25
G. van Milligen, Nederl. staatsburger . . . 3e druk 1,25
G. van Milligen, Beroepskeuze . . . . geb. 3e druk 2,90
G. van Milligen, Wiskundige Aardrijkskunde . . . 1,00
G. van Milligen, Methodiek voor de lagere school . 1,00
W. B. G. Molkenboer, Teekenen in de lagere school, Handleiding voor den onderwijzer met 80 pl. 2e druk 0,90
W. B. G. Molkenboer, Teekenschrift v. d. leerl. 1—5 à 0,12[5]
Mr. W. Modderman, Hedendaagsche regtsgeleerdheid 0,60
Mr. W. Modderman, Receptie voor het Rom. recht 1,25
Mr. W. Modderman, Handboek Rom. recht. I—III. 1|2. 12,40
Mr. W. Modderman, Pract. en theor. der rechtswetens. f 0,60
Mr. W. Modderman, Friedrich Carl von Savigny . 0,40
Mr. W. Modderman, Wil of Vertrouwen 0,75
Mr. H. E. Moltzer, Middelnederl. dramatische poezy 7,50
Mr. H. E. Moltzer, Anna Roemers Visscher 0,40
Mr. H. E. Moltzer, Heiligerlee 0,30
Mr. H. E. Moltzer, Studeeren 0,25
Mr. H. E. Moltzer, Taalkunde 0,50
Mr. H. E. Moltzer, Bilderdijk 0,25
Mr. H. E. Moltzer, Shakspeare 0,75
Mr. H. E. Moltzer, Hareniana 1,50
Mr. H. E. Moltzer, Historische beoefening. Ned. taal 0,40
Mr. H. E. Moltzer, De volksverb. in het rijk der taal 0,60
Mr. H. E. Moltzer, Matthias de Vries 0,60
J. Mulder, Aanschouwelijk rekenen 0,75
J. Mulder, Schriftelijk rekenen (1—100) 0,20
J. Mulder, Rekenplaten. Per stel 3,75
L. Mulder, Eerste onderr. in de Vad. Gesch. 6e druk 0,40
L. Mulder, Handl. tot de kennis der Vad. Gesch. 13e dr. 1,90
L. Mulder, Beknopt handboek der Alg. Geschiedenis 1,90
L. Mulder, Handl. tot de kennis d. Alg. Gesch. I. 11e dr. 1,90
L. Mulder, Handl. tot de kennis d. Alg. Gesch. II. 9e dr. 1,90
Museum. Maandbl. v. Philologie en Gesch., p. jaarg. 5,90
Nassau's Geschriften. 3 deelen 15,00
Nassau's Gedachten over opvoeding, door Stellwagen 0,60
Nassau, Nederl. Koloniën door Stellwagen 1,05
D. R. Nauta, Repetitorium voor de Fransche letterk. 0,70
M. G. van Neck, Preparatory English Prose . . . 0,90
M. G. van Neck, Easy English Prose . . . 2e druk 1,00
M. G. van Neck, Advanced English Prose . . . 1,25
Neêrlands Plantentuin, door prof. Oudemans, 3 dln. 27,00
Nederlandsche Flora door H. Witte. Gebonden . . 50,00
Nederlandsche Flora en Pomona. Gebonden 55,00
Nederlandsche Boomgaard. 2 deelen. Gebonden . . 70,00
Niederländische Obstgarten. 2 Bände. Gebonden . . 70,00
J. D. van Noppen, Beknopt leerb. d. aardrijkskunde. 1,25
Nuiver en Reinders, Oude geschiedenis . . 4e druk 0,30
Nuiver en Reinders, Nieuwe geschiedenis . 5e druk 0,35
Nuiver en Reinders, Vaderl. geschiedenis . 9e druk 0,35
Nuiver en Reinders, Kleine Vaderl. geschied. 4e druk 0,30
Nuiver en Reinders, Nieuw honderdtal . . 3e druk 0,35
Nuiver en Reinders, Tijdrekenk. overz. vad. gesch. 5e dr. 0,30
Nuiver en Reinders, Ons Vaderland . . . . 3e druk 0,75
Nuiver en Reinders, Oudheid en Middeleeuwen. 3e dr. 0,30
Nuiver en Reinders, Tijdrekenk. overzicht. Alg. Gesch. 0,30
Mr. J. Domela Nieuwenhuis, Gevangenisstraf . . . 0,60
A. Nuyens, De Vogelwereld. Met 300 afbeeld. Geb. 48,00
Mr. J. Oppenheim, Wet bij het oprichten van fabrieken 1,25
Mr. J. Oppenheim, Handboek Ned. Gemeenterecht. 1|5 6,75
Mr. J. Oppenheim, De volksregeering 0,75
Mr. J. Oppenheim, De wet van 5 Mei 1889 (Sb. no. 48) 1,50
Jul. Oppenheim, De dubbele standaard 0,40
K. J. W. Ottolander, De beste vruchten 0,50
K. J. W. Ottolander, Handb. ooftboomteelt, met 24 pl. 2,50
Mr. A. Oudeman, Burgel. regtsvorder. 3 dln. 4e druk 15,00
Mr. A. Oudeman, Strafvordering en strafrecht . . . 2,50
Mr. A. Oudeman, Groninger beklemregt. . 2e druk 2,00
A. A. v. Oijen, Wapenb. van Ned. familiën. 3 dln. Geb. 200,00
Van Pelt, Even of oneven. 6 stukjes à 0,25
Van Pelt, Handleiding rekenboek. Even of oneven . 0,50
Dr. G. Penon, Bijdragen. Gesch. der Ned. letterkunde 5,70
Dr. G. Penon, Ned. dicht- en prozawerken I, III, IV, V, VI. Geb. . . . . à 2,90
Periodiek Woordenboek van administratieve en gerechtelijke beslissingen. 1846—1887. 2e dr. 6 dln. Geb. 60,00
Periodiek Woordenboek, 1829—1832 . . . . . . à 5,00
Mr. P. Pet, Waarheid en bewijs in het burgerl. proces 0,50
Dr. O. Pitsch, Landbouw-onderwijs in Nederland . 0,60
J. Poortman, Vioolschool . . . . 2e druk 3,75
H. de Raaf, Punt A van 't programma van 't examen in de paedagogiek. 0,60
Mr. S. M. S. de Ranitz, Art. 68 der grondwet . . . 1,60
G. Reinders, Ned. landbouw en veeteelt. 3 dln. 3e druk 14,00
G. Reinders en J. Milatz, Landbouwboekhouden. Geb. 1,50
W. Reinkingh, De Nederlandsche werkman 1,20
W. Reinkingh, In huis en hof. . . . . . . 2e druk 0,30
W. Reinkingh, N'Oetmiening ien'n jagtwaide. . . . 0,25
Dr. J. Reitsma en Dr. S. D. van Veen, De handelingen der provinciale Synoden. Dl. I . . . Geb. 5,50
Dr. J. Reitsma, Gesch. der gereformeerde kerk van Nederland, gebonden 5,75
Rekenboek voor de volksschool, door J. Th. Closse, J. Kemper, A. C. W. Scheffer, J. Temmink, G. Tiemersma Hz. en A. Ufkes. 6 stukjes. 7e druk à 0,20
J. B. Rietstap, Wapenboek Nederl. adel. 2 dln. Geb. 200,00
J. B. Rietstap, Wapens v. d. Nederl. adel.. . Geb. 8,00
J. B. Rietstap, Aardrijkskundig Woordenboek. Geb. 2,90
C. M. Robert, Recueil de traductions . . . 3e druk 0,75
C. M. Robert, Grammaire Française. . geb. 2e druk 2,90
C. M. Robert, Questionnaire 0,30
C. M. Robert, Exercices sur la grammaire française 1,90
C. M. Robert, Tot eigen oefening 1,00
C. M. Robert, Études et glanures 0,80
C. M. Robert, Abrégé de la Grammaire Française 2e dr. 1,00
C. M. Robert, Exercices sur l'abrégé 1,00
W. van Roekel, Vragen Wisk. Aardrijkskunde. 2e druk 0,25
Mr. Rogers, Staathuishoudk., door Mr. L. de Hartog 1,50
P. Roorda, Klankleer en hare practische toepassing 1,50
Mr. W. v. Rossem Bzn., Burgelijke rechtsvorder. afl. 1 1,25

Van Roijen, De Strafwetgeving met betr. tot de Kantongerechten . . . . f 6,25
Mr. A. J. B. Rijke, Notarieele Vraagstukken. I . . 1,65
Dr. R. Rijkens, De invloed v. de school en de leerm. 1,25
R. R. Rijkens, Aardrijkskunde van Nederland. 8e druk 1,25
R. R. Rijkens, Bekn. aardrijksk. van Nederland. 7e druk 0,60
R. R. Rijkens, De reiziger . . . . 4e druk 0,35
R. R. Rijkens, Schoolatlas van Nederland . 5e druk 2,90
R. R. Rijkens, Kleine atlas van Nederland. 10e druk 0,40
R. R. Rijkens, Kaart van Frankrijk in groot plano 1,90
R. R. Rijkens, Opvoedkunde der lag. school. Geb. 6e dr. 1,90
Rijkens en Bos, Aardrijkskunde in schetsen 5,25
F. van Rijsens, Vaderlandsche geschiedenis. 5e druk 0,35
F. van Rijsens, Alg. gesch. in beknopten vorm. 2e druk 0,30
F. van Rijsens, Geschiedenis des Vaderlands. 3e druk 1,75
F. van Rijsens, Hoofdpersonen uit de Alg. Geschied. 0,35
F. van Rijsens, Algemeene Geschiedenis 1,75
F. van Rijsens, Leesboek v. d. vaderl. geschiedenis 0,30
F. van Rijsens, Historisch Leesboek, geb. 1,50
Dr. M. Salverda, Plant- en dierkunde . . . 9e druk 3,75
Dr. M. Salverda, Kennis der Natuur. 2 dln. 2e druk 10,00
Dr. M. Salverda, Een en ander . . . . . . 2e druk 0,30
J. C. Sander, Onze omgeving. 1e stukje . . 7e druk 0,20
J. C. Sander, Onze omgeving. 2e stukje . . 6e druk 0,25
J. C. Sander, Onze omgeving. 3—8e stukje . . . à 0,30
J. C. Sander, De kleine Humboldt. . . . . 5e druk 0,20
J. C. Sander, De geschiedenis van ons Vaderl. 3e dr. 0,30
J. C. Sander, Buiten Europa . . . . 2e druk 0,30
J. C. Sander, Schets uit het gr. boek der gesch. 5e dr. 0,30
Dr. W. M. H. Sänger, Handboek der obstetrie. 3e druk 7,50
H. Scheepstra en W. Walstra, 20 Platen voor Aanschouw. onderwijs 8,00
H. Scheepstra en W. Walstra, Handleid. bij de Platen 1,00
H. Scheepstra en W. Walstra, Natuurkunde. voor de volksschool I. II **A**, III **A**, II **B**, III **B** met 8 gekleurde platen en vele houtsneden. . . . à 0,30
B. Schelts van Kloosterhuis, Een toetssteen. 2e druk 0,75
H. Schierbeek, Schoolkaart van Europa . . 2e druk 15,00
H. Schierbeek, Nieuwe schoolk. van Nederland. 2e dr. 12,00
Schlez, Natuurlijke leestoon, door Brugsma. 10e druk 0,25
Dr. J. G. Schlimmer, Handb. Rom. antiquiteiten. 2e dr. 3,90
Dr. J. G. Schlimmer, Romeinsche antiquiteiten. 5e dr. 1,75
Dr. J. G. Schlimmer, Oude Aardrijkskunde 2,90
Dr. J. G. Schlimmer, Leerboek der oude Aardrijksk. 1,25
Dr. G. J. Schlimmer, Coniunctivus 0,50
J. Schmal, De Nijverheid I 0,35
De Schoolwereld. Per jaargang, franco per post . . 3,00
Dr. C. D. Schönfeld, Beknopt leerb. der planim. 3e dr. 1,00
Dr. C. D. Schönfeld, Beknopt leerboek der stereometrie 1,00
Dr. C. D. Schönfeld, Planimetrie en stereometrie . 0,60
Dr. C. D. Schönfeld, Vlakke en bolv. trigonometrie 0,75
G. Schuitema, Formul. Aangiften suc. regten. 2e druk 1,50
E. Seipgens, Duitsche Grammatik. 1,00
Dr. A. Sibson, Begins. der landbouw scheikunde. 2e dr. 2,50
Dr. A. Sibson, Kunstmeststoffen, door Dr. van Roijen 1,00
P. Joh. Smid, Handboek der koffiekultuur 1,75
H. Soeter en Th. Keizer, Gymnastiek. Met 120 figuren 1,25
Spencers opvoeding, door A. Leopold . . . 4e druk 2,50
J. S. Speyer, Observationes et emendationes . . . 1,50
Dr. C. B. Spruyt, Kennis der levenlooze natuur. 2e dr. 1,25
H. P. Steenhuis, Looft den Heer! stichtelijke liederen 0,90
J. Steyns, Practisch rekenboek. 2 stukjes, à 0,20
Dr. G. C. Steynis, Begrootingstudiën 0,50
Dr. G. C. Steynis, Godsdienst of humanisme . . . 0,25
Dr. G. C. Steynis, Bijzonder onderwijs. 0,25
A. W. Stellwagen, Atlas van Nederl. en O.-I. bezitt. 1,25
A. W. Stellwagen, Proza . . . . 3e druk 2,50
A. W. Stellwagen, De levende taal . . . . 4e druk 1,50
P. van Soeren, Leerboek der perspectief. Met platen 1,90
Dr. Stoll, Grieksche en Romeinsche mythologie. 4e dr. 2,00
J. Storm—Robert, Fransche spreekoefeningen. 2e dr. 1,25
J. Suringa, Een lauwerkrans 0,75
J. Suringa, Volkszangboekje. . . . . 4e druk 0,30
J. Suringa, 2 en 3 stemmige volksliedjes 0,30
Hélène Swarth, Kindersprookjes. Met plaatjes . . . 1,25
Mr. O. Q. van Swinderen, Wetboek van strafrecht 7,50
Dr. B. Symons, De ontwikkelingsgang der Germ. mythologie 0,60
Dr. B. Symons, Jacob Grimm 0,60
Dr. A. S. F. Talma, Het menschelijk bewustzijn. . 1,90
Mr. B. D. H. Tellegen, Staathuishoudkunde. 5e druk 0,50
Mr. B. D. H. Tellegen, Stahl. Eene toespraak . . . 0,40
Mr. B. D. H. Tellegen, Duitschland en Nederland . 0,60
Mr. B. D. H. Tellegen, De wedergeb. van Nederland 2,50
T. Terweij, Nederlandsche spraakkunst . 8e druk 1,25
T. Terweij, Korte Nederlandsche spraakkunst 7e druk 0,60
T. Terweij, Oefeningen . . . . 6e druk 0,60
T. Terweij, Begins. der Nederl. Spraakkunst. 3e druk 1,00
A. Teunisse, Handwerken voor meisjes . . 5e druk 1,00
G. Tiemersma, Taaloefeningen . . . . . . 2e druk 0,30
G. Tiemersma, 300 meetk. opg. voor ambachtsscholen 0,30
Tijdschrift voor paedagogiek. 1|4e jaargang . . . à 2,50
J. J. A. Valeton, Christelijk Godsdienstonderwijs . 0,25
Dr. J. J. A. Valeton, Schets der Hebr. spraakkunst 1,00
Dr. M. C. Valeton, Oude geschiedenis. I, II . . . à 1,90
J. N. Valkhoff, Dictionnaire Fr.-Holl. et Holl.-Fr. . 4,90
N. van der Veen, Practisch boekhouden 1,25
Dr. S. D. van Veen, Bijb. Geschiedenis. I (O.T.). 5e dr. 0,25
Dr. S. D. van Veen, Bijb. Geschiedenis. II (N.T.). 4e dr. 0,25
Dr. S. D. van Veen, Christ. Geloofs- en Zedeleer. 2e dr. f 0,25
Dr. S. D. van Veen, De geref. kerk van Friesland 2,90
Dr. S. D. van Veen, Het ware Socialisme 0,40
S. J. van Veen, Overzicht der Grieksche mythologie 0,60
J. Versluys, Begins. der nieuwe meetkunde. 4de druk 0,60
J. Versluys, Leerboek der vlakke meetkunde. 8e druk 1,25
Dr. E. Verwijs, Roman van Cassamus 1,50
Dr. E. Verwijs, Van vrouwen ende van minne. . . 3,00
G. J. Vos Az., Le jeune rédacteur. 1 en 2. 2e dr. à 0,30
N. J. Visscher, Kaart van Gelderland, Drente en Utrecht. . . . . à 0,60
W. P. de Vries, Aanschouwingsonderwijs 0,90
G. P. Vroom, Handboek voor notarissen. Geb. . . . 1,90
K. A. Wagner's Bijbelsche verhalen. O. V. 17e druk 0,30
K. A. Wagner's Bijbelsche verhalen. N. V. 15e druk 0,30
H. R. Warmolts, Kerkbestuur en kerkelijk beheer 1,00
M. Weersma, Aanschouwelijke meetkunde 0,20
M. Weersma, Nieuw leesb. voor de Chr. school. 2 st. à 0,25
W. J. Wendel, Nederlandsche letterkunde. 3e druk 1,00
W. J. Wendel, Wenken over opvoeding en onderwijs 0,75
H. Wieringa, Prosa und Poesie 2,00
A. A. Wikman, Bekn. Gesch. van Noord-Nederland 1,50
Dr. G. Wildeboer, Kanon des Ouden Verbonds. 2e dr. 1,90
Dr. G. Wildeboer, Letterk. des Ouden Verbonds. geb. 5,90
Dr. Jan te Winkel, Roman van Moriaen. 3,00
Dr. Jan te Winkel, Aesopet. 1,50
J. F. W. Winterberg, Onderwijs in de vormleer . . 0,90
W. H. en D. B. Wisselink, Opgaven voor algebra, 3 stukjes . . . . 6e druk à 0,75
H. Witte, Plantkunde voor school en huis. 3 st. 7e dr. à 0,30
H. Witte, Wandelingen in de natuur 0,30
Dr. van der Wijck, Zielkunde I 4,90
Dr. van der Wijck, Toekomst der vrouw 0,60
Dr. van der Wijck, Spinoza. 0,40
Dr. van der Wijck, Het raadsel der ervaring . . . 0,60
Dr. van der Wijck, De schoolstrijd 0,90
Dr. J. A. Wijnne, Algem. gesch. I, II, III, IV. 9e dr. à 2,90
Dr. J. A. Wijnne, Handboek der algem. gesch. 6e dr. 3,90
Dr. J. A. Wijnne, Overzicht der algem. gesch. 12e dr. 1,90
Dr. J. A. Wijnne, Geschied. van het vaderland. 7e dr. 3,90
Dr. J. A. Wijnne, Bekn. gesch. van het vaderl. 10e dr. 1,90
Dr. J. A. Wijnne, Geschiedenis van de Nederlandon. I 4,90
Dr. J. A. Wijnne, Geschied. (verspr. en nieuwe opst.) 3,75
Dr. J. A. Wijnne, Oostersche volken en Griekenland 4,50
Dr. J. A. Wijnne, Historische waarheid 0,50
J. E. K. v. Wijnen, Stijloefening en zinsontleding. 2 st. à 0,30
J. E. K. van Wijnen, Aarde, zon en maan. 0,75
H. K. v. d. Woerd, Introduction à la grammaire franç. 1,25
Dr. J. Woltjer, Latijnsche oefeningen. 1e 1,25
Dr. J. Woltjer, Latijnsche oefeningen. 2e 1,50
Dr. J. Woltjer, Latijnsche grammatica. . . 3e druk 3,90
Dr. J. Woltjer, Grieksche grammatica 3,90
Dr. J. Woltjer, De Grieksche onregelm. werkw. 2e dr. 1,00
Dr. J. Woltjer, Serta Romana 1,90
Dr. J. Woltjer, Oratia de summa philologia 0,60
G. Wouters Jr., Vijf liederen v. gem. koor. Partituur 0,60
G. Wouters Jr., Vijf liederen. Stemmen 0,40
J. Worp, Melodiën d. Evangelische gezangen. Geb. 3e dr. 8,00
J. Worp, Melod. v. d. vervolgbundel d. gez. Geb. 2e dr. 4,90
J. Worp, Melodiën der psalmen . . . . . . 5e druk 4,90
J. Worp, Zangboekjes. . . . 4 stukjes. 13e druk à 0,30
J. Worp, De zingende kinderwereld. 5 stukjes. 10e dr. à 0,65
J. Worp, De zangschool. I. Canons 0,30
J. Worp, Liedjes voor twee stemmen . . . 7e druk 0,30
J. Worp, Wenken bij de zangboekjes . . . 2e druk 0,25
J. Worp, De zingende kinderw. v. school en huis. 2e dr. 0,30
J. Worp, Twintig driestemmige liederen . 4e druk 0,30
J. Worp, Veertig tweestemmige liedjes . . 3e druk 0,40
J. Worp, Do — re — mi. Zangmethode. I, II. 4e dr. à 0,30
J. Worp, Twaalf volksliedjes met begeleiding . . . 0,25
J. Worp, Een lentedag . . . . 7e druk 0,50
J. Worp, Een lentedag, met begeleiding . 3e druk 1,25
J. Worp, Twintig liederen voor mannenkoor. 4e druk 0,75
J. Worp, Orgelmagazijn v. Protest. en R.-Kath. kerken 3,00
J. Worp, Jan maat. Woorden van Dr. J. P. Heije. 0,30
J. Worp, Oefeningen v. stemvorming. 4 stemmen à 0,30
J. Worp, Oefeningen voor twee stemmen 0,50
J. Worp, In de kinderkamer 0,65
J. Worp, Honderd vijftig voorspelen . . . 3e druk 2,90
J. Worp, Naspelen 1,90
J. Worp, Algemeene muziekleer . . . . . 4e druk 3,75
J. Worp, Kleine muziekleer . . . . 4e druk 0,75
J. Worp, Koren. 1e aflevering (De Cort, Liederen). 0,50
J. Worp, Practische orgelschool. 2,90
J. Worp, Volksliedjes. 0,05
J. Worp, Schoolliedjes 0,25
J. Worp, Onze nationale driekleur 0,25
J. Worp, De vacantie 0,50
J. Worp, De vacantie, met begeleiding 1,25
H. van der Woude, Uit de school voor de school . 0,25
J. van der Woude, Plaat- en natuurteekenen . . . 0,75
Dr. A. van IJzendijk, Ovidius Elegiacus 1,00
F. L. Zahn, Bijbelsche geschiedenissen. 51e duizend 1,00
F. L. Zahn, Geschiedenis der Christelijke kerk. 15e dr. 0,80
Zakatlas der geheele wereld met beschr. tekst . . 0,50
L. van Zanten, Algebra. . . . . 2e druk 0,75
Zechner en Schavers, Beknopte theorie der algebra 0,60
I. Zijlstra, Schrijfcursus in 11 cahiers . . 8e druk à 0,10
J. G. Zijlstra, Meetkundig rekenboek, I, II . . . à 0,25

DE GEDICHTEN

VAN CONSTANTIJN HUYGENS.

III.

DE GEDICHTEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

NAAR ZIJN HANDSCHRIFT UITGEGEVEN

DOOR

Dr. J. A. WORP.

DERDE DEEL. 1636—1644.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1893.

839.38
H99
W93
v.3

Stoomdrukkerij van J. B. Wolters.

IN MONUMENTUM REIPUBLICAE VENETAE QUOD DE ALEXANDRO III. PONTIFICE ADVERSUS FREDERICUM I. ET OTHONEM FILIUM A°. 1178 EXIMIE MERITA ESSET A PIO IV. PONTIFICE ERECTUM AB URBANO IIX. DELETUM [1]).

Caesara prostratum, Veneto sternente, Quiriti
Fassa diu, tandem perfida Roma negat.
Perfida an haeretica est? quid erit fas credere, quid non
Credere? vim Meritis quae dedit, ipsa rapit.

18. Mart.

(IN IDEM) [2]).

Victo Quiriti Barbarossa calcatus,
Victore Marco, innotuit fide longâ
Tradentis aeui; nulla grandis exempli
Pondus vetustas, liuor, ira concussit.
Nunc ipsa veritatis umbra non fertur,
Fit vis tabellae, iniqua nunc manus, quod pes
Olim superbus Caesari facit telae,
Telae innocenti; ingratitudo deleuit
Quod saeculum nequiuit et dies, ulla
Dies nequibit. Christiane, si nescis
Papâ docente jam scies, quid intersit
Terrena virtus Coelicae; quod exstruxit
Pietate Roma, Urbanitate destruxit.

21. Mart.

DIALOGUS CUM BARLAEO, IN VERBA CARMINIS QUOD SCHURMANNAE INSCRIPSERAT [3]).

HVG. Iupiter hanc priuet sexu leuiore puellam?
Hoc petis? BARL. In voto est ut grauiore beet,

---

[1]) M. D., 117. In 2 HSS.; 1 daarvan is op de Leidsche Bibliotheek.
Zie over de aanleiding tot het schrijven van dit gedicht Batista Nani, *Historia della republica Veneta* in *Degl' Istorici delle cose Veneziane*, 1720, blz. 559, 560, en over den strijd in 1177 M. Antonii Sabellici *Historiae rerum Venetarum*, t. a. p., 1718, blz. 156, sqq.

[2]) M. D., 116. In 2 HSS.; 1 daarvan is op de Leidsche Bibl. Het vers heeft in het HS. geen opschrift; in M. D. staan de beide gedichten in omgekeerde volgorde en heeft het vers van 18 Maart den titel: *In idem.*

[3]) Ook in klad met den datum en den titel: *Dialogismus in verba Carminis quod Annae M. à Schurman inscripsit Barlaeus cum ipsa versibus Academiae Trajectinae nascenti gratulata esset.*
Anna Maria van Schuerman had de oprichting der Utrechtsche Hoogeschool bezongen

280443

Anna sit Annaeus. HVG. Nimirum Annaeus et Anna,
Hic-haec. BARL. nil tolli posco, sed assuier,
Haec-Annaeus hic-Anna siet; sibi mater amorum
Pronuba ducenti nubat Atlantiadae.
HVG. Prudenter, Barlaee, facis pro virgine vota,
Quae, nisi se possit gignere, non sapiet.

25. Apr.

AD AMPLISSIMOS DOCTISSIMOSQUE VIROS G. STAACKMANNUM ET G. BARLAEUM παραίτησις ἐν παραινέσει [1]).

Staackmanne lux, Barlaee dux poetarum,
Par Pegaseium; vindices rei vastae,
Iustae patroni, commeatuum et ponti,
Ponti et Batavûm: fundite Hippocreneios
Largi liquores inter orbe diuisos
Nostro Britannos, inter inuidum terrae
Gibbum atque Terram: pellimur mari prisco,
Nouo natandum est; summouemur Arctois
Partim procellis; fundite in quibus toti
Dominemur undas: vester hic, viri, vester,
De fonte quem Britanniae tridens nondum
Praesepsit ulli, fluctus exuli ponto
Succurrat orbi; nauigabitur passis
Utriusque velis, innatabitur musto,
Permessidis musto innatabitur, lacti,
Qualis dearum est. Fundite uberes venae
Quâ sit solo, coelo, saloque mercede
Carere lucri. me volente quocumque
Pulsi salo legamur ad sales vestros.
His ecce piscor; libero mari liber,
Latio Batauus, hoc silentio, mecum,
Hoc melle pascor. quidquid, o boni, quidquid
Ultra rogatis, abnuo: Dijs Terrae,
Dijs aequorum, et, si Dys placet, Dijs aurae,

---

met het gedicht: *Inclytae et antiquae urbi Trajectinae Novă Academiă nuperrime donatae gratulatur Anna Maria à Schurman* (*Opuscula*, blz. 300). Barlaeus schreef nu het gedicht: *In masculos versus Annae Mariae Schvvrman, quibus Trajectinae urbi novum Academiae decus gratulatur* (*Poem.*, II, 173).

[1]) M. D., 34, met den titel: *Ad G. Staackmannum et C. Barlaeum Mare liberum versibus astruentes, contra Seldenum.*

John Selden (1584—1654), een Engelsch jurist en Orientalist, droeg in 1635 aan Karel I een werk op, *Mare clausum* getiteld, dat tegen Grotius' *Mare liberum* was gericht. Staeckmans schijnt een gedicht te hebben geschreven tegen den Engelschen geleerde — het bevindt zich niet in de mij bekende collecties — en Barlaeus schreef twee verzen: *In mare clausum Cl. viri Ioannis Seldeni* (*Poem.*, II, 241, 242).

vs. 18 *lucri* M. D.: *lucrum*

Pugnare vestrum est: vester, o cataphracti,
Instare Seldenis labor: mihi vocem,
Mentem, manumque derepente vix lecti
Furor libelli perculit: Stupescenti
Haec sola veri feruor extudit verba,
Hos ira questus; Hocce purpuram et saeuos
Potuisse fasces; hucce torua nugarum
Mandata servum compulisse Seldenum!
Pro gentium fas, pro tuam fidem Groti!
Pro. Vis volenti plura defuit linguae,
Stetit palato fixa, dentium septo
Vallata coecum murmur in saliuoso
Convoluit alueo; nempe ceu Mari clauso.
Staackmanne lux, Barlaee dux Poetarum
Parnassium par, copula unicae nexu
Virtutis unico, insolubili nexu,
O salsi utrimque vindices rei salsae,
Qui clausit Inferioribus fretum Belgis,
Miramini os si clausit infimo Belgae?

10. May.

(IN POLLAM) [1].

Pollam puellam, et bellam amaui; anum linquo:
[Quid increpas, puella bella, quae neutrum es?]
Cessante causâ nempe cessat affectus.

(20 Mei).

MILITE GALLO DISCESSUM EX HOLLANDIA PROTRAHENTE CIƆIƆCXXXVI [2].

Fausta soluturo spirarunt flamina Gallo;
Soluenti Zephijris inuia facta via est:
Ergo dolent Bataui, stupet et subridet Iberus,
Quod Gallo leuior ventus et aura sient.

1. Iun.

Quam toti vellet non totum soluere Classi [3],
Tam totam vellet soluere Carneades.

2. Iun.

---

vs. 40 *insolubili* M. D.: *insolubilis*

[1]) M. D., 113. De 1ste en 3de regel van het versje komen voor in een brief aan Barlaeus van 23 Mei (*Epist. Lat.*); H. schrijft, dat hij het versje „ante triduum" heeft gemaakt.

vs. 2 eerst in M. D.

[2]) M. D., 118. Zie de noot bij het volgende versje.

[3]) Het versje is doorgeschrapt. Bij vs. 2 in marg.: Charnassé.

Hercule Girard Baron de Charnacé was sedert 1633 Fransch gezant in den Haag; hij was tevens officier en werd den 1sten Sept. 1637 bij het beleg van Breda doodelijk gewond. — Toen in den zomer van 1636 de Kardinaal Infant, gesteund door Keizerlijke troepen, in Picardie was gevallen, kreeg Charnacé van den Koning bevel „de faire passer en

VIRG. 6. AENEID. [1]).

Doe nam Aeneas 'twoord, (want naer Marcellus treden
Sagh hij een Iong man treden
In dappere gedaent, in Wapenen voll schijn,
Maer diens gebuckt gesicht onlustigh scheen te zijn)
En vraeghde, wie is hij, die dichtste by den man gaet?
Sijn soon, of die hem an gaet,
Als tack des hoogen stams? wat isser woels om heen!
Wat deftiger gelaet, 'ten waer het wat verdween
In 'tswarte van den nacht die 'ck om sijn hooft sie spreijen!
Anchises quam aen 't schreijen,
En sprack in 'tschreijen; Soon, o soon, en vraeght mij niet
Naer uwer Maghen all te machtigen verdriet:
Dat hoofd en sal het Lot de wereld maer eens thoonen,
Niet by haer laten woonen.
O Goden, gaeft ghij ons die ghift voor eighen goed,
Ghij duchte 'twaer te veel verhefs voor 't Roomsche bloed.
Wat sal de groote Stad in 't Marssen-veld sien stenen,
Wat sal sij mans sien weenen,
Of, Vader Tiberin, wat sult ghij lijcken sien
Daer ghij voorbij den steen van 'tversche Graf sult vlien!
Noijt Troijsche jongen sal 'thert der Latijnsche grijsen
Soo hoogh in hoôp doen rijsen;
Noijt salmen soo veel roems in all het Roomsch besitt
Van eenigh voester-kind sien draghen als van dit.
O hemel-vrughticheid, ô Trouw van ouden tijden,
O emmermeer in 'tstrijden
Onwinbaer' overhand! Hij waer' hem noyt ontgaen
Wie sijne Wapens dorst gewapent tegenstaen,
'Tzij dat hij staende voets sijn' vyand hadd bestreden,
Of, op hem ingereden,
Een schuijmend Peerd gespoort. O ongeluckigh kind,
Is 't dat ghij 'tbitter Lot eens ergens overwint,
Ghij sult Marcellus zijn. Geeft Lelijen met hoopen,
Geeft purpre bla'en en knoopen,

France par Mer ce qui estoit de l'Armée qui estoit venue en ce païs; fit louer quantité de Navires qui vindrent à Rotterdam, où le rendévous de toute ladite Armée fut donné, qui montoit encores à six mille hommes de pied et entre deux à trois mille chevaux, ils s'embarquerent tous à Rotterdam et eurent le temps si favorable, qu'ils arriverent quatre jours apres sans nul inconvenient à Calais", etc. (*Mem. de Fred. Henri*, 197).

[1]) K. b., II, 526. Ook in klad, met den datum.

Het is eene vertaling van vs. 860—886.

vs. 1 *treden* K. a.: *stappen* — vs. 2 *treden* K. a.: *trappen* — vs. 9 *'t swarte* K. a.: *'t swartste* — vs. 15 *gaeft* K. a : *geeft* K. b. als boven. — vs. 17 *'t Marssen* K. a.: *'t Mars sijn* K. b.: *Mars sijn* — vs. 21 *jongen* K. a.: *Jongelingh* — *Latijnsche* K. a.: *Roomsche* — vs. 25 *ouden* K. a.: *alle*

Soo dat ick hem bestroij, en met een gift van niet
Mijns na-neefs groote ziel ten minsten overgiet',
En doe hem ijd'len dienst. etc.

Hagae. 9. Iun.

IN EFFIGIEM CARD. RICHELIJ [1]).

Mercedem, pictor? veniam pete Gallia donet,
Indigni pretium grande laboris erit.
Excidit, infami lapsu, mortalis imago
Conanti diuam reddere Richelij.

16. Iun.

IN EANDEM [2]).

Stupende cardo non fatentis Europae,
Non diffitentis; sed ferentis Europae,
Et sic fatentis; Richeli, genus divûm:
Non te in tabella simplici tuo totum
Vultu intuemur, Trismegiste: personam
In qua triumphas triplicem, unicâ fronte
Reddat necesse est, quae tuam relatura est
Subire totam nata dextra naturam,
Et Galliam, et Te reddat, et tuum Regem.

17. Iun.

(IN BARLAEUM) * [3]).

Mouerat aestiuas inflatior Ya procellas,
Et poterat socio sic soror esse Mari:
Absque quod inflatae decor, in multiplice ruga
Quâ male visa fuit ringere, risus erat.

---

1) M. D., 117.
vs. 4 *diuam* M. D.: *diam*

2) M. D., 117. Ook in klad, dat den datum heeft.
Achter vs. 3 staat in het klad nog de regel: *Divûm incolentium*, *imperantium Divûm*: — vs. 6 *unicâ* klad: *tua in*

3) M. D., 103. Het HS. heeft geen titel.
De verzen, die thans volgen en van het teeken * zijn voorzien, behooren bij elkander; in M. D. heeft de serie het opschrift: *'Υδροφοβία Barlaei.* H. schreef er in M. D. het volgende *Argumentum* bij:
Invitati Amstelodamo Mudam ab Hoofdio, loci Satrapa, Wicquefortius, Vossius, Barlaeus, Bartolottius, Bakius et Hugenius, pictâ phaselo, prosperâ tempestate Mudam delati fuerunt. A prandio primis tribus, adverso Zephyro, et Yâ flumine turbatiore, solvere timentibus, postremi cum uxoribus navigarunt. XIV. Kal. Sex. (19 Juli) CIↃ IↃC XXXVI.
Zie over dat tochtje naar Muiden nog *Dagboek*, 28; *Epist. Barl.*, 674, en Hooft's *Brieven*, III, 148. Een overzicht van dezen poëtischen strijd vindt men in *Oud-Holland*, 1888, blz. 90, 91.
De volgorde der verzen, zooals H. ze in M. D. rangschikte, is behouden, zoodat een gedicht van Barlaeus dadelijk volgt op het vers van H., waardoor het werd uitgelokt.

Cum saturis Mudâ monitis sex ire capellis,
Magna trias parvae noluit esse comes.
Vossius in dubio, et quidam, *vix fortius*, alter
Credere se notis non valuere Notis:
Barlaei ancipites Pirene pallida mentes
Impulit, exemplo creuit uterque pauor:
Ingemuit contempta suis Heroïbus Argo,
Nec tuba vexati tanta rudentis erat;
Vespera, si rubuit, rubuit pudibunda Batauos,
Pontigenas, Pontum posse timere viros.
Quaeque adeo socij tulimus, quae tota feremus
Natio, mas non mas damna poeta dedit.
De Graecis, age, de Latijs nego, credo docenti,
Quidquid siue jubes credere, siue vetas;
Sed Batauis, ignosce, potestas, Flacce, poetis
Quidlibet audendi non satis aequa data est.
Amsteldami uno spiritu decumbens. 20. Iul.

BARLAEUS ZULICHEMJ DOMINO, ὑδροφοβίαν EXPROBRANTJ * [1]).

Moverat aestivas inflatior Ya procellas,
Et socio poterat saevior esse Mari,
Absque quod inflatae furor, in multiplicę ruga,
Qua male visa fuit ringere, terror erat.
Cum saturis Muda monitis sex ire caballis,
Parva trias magnae noluit esse comes.
Vossius in dubio, et jam nunc vix-fortior, *alter*
Credere se ignotis non voluere Notis.
Barlaej ancipites Pirene provida mentes
Impulit, aequoreos tunc timuisse Deos.
Si gemuit contemta suis heroibus Argo,
Nec tuba vexati tanta rudentis erat;
Vespera si rubuit: rubuit puduïtque Batavos
Pontigenas Ponti spernere posse minas.
Quae nunquam socij tulimus, quae tota repellit
Natio, mas ter mas damna poëta timet.
De Graecis, age, de Latijs, age, credo docenti
Quicquid sive iubes credere, sive vetas,
Nam cunctis, ignosce, potestas, Flacce, poëtis
Tam temere audendi non satis aequa data est.

---

[1]) M. D., 103. Naar het HS. van Barlaeus op de Leidsche Bibliotheek. Onder het vers staan de woorden: Cras altera mitterem, sed abeundum mihi Alcmariam et in agros vicinos. C. B.

FORTI VIRO C. BARLAEO * [1]).

Crediderim timuisse viros, tremuisse Poetas
Amstelios, salsum pectora salsa salum?
Crediderim siccus, cuius dux foemina facti
Sobria, idem potos non potuisse viros?
Scilicet. Unde tamen tam cauta libido timendi,
Tam subito madidis vatibus orta fuit?
Nescio; siue sciam, cupio nescire videri;
Nil mihi cum doctis unguibus esse volo.
Hoc liceat: dulces isthinc mea Muda lagenas
Obtulit, hinc salsas Ennosigaeus aquas;
Salse rei salsae vindex, ignosce roganti,
Truserit hic magis, an traxerit iste liquor?
22. Iul. currente rotâ inter Harlemum et Lissiam [2]).

C. HUGENIO NEPTUNJ ET AMPHITRITES ALUMNO * [3]).

Cum tua te veheret velis audacibus Argo,
Cum veherent matres transtra superba duas,
Divisit sors laeva viros. pars horruit undas,
Pars tumidas secuit nescia mortis aquas.
Detinuit timidos Hoofdt tunc Suada poëtas,
Detinuit vates Heleonora suos.
Detinuit Susanna chelyn, quae passeris artes,
Quae cecinit doctas, Aulice scriptor, aves.
Si timui, tanto prudentia iuncta timorj est.
Si timui, iussus (crede) timere fui.
Si timui, si vela fui non vestra secutus;
Sic placui domino, sic placui dominae.

C. B.

Amstelod. VIII Cal. Sextil. (25 Juli).

C. BARLAEO, FORTE VIRO, FORTI CONVIVAE * [4]).

Larga suos vacuis affudit Muda liquores,
Largior impletis praebuit Ya suos.
Amstelidae saturi multo inter pocula nisu
Cum, quibus expediat mergier, ambigerent;
Praeualuit cadus, et veteris vis condita Bacchi,
Displicuit Batauis publica vena meis.

---

[1]) M. D., 104.

[2]) Onder het vers staat: Cras altera mittam.

[3]) *Barl. Poem.*, II, 473; M. D., 104. Naar het HS. van Barlaeus op de Leidsche Bibl. Onder het vers staat: Cras altera reddam.

[4]) M. D., 104.

vs. 6 *publica vena* eerst: *amplior unda* als in M. D. — vs. 6 and. lez.: *Despiciunt Bataui publica dona mei.*

Successit, Seldene, labor contemptus; abhorret
Libero, amat clauso Belga natare mari.
Eodem die (22 Jul.) inter Teilingam et Hagam [1]).

C. HUGENIO CONVIVAE PROFUGO * [2]).

Cum dubias anceps traheret sententia mentes,
Et vellem, nollem Te, Zulecheme, sequi;
Me sequitur magni facilis clementia Vossi,
Inque meas partes mox Ioachimus abit.
Tres sumus excordes numero. tres torva timemus
Flumina. tres solito tingimus ora mero.
Tres fugiunt, nec sueta Ducis vexilla sequuntur,
Et sociam gaudent tres violare fidem.
Res omnes facit ista reos. peccavimus in Te,
At Satrapas, quo vos arguat, actor habet.
C. B.
Amstelod. VII Cal. Sextil. (26 Juli).

(AD TESSALAM, DE BARLAEO, AMANTE STRENUO) * [3])

Thessala Barlaeo non nuper visa poetae,
Qualis amatori Iulia nostra suo,
Thessala Caninefas, seu Frisia dicier ambis,
Almerij pharos et fax animata soli.
Ibit amatorum, si vis non torua videri,
Per freta, per saeuos aemula turba lacus.
Ibit eo Zonam qui, nec se perdidit, ibit
Amstelidum crispis compta juuenta comis;
Ibitur inuitâ Superûm vi; si pauet omnis
Nauita, non rarus, faxo, natator erit.
Unus ut ignoscas orat, vir fortis ad arma,
Arma virûm, calamos, arma virûm, calices.
Nempe tuo vulnus rabiosa canicula vati
Fecit Amor; visâ saucius horret aquâ.
Si bibat hanc, metuit ne, quâ tibicine clares,
Marceat infami languida vena situ.
Denique si ventis placeat, sibi cautior inquit
Nec Veneris fractâ puppe vacare mori.
En quid agas? si qua spretae te injuria formae
Mordet, habe tecum lumina, conde facem.

---

[1]) Onder het vers staat: Cras altera mittam.
[2]) *Barl. Poem.*, II, 474; M. D., 105. Naar het HS. van Barlaeus op de Leidsche Bibl. Onder het vers staat: Cras altera reddam.
[3]) M. D., 105. In het HS. heeft het vers geen titel.

Non si tota micet, non si de littore clames
  Blanda, veni, pretium nuda laboris ero,
Non si vere nouo, non si bene potus Abydo
  Classe nouâ possit soluere, Seston eat.

25. Iul. [1]).

C. HUGENIO DEORUM NEPTUNJ ET AEOLI CONTEMPTORI * [2]).

Non me Muijda tui nuper tenuere liquores,
  Non ea vis Bacchi, non fuit illa gulae.
Vt decuit, timui Superos, Tethijnque Jovemque,
  Nec volui tantis obvius ire Dijs.
Hos, Vir dure, pius timui. nam piscibus aequor,
  Non homini fallax destinat unda viam.
Si tua nacta fuit speratum audacia portum,
  Fortunâ minus est, plus pietate regi.

C. B.

Amstelod. VI Cal. Sextil. (27 Juli).

AMANTI STRENUO G. BARLEJO * [3]).

Pectoris heroi, quo non augustius olim
  Intumuit, toto corripiente Deo,
Substitit ad primas, nullo discrimine, noti
  Fluminis, ad primas vis labefacta minas;
Barlaeum excussit terror sibi, fortior omni
  Vate, quod hic timuit, foemina fecit iter.
Credimus? an, quia distracto grauiore procellâ
  Res cum Rhenano gurgite habenda fuit,
Spreuerit Ya tuas? potuit spreuisse videri,
  Sed fuit haec lautae proxima causa morae:
Dixerit, ut motas adspexerit eminus undas,
  Et nemus ingenti turbine, Muda, tuum,
Quo me cumque vocas, magni Maris arbiter, o nec
  Crimine, nec, testor, carmine laese meo,
Fas sit non nocuo sibi consuluisse Poetae,
  Fas sit ad incertam cautius ire necem;
Dum turbas irate foris, dum caerula late
  Cana procelloso spuma colore tegit,
Intus ego spumas iterumque iterumque salubres
  Hauriam et innumeros non numerabo scyphos:

---

1) Onder het vers staat: Et altera et altera mittam.

2) *Barl. Poem.*, II, 473; M. D., 106. Naar het HS. van Barlaeus op de Leidsche Bibl. Onder het versje staat: Cras altera reddam.

3) M. D., 106, met den titel: *G. Barlaeo, Prudenti Philosopho.* Onder het HS. staat die titel ook.

Donec ab ingesto tumeat vesicula Diuo,
Nec superet quo se suggerat Ya locus.
Sic ubi anhelantis lateri lethale carinae
Vulnus, et extremo forte furore dabis,
Naufragus hinc prodar tabulis licet, inde fluenti
Fune, meo certe non grauis utre ferar.
Quam bene virginibus comes it sapientia Musis,
Quanti Naturae noscere scita refert,
Quam bene librauit, quantâ ratione, nec ipsos
Quae Dij merserunt mergere posse Deos!

28. Iul.

C. HUGENIO NAVITAE AUDACI ET INTREPIDO * [1]).

Vade per iratas, mi Constantine, procellas,
Vade per adversos, navita magne, Notos.
Haesimus in ripa. fateor. cur? damna timemus,
Quae medijs sensit dux Palinurus aquis.
Haesimus in ripa. fateor. cur? aequore mersa
Non didicit modulis dextra natare suis.
Haesimus in ripa. fateor. cur? nolo poëtis,
Nolo meis toties esse vocatus Hijlas.
Icarus Icario si fecit nomina ponto:
Fluctus Abydeno si fuit urna proco:
Si Tiberim sese iecit Tiberinus in ipsum,
Femina si Thracum nomina fecit aquis:
Si Sappho mulier saltus aggressa viriles
Non formidata Leucade mersa fuit:
Nil moror. hac pereant fama, quos poenitet aevi.
Non vacat, exemplo deteriore, morj.

C. B.

Amstelod. V. Cal. Sextil. (28 Juli).

AD LESBIAM LARVA TECTAM NE SOLE ADURATUR [2]).

Quid pice sericeâ formosam lactea frontem
Lesbia, nube nigrâ condis utramque facem?
Redde diem coelo et mihi, personatula: iniquum est
Ne pereas uno sole, perire duos.

29. Iul.

---

vs. 28 *refert* M. D.: *fuit*

[1]) *Barl. Poem.*, II, 474; M. D., 107. Naar het HS. van Barlaeus op de Leidsche Bibl. Onder het vers staat: Cras altera reddam.

[2]) M. D., 118. In 2 HSS.; 1 daarvan is op de Leidsche Bibliotheek In M. D. is de titel: *Ad Lesbiam larvâ tectam, arcendo Soli.*

(AD EANDEM) [1]).

Detrahe personam capiti, praepostera formae
Consulis, ut ne sis, Lesbia, nigra, nigra es.
Eodem die.

(AD EANDEM) [2]).

Si faciem ne qua penetrabile sidus adurat
Velari crasso tegmine cauta studes;
Me miserum quae larva teget, cui frigida frontem
Ambusto duplici, Lesbia, sole feris?
30. Iul.

C. BARLAEO ὕδραν τέμνοντι VIRES NOVAS * [3]).

Quae de virtutum serie fortissima virtus,
Claudier heroö non satis apta pede,
Fornicibus tonat alta cauis; ubi pulpita doctor
Igneus Herculeo, dixeris, ore quatit,
Supremis habitasse labris conuicta, docentem
Pallida, si quatiant ventus et unda, fugit:
Eluit unda, efflant Zephijri quod ahenea dicas
De bis ferrato prodere verba sinu.
Sic studijs impallescunt? hos barba tremendi
Fulminis, hos animos sub grauitate fouet?
Cessit palla togae; poterit toga cedere pallae,
Et mea semimatres stringere vitta comas,
Quin jam laurigerae scandent subsellia matres
Et noua doctorum foemina doctor erit,
Vel facere instituant quae se docuere suosque,
Vel, quae non perimant facta, docere viri.
Tam fera Barlaeo mater Barlaea pauenti
Scommata, non ego, ne decipiare, dedit.
Placasti, confesse, Iouem; magis ardua restat
Pugna, satisfieri nunc sibi Iuno petit.
4. Aug.ti

Ἄριστον μὲν ὕδωρ. AD SUSANNAM BARLAEAM C. HUGENIJ CONJUGEM, CUM PER LATUS MARITI C. BARLAEUM, OB AQUARUM METUM, ACRIUS IMPETIJSSET. I [4])

Plus audes, Barlaea, viris. plus ausa fuisti,
Plus animi, quam nos, mascula mater, habes.

---

[1]) M. D., 118. In 2 HSS., beide zonder opschrift.
[2]) M. D., 118. In 2 HSS., beide zonder titel.
[3]) M. D., 108, met den titel: *Susanna van Baerle, Vxor Hugenii ad Barlaeum.*
[4]) *Barl. Poem.*, II, 475; M. D., 108. Naar het HS. van Barlaeus op de Leidsche Bibl., evenals de 4 volgende verzen.

Erravit Natura parens, cum condere Te, Me
Vellet, et in tanta culpa parente fuit.
Illa tibi grandes animos studiumque virile
Indidit et voluit viribus esse marem.
At mihi femineos animos pectusque remissum
Dum dedit, hac fecit conditione virum.
Ista mares tibi causa dedit, natosque virosque.
Dum mea femineo syrmate tecta strepunt.
Hinc fluctus, hinc spernis aquas animosa, Notosque.
Virque Deos contra, femina sola viro es.
Me mea dum negat esse virum formido; vocarj
Iam barbata tibi femina promereor.

AD EANDEM. II * [1]).

Succubui generosa tuo Barlaea marito,
Et dedimus victas, clara virago, manus.
Nunc chartis ovat ille meis, victoque poëtae
Exprobrat, et me vult succubuisse Tibi.
Cedo iterum intrepidaeque volo succumbere matrj,
Et Constantinae laudibus esse minor.
At si forte tuâ est potior mea causa; pudoris
Hoc etiam fuerit dissimulasse mej.

III * [2]).

Roma stupe. de me victrix iam nupta triumphat.
Fortunae nunquam sors fuit illa tuae.
Captivus, victusque trahor. mihi scommata mater
Obycit, et salso perfricat ore Scholas.
Tanti undam timuisse fuit. me mergite fluctus,
Mergite vesanos pontus et Ya metus.
Vlterius nolo proprio superesse pudori.
Infamis tanto crimine fama mihi est.
Scilicet, ascendet doctorum pulpita mater,
Et timidas cupiet vitta docere togas.
Peccavi, Superi. sexum mutate timentis,
Vestiat ignavos pallida palla pedes.
Aut si Barlaeum cupitis me recta docere,
Signa gerat sexus tanta magistra mej.

IV * [3]).

Orta mari Venus est. Veneris Barlaea propago est.
Quid mirum? nullas si timet uxor aquas.

---

[1]) *Barl. Poem.*, II, 475; M. D., 109.
[2]) *Barl. Poem.*, II, 476; M. D., 109.
[3]) *Barl. Poem.*, II, 476; M. D., 110.

Formavit tellure senex mea membra Prometheus.
Quid mirum? terrae si sua terra placet.
Nec culpa est, timuisse: nec, has sprevisse procellas,
Nempe suo duplex causa probata Deo est.

AD HUGENIUM * [1]).

Si fatear peccasse viros, si prodita facti
Causa, satisfactum non sibi Iuno putet.
Si vere Phrygias, at non Phrygas esse poëtas
Eloquar, haud factum sit tibi Iuno satis.
Si potui placare Iovem tot versibus, esto,
Thure satisfactum non sibi Iuno putet.
Si regeram toties, cras altera et altera reddam,
Crede, satisfactum non sibi Iuno putet.
Si scribam pelago matres perijsse maresque
Saepe, satisfactum non sibi Iuno putet.
Mollia Barlaeae tu suggere verba maritae,
Mollibus hanc ipsam saepius abde iocis,
Suaviter arride: nutu testare, quid optes;
Tange verecundos, navita magne, sinus;
Basia basiolis superingere mille, vel ultra;
Crede, satisfactum tunc sibi Iuno putet.

C. Barlaeus
Hydrarum domitor debellatorque ferarum.
Amstelod. VIII. Sextil. (Aug.)

OHE JAM SATIS EST * [2]).

Iambe claude, miste non claudo, veni,
Compone dissidentium Poetarum
Composte litem; sicca lis, vinosa lis,
Lis salsa, lis non salsa, de salo exorta est:

Yâ fremente, turbido Mudae sinu
Spumâ tremendi gurgitis, sub-infesto
Vitam Ennosigaeo credidit Hugens, suae
Maritus et malus poeta Barlaeae,
Ac, si vocarent fata, supremae diem
Adiuit horae ab Hoofdio renitente,
Miratus ullum posse tam dubiâ die
Timere, nec timere poculis, mergi.

---

[1]) *Barl. Poem.*, II, 476; M. D., 110.

[2]) M. D., 112. In 3 HSS.; 1 daarvan is op de Leidsche Bibl. Het klad heeft geen opschrift. In 2 HSS. en M. D. staan vs. 5—12 en vs. 13—20 naast elkander.
vs. 4 *de salo* klad: *talis* — vs. 11 *dubiâ* klad: *suda*

Baccho fremente, turbidâ Mudae domo
Spumâ bibendi gurgitis, subingesto
Gulam Lijaeo credidit sugens, parum
Marinus, at bonus Poeta Barlaeus.
Neque, ut vocârint fata, supremis diem
Abrupit horis Hoofdio propinanti,
Miratus ulli posse tam lautâ die
Vacare, nec vacare poculis, mergi.

Iambe claude, miste non claudo, cui
Palmam dicamus e duobus athletis?
Quin ambo censeantur in causa pari,
Si spreuit hic, ubi ille contempsit, mori,
Si constat ambos nauigasse

Constanter.

9. Aug.

SUSANNA BARLAEUS CASPARI BARLAEAE, SATISFACIENTI * [1]).

Barbata doctor, succube, ignauâ pedes
Vestite pallâ, de Promethei senis
Luto loquaci massa, terra territa
Liquore noto, terra nascentis Deae
Concussa cunis. euge basiantium
Non false Rhetor, qui sali salem fugis,
Quidquid mereare, mas miselle, mas Mari
Impar marique, nolo nescias tuas
Conuicte laudes: Teste Mudâ praedico;
Ubi res virum poposcit, et grauior scyphus
Argo natante grandior clauâ scijphus
Hydram domante, dexteram Alcidae noui,
Edico Mudâ teste, *Fecisti satis*:
Ubi causa vatem, causa non fortis viri
Fortem patronum, teste Mudâ praedico,
Edico et Hagâ teste, *Dixisti satis.*
Expecto mandes an satisfactor, satis
Fictor, satis victor, satis vector, satis
Hector vocari, doctor an dictor velis.

11. Aug.ti

---

vs. 15 *parum* klad: *minus* — vs. 21 *claudo* klad eerst eveneens, dan: *claudis* als in M. D. — *cui* klad eerst eveneens, dan: *utri* als in een 2de HS. en in M. D. — vs. 24 en 25 in het klad in omgekeerde volgorde.

[1]) M. D., III. In 2 HSS.; 1 daarvan is op de Leidsche Bibl.

vs. 7 *mereare* M. D.: *merere*

HUIJGENS STRAET. HUGENIANA [1]).

Innumeris aliae jactent sua compita tectis,
  Quod stupeant magis hic ciuis et hospes habent:
Vna domus, paries uni quam nectit equili,
  Absoluit, quâ non pulchrior una, viam.

16. Aug.

DE WARANDE. VIVARIUM [2]).

Quae quadrupes multo quondam mihi fecerat antro,
  Incola sanasti vulnera multe bipes.
Plaudat quisque suae: mea non ingloria laus est,
  Hic habitare homines, hic habitasse feras.

16. Aug.ti

PLUVIA POST ARDOREM SOLIS * [3]).

Quaeritur insano Phoebus quam torruit aestu,
  Ut fuerit pluuio vespere lota dies?

---

[1]) M. D., 212, waar het versje, dat tot de serie *Haga vocalis* behoort, geen titel heeft.

Bij vs. 3 in M. D. in marg.: Media est via inter anteriorem et majorem Sylvam. — Hugenii.

vs. 4 *pulchrior* eerst: *amplior* als in M. D.

[2]) M. D., 225. Het versje behoort bij *Haga vocalis*.

[3]) De versjes, die nu volgen en die met een sterretje zijn geteekend, behooren alle tot *Constantini Hugenii Meteorologiae peripateticae, adversus Aristotelem Liber singularis. Munera nondum intellecta Deûm. Ad summum Philosophum et Poetam Casparum Barlaeum* (M. D., 119—134).

Van Baerle was juist hevig aangevallen (zie *Oud-Holland*, 1888, blz. 91, vlgg.) en H. droeg hem nu dit werkje op. Hij deed dat met den volgenden brief (M. D., 121):

Barlaeo. 24 Octob. Sprangae in castris. 1636.

Dum te tenebrio male feriatus exercet, Barlaee doctissme, quod cur tam obstinate me celaueris nondum capio (nisi me Anonijmum illum suspicaris) ego me ad exercitum, et, ecce, tecum exerceo. In noua fert animus. Libuit a via diuertere, et in majestate sua naturam ludos facere. Iudica quo successu. nec parce immanibus ausis. Paucorum dierum iste labor et castrensis, quid autem labor? feriae fuerunt, ambulanti a meridie, pediti vel in equo, succisae, sicut meus est mos. Aduerte, si tanti est, an satis ἐπιτηδείως, satis alibi venuste vel acute nugatus sim. fuit, ubi in specioso paradoxi commento desudaui; nonnullis facile defunctus. verba utique ad praeuisam rem praecipiti venâ quam copiosissime et quasi ἐκ χειμάρρου prouoluta sunt. congruis, Latinis, pressis adeo et neruosis cum cura uti conatus sum, saluo, quantum potui, cuiusque rei charactere. Rogaui ne parceres. parce tu scriptori tamen ab ope hic librorum destituto, aulico et occupato. a quo *inter omnes conuenire, nullam rem bene exerceri posse, non eloquentiam, non liberales disciplinas*, legisti apud philosophum, qui, si Hispanos audias, ad Aebucium Liberalem septem libros scripsit *de Veneficijs*. nam crudeli populo scilicet veneficium pro *Beneficio* est et si res postulet atrocissimum facinus diluitur linguae lapsu. Ama me et vale, cum amicis Vossio, Vicquefortio, Vondelio, et si ruri non est humanissimo Hoofdio. Sprangae in Castris IX°. Kal. Nou. CIↃ IↃC XXXVI.

Occurrit ratio. grandi conamine coelo
  Ridenti lachrimas exiluisse puta.

In castris prope Heusdam. 6 Sept.

RUBOR VESPERTINUS *.

Qui sub nube niger piceâ quasi luxerit aether [1]),
  Vespere praecipiti si rubet, unde rubet?
Conuictus peccasse, rubet pudibundus, et ultro
  Crastino, ait, voueo, sole serenus ero.

In castris Sprangae 10. Sept.

RUBOR MATUTINUS *.

Unde dies roseis aurorae tota quadrigis
  Mane rubens, madido turbine [2]) sera pluit?
Potus enim qui mane rubet quocumque liquore,
  Non dubie toto vespere micturiet.

11. Sept.

HIRUNDO HUMILIS *.

Si ruet in terram de coelo proximus imber,
  Cur nondum madidae proxima hirundo volat?
Praesentes adeo rata quas bene praeuidet undas,
  Iam natat, aut, ad humum prona, natare parat.

11. Sept.

ANAS SE PROLUENS *.

Quae toties se mersat Anas, praesagula, toto
  Vertice, sic, inquit, tota madebit humus.

11. Sept.

PAVO QUERULUS *.

Quid fera praesagit quae se Iunonia moeste [3])
  Inuocat, et planctum planctibus addit auis?
Praesagit miseranda, quibus, quâ sicca superbit,
  Iam jam deciduis pluma madebit aquis.

11. Sept.

CREPITUS OPERIS INTESTINI *.

Intestina crepant murorum robora, grandi
  Turbine, turbato grandine terra tremet.
Horribiles instant straturi caedua venti;
  Quis concussà metu pedere ligna neget?

Ibid. 12. Sept.

---

[1]) In marg.: *Εὔδια, λέγετε; πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός.*
[2]) M. D.: *vespere*
[3]) In marg.: Pauonum quoque fera natura est. Inst. de Rer. diu.

LUCERNA CRISPA *.

Unde, gelu fluuijs instante, volubile seuum
Cincinno lychnos induit Ionio?
Qui flammae [1]) damnatus erat, jam denique cristam,
Seruandus fido frigore, tollit adeps.
Ibid. 12. Sept.

LUNA PALLIDA *.

Obtinet antiquum, si, quod venator, arator,
Nauita, pastor ait, pallida Luna pluit.
Testis es, Actaeon, quantas, pallore feroci,
Irâ siue metu, Cynthia [2]) fudit aquas.
Ibid. 13. Sept.

STELLAE SCINTILLANTES *.

Quae graue scintillans portendit ab aethere frigus,
Iam descensuro frigore stella tremit.
Ib. 14. Sept.

IN EASDEM AMANTIS *.

Si scintillantes portendunt frigora Stellae,
Illa nimis dubiae sortis imago meae est.
Cum risu micat insolito, si frigore amantem
Non ferit, aut ferijt Polla, ferire parat.
Ibid. 14. Sept.

(IN AULUM) [3]).

Aulus dierum plenus, adjici nihil
Desiderat caussâ suâ, sed filij:
Huic senex prodesse, non sibi, cupit.
Quod viuit Aulus, liberaliter facit.
23. Sept. Sprangae in castris. extemporaneum.

ARANEA PRODIENS *.

Sudabit paries, et erunt mox flumina rimae:
Submergi metuens prodit araneola.
Ib. 24. Sept.

LUNA RUBICUNDA *.

Luna rubet. quid tum? cras a tibicine disces
Quam res sit vero congrua, flare rubram.
Ib. 24 Sept.

---

1) M. D.: *flammis*

2) M. D.: *Delia*

3) M. D., 118. In het HS. heeft het versje geen titel.
Bij vs. 1 in marg.: Sen. ep. 98. Boven het versje staan Seneca's woorden: Nam ipse vitae plenus est, cui adjici nihil desiderat sua causa, sed eorum quibus utilis est. Liberaliter facit quod viuit.

LUNA ALBA *.

Pallida luna pluit, rubicunda flat; alba quid? omnes
Dixisti; superest, alba serena siet.
Ib. 24. Sept.

NEBULA ASCENDENS *.

Sol sitit, et nimias (premit ipsos crapula diuos)
Iam jam cogetur reddere potus aquas.
Ib. 24. Sept.

PLUVIA ET TEMPESTAS POST TONITRUA * [1]).

Nescitur coeli cur diluat unda fragorem?
Ambigitur cur hanc flamina discutiant?
Iuno Iouem saturum tonitru grauis increpat: ille
Mingit [2]), et his, inquit, flamma residat aquis.
Quid soror et Conjux? rabido suspiria nisu
Efflat. hic est quo tu turbine, nauta, peris.
Ib. 27. Sept.

NEBULA DESCENDENS *.

Prouocat audaci superos certamine Titan,
Quantas de terra tollere possit aquas.
Excidit ingens urna deo: ridetur ab omni
Coelite: non niteat laetior illa dies?
Ib. 29. Sept.

IGNES FATUI *.

Quid fatuos ignes memorabo? spectra? vapores?
Nescio. si taceat Iulia, dicat amans.
Ib. 29. Sept.

NIX *.

Quae sit origo Niuis, si non bene creditur ardens
Diua reo barbam vellere Iuno Ioui?
Mollius hoc. tonsore deum properantius uti,
Furtiuis auidum basia ferre toris.
Ib. 1. Octob.

GRANDO *.

Compactâ diuis manibus niue ludere potos
In Coelis, acri frigore, dico deos:
Illa per aetherios praeceps, ubi soluitur, ignes,
Gutta fit. hinc nostro frigore Grando coit.
Ib. 3. Octob.

---

1) M. D.: *Tonitru, Pluvia, Tempestas.*
2) M. D.: *Mejit*

GLACIES ET EIUSDEM SOLUTIO * [1]).

Frigore durari fluuios concedo Stagirae:
Qui coeant, sanus nemo sat explicuit.
Explico: dum fugiunt tremulae, sine veste, misellae,
Exiles, atomae frigora particulae,
Concurrunt, veluti se, tempestate coortâ,
Muta, pecus mutum, mutua turba tegit.
Compressae faciunt quantum testudine factâ
Tu, Romane. ferunt quadrupedem, arma, viros.
Mox ubi anhelantes nimio sudore liquescunt,
Soluitur acris hijems, effluit unda vitro.
Discite nunc scioli caussam, cur proximus haeres
Debeat extremi frigoris esse calor.

Ibid. 6. Oct.

SOL, STELLAE, LUNA *.

Vana facem Coeli finxerunt saecula Solem,
Vana quot astrorum lumina, tot faculas.
Usque adeo diuorum epulas agnoscimus omnes,
Nemo nec Ambrosiam judicat igne coqui?
Sol focus est Iouis, est ingentis nempe culinae;
Caetera Stellarum turba, Deûm foculi.
Luna minus dubie superarum peluis aquarum;
Hoc coenaturus Iuppiter aere lauat.

Ib. 7. Oct.

IRIS *.

Cum tot sustineas ac tanta negotia, Coeli
Nuncia, curvatam pondere non stupeo.
Quod vario vultu es, miror minus; omnia Diuis
Vt referas, omni fronte parata venis.
Hinc suffusa pudore rubes, hinc candida risu,
Alba metu, flauâ concita bile micas.
Hinc viridi spem fronte refers, hinc caerula tollis,
Vxor Aristarchi veste, colore, statu.
Qualemcumque voles da, Quintiliane, colorem,
Vna datis vna concolor Iris erit.

Ib. 9. Oct.

(AD BARLAEUM) * [2]).

Dogmata scrutanti male vestigata Stagirae:
Non Samio, nec per somnia, visa seni,

[1]) M. D.: *Glacies.*

[2]) M. D., 122. Het vers is eene opdracht van de *Meteorologia.* In M. D. volgt het gedicht op de opdracht in proza (zie blz. 15, Noot) en heeft tot titel: *Ad eundem.*

In het HS. in marg.: Audiamus et nos aliquid animosi, simus inter exempla. Bij vs. 14 in M. D.: De quo lib. II.

Digna focis et auis et libertate Batauâ,
  Sin mauis, Batauâ simplicitate, loquor.
Quis mea, quis veterum, quis tu, Romane, quis Hellen
  Ingenij subdas libera colla jugo?
Excidit, haec leuiter tentanti, mascula casu
  Dictio et audaci punxit aculeolo:
Mollior, et quasi de sexu sequiore secuta est
  Altera, dum vati languida vena stetit:
Hinc descenderunt similes longo ordine nati.
  Fecerunt mas et foemina progeniem.
En jocus est, Barlaee, breuis contempta freti sors,
  Et furor aestiui velificatus Yae:
Haec praeit audendo pictoribus atque Poetis,
  Hanc, ignosco, licet sero sequare ratem.

Sprangae 10. Oct. [1]).

PLUVIA *.

Unde ruit superis tantus de sedibus humor [2])?
  Credite [3]), si turpe est mejere, flere Deas.

Ib. 11. Oct.

STELLA VOLANS *.

Stare loco nescit, nec in una sede moratur:
  Si non decipimur, lumina, Stella volat.
Nauta caue: cras non dubie dominabitur undis
  Qui jam descendens sidera turbo quatit.

Ib. 11. Oct.

AD ENSEM MEUM [4]).

Humanum fugio, vel justâ caede, cruorem:
  Non illâ uictor conditione siem.
Laede lacessitus Laedentem, ut Laedere cesset;
  Si me defendis, fide, satis furiae est.

13. Oct. Sprangae.

TERRAE MOTUS *.

Si pereant quae nascuntur, par pondus ubique,
  Semper, et aequali robore Terra ferat.
Sed perstant quae nascuntur, resolutaque durant
  Quae quacumque tui prodiga Vesta paris.

---

vs. 9 *sequiore* M. D.: *inferiore*

1) H. schreef het vers den 9den Oct., maar voegde er den 10den nog 6 regels in.

2) M. D.: *imber*

3) *Credite* and. lez.: *Assero* als in M. D.

4) M. D., 115. In 2 HSS.

Et bene miramur, si mole molestâ, ut iniquâ
Mente sub ingesto pondere Asella, gemis?
Nec male miramur, si, qua praecordia tendis,
Concutis ingentem mota superficiem?

Ib. 14. Oct.

PARELIJ *.

Sol genuit Soles, vitiatâ nube Puellâ:
Fortiter hoc: sed jam jam Pater orbus erit.
Quam similis Diuo est turpissima bestia [1])! fallar,
Ni nimis hos foetus, Phoebe, fouendo necas.

Ib. 15. Oct.

COMETA *.

Qua prodis, crinite, palam est, insaniet orbis,
Plurimus incendet pectora nostra furor.
Si dubitat quis, es indicio, qui, vertice raso,
Sic furis, assumpto, Galle, capillitio.

Ib. 15. Oct.

PLANETA *.

Aio Stagiritam, quae tam vaga in aethere Stella est;
Ambulat atque errat cum duce Aristotele.
Hoc ridere juuat: quasi nollet cedere Coelo [2]),
Septem Planetis [3]) Graecia clara fuit.

Ib. 16. Oct.

DIES. NOX *.

Nocte dieque vices rerum Natura notauit:
Moerorem tenebris, lumine laetitiam.
Quis pudor est, semper tirones discere, quae nos
Nigra docet nox, et candida quaeque dies!
Tandem nec puero, nec iniquâ mente ferendum est,
Quod toties aequâ, nocte dieque tuli.

Ib. 17. Oct.

ECLIPSIS SOLIS *.

Phoebus amat, calidusque suam nunc Daphnida, Vestam
Ambit et insano deperit intuitu.
Diua soror, si vel casu, vel amantibus obstat
Inuida, nec limos virgo procantis amat,
Liquitur ille, aiunt, animo, fert fronte dolorem;
Aeternam nubes abdit opaca facem.
Me ratio diuersa regit: jubet, aio, Sorori,
Vt Speculum incompto commodet: illa venit,
Adstat, et aversam terris se praebet amanti,
Diuinâque Deum proxima fronte refert.

---

[1]) In marg.: Simia quam similis turpissima bestia nobis. Enn.

[2]) *cedere Coelo* M. D.: *et ipsa Planetis*

[3]) M. D.: *Esse minor, septem*

Hic obiter te, Phoebe, vides, obiterque recenses
  Quam vaga currenti miscuit aura comam.
Tandem compte redi: rogat hoc quae se nec amantem,
  Dum te non illam tu proce, Vesta videt.

Ib. 17.

(AD BARLAEUM) * [1]).

Censor seuerae veritatis, arbiter
Seuere falsi; fabulantem fabulas
Suffer poetam, parua dicendis mora est,
Parua audiendis, veritati nec jocum,
Nec verba vim factura nosti. scilicet
Sic viuitur, Barlaee, sic victum est diu,
Fuco placetur, veritas odium parit,
Aut fallere aut falli student homunculi;
Ad falsa proni, ad veritatem nauseant.

Sprang. 18. Oct.

AD AMP. VIRUM I. MIJROPUM CAMERAE FISCALIS HOLLANDIAE ASSESSOREM, CUM SUPERIUS EPIGRAMMA MISISSET [2]).

Quae, triplici carbone, viro sanata puella est,
  Non tribus illa locis, quattuor aegra fuit.
Pistillo, non Pastillo medicamur: abite
  Andromachi, anguillâ est vipera victa mari.
Esto procul qui nos torsit crudelis amaror,
  Suauia se ingratis praeualuisse probant.
Oppugnata viro, victrix ouat aegra valetque.
  Non haec Andromachi Theriaca, Andromachae est.
His tam compositis opus ingredientibus, uno
  Sponsula decidens ingrediente redit.
Tu tamen, haec, Mijrope, caue mijsteria pandas:
  Est omni grauior ulcere Pestis, Amor.
Quod si crebra nouae vulgatur fama medelae,
  Omnis in hos medicos aegra puella ruet.

Sprangae in castris. 18. Oct. [3]).

---

[1]) M. D., 122, met den titel: *Ad eundem.* Ook dit versje is eene opdracht van de *Meteorologia.*

[2]) Barlaeus had een gedicht geschreven: *In Ancillam mihi notam, quae peste tribus locis affecta, et in hortum deportata, Iuuenj Amatorj, cui desponsata erat, singulis noctibus condormiuit, et Illaeso Iuuene conualuit.* Van dit vers, dat niet gedrukt is, zond Van Mierop een afschrift aan H., die het beantwoordde. Jacob van Mierop, werd den 3den Aug. 1631 (zie *Dagb.*, 19) van „Auditeur der Kamere van de Reeckening" benoemd tot het „Reecken-meesterschap" (zie *Resol. Holl.*, 1631, blz. 92). Hij was van wege de Ridderschap in de Rekenkamer benoemd en trad dus niet, als de andere leden van dat college, na 3 jaren af. Van Mierop was bevriend met H.

[3]) H. schreef het versje den 12den, maar voegde er den 18den nog 6 regels in. Onder het gedicht schreef hij *Anonijmi.*

L'ESTRAPPADE [1]).

Hos etiam fortuna rotas: tolluntur in altum,
Praecipites lapsu quo grauiore ruant.
Sprangae in castris 18. Oct.

ECLIPSIS LUNAE *.

Iam furit, atque alias alio sub cardine fratrem
Cynthia nugatur quaerere amicitias.
Postremo, si lumen, ait jam turbida, pergis
Usque tuum Terris condere, condo meum:
Et latet, et (tantaene animis coelestibus irae!)
Ut lateat, multâ se pice foeda tegit.
Ridet ad haec radio frater, rabidaeque liquatâ
Cum pice personam detrahit: Illa nitet;
Ut niteat (tantâne deas leuitate moueri!)
Proxima ridentem rursus adire parat.
Quam bene cum terris agitur, quod, gratia quantum
Rara, duos inter sit breuis ira Deos!
Ib. 18.

MACULAE LUNARES *.

Unde, rogant pueri, maculata est Cynthia? non hoc
Solis ab intuitu fusca puella roget.
Ib. 18.

MACULAE SOLARES *.

Sunto, quibus commenta placent, maculae, astra, vapores,
Quae medio Lyncei, non ego, Sole notant.
Si quid inest, quod adhuc nequeat cataracta vocari,
Audiat Hippocrates, Gutta serena mihi est.
Ib. 18. Oct.

PLUVIA POST PARASELENEN * [2]).

Consulit oppositam de se sibi Delia nubem:
Hinc illinc Diuae virginis ora nitent.
Compta lauat faciem. faciem lauat umbra vicissim,
Dumque pari nos et se lauat imbre, perit.
Ib. 18. Oct.

VIRGAE ANTE PLUVIUM * [3]).

Multo fune Dijs Titan tentoria tendit:
Mortales moniti tecta subite, pluet.
Ib. 19. Oct.

---

1) M. D., 115. In 2 HSS.
2) M. D.: *Paraselene, ante Pluviam.*
3) M. D.: *Virgae.*

CORONA CIRCA LUNAM * [1]).

Sola Deas inter coelestem Iuno coronam
Induit: haec regni cum Ioue signa gerit.
Quam tu; virgo deas inter, nec imago coronae est.
Usque adeo laudem corporis umbra ferat?
Quâ te cingis, aqua est: metuens Actaeona, ut olim,
Pallida, at in coelis tuta lauabor, ais.

Ib. 20. Oct.

LANCEA * [2]).

Εὐδία, mortales, pacem praedicimus orbi:
Usta deo Marti lancea displicuit.

Ib. 20. Oct.

CHASMA *.

Terribilem coelo foueam suspecto sereno.
Quis quid, ubi, quantum dixeris esse rei?
Nescio, nec pudor est: coelesti lumine cernit
Quae superant coeli sidera sola Fides.

Ib. 20. Oct.

LIS VENATORIA.

Fugit et euasit lepus inter crura puellae;
Illa feram stricte clausit utroque genu.
Controuertenti, praedam mihi vindico, dixit,
Priscâ Dianae lege: Pilosa pilo.

Panderen in castris. 20. Oct.

(APOPHTHEGMA MORIONIS) [3]).

Morio stultorum simulauit spargere sulco
Semina. quaerenti, quid ni sereret sapientum?
Non isthaec, non omnis, ait, fert omnia tellus.

Pander. 20. Oct.

LAPIS FULMINARIS *.

Dira Iouis jussu cudenti fulmina Fabro
Excidit incauto malleus, an cuneus?
Neuter. ab intacta tentauit rupe fauillam,
Primus ab infracta desilit iste lapis.

Ib. 21. Oct.

PRUINA *.

Terra tepens, ne putrescat, cum carne saliri
Postulat; hac hijemem prata bouesque ferunt.
Sal faciunt Sol atque Salum, facit Ignis et Aether,
Ipsa vaporando terra salina sibi est.

Ib. 21. Oct.

1) M. D.: *Halos. Corona circa Lunam.*
2) M. D.: *Lancea ardens.*
3) M. D., 113. In het HS. heeft het versje geen titel.

ROS *.

Accipe posteritas, quod se sciuisse nepotes
Gaudebunt, se non scîsse puderet auos.
Sidera sudarunt nocturno lassa rotatu,
Dum procul est Phoebi qui voret ignis aquas.
Inde graues udo ceciderunt aethere stillae,
Inde frequens omni gramine gutta sedet.
Ib. 22. Oct.

DRACO VOLANS *.

Hic est, Astrologi, caput, hic est cauda draconis:
Vestra nec ignoro somnia, nec patior.
Longa decussari vobis, non lata, videtur
Linea? Iam non est linea, jam nihil est.
Ib. 22. Oct.

VENTUS *.

Est vento leuior quae de spiramine venti
Hactenus in vulgum didita causa viget.
Discite doctores: quibus hic agitamur, anheli
Naribus expirant flamina Solis equi.
Ib. 22. Oct.

SIDUS HELENAE. CASTOR CUM POLLUCE *.

Inclamata diu Tethijs dormitat, et uno
Spernit adhuc miserûm lumine coeca preces.
Evades Palinure, ambos patefecit ocellos;
Iam vigil effraeni vincla datura mari est.
Ib. 22. Oct.

IGNIS LAMBENS *.

Si de nocte cui, fato crescentis Iuli,
Visa fuit summas lambere flamma comas.
Est qui de nobis exit collectior ignis,
Obuius insurgens frigori, ut interimat.
Ib. 22. Oct.

(NIX) * [1]).

Lana fouet pecudes, algens Niue Terra fouetur.
Credite, si tepida est Lana, calere nivem.
Ib. 23. Oct.

---

[1]) H. schreef dit distichon onder het op blz. 18 afgedrukte versje op hetzelfde onderwerp. In M. D. staat het daar ook onder, met den titel: *Eadem.*

Iamque opus exegi quod vel leuis ira Stagirae * [1])
Vel poterit verum et nouitas abolere trimestris.
Cum volet ille Deus qui animi, qui corporis hujus
Iura tenet, certi spatium mihi finiet aeui.
Parte equidem non hac meliore per ima perennis
Astra ferar; nomenque erit ut vaga nubila nostrum.
Quâ patet indomitis Hollanda potentia terris
Nullius ore legar, quin haec per saecula fame,
Si quid habent falsi, lectorum scripta peribunt.

Sprangae in castris. 23. Oct.

---

[1]) Met dit vers eindigt het werkje. En H. voegde er later nog den volgenden brief aan toe (M. D., 132), waarvan het klad bij de *Epist. Lat.*, het net op de Bibl. der Amsterd. Universiteit wordt gevonden.

BARLAEO.

Si Meteorologiam meam, ambitiose nomini tuo nuper inscriptam, nondum accepisti, minus damni est quam si te Tineae ad coenam vocauerint, raptum alio ex condicto; Mudam puta, vel ad Vossium, Wicquefortium, Baeckium aut Vondelium, *omnis homines qui se praestare student caeteris animantibus.* et si quid sane Tabellarius sapuit, jam in Mijropolio legor grauis autor, *vel turis piperisque sum cucullus, vel scombris tunicas dedi molestas.* Sin tradidit ille illustres paginas, Barlaee mi, facinus mehercule te dignum facis, et sacri Codicis non immemori lectore, qui *stulto non respondeas in stultitia sua.* Anonijmum si sic excepisses, dubitare possem an non melius tibi consultum esset, nisi obstarent quae notasti obiter, multi ponderis argumenta. quibus cum accedunt Herculea illa, quibus, lacessite pugil, amentem jugulasti atque adeo merentem, (ut qui in Sacris quae profiteri fertur, voluit videri non legisse τὸ, μεταξύ σου καὶ αὐτοῦ μόνου) assero et fatentur omnes boni, interfuisse tua et amicorum ne hoc impune ferret. Prostrato, mihi denique illudere libuit, et *leonem*, ut apud Senecam est, *subulâ impetere.* facit huc epigramma, quod in capite inuenies nonnullorum, quae his addidi eiusdem farinae. Si inspicere singula dignaberis in castris vel itinere omnia memento nata. excepto uno quo, Realium alloquor, eximium, ut nosti, virum, qui nunc ingentis rei, et suâ curâ dignae procurationem obit. In illo, et caeteris, futilis venae meae genium agnosces. quo cum delectari te tamen, pro humanitate tua, professus sis, etiam hoc aere, nomen aureum quo me obligasti, dissolui patere. Loquor nunc de tot selectissimis delicijs, quibus tu me partim, partim tuo nomine, cuius ille tui verax et perpetuus praeco est Wicquefortius impertijt. Inter illas quoties attentionem pasco, repeto eiusdem Senecae luculentum illud et subacto aulico, an subtili oratore, dignum: *Quocumque*, ait, (nescio nunc quo loco) *oculum miseris, id tibi occurrit, quod eminere posset, nisi inter paria legeretur.* Nobilis et arguta laudandi ratio. At, Amice, si te legat, ne hac quidem sibi satisfaciat. De me, ut porro silere pergas, sincere postulo. placet merenti poena, prae encomio, quo me in ruborem agis, dum anguli nimirum acuti cum obtuso comparationem longe venustissimam praepostere nobis applicas. Rursus in verba Senecae impingo. Acumen epigrammatibus meis adscribere voluisti. Audi Philosophum, caeteris, si quid video, extantem, quantum de cupresso inter viburna scriptum est: *Acuta*, inquit, *sunt ista quae dicis. Nihil est acutius aristâ: quaedam inutilia et inefficacia ipsa subtilitas reddit.* Hac aristâ, quasi virgulâ, crede, mi Barlaee, saepius me castigo; et si quid casu opportuni excidit, quod, *nondum refrigerato inuentionis amore*, plausum inuentori eripiat, aliunde me intueor, et numquid me, inquam, induo in *artificij veternosissimi nodos?* Sed haec Senecae item, ni fallor, dictio est: nisi finem facio, totum hodie recitabo. neque enim diffiteor perpetuo mihi obuersari sapientissimum mortalium, cuiusque unius gratiâ laxius otiari optem, quam nunc per istud licet, quo mihi *cum*

AD REGEM MAGNAE BRITANNIAE [1]).

Intempestiuas non hostibus, hostibus olim
Promeritas, infers, Carole Britto, manus:
Magne Deûm in terris, quorsum, si pellere possis,
Nolle solo Austriacos, velle salo Auriacos.

Sprang. 29. Oct.

CORBIA (UT RUMOR ERAT) RECUPERATA [2]).

Corbia debilibus, facili conamine, muris
Capta, nouo valli robore cincta redit.
Ride posteritas: *Infans* prudentia nusquam
Tam fuit in plagas ingeniosa suas.
Perdit opes, operam, tempus, socios, et honorem,
Vt, quod erat, Galli tutius esset, Iber.

30. Oct. Sprangae.

AUSTRIACORUM E GALLIA RECEPTUS [3]).

Dum, Gallo cristis Aquilam terrente, superbam
Victrici obruerent Lilia fronde Rosam:

---

officio luctandum est, quia semel recepto. Neque enim fefelli, cum in castris me quam densissimis occupationibus distrahi clamaui, et hac nonnihil veniae apud literatos promereri. Solo ultimo bimestri inuenio et stupeo, et indignor, scripsisse me vario sermone ad CCXVII. epistolas priuatas. Adde rotam Ixionis, et, quam eo loci res publica me exerceat, expende: Iudicabis quam anguste tot epigrammata sederint: per quas rimas emissa, gracilitate suâ nimirum, punxerint, ut de arista dicebamus. Sed licetne, inquies, per doctorem, cuius tu in verba jurasti, *epistolae sinistram legentis manum implere?* sane si tertiam inuenias, quam ab innocenti seruo senex Aulularius poposcit, jam occupata sit. neque occupatior me tamen, qui et ista me nugari testor inter, non ausim queri, quot auocamenta. Vale tandem, vir doctissime, et vel hac etiam de causa sile, ut sic loqui desinam. In pistrino meo, Aula Principis. Biduo post Id. (15) Nou. CIƆIƆCXXXVI.

Barlaeus schreef terstond het gedicht: *In Constant. Hvgenii Meteorologiam, siue de Meteoris Epigrammata jocosa* (*Poem.*, II, 338).

[1]) M. D., 117, waar aan den titel nog de woorden: *pro Mari libero*, zijn toegevoegd.
Terwijl in 1635 Selden zijn werk *Mare clausum* had uitgegeven, legde Karel I in het volgende jaar aan onze visschers op de kusten van Engeland en Schotland allerlei moeilijkheden in den weg (Aitzema, IVa, 266, 277).

[2]) M. D., 114. In 2 HSS. In M. D. staat in den titel: *Gallis recuperata.*
De Kardinaal Infant, die met Piccolomini in Picardie was gevallen, had zich van eenige plaatsen, o. a. van het stadje Corbie meester gemaakt. Vandaar maakten zijne troepen strooptochten tot in de buurt van Parijs. De Koning van Frankrijk drong den vijand terug en sloeg in het begin van October het beleg voor Corbie, dat door den vijand zeer versterkt was en eerst den 14den November werd heroverd.

[3]) M. D., 114. In 2 HSS.
Ook dit versje heeft betrekking op den inval van den Kardinaal Infant in Picardie. Onder het vers staan de volgende verklaringen:

Gallus	—	Rex Galliae.	Thomas	—	Thomas Princ. Allobrog.
Cristae	—	Cristatus miles.	Atlas	—	Card. dux Richelius.
Aquila	—	Austriaci.	Infans	—	Card. Infans Hispaniae.
Lilia	—	Franci.	Pumilus	—	Comes Piccolomini.
Rosa	—	Rosa Praes. Brab.			

Inter discipulos bellandi incredulus omnes
Fertur in hunc Thomas increpuisse modum:
Ite domum fatui. quid enim nugamur; Atlantem
Infantem et Pumilum sternere credibile est?
Sprangae. 30. Octob.

PRO QUATUOR SPHAERIS FERREIS, IN TUBOS FUMARIOS AEDIUM MEARUM IMPOSITIS [1]).

Fumus homo, impleri fumo male, disputat, Orbem:
At me sollicitum crassior error habet.
Omnia si quadrent, non debuit ille vapore
Impleri; totus debuit esse vapor.
Sprang. ult. (31) Oct. [2]).

(PRO IISDEM) [3]).

Mille tot ornari reprobant mea culmina Mundis,
Mille probant. Vbi conueniet sententia, fiet
Iustitia, et Mundi, me destructore, peribunt.

(PRO IISDEM) [4]).

Aurea prima fuit, post hanc argentea, post hanc
Aerea, post aetas ferrea quarta fuit.
Hoc Orbem doceat quadruplex et ferreus Orbis,
Ferrea, si redeant quattuor, omnis erit.

(IN EASDEM) [5]).

Toto summa soles habitare Ciconia Mundo:
Vae tibi, nunc totis quattuor exul eris.

AD ANONYMUM, BARLAEI FIDEM INIQUE TRADUCENTEM [6]).

Praue cauillator meriti nil tale Poetae,
Qui nigro ruis in candida sensa dolo;
Mitte Fidem infidâ Fidei praetendere laruâ:
Detorquere bonae verba, malae fidei est.
Sprangae. 1 Nou.

---

1) M. D., 115. In 3 HSS.
Boven de 4 schoorsteenen van het huis, dat H. liet zetten (zie dl. II, 306) waren ijzeren wereldgloben geplaatst. (Zie Mr. D. Veegens, *Mededeelingen*, enz., II, blz. 60).
2) Eén HS. heeft de onderteekening: Sprangae 27. Oct.
3) M. D., 115. In 2 HSS., die geen opschrift hebben.
4) M. D., 115. In 2 HSS., die geen opschrift hebben.
5) M. D., 116. In 2 HSS., die geen opschrift hebben.
6) M. D., 114. In 2 HSS. In M. D. staat in den titel: *Amici* in plaats van: *Barlaei*.
Van Baerle werd in 1636 door anonyme schrijvers hevig aangevallen, omdat hij een lofdicht had geschreven in het werk *de creatione Mundi* van Manasse Ben-Israel, en van Socinianisme en goddeloosheid beschuldigd. Zie over dien strijd *Oud-Holland*, 1888, blz. 91, vlgg.

Moet de Schouw de werelt dragen [1]),
'T is de print van onse dagen,
En de reden wel bekent,
'T is de Wereld op een end.

Ib. 2 Nouemb.

(PRO IISDEM) [2]).

Si placet haec paucis, at non, si viueret, uni
Posset Alexandro non placuisse domus.
Ille tribus ter me, quatuor quater esse beatum
Orbibus inuito diceret Orbe virum.

Ib. 3. Nou.

(PRO IISDEM) [3]).

Qui male contempto tegier fumaria Mundo
Disseris, en carpis quae nec, inique, capis.
Non libuit Mundi, libuit faciem dare Mundi
Immundi. poteram commodiore loco?

Ib. 4. Nou.

MILES E SALUBRI AERE CASTRORUM AD PRAESIDIA LUE INFECTA REMISSUS [4]).

Nulla nec aestiuis adij contagia castris:
Praedatrice domi cingor ubique lue.
Caesaris infandi rector bone, vivere saltem
In freto, et in portu me fateare mori.

4. Nou. in naui praetoria, infra Gornichem.

(IN MORTIS METUM) [5]).

Cur timeam mortis, quem non vitabo, dolorem?
Si nequeo, breuis est, si queo ferre, leuis.

Hagae 9. Nou.

AD L. REALIUM, CUM GALILAEI NOVA SIDERA, ET EX IJS MODUM DEFINIENDAE LONGITUDINIS ORDD. EXHIBERET [6]).

Despiciat coecum Galilaei sidera vulgus.
Ad populum phaleras: paucis lectoribus Ille

---

[1]) In 2 HSS. bij de Lat. gedichten. Ook dit en de beide volgende versjes slaan op de schoorsteenen (zie blz. 28).

[2]) M. D., 116. In 2 HSS., beide zonder titel.

vs. 3 *quatuor quater* M. D.: *quater Orbibus* — vs. 4 *Orbibus* M. D.: *Quatuor*

[3]) M. D., 116. In 2 HSS., beide zonder titel.

[4]) M. D., 114. In 2 HSS.

In marg.: In freto viximus, moriamur in portu. Sen.

[5]) M. D., 117. In het HS. heeft het versje geen titel.

Bij vs. 1 in marg.: Sen. ep. 24.

[6]) M. D., 115. Ook in klad, met den datum. In M. D. is in den titel achter *sidera* het woord: *Medicaea*, ingevoegd.

Galilei had de vier satellieten van Jupiter ontdekt, hunne bewegingen berekend en

Gaudebit, quibus inculces, experte Realí,
Nil Ursâ praestante vago per caerula nautae
Quam pulchrum est digito monstrari, et dicier, Heic es.

12. Nou.

DE SALMASIO, CUM, PRAEMISSIS LIBRIS, IN HOLLANDIAM NAVIGARE DIFFERRET. I [1]).

Substitit Armoricis ingens Salmasius oris,
Dum natat Arctoo sarcina docta mari.
Quanti prudentem sine se tibi mille minanti
Commisisse refert Ennosigaee libros!
Ipse liber tot librorum si vectus eâdem
Naue sit, haec duplici pondere mersa siet.

14. Nou.

II.

Nuda stat in patrio Salmasj littore virtus:
Nunc, age, quem dederis, Patria, disce virum.
Ad libram, Liber et liber responsa librorum
Libera, cui liber est sarcina visa, dabit.

14. Nou.

III.

Quidquid Aristippum, decuit Salmasium; uterque,
Quas habui, ponto, tu rege, dixit, opes.
Addidit hic, pereant. sic te fortuna lacesso;
Si tabula sospes enato, nil perijt.

14. Nou.

IV.

Si facis ad laudem Cijnici projecta patella,
Doctaque te solam pascere nuda manus:
Quae non Salmasj est, qui, missis omnibus, Orbem
Quo valeat solus pascere, nudus habet.

15. Nou.

---

gevonden, dat hunne eclipsen een goed middel waren, om de lengte te berekenen. In 1635 bood hij zijne uitvinding aan de Staten-Generaal aan en Reael drong er sterk op aan, Galilei's aanbod aan te nemen. Den 11den Nov. besloten zij eene commissie te benoemen, om Galilei's uitvinding te onderzoeken; Reael werd tot lid dier commissie benoemd.

1) M. D., 113—114, waar in den titel, in plaats van *praemissis libris*, staat: *praemissa Bibliothecâ.*

Claude Saumaise (1588—1653), de beroemde Fransche geleerde, was in 1631 aan de Leidsche Hoogeschool verbonden op dezelfde vereerende wijze als vroeger Scaliger. Toen hij in 1635 de pest ontvluchtte en zijn vaderland bezocht, trachtte Lodewijk XIII door eene benoeming tot Conseiller d'Etat en ridder der Orde van St. Michiel en de Prins van Condé op andere wijze hem in Frankrijk te houden. Na een langdurig verblijf in zijn vaderland keerde Saumaise echter in 1636 naar Leiden terug (zie Paquot, *Mémoires*, III, 311).

vs. 3 *Quanti* M. D.: *Quam bene* — *minanti* M. D.: *rapaci* — vs. 4 *refert* M. D.: *putas*

DOMUS MEA [1]).

I.

Os medium, os sublime; suâ sub Fronte patentes
Hinc interuallo compare, et hinc Oculos;
Tempora; Nasum; Aures; Humeris et Pectore nata,
Pectore, ut est domini, Brachia candidulo;
Ossa nitore suo; tectas cute duplice Costas;
Conjuga sub Costis viscera, ventre cauo,
Exhibet una domus, quin, si non fallitur autor,
Ridet ad intuitus, Haga, decora tuos.
Da veniam infanti; mox ut prouectior annis,
Quae tacet in cunis, pauca loquatur, Homo est.

16. Nou.

II [2]).

Quicumque Ciuis, Hospes, Incola, Accola,
Longae, Viator, aut malae satur viae es:
Adi libenter hanc domum: Iam nunc Homo,
Humanitatem pollicetur aduenis.

18. Nou.

D'EERSTE STEEN VANDEN DOEL IN 'S GRAVENHAGHE GELEGHT BY PRINS WILLEM VAN ORANGE, 'S DAEGHS VOOR BIDDAGH 2.en DECEMB. 1636 [3]).

De wel geboren hand, die God sal leeren stryden,
De schutterlijcke hand, die Schutster heeten moet
Van Hollands schutterij, van Holland, eens bebloedt,
Nu bloeyende over 'tbloed van die sijn Bloem benijden,
Sijn vrijheid, fiere Bloem, stelt Holland in verblyden
In 'tbotten van haer' Ieughd: versorght een' vasten voet
Aen Doel en Schutterij; Het strydbare gemoed

---

[1]) M. D., 237. In 2 HSS. Het versje behoort tot de serie *Haga vocalis.* Zie over het nieuwe huis van H. dl. II, 306.

Onder het vers staat: Non potest aedes ulla sine symmetria atque proportione rationem habere compositionis, nisi uti ad hominis bene figurati membrorum habuerit exactam rationem. — Et paulo post: Ergo si ita natura composuit corpus hominis; uti proportionibus membra ad summam figurationem eius respondeant: cum causa constituisse videntur antiqui, ut etiam in operum perfectionibus singulorum membrorum ad uniuersam figurae speciem habeant commensus exactionem. Vitruu. lib. 3. c. 1.

vs. 8 *Haga, decora* 1 HS.: *blandior, Haga* als in M. D.

[2]) M. D., 238, met den titel: *De eadem.* In 2 HSS. Behoort ook tot *Haga vocalis.*

[3]) K. b., II, 152. Ook in klad met den datum en den titel: *Op den eersten Steen van 't Doelhuijs in 's Gravenhaghe* enz., evenals in K. a.

Den 11den December (n. st.) 1636 werd door het tienjarig zoontje van Frederik Hendrik, later Willem II, de eerste steen gelegd van den Nieuwen of St. Sebastiaens Doelen in den Haag op den hoek van den Vijverberg. Het gebouw dient thans als gemeentelijk Museum.

Voorseght der Wapen-school een struijckeloos bedijden.
Merckt met een' Witten steen de hoôp van desen dagh;
Bidt merghen, Hof en Haegh, dat waerheid werden magh
Wat nu waerachtigh is: 'Tsal aen de Hand niet schorten,
(Verworpen Hoeck-steen, steunt en stijft het morwe been!)
Haer doel sal 't voorhooft zijn, en Goliath sal storten,
En David sal 'them doen, en met den eersten Steen.

3. Dec.

VOORDEN EERSTEN BEDDEMAKER [1]).

Waer leijt de Wijse man die 'teerste Bedd bedacht?
Mij lusten hem te eeren
Met witte woll en veeren,
Met schapen-offerhand, met swanen sang en schacht.
Nu weet ick 'tkerckhof niet, nu doen ick by 'tgedacht,
En send dit dicht uyt sweeren
Op sijn' verbr . . . . Heeren,
En op haer achtereen-ondanckbaere geslacht,
Indien hij anders leijt als kostelick en sacht.
'T en zij sij selver leggen
Op haspelen en dreggen,
En datter yemant bij te bedd' op leijt en lacht;
Soo is mijn vloeck volbracht.

5. Ian.

IN TITULUM CELSITUDINIS PRINCIPI A REGE CHRISTIANISSIMO DELATUM [2]).

Quod premis Austriacum, vanâ virtute superbum,
Verberibus, verbis erigis Auriacum;
Non stupeo, Ludoïce; facis quod regula dictat
Iustitiae, tribuis, Iuste, cuique suum.

Hag. 22. Ian.

(IN IDEM ARGUMENTUM) [3]).

Additur extremis; fieri quod posse negabam.
Cautior exemplo, disce quis addat, Iber.
Quae facit hoc meritis, aliquid factura superbo est
Gallia, quod fieri posse, superbe, neges.

Eod. die.

---

[1]) K. b., II, 153.
vs. 5 *ick* K. a.: *ick 't* — vs. 7 *verbr* . . . . K. a.: *versteende*
[2]) M. D., 135.
Den 3den Jan. overhandigde de Fransche gezant Charnacé aan de Staten-Generaal een brief van den Koning van Frankrijk, waarin deze meldde, dat hij aan „nostre tres cher et bien aimé *Cousin* le Prince d'Orange" den titel van „Altesse" schonk. (Aitzema, IVa, 471).
[3]) M. D., 136. In het HS. heeft het versje geen opschrift.

Non poteras, Ludoïce, duci monumenta fauoris [1])
Iustior inuicto nobiliora dare,
Quem, si fata preces, votum fortuna sequatur,
Celsius Henrico nomen habere velis.

(IN AULUM) [2]).

Aulus in officio est, ex officio facit Aulus
Officium; quod id est officium? officere.

28. Apr.

IN MORTEM C. WARFUSEI [3]).

Infame crimen, crimen omni crimine
Magis nefandum, turpe, dirum, barbarum,
Vindicta praesens expiauit, promptior
Puniuit omni talione talio.
Cauete sontes, nulla spes fugae aut morae est;
Sanata poena est, claudicare desijt.

28. Apr.

Laborat aphtis uxor insomnis, screat [4]),
Singultit, ardet, tussit, exestur febri:
Fabri veterno pigriores nil agunt
Nisi increpati et bile compulsi meâ.
Aprilis expirat, Kalendae sunt prope
Quibus migrandum est venditâ dudum domo.

FR. HENRICI PRINC. ARAVSIONVM ANNI TRIUMPHALES [5]).

Postquam res Batavûm Bredaeque affligere ciuem
Mauricio potuit sors semel atra Duci:
Praebuit Henrico, fratri cum laude negatas,
Cincta suo circum cespite Grolla manus.
Sijlua, ducum domus, et Venetûm soror aemula Sijlua,

---

[1]) Het versje, dat niet gedateerd is, staat op hetzelfde blad als de beide vorige.

[2]) M. D., 136. Het HS. heeft geen titel.

[3]) M. D., 136, met den titel: *In mortem scelesti a plebe discerpti, mox a patrato immani facinore.*

Den 16den April vermoordde de graaf van Warfusé, die de stad Luik weder aan den Keurvorst van Keulen wilde brengen, den Luikschen burgemeester De la Ruelle, die Franschgezind was, op verraderlijke wijze aan een gastmaal. De toeleg van den graaf mislukte; hij werd door het woedende volk gedood, zijn lijk langs de straten gesleurd en aan de galg gehangen.

[4]) Het fragment, dat is doorgeschrapt, staat op hetzelfde blad als het vorige vers.

Den 13den Maart was Huygens' vrouw van eene dochter bevallen. Den 30sten werd zij zeer ernstig ongesteld en, nadat er eerst eenige beterschap was, werd de toestand den 29sten April weer veel slechter. Den 10den Mei stierf zij (*Dagb.*, 29, 30) na eene echtvereeniging van 10 jaren. Aan haren echtgenoot had zij 5 kinderen geschonken.

[5]) M. D., 137, waar aan den titel is toegevoegd: *usque ad* CIƆIƆCXXXVII.

Bij vs. 2 in marg.: 1625. — vs. 3: 1627. — vs. 5: 1629.

Sijlua natans medio gurgite rapta fuit:
Has Poliorcetes objectâ mole coëgit,
Has, quasi Neptunum Marte, fugauit aquas.
Forti fraude, dolo bellace, leui momento
Vesaliam patriae reddidit atque sibi;
Velauiam patriae atque sibi. Cum classe subactâ
Hispanas nullo sanguine cepit opes.
Naufrago et armato vitam donauit Ibero,
Vt, quam conficeret, relliqua turba foret.
Mille triumphanti naualem fronte coronam
Captiui madidâ composuere manu.
Soluit ad hostilem flatu duo vincula Mosam,
Venlonae accubuit strata Rumunda suae;
Tertia, lassatis Ledaei Castoris armis,
Trajecti subijt pontis habena jugum:
Denique, nec praesens, praerupto monte superbam
Limburgum ferro fecit et aere suam.
Addidit Orsouiam nutu: conamine Bercam,
Quo pauidas Rheni pene retorsit aquas:
Harum capta leui furto Diuortia, furto
Fortius, ac dicto promptius asseruit.
Post tantos sine nube dies, sine labe triumphos,
Quorum quisque stupor posteritatis erit,
Ne fuerit, quae magna fuit, quae maxima, virtus
Nassauidum, ne vis ultima militiae,
Breda fame superata, fame, moribunda, videndi
Victorem dominum nunc quoque victa foret.

Ad Bredam 28. Octob.

BREDA EXPUGNATA [1]).

Vincitur agricolae et Regum socialibus armis.
Queis potius, dubium est: Mars sceptra ligonibus aequat.

Ad Bredam. 28. 8b. (Oct.)

EPITAPHIUM L. REALIJ [2]).

Quod nec sponte, nec ad noti monumenta sepulchri
Affluis, a saeclo ferreus, hospes, habes.

Bij vs. 13: 1631. — vs. 17: 1632. — vs. 23: 1633. — vs. 25: 1635. — vs. 29: 1637.

[1]) M. D., 139, met den titel: *Iuliacum olim expugnata.*

Den 23sten Juli had de Prins het beleg voor Breda geslagen; den 6den October werd over de overgave onderhandeld.

vs. 2 M. D.: *Gloria in ambiguo est:*

[2]) M. D., 138, met den titel: *Epitaphium L. Realii, Ind. Expraefecti Philosophiae Magneticae peritissimi.*

Het vers heeft geen datum, maar staat op hetzelfde blad als de twee vorige en de volgende. Het is dus op één der laatste dagen van Oct. geschreven.

Reael was den 10den October op bijna vijftigjarigen leeftijd gestorven.

Talis inexhaustum magnetica turba Realem
  Cinxit, et a viui pendula voce stetit.
Quin proprio ductu charis comes ossibus haerens
  Ferrea, si liceat, lamina claudat humum.
Magnus enim Magnes jacet hic. qui, pyxide multâ,
  Quos voluit lapidem discere, se docuit;
Se lapidem, se Magnetem, se saeculi amorem,
  Qui, quia se sapiens, nouerat et lapidem.
Qui, quia se, lapis, et lapidem, sine pyxide Gangem
  Creditur et Boreae victor adisse domum.

AD I. VANDER BURGH APERTO AGGERE MERKAE FLUVIJ [1]).

Prima coronauit Bredanos flamma triumphos,
  Cum fera stramineas induit hasta faces.
Proximus elisis crepitauit ab ignibus aether;
  Dixeris aestiuâ nube tonare Iouem.
Functa est officio tellus, cum Sulphur et una
  Carbonem et petrae contulit una salem.
Restabant undae, restabant signa fluentis
  Laetitiae per, queiscumque natatur, aquas.
Tandem Naturae signo dato, et obice rupto,
  Vasta manumissi fluminis ora patent.
Applaudit cataracta Duci, tolluntur in altum,
  Praecipites lapsu quo grauiore ruant.
Et postliminio reduces Bredana lebete
  Excipit et Nymphis nubit amica Ceres.
Euge, pater venerum, siccos aqua ducit in urbem;
  Si me, si Bredam quaeris, habes comitem.
Carmina scribuntur vel aquae potoribus, ipsa
  Hordea, sed lupulis vincta, poesis amat.
Quin, si multa fidem Bredae Cortina meretur,
  Hoc est Pegasei fontis ἄριστον ὕδωρ.
I bone, quo tua te sitis evocat, I bone Burghi,
  Tota natat festo festa liquore dies.
Euge, vola: qui pontus erat hoc mane frequenti
  Teste, tot in testis vespere potus erit.

Ad Bredam. Cal. (1) Nou.

---

[1]) M. D., 42, waar aan den titel nog is toegevoegd: *post expugnatam Bredam.*
Breda ligt aan het riviertje de Merk. Toen het beleg begon, werden „De *Marck* ende de andere revieren op twee plaetsen gestopt, als aen sijne Hoocheyt Logement ende tusschen Papenmuts ende *Halck*, soo dat alle de Morassen ende lege Landen meer als een mans lenghte diep onder water liepen, welck water voor de Retrenchementen lach als een Zee.” (Aitzema, IVa, 543).
vs. 23 *hoc* M. D.: *jam*

IN HERAUGIERIJ NAVEM AB HISPANIS EXUSTAM [1]).

In tabulas furit ultor Iber cum laude nocentes,
Nobilis infami corruit igne ratis.
Quam sero sapiunt Phrijgiae! (neque enim Phrijges) uri
Debuit, ut viuo cespite foeta stetit.
Nunc caret inuidiâ factum, Batauoque volente
Saepe vel in portu naufragus hostis erit.

7. Nou.

OP HET DOORSCHIETEN VAN BREDA IN DE BELEGERINGH [2]).

Oragnens eighen Stadt, 'tonschuldige Breda,
Viel sijnen Heer te voet, en riep in 'thert, Gena;
Waertoe soo veel Geschutt, en soo veel bloed-vergieten?
'T most platt geschoten zijn, om datmen 't rond sou schieten.

20. Nou.

HOSPITIS NEC AB HOSPITE TUTI PHILIPPICARVM DECAS PRIMA [3]).

O inter calicem supremaque labra, sub ipso *
Hospite, et accumbens occubitura cohors,

---

1) M. D., 136, met den titel: *In Herois Heravgerii Navem, quâ olim Breda capta, ab Hispanis exustam.*

Het schijnt, dat de Spanjaarden vóór de overgave van Breda (10 Oct.) het bekende turfschip, waarmede Heraugière in 1590 Breda had ingenomen, hebben verbrand.

2) K. b., II, 153.

„De Stadt was aen *Ginnekens* ent, ende de *Haegsche* poort seer beschadight, maer in de Stadt sonderlinge niet" (Aitzema, IVa, 580).

3) Ook in klad. De volledige titel van deze verzen op Nicolaas Reygersbergen († 1654) is: *Hospitis nec ab hospite tuti Philippicarvm Decas prima. Ad Illustre Collegium. Friburgi, Sumptibus haeredum Christiani Euonijmi, apud Armandum Conuiuam, viâ Coelibum, ad insigne Crabronis irritati, sub inscriptione, Nemo me impune lacessit.* CIϽ IϽC XXXVII.

De *Summa Priuilegii* luidt aldus:

Priuilogio Illustrium Collegarum cautum est, ne quis hanc Philippicarum primam, aut quae sequentur decades intra decendium proximum Typis excludat aut exclusas in Eutopiam asportet, sub poena frigidi et feralis epuli, ad Montes Ardeae, sub signo Hospitis et Coqui, cum inscriptione, In facinus iurasse putes.

De volgorde van het klad, waar de afzonderlijke verzen gedateerd zijn, is behouden. In het net is de volgorde aldus: 1. *Post sacrae* caet., 2. *O inter calicem*, caet. 3. *Inuidit* caet., 4. *Quattuor et Reges* caet., 5. *Non est sapientis* caet., 6. *Quisquis eris conuiua* caet., 7. *Quid nos saginae* caet., 8. *Si caesim* caet., 10. *Nemo me ludos* caet.

Wat de aanleiding was tot het schrijven van het gedicht, blijkt uit het volgende *Argumentum*:

Anonijmus, Iurisconsultus, et alicubi terrarum in supremo Iustitiae tribunali a quo nec prouocatio est Inclijtus Assessor, coelebs, hilari loquacitate apud non morosos gratus, parsimoniâ victus ubique notus; denique familiari et inter pares joco cognomentum *Obstetricis* pridem adeptus, eo quod in supputanda saepe grauidarum gestatione et puerperij momentis liberiuscule, nec pro sexu, pronunciasset, Cum a Conuiuis forte conuocatis, solennibus facetijs et urbanitate non mordaci exerceretur, objectâ cum uxore Philippi famuli, pusilli, oeconomi, obsonatoris, coqui et cupedinarij argutissimi,

O socij, si sum sanus de Iudice judex,
O passi mecum non grauiora viri,
Quem penes innocuus tremuit conuiua, minatum
Warfuseas nobis, jura cruenta, dapes,
Caesarei prudens Iuris, sed, in hospite caedis
Autor, in hospitij legibus hospes erat.

28. Nou.

Inuidit artem Tantalo, et lautum nefas *
Lijcaoni, accumbentium hospitibus Deûm
Infandus hospes, cuius hic nomen tego,
Tegamque, donec fas et ira siuerint.
Humanitate vincier foedum ratus
Humana amicis destinauit viscera
Mactandi amici. regias vero dapes!
At, o Senator, siue, Coenator, velis,
(Nam lapsa lingua est) liberorum lancibus
Apposta membra lixa frixa oportuit.
Quid imperatis coelibi? non sunt, ais.
Fatemur ultro. nempe sunt Philippuli,
Et, si quid aequi regula et boni valet,
Qui nuptijs probatur esse, is est pater [1]).

uno spiritu. 28. Nou.

Non est sapientis, *non putâram*, Cordubâ *
Determinante, et improbe hoc sani negent.
At, o sapientûm quisquis in diam tener
Emisse lucem candide Iunoniam
Agnoscis artem, faucibus luctâ breui
Erepte, quarum creber Euripo perit
Nascens viator, euge non latissimae
Ignosce culpae: *non putarem*, diximus
Securi, et in Iunoniam laetos semel,
Semel vocati (ut chara sunt quae rara sunt)

---

domesticâ consuetudine; (et pudet, et referam) *) verso repente in rem seriam joco †), attonitis matronis, viris irridentibus, excanduit, atque, ut

Terra malos homines nunc educat atque pusillos §),

jam irrupturum scilicet in coenationem cum telo Philippulum, merito quidem et se autore, comminatus, adjecit et conuicia feruidus, nec hospite, nec hospitibus, nec loco digna. Eius impotentiae, *Uni ex omnibus (omnium rogatu)* quem illiberalis verbi contumeliâ frigidum et immerentem acrius impetierat, sic poenas dedit.

[1]) In marg.: Pater vero is est, quem nuptiae demonstrant. l. quia semper. ff. de in Ius voc.

---

*) In marg.: Ou. Metam. 14.

†) In marg.: donec jam saeuus apertam In rabiem verti coepit jocus. Hor. 2. ep. 1.

§) In marg.: Iuuen. 5.

Conuiuae, amici, immisimus pedes domum.
Nam quis putâsset hospiti, quis hospitae,
Quis obstetrici ferreas mentem aut manum?

29. Nou.

Quisquis eris conuiua mei, quem dicere nolo, *
Hospitis, est cuius te meminisse refert:
Disce pati et pungi, vita mordere joco, vel
Serius, hoc sordet, cui placet illud, hero.
Quidquid agis, famulum aut famulam, quam dicere nolo [1]),
Ne pete; qui vero discrepet ede jocum.
Tangis herum? fuge, vel pugna: mirabile dictu,
Nec poterit caedi parcere parca manus.

29. Nou.

Nemo me ludos facito, nisi fortior, unde *
Evasi, Stijgio tinxerit ora lacu.
Infecit pallore genas formido, fatendum est;
Nempe, sed ad subitae nuncia verba necis [2]).
Si tremui, prudens tremui, sub Iudice damnas
A quo non erat ad quem subiturus eram.
Si tremui, quem non famuli concusserit horror
Quem domino dudum carnificina probat,
Carnifici domino, cui pridem, teste gemello [3]),
Carnificis famulae carnificina calet?

29. Nou.

Quattuor, et Reges, evasi Belga Philippos; *
Sed patriae vulgo sors fuit illa meae.
A quinto mea me in tuto fortuna locasti,
Seruati ciuis querna corona tua est.
Dicite, Io paean, vehimur majore triumpho,
Quam tot Nassouij quos meruere Duces.
Percussore solent empto saeuire Philippi,
Percussor meus hic ipse Philippus erat.

29. Nou.

Post sacrae violata jura mensae, *
Post ludibria, post amara pleno
Tot conuicia deuorata plaustro,
Quot saeuo domicoenij rigore,

---

[1]) In marg.: Nam illi molestae quippiam hae sunt fabulae, Propter huiusce hospitis consuetudinem. Ter. Andr.

[2]) In marg.: Mors erat ante oculos, minimum tamen ipsa doloris, Et jam prensurum, jam nunc mea viscera rebar In sua mersurum. Metam. 14.

[3]) In marg.: Credo ego amorem primum apud homines carnificinam commentum. Plaut. Cist.

vs. 9 *cui* klad: *quo*

Nullâ non leuis esuritione
Nullâ non cupiat siti redempta
Ollarum parasitus aulicarum:
Post visam Stijga, Tantalum, Atreumque,
Sicâ nobile nomen hospitali,
Respiro redivivus, integerque
Libertate voluto me Batavâ.
Illum, quem mea nominare gestit,
Ni sufflaminer, incitata bilis,
Illum garrulitatis inquietae
Pruritus, cacoëthes, impetigo,
Vt se saucius hinc et hinc feriri
Vero sentijt (?), egit in furorem;
Qui nunc pallido et illico rubenti
(Irâ an crimine nescias flagrante)
Dictauit (quibus abstinere certum est,
Ne vos nausea et impetus vomendi,
Qui tum, denuo ceperint, Amici)
Tam vernacula quam procacitate
Vernili, stolida, inficeta verba.
Me fatum Hippolyti Orpheique vatis,
Illinc unde negant redire quemquam
In terras reducum, meo Lijcambi
Paucis Archilochum iubet salutem
Verbis dicere, sed minus malignis.
Non Ajax, Athamantis aut Orestis
Praue percitus ardeo colubris:
Si quem, Democriti probum, decentem,
Sacrum, coeligenam furo furorem.
Cantat naufragus, et lucro, perîsse
Non totum, putat: O mei sodales,
O discrimine pallidi recenti
Conuiuae, socijque tot malorum,
Nos de Syrtibus, anchorâ tenaci,
Saluis puppibus, extricata turba
Terram tangimus; appulere diro
Tantum vortice territae carinae.
Summa est, pene tot hospites perempti
Belgicâ nece, vivimus Latine.
Quae nos gaudia sospites, quis ardor

Bij vs. 26 in marg.: Nec secus est quam si ab Acherunte veniam. Plaut. Amph. — vs. 32: Negabat Democritus quempiam poetarum magnum esse posse sine furore. Cic. de diu.

Achter vs. 11 in het klad de versregels: *Non omni quadrat omnis hora verbo; Est ubi taceas, ubi loquare, Est ubi feriasque vapulesque, Est ubi patiare vel propines Acri scommata pro Dicacitate.*

Elapsos pede libero jocandi,
Quis soteria feruor aucupandi
Vel per compita non decere possit?
Si vestigia Warfuseia specto,
Quae spectauimus, hercule, et propinqui,
Non est quo sibi gaudio disertus
Fortunam satis explicet benignam,
Quem fati voluit fauor miserti,
Sub sica gladioque inhospitali,
Sub Laestrijgonibusque Tantalisque,
Sub verna dominoque sanguisugâ,
De Mousonibus esse, non Ruellis [1]).

1. Decemb.

Si caesim ferias, frustra es, sicarie, caesim*
Hae quoque quid valeant experiere manus:
Si punctim, caueas ab hero jam vindice; punctim
(Asseret hoc uxor testis) et ille ferit).

1. Dec.

AD NICOLAUM HEINSIUM D. F. CUM VERSICULIS TRANSMISSIS [2]).

Heinsi, maxima maximi Parentis
Spes, laus, delicium, intimique amores:
Heinsi non puer, erudita proles,
Imberbi senio, patris stupendi;
Quae te colluuies ineptiarum
Lectorem petit, iturire coepit
Per vestigia, queîs solet mearum
Vltro colluuies ineptiarum.
At specta, Iuuenis diserte, specta,
Haec in tempora natus es, quibus te
Obfirmarier arduis, paternis
Exemplis decet: Ille sic et alsit
Et sudauit, et impotentis aeui
Nugacis, stolidi, inscij, impudentis,
Obtundentis, ineptientis aeui
Totam sustinuit dicacitatem.
Iam succenturiare, jam subito
Ad fastidia longa nauseanti.
Non omnis noceo; deos deasque,
Quarum praesidio poeta, quarum

---

1) De abt Mouson was Fransch diplomaat te Luik. Zie over De la Ruelle blz. 33.

2) M. D., 41.

Nicolaus Heinsius was 17 jaren oud, toen H. dit gedicht tot hem richtte. Reeds op zijn elfde jaar was hij als Latijnsch dichter opgetreden.

vs. 6 *iturire* M. D.: *ire trita*

Rhetor praesidio parente dignus
Audis, Heinsiade parente, testor,
Haeredem ingenij, ut molestiarum,
Toti te similem patri videre,
Totum te cupio videre patrem.

3. Dec.

Frustra terribilem, ferum, ferocem * [1]),
Et Cyclopa minamini Philippum:
Insessis Capitolij ruinis
Tarpejâ procul arce detonamus.
Me vernacula, me superba vernae
Flocci pendere, vel furentis, ausa?
Non exterreor aure sic Batauâ,
Totis Alpibus, omnibus Latinis,
Totâ conditus ambiente Româ.
Pallesco tamen, horreo, tremisco,
Sed vobis, mea turba, deserendis
Sub Cyclope Philippulo tremisco.
An clunaculo, acinace, an sarissâ,
An gaeso, an frameâ, sparo an dolone,
Romphaiâ galeatus, an securi,
An cultro, an calamo, veru an veruto,
Quo Pauonibus atque Phasianis,
Aut Perdicibus (o dij deaeque
Raram in *montibus Ardeae* officinam!)
Solers ingerit, infodit suitque
Arvinam archimagirice suillam,
An sartagine, cratibus, creagris,
Artoptis, cochlearibus spathisque
Algenti macilentus e culina
Instructus saliat, petatque poenas,
Intentetque necem, parum laboro.
Matronae, quibus hospes aduocatis
Feralique epulo interesse jussis
Ostensâ nece pene' abortionem
Ipsâ obstetriciâ manu imperauit,
Vos haec dentibus unguibusque, si fas,
Vos discerniculisque torquibusque,
Vos haec forficibusque acunculisque
Propulsabitis, aut leui flabello.
Quod me sollicitum lanista, quod me
De vestra tenet anxium salute
Mirmillo, pugil, omnibus lanista

[1]) De nu volgende twee gedichten behooren weder tot de *Philippicae*. vs. 31 en 32 in het klad in omgekeerde volgorde.

Mirmillonibus acrior Philippus,
Causa est una, sed una justa causa est.
Telo verberat (ô Venus, Dearum
Atrocissima, quanta quot maritos
In discrimina nescios dedisti!)
Telo verberat, heu! latente telo,
Telo verberat, heu! patente telo,
Telo verberat, heu! potente, quod nec
Declinabile et ipsa Roma fassa est:
Quid multis moror? o boni, Philippus
Iam dudum, domino arma suggerente,
Durâ fronte ferit: cauete cornu.

4. Dec.

Quid nos saginae mox necandos destinas[1]*
Nil profuturae? lautior coenatio
Ad hoc paranda est. Deinde nec Capi sumus.
Quod nos fatentur uxor atque liberi, et
Anceps Philippum rumor, hoc sumus. quid hoc?
Quod te fatentur et Philippa et liberi.

4. Dec.[2]).

AD URBIUM PRAEFECTOS, CAUTIO[3]).

Cui graue commissum valli tutamen, honorque
Principis, et patriae, quâ regis urbe, salus,
Tot sane cautum faciant exempla: jubemur
Vincere, si non est vincere, velle mori.

4. Dec.

Hanc debellando duxi domino atque Philippo*[4]).
Si perstant, si non sufficit una decas,
Centuriam decuplo producam robore; si non
Sufficit, et perstant, jam Chiliarchus ero.

11. Dec.[5]).

---

1) vs. 4 *Quod nos* klad: *Sed quod*

2) Onder de 10 verzen staat: Cras ingens iterabimus aequor. Hor. I. Carm. 7., en lager: Dirumpatur licet *ista furia*, atque audiat haec ex me, quoniam lacessiuit. Cic. pro dom.

In marg.: Absit ut huc illud referam, ubi inter jocum et serium medius versor.

3) M. D., 136.

vs. 3 *Tot sane* M. D.: *Plurima te* — *jubemur* M. D.: *juberis*

4) Dit versje behoort weder tot de *Philippicae.*

5) Onder het versje staan de versregels:

Induit infelix arma coacta dolor. Ouid. 4. Trist. 9.
Nec tua te sontem tantummodo saecula nôrint,
Perpetuae crimen posteritatis eris. Ib.
Denique vindictae si sit mihi nulla facultas,
Pierides vires et sua tela dabunt. Ib.

Onder de papieren van H. bevindt zich een blad met 10 disticha met den titel: *Philippicarum Decas altera*, van C. Boyus.

IN SECUNDAS NUPTIAS ILL. D. DE BREDERODE ET LOISAE C. SOLMENSIS [1]).

Solmia ridendo praestat quod mille petenti
Nassauiae votis tot periere dies:
Euge, bonum factum; nisi spe deludimur, unâ
Nocte bonum Feudum nupta Loïsa facit.

11. Dec.

(AD STELLAM, VXOREM CHARISSIMAM DEFUNCTAM) [2]).

Confundunt elementa vices, natura nouerca,
Ut paterer, voluit me patiente pati.
Nascitur alba dies, nigra nox perit, ut perit omnis
Stella, mei pereunt te pereunte dies.

Dec.

IN I. BEVEROVICIJ DE CALCULO TRACTATUM [3]).

Non patior, Beuerouici, tua tormina; nullum
Vesicâ, nullum Renibus urget onus.
Durius aegroto; totum stupor ista legentem
Fecit inauditâ duritie lapidem.
Exede quod, Medice, intrísti, saxumque voluta
Quod facis, ut saxo, qui latet, extet homo.
Extet homo, qui te lapidem, facunde, docentem
Non lapis, et, quo nunc non valet, ore canat.
Quid fugis aut palles? nempe illud flebile pensum
Sisijphi, at hoc Bataui Deucalionis erit.

30. Dec.

---

1) M. D., 139.

Joan Wolfert van Brederode, heer van Cloetingen, Haeften en Herwijnen (1599—1655) bekleedde sedert 1641 het ambt van veldmaarschalk. Hij huwde Anna, gravin van Nassau, die hem 10 kinderen schonk en in 1630 stierf. In 1638 hertrouwde hij met Louisa Christina, gravin van Solms, eene zuster van Amalia, de echtgenoote van Frederik Hendrik. Het huwelijk had den 11den Febr. 1638 plaats (*Dagb.*, 31) en werd luisterrijk gevierd (Aitzema, IVb, 50). H. ontving gedurende de feesten het hof te zijnen huize (*Dagb.*, t. a. p.).

2) M. D., 135. In het HS. heeft het versje geen titel.

Huygens' vrouw, Susanna van Baerle, was den 10den Mei overleden. De aanteekeningen in het *Dagboek* (blz. 30) gedurende die droevige dagen, luiden aldus:

10 May. Spiritum Deo reddit 30: min. post quintam vespertinam Heu! delicium meum. Heu anima mea.
16 „ Terrae cadaver mandatur frequentissimo comitatu.
17 „ Intro in novas aedes, Heu! sine meâ turture.
19 „ Redeo in Aulam a Principe vocatus.

3) M. D., 139.

De bekende Dortsche geneesheer Jan van Beverwyck (1594—1647) gaf in 1638 uit: *De calculo Renum et Vesicae Liber singularis. Cum epistolis et consultationibus magnorum virorum. Lvgd. Batav. Ex Officina Elseviriorum.* Het versje van H. is niet in dat werk opgenomen.

AD PHILIPPUM DOUBLETIUM EX FRACTO CRURE DECUMBENTEM PROTREPTICON [1]).

Stare loco nescis, infidas, optime rerum,
Crudeles experte niues et lubrica Brumae.
Quid facias? vel si grauior, superanda ferendo
Fortuna est. ne cede malo. Si tibia fracta est,
Ne frangi patiare animum: si multa jacenti
Elanguenda dies, noli, generose, jacentis
Doubletij meruisse notam: cum Caesare stando
Disce mori, si fata vocent: Sta corde, supinus
Corpore, dum calli coeunt: contunde dolorem
Euphoriâ: pudeat Majoribus esse minorem,
Fratribus Imperij Batavum. quid inertia longi,
Chirurgo torquente, doles fastidia lecti?
Plurimus haec interrumpet congerro vocanti,
Si vis, collusor, si vis, compotor amicus.
Si non vis, si turba nocet strepitusque dolenti,
Si mauis te, docte, frui sine teste sodali,
Ecce vel inuitum fecit fortuna Poetam:
Scribere Scazontes vacat, et stanti pede in uno.

4. Ian.

(IN EJUSDEM LAPSUM) [2]).

I, cole candorem, vani cognominis umbram,
Nec fidei in terris nil superesse puta:
Decepere virum summo candore superbae,
Quo nullo fruimur candidiore, Niues.

4. Ian.

LAMBERTO GORIS SYNDICO NOVIOMAGENSI DE EFFESTUCATIONE TRACTATUM EDENTI [3]).

Rerum immobilium est effestucatio, scribis.
Quam tamen hoc verum non sit ubique vide:

---

[1]) M. D., 140. Ook in klad, dat den datum heeft.
Waarschijnlijk is het vers gericht tot den Secretaris van 's Gravenhage (zie dl. II, 244); deze toch schreef Latijnsche verzen.

[2]) M. D., 140. Ook in klad, dat den datum heeft. Het versje heeft in het HS. geen titel.

[3]) Lambert Goris, waarschijnlijk te Arnhem geboren, studeerde buiten 's lands, werd in 1625 hoogleeraar in de rechten te Harderwijk en nog in hetzelfde jaar pensionaris van Nijmegen. Hij stierf in Juni 1651, nadat hij verscheidene wetenschappelijke werken had geschreven. In 1635 was de 2de druk uitgegeven van het werk, waarop door H. gedoeld wordt en dat tot titel heeft: *Adversariorum juris subcesivorum tractatus IV. quibus ultra Frederici a Sande commentationem de effestucatione, accessere Annotata perpetua, quibus non solum consuetudines Gelriae et Zutphaniae sed etiam Brabantiae, Hollandiae, ac totius propemodum Belgii et Galliae mores ac consuetudines illustrantur, Arnh.* 1635.

In te noster amor res est immobilis: Illum
Effestucari posse nego. dubitas?
Effestucari rem posse meam nego, si quae
Effestucando non fit, amice, tua.

6. Ian.

(AD PHIL. DOUBLETIUM) [1].

Ὦ ἵππων φίλε, τήν τε φύσιν καὶ τοὔνομα λαμπρόν.
Quâ primâ poteris linquere strata die;
Dum callus venit et venienti robora callo,
Quo nondum fueras jure φίλιππος eris.

7. Ian.

Doubletium proprio rabies armauit Iambo [2]),
Pentametrum durâ lege poëma creat.
Quâ nixus ratione? quid est cur arma ferocis
Archilochi voluit posthabuisse nouis?
Cuius clauda vetus decuit vestigia Scazon,
Qui curto truncus maluit ire metro?
Credidit, ut res est, vilem de crimine vili
Historiam senos non meruisse pedes.

13. Ian.

IN EIUSDEM ADHUC AEGRI VERSICULOS INVECTIVOS DE RE PAUCI [3]).

Facundos gemitus, aegri non aegra, supini
Non prostrata mei somnia Doubletij
Qui legis, exclama, quantos canet integra quondam,
Quae dedit hos tantos Tibia fracta modos!

14. Ian.

EIUSDEM NOMINE [4]).

Quâ visâ perij, quam primo captus amaBAM
Intuitu, assedit blanda Tonina mihi.
Stare loco, fateor, nequij; sed stare jacentem
Instinctu docuit protinus illa nouo.
Quid? pede stante steti? neutro. vel crure? nec ullo:
Parte mei multo nobiliore steti.

---

1) M. D., 141, met den titel: *Ad eundem.* Het versje heeft in het HS. geen titel. Ook in klad, met den datum.

vs. 1 eerst: Ὦ ἵππων φίλε *naturâ tituloque, Philippe;* — vs. 2 klad: *Si vernâ valeas*

2) M. D., 141, met den titel: *In eosdem (versiculos).* Het versje heeft in het HS. geen titel. Ook in klad, met den datum.

Bij vs. 1 in marg.: Archilochum proprio rabies armauit Iambo. Hor. de Art.

3) M. D., 140. Ook in klad, met den datum.

4) Ook in klad, dat den datum heeft.

Bij vs. 2 in marg.: Onsen Teunis.

Este procul Medici, et quae stantem stare docendo
Nectis inexpletas turba cruenta moras:
Standi in judicio personam, judice standi
Cypride, cui mens et m . . . constat, habet.

18. Ian.

(AD AMICUM SECUNDAS NUPTIAS SUADENTEM) [1]).

Qui laudas noua vota pater viduus mihi, nec te,
Nec me, nec Stellam nosse fatere meam.
Si te, non studeas tua, non cures mea, vili
Libertate, nouo subdere colla jugo.
Si me, si quinâ stipatum prole parentem,
Non siet hic, dicas, nulla nouerca grauis.
Si *Stellam* nôris, non credas ulla dedisse
Saecula, non speres ulla datura parem.

24. Ian.

CUPIO DISSOLVI. OP DE DOOD VAN STERRE. [2]).

Of droom ick, en is 't nacht, of is mijn' Sterr verdwenen?
Ick waeck, en 't is hoogh dagh, en sie mijn' Sterre niet.
O Hemelen, die mij haer aengesicht verbiedt,
Spreeckt menschen-tael, en seght, waer is mijn' Sterre henen?
Den Hemel slaet geluyd, ick hoor hem door mijn stenen,
En seght, mijn' Sterre staet in 't heilighe gebied,
Daer sij de Godheid, daer de Godheid haer besiet,
En, voeght het lacchen daer, belacht mijn ijdel weenen.
Nu, Dood, nu Snick, met-een verschenen en verbij,
Nu, doorgang van een' Steen, van een gesteên, ten leven,
Dunn Schutsel, staet naer bij, 'ksal 't v te danck vergeven;
Komt, dood, en maeckt mij korts van deze Cortsen vrij:
'Kverlang in 'teewigh licht te samen te sien sweven
Mijn Heil, mijn Lief, mijn Lijf, mijn' God, mijn' Sterr en mij.

24. Ian. [3]).

AD TYPOGRAPHUM REIPUBLICAE DESCRIPTIONEM BATAVAE PARVO VOLUMINE EDENTEM [4]).

Falleris aut fallis, contracte Typographe; non Res
Publica quam cudis; Recula publicula est.

2. Feb.

---

vs. 10 *m* . . . . . klad: *mentula*

1) M. D., 146. Het HS. heeft geen titel.

2) K. b., I, 252. Het versje werd achter het *Daghwerck* geplaatst. In K. a. zijn de Lat. woorden uit den titel weggelaten.

3) Onder het vers staan de woorden: Οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν. Act. 25. 11. Luce non gratâ fruor. Absit crimen a fatis meis, mori juuabit. Sen. Oct. 1. 3.

4) M. D., 142.

STELLAE DEXTERA GIJPSO EFFORMATA [1]).

Me spondente, sacri coiërunt foedera lecti;
Me nectente, duae viximus una caro.
Candori comes accessit Constantia: ne qua
Candida deficerem, saxea facta fui.
Defeci collapsa tamen, nexuque soluto
Quae sacrârat Amor vincula deserui.
Perfida deserui? non si tortore tyranno
Arguar, euincant ultima jura ream.
Iudicet ipsa Fides quo culper crimine, quam, cum
Soluere non possent Fata, scidere manum.

7. Feb.

AD ILLUSTREM VIRUM OBSCURO LOCO NATUM [2]).

Stemmata quid faciunt? nascuntur in aethere ranae;
Terrae diuitias infima Terra parit.
Quod splendes Auri est; Auri, quod origine vili es:
Aureus et Terrae filius esse potes.

ult.° (28) Feb.

Gebreeckt u ijet aen 'twerck, (het meest gebreeckt'er aen [3]),
Mijn Leser, en ick ben voor 'tmidden blyven steken)
Hoe korter Dicht, hoe min misdichtens is begaen;
Hoe meerder uw gebreck, hoe minder mijn' gebreken.

Vornae 4. Iunij.

IN E. PUTEANI GNOMAS BELGICAS [4]).

Quas peregre corrasit opes, quas exul Athenis,
Non sibi, quas Romae, non sibi, delicias,
Delicium Saecli, Patriae vernaculus offert
Immenso Scriptor codice et exiguo.
Infinita sui subyt compendia virtus,
Hellada cum Latio charta Brabanta capit.
Ferte Iouis frondem; seruati Ciuis honorem,
Venloa cum Grudijs me meruisse probant.
Ingentem Erijcium, Batauo duce, et hoste, et amico
Hugenio, reducem, si legis, hostis, habes.

Vornae. 6. Iunij.

---

[1]) M. D., 135, met den titel: *Ejusdem dextera e gypso, quasi ad carpum abscissa.*

[2]) M. D., 142.

[3]) K. b., I, 176. In 2 HSS. Het versje gaat aan het *Daghwerck* vooraf.
vs. 2 *'tmidden* 1 HS.: *halfwegh* als in K. a.

[4]) M. D., 142.
In 1638 gaf Puteanus onder het pseudoniem Honorius van den Born uit: *Sedigh Leven, met Kort-dicht-stichtighe Spreukbeelden, tot borgherlick ghebruyck voorghestelt. Tot Loven, Bij Everaerdt de Witte*, enz., *anno* 1638. In 1639 verscheen een tweede druk, in 1641 eene *Toe-maete.* Zie Edw. van Even in de *Dietsche Warande. Nieuwe Reeks*, I, 1888, blz. 556—579, waar eenige van de 366 puntdichten, die het zeldzame boekje bevat, staan afgedrukt.

DAGHWERCK. HUYS-RAED [1]).

1. Sterre, die mij in de Sterren
Menigh ontij doet verwerren,
Keurigh, of mij een' van all'
Als mijn' eighen sterr gevall;

---

[1]) K. b., I, 189. In 3 HSS.; slechts één daarvan, het klad, is geheel van H.'s hand. Van een ander is vs. 1—597 zeker door eene vrouw, misschien wel door Susanne van Baerle, geschreven, en vs. 597—1969 door iemand, wiens handschrift meermalen bij de papieren van H. wordt gevonden. Ook het 3de HS. is niet van H., behalve vs. 1972 tot het einde; die versregels zijn door den dichter zelven geschreven. Dit HS. heeft als kopie voor K. a. gediend. De beide eerste HSS. missen de onderverdeeling, die H. in zijn gedicht door cijfers heeft aangebracht, en de aanteekeningen, naar welke die cijfers verwijzen. In het laatstgenoemde HS. zijn die aanteekeningen door H. zelven op de opengelaten bladzijden naast den tekst geschreven. Zij komen ook afzonderlijk voor; H. begon ze te schrijven „2. Iunij 1638 opde Voorn" en voltooide ze den 19den Juni te Noordgeest. Ook de inleiding „Voor mijn' Uytlegging" en het proza, dat de dichter aan het slot schreef, komen zoowel bij het 3de HS. als afzonderlijk voor. Een kort plan voor het gedicht, in het Latijn gesteld, bevindt zich eveneens onder de papieren. — De vele afwijkingen in het 2de HS. doen vermoeden, dat het eerste HS., waarnaar onze tekst is genomen, niet het oorspronkelijke klad van het *Daghwerck* is geweest, en in een brief aan Puteanus van 25 Juni 1638 (*Epist. Lat.*) zegt H., dat het gedicht is „recognitum nuper et seuere castigatum".

H. begon met het *Daghwerck* waarschijnlijk in 1627, zeer kort na zijn huwelijk, toen hij nog niet wist, of zijn echt kinderloos zou zijn of niet (vgl. vs. 161, vlgg.), terwijl toch zijn oudste zoon den 10den Maart 1628 werd geboren. Een gedeelte van het gedicht is na den zomer van 1629 geschreven (vgl. vs. 407, vlgg.). Waarschijnlijk kwam het grootste deel in 1630 tot stand, toen H. den zomer rustig in zijn eigen huis kon doorbrengen en zich verheugen in zijn gelukkig huwelijksleven (zie Jorissen, *Const. Huyg.*, 231, 232). Vs. 1972 tot het einde werd in Juni 1638 gedicht; na den dood van Sterre wilde hij het werk niet voltooien. Over het ontstaan van het werk schreef hij den 10den April 1639 aan Anna Maria van Schurman: „Poemation vides, in gratiam et impulsu olim τῆς μακαρίτιδος calide inchoatum, sensim et, quae vitae meae sors est, desultorio impetu productum, tandem acerbo eius funere, cuius de suaui mecum contubernio summum argumenti erat, repente abruptum".

In 1639 heeft H. er aan gedacht zijn *Daghwerck* uit te geven (zie Hooft's *Brieven*, III, 277). Den 7den Febr. zond hij het HS. aan Hooft, om het na lezing aan Barlaeus ter hand te stellen; ook Mostaert, Baeck en Vondel moesten het zien. „Willen zy yeder verstaen, om yets in dicht van haer gevoelen daerby te stellen, wy sullen te vaster weten, waer haren tijd gegaen is. Mijn liefste keur waere, dat deze korte roll, ten huyse van U.E., by eenighe gesamentlick moghte afgelesen werden." Aan dat verzoek is voldaan; de genoemde vrienden kwamen met Hooft ten huize van Barlaeus bijeen, om het gedicht te lezen (t. a. p., blz. 278). Vondel en Mostaert zetten eenige aanmerkingen op schrift, die later door H. werden weerlegd. (Het stuk is bij No. XLVIII der HSS.; het is door Jorissen uitgegeven in de *Versl. en Meded. der Kon. Akad.*, *Afd. Letterk.*, 1873, blz. 234—239). In Maart was het HS. van het *Daghwerck* in handen van den Leidschen professor M. Zuerius Boxhornius (vgl. K. b., I, 185), in April van

Titel: *Huysraed* niet in 2 HSS. noch in K. a.
1. Sterre, mijn eenigh welgevallen en geluck.
Bij vs. 2 in marg.: 1 Cor. 15. 41.

Sterre, die veel Sterren aen sien,
Als de keersen bij de Maen sien,
Als de Maen (in mijn gesicht)
Bij de macht van 't Moeder-licht.
Sterre, mergh van all' mijn' vreugden,
Die mij eens met Ia verheugden,
Noyt bedroeven sult met Neen,
Tegen 'tja-woord van de Re'en.
Sterre, regel van mijn' reden,
All van doe mij mijn' gebeden
Voor uw' reden stelden veil;
Sterre, alleen en all mijn heil,

Anna Maria van Schurman (*Epist. Lat.*), in Mei had G. Rataller Doublet het gelezen (K. b., 180), in Nov. 1640 Dirk Graswinckel (t. a. p., 181). Allen prezen het gedicht. Toch is het voor het eerst in K. a. gedrukt. De titel was eerst in het HS.: *Constantin Hvygens Heere van Zuijlichems Dagh-werck, aen syn' Sterre, wijlen Vrouw Svsanne van Baerle. Half Werck. met de reden; en ijet meer. Illvstrissimo sidervm, Stellae, animae dimidio svae, Diem vitae, Vitam diei, operis dimidivm svi, et svi, cvm aeterno lvctv D. non svvs avtor. Propera viuere, et singulos dies singulas vitas puta. Sen. ep.* 101. In K. a. is alleen de Latijnsche titel behouden. Aan het gedicht liet H. het volgende stuk voorafgaan:

VOOR MIJN' UYTLEGGING.

Soo daer geen onderscheid en ware tuschen Dicht en onDicht *), mochtmen altoos in Dicht, of altoos in onDicht schrijven. Maer het lange gebruijck segt Iae, en vele redenen bewijsen 't; alle te kennelick, om op niews te melden. Nochtans sietmen soo ongelycke dinghen hier vermengen, daer verwisselen. Daer zijn Dichters, die selden Dicht baren: meest, onDicht, in Rijm, en 'twerdt gangbaer; *pro captu lectoris.* Haer lof is; sij spreken klaer, en behoeven geen' tolck. Soo en doen sij: Maer wie soude haer de duysterheid vergeven? haer Dicht is onDicht. Soo en ginght met de Oude niet. Haer Dicht was Dicht; verre van onDicht; en behoefde wat vertolcks. Wel den ghenen die sich in de moeijte gesteken hebben. Sonder haer, de soetste wijsheid van eertijds waer ons onkundige vruchteloos. Maer de Tolcken hebben hier en daer de Weldaed vergalt. Sij hebben den Dichteren menighmael toegedicht 'tgene haer noijt inden sinn en quam. Den weinighen die noch heden d'oude nae dichten, hebb ick 'tselve ongevall sien overkomen; en 'theeft mij schouw van alle schaduwen gemaeckt: mij, die d'oude als een' scheeve schaduwe volghe, en nochtans volghe. Soo ben ick mijn eighen Tolck geworden. Neemt het wel of qualick, Leser; Leest mij, of laet mij ongelesen. Mijn recht is, gelesen te werden soo het mij lust. quamend'er oock vreemde handen over, wat gedaente kregen schaduwen van schaduwen?

Se le parole che usa il scrittore, portan seco un poco non dirò di difficultà, ma d'acutezza recondita, e non cosi nota, come quelle che si dicono parlando ordinariamente, danno una certa maggior autorità alla scrittura, e fanno ch'il lettore va più retinuto e sopra di se, e meglio considera e si diletta dell' ingegno e dottrina di chi scriue, e col buon giudicio affaticandosi un poco, gusta quel piacere che s'ha nel conseguir le cose difficili, e se la ignorantia di chi legge è tanta che non possa superar quella difficultà, non è la colpa dello scrittore. *Bald. Castigl. Cortig.* 1.

Noordgeest. 13. Iul.

*) Prosa.

vs. 7 en 8 één HS.: *Sterre die de son besiet Datser schaem bleeck af verschiet* — vs. 14 *mij* 1 HS.: *ick* — vs. 15 *stelden* 1 HS.: *stelde*

2. Nu 't den Hemel soo gepast heeft
Dat mijn' siel aen d'uwe vast leeft,
Dat Ick Gij, en t'eener tijd
Ghij tot Ick geworden zijt,
Nu wij maer van naem en schillen,
Nu mijn' lusten zijn uw' willen,
All uw willen all mijn lust,
Yeders vrede elkanders rust;
3. Luystert nae de overslagen
Die mijn' Siele, lang gedragen,
Nu voldragen, barens-ree,
Als een' droppel in uw' Zee
Van bescheidenheid will schencken,
En uw krachtigher bedencken
Halen over 'tkinder-kraem
Daer sij gaern te bedd af quaem.
'T kint sal *Ernst van voorraed* heeten;
Helpt mij door den arbeid sweeten,
Daer Ghij Ick zijt, en Ick ghij,
Moet de moeder heeten, Wij.
4. Soo en vrees ick voor uw' straff niet,
Off ick hier te schielick afliet,
Daer te langhe lagh en sponn
Over wat ick eens begonn,
Of mij hier mijn' hand ontholde,
Om een Rijm die ronder rolde
Dan de Reden; of ick daer
Wrang, of hier te lecker waer.
'Tis uw hert dat in mijn' adren
Dese krachten helpt vergadren,
'T is het mijn dat in u schuylt,
Ziel is tegen Ziel geruylt.
Staet u niet in aller feilen
Wederhelft met mij te deilen?
Of wat feilen kander zijn
Dat of 'tuwe zij of 'tmijn?

---

2. Dewijle God de Heere ons naer Ziel en Lichaem heeft gevoeght.

3. Hoort en helpt mij uijten 'tghene ick daerop over langhe hebb erdacht.

4. Mits wij een ende eens zijn, ende dit werck gelijcker hand te weghe brenghen, sult ghy deel aen de feilen ende onfeilen hebben, ende ick uw berispen minder schroomen.

Bij vs. 17 (in K. a.): Anima illius animae hujus devincta est. Gen. 44. 30. Scias spiritum uxoris meae in meo verti. Sen. ep. 104.

vs. 19 *en 't eener* 1 HS.: *op eener* — vs. 20 *Ghij tot* 1 HS.: *En ghij* — vs. 41—45 ontbreken in 1 HS. — vs. 51 *feilen* 1 HS.: *feile* — vs. 52 hetz. HS.: *Die of uw zij of de mijn*

Luystert dan; en hoort ghij dolen,
Denckt, dat was ons bey verholen,
Soo u yet om 'therte lacht,
Segt, soo hadd' ick 't oock gedacht.
5. Hoe wij dese kleine wereld,
Die ghij, Sterr, alleen beperelt,
Die ick, verr van uws gelijck,
Ick, en ick alleen beslijck,
Dese, om nauwer te beschrijven,
Bedd-gemeente van twee Lijven,
Van twee lieven, segg ick best,
Tortelen van eener nest,
Tamelixt bestieren sullen,
En met vreugd op vreugd vervullen,
Hebb ick, hebben ick en ghij
Dus beregelt, seggen wij.
6. God, de God die ons gepaert heeft,
God de Soon die hij gebaert heeft,
God de Geest, met-all, met-een,
God allom, alltyd, alleen
Sal de Vader-Meester wesen
Die wij vriendlijck sullen vreesen,
Ende ons eerste onderwindt
Daer de wijsheit af beghint.
7. 'Smerghens eer wij 'tlicht ontmoeten,
Sullen wij die Godheid groeten,
Smergens eer de dagh ontwaeckt
En de Sonn de Sterren staeckt.
Sulcken ure koos de speelmann,
Die soo dick de danckbaer' Veel nam,
Daer af 'theilige geluyt
Noch in onse ooren tuijtt.
Een van beider nuchtre monden
Sal de schuld van beider sonden
Voeren voor 'tgenadigh recht
Daer geen boeren tong te slecht,

---

5. Mijn, ick segge, ons voornemen is, by Voor-raed vast te stellen, hoe wij op het gevoeghelixt te samen sullen hebben te leven.

6. Gods vreese sullen wij voor all betrachten.

7. Des merghens vroegh, sulx de gewoonte was vande Proph. David, sullen wij Hem aen roepen, seggende:

Bij vs. 81: Psal. 130.

vs. 59 en 60 hetz. HS.: *Die ick qualijck dencken derv' Hoe ick meest alleen bederv'* — vs. 75 hetz. HS.: *Tpast voor all te recht besint* — vs. 78 *die* hetz. HS.: *de* — vs. 81 *Speelmann* 1 HS.: *Coningh* als in K. a. — vs. 82 1 HS.: *Die sijn' nachten aen 'tgetoon hing*, als in K. a.

Daer geen dubbel hert te dicht is,
Daer het saligh tegenwicht is
Onser schael, die altyd helt,
God met God te vre'en gestelt.
'Tzaligh opsicht onser wegen
Sullen wij hem toe bewegen,
Hem, beweeglick met een woord
Dat men maer in 'thert en hoort.
8. Heer, bejeghent ons' gebreken,
Sult ghij, Sterre, off sal ick spreken,
Leert ons eischen wat ons dient:
9. En ontfanght voor 'tonverdiend,
Voor 'tonendelick ontfarmen
Ons altoos onnutt', ons armen,
Ons ondanckbaeren gegunt,
Onser herten beste munt,
Danckbaerheid in woorden, wercken,
In gedachten te bemercken,
Stichtelick voor 's naesten oogh,
Heilichlick voor 't dijn' om hoogh.
10. Deckt het misdoen onser daghen
Met het voldoen en voldraghen
Van Hem Mensch en van Hem God,
Hem 'tvoll-op van dijn Gebod.
11. Hoedt ons, daer wij heden leggen,
Daer wij swijgen, daer wij seggen,
Daer wij wandelen of staen,
Met ons selven overla'en.
Laet ons over ons niet storten,
12. Heet ons, uwe Englen, schorten;
Heet ons willen wat ghij heet,
Die ghij onsen onwill weet
En altijd geneghen herten
Om dyn' lydsaemheit te terten,

---

8. Heere komt ons onverstand te gemoet, ende leert ons bidden.

9. Geeft ons ende ontfanght van ons onse oprechte danckbaerheit voor dijne oneindighe barmherticheden.

10. Vergeeft ons onse misdaden om de voldoeninghe des Heeren Iesu Christi.

11. Weest allom onse hoede. Bewaert ons voor ons selven.

12. Overstreeft onsen boosen wederwill.

Bij vs. 97: *Κύριε δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι.* Luc. 9. 11. 1. Suggere, Domine, quid de te cogitem, doce quibus te sermonibus invocem. Aug. Med. — vs. 119: Fac velle quod jubes, et jube quod vis. Aug.

vs. 89 *dubbel hert* 1 HS.: *dobbelheijt* — vs. 93 *'Tzaligh* 1 HS.: *Theijlich* — vs. 97—113 ontbreken in 1 HS. — vs. 100 1 HS.: *Geeft en neemt* als in K. a. — vs. 113—116 1 HS.: *Hoet ons Heere daer wij leggen, Sal ick Sterre of sult ghij seggen, Hoet ons daer wij heenen gaen* — vs. 119 *Heet* K. a.: *Doet*

En altyd gebeten bloed
Tegen wat ghij heett en doet.
13. Seghent Ziel en seghent Leden,
Doetse beyd' haer pond besteden
Dij ter eeren, dij alleen,
Eigenaer van Ziel en le'en.
14. Moet het huys van dese sinnen
Nu een' huyvering van binnen,
Nu een' stoot van buyten aen,
Nu een dobbel quaed begaen,
Slaet geneselicke slagen,
Die wij dan, en dan maer dragen,
Dat ons naerden suren dagh
'tSoete weer te schooner lacch.
15. Overwicht van noodlickheden
Dobbel op het brood van heden
Heeft alreeds dyn' milde hand
In ons' ackeren geplant;
Lijdt niet datter onse Zielen
Hare tochten in vernielen,
En versmooren daer het vier
Dat veel hoogher hoort als hier;
16. Leert ons 'tleen als leen besitten,
En in tijds de herten splitten,
Daer af 'tminste weder-deel
Aen de tydlickheid verheel';
T'allen stonden even vaerdigh
Om den ballast van dit Aerdigh
Uyt te werpen in sijn' Zee,
En soo kommerloos de ree,
Ia de steile rotz beklimmen,
Daer de werelds loose schimmen
In het prachtigh Niet-met-all
Onder ons verdwijnen sal.
17. Staet'er in dijn heiligh voorsien,

13. Zeghent onse zielen ende lichamen, sulx dat beide sich tot dijner eere besteden.

14. Treft ons niet als met genadelicke ende genezelicke kranckheden.

15. Laet niet toe dat wij onse herten verhangen aende tydelicke middelen, daermede ghij ons mildelick gezegent hebt.

16. Maer altoos willigh ende vaerdigh mogen zijn, om daeraf te scheiden, ende onbelast ten Hemel te gaen.

17. Is 't by dij van eewicheid geschickt, dat kinderen van ons geboren werdden, weest haer genadigh God van 'tbeghinn ten einde haeres levens.

Bij vs. 153: Ps. 15. 1. Ps. 43. 3.

vs. 127 1 HS.: *U ten oorboor*, *u alleen* — vs. 130 *huyvering* 1 HS.: *suijseling* — vs. 133 *geneselicke* 1 HS. eerst: *verdraeghelicke* — vs. 139 *dyn* 1 HS.: *uw* — vs. 146 *in* eerst *bij* 1 HS.: *bij*

Daer dijn' ooghen langs het spoor sien
Van der dinghen eewigh wiel,
Dat dij eens voor all beviel,
Staet'er dat uyt dit versamen
Onser namen erfgenamen
Spruijten moeten, een off meer,
'Tzij dan, Heere, dij ter eer,
Dij ten dienste; Laetse dijn' zijn
Eerse door de Moeders pijn zijn,
Laetse dyn' zijn tot de uer
Als de geesten uyt de huer
Vande leden sullen scheiden,
En dyn' tweede komst verbeiden,
Met verlangen naerden dagh
Daer 'tGeloof maer tegen magh.
18. Werpt een ernstigh medelijden
Over 'tonweer onser tijden,
Over 't ijselick gewipp
Van dijn tuymelende Schip.
Buyten lijdt het vande baren,
Die het nu te nauw benaeren,
En van allen sijden slaen;
Binnen heeft het noyt gedaen
Met het heelen van de spleten
Die der nyd en spijt in reten.
Slaep niet, zij niet langher doov
Onder ons van klein geloov.
19. Stier de Stierluy van dat schipp, en
Sluyt haer' herten op haer' lippen,
Lij geen Babel in haer werck
Dien het dack-dicht van dijn' kerck
Met den binnen-bouw betrouwt is;
20. Laet de leughen, die soo oud is
Datse kindsch geworden schijnt
En all groeyende verdwijnt,
Groeyende voor haer verdwijnen
Die ghij eens hebt willen mijnen

---

18. Erbarmt dij over de buyten ende binnen swarigheden dijner kercke.
19. Zegent de dienaren dijnes Woords met eendracht.
20. Soo dat sij de dolinghen verdelghen.

Bij vs. 166: Ps. 139. 13. — vs. 172: Rom. 1. 17. Act. 10. 43. — vs. 183: Marc. 4. 38, 40.

vs. 173 *Werpt* 1 HS.: *Slaet* — vs. 183 *Slaep* 2 HSS.: *Slaept* als in K. a. — *zij* 2 HSS.: *zijt* als in K. a. — vs. 185 *Stier* 1 HS.: *Stiert* — vs. 187 *Lij* 1 HS.: *Lijdt* als in K. a.

Tot den huys-dienst, en niet meer,
Van dijn' erffenissen, Heer.
21. Oh, gelijck haer heiligh herder,
Tot den huys-dienst, en niet verder
Laetse sich verledigen.
22. Maer, voor 'tbest verdedigen,
Leertse leven soo sij leeren
En met weldoen wel bekeeren;
Seggen heeft geen seggens macht
Daer 't de segger eerst veracht;
Voordoen, is geweld van reden,
Die het keyen hert kan kneden,
En dijn vleeschgeworden woord
Werd gesien gelijck gehoort.
23. Stae de voorste vande Vorsten
Die de voorste waghen dorsten
Haer en 'thaere' in dijn gevecht:
24. Tree niet in het scherpste recht
Over 'tmenigh overtreden
Van haer' weelderighe leden,
Van haer' Zielen inde weeld
Ongevoelick over eeldt.
Hooge, helle slibber-wegen
Hebben sij te deel gekregen;
Meest haer leven is soo glad
Datter oogh noch voet op vatt.
Laet de haer' voor struyckling boeten
Min als andre minder voeten,
Die door oneenpariche'en
Van vermaeck, van swariche'en,
Van gedeckte en bloote leden
Slepen, ja, maer vaster treden.
25. Frederic, dijn eighen held,
Tegen 't stijgende geweld

---

21. Bekommerende sich, als Christus haer Heer, alleen met haer beroep.

22. Bevestigende haer' leere met het voorbeeld van haer leven, daer 'tmeeste bewegen in is.

23. Zegent de Princen die dijne sake verdedighen.

24. Vergeeft de sonden haerer Weelde, die slibberigh is, by de stramme banen vande ghene die door voor en tegenspoed wandelen.

25. Zegent het beleid des Princen van Orange met geluck, met liefde des volcks, met nyd des vijands.

Bij vs. 201: Qui vitâ doceant, et quos magis admireris cum videris, quam cum audieris. Sen. ep. 52. Quid faciendum sit a faciente discendum est. Id. ep. 98. Quidam exempla seipsos inutilis disciplinae circumferunt. Id. ep. 108.

vs. 209 *Stae* 1 HS.: *Staet* als in K. a. — vs. 212 *Tree* 2 HSS.: *Treedt* als in K. a.

Van steegh Oostenrijck gestegen,
Frederick, 'tmergh van den zegen
Dien ghij noch de kleine rest
Dijner Cudde gunt op 'tlest,
Frederick doe staegh bedijen,
En beminnen, en benijen
In sijn vriendelick gesagh;
Raed, of aen, of wapen-slagh
Feile noyt van sijn bestellen;
26. Laetse 't voor den slagh ontgellen,
Die daer moglick hand en moed
Scherpen op sijn edel bloed;
Donder noyt op onse daghen
Met den schrick van sulcke slaghen;
27. Liever maeck de boose gramm
Met meer struycken van den stamm
Dan 'thaer luste te verdelgen;
Voor-raed, Heer, van sulcke telgen
Eischen wij dijn' milde hand,
Die de vrijheid hier geplant
En de slavernij gevelt heeft.
28. O, die d'oogen en 'tgeweld geeft,
Oogen geeft bij dit geweld:
Oogen eens ter wacht gestelt,
En die all' sien soo der veel' sien:
Hoedt dijn erve voor haer scheel sien
Daer de misslagh af ontstaet,
En 'tmistrouwen, ergher quaed.
29. Laet dijn eer ons eenigh witt zijn,
Die in 'tkostelick besitt zijn
Van dijn' waerheid, schier allom
Uytgeluydt met pijp en tromm:
Schuyltse noch in 'tonkruyt elders
Inde rotsen, inde kelders,
D'oude herbergh van haer jeugd,
Doet dijn' Engelen de vreugd

---

26. Verstoort de aenslagen op sijn leven.

27. Zegent sijn huijs met Lijfs-erfgenamen.

28. Gheeft den Overicheden voorsichticheid ende eendracht.

29. Doet ons behertigen de voortplantinghe dijnes Woords, onder desselfs blinde verdruckeren.

Bij vs. 252: Unanimiter. — vs. 253: Rom. 12. 16. 15. 5. — vs. 264: Luc. 15. 7.

vs. 229 *steegh* 1 HS.: *'tsteegh* als in K. a. — vs. 232 *op* 1 HS.: *voor* — vs. 233 *doe* 1 HS.: *doet* — vs. 241 *Donder* 1 HS.: *Dondert* als in K. a. — vs. 247 *milde* 1 HS.: *volle*

Datse 't onkruyd onderdrucke,
En haer taeye rijsen rucke
Over 'theidensch wangewas
Daerse noyt geplant en was.
30. Buckt genadigh over 't knielen
Daer de knijen en de zielen
Buygen eenerhanden bocht;
Heer, ghij hebtse eerst gesocht
Die dij hebben leeren soecken;
Soecktse noch daer d'een in doecken
D'een in ijsers, d'een in bloed,
D'een in armoed light en wroet,
Andere onder all versmooren,
En met open ooren hooren
Naer de traghe scheidens uer
Die den naesmaeck van dit suer
Drencken sal in stadigh blij zijn,
Door het hooft-voor-hooftse bij zijn
En het eewighe gesicht
Van dijn onbegrepen licht.
31. Hemelsch vader, dijns naems eere
Zij geheilight meer en meere,
Naerdere dijn eewigh rijck;
Ghelde dijn gebod, gelijck
Boven, soo allom beneden;
Dagelix voedt onse leden;
Houdt ons onser schulden vrij,
Soo wij willen wien het zij,
Laet ons verre van 'tgequell zijn
Des benyders van ons wel zijn,
Want het hemelsche beleid
Hoort dij in der eewicheid.
32. Soo bedachtelick ontslapen,
Soo versien van 'theiligh wapen,
Tegens Wereld, Hell en ons,
Sterre, sullen wij den dons
Onbekommerlick ontstijgen,
En gesonde lenden rijgen

---

30. Verhoort het schreijen aller krancken, gevangenen, armen, ende die daer uijt dit ellendighe leven in 'teewighe wenschen vervoert te werden.

31. Ons Vader die daer zijt inde hemelen, geheilight etc.

32. Soo gebeden hebbende sullen wij ons inde kleederen steken:

Bij vs. 267: Rom. 15. 21. Es. 52. 15. — vs. 272: Rom. 10. 20. Philipp. 2. 13. — vs. 282: 1. Cor. 13. 12. — vs. 298: Ephes. 6.

vs. 285, 286 één HS.: *Heilich make dijnen name Alle ziel en lichaem 't same*

In haer noodigh ongemack,
'T Linnen, 'twollen, 'tzijden pack.
33. Maer op 'tkostelick vermallen
Sal ons' weelde noyt vervallen.
Tamelick verdeck van lijf,
Soo 't vermanne noch verwijv',
Sal de vracht zijn onser leden,
En, gekoppelt aen de Reden,
Sullen wij den Franschen dwang,
Niet, als andere, in 'tgedrang,
Maer, als andere, van verre
Volgen voor een valsche Sterre,
Die den reiser, moe geroert,
Voert, en noyt ten einde voert.
'T oude staet ons niet te ruylen
Tegen 't niewe, sonder pruylen
Over 'tstadighe berouw
Van de Werelds laeste vouw.
Laet het niewe door-gejouwt zijn,
Laet het oude soo veroudt zijn
Dat het op het jouwen stae,
En bij 't niew in masker gae,
Eer wij 't niew voor 't oude kiesen,
En ons in den drang verliesen
Die de reden, metter tijd
'T enden adem, overrijdt.
34. Futseling van lint en knoopen
Op het spoedelixt ontloopen
Sal ick 't oor verlegen gaen
Over 'tstadigh af en aen
Van begheerers, van beklagers,
Van verdedighers, van vraghers,
Die op 's vorsten goedicheit
Door mij hebben toe geleyt.
Grooten sal ick eere bieden,
Even oft sij mij gebiedden,
Mindere, even oft ick haer
Broederlijck verbonden waer;
Armen, onderdruckten, weesen
Met noch vriendelicker wesen

---

33. Kleederen die ons voeghen: de niewe wijse van verre als een stall-licht ende niet geern, jae niet eer involgende dan d'oude belacchelick werde.

34. Gekleedt, sal ick mij verledighen tot de aensprake van allerhande aensoeckeren: met eerbiedinghe aende Groote, ende mewaerdicheit aenden geringhen ende armen.

Bij vs. 307: decorum.

Uyt de wanhoop rapen op,
Niemand kwetsen met een schopp
Van verbijsterighe woorden,
Die d'onnoosele vermoorden,
De behoeftige verslaen
En ten tweeden doen vergaen.
35. Kan 't niet even rond gedijen,
Troosteloosen te verblijen,
Hopeloosen bij der hand
'T lijf te berghen op het land,
'Ksal mijn eighen hert ontschulden,
En de weigering vergulden
Met een vriendelicker neen
Dan het jae te werden scheen.
Magh ick aen 't geluck niet deelen
Van d'ellendighe te heelen;
'K sal se thoonen dwers door mij
Wat ick in haer lijden lij.
Aengetoghen swaricheden
Werden stux gewijs geleden,
En gedragen als een Lijck
Van veel schouderen gelijck;
'Tscheelt een merckelick pond quellings
Weinigh merckelick ontstellings
Van een ongeveinsd gelaet,
Daer 'tmedooghen achter staet.
36. Endtelick, op 'thooger dagen,
Van belegering ontslagen,
Sal ick 'twagen in 'tgedrang
Van het ijdel uren lang,
Datmen in de hoofsche muren
Overduldigh uyt moet dueren,
In een hoeckjen van fluweel,
Van geweven goud in geel,
Van Chronijcken aen de wanden,
Wanden die met zijde panden

---

35. Kan ick den bedroefden niet altoos helpen; ten minsten sal ick hem met beleeftheid bejeghenen, soo dat sij mij vinden deel in haer leed te hebben, ende wat troosts in mijn medooghen.

36. Op den voormiddagh sal ick mij te Hove begeven.

Bij vs. 353 (in K. b.): Hoc quidem facile praeceptum est, ut quod acturus sis, id significes te studiose ac libenter esse facturum, illud difficilius quod facere non possis, id ut jucunde neges. Cic. de petit. Cons.

vs. 343 *rapen op* K. b.: *op doen staen* — vs. 344 K. b.: *Niemand helpen aen een traen* — vs. 345 *Van* K. b.: *Door* — vs. 347 *De behoeftige* 1 HS.: *Die d'ellendige* — vs. 359 *se* K. b.: *haer* — vs. 374 *Overduldigh* 1 HS.: *Onverduldich*

Berghen spinnewebb en stof,
'T evenbeeld van 'tdubbel hof.
37. Maer de plichten mijner neering
Sullen mij tot door de sweering,
Door 'tbeliegen, door 'tbeklapp,
Door 'tbedriegen, door 'tbetrapp,
Door 'tbestrijcken, door 'tbestreelen,
Door 'tbequijlen, door 'tbequeelen,
Voeren in den dichten hoeck,
Daer mijn Vorst in 't groote Boeck
Van 'tbeleid van seven Landen
Met gestadigh' oogh en handen,
Over laden, onvermoedt,
Tegen meer als Spagnen wroet:
Daer de rust die wij beslapen,
In de vormen werdt geschapen,
Daer men d'onrust leven geeft
Daer 't verbij de Sonn af beeft.
Daer de wereld werdt gewogen,
Daer het sincken en 'tverhoogen
Van gebuer, vriend, vijands staet
Stadich in de schalen staet.
Daermen Groll in 'twitt besette,
Eerme'r lood of stael op wette;
Daermen 'tWeseltjen besprong
Iaren vroeger dan men 't vong;
Daermen vischten in Matanças
Eerder visch, of nett, of kans was;
Daermen 'tVuchter end ontstack,
En met Grobbendonck versprack
Eer sich 'tVuchter end verhoedde,
Eer oyt Grobbendonq vermoedde
Dat hem noch Oraegnen bloed
Dreighden inden trotsen vloed
Die sijn' ongenaeckte muren
Tweemael Mauritz uyt dé duren,
Eenmael Frederick verliet
Voor 'tgeluck van sijn gebied.
38. Binnen salmen mij de woorden
Diemen buyten van mij hoorden

37. Door het gedrangh vande voorkamers in 's Princen Cabinet, daer hij de sorghe vande gemeene saecke bearbeidt.

38. Daer sal ick oprechtelick den dienst doen, dien ick buijten belooft hebbe, soo verre mijn vermoghen streckt.

Bij vs. 401: Op de Caerte.

vs. 413 *ongenaeckte* K. a.: *ongemaeckte*

Melden hooren, hem te baet
Die sich t'mijner trouw verlaet.
Verre zij het listigh dencken
Hoe behendelick te krencken,
Hoe bedecktelick te slaen,
Met het averechts vermaen
Van een omgewrongen reden
Tegen toesegh en gebeden,
Tegen hoop, gegeven hoop,
Van een hopeloos beloop.
Die mij trouw eijscht, salse vinden,
En mij aen mijn woord verbinden,
't Ia geseght, en 'tneen gedaen
Sal maer aen 'tvermogen staen.
39. Die mij aen de uytkomst meten
Zijn in 'tredenloos geseten,
'T willen gaet naer 't mij gevil,
'T konnen hanght aen hooger will.
Valt de kans ter slincker zijde,
Noch all blijv ick diese mijdde,
En begae noch bann noch boet
Voor 'tmisdijen mijner moet.
Valtse daerse mijn bestier dreef,
Laet het nemen of ick 'tvijer vreef
Uijt de vier-keij, die mij maer
'T vrijven kost, en voor of naer
Van een ander hand gevreven
Mogelick meer voncks sou geven.
40. Overdanck noch overloon
Zijn geen' peerlen aen de kroon
Die der vromen hert moet kroonen.
'K sal de arme hand verschoonen,
'K sal de rijcke doen verstaen
Dat ick min om loon begaen
Dan om danck ben: min om 't dancken,
Min om 'tstreelige bejancken
Van een halver-mijne gaef,
Dan om 't innerlicke gaef

39. Misluckt mijn beleid, ick sal buijten schuld blijven. Luckt het; ick en hebb maer den danck van een' geringhe moeijte verdient, die een ander mogelick met meer vruchts aangewendt hadde.

40. Belooninghe sal ick van den armen ontseggen; den rijcken thoonen hoe die mijn voorneme witt geensins en is, maer het vrome genoeghen dat uyt wel-doen spruijt.

vs. 420 *t'mijner* 1 HS.: *mijner* — vs. 437 *slincker* 1 HS.: *slimmer* — vs. 446 *voncks* 1 HS.: *vruchs*

Van der Zielen wel gesteltheit
Die haer selven in 'tgewelt heit,
Die de Weldaet om het Wel,
Sonder ander witt, bestell.
41. Wie den vorsten, groote slaven,
Deel eijscht in haer minste gaven,
Slaet de Zeissen in haer gras,
Ia in 'tredelickst gewass
Daer sij 'tploegen om besweeten,
Van oock Gods-gelijck te heeten
In 'tverdeelen van de macht
Daerom haer te deel gebracht.
42. In 'tvertieren van die panden
Dienen mogelick mijn' handen
Voor een Teems of voor een Treeft;
Maer wat geeft hij die soo geeft?
Wat verdient hij bij het geven,
Die, tot Teems of Treeft verheven,
Hoe hij 't, wel of qualick, meent,
'T geven maer de hand en leent?
43. Werd ick dieper in gewrongen,
En mijn onderwind besprongen
Met een onvoorsiens bevel
Van gewichtigher bestell;
'Ksald'er trouw en vlijt aen hangen:
Noyt verdrieten noch verlangen
Proeven laten die mij last:
Maer bedrogen en verrast
Sal hij sijn bevel sien keeren,
En sijn' hand te hulp begeeren,
Die 't versegelende sal
Hechten aen sijn wellgevall.
44. Waer den omtreck van dien vingher
Sporen laet van syn geslinger,
Werdt de mijne van 'tgewicht
Vande rekenschapp verlicht:
Niemand eische mij de reden
Van bevelen of gebeden

41. Want die sich deel toeschrijft inden danck die den Princen voor haere swaere moeijte alleen toekomt, eighent eens anders goed.

42. Gaet de gift door mijn' handen, wat verdien ick daer bij?

43. In bevelen de gemeene Sake betreffende sal ick mij insgelijx trouwelick quijten, ende soo naerstichlick, dat de Prince sijne onderteeckeninghe daerop te setten sal hebben eer hij 'tgelooven konde.

44. Naer die onderteeckeninghe hebb ick in 't werck niet meer te verantwoorden, maer de Teeckenaer, die 't sal doen als 't noodigh is.

Die des Vorsten hooft gebaert,
'Tmijne voor hem heeft bewaert,
Voor hem, op sijn welbehagen,
Oor of ooghe voorgedragen.
Soeckt ghij 'tgrondigste bescheyt?
Daer is borghe voor 'tbeleid:
Die 'tbeleidde sal 'tbeleggen
En 'tweerleggen wederseggen
En verdedighen 'tgevall
Daer 't den oorbaer eischen sal.
45. Ick voldoe bij deughd van doosen:
Graegh in 't laden, traegh in 'tloosen,
Dicht van duijghen, licht van draght,
Voor de vreemdelingen nacht,
Middagh voor des Meesters oogen;
Daer toe reck ick mijn vermoghen,
En voldoe mij, en voldoe
Eer en eed ten bodem toe.
46. Soo bevracht, soo somtyds ledigh,
En van buijten even vredigh
't Zij dan ledigh of bevracht,
Noch verlegen om de vracht,
Noch verlegen met de Lading,
Tuschen 'twalgen en de gading
Sonder fronssen, sonder lach,
Sonder wenschen datmen 'tsagh,
Sonder vreesen datmen 't mercke
Hoe ick ledigh gae oft wercke,
Hoe ick in den Acker sweet,
Hoe ick van geen ploegh en weet,
Noch ontstuijm, noch honds, noch harigh,
Maer gemoeijigh, maer eenparigh,
Maer eenparigh, Sterr', als ghij,
Met u, meer en minder blij,
Sal ick voor uw oogh verschijnen,
En mijn sorghen doen verdwijnen
Tuschen straet en stoep en poort:
Daer sal een' voor een' vermoort
Tot den naesten uytgangh smachten,
Om mijn hooft we'er op te wachten,
Met als 't onder zeil, op straet,
Wederom te Zeewaerd gaet.

---

45. Ick volstae met willigh en geheim te zijn.

46. Van 'thof sal ick t'huijs keeren, sonder uijterlick te laten blijcken, off ick voll besigheits ben of niet; latende alle Hoofs bekommeringh buytens huijs.

47. Stilte soeck ick in mijn' Haven,
Moed' van slingeren en slaven
Over 'tHollands dieper holl:
Stilte kan ick, als een toll
Dien de kinderen begapen
En al draeyende doen slapen,
Veinsen en genieten me',
Met de sinnen uyt der zee
Noch voll duijselings gebleven,
Even als de beenen leven,
Beenen die van gaen vermoedt
Tintelen van gistigh bloed.
48. Loop ick over van geruchten,
Die ick melden met genuchten,
Die ghij sonder afsien meught
Menghen onder ander vreughd,
'K sall u 's werelds meeste maren
Binnens muers doen wedervaren,
Soo men door 't gelasen gat
't Leven van de dingen vatt
Die sich op het heetste daghen
Buytelende binnen dragen.
49. Buytelende, Sterre; Merckt:
Dat's gelijck de Loghen werckt
Op de niew-geboren Waerheit,
Niew geboren inde klaerheit
Van des middaghs hoogen dagh.
Die se soo ten teersten sagh,
Sou'se van geen vuijl verdencken:
Maer, wie kan soo schielick wencken
Als het neen voor ja verschijnt,
Als het ja tot neen verdwijnt?
50. Gaet geleerde werelds pennen,
Die dat buytelende rennen
Van der dinghen ja en neen,
Dusend jaren achter een

---

47. Stilte ende gerusticheit will ick thuijs vinden, niet tegenstaende de suijseling van 'tgerucht die mij in 'thooft moghe spelen.

48. Hebb ick aengename niewe tydingen, ick salse v binnens huijs voor brengen, gelijckmen in een' duijstere Camer, door een geslepen Glas by sonneschijn verthoont 'tghene buijtens huijs omgaet, maer averechts.

49. Soo veraverecht ende vervalscht de Logen de tydingen die van buyten in komen, eer het ijemand gelooven soude.

50. Wegh dan Historie-schrijvers, die ons nu noch d'oude geschiedenissen voor waerheden veilt, die noijt suijver en waren.

In de vlught bestaet te vatten,
En verkoopen nu voor schatten
Van een ongeschendde Waer,
'T geen ten eersten, met een Maer,
Schier als met een mael, geboren,
'T ware wesen hadd verloren
Tuschen 't Kraem-bedd en de Wiegh,
En geswachtelt in 'tbedriegh,
En gebakert in de Leugen
Noyt en heeft begost te deugen;
Staegh verergert is, en staegh
Is wat yeder meest behaegh'.
Hoe moet nu de waerheit hincken,
Die soo jong begon te pincken!
Kaes verrott en werdt gemint:
Maer wat quaed verrott en wint?
51. V en salmen niet berichten
Dan met waren van gewicht, en
Maren van getoetste trouw:
Lijdt ghij dat het niew verouw',
'Tsal u langer niet berouwen
Dan de papp en doet in 'tkouwen,
Papp, die tuschen tong en tand
Maer den haestigen en brandt.
52. In 'tgeheimst van mijn geweten,
Dat mijn' adren niet en weten,
Daer mijn hert aen mijn gemoed
Schaersche rekening af doet,
Dat mij van de hand betrouwt is
Daer mijn' rechter aen getrouwt is,
Met geen' ernstelooser trouw,
Sterre, dan ick u en houw,
In dat mergh van mijn onthouden
Sal ick u geen deel onthouden,
Noch ghij's eijschen in wat mij
Verre min als eighen zij.
Uw' bescheidenheit sal weeren
Mijn ontsegg, en uw begeeren

---

51. V, Sterre, en sal ick niet als oprechte tydingen geven, insonderheid soo ghy te vreden zijt datsé liever wat veroudt ende seker, dan heel niew ende onseker zijn.

52. 'T geheim dat mij vanden Prince betrouwt werdt, en sal ick V niet weigeren te ondecken, want ghij sult soo redelick willen zijn, dat ghy 't mij niet en sult verghen; Iae ghij sult het verbieden, off ick wanckelde.

vs. 587, 588 één HS.: *Wech verschimmeling, wech oud, Buyten Kaes, Civett en Goud* — vs. 592 *ghij* 1 HS.: *maer*

Op het ongemeen Gemeen;
En mij 't onbesoetelt Leen
Met den maeghdom levren laten
Aen de sinnen die 't besaten
Eer het mij te leene viel.
Liever dan mijn' sotte siel
Van die misdracht sou' bevallen
Van haer aensien te vermallen
Om een niewtjen min of meer,
Sal uw' reden sich ter weer
Tegen mijn beswijcken spannen,
En uw' eighen lust vermannen,
En onthouden mij 'tberouw
Van om 'tjocks verraden trouw.
53. Laets' haer aen die doornen schenden,
Die haer' sinnen spelen senden
In de wilde straetsche maer,
Bij gebreck van 't Staetsche waer.
Die haer huijs, in plaets van lampen,
Voederen met sulcke dampen,
En de waerheid bij gevall
Sticken onder niet met all,
Laets' haer' slechte bedd-gemalen
Koesteren met sulck verhalen
Bij gebreck van noodlickheit
Over haev' en huijs-beleidt.
54. Haev' en huijs-beleidt met eeren,
Vroom gewinn, verhaelbaer teeren,
Besicheit van binnens deurs
Sal ons buyten soo veel keurs
Van uytheemsch, van inheemsch praten
Luijds en leeghs niet soecken laten.
55. Binnens deurs sal uw gelaet
'T voorslagh zijn van ons gepraet.
Staet het als uw'-minder stralen,
Sterre, die den nacht in halen,
Staet het als een sterr in 't holl

---

53. Luyden die malkanderen niet als met niewe tydinghen en weten te onderhouden, moghen sich soo vergrijpen.

54. Het beleid onser Huijshoudinghe sal ons soo veel tydverdrijfs gheven, dat wij 't in de klapperije van niewmaren niet en hoeven te soecken.

55. Binnens huijs dan sal ick ten eersten acht slaen op uw wezen. Staet dat droevigh, als een' Sterre in een Regenwolck, oft als de Sonne inde morgenstondsche dampen,

Bij vs. 611: Respublica. — vs. 632: Treffen.

vs. 627 *straetsche* K. a.: *staetsche* K. b. als boven. — vs. 628 *Staetsche* K. a.: *straetsche* — vs. 642 *Luijds* K. a.: *Luys*

Van een' wolck, die, vuijl en voll
Van gereede somer-plassen
Om den hoij-boer te verrassen,
't Lieve licht sijn tintel staeckt;
Staet het soo de Sonn ontwaeckt,
Eer sij van haer' nuchter' ooghen
All het nacht-goed hebb getoghen,
En noch in de slaep-muts steeckt
Die sij selver maeckt en breeckt:
56. 'Ksalder mijn gesegh nae setten,
En beslaen mij in de wetten
Die de reden en 'tbescheidt
Heeft gestelt op uw beleidt.
57. 'K sal mij ernstich doen verklaren
Van 'tonlustigh wedervaren,
Van het overkomen leed
Dat mijn' Sterre verComeett.
'T overkomen leed sal mijn zijn,
'K sal ten halven vande pijn zijn
Met ick 't van de waerheid zij:
Met de wederhelft daer bij
Sal ick mijn geduld bevrachten,
En het uw met reden trachten,
Met die reden, Sterre, die,
Die ick altyd by v sie,
Met die reden sien te lichten,
Even als men pack van wicht, en
Swaericheit van over zee
Platte bod'men op de ree
Siet ontfangen uyt de ronde,
Door gemackelicken vonde,
Wel gewoghen, wel gestelt,
Sonder openbaer geweld.
58. Maer bevind' ick 'tpack soo tilbaer,
Dat het, soo 't mijn' Sterres will waer,
Bij haer' eighen redens macht
Off vermijdt waer of verkracht:
'Ksal het leed een' leer ontleenen,
En bespreken 'thaestigh stenen

---

56. Ick salder mij naer voeghen.

57. Maer (ock ernstigh ondersoecken wat v quelt; ende 'thalve, jae 'tgeheele leed op mij laden, gelyckmen de Waeren met Windaesen uyt de groote Schepen inde lichters verbodemt.

58. Vind' ick dan de oorsaeck van uw quellingh soo geringh, dat ghyse hadt konnen ontgaen oft vermeesteren, sal ick trachten v een vriendelicke lesse daerop te lesen.

Met een minnelick verwijt:
59. En verwijten u den tijd
Doe noch ghij noch ick en waren;
Doe het vaderland in 'tbaren
Van de vrijheid lagh en kreet:
Doemen sich de schand verweet
Van een onverhoedsche suchten,
Van een' traen gevloeyt in 't vluchten,
Van een suer gesicht in 't vier,
Aende pleij, in 'tsmooren schier.
Doemen, trots de beter' eewen,
Sagh in mans gekleedde Leewen,
Vrouwen vond als heele mans,
En in allen weerspoed kans.
60. Sulcker stammen zijn wij spruijten,
Sal ick seggen, en besluijten,
Sou soo wel geboren tack
Buijghen onder 'tminste pack?
61. Staet mijn' Sterre niet in 'thooghe,
Siet haer onbetimmert ooghe
Over heen de welvaerd niet,
Watter wolcken van verdriet
Bijder kimme rijsen mochten?
62. O, God suijvere de locht en
Weere 'tweer van ongenae,
Maer, om 't ongewiss Hier-nae,
Laet ons sucht en traen-sucht sparen
Tegen meer gewelds van baren
(Langhe legg' het wegh en wijd)
Datmen redelick bekrijt?
63. Staen uw' Sterren, Sterr, als sterren
Die haer oogh in punten sperren
En betintelen schoon weer
Huyden eerst en merghen weer,

---

59. En verthoonen u de swaericheden der vervolginghen, met soo veel manlickheids by onse voorouderen gedragen.

60. Seggende wij zijn kinderen van die ouders, souden wij ons kleinmoedigh ende der Stammen onwaerdigh draghen?

61. Bedenckt ghij niet in uwe hooge bescheidenheid hoedanige swaericheden ons naer de tegenwoordige welvaert mochten overkomen?

62. God verhoedese: maer in allen gevalle, laet ons suchten ende tranen sparen, tot wanneermense met reden mochte te gebruijcken hebben.

63. Vind ick u daerentegen vrolick van ooghen, gelijck als glinsterende Sterren, die schoon weder maken ende voorseggen; van mijn' zyde en sal den onlust niet komen. vreughd sonder sonde sal ick tegens uwe vrolickheid in brengen.

vs. 687 *minnelick* K. a.: *nimmelijck*

D'eerste lucht van ongenucht en
Salmen in mijn oogh niet luchten:
Sondeloose vreughd om vreughd
Kind en moeder van de deughd
Sal ick wisselen en ruijlen:
64. Uyt de wegh ontydigh pruijlen,
'T leven is soo korten spann,
'T slapen steelt'er soo veel van,
Kleeding, reeding alle morgen,
Straetsche, Staedsche, steedsche sorgen,
Elck ontsnydt het sulcken snê
Dat sij 't van de vier op twee
Vande twee op een verenghen:
Maer 'tgenoeghen kan 't verlengen,
Tweemael is, die wel gesint
Allerzyds genoeghen vindt.
65. Vinden sal ick 't sonder soecken,
Soo diep sien ick in de boecken,
In 'tgekoppelde bestier
Van der dinghen verr-van-hier.
Socht ick 't, 'twaer soo haest verloren
Als gevonden off geboren;
Vind ick, 't Sterr, off vindt het ghij,
Die niet Ick en zyt maer Wij,
'T sal voor eens gevonden blijven,
En gemackelick beklijven
Als het entjen aen den tack,
Als aen een gesmolten lack.
66. Sulcke sal de tweespraeck wesen,
Stilleswijgend', van ons wesen,
Sprekende, van beider mond,
Still of niet, van ijeders grond;
Still en sprekend' onder 'tmalen
Onser dagelickscher Maelen,
Over suycker, over wijn
Sal 't de beste Sauce zijn.

---

64. Wegh quellingh sonder swaericheid. De slaep ende de besigheden verkorten ons korte leven all te seer. Laet het ons met alle mogelicke welgesintheid ende genoeghen lenghen.

65. Mijnenthalven, ick voorsie genoegh, dat ghij ende ick dat genoeghen byden anderen wel vinden sullen, ende sonder soecken: daer meest aen gelegen is: want daermen moeyte moet doen om het te soecken, en is het noch oprecht noch bestendigh, soo het by ons wesen en hechten sal.

66. Soo sullen wij malkanderen met oogen ende monden onderhouden over Tafel.

Bij vs. 727: Ps. 39. 6. Ps. 90. 10.

67. Dagelicksche mael-getyden
Onder uw gemenght verblijden
Sal 'tverblyden vanden smaeck
'T slechtste zijn daer ick naer haeck.
'K hebb geen' Tong te deel gekregen
Die sich van gemeenen seghen
Fier en weelderigh ontstell:
Suer en bitter scheidt sij wel,
Sout en honich kan sij keuren;
Maer geheimeniss van geuren
Die men maer de walgh en biedt
Is van haer bekreuning niet.
'T gulsighe van 'toude Roomen
'T viese van het niew syn' droomen
Tuschen vrucht van zee en land
Schudd en schutt ick van den tand.
68. Belght u niet gepluijmde Borgers,
Sorgeloose kost-versorghers,
Kleine speel-luy van de locht,
Dood en levend soet gedrocht,
Onder dack en in de lommer
Noijt en was 't van mijn bekommer
Welck uw malschste jaer-getij,
Waer uw leckerst kerven zij:
Magh ick 't roemen sonder schamen,
Noch van aensien noch bij namen
Houd ick uwer veel bekent:
69. Maer mijn' vreughd is sonder end:
Kennis dwinght genught in palen,
Die en zijnder gheen' in 't dwalen,
Wat ick miss in mijn onthoudt
Vind ick altyd niew in 'tHout.
70. 'T lecker scheel van hooft en waghen,
Visch gevoert en visch gedraghen,
Sluijs en Schevelingher vangh
Schick ick van gelijck verlang.
71. 'Khebb mijn' onbehaerde kaecken
Verr en bij door alle smaecken

---

67. Daer salmen mij weinigh wercks vande keurlicke spijsen sien maken. Ick ben geen lecker- onderscheider van gerechten.

68. De beste jaer-getyden van 'tgevogelte, jae sijn' meeste namen zijn mij onbekent.

69. Oock in die onkennis is mijn vermaeck ruijmer.

70. Scheveningsche oft Maes-sluijsche, gedraghen, oft gevoerde viss geldt mij gelijck.

71. Ick hebb van jongs af hooghe ende leeghe stands Tafelen bewandelt.

Bij vs. 788: Bosch.

Tamelyck te weijck gehadt:
'K weet hoe Vorsten uijt haer' schatt,
Krijghs-bevelers in haer' tenten,
Heeren uijt haer' hooghe renten,
Heertjens uyt haer land-gewass,
Handel-drijvers uijt haer' Cass,
Borghers uyt haer koel verstoken
Maegh en tong en tand bekoken:
72. Wederzijds van 't witt geberght
Dat der Sterren steilte terght
Daer de Rhijn en Pô uyt hangen
Als twee tuijten bij de wangen,
Hebb ick suer en soet en vett,
Na des eenen wilde wett,
Na des andren viese kiesen
Syn gedaente sien verliesen,
En in masker over mael
Wandelen soo menigh mael.
73. 'K hebb mijn' schotel sien bekruijsen
In de magere combuijsen,
In een' kaetsball vande zee,
Hier op reis en daer op ree:
74. Maer ik vraegh allom mijn' waerden
Off ick oijt te deun vergaerden
Aende vriendschapp vanden Kock,
Om een aengenamer brock
Dan ick elders hadd verdouwen,
Off mij ijemand heeft sien schouwen
Tafels daer de deughd aen sat
Om 'tgeringhe datme'r at.
75. Sterre stelt mij uyt uw' sorghen,
Suft niet over nu en morghen
Wat ghij mijn' verweenden tand
Bieden sult van zee of land.
Om niet veel gerechts te tellen,
Voedsel eisch ick uw bestellen,
Voedsel soo, dat Bors en Maegh
Onbeklaeghelick verdraegh;
Voedsel daer ghij sonder schroomen
Mij en ijemand op siet komen,

72. Oock in Duytsland ende Italien.

73. Oock t'scheep.

74. Maer noijt werck oft onderscheid van eten gemaeckt.

75. Bekommert u dan met mijn' Tafel niet. Ick ben te vreden met gesonde ende middelmatighe schotelen, daermen een' vriend op mede brengen moghe.

vs. 821 *hadd* K. b.: *kon*

Yemand dien ons daghlix deel
Noch verhonger' noch verveel'.
76. Will verbinteniss of reden
Datmen nu en dan de schreden
Van gebreck en van gebruijck
Met den beck en met den buijck
Met de vrienden overschrijde,
Sett soo lang gebreck ter zyde
En gebruijck ten naesten dagh;
77. Gaet de wereld soo sij plagh,
Vriendschapp will somwijl eens swemmen,
En veranderen van hemm, en
Spoelen all de vuijltjens uyt
Died'er veel van swijgen spruijt,
Veel van seggen, veel van vraghen,
Veel van onverantwoordt klagen,
Veel van ongunst sonder grond,
Tuschen hert en oogh en mond
Die te lang van een gewennen
En den anderen ontkennen.
78. Naeste bloed, laet vreemden gaen,
Treckt sich sulcke smetten aen,
En daer groeijt ijet tuschen maghen
Dat gheen' redenen en draghen,
Daer af d'oorsaeck in de lucht,
Als een stall-licht, staet, en vlucht.
Witste vriendschap, witste laken
Siet men lichtst aen plecken raken,
En de plecken belghen meest
Daer noijt vuijl en is geweest.
79. Maer die plecken, en dat vuijl, en,
In een woord, de pleck van pruijlen
Kan verdwijnen in een glas
Off sij noijt geweest en was.
80. Roomen heeft men doen gevoelen

---

76. Is 't somtyds noodigh datmen een grooter gastmael toerechte, laet ons soo langh het dagelixe te buijten gaen.

77. Het streckt tot onderhoud van vriendschapp, die door lang af-zijn vervuijlt oft verflauwt.

78. Selfs onder naer verwantschapp, daer d'onminne leelickst op af steeckt.

79. En kan af gedroncken werden.

80. Dat de Romeinen allom meester geworden, by onse voorouderen gestuijtt werden, ende sich endtelick met een' redelicke vrede te vreden hielden, soo dat de Bataviers op oude Steenen genoemt zijn gesien *Fratres et amici populi Romani*, gebeurde uyt kracht van des volcks verbintenissen byden dronck. Tac.

vs. 845 *somwijl eens* 1 HS.: *wel somtyds*

Watter uyt dat vrolick spoelen
Blancke vrundtlickheits ontstaet;
Dat een ongebonden Staet
Van verschrickte Batavieren
Tegen 't dier als seven dieren
En all 't overberghs geweld
Sijn' eensinnicheit gestelt,
Hebb' gestelt met sulck bedijen
Dat gemeene tirannij, en
All om ingevoert gebied
Eerst op ons sijn horen' stiet,
Stiet sijn horenen en deinsde
Op een langh en ongeveinsde
Wederzyds geverghde Vré:
Twas een dichten dronck of twee,
Die het Hessen bloed verplichte,
En den steen in Holland stichte
Daer de Batavier op stond
Broe'r en vriend van 't Roomsch verbond.
81. Vrijheid, die wij noch beleven,
Die ons noijt en wilt begeven
'T liep oock op uw kindermael
Lustigh over kopp en schael;
En wat knoopt' uw' Peters handen?
Klare Rynsche wijngaerd banden.
82. Noch en mist het Spagnen noyt
Daer de ketter bidt off poijt,
Daer de Geusen in haer vasten
Hongrich naer den Hemel tasten
Off een allgemeen gelagh
Teeren in den droeven dagh,
83. Tgaet als daer de bleecke stralen
't Ziltigh natt de zee onthalen;

---

81. Het verbond der Edelen, stichters onser tegenwoordighe vrijheid wierd mede by vrundlicke maeltyden bevestight.

82. Noch dagelix vernemen de Spaensche, dat onse Bidd-dagen ende meer als gebruijckelicke gast-malen eenigh groot voornemen beduijden.

83. Soo treckt de Sonn vochticheid uyt der zee, ende stortse wederom uyt met onweder.

Bij vs. 874: Apoc. 13. 1. 17. 7. — vs. 884: Tacit. Hist. 4. De pace et bello plerumque in conviviis consultant, tanquam nullo magis tempore aut ad simplices cogitationes pateat animus, aut ad magnas incalescat. Tac. de Mor. Germ. Levantes tempore festo Corpus et ipsam animam spe finis dura ferentem. Hor. 2. ep. 1. — vs. 890: velis. — vs. 895: adhuc.

vs. 871 *Blancke* 1 HS. eerst: *Witte* dan: *Vaste* — vs. 881 *horenen* K. b. *hoornen*, *iae*, — vs. 885 *Hessen* 1 HS. eerst eveneens, dan: *Edel*

't Opgesoghen komt wel weer
Maer de buijen brengen 't neer.
84. Hevicheit, in 'tbits en 'tgoede,
Overvloed van vollen moede
Volght het vochtighe gewagh
Van een vriendelick gelagh:
En den oorbaer eijscht die buijen,
Hier om 'tstillen, daer om 't ruijen;
Veeltyds isser witt of wat
Voor een' saus van druijven nat.
85. Maer wij sullen Ziel en Maghen
Vrijen van te dichte vlaghen,
Van gelaghen dagh op dagh;
Wied'er tegen will of magh,
Sterre, mij en sal 't niet lusten:
Vrolickheden sonder rusten
Werden onlust inden hoop:
En ick walghe voor den Stoop,
En geperste druijven schouw ick;
En de keurlixte verdouw ick
Als het over-zeesche Rha,
Voor een dienstigh achterna
Tot verwinn van over-spijse.
86. Mocht ick, d'oude Duijtsche wijse
Van bedorven natt in Weit
Stopte mijn' begeerlickheit.
En all 'tmeer als noodigh natten
Dat de metselrij doe vatten,
En van kruijmen maeck' ciment,
Dat sich om de ribben prent,
Wenscht' ick aller weeghs t'ontbeeren.
87. Enden hebben haer begeeren,
En de swanen voelen dorst,
Beide sitten met de borst
Daer 't de drinckers haer benijen;

---

84. De Gasterije, segg ick, kan dienen, 'tzij om luyden gaende te maken, oft in stilte te helpen.

85. Maer wij sullen haer gebruijck schouwen soo veel mogelick is. Te veel verveelt. Ende ick besighe den Wijn als Rhabarber, tot behulp vande maghe.

86. Soude oock liever altoos Bier gebruijcken, ende geern allen dronck buyten oorbaer missen.

87. Want Enden en Swanen weten haere drinckens maet midden inden overvloed: hoe kanmen de redelicke menschen vergheven dat sij sich met haer voedsel vermoorden?

Bij vs. 911: Scopus. — vs. 923: Rhabarber. — vs. 927: Potui humor ex hordeo aut frumento, in quandam similitudinem vini corruptus. Tac. de Mor. Germ.

vs. 914 *te dichte* 1 HS.: *de dichte* K. a.: *gedichte*

En de redeloose prijen
Kennen 'tredelick voll-op
Van haer' onbedwongen kropp:
Hoe is 'tmenschen toe te gheven
In haer voetsel soo te leven
Dat 'er 't leven in vergae,
Dat de voet niet meer en stae,
Dat de hand niet meer en voele,
Dat de tong niet meer als woele,
Woele, woel' een wild gewoel,
Sonder regel, roij en doel.
88. Enden, kost ghij meer als queecken,
Swanen kost ghij soo veel spreken
Als men u gesangs toe leyt,
Wyse beesten, 'kwedd ghij seidt,
Beesten, meer dan wij die 'tseggen,
Komt ter scholen daer wij leggen,
In 't versadelick gemoed
Is de lust van overvloed.
89. Wij dan Swanen en wij Enden
Willen wel doen en wel enden,
Doen en enden in den tyd
Die de Reden heet off lydt.
90. Waerom souden wij die uren,
Die haer' vluchtighe geburen
Volgen met soo snellen schoot
Oft mens' uijt een vier-roer schoot,
Waerom souden wij die daghen
Die den anderen soo jaghen,
'T leven dat noijt Nu en is,
Voorwaert uijt soo ongewiss,
Over stuer alleen beseten
Door geriefflickheit van weten,
Waerom souden wij den Tyd
Die m' oock slapende verslijt,
Aen ons' backhuijsen vergapen,
En ons niet soo veel als rapen
Uyt het voeder en de Miss?
91. 'T is ontallyck watter is

88. Kosten die stomme dieren spreken, sij onderwesen ons op haer voorbeeld.

89. Soo sullen wij met reden die redenloose schepselen trachten te volgen.

90. En waerom souden wij den vluchtigen, ongewissen, korten tyd verspillen met ons overvloedigh voedsel; *Senza leuarci à volo:* sonder vander aerde te vlieghen?

91. De middelen om den tyd met vermaeck en ernst door te brengen, zijn niet te berekenen.

Om de dagh en avond-uren
Sonder na-wee uyt te duren,
Speckende allom leer en vrucht
Met onspannende genucht.
92. D'eerste kan de stramme bochten
Van verseten knijen verlochten;
Wandeling van dusend treên
Weckt naernoens een slapend been,
En verdeelt den Room van velen
In onendtelicker deelen,
Eer hij sich tot grover Sopp
Inde dunste nauwten propp',
Daer sich 'tvier voedt vande Tortsen
Averechts herdoopt in Cortsen,
Corsten van soo taeijen sleet
In mijn adren, als ghij weet.
93. Komt'er die met sich verlegen
Weerwerck soecken byde wegen,
Weerwoord, segg ick, by de buert,
Kouters, die de tijd ontsuert,
Klapsters die hem sich te Wagen
Als verbranden turf ontdragen;
94. Laets' ons ten gehoore staen,
En min seggen als verstaen;
Lichtelick loopt luije reden
Op 'tbehael van sucht of zeden,
Van gedaente, van gemoed,
Van des naesten eer of bloed:
95. Elck een will den spiegel swaeijen
En sijn eighen scheel ontdraeijen,
Elck een vraeght hem naer bescheed
Van een anders swackste leed.
Mog'lick die hem recht liet hangen
Speurden in syn' eighen wanghen

92. Voor eerst het vermaeck van de Wandeling doet den lichame goed: spreijende het voedsel, nu inde maghe tot eenen Room (chijlum) verteert, in fyne gedeelten, ende belettende dat het sich niet onverteert inde engde der Aderen ende andere ganghen en stoppe, daer uyt de vlammen smoken vande Cortse, jae Corste, die in mij gemeenlick soo taeij om slijten valt.

93. Komen ons ledighe praters besoecken, die haren tyd in Coetsen uyt dragen, gelijckmen d'Assche met miswagens doet,

94. Laetse meer t'onsent brengen dan halen. Lichtelick verklaptmen sich in onnoodighen praet, tot achterdeel van sijn even naesten.

95. Yeder een bekroont sich meest met eens anders gebreken, ende keert van sich den Spiegel daer in hij genoegh met de sijne te doen soude vinden.

Bij vs. 985: Chijlum.

Sulcken vuijl en sulcken scheef
Dat hij sich vergapen bleef,
En beval een ijeder 'tsijne.
96. Lieve Sterre, daer ick mijne,
Mijn' ontelbaer' feilen hebb
Tot een' af te spinnen Webb,
Hoev ick in der buren hoecken
Geen gehaspelt Werck te soecken:
97. Laet ons' ooghen inwaerts sien:
Die sich soo veel kan gebien
Sal de Deughd, de Rust, de Reden
Daghelix wat naerder treden,
En verachten 'tvuijl gebruijck
Van de *Fransche* ledren huijck,
Die der vrouwen lichte hielen
Lichter hollen doet op wielen,
Wielen die haer licht geklapp
Die wel eer een' natte kapp,
Een' beslyckten schoen ontsagen
Lucht en droogh ter Stede dragen,
Draghen daer 'tniet door en kost
Doe de Ioffer draven most.
98. Lucht en droogh was wel versonnen;
Wel hem die het eerst begonnen,
Eerst het reisend' rollebedd
Op syn' Assen heeft gesett.
99. Maer als wij het schockigh vlieten,
'T schongelend' gevaer genieten,
Van het over-zeesch gesleep
In 'tbeleid van toom en sweep,
Sullen wij 't te stade brenghen,
Niet om 't korten, maer om 't lenghen
Van des levens nauwen tijd:
100. Sterre, daer ghij met mij zijt,

---

96. Maer de mijne geven mij soo veel Wercks, dat ick mij die van andere niet en behoeve te onderwinden.

97. Laet ons ons selven besien. Die dat op sich selven kan verkrijgen, sal het quaed gebruijck vande Carossen leeren misprijsen; siende dat de vrouwen daer door te Commére-achtigher werden, die voor desen ten minsten met quaed weder t'huijs bleven.

98. De vond vande Carossen is wel in sich selven niet quaed, maer wel bedacht, ende eer hebbe de hand.

99. Maer ghij en ick sullen hem besighen tot verlengh, ende niet tot kortinghe des tijds.

100. Ende als wij soo t'samen in onse Coetse sullen rijden, sal ick den Sterrenwaghen om den Noord-pool sijn' glorie niet benijden.

Bij vs. 1024: Carosse.

vs. 1031 *'tniet* K. a.: *niet* — vs. 1038 *'T schongelend* K. a.: *'T schoongelend*

Daer ons twee paer wielen draghen,
Sal de grootste Sterre-waghen
Die om 'tNoorden rent, bij mijn'
Vroegh noch laet benijbaer zijn:
101. In die stilte van twee menschen
Vind ick 'tuyterst mijner wenschen,
Mijner tochten leste witt,
U, en eenicheits besitt.
102. Daer in sullen wij de daghen
Die wij sien en die wij saghen,
Die wij lang of kort mischien·
'T samen hebben t'oversien,
Oversien ten weder zijden,
En verstrammen soo het glijden,
En verlenghen soo het touw
Van der uren rapp getouw.
Die soo kan, kan drijmael leven:
Maer wien is het soo gegeven
Dien ghij niet gegeven zijt,
Hoochste gift van onsen tyd?
103. Van die wellust sonder vlecken
Sullen ons getuijghen strecken,
Welcke plaetsen? welcke niet?
Alle die den Haegh besiet.
Hier het vochte, daer het hooghe,
Hier het leeghe, daer het drooghe,
Nu ghij Rijsewijcker weij,
Nu ghij Wateringher kleij,
Nu ghij Naeldewijcker granen,
Nu ghij gave boecken-banen,
104. Nu ghij eicken, edel blad,
Daer de plantster onder sat
Does' haer t'midden harer Ieughde
In de vierde trouw verheughde:
105. Hier ghij, memm op memm van sand,
Ghinder ghij, mijn liever strand,
Enghe, ruijme, soete, silte,

---

101. Daer sal ick mijn hoogste begeeren, V en d'eenicheid besitten.

102. Daer sullen wij te samen ons voorleden ende toekomende leven verhandelen, ende alsoo den snellen tijd stuijten ende verlenghen. Dat kan men met V doen; maer met wie noch?

103. Soo sullen wij alle de schoone gewesten om den Haghe bewandelen.

104. Oock vrouw Iacoba van Beijerens plantagie.

105. Oock de geswollen zee-duijnen, als witte memmen, het strand ende de zee.

Bij vs. 1176: Iacoba.

vs. 1077 *Does'* 1 HS.: *Daers*

Ruchtighe, geruste stilte,
En ghij endeloose plass
Van koel en gesmolten glas,
Alle sullen tuijghen wesen,
Tuijghen van 'tvolmaecktste wesen
Dat de miltste Sterre kan
Gunnen, Sterre, Vrouw en Mann.
106. Lijdt ghij (en ghij sult het lyden,
Want de Reden aller zijden
Spoor en breidel van uw' sucht
Lijdt wel dat ick mijn' genucht
In de smalste riemen snipper)
Lijdt ghij dat ick, vracht en schipper,
Als der menschen Bestevaer
Met sijn' ribben noch te gaer,
Sonder been van sijn gebeente,
Heer alleen, alleen gemeente,
D'enckelst' eenicheidt geniet',
Diemen wreedelick verbiedt,
Dien de sinnen niet en hollen
Dorr van hitte, niet en stollen
Dood van koude slijmicheit,
Maer in middelmaticheid
107. Tuschen 'tmall en 'tvroede dolen:
Dolen sal ick, en mijn' solen
Slepen door 'tverborghen gras
Daer dat jaer geen sool en was,
Off gestegen op de lenden
Van een vriendelick, berend, en
Dertel, en gehoorsaem Ross,
Dat mij mijn' gedachten loss
In sijn' zedicheden late,
In sijn' vrolickheit ontlate,
Daerse sich te vast op een
Stremmen mochten en vertreên:

---

106. Gedooght ghij (ende ghij zijt soo redelick, dat ghij gedoogen sult, dat ick mijn vermaeck soo nauw soecke als ick kan) dat ick somtyds gansch alleen gae wandelen, ende soo alleen als Adam, eer hem Eva uyt sijne ribben bygeschapen was; een vermaeck datmen wel behoort te verbieden aen uytsinnighe, door te drooghe, oft aen dweepe menschen door te vochtighe herssenen, maer niet aen den ghenen die middelmatigh getempert zijn,

107. Soo sal ick mij te voet gaen vermeiden door eensame paden; oft, geseten op een goedaerdigh, afgerecht, vrolick, ende nochtans gehoorsaem Peerd, dat mij noch ongerust noch droomigh make, sal ick mij op het soetste ende ongedwongenste onderhouden dat ick kan.

vs. 1100 *Diemen wreedelick* K. a.: *Diem' onvriendelick*

Sal ick mijne besicheden
Deelen in de soetste leden
Die mij lust, off lust en vall
Tsamen, doen bevroeden sal:
Regel sal, geen regel, wesen:
108. Somtyds sal ick opwaerts lesen,
En verliesen mij in 'tvack
Van Gods tweede werck; in 'tdack
Van sijn 's anderdaeghs getimmer,
En door henen 'tblauw geschimmer
Datm' in soo veel schellen snijdt
Stijgen boven allen tijd,
En besien in mijn besinnen
'T onuijtsprekelicke Binnen
Onbegrijpelick belendt
Met een Buijten sonder end.
109. Schielick sal mijn' aendacht vallen
Tot in 'tonderpunt van allen,
Tot in 'tonverdeelbaer ijet
Daer heen alle swaerte schiet,
Daer heen alle vlackten buijgen,
Door 't onwederstaene suijgen
Dat men avrechts, vallen, noemt:
110. Trapp ick door het klein gebloemt
Dat ick tuschen gras en varen
Ongekoestert sie vergaren
Trots het konstighe geweld
Daermen 't inden Tuijn me quelt:
Voel ick muggen, vind ick mieren,
Sie ick ongesiene sieren,
En all watmen meer veracht
Uyt des eens bekende macht
Anders nu bekende deelen
Die sich ons gesicht ontstelen,
Maer geluckich zijn gesocht

---

108. Somwijlen sal ick mijne gedachten voeren boven alle de versierde Hemelsche ringen, tot inden hoogen, onendighen, onbegrijpelicken Hemel.

109. Flux sullen mijne gepeinsen dalen tot in 't middelpunt van den Aerd-cloot, daer alle swaer naer getrocken werdt, alle vlack naer buijght, sulx men bij valsch gebruijck vallen heet.

110. Uyt Bloemkens, Muggen, Mieren ende Sieren sal ick mij lessen trecken. Want der schepselen tot noch toe ongesiene deelen zijn nu bekent geworden, door hulp van onse korte vergroot-Brillen.

Bij vs. 1117: *Χαίρω ταῖς τοιαύταις διατριβαῖς· ἀνεμπόδιστος γάρ μοι ὁ διάλογος πρὸς ἐμαυτὸν γίνεται.* Iustin. Dial. cum. Typh. Iud. — vs. 1124: Gen. 1. 8. 13.

vs. 1130 K. a.: *'T onuytsprekelick beginnen*

En ter kennisse gebrocht
Door 'tgeklapp van stomme glasen,
Allom sal ick mij uijt asen,
Allom suijgen mijns gemoeds
Lessen, betering en toets.
111. 'T schrale Meel dat wij vertreden
Dat wij met de voeten kneden
Sal mijn insicht niet ontgaen:
'T zyn gesteenten daer wij staen,
Sterre, 'tzijn doorluchte kluijten,
Dobbel waerdigh op te sluyten
Bij 'tbesweetste poppe-goed
Van der menschen mall gewroet.
112. Maer men kan se nau beooghen:
113. Wel toch, ooghen, siet om hoogh, en
Twijnt de draeijen van uw' kracht
Door de floerssen van den nacht,
Door de soo gevoeghde Ringhen
Dat sij van genoeghen singhen,
'T schijnt de Sonne blaeckt op 't strand,
'T krielter van Crijstallen sand,
Sand van vijer, en elck een' sterre:
114. Maer men ooghtse van soo verre
Dat de schoonste (wie seidt neen,
Wie heeft op de Sonn gere'en
Om de schoonste t'onderscheijen?)
Dat de snelste van de reijen
Van soo verr' om leegh mischien
Voor de flauwste werdt gesien.
Moetse dan de flauwste wesen?
115. Hanght het schoone schrift aen 'tlesen,

---

111. Het dorre sand en sal ick niet onbesien laten. Want door die Brillen bevindtmen dat elck greintjen als een grof gesteente is, waerdigher dan de ghene die de menschen met de meeste moeijte bekomen.

112. Maer, seggen de luyden, men kan dat byder ooghe niet mercken.

113. Ick antwoorde: Siet des nachts scherpelick opwaerts doorde Planeet-hemelen (diemen seght dat in hare beweginghen een' soete overeenstemminghe maken) tot inde vaste Sterren: daer vindt ghij een' glinstering, gelijckmen in het sand vanden Oever doet, daer de sonne op schijnt;

114. Ende mogelick gebeurt het, door de groote verrheit, (wie heefter soo naer by geweest dat hij 't wederlegge?) dat de schoonste ende snelste der Sterren by ons voor eene der geringste werdt gekeurt: soud 't daerom waer zijn?

115. Hanght het fraey van een geschrift, ofte het soet van een gesang aen een mogelick gebrekigh oogh oft oore?

Bij vs. 1156: Quid ni juuaret vagari inter tam late sparsa miracula? Sen. ep. 90.

vs. 1153 *geklapp* K. a.: *beklap* — vs. 1167 *draeijen* K. a.: *draeden* — vs. 1174 *ooghtse* K. a.: *ooghste*

'T soete singhen aen mijn oor
Die het licht voor onsoet hoor,
Daer mij 'tonsoet staet te wijten?
116. Maer nu dancken wij den tydt, en
Die den tijd de gave gunt,
Wij verdeelen tot een punt;
Wij ontkennen groott' en kleinte
Die de dolende gemeinte
'T schepsel bij der oogh toe dicht;
117. Wij gevoelen bij 'tgesicht;
Wij doorwandelen de gronden
Van een' wereld, niew gevonden
Voor een vijfde vierendeel.
118. Weinigh heeten wij soo veel,
Dat wij 'tmeeste weinigh heeten.
119. Stede-poorten zijn maer spleten,
Spleten, poorten sonder maet,
120. Dusend mijlen in een' graed,
121. En waer sullen wij belenden?
Alle maet is sonder enden,
Alle minder, bij versinn,
Deelbaer in een eewigh min,
En het minste gaet in deelen:
Sterre, 'tmagh u wel vervelen,
Maer 'tvervoert mij boven Maen,
Boven Sonn en hooger aen.
122. Voel ick mij te hoogh ontvoeren
En mijn aendacht soo ontroeren
Dat 'tvermaecken mij vermoe'

---

116. Emmers door de scherpsinnighe vonden vande voornoemde Glasen doorkruypen wij all het geringste; bewijzende dat het ghene men tot noch toe groot of klein genoemt heeft, inder daed ende by sich selven noch groot noch klein en is,

117. Ende onderscheiden alles by onse ooghen, als oft wij 't met handen tasten; wandelen door eene tot noch toe onbekende Wereld van kleine schepselen, als oft het een niew ondeckt gedeelte vanden Aerdbodem waere.

118. Het ghene tot noch toe voor klein ende weinigh is aengesien, seggen wij soo groot ende veel te zijn, dat het ghene tot noch toe voor groot ende veel is gehouden, klein ende weinigh daer by is te noemen.

119. Bij voorbeeld: Een' Stads poorte, soo wijse nu sien, is maer een splete, by een' splete door het vergroot-glas gesien, die sich als een onmatighe Poorte verthoont.

120. Ende alsmen met sulcke Brillen eenen van de 360. graden besagh, men souder ruijmte in vinden wel voor 1000. mijlen in plaets van 15.

121. Hoe onendelick is dat bedencken, daer het minste altoos noch deelbaer is in minder! mijne aendacht voert het tot God toe.

122. Bevind ick endelick dat dat diepe insicht ende bedencken mij vervele, ick dael wat nederwaerts.

vs. 1209—1213 ontbreken in 1 HS.

'K sack wat leeger naer mij toe.
123. Met den Hemel gae ick spreken,
Met der wolcken winter-deken,
Met den Bruijghom in de lucht;
All haer heilighe gerucht
Dat sich, ongehoort, ter ooren
Aller volckeren doet hooren,
Sal ick gierigh gade slaen;
Uijt des eenen daghs vermaen
Tot den andren, sal ick leeren
't Waerdigh melden sijner eeren,
Die den weteloosen wett
Aen de trouwe sijner Wett.
124. Wed'rom sal ick mij ontsincken
Uyt het aller hoogste blincken,
Tot in 'tmidden van de locht,
En daer 'tvrolicke gedrocht,
Burgherij van hoogen Stamme,
Nu syn gave, nu syn stramme,
Nu sijn scherpe, nu sijn holl,
Nu sijn enckel, nu syn voll,
Nu syn' allerleij geluijten
Hem ten dancke hooren fluijten
Die het veer en voedsel geeft.
125. (Is 'tgedrocht wel soo beleeft
Dat hij 'tvoedsel, en de veeren,
En de reden, en 'tbeheeren
Aller veer en voedsel gaf?)
126. Een' verdieping leegher af
Vind ick d'onderste gebueren,
Die haer kleeding noijt verduren,
Noyt en wisselen van bont
Daermens' eens gedeckt in vond.
Leer ick niets van haer bedrijven?
Hondert lessen die beklijven:

---

123. Ick gae bedencken de deftighe gestaltenisse des Hemels, der wolcken, ende insonderheid der Sonne, die, als de Prophete seght, als een Bruydegom uyt syne Camer komt, dewijle de Hemelen een' Tale spreken die alle volcken verstaen, ende ick leere, uyt het vermaen des eenen daghs tot den anderen, de eere verbreiden van God almachtigh, die des onverstandigen verstand aen sijn' getrouwe wett scherpt.

124. Noch wat laeger dalende sal ick mij vermeiden onder het verscheiden geschall der vogelen, ter eeren van haren Schepper singende.

125. Is de mensch wel soo danckbaer die dit alles beheert?

126. Noch leegher vind ick de viervoetighe dieren, ende leer van haer menigherhande goede dinghen, daer sij ons in overtreffen.

Bij vs. 1215: Ps. 19. 6. — vs. 1217: 4. 5. — vs. 1221: 1. 3. — vs. 1223: 8.

Vré, genoeghen, stilte, rust,
Weelde, maer bepaelden lust,
On-sorgh tegen flus of merghen,
Korten haet op langhe terghen,
Wensch noch vrees, d'onnutte pijn,
Daer wij *kostlick mall* me zijn.
127. Isser meer? meer sonder palen:
Oh! den oogst is dick te halen,
Maer de werck-mann staet'er dunn:
Hoe veel dien ick 't niet en gunn
Treedt'er langs die rijcke paden
Off sij door de doornen traden,
In bekommering van veer
Om gewinn, om wraeck, om eer,
Om gewinn ten overvloede;
Over wraeck van wrevelmoede;
Over eer van over-eer,
'T joocksel van gestadigh meer,
Zeilen, meer dan 'tschip kan voeren.
128. 'T heilighe legt voor de boeren,
En men trapt'er over heen.
Maer ick raep wat voor ons tween,
Sterr', en altyd sal ick weeren
Met de le'ghe hand te keeren
Uyt Gods acker; altyd wat
Gad'ren dat ick niet en hadd.
129. En gedoogen 't leghe vrinden,
Die mij op den dool-wegh vinden,
En ontslaen sij mijn ontmoet
Met een' wenck en met een' groet,
(Die sich byder nacht vervaren
Tuschen trouweloose baren
Aen een klippe voelt om hoogh,
Die een gloeyend exteroogh
Teghens keij of kanten stoot, en

---

127. Noch isser veel meer af te halen: maer men versuijmt het. ende de meeste luyden treden daer door henen; besigh ende overladen met haere menschelicke bekommeringen, van Geld, van eergiericheid, van wraeck en diergelycke.

128. Ondertuschen leijt alle die kostelickheid alleen onder der landluyden voeten; maer ick sald'er altoos ijet voor ons beiden af thuijs sien te brenghen.

129. Is 't dat mij oock in die eenighe wandelingh ledighe luyden ontmoetende ongemoeyt willen laten (want daer en is niet quellickers noch gevoelickers, dan in sijn' gesochte eenicheid gestoort te werden) soo dat ick mijne Gedachten byden anderen vergaderen moghe:

Bij vs. 1255: Math. 9. 37.

vs. 1276 *wenck* K. a.: *wensch*

Staet soo bitter niet verschoten,
Als een eenigh man beknelt
Van een' aenspraeck die hem quelt)
Doogen 'tvrinden uijt medooghen,
Die mij neffens mij beooghen
En niet neffens mij als mij,
Dat ick, aller aenstoot vrij,
Mijn' gegaerde bloemen stelen
Tot een tuijltjen magh verheelen,
130. 'T garen sal, grof onder fijn,
Van mijn eighen twijning zijn,
Garen van gevlochten woorden,
Die u, Sterr, wel eer bekoorden,
En bevielen mij om u,
Vlechten, hoe? als dese nu.
Sulcke reepen sal ick leggen
Om mijn binnens-mondsche seggen,
Om den bessem sonder band
Van mijn weijende verstand.
131. 'Kwill wel lyden dat sy dencken
Die mij lacchende bewencken,
Siet, men merckt het aen 'tgesicht,
Off hij mijmert, of hy dicht.
Laet mij mijmeren en dichten;
Mog'lick wat ghij van gewicht en
Onverdoemder stoffe vindt
Inde munt van mijn bewint.
Mog'lick of de nijd sal lyden
Dat sich verr van dese tijden
(Men beleeft die gunsten niet)
Yemand half genoeght geliet,
Half gedwongen vond te seggen,
Waer magh nu die dichter leggen,
Die soo noo 'tvertreden pad
Van 'tgemeen gerijm betrad,
Die soo walghde vande woorden
Diemen maer in 't oor en hoorden,
Van het flauw en lauw geluyd
Van een' all te gladden fluijt.

---

130. Ick salse in Dicht verknoopen, ende als bekuijpen.

131. Ick magh wel lyden datmen mij dan voor een' dichter aen sie. Want mogelick sult ghij eenigen smaeck in mijne wercken vinden; oft oock de nakomelingen; ende prijsen dat ick getracht hebbe ijet ongemeens voort te brengen.

Bij vs. 1304: Aut insanit homo etc. — vs. 1317: ubi acer spiritus ac vis Nec verbis nec rebus inest, nisi quod pede certo Differt sermoni sermo merus. Hor. 1. Serm. 4.

vs. 1299 *bessem* 1 HS.: *borstel*

132. Sterr', onschuldight mijn vermeten,
'Kben onsoenelick gebeten
Tegen 'tlamme laffe lijm
Van den dagelixen Rijm,
En bestae het leed te wreken.
133. Rijmen is wat meer dan spreken,
Spreken min dan seggen, vrij,
Dichten staet voor alle drij.
Maer daer meenter 'twitt te raken,
En sij seggen oft sij spraken,
En haer dichten is Geseidt.
134. Hoofden verre van bescheid,
'T oude woord kan 'twederleggen,
'T isser niet te doen met seggen.
Keur van woorden, pitt van sinn,
Drijmael dobbel binnen in
Wat of schael of schell beloven,
Heldre tael en onbestoven
Spraeck van huijden, toon van straet,
Mannen meening, vrouwen praet,
Klare letter, duijster dencken,
Min dan herssenen kan krencken,
Meer dan herssenen ontoom',
'T rijm voor wind, 'tgerijmd' in stroom,
135. Sulcke zyn haer' eigenschappen
Die ick soecke t'onderstappen;
Soecke, Sterre, maer van wijds.
U ontstappen sij van byds,
Ghij doortasts', als fyne webben
Diemen in 'tgevoel moet hebben;
Ghij doorsmaecktse, ghij bevroedt

---

132. Inder daed, ick hate de lafficheid vande gemeene dichterij, ende poogh'er tegens in te gaen.

133. Vier trappen tell ick van onderen op: Spreken, Seggen, Rijmen en Dichten. Dese en onderscheiden de gemeene Dichters niet. Soo meenen sy wat volkomens te weghe gebracht te hebben, als sij ijet gedicht hebben, dat pas voor spreken, oft voor een gemeen seggen magh uyt gaen.

134. Maer daer werdt wat anders vereischt tot een volmaeckt Gedicht, namentlick de eigenschappen die hier volgen.

135. Dat zijn de deughden vande oprechte Dicht-Const, daer ick van verre naer trachte; maer die ghij van naer bij begrijpt; verstaende te recht, hoe het krachtighe ende 'taengename t'samen een volmaeckt gedicht moeten uytmaken.

Bij vs. 1334: Non satis est puris versum perscribere verbis. Hor. 1. Serm. 4. Neque enim concludere versum Dixeris esse satis, neque si quis scribat uti nos Sermoni propiora, putes hunc esse Poetam. Ib. Vehemens et liquidus puroque simillimus amni. Hor. 2. ep. 2.

vs. 1329 *'t witt* K. a.: *wit*

Wat het sout in 'tsuijcker doet.
Gulde middelmaet van koken!
Honich in Asijn gebroken,
En dat, hoe? dat snelle scherp?
Neen. dat ampere, dat serp.
136. Ghij gevoelt de dichte feilen
Daers' haer' streken in verzeilen
Dien geen Reden maer geweld
In 'tgerucht van dichten stelt.
Tweederhande die wij weten
Op den anderen gebeten
Tergen meest uw taeij gedult.
Beide gaen van schuld in schuld:
137. Dese stelt syn hooghe luijster
In het swartste van den duijster,
Cyfert all dat leesbaer was,
Of men 't in een' doolhof las,
Schuijlt sich in vuijl warre-garen,
Soeckt, en schroomt sich t'openbaren,
Deckt sijn' kernen met een schell
Die den hardsten tand ontstell'.
138. Wie gelust sich 'tover-byten,
Wie soeckt pitten door dat splyten,
Diemen duchten magh en moet
Of sij bitter zijn of soet?
139. 'K eisch een smaeckelick vermaken,
En versuftmen mij met kraken?
'K gae te gast op Tong en Most;
Moet ick sweeten om den kost?
140. D'ander op den kamm geschoren
Staet gelijck hij werdt geboren,
Sonder krull en sonder kleet;
'K weet ten eersten wat hij weet,

---

136. Ghy weet hoe onredelick sommighe quade Rijmers inde gunst vande Wereld zijn, ende die tweederhande:

137. D'eerste pronckt met een' gesochte duysterheid, als oft hij in Cijffer schreve; schijnende gelesen ende niet verstaen te willen zijn.

138. Ende wie magh de pyne van door duijstere woorden henen te soecken, dat mogelick gevonden zijnde der moeijte onwaerdigst wesen sal?

139. Moet ick een gedicht met arbeid lesen, daer ick mij in soecke te verheugen?

140. De tweede daer tegen komt heel effen en slecht uijt; ende door sijne lafficheid werdt hem mijn smaeck nauwlix gewaer.

Bij vs. 1353: Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes, Culpabit duros. Nec satis est pulchra esse poemata, dulcia sunto. Hor. de Arte. — vs. 1364: In vitium ducit culpae fuga. Stulti dum vitant vitia etc. Hor. — vs. 1370: Qui quum legi vellet quae scripsisset, intelligi noluit quae legerentur. Scal. Hijpercr.

vs. 1380 *sweeten om* 2 HSS. eerst: *wercken voor*

'Kvoel hem nerghens in mijn' tanden,
Die mij nood' op melck in manden
Sond mij niet soo onversaedt
Van sijn' tafel op syn' straet:
Wie magh Olij in lauw water?
141. Lang-verslagen-wijn-verlater,
'K miss all waer ick hier om kom,
En noch will mijn' maegh rondom.
Wat een vriendelick vermaken
Daer de feest beghint van braken!
Foeij van all 't geladde mall,
Vett en soet onsteeckt mijn gall.
142. Sterr', hoe nauw is 't hier te passen,
En hoe sult ghij mij verrassen,
Die mijn' onmacht in een' wett
Van soo kiesen keur besett!
143. Maer ick wett; en laetse snijden
Die mijn' Wetten willen lijden;
Kreupels wijsen wel een' tré
Die noijt kreupel naer en dé,
Schorre kelen leeren singen:
En u goedheid sal u dwinghen
Waer mijn eigen ongevall
In mijn eighen boete vall'.
144. Sal ick d'eerste Meester wesen
Die sich lam en ongenesen
Voor den siecken hebb' verthoont?
Die ter hooger heide woont
Kan ter Zee den Stierman stieren:
Ia de stomme staende vieren
Rechten hem syn' loop van strand:
145. Neemt mij voor een' houte hand
Die den reiser op een' kruijs wegh

---

141. Laffe dichter; ick walghe van uwen lauwen, gladden Rijm; ende uw soeticheid vergramt mij.

142. Maer ghij, Sterre, sult mij met reden uyt mijn' eighen regelen veroordeelen.

143. Doch ten minsten in mijn' plompicheid dien ick voor eenen slijpsteen aen andere: ende de meesters en zijn altoos de gauwste niet in 't uijtvoeren vande konsten die sij voortleeren.

144. Men siet gebreckelicke Genesers voorde siecke verschijnen. Het Stiermanschap werdt te lande geleert. Iae de vierboeten leiden den zeeman van 't Strand af.

145. Soo kan ick als een houten Wegh-wijser, als een schip-wrack op een' plaet, voor een' waerschouwingh dienen: Iae een Boll-baken is maer een ledighe Tonne.

Bij vs. 1386 (in K. b.): Sectantem laevia nervi deficiunt animique. Hor. 2. ep. 2. — vs. 1411: utor vice cotis, acutum Reddere quae ferrum valet, exsors ipsa secandi. — vs. 1405: docent.

vs. 1385 *'K voel* K. b.: *'k Woel*

'T kortste toepad naer sijn huijs segh.
Neemt mijn' feilen voor een wrack
Dat een ander mijd' op 'tvlack;
Feilen is oock onderwijsen,
En noch is hij wat te prijsen
Die sich als een' le'ghe tonn
Voor een baeck ten besten gonn'.
146. Maer wat aerde sal mij draghen
Brengh ick thuijs dat u behaegh, en
U in oogh en oor gevall?
Lieve leser, een voor all';
All' om een' kond ick verachten;
Maer sij hebben 't niet te wachten;
All' om eene sullen mijn,
Alle mijns gesinden zijn.
'K houd' mij alle proef te boven
In uw lyden; in uw Loven
Alle proevers: en wat meer?
147. 'Kmagh wel swellen op een' eer
Die ick mij niet toe en mete,
En maer Polla danck en wete;
Daer haer' vijlen over gaen
Sal ick tegen 'troesten staen,
Tegen 'tspijten, tegen 'tnijden,
Tegen 't suer van alle tyden,
En men sal mij sien naer mij,
Daer Ghij Ick werdt, en ick Wij.
148. Maer der Sterren welgevallen
Magh mij ongestadigh vallen
Meer dan ghij, mijn' even Sterr;
Mog'lick of sich 'tweer verwerr,
Mog'lick mij uyt Boss en weijen
Kom' te suchten of te schreijen,
Ander' weijen, ander Boss
Kan ick ryden sonder Ross.
149. 'K weet een Boss van witte blad'ren,

---

146. Maer hoe heughelick sal mij daer tegen wesen, soo u mijn werck bevalt? Naer uwen lof sal ick aller leseren berisping verachten: hoewel ick geloove dat elck sal willen goed vinden 'tghene ghij niet en veracht.

147. Soo derv' ick stoffen, door dien mijn' Gedichten door u gevijlt ende verholpen sullen werden, als die van Lucanus van Polla Argentaria, sijn Wijf, wierden. Door dat behulp sullen mijne wercken het verroesten ende versueren vanden tijd ontgaen.

148. Soo mij nu quaed, windrigh, of regenachtigh weder de wandeling buijten belett, heb ick binnens huijs een' ander wandeling te doen.

149. Onder mijne Boecken.

vs. 1446 *ongestadigh* 1 HS. eerst: *min genadigh* — vs. 1447 *Meer dan ghij* 1 HS. eerst: *Dan het uw*

Voll van ad'ren, swerte ad'ren,
Ad'ren voll van 'tbeste bloed
Daer sich hert en Hoofd af voed'.
'K weet een boss uyt alle winden;
Over Eicken, over Linden:
V mijn beste wandel-pad,
V mijn Boss van Boecken-blad!
150. Sterre, ben ick t'huijs te soecken,
Soeckt mij inde Boeck-weij-hoecken:
Magh ick weijen, dat's de Weij
Daer ick liefst van allen weij.
151. Maer en laeter mij niet soecken:
Ben ick uyt, dat 's in mijn' Boecken,
En 't en is geen valsch beduijd,
Daer in, ben ick allom uyt.
152. Heet ick thuijs, laet Boden sweeren,
Menichte van groote Heeren
Staen hem om en om ter tael.
Heeren all? jae t'eenemael;
Heeren die gheen' Heer en kennen,
Heeren die sich niet en wennen
Heeren flauwer aen te gaen
Dan den armen op de baen:
Heeren, onverzaegde helden,
Die het lief en 'tleede melden
Sonder blick en sonder blos
Inde steden als in 'tboss.
153. Sij getuijgen dat sy weten
Die 't mij soo ter deur uijt heeten
'T all te droevigen ontrust
Van mijn' steelsgewijsen lust.
154. Kort mijn' langhe buijten-uren,
Kortse die ick in mijn' muren
Voedsel, vaeck, vermaeck, verdriet
Schuldigh blijf: hoe nae is 't niet

---

150. Daer moetmen mij binnens huijs soecken, als in mijn aengenaemste tydverdrijf.

151. Doch laet liever seggen, wanneer ick daer ben, dat ick uijt ben: want, inder daed, zijnde inde Boecken, houde ick mij uijt en verre van alle andere besigheid.

152. Iae mijn volck moghen seggen, dat ick met een deel Heeren te spreken hebbe: want Boecken zijn vrij-heeren, die elck het sijne derven seggen, sonder groot oft kleine te verschoonen.

153. Ende mijn volck, die mij soo doende vande stoorers van mijn kort vermaeck verlossen, sullen maer de waerheid seggen.

154. Voorwaer een kort vermaeck: want treckt van mijn leven den tyd, die sich, meest buijtens huijs, aen mijn beroep; binnens huijs, aen allerhande dinghen moet spillen, hoe weinigh schieter over t'mijnen vrijen verdoene?

vs. 1459 en 1460 *V* in 2 HSS., die eerst: *O* hebben, evenals het 3de HS. en K. a.

Daer mijn' vrijheid staet op make!
155. En wanneers'er aen gerake,
Denckt hoe slick ick naer een' beet
Die mijn honger niet en weet
Of hem mergen sal gebeuren,
Denckt hoe datse mij verscheuren
Die mij hier ter halve mael
Storen tusschen lipp en schael.
156. Hier onthalen mij mijn' Heeren,
Hier en hebb' ick niet t'onbeeren
Dan 'tgerecht dat mij verveel;
'Kleen niet meer als keur en keel,
Oogh en oor, en tong en tanden,
Lust en last, en hert en handen,
'Keisch maer, en het valt mij toe:
En wat eisch ick, wie, en hoe?
Dusend monden die mij toeven,
Die mij 't hare heeten proeven
En versadighen om strijd
Eene maegh op eenen tijd.
157. Grijse mannen, Hemel-kinders,
Aller zielen onderwinders,
Stellen mij het Manna voor
Dat wij swelgen door het oor,
Dat wij in 't Gewiss verkoken;
En sij rechten 't soo gebroken,
Soo doorhackt en soo doorstooft,
Dat het maer een buckend hooft,
Maer een gapen heeft te kosten:
Suijgelingen, die begosten,
Dien ter spijse niet geherdt
Niet als melck geschaft en werdt,
Souden dit gerecht verdouwen:
158. Maer wie sald'er 'tsuer uyt houwen,
Wie het bitter, wie het scherp,
Wie het bitsighe verwerp,

---

155. En als mij dat geluck gebeurt, hoe graegh moet ick het nutten, en hoe quellick is 't daer af geruckt te werden!

156. Hier vind en geniet ick all wat mij lust, en elck een deser Heeren spijst mij om 'tseerst.

157. Eerstelick vind ick daer de Kerckelicke Schrijvers, die mij Gods woord voor houden: soo ten breedsten uytgeleght, dat het de teere leerlingen sonder moeijte konnen begrijpen.

158. Maer hoe salmen ten einde van den twist ende geschillen komen, die onder haerluyden, sonderling tuschen ons ende de Roomsch-gesinde in swang zijn? ende hoe salmen die verblinde menschen op den wegh der waerheid helpen?

Wie het hitsigh tegenstoken
Van het wederzydsche koken?
Wie het hooger scheel als oot
Tuschen Vlees en duydend Brood,
Tuschen Bloed en sapp van druijven?
En wie sal de blind' onthuijven?
159. Heere, reckt noch dijn geduld
Op den blinden sonder schuld;
Maer hoe langhe wilt ghij beiden
Met den moed-will van 'tverleiden,
Met den sienden, die dijn licht
Schuijlen voor 'tgemeen gesicht?
160. Naest den Preker staet de Rechter,
Mijn getrouwe onderrechter,
Mijn geheime Kamer-raed,
Over aengeboren baet,
Over aenbeschoren schade;
Mijn verdedigher in 't quade,
Mijn beleid naer nutt en goed:
Isser dat ick schutten moet,
Isser dat ick eischen derve,
Dat ick late, dat ick erve,
'K vordere geen licht bescheid,
'Kvraeg hem wat de Keiser zeidt,
Wat de Borgherij van Roomen,
Hoe 't de Raedsheer heeft genomen,
Hoe 't de wijse man verstaen,
Hoe 'tgebruijck daer tegen aen:
161. Will de schael niet over wegen,
Staen ick om gewicht verlegen,
Sterre, 'ksegg het u in 't oor,
Allerwegen valt gehoor,
Allom glimp, en allom deken,
Allom recht om recht te breken,
Wijsen tegen, wijsen met.
Will de wett niet in de wett,

---

159. Weest noch langhmoedigh, o God, over de onnoosele ende misleidde: maer hoe lang wilt ghij 't wesen over de ghenen die haer, beter wetende, misleiden?

160. Volgen de Boecken van Rechtsgeleerdheid; die mij ten dienste staen als soo vele Raedsheeren, 'tzij ick te eischen oft verweeren hebbe. Met hun beraede ick mij uyt allerhande soorten van Rechten, als daer zijn *Lex et Principum placita*, *Plebiscita*, *Senatus consulta et Magistratuum Edicta*, *Responsa prudentum*, *Consuetudo.*

161. Vind ick daer niet t'mijnen voordeel beantwoordt: de uytleggingen der Doctoren zijn van soo verscheiden besluyt, datmen altoos byden eenen oft den anderen geholpen kan werden; ende met de meeste stemmen kan men 't veeltyds wegh draghen

vs. 1528 *duydend* 1 HS.: *heiligh*

Wett werdt soo om wett gewrongen,
Soo gedreven, soo gedrongen,
Soo gepijnight, soo gepleijt
Datse seidt en niet en seidt,
Wat wy velen of bevelen:
'Tsterckste recht bestaet in velen,
En men telt sich rechters toe,
En men. Wegh, ick werd het moe.
162. Verre zij van mij bevonden,
Dat ick door de vuijle wonden
Die'ck in 't Roomsche lichaem ken
Van soo menigh' scherpe penn,
Hier gebeten, daer gebeden,
Daer 'tgewinn ten dienst gesneden,
Booren will' in goed of erf
Dat ick sonder onrecht derv.
163. Geld met guijchelen verovert,
Goed den eighenaer ontoovert
Bij geswinder wetten treck,
Acht ick minder dan gebreck.
164. Lang te niet waer 'tlanghe rechten,
Konmen met syn selven vechten,
Eermen aenden nabuer viel:
Die de vierschaer 'tsijnent hiel,
En verdoemde daer sijn' tochten
Eers' hem voor den rechter brochten,
En besloot sich in de Wett
Die hem sijn Gewisse sett,
165. Op de Roll en hong sijn' Vloe niet,
'T scherpe Recht en waer de roe niet
Tot der armen eeltigh vell:
'T billick viel ons schier te fell,
En wij souden 't voelen stryden
Met geduld en medelyden,
En ontgeven ons wel wat

162. Maer God verbiede dat ick mij tegen recht ende reden soude willen behelpen, met eenighe der Keiserlicke onredelicke wetten, die de Wettgevers haer selven oft ijemand anders te gevalle hebben uytgegeven.

163. Liever will ick gebreck lyden, dan mij door slimme trecken verrijcken.

164. Oock, soo ijeder een eerst met syn eighen gemoed te rade gingh, en stelde alle eighen sucht onder de voet, het langhe gepleit waer haest af.

165. In plaets van ons ter vierschale te haesten om den behoeftigen op 'tLijf te vallen, souden wij schier ons allerbillixte recht ten scherpsten niet willen uytvoeren.

Bij vs. 1563: aende pley gereckt. — vs. 1571: Corpus Iuris Caesarei.

vs. 1567 *telt* K. a.: *stelt* — vs. 1589 *de* 1 HS.: *een'* — vs. 1590 *de* 1 HS.: *sijn'* — vs. 1593 1 HS.: *En hij soud' het* — vs. 1595 *ons* 1 HS.: *sich*

Dat de wett gegeven hadd
Die 't de wett hadd willen vragen.
166. Maer 'tvermogen en 't verdraghen
Will soo qualick eenen wegh,
En hij will soo noode wegh
Die de plaets kan eighen heeten.
167. Waer heen streckt mij oock het weten,
't Woeste weten van de Wett
Daerm' ons herssenen in plett,
In verduft en in doet smooren,
Recht als herssenen en ooren
Op het baerden van de jeughd
Houwbaer zijn aen hooger deughd?
Dient haer 'tmess, die 't niet en trecken?
168. Dapper: 'T sal ter weere strecken;
'T sal mij decken van een' stoot,
'T sal den mijnen in den nood,
'T sal den weduwen, den weesen
Voor een muer van Coper wesen,
Rijs' ick oyt daer wees of we'ew
Mij ten Richter-stoel beschreew.
169. Richter-stoel, een ijeders gading,
Die versitting en versading,
Hoogher trappen en gewinn
Voor wat leegher en wat min
Los of loos bestaen te keuren,
Mog'lick sult ghij mij gebeuren,
Mog'lick waer gebreck van Stoff
Mij vereisch in 't Richter-hof;
170. Maer geladde wentel-trappen
'K sal ter schoore naer u stappen,
Stappen taeijer dan mijn schoen
Sal mijn voet naer boven doen,

---

166. Maer de maghtigste will soo qualick aen 'twijcken.

167. Maer, sal ijemand seggen, soo wij ons met de Rechtsgeleerdheid niet en mogen behelpen, waer toe breecktmender ons het hooft mede, in 'tbeste van onse jaeren, wanneer wij de krachten hebben om ijet beters te leeren?

168. Antwoord: Sy sal mij strecken, om mij, den mijnen, ende den verdruckten, ter nood te helpen verdedighen, soo ick oyt tot het Rechter-ampt verheven werde.

169. O Rechter-ampt, dat soo begeert werdt door alle soodanige, die off onbedacht, off met quaed opsett, uyt haren middelmatighen staet soecken te versitten tot eenen hoogeren, daer sij hare begeerlickheid in mogen voldoen, mogelick off ick, by gebreck van betere, tot u beroepen werde:

170. Maer ick salder niet geern toe komen.

Bij vs. 1627 (in K. b.): Noli quaerere fieri judex. Ecclesiast. 7. vs. 6.

vs. 1606 *Recht* K. b.: *Pas*

Boven daer 't soo voll gevaer leit.
171. Recht is waerheid: en wat, waerheid?
En waer waerheid? 172. Waere God,
Die dit blindeling gebrodd,
Dit gestommel, dit gewemel,
Naer 'tgeheimste vanden Hemel,
Naer de waerheid siet en lijdt,
Die ghij wegh en waerheid zijt,
173. Siet en lijdt met medelijden
Die daer gins en weer, besyden
Wegh en waerheid suffen gaen,
In vertwijffeling van staen
Meer als wandelende roosen;
Die de reise doen in doosen,
En als twijffelende doen,
Maer geraken noch ten soen
Vande Sterre, die sij vrijen,
En de waerheid daers' om strijen
Laet sich dwingen met der tijd.
174. Waert ghij soo verr van 'tverwijt,
Onder-Goden, waterpassen,
Die ons Bloed, en Erf, en Cassen
Gods gewijse roijt en recht!
175. Maer, waer blijft hij in 'tgevecht
Van Gewiss en nacht-gepeinsen,
Dien de droeve droomen deinsen
Op verwesen erf of Bloed,
Daer noch 'tmenschelick gemoed
In de schemering van weten
Twijffelt door soo nauwe spleten,
Tuschen d'onschuld en de Pijn

---

171. Want een Rechter moet waerheid spreken: en wie kent de waerheid?

172. O heere ende alleen waerachtige God, die ons dus blindeling naer de waerheid siet grijpen en grabbelen,

173. Erbarmt u over den ghenen die 't sich moeten onderwinden, losser drijvende dan de naelden van de Scheeps-compassen, die doch, all soeckende, in 't einde haere Noord-sterre genaken, ende gelijck als kussen.

174. Ende, o Rechters, meesters van ons goed ende bloed, waere het noch met uluyden soo gestelt, dat ghij endtelick de gesochte waerheid treften!

175. Maer wat moet de mensche stryds in 'tgemoed hebben, die, te rugge denckende aen een vonnis over goed of bloed gegeven, alnoch, inde duijsterheid van sijn verstand, light en twijffelt, of hy Recht gesproken heeft, dan of de beklaeghde op eene onwaerachtighe ende maer uytgepijnighde bekentenisse veroordeelt is geweest!

Bij vs. 1630: Τί ἐστι ἀλήθεια; Ioan. 18. 39. Fer ergo judex sententiam, et pronuncia, quis tibi verisimillimum videatur dicere, non quis verum dicat, id enim tam supra nos est quam ipsa veritas. Sen. ep. 65.

vs. 1642 *reise* 1 HS.: *reisen*

Off'er recht gerecht magh zijn?
176. Suer beroep, waer is 'tbehagen
Dat hem dwing' u naer te jaghen
Dien de middelmaet van eer
Meer vernoeghen kan als meer?
O bewind van Luyd' en Landen,
Fier bestaen van Reusen handen,
Dier betrachten, swaer gebod,
Menschen zijn, en doen als God!
177. Stracken ernst, gespannen droomen,
Die mij wakend' overkomen,
Laet mijn aendacht wat verlaets:
'K sie wat in de naeste plaets
Dat mijn' sinnen kan ontdoijen,
En ick derv' er u op noijen,
Sterre, die des kundigh zijt
Tot der kundighen verwijt.
178. Luijden die het langer leven
Niet en nemen, niet en geven:
Maer ontgeven wat gebrecks,
En bestellen wat verspecks
Tegen 'trooven van de qualen
Die wij voeden oft behalen,
179. Sulcker luyden staender hier
Vande grijsen drij of vier,
Vande groene dichter hoopen;
180. Eertyds pinten zijn nu stoopen;
Dat is Mensch en Tyds gelaet,
Meerder jaren, meerder praet.
Ouderdom versoet aen 'tklappen
Als de kinderen aen papp, en
Poppegoed en koeck en koot,
En de wereld gaet ter dood,
S'is op 'tsloopen. dat's haer sterven,
En soo rammelen haer' scherven

---

176. Stout, swaer, ende gevaerlick bewind, des God alleen machtigh is, waer is de redelicke mensche, die sich met een middelmatigh leven konnende te vreden houden, naer u soude willen trachten?

177. Naer dese ernstighe ende swaermoedighe gepeinsen lust mij mijne sinnen wat te verfraeijen; ende ick sied'er de Boecken toe hier neffens staen, die ghij, Sterre, beter als de ervarenste verstaet.

178. Namentlick de schrijvers in Medicine.

179. Vande oude hebb icker weinighe; vande jonghe veel.

180. Soo gaet het met de Wereld: hoe sij ouder werdt hoe sij meer klaps krijght. Oock gaetse in duijghen vallen; daer af rammelen de Stucken, meer als in haer jonghe kracht; doe de wetenschappen in weinighe ongepronckte woorden werden beschreven.

Meer dan in haer hechte jeughd;
Doe de sluijcke slechte deughd
Of ontkleedt of sonder boorden,
Sonder boorden ghingh van woorden,
Vodden daerse nu in smoort.
181. Sterre, 't is lang all gehoort
Datmen hoort: 'tzijn oude koolen
Diemen op hervonckte kolen
In 'tlang sop van desen tijd
Onse walgh te voren snijdt.
182. Maer gestaedt ghij mijn berechten
'K sal de meesters voor de knechten,
'T grijs voor 'tgroene doen gestaen:
En hoe sal ick spelen gaen!
183. 'Ksal ons door ons selven voeren
184. Langs de lijnen van 'tberoeren
Van de toppen tot den teen,
185. Langs het holl' en 'tvolle been,
'T hardsteen-werck van onse huijsen;
186. Langs de klappiens van de sluijsen
Die sich 's levens Tij ontsluijt,
Daer 'tsich heimelick voor stuijt
Als 't den oorbaer dwingt te ebben;
187. Langs de weergae van die webben
Daer sich 'tvierigh vocht door jaeght:
188. Door 'tbesluyt daer 't all af waeght,
Door den huijsraed van de sinnen,
189. Door het vroegste van 't beginnen,
Door het laetste van 'tvergaen,
Door de Smiss van 't eewigh slaen,

---

181. Heden en werdt'er niet niews geschreven: All dat onse langhwijlighe Schrijvers doen, en is maer d'oude spijse met niewe slappe saussen te verwarmen.

182. Maer wij, so het u goed dunckt, sullen ons aen de oorspronckelicke meesters houden.

183. Ende vermaken ons met het schepsel van 'tmenschelicke lichaem te ondersoecken, ende daer in

184. De Zenuwen;

185. 'T Gebeente;

186. De Aderen, met de open en toegaende vellekens daer in gevonden, het Bloed op houdende ende aflatende, naer 't noodigh is;

187. De Arterien, daer het geestigste Bloed door schiet;

188. De Herssenen;

189. Het Herte, oorspronck van pols en leven;

In 2 HSS., die de later bijgevoegde aanteekeningen missen, staan de Latijnsche namen der hier besproken lichaamsdeelen in marg. bij vs. 1710—1758.

vs. 1707 *gestaen* 1 HS.: *bestaen* — vs. 1719 *'tvierigh* K. a.: *vierich*

Door het Onrust onser ad'ren,
190. Door de sponsien die 'tnaedren,
Uyt medoogen van den brand
Van sijn' endeloosen trant.
191. Door de klein-gekliste strenen
Van de teere Bloed-webb henen;
192. Door de keucken van 'tgesinn
Daer ick soo te schrobben vinn;
193. Door den vier-pann, die met stoken
Moed en macht geeft om te koken;
194. Door den poel van 'toverschot
Die mij soo veel soets verbrodt
Met het sure van sijn' dampen,
Wortels van mijn' ijd'le rampen
Mijn' bekommering met niet,
Mijn moedwillighe verdriet;
195. Door de Kaerens die het scheiden
Van de leste weij beleiden,
En beleiden 't door den dwang
Van den nauwen nedergang
Daer wij grouwelick door baren
Keytiens of het kindjens waren,
Kindjens vanden harden slagh
Diemen kindjens werden sagh
Doe men d'eerste steenen beide
Van de tweede wereld leide:
196. Door den Treeft van alle vocht;
197. Door all watmen noemen mocht
Eer het misdaed was te noemen
Dat de misdaed de verdoemen,
Eer den Appel 'tvijgenblad
Tot een broeck verwesen hadd:
198. Door de Slang van 't leste voedsel,

---

190. De Longen, dicht by 't herte geleght om het te koelen;

191. De Lever, gelijckende een' webbe van ontallicke aderkens;

192. De Maghe, die mij soo licht vervuijlt;

193. De Gall, diens hitte de maghe versterckt;

194. De Milte, die mij veeltyds soo quellyck, sonder andere oorsaeck, maeckt;

195. De Nieren, die het onnutte vocht, als een' Weij, van 't Bloed scheiden, ende nederbrengen door de enghde vande Watergangen tuschen Nier en Blaes, inde welcke wij de felste pijnen van 't Graveel voelen, Baerende gelijck steenen kindertjens; als die uyt de Steenen groeyden die Deucaleon en Pyrrha naerden vloed over rugg wierpen, om de wereld van niews met mannekens en wijfkens te versien,

196. De Blase;

197. Τὰ αἰδοῖα;

198. De Darmen;

199. Door de slangetjens, haer broedsel,
Diese nuttigh sooght en voedt
Uyt het onnutt dat sij broedt.
200. Sterre dat's een mensch in 'tkorte,
Die hem reckt' als ick hem schorte,
Wanneer zeilden een Colom'
Dese kleine wereld om?
201. Maer wat zijnder min als blinden,
Die sich 'tsnuffelen bewinden
Door gesolder en gewelf
Van haer kostelicke Self,
'T rijckste Boeck van die wij lesen!
202. 'K sie bij raedselen genesen:
Hoe verdouwt het ons geduld?
'K sie een Lever sonder schuld,
Voller Gallen, vuijler magen,
Dicker Milten boeten dragen:
203. Die noijt Milt of Maegh en sagh,
Noyt en wist als bij gewagh
Gall en Milt en Maeghs beleiden,
Derftse by geschrift bescheiden,
En beschicken in een' Brief
Elck sijn' boet, of sijn gerief:
In een' Brief die uyt sijn' penn, en
Vuyl gewinn, en vuyl gewennen
Heeft gesogen en gelost:
204. En hoe kent de Cock sijn kost?
Als sijn' overgrootevader,
Bij verhael. neen, noch wat nader,
Bij sijn koock-boeck: noch een steck,
Noch een treedje, noch een treck

---

199. Ende endelick de kleine Aderen langs 't ingewand, *venae mesaraïcae*, die all het nutte uyt de laeste verteeringh suijgen.

200. Dat is het kort-begrip van een mensch, de kleine wereld geheeten, die een Christophor. Columbus, omzeiler vande groote Wereld, qualick om zeilen soude, als mense ten breedsten mat.

201. Maer hoe weinighe onkundighe van dit maecksel nemen de moeyte van het te doorsoecken!

202. Soo komt het datmen ons medicijnen byder tast geeft; en 't eene lid voor 't ander quelt.

203. Want die noijt mensch en sagh openen, derft veeltyds elck binnen-lid met een Briefken het sijne toeschicken; oft eenen sleur van gewoonte, oft sijn' giericheid te gevalle.

204. Oock en kent sulcken Doctor de Cruijden die hy voorschrijft niet anders als by overgift van ouders tot ouders, oft by sijn Medicijn-Boeck, oft, voor 'tnaeste, by sijn Cruydboeck, met platen van eenigh jong schilder versien.

vs. 1788 wordt in 1 HS. gemist.

Naerder waerheid, by de streken
Van een schilder van drij weken.
205. Sterre, 'tstaet ons niet te deel,
'Tspelen met een anders keel.
Maer 'traeckt d'onse, wat wij eten:
En wien voeght het niet te weten?
Wie en roert de kennis niet
Van der schepselen bedied?
206. Langt mij 'tCeeltjen van Genesen,
'Ksal't u lichtelick doen lesen
In noch eens soo stercken int
Als uw oogh in 'tCeeltjen vindt.
Lesen? jae, met all de sinnen:
Keurt mijn Kruijmel-doos van binnen;
'K lever't all in Kruijmelen
Wat ghij siet verduijmelen,
Wat ghij lesen siet en pluysen
Voor de vracht van peperhuysen
In de bitt're Coomenij:
207. Soeckt ghij Greinen? 'ksett se bij.
Blad en vrucht die konst kan sparen,
Bloemen, altyd lieve waren,
208. Binnen, om, en onder-hout,
209. Taeije tranen sonder sout,
210. Dieren, brockeling van dieren,
211. Steenen, die wij t'over vieren,
212. Plundering van onder d'Aerd?
213. 'T staet uw ondersoeck bewaert;

---

205. Ons aengaende, Wij en zijn van dat ambacht niet: nochtans isser ons en yeder een aen geleghen, te kennen watmen ons in geeft.

206. Ghy dan, thoont mij wat de Doctor heeft voorgeschreven; ick sal u all het ghene dat daer genoemt staet doen handelen, smaecken, riecken en sieu, in de doosen van Simpelen, die ick vergadert hebbe, om die kennisse te bekomen, thoonende bij stucken ende monsterkens all watmen inde Apotheke vindt.

207. Het zij dan zaden, bladen, vruchten ende blommen, die bewaerbaer zijn.

208. Of Houten, Schorssen ende Wortelen,

209. Of Gommen en Terpentijnen, met diergelijcke,

210. Of Gedierten en gedeelten derselve,

211. Of Gesteenten, diemen te hoogh acht,

212. Of Bergh-werck: mineralia.

213. Alles sal ick t'uwer begeerte leveren, ende uwe krachtighe Geheugenisse sal de swackheid vande mijne daer in te bate komen; ende wij sullen malkanderen indachtigh houden van alle deser dingen gedaente, eigenschapp, oorspronck, oorsaeck, reden en gebruijck.

In 1 HS., dat de later bijgevoegde aanteekeningen mist, staan de Latijnsche namen der hier genoemde zaken in marg. bij vs. 1807—1815.

vs. 1802 ontbreekt in 1 HS. — vs. 1805 en 1806 ontbreken in 2 HSS.; in het 3de zijn zij er later bijgeschreven. — vs. 1816 '*T staet* K. a.: *Staet*

En 't allmachtige vermeughen
Van uw onversaedt geheughen
Sal het machteloose mijn
Trouwelick ten steune zijn,
En wij sullen 't t'samen waghen
'T onderricht op alle vraghen,
Over aller dinghen Hoe,
Wat, waeraf, waerom, waer toe.
214. Maer het leste sal ons gellen:
En gebeurt ons ijet t'ontstellen
Dat den Helper bijder nacht
Sonder sorghe niet en wacht',
Dat wij duldeloos verdroeghen,
215. Beide sal de vijsel voeghen,
Bey de sift, en beij de schael:
En het kruydje dat ick hael'
Uyt mijn Hof van dorre Roosen,
Uyt mijn Bogaerdje van doosen
Sal ons ingaen als een beet
Diemen van sijn Intjen eet:
Senne sal ons min doen zittren,
Mijrrh' en Aloë ontbittren,
Rha min ijsen, Rha bij d'ons,
Rha, niet barber soo, maer ons.
Eighen Mess, en eighen slaghen
Kanmen schrickeloos verdraghen;
'T dreighen van den Beul doet wee
Meer als eighen priem of snê.
216. Maer God weere priem en sneden
Verr en lang van onse leden:
Sterre, werdt ghij d'onlust moe
Tusschen Beul, en Mess, en Roe,
'K sald'r u bij den Neus af leiden
En in soeter doosen weiden,
Doosen daer ick 'tvoer uijt tapp

---

214. Maer het gebruijck sullen wij van allen meest behertigen. ende soo ons by nacht ofte ontyden ijetwes schielijcks over komt, daer wij sonder gevaer oft onlydelicke pijn den Doctor niet toe en konnen verwachten,

215. Sal d'een of d'ander van ons de hand aen des Apothekers werck slaen; ende 'tghene wij ons selven soo uyt onse eighen droogisterije in geven, sal ons min walgen, dan 'tghene ons van buijten werdt gebracht.

216. Maer in langhe en moeten wij 's niet van doen hebben; Ende verveelt het u daeraf te hooren spreken, ick salder u af helpen, ende brenghen u tot de laden van mijne Reuck-wercken.

vs. 1821 *sullen 't t'samen* 1 HS.: *sullen 't samen* als in K. a. — vs. 1836 *Intjen* K. b.: *Entjen* — vs. 1846 één HS.: *Langh en wijd*

Van mijn' drooghe dronckenschapp.
217. 'T stae te prijsen of te laken,
Mij bekittelt een vermaken
Dat de thiende niet en voelt:
O de kostelicke soelt',
O 'tgeheim van dichte geuren,
Die niet alle neusen keuren,
Die men alle rieckt, en geen,
Seven Eenen onder Een,
Keur ick met soo viesen keuring
Of mijn wel-zijn aen de keur hing
Van het eenigh Spaensche wel
Van een droncken Geiten vell:
218. (Of 't gevilde beest sijn leden
In 'tgetaende vell herkleedden,
Wat een kijcken waer in 'twoud!)
219. Soo zij mij de konst betrouwt
Van gemeng, gepleng, gepletter
Van den Indiaenschen Etter;
Van de grauewe Water-Gomm
Met sijn lichte schimmel-blomm
Die se 't Goud doet overweghen;
Van den onghel, waer gekreghen?
Uijt, (mijn penne weigert weer)
Uijt gemeste Katten leer.
220. Ghij sult doos en Roos doen sweeten,
Ghij sult Zelsaeminnen heeten
All haer vett en all haer vocht
Lev'ren door den heeten bocht
Van verzegelde gelasen.

---

217. Want, men vinde het goed of quaed, ick vermake mij in 't konstighe vermeng van kostelicke Reucken, daer de thiende mensch geen werck af en maeckt; ende ondersoeckse met sulcken aendacht, als oft mijn' welvaert hing aen het scherpe oordeel van een geparfumeert leder, daer van de Spaensche alleen de konst te rechte verstaen.

218. (Hoe souden de dieren staen sien, dat een Beest sijn soo beroockte ende bereuckte vell weder aen trock!)

219. Soo sal ick dan de hand aen 'twerck slaen; en stampen, en menghen de Muscus, den Amber (diens schimmel sijn bloessem heet, ende hem ten hoogsten kostelick maeckt) ende de Civette, diens oorsprong ick mij wederom hier, als wel eer in 't kostelick mall schame te noemen.

220. Ghij, Sterre, sult uw tydverdrijf nemen in 't trecken van Essentien uijt allerhande simpelen en Bloemen.

Bij vs. 1878: Gelzamini. In 1 HS., dat de later bijgevoegde aanteekeningen mist, staan de hier genoemde reukwerken in marg. bij vs. 1870—1876.

vs. 1866 *herkleeden* 1 HS.: *verkleeden* als in K. a. — vs. 1868 één HS.: *Mij zij dan* als in K. a.

221. Wel hem, die 'tvernuftigh blasen,
'T scherpe scheiden aller stoff,
Aller fijn van alle grof
Uyt sijn Lever heeft gelesen;
Dien den nooddruft heeft gewesen
Hoe men 'tnoodeloos van 'tnutt
Door de kop're neusen snutt.
222. Laet hem 'tsoet geheim misbruijcken
Die sich Bloemen schaemt en struijcken,
Die, met Scheiden onvoldaen,
Voeghen will; en, hoogher aen,
Voeghen dat den Hemel scheidde,
Doe hij 'tswaerste leeghste leide,
Goud in d'Aerde, niet in 'tvier.
223. Sterre, waerom zijn wij hier?
Om het schepsel te genieten;
224. Will hij 't ruijlen of vergieten
Die 't noch eighen, noch alleen,
Nauwelix besitt — te leen,
Die 't eens all sal moeten derven?
225. Laet ons bedelen, verwerven,
En bedancken die het geeft:
Maer 'tis wreed of onbeleeft
Den beleefden te bespringen,
En voor Goud Goud af te dwinghen.
226. Wie derft munten? 't echte merck
Vindt men op des Meesters werck,
En de stempel leyt verborghen.
Wij hem soecken? Sonder sorghen,
Vruchtbaer vier, geleerde pott,
227. Edlen helm, der dwazen spott,

---

221. Danck hebbe, mijnenthalven, de man, die het werck vande Lever nae bootsende, het scheiden vande nutte uyt de onnutte stoffen door het Werck-tuijgh vande Alchimie heeft gevonden.

222. Ende wie dat sich dan, in het soete overhalen van Cruijden ende Blommen, met het scheiden der dinghen niet te vreden en houdt, magh sich begeven tot vergaderen van onvergaderbare Stoffen, namentlik tot het Goud-maken.

223. Ons aengaende, wij leven om de Schepselen in hare eigen gedaente te genieten.

224. Wiltse sich de mensch onderstaen te verwisselen, dieder niet eighens aen en heeft?

225. Laetse ons God af bidden, ende hem voorde gifte dancken; 'T is onbehoorlick, meer als genoegh te eischen van soo milden hand.

226. Endtelick, 't is all valsche munt die wij God naer slaen; laeter ons de hand af houden.

227. Waerdighe konst van Alchijmie, die maer vande onverstandighe veracht en werdt, vande arme gevrijt, die den verstandighen gegeven zijt, om het goede uyt het ongoede ende overighe te siften, ende soo den siecken in 't in nemen min te doen walgen, de aengenaemheid byden Oorboor voegende,

vs. 1907 *'t echte* 1 HS.: *'t slechte* als in K. a.

Der behoeftigen bekoren,
Den bescheidenen beschoren
Tegen walgh en overlast,
Tot gebuijl van pitt en bast,
Tot behoeven en vermaken,
228. 'K kom uw' stonden niet bewaken
Op een' oude goude hoôp
Die mijn Silversack bekoop:
'K eisch geen' Croonen voor oud ijser;
229. Werdt mijn' arre-moed niet wijser
'K siese traeghelick verguldt:
230. Maer s'is lichtelick vervult,
Als een' kinder hand, met Blommen,
Saden, Bladen, vruchten, Gommen,
Steentiens, beentjens, schorss en hout,
En uyt ijeder een sijn goud;
Goud van reuck, van smaeck, van Leven,
Leven sonder kramp en beven,
Leventje, spijt vee en viss,
Sonder all wat heelbaer is.
231. Sterre gunts' haer diere schijven,
Die se koopen voor haer lyven,
Voor een oogh, een eewigh seer,
Voor gerusticheit, voor eer,
Wind voor weelde, hoôp voor have:
232. 'T hooghe loon dat ick beslave,
Slaev ick oyt om Helm en Kruijck,
Is het lemteloos gebruijck
Van gesonde Ziel en Leden:
Noyt en hebb ick meer gebeden:
Wacht' ick meer van menschen kunst,
Schepper, dan van dijne gunst?
233. Dese zyn de meester-wijsen

228. Ick en gae niet by een gestadigh vijer sitten waken, op hope van Goud te maken, daer ick mijn goed Silver aen spille.

229. Werd ick niet rijck als door dien Wegh, soo blijv ick lang arm.

230. Maer mijn begeerlickheid en streckt niet hoogher, als om de gulde krachten uyt allerhande voorgemelde simpelen te trecken, ende daer door 's lichaems gebreken te voorkomen oft te genesen.

231. Laet ons haer dan dat diere Goud niet benijden, died'er haer' welvaert, haer' gesondheid, haer' eere ende gerusticheid aen te kost leggen.

232. All dat ick uyt de Alchijmie sal soecken te halen, (soo ickse mij oyt onderwinde) sal 'tbetrachten van mijn' volkomen gesondheid wesen.

233. Tot noch toe hebb ick gesproocken vande Boecken der Medicinen, die sich (te recht oft niet) onderwinden den menschen haere gestaltenisse te leeren, ende haer leven te behouden.

vs. 1924 *vervult* 1 HS.: *gevult* als in K. a.

Die sich 'trecht van onderwijsen
En behouden wat wy zijn,
Eighenen bij recht of schijn.
234. Die het recht van haer te rechten
Als haer' eighen' opperknechten,
'T recht van 't Staetighe Gemeen,
235. 'T recht van allen onder een,
236. 'T recht van allen onder allen,
237. 'T recht van weinigher gevallen,
238. 'T recht van betere dan veel
Leveren by schael en scheel,
239. Eischen haer gehoor, met ooghen
Van 'tvernuftige vermoghen
Daer de Wereld onder buckt:
240. 'K geef gehoor, en word verruckt
Uyt het Oostelicker dagen
Tot het beddegaen der Dagen,
En, in 'tkruijs, van 't Zuyder Ys
Tot de Peper en den Rijz:
Elck ontroetelt mij het prijsen
Van sijn hergebrachte wijzen,
Elck verheft het vast gestell
Van sijn lang gestadigh wel.
Wie will tusschen Boom en schellen
'tKittelachtigh vonnis vellen?
Spreeckt ghij, Sterre, neffens mij.

Maer wie staet neffens mij? wat spreeck ick, en waer henen?
Mijn Lezer valt in slaep, mijn' Sterre is uyt geschenen,
Daer sleept een witte wolck haer' dampen over heen:
Sy strijckt ten Tyden uijt: Ick sie het, en versteen,
En steên als steenen doen, van onderaerdsche dompen,
Die haer doordonderen, en scheurense tot klompen.

---

234. Volghen nu de Boecken der ghene die Meesters van dese Meesters zijn, namentlick de *Politici*, die daer handelen ende overweghen de verscheidene manieren ende regelen van 'tbeleid der Gemeene Sake.

235. Het zij dan in *Monarchia*, onder eenen Prince,

236. Oft in *Democratia*, onder 'tgesagh der Gemeente,

237. Oft in *Oligarchia*, onder 'tbeleid van weinighe,

238. Oft in *Aristocratia*, onder 'tbewind van de beste van 'tLand.

239. Maer dese verscheidene Schrijvers verschijnen voor mij met dat selve stracke gesicht, daer sij de konst mede handhaven van de Wereld te regieren, ende begeeren van mij gehoort te wesen.

240. Ick hoorse van Oosten, Westen, Zuyden en Noorden; ende elck will sijns lands oud gebruijck gepresen hebben, als daer het selve lang bij bestaen hebbe.

vs. 1947 *wy* 1 HS.: *zij* — vs. 1969 Hier eindigt het eene HS. — vs. 1972 tot het einde zijn ook in het 3de HS. door H. zelven geschreven.

Soo ruijscht mijn' steene Milt, mijn moeyelicke klomp:
Soo scheurt mij mijn gepeins, en mijn verwerde romp
Huijst mijn' verslagen Ziel als haspelen in scherven;
'T huijs met den *Huijs-raed* woest; de muren aen 'tbederven,
Den inboel hoecksch en dwersch. O, Godheid, siet om leeg;
Bekent mijn eenighe, mijn eewighe t'ondeegh.
Oh, Sterre, noch wat straels! noch een oogh van medoogen
Op des' onwaerdighe, die noijt en sullen drooghen.
Hoe treckt ghij t'zeewaerd in, en laet mij op het strand?
(Wat segg' ick dweepende?) hoe geeft ghij u te land,
En laet mij inde Pinck ter wellust van de baren,
De baren deser eew? Wij wilden t'samen varen,
En deelen 't onweer half, en half de blyde vaert;
'T gevaerlixte gevaer was welvaert daer ghij waert;
En daer ghij niet en zijt is welvaert, qualick spoeden.
Hoe spoedt ghij dan te land, en laet mij in het woeden,
In 'twoeden tegens Mij, mijn' Onlust en mijn' Lust?
Ey, Sterre, voelt noch wat mijn onrust voor uw rust.
De Wereld is soo barsch, soo koel van medelyden:
Wien sal ick, sonder u, doen deelen in mijn lijden?
Wie sal mijn toevlucht zijn? wie sal mij eenen dropp
Van tranen leveren uyt half soo vollen kropp
Als mijne dagelix ter halver vloed sal swellen?
Wie sal sich waerdighen te quelen in mijn quellen?
Wien sal ick d'aenklacht doen van onverdient geweld,
Van hoon te loon voor goed, van spijt voor vlyd gevelt,
Van ruggeling beklapp, van opgestoockte quell-raed,
Voor onberoemde gunst, voor onverdiende weldaed,
Van vré in tween geruckt, van twist met list geweckt,
Van vuijlen arghewaen met roosen toegedeckt?
Wie sal sich pijnen tot een troostigh, *Weest te vreden*,
'T is werelds werck, en wind; God leeft, en weet de reden,
En d'uytkomst, en 'tgevolgh ten besten van die 'tlydt:
Waer wacht ick soo veel heils? de Wereld is soo wijd
Gemaegschapt inden nood; wien sal ick onderhalen
En rugglingh over mijn' oft mijner misvall halen,
Wie sal mijn' siecke Ziel geleiden, als een Hert
Door 'tdrooge woud ten stroom, ter koeling van haer' smert?
Wie sal mijn duijsigh hooft, mijn' rijelende leden
Van byds bekoesteren, van verre met gebeden
Ontlasten van haer leed? Wie sal mijn haev off eer,

Bij vs. 1983: Solitarium. — vs. 1997: *Τίς ἀναστήσεταί μοι ἐπὶ πονηρευομένοις ἢ τίς συμπαραστήσεταί μοι ἐπὶ τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν.* Psal. 44. 16. In quâ fuerat Spes una mihi, Totque malorum Breue solamen; nunc in luctus Seruata meos magni restat nominis umbra. Sen. Oct. 1. 3. — vs. 2014: Ps. 42.

Gekrompen off gekroockt, betreuren als sijn zeer?
Wie sal mijn' reisbaer' Geest ten huijs uyt helpen packen,
Ten huijs uyt van dit slijck; als steen, en stijl, en dack, en
Verrotte soldering niet langer, sonder pijn,
D'onsterffelicken gast huijsvestens machtigh zijn:
Wie sal mijn' stijve Lipp, mijn' lichteloose lichten
Beluijcken met een' hand diens vriendelick gewicht, en
Betraende klammicheit mijn oogh noch voelen sou,
Mijn mond noch troetelen door stervens leste kouw?
  Of blyf' ick later op, door 's Hemels heiligh hengen,
Naer uw te-bedde-gaen, en sie mijn' daghen lenghen
In tamelick vernoegh: de wereld is soo bits
Op 's naesten voor-de-wind: soo nijdigh en soo spits
Op vetter vee als thuijs, op weeldrigher geburen
Dan d'eighen mergentael: waer sal ick eene om hueren,
Een' uyt den dicken drangh, die met geduld en smaeck
Mijn welvaert melden hoor', die deel' in mijn vermaeck,
En gunne mij 'tgeluck? En, magh ick 'tminste klaghen,
De wereld is soo vies, en onse leck're daghen
Soo satt, soo walgende van 'tdagelix gerecht:
Wie sal mijn Leser zijn; hoe sal ick in 'tgerecht
Der strenghe keurlickheit bestaen, en u onbeeren,
U, Polla van mijn Penn, die, sonder u, geen' veeren,
Of vochte veeren voert, van zilte tranen, vocht,
En eertyds achter u gestegen inde Locht
Nu byder aerde kruypt, en vreest voor alle tacken,
En, waerder ijet min hoogh als d'Aerde, soud'er sacken?
Eij, Sterre, noch wat straels, off voert mij daer ghij gaet,
Of licht mij daer ick blijv.   Wij spreken veel te laet,
Mijn Hert, en t'enden hoôp; en hopeloose wenschen
Zijn droomen by schoon dagh van vaeckeloose menschen:
Sij reist, en siet niet om, sij rijst en siet niet neer.
Ey, Sterre, noch. Wat noch? Sy is geen' Sterre meer,
Sij treedt op Sterren. Troost, troost, vrienden, die mijn' reden
Van schrick en haer te bergh gevoelt hebt in uw' leden,
Soo emmer levend lid van levend lid geschroeft
Uw uyterste geweld van lyden heeft geproeft:
Kent wat ick lyd', en troost: Mijn wederwilligh spreken
En sal den stracken draed van uw gesegh niet breken;
Tot spreken hoort noch kracht; de mijne gaet te niet:
Spreeckt, vrienden, ick besw....

Bij vs. 2024: Supremoque die notum spectantia coelum Texissent digiti lumina nostra tui. Ov. 4. Trist. 3. — vs. 2026: . . . nec cum clamore supremo Languentes oculos claudet amica manus. Ov. 3. Trist. 2.

vs. 2034 *dicken* K. a.: *dichten* — vs. 2057 *draed* K. a.: *raedt* — vs. 2059 *ick besw....* 1 HS.: *ick....* als in K. a.

Daer light mijn plompe Penn: en most sij weer te ploegh,
Sij sou' niet leveren als leeden-lied en lijcken.
Maer, Leser, 'tkan bestaen, veel minder waer genoegh;
Waer 't kind volmaeckt, ten sou syn' vader niet gelijcken.

Noordgeest 18. Iunij [1]).

Bij vs. 2062: Interea nostri quid agant, nisi triste, libelli; Tibia funeribus convenit ista meis.

vs. 2060 *most* 1 HS.: *moet* als in K. a. — vs. 2061 *sou'* 1 HS.: *sal* als in K. a. — vs. 2062 *veel minder waer* 1 HS.: *meer waer meer als* als in K. a.

[1]) Aan het gedicht is het volgende toegevoegd:

Mijn voornemen was op den selven voet als tot hier toe dwers door de Boeck-Camer te wandelen, ende by den wegh op allerhande Wetenschappen mijn eighen gevoelen aengewesen te hebben; soo naer de Waerheid, ende soo verre van 't gemeene pad, als mij doenlick ware geweest.

Daeraen meende ick te melden andere mindere besicheden van gestolen uren binnens huijs, als daer zijn den Hof, de Musike, het Schilderen, Teeckenen, Boetseren, Gieten, Draeijen, ende diergelijcke veel; ijeder oock met ondagelicksche opmerckingen min of meer gelenght.

Tegens het overtallige tyd-verslijten in konstigh of onkonstigh spel, als schaecken, verkeeren, dammen etc. wilde ick wat uytgevaren hebben, by vergelyckinghe van betere, emmers mij aengenamere oeffeningen des lichaems, namentlick in Peerden, in Geweer van verscheiden slagh, Ball, Boll ende Boll-Tafel, met diergelijcke: oock in Danssen, welcks gebruijck, ongebruijck ende misbruijck ick hier mede, op mijn' maniere, meende aengeroert te hebben: hoeweld'er myn' groenste Ieughd noyt mede verruckt noch verlockt en is geweest.

Naer sulcke Achter-middagh uren, ware ick wederom tot de Hoofsche besicheden gekeert, dien den Avond eighen is: aenwijzende hoe verr het vande gulde Vrijheid is, op tydighe ende ontydighe uren ten beroepe van 't Hof te staen.

Daer op waer een licht Avondmael aengeroert; ende mijn gebruijck van het Huijs-gesinn ten gehoore van Gods woord ende een gemeen Gebed te versamelen, met wat vermaens over eenighe mis-slagen, die sommighe Christenen, mijns bedunckens, inde maniere van bidden begaen.

De ontledinghe van desen eenen dagh hadd ick voor, met algemeener lessen, bedenckinghen ende voor-raed te besluijten: daertoe ick (om meest alles in 'tkorte ende in 'tbeste te begrijpen) een groot gedeelte van het 12. Capittel tot den Romeinen te bate gekoren hadde.

D'opvoedinge der kinderen waere mij een' versche baen geweest; daer wel wat adems toe behoort hadde; maer ick meende met minder omspraecks daer over te gaen, ende handelen 'tstuck krachtigh; doch als by-werck.

Uyt alles en wist ick niet gevoeghelicker te scheiden dan met den wensch van, vele ende langhe sulcke daghen beleeft hebbende, wel gereed en geern uyt de Wereld te mogen gaen: doch met eenen voor-wensch, van noch eens all levendigh de ydelheden van 'tHof te moghen ontsterven; te landwaerd in stilte geseten, ende aldaer in volle rust ende eenparicheid van gemoed afwachtende des Heeren toekomste, den heiligen wegh ter woonstede der Gerechticheid.

Soo steil hadd ick derven op sien, mijn Leser *). Maer mijn' lieve Leester, dien dit

---

*) Illud opus potuit, si non prior ipse perjssem, Certius a summa nomen habere manu. Ov. 3. Trist. 14.

21[a]. IUNIJ 1638. DAMNANDA FASTIS [1]).

Quid querimur, quâ nos Coeli vindicta cecidit
Vim non praeuisae cladis habere manum?
Fecimus augurium festiuo milite; Gallis
Inuitis Batavûm victor Iberus erat.

Noordgeest 1. Iul.

---

eenigh te gevalle gewrocht wierde, dieder mij in steunde ende stierde; die mij leerde wat sij hooren wilde, ontviel mij daer ghij mijn' beswijcken gesien hebt.

E volea dir; ô dì miei tristi e lenti, *Petr.*
E più cose altre; quand' io vidi allegra
Girsene lei fra belle alme lucenti.

Anzi tempo per me nel suo paese
E ritornata, et alla par sua Stella.

Soo ick ontrent den middagh sweette, gingh sij slapen,

E compiè sua giornata inanzi sera;

Iae, tot mijnent, lang voor noen: wat haer belangde, geen' oogenblick te vroegh.

Pieno era 'l mondo de suoi honor perfetti,
Allhor, che Dio, per adornarne il Cielo
La si ritolse: e' cosa era da lui.

Hebb ick noch konnen aenwijsen hoe verr ick met haer hoopte te gaen;

Questo m'auanza di cotanta spene.

Neemt het

— per suoi santi vestiggi.

Maer en verght mij niet dat ickse natrede *). Mijn' Leid-Sterre miss ick, ende moet swichten:

Morta colei che mi facea parlare,
E che si stava de' pensier' miei in cima,
Si poss' io più?

Laet my met vrede swijgen,

— e vincaui pietate.

— Τί γὰρ πλέον ἀνέρι κῆδευς
Μούνῳ ὑπὲρ γαίας, οἰχομένης ἀλόχου; Anthol. l. 3. c. 12. ep. 46.

12. Iul. †).

*) Ingenium fregere meum mala; cuius et ante Fons infoecundus parvaque vena fuit. Ov. 3. Trist. 14. Non venit Stella non praeeunte Dies. Ovid. ad Liv.

†) Die datum staat boven het klad van dit slotwoord.

[1]) M. D., 144, met den titel: *Ludi augures anni* 1638.

Bij de feesten, die in Februari waren gegeven bij gelegenheid van het huwelijk van den Heer van Brederode met Louise Christina van Solms, had „een *Carouzel* of repraesentatie te Peerde van allerhande dwalende Ridders, die elckander hadden cartels toegesonden", veel opgang gemaakt. Eén der heeren, die als een Spanjaard gekleed was, had bij het ringsteken twee prijzen gekregen, „'twelck een quaedt augure was van dat in 't selve Jaer de Spaensche avantaghe kreghen over al" (Aitzema, IVb, 51). Den 21sten Juni nu was den veldmaarschalk Willem van Nassau bij Kallo door den vijand eene gevoelige nederlaag toegebracht.

Bij vs. 3 in M. D. in marg.: Hyeme praecedenti.

DE WAEN-WIJSE [1]).

De Wijser vande Kerck staet helder voor ons' ooghen:
Iaep siet hem door sijn' Brill soo duydelick als wij,
En seyt, hij siet 'er geen: Hoe komt hij soo bedroghen?
Om datt'er, meent de Geck, geen Wijser is als hij.

Noordgeest. 2. Iuly.

DRIJ UER-WERCKEN [2]).

Ian treckt syn' strengh en swijght, en antwoordt maer gevraeght;
Ioost kakelt schielick op, of't doncker is, of daeght.
Iaep is noyt seggens satt, all hadd hij nacht en dagh werck;
Ian is een wijser, Ioost een wecker, Iaep een slagh-werck.

Noordgeest. 3. Iul.

(AD INCERTUM) [3]).

Praue senex, cui sera nivem non attulit aetas;
Ne treme, decrepitum non manet ille decor:
Candorem a teneris abigenti nempe Senectâ
Non veniet, nimis est candida, canities.

19. Iul. Noordgeest.

FLORES FLORI [4]).

FLOR. 2. 15.

Oppressus Urbi propriae facem flammae
Templisque et aris ipse Poenus immisit,
Quae pasta Dijs, infantibus, tabulis, auro,
Septendecim Patriae dies supervixit;
Ut quatenus Carthago tota Romanis
Non posset eripi, triumphus arderet.

Noordgeest. 23. Iul.

FLOR. 2. 2.

Punica Romanae, Catulo duce, classis, opum vim,
Arma, virosque ferens et propugnacula, cessit.
Tum victor: frustra, socij, laceremus et arcem
Et muros; deleta mari Carthago periuit.

Ibid. eod. die.

FLOR. 2. 4.

Alpina, Gallos, corpora, et sub humenti
Coelo educata, sic suas niues constat

---

[1]) K. b., II, 154. In K. a. is de titel: *Een waen-wijse.*
vs. 2 *door sijn'* K. a.: *sonder*
[2]) K. b., II, 153.
vs. 2 *of 't* K. b.: *of*
[3]) M. D., 142. Het versje heeft in het HS. geen titel.
vs. 1 *attulit* M. D.: *impluit*
[4]) M. D., 143 en 144, waar deze 10 versjes in dezelfde volgorde staan.

Referre; mox pugnantibus fluit sudor,
Leuique motu, et solis igne, laxantur.

Ibid. eod. die.

FLOR. I. 9.

De singulari Roma et annuum et duplex
Ius imperandi fecit, ut corrumpier
Nequeat potestas solitudine aut morâ.

Ib. eod. die.

I. 10.

Ardente Scaeuolae manu, ipso interrito
Rex pauit, ut si Regis arderet manus.

Ib. eod. die.

I. 10 [1]).

Occidit Aruntem, mutuoque vulnere
Complexus Aruntem Brutus occidit, quasi
Sequutus usque ad inferos Adulterum.

Noordg. 23. Iul.

I. 11.

Principium Belli et finem ter quinque diebus
Quinctium et a stiua raptum fecisse stupemus?
Nempe ad opus festinauit Dictator arator.

Noordg. eod. die.

I. 13.

Incendio urbs deleta, Galle, non fuit:
Quin gratiae debentur immortalibus,
Quod ignis ille Romuli abscondit casas,
Lustrata et expiata Ciuitas fuit.

Noordg. eod. die.

2. 2.

Caesa mari Poeno multarum naufraga classis
Littora terrarum compleuit et imperiorum.
Intercepta tamen victoria tempestate
Principis ad Populi fastum fecisse videtur,
Splendorique fuit ponto periisse triumphum.

Noordg. paulo post.

2. 17.

Pompilio violata fuit victoria, quâ nec
Roma satis potuit non pudibunda frui.
Vicisti, Viriate, cadens: qui fraude necarunt,
Non aliter vinci te potuisse, docent.

Noordg. 3 Aug.

---

[1]) vs. 1 *Occidit* M. D.: *Occisum* — *mutuoque* M. D.: *mutuo mox* — vs. 2 *Aruntem* M. D.: *ipse*

DE EUTYCHO [1]).

Lustrauit Eutychus pater sex filios:
Dixitque claudo, macte, nobilis puer,
Coelestis irae tarditatem tu refers:
Dixitque coeco, tu arbitram justi deam:
Dixitque lusco, tu unicam coeli facem:
Dixitque lippo, tu perenne fontium:
Dixitque surdo, tu truces maris deos:
Dixitque stulto, tu Orbis omnes incolas,
Et, transeas cum caeteris erroribus.

3. Aug.ti Noordgeest.

LA NUICT DE LA RETRAICTE DE GUELDRES [2]).

I'entens du bruict vers l'enemij: Comment,
Viendroit-il nous combattre? Nullement.
Que faict il donq, leué deuant l'aurore?
C'est qu'il trauaille à un pont, qu'il nous dore.

1. Sept. à cheual auant jour.

POUR IEANNE, AIJANT GAIGNÉ SA CAUSE.

N'enuions pas sa joije
A Ieanne, qui se noije
Au bonheur du succes
De son fascheux Proces:
Emploijons nostre enuie
Au repos de sa vie;
Le cas est rare, et peu
S'en est il veu ni leu;
Ieanne est victorieuse
De sa partie honteuse.

22. Sept. ad Grauiam.

CONSTANTINULO MEO [3]).

Carmina, fili
Optime, quae, pol,
Optima Patri
Optimo, et autor
Vix adolescens
Arte stijloque
Non puerili,
Solus et omnis

---

[1]) M. D., 141.

[2]) De Prins had den 21sten Aug. het beleg geslagen voor het stadje Geldern in de Rijnprovincie; de vijand lag aan de andere zijde van de stad en van een klein riviertje. Den 1sten Sept. brak de Prins het beleg op en marcheerde naar Rhijnberg; „Luy auec l'Armée commença à sortir du quartier une heure deuant le jour" (*Mém. de Fréd. Henri*, 244).

[3]) Gedrukt in *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, 1888, I, blz. 1.
Constantyn was de oudste zoon van H. en werd den 10den Maart 1628 te 's Gravenhage geboren. Evenals zijn vader schreef hij reeds als knaap Latijnsche versjes;

Auxilij expers,
Tute tuoque
Marte dedisti,
Si placuisse
Dixero tantum,
Mentiar ultro:
Nunc placuisse, et
Lecta stupenti
Dicere cogor;
Nec minus ajo
Grata fuisse,
Quam fuit omni
Galliae, et omni
Belgio, et omni,
Quae patet, Orbi,
Qui modo laeti
Brachia Patris,
Oscula Matris
Implet et haurit
Regius Infans.
Macte paternis
Artibus, o spes,
Sollicitique
Cura Parentis
Si mea non me
Omina fallunt
Auguror annis
Non ita multis
Te fore qualem
Nulla dedit, nec
Vlla datura est
Terra Poetam.
Ad Grauiam 24. Sept.

CHRISTIANULO MEO [1]).

Te quoque, mel meum,
Te, mei Amores,
Te, pietatis
Viuae character,
Te, venerandae
Matris imago,
Te quoque Musas
Atque Heliconis
Ardua castra
Aggredier, te
Non alienis
Viribus usum?
O mihi nondum
Credite tetras
Grammaticorum
Exsuperasse,
Parvule, spinas,
Donec erit lux,
Terra, fretum, sol,
Sidera, coelum,
Donec in isthoc
Orbe laborum
Tristitiaeque
Dulce leuamen
Dĩa Poësis,
Stabit eritque
Tota superstes,
Tota superbi
Gloria facti.
Si neget hoc te
Tangere quisquam,
Quid tua sit post

die uit de jaren 1640—1645 bestaan nog in HS. (N⁰ LI der HSS. van de Kon. Akad.). De jonge Constantyn studeerde te Leiden, maakte groote reizen, huwde den 28sten Aug. 1668 Susanna Ryckaert, werd secretaris van Willem III en stierf in Oct. 1697. Hij bezat groote kennis van vele wetenschappen en kunsten, maar was toch een weinig beteekenend man, die slechts oog had voor allerlei nietigheden, zooals blijkt uit zijne Journalen.

[1]) Gedrukt in *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, 1888, I, blz. 2.
Christiaan was de tweede zoon van H. en werd den 14den April 1629 te 's Gravenhage geboren. Hij werd, evenals zijn broeder, in 1645 student te Leiden. Later heeft hij jaren lang te Parijs gewoond, waar zijn groote roem als natuurkundige hem in 1666 een zetel in de Académie des Sciences en een jaargeld van den Koning verschafte. Den 8sten Juli 1695 is hij ongehuwd op Hofwyck gestorven.

Fata futurum;
Scito, Poeta,
Scito, puelle
Candide, belle,
Nec fore cassum
Nunc tibi, quem nunc
Laudo laborem.
Quin, ubi castris
Chara relictis
Tecta reuisam,
Depluet in te,
Plus meritum tot
Versibus omni
Laude decoris,
Aereus, aut si
Nec graue pondus
Ferre recuses,
Aureus imber.

Ad Grauiam, eodem die.

IN RECEPTUM A GELDRIA [1]).

Auditur hostis, castra perstrepunt late
Vago tumultu. Nempe quid? parat pugnam,
Et vellicare nos minatur a tergo?
Ne somniat quidem. quid ergo, quid turbat
Tam mane, quid molitur? aureum pontem.

Ad Grau. 1. Octob.

(IN NON IMPUNE MEJENTEM) [2]).

Mingenti Cynico, qua noxa est mingere, calvo
Pileus ablatus vertice poena fuit.
Ille quid? exarsit: quis enim neget illud iniquum,
Quod licuisset equo, non licuisse cani?

ad Grau. 11. Octob.

NAENIAE ἐπίμικται IN MORTE UXORIS DILECTISSIMAE [3]).

Inuenere viam longo suspiria nisu,
Inuenere sinu verba reuulsa viam.
Deficiunt lachrymae, sicci sumus imbre perenni,
Aret aquae rivus, caetera ventus erunt.
Ventus erunt imo gemitus pulmone petiti,
Ventus erit planctus longa procella mei,
Ventus erunt sine principio, sine fine querelae:
Tempestate meâ vectus in astra ferar,

---

[1]) M. D., 139, met den titel: *In receptu ab obsidione Gelriae.* Zie op 1 September.
vs. 4 M. D.: *Non, si quidem sapit.*

[2]) M. D., 141. Het versje heeft in het HS. geen titel.
vs. 1 *Mingenti* M. D.: *Mejenti* — *mingere* M. D.: *mejere*

[3]) M. D., 36, met den titel: *Ἐπίμικτα in mortem Stellae Vxoris dilectissimae.*
Het gedicht is blijkbaar op verschillende tijden geschreven. Vs. 1—37 staat op één blad, vs. 37—42 op een ander, vs. 42—198 op een derde. Onder vs. 42 staan de 3 kruisjes, die H. gewoonlijk plaatste, om aan te duiden, dat hij een gedicht niet voltooid had. Op het derde blad staat midden tusschen het gedicht het versje *In receptum a Geldria* van 1 Oct.

In M. D. is het gedicht op het jaar 1637 gesteld; waarschijnlijk is H. in dat jaar met het schrijven er van begonnen, om het eerst in Dec. 1638 te voltooien.

Astra, quibus comitem sese clarissima coeli
Stellarum, Soli proxima Stella, dedit.
Non erit in mundi spatijs quae proximus Aether
Circuit, ut nunc est, intemerata quies;
Turbarum dabitur queîs non assueuit Olympus,
Turbine, quo nolint, astra mouere paro.
Concutiat terram terreno saucius igne,
Concutiat, terrae proxima regna, fretum.
Celsius ardenti fas est non repere: coelum
Raptus et inuidiâ, et luctu, et amore peto.
Missum me facito tellus, ignoscite Coeli,
Inuidiâ Stellae, et luctu, et amore meae.
Audite stellae, audite grandaevae faces,
Audite saecli lampades, lychni Deûm
Audite, non est Stella par Stellae meae.
Circuli, perenne carmen, omnis aeui Musice,
Panda moles annulorum, concinentes orbitae,
Siue Solem bajulatis, seu minora siderum,
State, fornices canori, vanus est rotae labor,
Vana luminarium ter mille conuolutio,
Praestat Vna mille stellis, quâ coram se pallidae,
Vel pudore subrubentes, vel stupore saxeae,
Cunctae inutiles fatentur aut minorum gentium.
Fulgete vero, lucida siderum,
Fulgete; non est inuidiae satis
Immensa vestri congeries meae,
Non estis omnes fulmine singulo,
Non estis omni fulmine singulae.
Fortior oppositis insurget Stella maniplis,
Clarius ardebit collatis aduena signis,
Et faciet vicina fidem, quam turbine justo
Hic animi desertus agar, desertus ab illo
Lumine quo coeli caret omni lumine lumen.
Coelo receptum Sidus, immenso sinu
Aeternitatis, intuentis te Dei
Beata ciuis; inquilina gloriae,
Securitatis sempiternae, gaudij,
Pacis, bonorum, quae nec auris audijt
Humana, nec vis luminum nec ingenj
Terrena cepit; siue contemplor tuae
Felicitatis nesciam noctis diem;
Crudele votum, quo superne, si queas,
In has paludes retrahare, in hanc Stijgem,

Bij vs. 51 in marg.: Non vorrei riuederla in questo inferno. Petr.
vs. 29 *quâ coram* M. D.: *quam penes*

Crudele duco: nec voco te, lux mea;
Adire malim; Siue me, et noctis meae
Umbras perennes nec diei conscias
Post te tenebras pensitante fit coram
Districtus in me numinis vindex furor
Non immerentem, cum truci diuortio
Erepta saeclo, sponte non tuâ, mihi
Me sustulisti, mel meum, turtur mea;
Non insto fatis, non paro, non molior,
Quibus remissa deseras polum preces.
Ignosce, fixum sidus, omnium decus
Pudorque siderum, places toto magis
Diuisa coelo, rapta rellicto places,
Orbo beata: nec chelijn, si sit meae
Fabella sortis, mouerim, Orpheiam chelijn,
Quo lapsa coelo illuceas terrae noua
Mihique Stella, forsan ocijus nouo
Plangenda luctu, forsitan tardo, tamen
Plangenda rursum, forsitan nullo, meis
Superstes, ut conuenerat, fatis, tamen
Sic possidenda, ut, invidente coelitum
Amore, Crijstallus manu tremulâ leui
Frangenda lapsu. Tam breui confinio
Iactura distant et metus, tam sunt idem:
Perijsse certe finis et metus et mali est.
Perijsse conducit; juuat non esse quo
Lapsi labemus; tutior quam stantis est
Status jacentis; post ruinam nesciunt
Casum ruinae: pulvis esse, nil potest
Dejectius omni celsior metu miser.
Et ecce puluis omnium vilissimus
Miserrimusque, sancta, gloriosa, te,
Te diua ad-oro. ne loquentes lachrimas,
Flentes loquelas oris olim cogniti,
Et, addo, chari, et, glorior, solum tui,
Ne sperne prostrati pares atro nigras
Luto querelas; (puluis et lachrimae lutum est)
Hac itur ad te proximo sursum gradu.
Cum venerit, venturus optanti luto,
Qui de luto me pulverem faciet dies;
Perimet peremptum, conteret luctâ leui
Non obloquentem, non peribo nescius
Tiro pereundi, deseram quod est cinis

---

vs. 55 *pensitante fit coram* M. D.: *pensitantem concutit* — vs. 76 *et metus et* M. D.: *est metûs,* — vs. 94 *pereundi* M. D.: *perire*

Libens volensque, desinam qua desij,
Pridem diuque, flatus, hem, flatus, vapor
Dissoluet hunc aut puluerem, aut lutum, aut nihil.
At ille quo, si quid fui, solo fui,
Expers ruinae aeternitati cum tuo
Reddendus hospes, illud aetherium mei,
Quod esse gnarus, quid sit ipse nescio,
Imaginem scio creatoris Dei
Deo offerendam, sed redemptori Deo,
De carceris moerore, lamento, situ,
Carie, solutis pene nunc repagulis
Exibit ales, evolabit ocijus
Flatu retento, bulla si crepans perit.
Et scandet ultro qua viam Via, Veritas
Et Vita fecit, qua praeisti, tu pia,
Tu gnara vitae, veritatis et viae.
Nec obuiam prodire, quo poteris gradu,
Marita sponso differes rursum tuo,
Nec deeris amplexui, nec osculo
Quali coïre Pax et Aequitas solent.
Coïbitur quali solent argenteae
Calore guttae, sordium obnitentium
Vinclis remotis, inuidique pulueris
Cedente massâ, confluent quae diuidi
Aegre tulerunt una-mens-mentes-duae.
Mox si peracti relliqua est vel umbra, vel
Imago vitae, si quid est curae super
Mortalis aeui, edisseram quantis miser
Post te tenebris haesitauerim pater,
Quam sole nigro traxerim duros dies,
Orbasque noctes: pignorum sexus tui
Meique sexus, quinque nostri partium,
Quam sedulo matremque gesserim et patrem
Narrabo longis curiosae ambagibus,
Sermone longo: quam viros, quo tramite
Virtutis et scientiae locauerim
Dulcis quadrigae amabilissimas rotas,
Tetrastyli columnulas meo-tui,
Iam nunc columnas, explicantem si feras,
Orientis astri, Stellvlae, cui tuam
Sic tradidisse ut lampadem visa es facem
Faci subortae, Stellulae primos dies
Prouectulosque, forsan et primae facis
Crudos amores, forsan et puerperae

vs. 135 *Sic* M. D.: *Si*

Ramique ramum, auique mel nepotulum
Recensituro non grauem Patri atque Auo
Praebebis aurem, et quam perenni posteris
Defuncta dures posterum propagine
Nescire noles. Forsan. Ohe, somnij
Satis superque est: non vacabis scilicet
Ineptienti; tota despicatui
Natura vivae, tota erit mortalitas:
Narrabo surdae fabulam et ludibria
Tot vanitatum; nec profanari feres
Coelestis aurae sordibus sacrum meis.
Graui, decente, blandulo silentium
Nutu imperabis; sed silentium loquax,
Coeleste murmur, congruos loco, pares
Deo susurros. Sermo cogitantium
Futurus ille est; sermo sanctus, intimi
Deoque voti spiritus commercium.
Quod si profari fas sit, et motis labra
Ciere linguis, gestiet fonti suo
Mens diua mergi, tendet unde originem
Bene nata traxit. Irin ingentis throni
Quaterque sena tot Senum sedilia
Albasque vestes et coronas aureas
Adire festinabimus prono genu,
Ceruice pronâ; Sancte, Sancte, Sancte, ter,
Ter centies, ter millies cantu nouo
Nouoque semper accinemus impetu
Agno-Leoni, cuius aeternus manu
Meruit recludier unice dignâ Liber.
Serena Lux, amoene concentus, dies
Diuina, quam diu cessas meam
Fugare noctem, quam diu non emicas,
Nec inuocanti? pro Dei atque hominum fidem,
Quis membra mortis exuet misero mihi,
Quis tam misertus addet huic alas luto,
Queis monte sacro, sarcinae potens meae,
Sistar beatus, quo quietis ultimae
Potiar tuique, Stella, quo nequeam Deo
Carere nec te? Pro noui Coeli, noua
Tellus et almae pura Iustitiae domus,
Qua, quando vos adire, qua dabitur frui?
Sic saeua primi flagra perpessus mali,

Bij vs. 159: Apoc. 4. — vs. 166: Apoc. 5. — vs. 172: Rom. 7. 24. — vs. 177: 2. Cor. 5. 8. — vs. 178: Πότε ἥξω καὶ ἐφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ. Ps. 42. 3.
vs. 140 *Recensituro* M. D.: *Recensitanti* — vs. 169 *diu* M. D.: *diu, diu*

Crudo dolore major, et luctus noui
Recente plagâ, Thijrsis avios vago
Colles meatu, et aridos magni maris
Muros pererrans, aridos, nisi quod mari
Flendo rigarat saepe calcatos suo,
Sic se domabat, sic sibi fortes manus
Nunc inferebat, nunc recrudescentium
Horrore torminum dabat victas manus,
Vices propinqui, siccus aut humens, freti
Utrimque adumbrans: sic super coelos sibi
Ereptus, aegre visus est coelis rapi
Terrisque reddi: Cum rotatus ultimi
Labore fessum gurgiti involuens caput
Fax prona coeli mille succedentium
Produxit agmen: mille moesto Thijrsidi
Nulla fuerunt. Cessit, et prono quoque
Vultu, Valete, dixit, agmen aureum,
Ignes stupendi, languidae mihi faces
Valete, non est stella par Stellae meae.

9. Decemb.

IN DANIELIS HEINSII AD LIBROS NOVI FOEDERIS NOTAS [1]).

Quam primum genitore Deo cruce, morte nefandâ,
Placato patriâ Filivs arce stetit,
Plurimus erepti volvens oracula Scriptor
Testis et interpres gestijt esse Dei.
Quaque fuit vernantis agri ditissima messis,
Messorum plane prodijt aequa manus.
Omnis in hoc aevi pietas sudauit, et omnis
Tot membranarum pondere Terra gemit.
Heinsiadae tamen, Heinsiadae, (nihil addimus ultra
Quo nihil effari est celsius Heinsiadae)
Neglectas placuit per tot vestigia spicas
Exequi, et hanc summam messi adhibere manum.
Summa manus quasi prima fuit. jamque amphora factus
Vrceus, atque ingens pagina sera liber.
Nempe quod aetates oculatas fugit et omnem
Lijncea, ab Heinsiadae lumine lumen habet.

---

vs. 190: Poco mancò che non rimasi in Cielo. Petr.

[1]) M. D., 43, met den titel: *In Danielis Heinsii Equ. Exercitationes ad libros Novi Foederis.*

Het gedicht is voor het eerst gedrukt in *Danielis Heinsii Sacrarvm Exercitationvm ad Novvm Testamentvm libri XX . . . . Lvgdvni Batavorvm. Ex Officinâ Elsevirio-rvm.* 1639, blz. 963, met den titel: *In viri svmmi Danielis Heinsii eqvitis ad Libros Novi Foederis Exercitationes.*

vs. 13 *jamque* bij Heinsius: *sensim* M. D.: *venit*

Vltimus infanti Quantum nesciverit orbi
Indicium, senio praecipitante, facit.
Quantus qui, nocti factâ vi, vespere nigro
Redderet auroram, debuit esse liber!
Christe, Creatori Domino cognate Creator,
Aeterno lux, Aeterne, coaeua Patri,
Manna merum, Panis coeli, qui pane stupendo
Ora tot explesti pendula ab ore tuo,
Ecce creatricis rursum mijsteria dextrae
Sentio et hic praesens numen adoro tuum,
Auribus hic oculisque nouae miracula frugis
Objicis, et magno rursum alimenta gregi.
Scilicet e tenui, duce te, succreuit aristâ
Pascere par mundi saecula sancta seges.
Te duce sarta siet: spretâ, multiplicis Hydrae
Morsibus, inuidiâ, te duce tecta siet;
Te duce qui rugiet, vanâ et sine dentibus irâ,
Nesciat hoc ungues in Daniele Leo.

12. Ian.

IN I. BEVEROVICII DE EXCELLENTIA SEXUS FOEMINEI LIBROS [1]).

Post vitae momenta, coactamque agmine multo
Mobilis an fixi limitis historiam:
Post debellati rem gestam calculi, et omni
Calculo honorati sensa diserta stijli:
Post Latio assertum Hippocratem, Medicamque potenter
Elotam prisco flumine barbariem:
Post meritam Celsi laudem titulosque Bataui,
Tinctaque Romano melle fel, ac aloën:
Celsius audaci graditur pede maximus urbis
Antiquae ciuis, rector et Archiater:
Cuius ut angusto nomen vix clauditur orbe
Commissura metri non capit arcta mei.
Bella viris indicta mouet, ductorque tremendo
Agmine, quod faceret Penthaesilea, facit.
Foemineas longe nostris excellere Lauros
Totâ stipatus dictat Amazoniâ.
En Bataui, fera turba, mei, quibus expedit armis
Fidere, quae miseros sumere scuta mares?
Riserunt Bataui; et cuidam de plebe Poetae
Succurrit socios sic animare viros:

---

vs. 25 *creatricis* M. D.: *Creatoris*

[1]) M. D., 46. Het gedicht is voor het eerst gedrukt in *Joh. van Beuervviick van de Wtnementheyt des vrouwelicken geslachts*, 1639, met den titel: *In eundem.* Slechts de 2de uitgave (1643) stond mij ten dienste.

O passi grauiora, minas contemnite vani
Fulminis; occumbet sub duce caussa suo.
Destruitur praecone procul, procul eruta sexus
Gloria: pro nobis dimicat illa manus.
Quod facit, infectum reddit, praeposterus artem
Exserit et cassâ Beuerouicus ope.
Intumeat quacumque sibi meritissima plaudat
Foemina, sit quâ se conditione beet:
Cui victas dant cuncta manus, facundia nostra est,
Nostra perennandi gloria, nostra Venus.
Indicium, male susceptae clarissime caussae
Proditor, exemplo, Beuerouice, facis;
Exemplo, cui sera fidem ne forte negaret
Posteritas, aeri par facis et chalijbi.
Illa stupens, operis magni cum lemmate parvo
Aeternum formae compositura decus,
Illa fauens caussae victrici, o mascule, dicet,
Heroum vigor, o nil nisi flamma mares!
Quis contendat huic, calami muliebris opella,
Quantumvis doctâ garrulitate liber?
Quid mulier? quot se marium facundia solo
Cum Beuerouicij conferat eloquio,
Cui caput est operis, tot jam per saecula salui,
Per tot victuri saecula, costa viri?

3. Febr.

AD TITIJRUM VIDUAE MARITUM DE MOPSO VIRGINEM DUCENTE.

Nubentis Mopsi de virginitate triumphus,
Quae tibi tam res est certa, mihi dubia est.
Haud facile immergunt quorum virtutibus obstat
Res angusta, nec ut, Titijre, tu patulae.

Feb.

DE HISPANIS IN EXITU DUNKERCKAE CAESIS [1]).

Nempe quid hoc monstri est? dicas abeundo redîsse,
Naufragium in portu tam cito fecit Iber.

27. Feb.

Parue puer, magnis nisi praeponende poetis [2]),
Componende tamen, tot qui virtutibus annos
Tam paucos excedis, et omnem praepete pennâ
Spem patris attoniti pulchris conatibus imples.

---

[1]) M. D., 145.
In Febr. liep eene vloot uit de haven van Duinkerken, om naar Spanje te gaan. Maar Tromp, die met 11 schepen bij de kust lag, viel de vijandelijke vloot aan, nam twee schepen en joeg de overigen in de haven van Duinkerken terug (Aitzema, IVb, 168).
vs. 1 *Nempe* M. D.: *Ecce*

[2]) Het versje is niet gedateerd; waarschijnlijk is het tot zijn zoon Constantyn gericht, die in dezen tijd Latijnsche versjes begon te schrijven (zie op 24 Sept. 1638).

MARINI [1]).

Die mael die soete mael
Die 'ck met haer' gulden draed schaduw sie maken
Op mijn liefs schoone kaken,
In een bosken der Minne.
Ah schout het, hertie sonder sinne,
Soo ghij der Roos of Lelie meent te naken.
Daer sit de Boef verborgen
Met nett en Boogh en schiet de ziel voll sorgen

Mart.

IN ANDREAE RIVETI VINDICIAS MARIAE MATRIS DOMINI [2]).

Quâ torvus irâ saxeae sacer legis
De monte lator saxeas furens fregit
Manu tabellas numinis vitellini
Pungente probro; torvus, acer, insulsae,
Injuriosae, effraenis, impiae, insanae
Commenta laudis, queis abacta vitandis,
Si sis superstes, gratiosa, cum Sponso,
Cum Prole divâ, inhospitalis Aegijpti
Quaeras latebras, execratur offensae
Diuinitatis archimijsta Riuetus.
Agnosce foedi foeta mater erroris,
Agnosce, Roma, veritatis oblatae
Munus, diserti candidum instar autoris.
Non dissidemus, si sapis: piam, sanctam,
Castam, pudicam, virginem, Dei matrem,
Quid porro? felicissimam creaturam
Docti fatemur, credimusque persuasi
Mariam eandem. Crede quod iubet credi
Quem credis, idem matris et Pater et proles

---

1) K. b., II, 527. In het HS. staat het Italiaansche versje boven de vertaling. In K. a. is de titel: *Vyt het Italiaensch van Marino. Quel neo quel vago neo.*

vs. 2 *schaduw sie* K. a.: *sie schaduw* — vs. 4 *bosken* K. a.: *klein bos*

2) M. D., 45. Het werk van Rivet, waarin H.'s lofdicht zeker is afgedrukt, kwam mij niet ter hand.

André Rivet werd ongeveer in 1572 te Saint-Maxent geboren, was van 1595—1620 als geestelijke verbonden aan de hofhouding van den hertog De la Trémouille en aan die van zijne weduwe te Thouars, werd in 1620 professor in de theologie te Leiden, in 1632 gouverneur van Willem II en in 1646 eerste curator der nieuwe Illustre School te Breda. Sedert woonde hij in die stad, waar hij 7 Jan. 1651 is gestorven. Rivet heeft een groot aantal wetenschappelijke werken geschreven.

H. was zeer met hem bevriend en stond met hem in briefwisseling. (In het Huisarchief van H. M. de Koningin is een bundel brieven van H. aan Rivet uit de jaren 1632—1650, in de Leidsche Bibl. zijn meer dan 100 brieven van den Franschen geleerde aan H.)

vs. 3 *numinis vitellini* M. D.: *nempe numinis bruti* — vs. 8 *divâ* M. D.: *diâ*

Deus redemptor. Quo furore candorem
Laudando laedis, quo modestiam palpo.
Aduerte demens, et, monente Riueto,
Toties monente pertinacem et ingratam,
Tandem docere: stant sacerrimi sacro
Finis modusque, veritas, via et vita
Quos ipsa sanxit: deficis vel excedis?
Tollis vel addis? omne jota blasphemum est.

30. Mart [1]).

IN VIRI CLARISSIMI DOCTISSIMIQUE MARCI ZUERIJ BOXHORNIJ HISTORIAM BREDAE EXPUGNATAE [2]).

Hactenus edomitae muti miracula Bredae
Scivimus, et captam vix capit ulla fides:
Hactenus attoniti, stupor, admiratio Belgae est;
Quaeque palam vidit, paene tacendo negat.
Boxhornj princeps ingrata silentia solvit
Par operi, priscis aequiparanda, manus;
Quoque sat Auriaci pateat vaga laurea Martis,
Victoris populi Martia verba movet:
Coeptaque terribili memorat confecta trimestri,
Qualibus Eugeniae spes breuis annus erat;
Hic ubi surgentis frustra spectator arenae
Horruit ad primae moenia molis Iber.
En quid agis, Lector? scriptae moliris an actae
Prodere, an utrivis congrua verba rei?
Tolle manum. scriptae laus est non unius aevi;
Totius acta labor posteritatis erit.

5. Apr.

IN ALBO I. FREDERICI GRONOVIJ [3]).

Ain, Gronovi maxime? his angustijs
Iubes amoris arrha stipetur mei?

---

[1]) Aan het HS. van het gedicht is een briefje aan Rivet toegevoegd.

[2]) M. D., 44. Voor het eerst gedrukt in *Marci Zuerii Boxhornii Historia obsidionis Bredae, et Rerum Anni* MDCXXXVII *gestarum. Lugduni Batavorum, Ex officina Isaaci Commelini, A°.* 1640.

Boxhorn, in 1612 te Bergen op Zoom geboren, werd den 12den Aug. 1626 op 14jarigen leeftijd als student te Leiden ingeschreven. In 1633 werd hij daar hoogleeraar in de welsprekendheid, welken leerstoel hij later met dien in de geschiedenis verwisselde. Den 3den Oct. 1653 is hij gestorven, nadat hij tal van werken had geschreven.

Er zijn 14 brieven van H. aan Boxhorn (*Epist. Lat.*).

[3]) M. D., 144. Onder het HS. staat: I. Frederico Gronouio viro per tempora et mores Pio atque erudito perpetis amicitiae M. P. Constantinus Hugenius. Hagae Com. Non. Apr. CIↃIↃCXXXIX.

De beroemde Gronovius, geb. te Hamburg in 1611, kwam in 1634 in ons land en woonde o. a. eenige jaren in den Haag, waar hij met H. kennis maakte. Te Leiden

Peccas, diserte censor errorum, graui
Errore peccas: non ferunt breui freto
Immensa claudi. non sit Oceano minor,
Quâ, quam, Gronoui chare, sis charus mihi,
Dicam papijro: nempe dicturus fere
Quot hoc libello paginae vacant libris
Egeam vaciuis. Iudica quid sim potis,
Ubi, confluente grandium turbâ virûm,
Quod nec satis natura fert, Album est nigrum.

5. Apr.

GENESEN VAN DOOFHEID, TOT GOD [1]).

Mijn' misdaed, van 'tgetal der ghene die dij haten,
Was op, onwaerdigh, mij, van 'tsalighe getal
Der hoorers van dyns woords heilsamighe geschall,
Was op, welwaerdigh, mij van dijn' hand uytgelaten,
En sloegh mij over 'thooft, en wilde 't niet verlaten
'T en schonde mij mijn een, mijn eenigh Oor en all.
Dijn' goedertierenheid schoot tuschen 'tongevall,
En stilde met een sett de weeën die mij aten,
En heelde mij 'tgehoor. Wat hebb ick nu te seggen?
Mijn ongeluck en heil bij Malchus lot te leggen?
O neen, de wonde was verr min genezelijck,
De straffe bet verdient, de Weldaed ongelyck:
Ick was, als Malchus was, de Malchus die het lede,
Maer, ick moordadighe, de Malchus die 'tmij dede.

grati animi M. 8. Apr.

Createur, mon recours au fort de tant d'angoisses [2])
Dont depuis le Berceau j'aij ce coeur agité,
Qui ne frappes jamais, qu'encor tu ne paroisses
Plus soudain mille fois adoucij qu' irrité;
Où est le souuenir de ton amour immense,
Ce tresor infini, que ta bonté dispense
Dessus nous criminels, nous, humains inhumains;

---

telde hij Heinsius, Scriverius en Salmasius onder zijne vrienden. Hij heeft later groote wetenschappelijke reizen ondernomen, werd in 1642 professor te Deventer, in 1658 te Leiden en stierf 28 Dec. 1671.

Er zijn 4 brieven van H. aan hem (*Epist. Lat.*).

vs. 7 *Dicam* M. D.: *Scribam* — *dicturus* M. D.: *scripturus*

[1]) K. b., I, 65.

H. was op zeer jeugdigen leeftijd aan één oor doof geworden (zie *Sermones*, II, vs. 1084, sqq.; *Cluys-werck*, vs. 417, vlgg.). Hij maakte zich dus licht angstig voor „de rest".

vs. 6 *'T en* K. a.: *'S en*

[2]) Boven het vers staat aan de ééne zijde: Ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν Θεόν; Act. 11. 17, en aan de andere: 1639. ad Philippum.

Fais tu force aux efforts de ta pitié plus tendre,
T'armes tu contre toij, pour mieux reduire en cendre,
Quoij que defiguré, l'ouurage de tes mains?

Ceste bouë en crachat, cest' insolente poudre,
Ce superbe neant, qui t'ose encor nommer,
Est-ce le digne object des eslans de ta foudre?
Suis-je de qui la mort te fasse renommer?
Quand ton sage pouuoir fit sortir la nature
D'où elle n'estoit pas; quand, vestu de figure,
Ce Rien deuint ce Tout qui n'a soustien que toij;
Ce fut un digne effort du bras de ta puissance:
Mais le sera-ce aussi quand tu perdras l'essence
D'un Atome pourrij, d'un miserable, Moij?

Tu m'a mis possesseur dedans la vaste plaine,
Dans l'Vniversité de tes puissantes mains
Heritier du trauail de ta saincte sepmaine
Du grand, du merveilleux partage des humains [1]).

* * *

IN TUMULUM BERNHARDI SAXONIS WEIMARIAE DUCIS [2]).

Quisquis ad hos cineres adstas incautior, horre
Hospes, et exuuias Herculis esse puta.
Pertulit heic Saxo, Patriae inuictissimus ultor,
Sacra triumphato condier ossa solo.
Quid faceret? fatis Alciden cedere, caussam
Parca, nefas, lethum sentijt (?) esse suam.
Interimendus erat, quo non pereunte perîssent
Austria, et innumerae quas parit Hydra neces.

18. 7b. (Sept.) Cruijspolder.

(CONTRA SECUNDAS NUPTIAS) [3]).

Secunda vota plurimus mihi Rhetor
Suadet; vir et puella, nupti et innupti.

Bij vs. 19 in marg.: Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν. Ps. 29. 10.

vs. 18 *un digne effort du* eerst: *chose seante au* — vs. 21 *possesseur* eerst: *pelerin* — vs. 23 *Heritier* eerst: *Possesseur*

[1]) Het vers heeft geen datum, maar is van 1639; zie de vorige noot.

[2]) M. D., 145.

Hertog Bernard van Saxen-Weimar was den 18den Juni te Neuburg gestorven „van eene besmettelijcke sieckte, by veelen gesuspecteert van Venin; hem gheprocureert van wegen Vranckrijck, vreesende dat hy de Conqueste van *Brisach* voor sich behouden ende geensins aen den Koningh overgeven soude" (Aitzema, IVb., 233).

vs. 6 *sentijt* M. D.: *credidit*

[3]) M. D., 146, met het opschrift: *Contra easdem*. Het versje komt ook voor in een brief aan Beverwyck van 5 Oct. In het HS. heeft het versje geen titel.

Cedam furori mille sijllogismorum.
Quando? inquiunt. Mox atque desierint stulto
Placere Libri, Liberi atque Libertas.

22. Sept. Cruijspolder.

AD AMICOS [1]).

Debentur studijs quae non rapit otia Princeps:
Non vacat uxorem ducere, si liceat.
Proli dura nouerca meae sit, et altera proles:
Si vacat uxorem ducere, non liceat.
Nullâ vendiderim pro conjuge libertatem:
Si licet uxorem ducere, non libeat.
Iam de coniugio missum facitote, et agamus
Quod vacet et libeat, quod vacet et liceat.

22. Sept. Cruijspolder.

(ALIUD) [2]).

Ducere me uxorem vultis. Vetulam anne juuencam?
Si vetulam, nolo; si juuenem, nequeo.
Cur juuenem nequeo: ne forte puerpera plenam
Oppleat agnatâ prole nouerca domum.
Cur vetulam nolo? Glacies nec larua locari
Apta, nec est thalamo grata ruina meo.

22. Sept. Ibid.

E CASTRIS REDUX [3]).

Haga, meum decus, Haga, Ducum lectissima sedes,
Haga, voluptatis tota medulla meae;
En iterum sudore vagae, solennis, amarae,
Asperae, inexhaustae tempora militiae
Humidus, ad postem fixis inglorius armis
Advolo in amplexus, patria virgo, tuos.
Accipe, et acceptum, nisi dedignaris, alumnum
Aspice non toruo blanda supercilio.
Auriaci sint de populis murisque triumphi,
Ceperit inuictâ castra virosque manu:
Plus Duce victor ero, modo te, pulcherrima, Ciui
Qui solâ capitur te, patiare capi.

In castris. Cruijspolder. 28. 7b. (Sept.).

---

vs. 4 *desierint* M. D.: *desinent*

[1]) M. D., 146, met den titel: *Aliud.*

In marg. bij dit vers: Quid tu restaures cui finem Deus posuit? Quid libertatem collatam tibi iteratâ matrimonij seruitute fastidias? — Amplectenda occasio est, quae ademit quod necessitas imperabat. Tertul. lib. 1. ad uxor.

vs. 4 *vacat* M. D.: *vacet* — vs. 6 *licet* M. D.: *liceat* — vs. 6 *uxorem* M. D.: *sterilem* — vs. 8 *vacet et liceat* M. D.: *juvet et liceat.*

[2]) M. D., 146. Het versje heeft in het HS. geen titel.

[3]) M. D., 147.

Den 12den Oct. keerde H. naar den Haag terug, dat hij den 23sten Mei had verlaten. „Deo Laus", schreef hij na zijne terugkomst in zijn Dagboek (blz. 34).

TOE-MAET OP HET LOF DER VROUWEN VAN D^R. BEVERWIJCK [1]).

Geleerde Beverwijck, ick hebb u noch te leeren.
Vergeeft mijn achter-klapp: Ick moet uw' Boeck vermeeren,
En klappen achter aen dat bij v, of ick miss,
Niet willens onversint en onbeschreven is.
Carmenta kost geen duijtsch, 't en is haer niet te wijten;
Uijtheemsche letteren en konden ons niet bijten:
Maer 'tbroeckeloos geslacht, haer afkomst, hier te land
Heeft onse wortelen van 'tspreken eerst geplant.
Lett op het grootst gerucht: de Haenen moghen kraeijen;
De Hoenders kakelen: de beste papegaeijen
Zijn wijfjens. Wilt ghij meer? de konst heet Moeder-tael,
Niet Vader-tael: Noch meer? het swaerst van altemael
Stelt mijn vermoeden vast: het schrijven van de Wetten
Is mannen-werck van ouds: maer siet de loose sletten,
Hoe hebben sij haer leed gewroken by gevall;
'T komt op een' Letter aen, Wyf en wijs, Man en mal.

B. ad Zomam 2. Octob.

AD BEVEROVICIUM CUM EPIGRAMMATE BELGICO, CAP. 3. LIB. 2. DE EXCELL. SEXUS FOEMINEI ADSCRIBENDO [2]).

Hoc tibi mantissae, Musarum digne sacerdos,
De medio natum gurgite Nostra dicat;
Pulverulenta dicat, qualis sudauit et alsit,
Qualis ab aestiuo fusca labore redit.
Stridorem, si rauca strepit, didicisse rudentes
Inter, et aurigas inter, et arma puta.
Si titubat male composito pede, talis aquae vis
Dum caneret, venti, dum veheretur, erat.
Denique si lapsa est, lapsa est labentibus undis,
Et fluuij faciem rapta ruentis habet.
Quod magis ignoscas, peccat properando: quid, inquis,
Quo festinandi tuta colore ruit?
Te Beuerouici, cultamque sororibus octo,
Battauiae Cirrham sensit adesse domum:
Hos animo votisque diu; velisque petitos
Exilij metam credidit esse lares.

---

1) K. b., II, 154.

2) M. D., 47, waar aan de titel de woorden: *Dordracum praetervectus*, zijn toegevoegd. In het HS. is bij het vers ook een briefje van Beverwyck.

H. zond dit vers te gelijk met de *Toe-maet*. Het 3de hoofdstuk van het 2de boek van Beverwyck's werk is getiteld: „Dat de Vrouwen verscheyde dingen gevonden hebben, streckende tot onderhout van leven, ende wel leven"; enz.

Pro venia rerum ratio est: vicina quieti
Ocijus in terram praecipitata ruunt.
Excipe praecipitem, si non grauis hospes amico est;
Exceptam Pindi de grege scribe tui.
Sin piget exceptae, proscriptam fronte seuerâ
Restat honorato plectere seruitio.
A pedibus, dic, Schurmannae manibusque stupendis,
Si placet ancillae non leue munus, eris.
Illa quid? excedet leuibus velocior Euris,
Nec sinet ingratas rumpere fata moras.
Nempe nec exilio possit magis ulla beato,
Nec postliminio nobiliore frui.
I bona, quo sortis tua te vocat aura secundae,
Inuidiae, tantum non sine dente meae.

B. ad Zomam. 5. Octob.

IN BARLAEI EPIGRAMMA DE TESSALA EQUITANTE. AD IPSAM [1]).

En quid agis? dici vates sibi poscit in aurem,
An possis equitem, Tessala, ferre virum.
Si, non fassa, negas, vano conamine primum
Non vanâ spolias fertilitate thorum.
Si non, fassa, negas, caue ne videare malignis,
O bona, fallaci non sat auara proco.
Tutius ergo taces. At si te qüaestio torquet,
Accipe, qua paucis expediare dabo.
Nec fassae murmur, nec in aurem verba negantis
Exigo: in amplexus irrue muta meos;
Experiere Equitem, qui num quoque, Tessala, vir sit
Mox poteris mutae dicere muta tibi.

In paroxijsmo febris tertianae. Hag. 19. Octo [2]).

IN DIEM NATALEM FILIJ SECUNDOGENITI PRINCIPIS MEI. CIƆIƆCXXXIX [3]).

Nasceris Andreae fatali luce, Batavûm
Mille Puer votis, mille petite Patris.
Accipimus Pater et Bataui praesagia; totum
Scilicet *ἀνδρείαν* te fore fata notant.

5. Decemb.

---

vs. 26 *eris* M. D.: *erit* — vs. 30 *tantum* eerst: *fateor* als in M. D.

[1]) Barlaeus had een versje geschreven: *In Tesselam equitantem* (*Poem.*, II, 433).

[2]) Den 12den Oct. was H. ziek geworden (*Dagb.*, 34).

[3]) M. D., 145, waar in plaats van: *mei*, in den titel: *Arausii*, staat.
Den 30sten Nov. werd den Prins een zoon geboren, die echter den 29sten Dec. overleed (Aitzema, IVb, 251, 252).

INSCRIPTIO VILLAE [1]).

Quid faciat laetas segetes nec scire laboro,
Nec vacat; hic satis est si scio quid faciant.

10. Dec.

(OPRECHT BEDROGH) [2]).

Ieroen de Loghenaer
Seght hij lieght, en 't is waer.
Sie hoe Ieroen bedrieght,
Hij seght waer en hij lieght.

20. Dec.

AD PRINCIPEM AURIACAM παραμύθιον [3]).

Hactenus infandum decuit doluisse dolorem,
Hactenus Infanti congemuisse tuo:
Tormina torminibus, fletum vagitibus illis
Non bene maternus non sociasset amor.
Donec Mater eras, et erat spes altera quem fles,
Audisti lachrijmis officiosa pijs.
Nunc ubi sublatum Patriae Patrique Tibique
Donauit Patriâ nobiliore Pater,
Quaeque sub incerti nebula latuere futuri
Publica sunt partus ultima fata tui,
Contentam fleuisse jubet nec flere Creator.
Disce Deo siccis orba subesse genis.
Impia res lachrijmae est, quibus indignata reposcas
Nec genitum Patri, nec Tibi, nec Patriae.

Cal. (1) Ian.

IN EJUSDEM MORTE MATRIS AURIACAE LUCTUS, AERE TEMPESTUOSO [4]).

Nempe meis ultro conspirat luctibus aether,
Immenso lachrijmis confluit imbre meis:

---

[1]) M. D., 145, met den titel: *Inscriptio Vitaulii, Villae.*

In Dec. had H. onder Voorburg een stuk land gekocht, met het doel er „een Huysken van Vertreck, in tyde van sieckte ende anderssins" te „timmeren ende beplanten". In 1640 en 1642 kocht hij er andere landerijen bij (zie A. D. Schinkel, *Bijdrage tot de kennis van het karakter van Constantyn Huygens*, 1842, blz. 76—82). Hij liet daar een buitenverblijf zetten, waaraan hij den naam Hofwyck (Vitaulium) gaf.

[2]) K. b., II, 154. In het HS. heeft het versje geen titel.

In marg.: Cic. Acad. quaest. 2.

vs. 3 *Sie* K. a.: *Siet*

[3]) M. D., 148. Zoo luidde de titel oorspronkelijk; later als in M. D.: *Ad eandem, Παραμύθιον.* Zie op 5 Dec. 1639.

Bij vs. 11 in marg.: Dum infans viueret, jejunans flebam; quia dicebam, quis scit? gratiam est facturus mihi Jehoua, ut vivat infans. At nunc mortuus est; quorsum ego jejunarem? possemne reuocare eum denuo? 2. Sam. 13.

[4]) M. D., 148.

Aetherios fletus Thetijs replet omnibus undis,
Tota latent toto littora moesta Mari:
Accedunt Boreae suspiria suspiranti;
Quassa procelloso turbine Terra gemit:
Omnis inauditis reboat mugitibus arbor,
Procumbunt laceris tristia ligna comis.
Claude cauos exhausta sinus Natura; doloris,
Tota dolor si sis, umbra, nec umbra mei es.

9. Ian.

IN PRINCIPIS INFANTEM MORTUUM GYPSO EFFORMATUM [1]).

Ut grauis Auriaco fati inclementia Flori
Praecipiti vitam sustulit exitio,
Qualis inexperto pullum per inane volatu
Elapsum morsu praepete falco rapit.
Intuita has animae exuuias super aethera vectae,
Contactu, formâ, pondere marmoreas,
Diriguit saxo similis perculsa Genitrix,
Vix modo lamentis pervia, vix lachrijmis.
Hei mihi, quam crudo par es noua forma dolori,
De saxo Natum saxea Mater habet.
Saxea mater, habes quo te solaminė vincas,
Parce pie madidis orba, nec orba, genis:
Auriaci Infantis Patriâ potiore recepti
Dimidium docto marmore Terra tenet:
Tantus honorari, parto de morte triumpho,
Non potuit statuâ nobiliore Puer.

23. Ian.

AD FILIOLOS EMBLEMA BRUMALE [2]).

Audaces pueri, soleis animisque Batauis
Stare super stantes quos vetat ardor aquas;
Discite quam ludi non est puerilis imago
Ludicra, quam jocus in seria vester eat.
Lubrica mortalis vitae via marmoris huius,
Frigore concreti marmoris, instar habet.
Quisquis in hac glacie stadij meruisse coronam
Destinat, armato conuenit esse pede.
Ferratum virtute pedem si negligit, aegro
Debilis incessu labitur aut titubat.
Nec satis armari est; quibus uti prouidus armis
Nesciat, infaustum tiro subibit onus.

---

1) M. D., 147.
vs. 7 *perculsa Genitrix* M. D.: *tremebundo Mater*
2) M. D., 149, met den titel: *Ad eosdem.* Daar gaat het volgende vers vooraf.

Si laevâ dextrâue grauis, si forte supinus,
Vel medio procul a pondere pronus abit,
Ut bene festinet, turpi conamine, casu
Multiplici, pravâ displicet arte bonis.
Sin medio rectus vitiorum, tramite certo
Virtutis durum sub pede calcat iter:
Nulla, nec adversi, vis in vestigia venti est,
Aut fugat, aut factas rumpit ubique moras:
Conanti facile est quidquid molitur, ab omni
Turbine securâ prosperitate natat.
Algeat an sudet, nihili est; constanter utramque
Ingenuâ sortem dexteritate leuat.
Donec in optatae felicem limine metae
Mulcet honorato parta labore quies.
Audaces pueri, tales sub imagine tali,
Patre nec invito, semper amate jocos.

28. Ian.

PRAEFATIO [1]).

Scazonte claudo conuenire σκάζοντας
Per laeue Brumae marmor, o domus nostrae
Decus atque ocelli, tanquam idoneo versu
Iustum ac decorum censui: sed incoepto
Mox expulistis, derepente tyrones
Facti magistri: nec quadrare morosum
Epos fateri tanta me rei durae
Solertia adegit parta tam breui nisu.
Hinc, ecce, durum carmen, hinc stylum vertens
Sermone blando, lubrico, leui et laeui
Laeues leuesque dissero ad natatores.
Fauete linguis; musa, fas, ratio suadent
Aptarier pedem pedi, meum vestro.

28. Ian.

DE CONVIVIO CONCIONATORUM [2]).

Coeli praecones hilarâ risisse popinâ
Traditur: exempli copia facta boni est.
Quidni facta simul monitorum et verba sequamur?
Quod Patribus licitum, fratribus esse puto.

28. Ian.

---

[1]) M. D., 149. De titel luidt daar: *Ad filiolos paucis diebus solearum ferratarum incredibilem peritiam adeptos. Emblema Brumale. Praefatio.*

vs. 7 *Epos* eerst: *Carmen* als in M. D. — vs. 8 *Solertia* M. D.: *Cognitio*

[2]) M. D., 147, met den titel: *In comessatiunculam Presbyterorum.*

vs. 1 M. D.: *Presbyteros hilarâ madidos* — vs. 2 *facta* M. D.: , *Roma*, — vs. 3 *Quidni* M. D.: *Quid si* — *sequamur* M. D.: *sequaris* — vs. 4 *puto.* M. D.: *negent?*

(AD EOSDEM) [1]).

Carminis incocti tepidum excusate calorem:
Anni temperiem frigida vena refert.
29. Ian.

PRO GLACIE [2]).

Naturam reuerenter habe: quicumque cadentis
Murmura, candentis marmora fontis ama.
30. Ian.

Qu'on ne me parle plus d'une seconde espouse,
Qu'on ne m'aijt resolu le doubte d'un grand Cas:
Ie n'en sçaurois aijmer qui ne fust fort jalouse,
Et qui le fust bien fort je ne l'aijmeroij pas.
ult. (31) Ian.

AD AMICOS AMSTELODAMENSES MOX ADEUNDOS [3]).

Barlaee, Vossi, Vondeli, omniumque Hoofdi
Caput et chorage; et omnium Vicoforti
Hospes diserte; si vacatis indocto
Quantum sodali non semel vacauistis;
Si fert juuentae votus inquies tritae
Fervor cathedrae, Rhetorisque Barlaei
Auditor unum commodat diem raro
Frequens amico: Vossij labor, curae,
Sudor stupendi, publicoque decreta
Dicendi origo grandiusque molimen
Sacrata lucubratio rei sacrae,
Interpolari si ferunt leui, laeto,
Breui Lyaeo: Vondelj super saeclum
Augusta Magnum tela Caesarem saeclo
Datura pausam si capit nec optandam,
Nec poenitendam; si quod Hoofdium fas est
Momentum amicis imputare, quod Belgis
Decedat, exigentibus diu Belgis
Calamitatum Patriae, sed assertae,
Tabulas perennes, aeneas, mares, omni
Superfuturas saeculo, omnibus chartis:
Si Wicqueforto nen vacare magnatum

---

1) M. D., 150. In het HS. heeft het versje geen titel. Het versje behoort bij *Ad filiolos* caet.

2) M. D., 150.

3) M. D., 49. In 2 HSS.; één daarvan is op de Leidsche Bibl.; het heeft den titel: *Quinqueviris Bacchanalibus*, en den datum.

Den 5den Febr. (vgl. *Oud-Holland*, 1887, blz. 100) zond Barlaeus aan H. een vers (*Poem.*, II, 436), waarin hij meedeelde, dat Tesselschade te Amsterdam was. H. antwoordde met dit gedicht en beloofde ook te zullen komen. Van Baerle antwoordde weer met: *Ad . . . . Constantini Hugenii Amstelodamum adventantis erectos scazontes responsio* (zie *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, 74).

Victricibus curis vacat, frequentesque
Ab Orbe, qua eruditus est, manum cerae
Implere cessant, otioque, nec scriptor,
Patet insolenti: Inaestimabilis quincunx
Selectiorum Belgicae virûm, magnae
Amstelredami nobilissimi Ciues,
Si ferre non grauamini quod inuiti
Nondum tulistis, ecce qui bonas laete
Perdamus horas, otiosus Haganae
Desertor aulae, et serio procul vultu
Vos abdicato. Si fauetis, et rugâ
Non summouetis obuios peregrinos
Inhospitali, Tesselaeque congressum
Riualibus non inuidere riualis
Barlaeus audet: Ecce vos rotis, velis,
Curru, carinis, aut equestribus vecti
Sellis adimus. Effer omnium sodes
Barlaee verbis, quae sit omnium concors
Sententia: si σκάζοντα quid poetastrum
Dignare Princeps Rhetorum et poëtarum.
Ridete, valete, et nos amate

Constanter.

Hagae C: IIX. Feb.

AD BARLAEUM [1]).

Vicimus: audaci cessit Schola debilis Aulae;
Frigida Barlaeo Tessela dante mea est.
Sufficit infelix nutu prostratus amator:
Inuidiae finem laurea parta facit.
Parcere subjecto pulchre placet; alter ab illo,
Gratia riuali facta, triumphus erit.
Accipe, debellate proco Proce, gaudeo victor
Cedere, me victo Tessela dante tua est.

11. Feb.

(AD BARLAEUM) [2]).

Quam bene, quam belle, quam nostro jure, quod ipsa
Nescit, Amatorum Tessela facta pila est!

---

1) M. D., 150. In 2 HSS.; 1 daarvan is op de Leidsche Bibl.; het is geschreven op hetzelfde blad als Van Baerle's vers: *Ridentem dicere verum*, *Quis vetat* (*Poem.*, II, 436) van den 5den Febr., en heeft den datum 10. Feb.

Barlaeus had in zijn gedicht geschreven: Invidet Aula scholae, schola nubilis invidet Aulae.

vs. 5 *Parcere* M. D.: *Pascere*

2) Gedrukt in *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, bl. 23, Noot. Het HS. is op de Leidsche Bibl.; het versje staat op hetzelfde blad als *Ad Barlaeum* (van 11 Feb.) en heeft geen titel.

Ook dit versje slaat op het gedicht van Barlaeus van 5 Feb., waarin deze van Tesselschade getuigt: Constantine, tua est.

Distrahitur verbis merces Hollanda Latinis.
Quam sua riuales somnia docta beant!
Nugamur, Barlaee pater: quis credere possit,
Quae dare non vellet Tessela, velle dari?

14. Feb.

IAE NOCH NEEN. IN EENEN RING VAN 7. IOFFROUWEN DIE MIJ VERBODEN TE VERTRECKEN [1]).

T geschakelde geweld van t'samen seven Steenen,
Zeil-steenen geens-gelyck,
Bestond mij onverhoeds te klemmen en verbeenen,
En spande soo gelijck,
Soo eenigh aller zyds, dat, waer ick 'tvoorhoofd keerde,
T eenpaerighe gerock
Myn hert in twijffel hiel wie 'tmin of meer verheerde,
Wie 't slapp of stracker trock.
Soo hangt de staele kist daer in der loose leden
Afgodelick geraemt
Sijn' wondre galgh beslaept, en all de oude reden
Van swaer en licht beschaemt.
Wat meende dit verraed? men wilde mij doen willen,
En wild' ick, soo verkracht?
Oh neen, myn will, in 't eerst Weer-will van seven Willen,
Hadd nu geen' willens macht.
Zeilsteenen van ontsagh, vier en drij paer schoon' ooghen,
Almachtigher gesternt
Dan all dat ooghen in het Hemel-holl beooghen
In eene strael getwernt,
Ick ben uw will-loos stael, en kan noch steegh noch mild zijn,
Beveelt ghy dat het zij
'T geen ick niet willen wilde, en moet er yet gewilt zijn
Wilt wat ghij wilt, voor mij.

Amstelodami 20. Feb. nocte Teiâ.

---

1) K. b., II, 154.

Boven het HS. in marg.: Mahomet moet doch hangen.

Den 15den Febr. vertrok H. met Jacob Van Campen uit den Haag en kwam den volgenden dag te Amsterdam, om er tot den 22sten Febr. te blijven (*Dagb.*, 34). Die dagen bracht hij in den vroolijken kring van Hooft door. Hij wilde terugreizen, maar de dames lieten hem niet gaan. Barlaeus juichte daarover in 3 verzen, alle den 21sten Feb. geschreven: *Op de cirkel der vrouwen, doen zij de Heer Constantyn Huygens, Heere van Zuilichem, besloten en verbaden*; *In captivam Aulam sive victum matrum precibus Const. Hugenium Zulech. Dom.;* en *In picturam coronae matronalis Constantini Hugenii constantiam expugnantis, pingente illam Clar. pictore et architecto Campio* (zie *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, 24, 77, 78).

In K. a. staat in den titel in plaats van *vertrecken*: *verreysen* — vs. 21 *uw* K. a.: *nu* — vs. 23 *wilde* K. a.: *wil*

(PRO MEDICIS, JOCUS) [1]).

Quaeritur an Medicis nullo Respublica damno
Orba sit: orbari non bene posse probo:
Nempe peremptores hominum si tollimus, unus
Qui vivos capiat, non satis Orbis erit.

25. Feb.

(IN ANNAM GARRULAM EDENTULAM) [2]).

Miramur juueni dentes collabier Annae,
Quos tam perpetuo verbere lingua perit?

27. Feb.

(DE CREDITORE SECURO) [3]).

Mollis, ais, pluma est quâ somnum debitor hauris,
Mollior est quâ cui debeo, Paule, cubat.

27. Feb.

(PAUPER IN COENUM LAPSUS) [4]).

Tollere de coeno lapsum properantibus Aulum
Mittite ait, non tam molle cubile domi est.

27. Feb.

(IN EBRIOSUM FEBRICITANTEM) [5]).

Cur leuis Aemylio grauis est medicina? veretur
Quae posset febrem tollere, posse sitim.

27. Feb.

Ut sint conjugij concordia sacra, maritus
Expedit ut surdus, coeca marita siet.

28. Feb.

Irus ut effractas sensit de nocte fenestras,
Risit, et ad furem talia verba dedit:
Tune quid hinc noctu rapias, ubi nemo, nec ipse
Claro quid memini me reperisse die?

29. Feb.

VAN DRONCKEN IAN [6]).

Als Ian voll druijven is, voll honich-natt, voll biers,
Voll allerhande vochts, dan is hij eerst voll viers:

---

1) M. D., 151; het versje heeft in het HS. geen titel.
Boven dit en de volgende 6 versjes staat als opschrift: *Acumina Hispanorum. Parte* 1. 1., en in marg.: *Ex Flor. Espagn.*
2) M. D., 151; het versje heeft in het HS. geen titel.
3) M. D., 152; het versje heeft in het HS. geen titel.
4) M. D., 152; het versje heeft in het HS. geen titel.
5) M. D., 151; het versje heeft in het HS. geen titel.
6) K. b., II, 155.

Als Ian sijn' beenen staen en waggelen als palen
Die rott zijn, kan hij eerst de kloeckste achterhalen:
Als Ian syn' handen staen en beven als een blad,
Dan kan hij yeder een begrijpen, waer hij vatt':
Als Ian syn' Tong begeeft, dan kan hij, onder 'tlispen,
Als een voll-komen man, een yder een be-rispen.
Dat's wonder; maer dit niet: Als Ian niet staen en kan,
Dan komender ontheupt' en kreup'le kind'ren van.

11. Mart.

DE MIRABILI TE AD MIRABILEM BARLAEUM [1]).

A Gange nostro non diu petitum Te,
Te sobrium, Te providum, disertum Te,
Suaue Te, subtile Te, eruditum Te,
Te gloriosum, nobilissimum Te, Te,
Cum te, *τι θεῖον*, esca coelicolûm Te,
Et Nectar, et jentaculum, et caput coenae,
Fertur potenti, quidque per leues frustra
Paeti vapores, quidque per graues frustra
Bacchi liquores quaeritur, sacros oestro
Afflare vates, arduumque potis Te
Nil repperiri, prona cuncta diti Te
Proferre venâ, bis valere potum Te
Quod sobrius valebat; ut stupeat cum Te
Sese esse factum quisque quod sine Te non est
Genio nec arte. Si fidem meretur Te
Praeco penes te, si quod esse produnt Te
Te teste Te sit; Teste te, et bonis Te ac te
Amantibus, me teste, me peramanti Te
Ac te, diserte de Te dixit ac de te,
Barlaee, qui te dixit esse totum Te.

In castris aenden Reurderbergh. 5. Aug.

AIR EN MA PATHODIE IMPRIMÉE [2]).

Graues tesmoings de mes delices,
Chesnes touffuz, beaux precipices,
Qui m'auez tant flatté
Ialoux et glorieux de ma felicité.

---

vs. 8 *een voll-komen man* K. b.: *onberispelick*

[1]) M. D., 151, met den titel: *De mirabili herba Te*, caet.
Den 9den Aug. schreef H. een brief aan Barlaeus over hetzelfde onderwerp (*Epist. Lat.*)
Bij den titel in marg.: Herba Jndica.
vs. 5 *coelicolûm* M. D.: *coelitûm Te*, — vs. 6 M. D.: *Jentaculum*, *promulsis* — vs. 18 *peramanti* M. D.: *diligenti*

[2]) N⁰ XXXIV der *Pathodia*.
vs. 3 Path.: *Que j'ay veu tant d'estez*,

Adieu deserts; puis qu' Amaranthe
L'ingrate amante
Ne gouste plus voz ombres, ni ma voix,
Vous n'estes plus mes boiz.

N'attendez plus que je me rende
Ou d'autre que l'Amour m'entende,
La seule Eccho me nuict,
Et l'ombre qu'il me fault c'est l'eternelle nuict.
Adieu deserts etc.

19. Aug. Rhynb(erk).

AIR EN MA PATHODIE [1]).

Vous me l'auiez bien dit, visions inquietes,
Confuses veritez,
Que deux astres benings deuenoijent deux Cometes
Et presageoijent la fin de mes prosperitez.
O esperances vaines!
Si nature n'a plus de loij,
Ne reuenez vous pas, fleuues, à voz fontaines?
Amelite a manqué de foij.

Elle se mescognoist la farouche, la fiere,
La perfide Beauté.
Destournez vous mes ijeulx, n'adorons plus la pierre,
Insensible à mes criz, comme à ma loijauté.
O esperances etc.

Graue. 4. Sept. Die natali.

CHANSON POUR . . . . . [2]).

Quand Dorinde la perfide
S'aduisa de m'abandonner,
La folle se flattoit du tiltre d'homicide,
Et creut mon desespoir prest à le luij donner.
Mais mauuaise,
Mais niaise,
Ton grand dessein est avorté,
Tu n'entends pas combien tu m'a mis à mon aijse
Dès l'heure que tu fis place à ma liberté.

Tout le soucij qui me reste,
C'est d'auoir peine à retrouuer
D'assez joliz accens par où je manifeste

---

vs. 10 *d'autre* Path.: *autre*

1) N⁰ XXXV der *Pathodia*.

2) De titel is niet verder ingevuld.

Le bien que malgré moij tu m'as faict recouurer.
Car mauuaise etc.

Si je chante mon ramage
C'est pour estre hors de l'embaras;
Ie chante, pour en veoir pleurer dedans ta cage
Qui chanteront ainsi quand tu les sortiras.
Car mauuaise etc.

Graue 6. 7b. (Sept.)

AIR EN MA PATHODIE [1]).

Que ferons nous mon pauure Coeur,
A qui s'en fault il prendre?
Cloris est sourde à la fureur
Des criz que sans crier elle souloit entendre.
Ne parlons plus qu'au silence des Bois.
Au moins, forest, quoij que tu sois,
Comme Cloris, sourde, muette, et belle,
Tu ne fuis pas comme elle.

Tu ne fuis pas comme elle fuit,
Et si le Ciel t'envoije
Les eaux d'une orageuse nuict
Ton teint fera l'effect d'un bel oeil qui larmoije.
Puis me voijant gemir en mes aboiz,
Au moins, forest, quoy que tu sois,
Comme Cloris, sourde, muette, et belle,
Tu pleureras plus qu'elle.

Tu pleureras chere forest,
Mais, quoij que je m'en vante,
Ce n'est qu'un remede indiscret
Ce n'est qu'un faux secours d'une ombre qui m'enchante.
Ie me console en vain au silence des boiz,
Car, ô, forest, quoij que tu sois,
Plus que Cloris, sourde, muette, et belle,
Tu ne l'es pas comme elle.

Graue 12. Sept.

CHANSON POUR . . . . . [2]).

Ie n'en suis pas, volage,
Ie n'en suis pas,
De ces Amants en rage
De tes appaz.

---

[1]) N⁰ XXXIII van de *Pathodia*; daar is echter alleen het eerste couplet opgenomen.
[2]) De titel is niet verder ingevuld.

Si tu pretends qu'on idolatre
Tes deux flambeaux,
Ie n'en suis pas folastre,
S'ils ne sont doux comme ils sont beaux.

Ie n'entends point, rebelle,
Ie n'entends point
Le jeu de la prunelle
S'il ne me poinct.
Ie n'entends pas qu'un oeil me poigne
Qui joue à tout:
Des l'heure qu'il s'esloigne,
I'en pers le feu, comme le goust.

Ie n'aijme pas, friponne,
Ie n'aijme pas,
Un corps qui s'abandonne
A tous esbats.
Si tu pretends que je t'embrasse
D'un feu loijal,
I'entends que je le fasse,
Non sans jaloux, mais sans riual.

Graue 15. Sept.

IN I. SMITHIJ DISSERTATIONEM PRO NEOMAGO OPPIDO BATAVORUM [1]).

Hunc quoque, si fas est, si quam non vana meretur
Deucalioneae stirpis origo fidem,
Hunc quoque, tot gemmas inter nummosque loquaces,
Eruta felici sidere gleba virum
Naturâ ludente dedit, κειμήλιον Orbis
Antiqui, lucem deliciumque noui.
Unica Romanos inter sub judice lis est
Et Batauos, utris debeat ille genus:
Romane nascentis pueri cunabula primum,
An Batauo Solem viderit iste solo.
Res Batavas, res annorum sub nube sepultas
Tantam de tantâ prodere nocte diem,
Gentilem Batavum aduersos habuisse Quirites

---

[1]) M. D., 48, met den titel: *In Iohannis Smithii, summi Antiquarii, Dissertationem pro Neomago Oppido Batavorum.* In 2 HSS.; één daarvan is in het bezit van Mevr. M. M. Kneppelhout van Braam.

Het vers is voor het eerst gedrukt in *Iohannis Smith Oppidvm Batavorvm, Seu Noviomagvm. Liber singularis . . . . . Amstelodami, Ex Typographeio Iohannis Blaev.* MDCXLV, met den titel: *In Antiquarii nobilissimi Doctissimique I. Smithii Dissertationem* caet.

Zie over Smith, dl. II, 293.

Arguit, et nostro sub meruisse Duce,
Romanas acies in controuersa Batavum
Oppida, nec dubijs tradere castra locis,
Tradere Caesareo, qualique Hortensius olim,
Quali non poterat Tullius eloquio,
Romanas acies inter vixisse Quiritem
Dictat, et in nostrum signa tulisse Ducem.
Dum pugnant auidae, dum cunas Roma, parentes
Imputat ambiguâ terra Bataua fide,
Tu, quod agis, Smithi, pulchri certaminis ansam,
Multiplicem mox, et mox, iterumque dato.
Nec vero sine Patre satum sine Matre videri
Stemmatis ingenui dedecus esse puta.
Rudera cognatos numeras illustria, multo
Consule, non raro Caesare fratre venis.
Respue, quo clares, tituli gentilis honorem;
Nobilior Terrae filius esse potes.

21. Sept.

AD ... MIJEROPIUM UT CARCEREM GULIELMI BAVARI COM. HOLL. MENTE CAPTI INSPECTURUM COMITETUR [1]).

Hic est, Myropi, furor, haec insania vatum,
Res non difficiles reddere non faciles.
Quod sane poteram verbis petijsse solutis,
Carminis insani lege ligatus ago.
Insani Comitis visuro claustra serasque
Insano comiti, si vacat, esto comes.

Decemb.

AD QUATUOR FILIOS, INGREDIENTE ANNO CIƆIƆCXLI [2]).

Ilicet, exacti finem contingimus anni.
Qui dabit instantem proximus ortus erit.
Mos monet et ratio sacris votiva Calendis
Progeniem saluo dicere verba Patri.
Scandere amat pietas, et amor reuerentia dici.

---

vs. 25 *vero* 1 HS. en Smith: *saltem*

1) M. D., 152, waar in den titel staat: *Ad Iacobum Myeropium* caet.

Zie over Jacob van Mierop blz. 22.

Toen graaf Willem V in 1357 krankzinnig was geworden, werd hij eerst opgesloten in eene kamer van het Hof onder den grond (zie Fonseca, *La Haye par un habitant*, 1857, I, 121). Later werd hij naar Quesnoi in Henegouwen gebracht, waar hij in 1389 gestorven is.

2) M. D., 50.

Zie over Constantyn en Christiaan blz. 112, 113, en over Lodewyk, den derden zoon, dl. II, blz. 228. De vierde, Philippus, was den 12den October 1633 in den Haag geboren, werd in 1651 student te Leiden, reisde o. a. naar het Noorden en stierf den 12den Mei 1657 te Marienburg.

Ut vix officij cura sit illa mei.
Quid tamen? inuerso placitum est nunc ordine niti:
Annus ab hac ipsa sit nouitate novus.
Descendat pietas, reuerentia cedat amori:
Fas est officij causa sit illa mei:
Vos ego, pars animi, vos, voti summa Paterni,
Vos o delicium, pulchra quadriga, meum,
Vos ego quot vixi non infeliciter annos
Bis duplici voveo prosperitate frui.
Cuius enim pueri jam nunc vestigia pone
Linquitis, hac etiam vincere sorte decet.
Creditis? hoc voueo, faciant vos Astra benignis
Nutibus in sano corpore mente bonâ
Tam mihi dissimiles, ut quos mirabitur omnis
Posteritas, omnis nesciat esse meos.

Uno spiritu. nocte inter 23. et 24. Dec.

SIGILLUM. CORONA NIHIL TEGENS IN SCUTO CUJUSDAM GENTILITIO [1]).

Hoc vita, spes et ambitus mortalium,
Hoc splendor Orbis est, coronatum Nihil.

29. Dec.

BIBLIA M. DORPIAE DONO MISSA CAL. IAN. 1641 [2]).

A BON JOUR BON AFFAIRE
LE PREMIER JOUR DE L'AN M. XLI. DC.
C. H. À. M. V. D.
FIT CE PLUS BEAU PRESENT DV CIEL
ET DE LA TERRE.

IN OBITUM OTHONIS BAR. DE GENT TOPARCHAE DIDENIJ VEZALIAE VICTORIS AC PRAEFECTI [3]).

Didenij Herois temere, Vezalia, ploras
Fessa triumphato condier ossa solo.
Ante duos et bis quinos ita voverat annos,
Hoc si non posset stare, jacere loco.

3. Ian.

---

[1]) M. D., 152, met den titel: *Corona nihil ambiens* caet.
Het HS. wordt door een teekeningetje versierd.

[2]) Maria Charlotte van Dorp was eene dochter van Frederik van Dorp en zijne tweede vrouw Adriana van Trello, en eene halfzuster van Dorothea. Den 23sten Maart 1659 is zij ongehuwd overleden (vgl. *Dagb.*, 62).

[3]) M. D., 156.
Zie over Otto van Gent dl. II, 146. Den 28sten Dec. 1640 berichtte Elisabeth van Wachtendonck, weduwe van den Baron van Gent, den dood van haren man aan H. (Er zijn eenige brieven van haar aan H. op de Leidsche Bibl.).
vs. 3 *ita* M. D.: *sic*

IN EUNDEM [1]).

Res hodie Patrum et nostro nova contigit aevo,
Ciuibus ingrata ac hostibus ac socijs.
Didenium intra se condi Vezalia, Galli,
Brittones, Bataui flent, et inultus Iber.
3. Ian.

IN EFFIGIEM MEAM QUINQUE LIBERORUM VULTIBUS CINCTAM [2]).

Quo genus et formam *Constanter*, opesque et amoris
Imtempestiui spernat ubique faces,
Hugenium diuâ privatum Conjuge Patrem
Hoc armaverunt Fata satellitio.
3. Ian.

IN NUPTIAS POLLUCIS ET LYDIAE [3]).

Nobilis et formosa meo sua Lydia ducta
Polluci Logice est; ob Genus et Speciem.
4. Ian.

EPITHALAMIUM ENNONIS FERENS ET IOANNAE HENDERSONIAE [4]).

Quam velit una caro communi nomine dici
Facta probat primâ nocte Ioanna ferens.
Mox, ubi conjugij fasces invaserit, esto
Tu quoque, si pacem diligis, Enno, ferens.
6. Ian.

CONTRA SECUNDAS NUPTIAS [5]).

Uxorem sepeli; procul absis altera: par est
Cui par nulla fuit nulla secunda siet.
6. Ian.

---

[1]) M. D., 156.

[2]) M. D., 156. In 1640 werd H. met zijne 5 kinderen geschilderd. De schilderij, 6 borstbeelden in medaillons, vroeger aan Van Dyck, thans aan Hanneman toegeschreven, bevindt zich in het Mauritshuis. Eene fraaie reproductie er van versiert de *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, dl. I.

vs. 3 *diuâ* M. D.: *diâ*

[3]) M. D., 155.

[4]) Den 6den Jan. werd in den Haag in huwelijk ingeteekend „Joncheer Enno van Ferens mette WelEdele Jouffrouwe Jeanne Henderson". (Mededeeling van den Heer A. J. Servaas van Royen). De kolonel Ferens vervulde in 1633 eene zending naar Oxenstiern, werd in 1644 bevelhebber van Sas van Gent en onderscheidde zich in den veldtocht van 1645. (*Mém. de Fréd. Henri*, 164, 344, 361). Zijne bruid was misschien eene dochter van kolonel Henderson, een Schot, die in 1622 bij Bergen was gesneuveld (t. a. p., blz. 11).

[5]) M. D., 147, met den titel: *Aliud*.

IN DIVINISSIMAS EFFIGIES ANUS ET PUELLAE AB INCERTA MANU [1]).

Si, quis homo post hos homines se condat Apelles,
Quaeris, homo. hoc primum dispice, num sit homo.

6. Ian.

IN NUPTIAS PRINCIPUM GULIELMI AURIACI ET MARIAE BRITANNICAE [2]).

Quanti noster amor, quanti sit amica Britannis
Belgica Regali sanguine vincta, vide:
Inserimus duplici super aurea Lilia natae
Floribus argenteis aurea mala Rosae.
Consule nunc oculos; num sit color aemulus isti;
Post oculos, nares consule, num sit odor.

7. Ian.

DE TITO ET MAEVIA [3]).

Si quantum postica places antica placeres,
Iam mihi basiolo, Maeuia, tacta fores:
Sic Titus a tergo praeeuntem punxit: at, inquit
Maevia, jam, Tite, da basium ubi placeo.

8. Ian.

IN D. HEINSIJ SUPPRESSAM URINAM [4]).

Heinsiadae morbo gaudet Salmasius; ut quem
Omnia ferre, nihil reddere posse velit.

11. Ian.

IN VESICAM EIDEM LAXATAM [5]).

Heinsiadae morbum flebit Salmasius, ut quem
Omnia comperiet reddere, ferre nihil.

FORCEPS * [6]).

Me coquus et fabri possint contemnere, si, quam
Ferrea sunt hominum corda, sit una manus.

11. Ian.

---

[1]) M. D., 155. In 2 HSS., het ééne met den titel: *In mirabilem picturam duarum mulierum, creditam N. à Calcar.*

Jan van Calcker — N. in den titel is zeker eene afkorting voor: Nobilissimi — werd in 1499 in het land van Cleef geboren en stierf in 1546 te Napels. In het plaatsje Calcker is een beroemd stuk van hem, het sterfbed van Maria.

vs. 2 *Quaeris*, M. D.: *Quaerit*

[2]) M. D., 156. In 2 HSS.

Den 12den Mei 1641 huwde de 15jarige Willem II de 6jarige Mary Stuart, dochter van Karel I. Den 1sten Jan. waren Wolferd van Brederode, François van Aerssen en de Heer van Heenvliet naar Engeland gereisd, om het huwelijksaanzoek over te brengen.

[3]) M. D., 156.

[4]) In 2 HSS.

[5]) In 2 HSS. De datum is afgescheurd, maar het versje staat op hetzelfde blad als het vorige.

[6]) De thans volgende, van het teeken * voorziene, versjes behooren tot de serie *Varia supellex* (M. D., 267—277). Zij komen alle ook in een klad voor, waar zij gedateerd zijn.

SCOPAE FOCARIAE *.

Ut caleas, carbonis eges et cespitis usu:
Ut nitide caleas, me magis, hospes, eges.

12. Ian.

SELLA QUADRUPES *.

Sessorum fulcire nates mea maxima; quid ni?
Maxima nobilium est gloria quadrupedum.

12. Ian.

IN PRINCIPUM AURIACI ET AURIACAE EFFIGIES DOMI MEAE [1]).

Si domui non vana Laris tutela; quid isti
Cum Iunone Larem semper habere Iovem?

12. Ian.

SOLEA FERRATA *.

Ferree Neptuni domitor, si saxeus obstat,
Obstantem ferro, Belga, natante doma.

13. Ian.

EADEM ET CESPES UTILIS * [2]).

Vincite, victores Bataui, brumam quoque: vincant
Frigora queis tellus ardet, arantur aquae?

15. Ian.

EPHIPPIUM * [3]).

Si, quadrupes generose, potes me ferre, ferendum
Sessorem dominum jam quoque, victe, puta.

15. Ian.

LIGNUM *.

Siue focus, siue umbra placet; me stante, vel usto,
Bruma tepens, aestas frigida, neutra nocet.

15. Ian.

(FORCEPS) [4]).

Nulla meis bipedum par est audacia coeptis,
Siue pedes hos vis dicere, siue manus.

16. Ian.

MENSA *.

Lignea lusori, lectori lanea laudor,
Linea eis qui, non esse, nec esse putant.

16. Ian.

---

[1]) M. D., 155.
[2]) In M. D. is de titel: *Eadem.*
[3]) In 1 HS.
[4]) In 3 HSS. In het HS. is de titel: *Eadem.*
vs. 2 *pedes* 1 HS.: *manus* — *manus* hetz. HS.: *pedes*

LUPATUM *.

Ore reguntur equi: turpe est? hoc turpius, ipsos
Rectores bipedes hac quoque parte regi.
16. Ian.

LUMINA FERREA CAMINO PRAEFIXA * [1]).

Scutati flammas inter pugnate: puderet
Sumere, quae lateres non pudet, arma viros.
16. Ian.

MENSA * [2]).

Me schola declinat: sed enim quâ fronte, gulosi,
Quae vultis pueros posse, nequitis avi?
16. Ian.

MANICA DE VULPINA PELLE *.

Haec saecli facies, emblemata temporis haec sunt;
Vulpinâ rapidas pelle latere manus.
16. Ian.

FULCRA FOCARIA [3]).

Ut quid apricaris sublatâ veste, patenti
Crure? duos testes, nuda puella, caue.
16. Ian.

CANDELA CANDELABRO INSERTA * [4]).

Vis animae tardis sociatur vivida membris,
Qualis nostra graui in corpore flamma micat.
16. Ian.

TINTINNABULUM *.

Lingua mihi, lingua est dominae tam tinnula, ut ambas
Saepe, puer, mutas, saepe, marite, velis.
16. Ian.

CHIROTHECA *.

Altera, si solem studeant arcere tenelli,
Altera, si Borean, haec epidermis erit.
16. Ian.

AULAEA * [5]).

Sordida splendidulis velatur aranea lanis:
Hic tuus, hic Aulae est, Quintiliane, color.
17. Ian.

---

[1]) In 1 HS.
[2]) In M. D. is de titel: *Eadem*.
[3]) In 1 HS. Dit versje is niet gedrukt.
[4]) In 1 HS. is de titel: *Lucerna* caet.
[5]) In 1 HS. is de titel: *Tapetes*.

PARIETES AULAEIS TECTI *.

Si ruris Iove nimboso est praeclusa voluptas,
Huc, Here; textoris munere sijlva sumus.

17. Ian.

PELLIS URSINA. AD HERCULEM *.

Vana leonini est et pondus inutile tergi;
Ursinâ poteras pelle domâsse nivem.

17. Ian.

SACCUS E PELLE URSINA FOVENDIS PEDIBUS *.

Nulla tibi victae debetur gratia brumae;
Quod nequeas sine me reddere, sacce, meum est.

17. Ian.

IDEM * [1]).

Non moror aetherios, quos nemo sentijt (?) ignes:
Certior in terris sub pede flamma latet.

17. Ian.

IDEM EX PELLE LUPINA * [2]).

Si vel, sacce, tuae similis sit gratia fratrum,
Non male nunc homini sic lupus esset homo.

17. Ian.

TEGES FULTA PLUMIS ANSERINIS *.

Muta mei volucris melior custodia lecti est,
Quam Capitolinae garrula rupis erat.

17. Ian.

IN PRAESTANTISSIMAM PICTURAM I. À CALCAR [3]).

Hoc volui, dictus proprio mihi nomine Calcar,
Post me cursuris addere calcar equis.

17. Ian.

AD CARUM [4]).

Simne bonis avibus Sceuerino in littore pransus
Nescio, Care: bonis piscibus esse scio.

18. Ian.

IN LENAM [5]).

Raptus in errorem quod gutturis alma mephitis
Posticae ructus instar erant violae,
Mammosae noctu contrectans ubera Lenae
Cotta, papillatas credidit esse nates.

18. Ian.

---

[1]) vs. 1 *nemo sentijt* M. D.: *nulli sensimus*
[2]) In 1 HS.
[3]) M. D., 153. In 2 HSS. Zie op 6 Januari.
vs. 1 *Hoc* M. D.: *Sic*
[4]) M. D., 155. Ook in klad.
[5]) Ook in klad.

PIER BRUIJGOM [1]).

Magre Pier trouwt bolle Bettje.
Dat's een vettje!
18. Ian.

SCOPAE VESTIARIAE *.

Quaerenti dudum visa est dubitare Batava,
Vestibus an scopis, virgo, carere velit.
19. Ian.

CALCEUS *.

Si male cum pedibus sutori conuenit, arctus
In medijs etiam calceus urit aquis.
19. Ian.

IDEM *.

Disce dolore meo moderatae prouidus esse
Cultor amicitiae: strictior urit amor.
19. Ian.

FASCIA CRURALIS BYSSEA * [2]).

Egregiam libertatem! sub more tyranno
In speciosa dari vincula nemo dolet.
19. Ian.

ROSAE CALCEIS IMPOSITAE * [3]).

Foetenti pede non temerè contendo fuisse,
Qui primas calceis applicuere rosas.
20. Ian.

CALIGAE BYSSEAE *.

Sit calor, ut color est, quasi nudae serica carnis
Pictorem possit fallere mollities.
20. Ian.

CLATHRA IN FENESTRIS * [4]).

Desine, fur, lacerare domum, spe vanus inani;
Ut vitream pellem fregeris, ossa tenent.
20. Ian.

PILEUS * [5]).

Mos monet in momenta caput nudare leuato
Tegmine: tempestas horrida stultitia est.
20. Ian.

---

[1]) Het versje staat tusschen twee gedichtjes van 8 en van 20 Dec. 1642, maar heeft duidelijk den datum: 18 Jan. 1641. Misschien heeft H. het in Dec. 1642 van een ander blad overgeschreven.

[2]) In M. D. is in den titel het woord: *byssea*, weggelaten.

[3]) In M. D. is de titel: *Rosae, calceorum vincula.*

[4]) vs. 2 *tenent* M. D.: *vetant*

[5]) vs. 1 *monet* 1 HS.: *jubet*

IDEM *.

Qui sibi adulantem dicunt de more salutem,
Corda velim fratres, non aperire caput.
20. Ian.

IDEM * [1]).

Par ratio est occurrenti nudare capillum,
Et patulâ intranti demere tecta domo.
20. Ian.

PLUMAE IN PILEO *.

Non est ridiculus plumae mos; munere nostro
Pileus horrendae cassidis instar habet.
20. Ian.

PILEUS *.

Non dubius fons est nudandi verticis; illud
Officij Medicos instituisse puta.
20. Ian.

OCREA ANGLICANA *.

Mirandum, si tota domi est; ocreata tot annos
Procinctae similis terra Britanna stetit.
21. Ian.

EADEM *.

Maeonides juret non εὐκνήμιδας Ἀχαιούς
Collatos populis esse, Britanne, tuis.
21. Ian.

ZONA VIRGINALIS * [2]).

Quae non invitae, geniali nocte, soluta est,
Nescio quid, Thaï, sis, torrida zona fuit.
22. Ian.

CINGULUM *.

Frustra est innocuum vinclis includere ventrem;
Ni sua cogamus vincula ferre gulam.
22. Ian.

SAETWERCK * [3]).

Ars haec an furor est telam properare forando
Perdere, quam possit longa forare dies?
22. Ian.

GLOBULI. KNOOPEN * [4]).

Quid numeras, nove nupte? globos dirumpe morasque:
Rem velit ad globulos nupta redjsse duos.
22. Ian.

---

[1]) In 1 HS.
[2]) vs. 2 *Thaï* 1 HS.: *Lupa*
[3]) In 1 HS. In M. D. is de titel: *Tela muliebris arte perforata.*
[4]) In 3 HSS., 2 met den titel: *Globuli vestiarij.* Dit versje is niet in M. D. opgenomen.

SACCUS IN FEMORALIBUS * [1]).

Grandis origo mea est, et ab Hercule: scite venusti,
Me Iouis incisum vos docuisse femur.

22. Ian.

IDEM * [2]).

Omni veste placent: peras tantummodo vellet
Hospitibus caupo non placuisse suis.

22. Ian.

VINCULUM PILEI *.

Quae nos cumque premat vesano more tyrannis,
Non decet haec Batavos vincula ferre meos.

23. Ian.

COLLARE ET TELA SINGULARI [3]).

Tandem quis melior mos est hodiernus auito,
Quando libri supplet pagina sola vicem.

23. Ian.

MANICAE REPLICATAE. MANCHETTES * [4]).

Non homini sit homo? parti pars inuida nostri est.
Rusticior collo noluit esse manus.

24. Ian.

CALCAR *.

Discite quem stimulum virtus innata requirat;
Si nec Equi justum gloria calcar habet.

24. Ian.

STAPES * [5]).

Stas, Eques, an pendes? responde: stare sedendo,
Sessor, an hoc melius stando sedere vocas?

24. Ian.

BRACCA * [6]).

Inter utrumque femur collecta lacinia talem
Fecit, et incauto Bracca reperta fui.

25. Ian.

EQUI SOLEA * [7]).

Ungula ferrata est, ut eques magnete tenaci
Elapsum fraeno sistere possit equum?

25. Ian.

---

1) vs. 1, *et ab Hercule*: M. D.: . *dubitatis*?
2) In 1 HS.
3) In M. D. is de titel: *Collare simplex*.
4) 1 HS. heeft in den titel in plaats van *Manchettes*: *Poignetten*.
5) vs. 2 *responde*: 1 HS.: *neutrum. sed*
6) vs. 1 *collecta lacinia talem* M. D.: *collecto syrmate talis* — vs. 2 *Fecit* M. D.: *Extiti*
7) In 1 HS. vs. 1 *ut* M. D.: *quid?*

THORAX FENESTRATUS *.

Quam male quo solo vitae pretiosa teguntur
Viscera pertusum, crispule Galle, facis!

25. Ian.

IDEM *.

Qui tremis illustri sectus thorace, videre
Saucius e pugnâ, Galle, redire mihi.

25. Ian.

ANNULUS PURUS *.

Cedit gemma mihi, quantum superatur imago
Non breuis, aeterni temporis effigie.

25. Ian.

CALCEUS MORE GALLICO. À PONTLEVIS *.

Qui primo sutor struxisti ponte cothurnum
Prime, super crepidam non sapuisse nego.

25. Ian.

CREPIDA HOLOSERICA *.

Calceus e pelle est; ego byssea: dixerit ullus,
Cedere Bombijcem nobilitate caprae?

25. Ian.

SPEELWERCK * [1]).

Floribus ornatur pretiosae fimbria telae:
Foeminei textus haec quasi Rhetorica est.

26. Ian.

LECTICA. VEHICULUM AULICUM *.

Calceus e soccis, e calceis ocrea creuit;
Omnia nunc, ingens ocrea Rheda, tegit.

27. Ian.

EADEM *.

Gestaris, non, longa trahis quod syrmata, sed quo
Gesteris, mulier, sijrmata longa trahis.

27. Ian.

EADEM * [2]).

Quod nostro melius mereamur crimine, tempus
Innocuum quatuor dilaceramus equis.

27. Ian.

EADEM DETECTA. CALESCHE *.

Pertaesas corij Batauos gestatilis arcae,
Cum vacat, et sudum est, en altera quae vehat ἀργούς.

28. Ian.

---

1) In M. D. is de titel: *Dentati telae limbi.*

2) In I HS. is de titel: *Lectica quatuor equis tracta.*

RUSTICA [1]).

Candida nata fui, cur vivam fusca, rogatur?
Non uno Sol in virgine mense fuit.
28. Ian.

IN AMICAM HYEME RETRORSUM VECTAM * [2]).

Rideor, Astronomi, caleam quod mense Decembri?
Sol meus in Cancro Iulia anatropica est.
28. Ian.

MOS AULICUS RETRO VEHENDI *.

Occiput in fronte est: quid mox? expecto deorsum
Ut caput, ut sursum dirigat aula pedes.
28. Ian.

IDEM *.

Ambulat aula retro: tanto prudentior aulâ
Restio; retrorsum rem facit, aula nihil.
28. Ian.

IDEM *.

Res Batavum retro coepit sublapsa referri:
Nescio quid pravae sortis in augurio est.
29. Ian.

RHEDA ITERUM * [3]).

Ridiculum est solum solus si visis amicum:
Tota domus totas coepit adire domos.
29. Ian.

SUDARIUM * [4]).

Ut naso careas, nec sit pituita molesta,
Non mage me careas quam cute, pelle, poris.
29. Ian.

INTERULA *.

Quantacumque sient ove vel bombyce superba,
Quantula sint hominum corpora, lina sciunt.
29. Ian.

EADEM *.

Pectoris ingenui virtus, interprete me, sit
Proxima, candori proxima simplicitas.
30. Ian.

---

1) M. D., 154. In 2 HSS.
2) In M. D. is de titel: *Idem*, nl. *Mos aulicus retro vehendi.*
3) In M. D. is de titel: *Eadem*, nl. *Lectica detecta.*
In marg.: Tota domus rhedâ componitur unâ. Iuuen.
4) In M. D. is de titel: *Muccinium.*

SUDARIUM ITERUM * [1]).

Candida stillanti succurrunt lintea naso;
Naturâ melius praecipiente, manus.

31. Ian.

IDEM *.

Linea quae primo violauit stamina mucco,
Non satis emunctae natio naris erat.

31. Ian.

RHEDA ITERUM * [2]).

Vane furor Podagrae, frustra me compede vincis:
Si claudum prohibes ire, sedebo domum.

3 Feb.

AD BARLAEUM SIMULATO CHARACTERE EPIGRAMMA DE DACTYLO EDENTEM [3]).

Lydia? non patior. Scripsisti, Tessela, nequam
Concubiam noctem dactylus ille sapit.
Nec tamen in viduam calamo lusisse supino
Litera, quam simulas, ipsa supina probat.
Dactylus in viduâ per somnum lusit, et absens
Tessela sub prono vate supina fuit.
Iam nimias miserata faces, da Tessela vati,
Cuius et in somno est . . . . . quod digitus.

3. Feb.

CLAVA HOLLANDICA *.

Praevalet Herculeae Batavum discrimine Clava:
Illa feras potuit vincere, nostra feros.

3. Feb.

FIDES CITHARAE *.

Si sua quid valeant bene nôrit viscera, mirum
Ni mox harmonice pedere discat ovis.

3. Feb.

EPITAPHIUM STAECKMANNI [4]).

Staeckmanni quod humi potuit procumbere, fati
Legibus, hic patriâ conditur, Hospes, humo:
Quanti, disce, viri; quantum se condere moerens
Frisia visceribus inuidet aegra suis,
Et gestare velit; gestantem quidquid honorum
Arte quis, ingenio vel pietate gerat.

---

[1]) In M. D. is de titel: *Idem*, nl. *Muccinium*.
[2]) In 1 HS. In M. D. is de titel: *Eadem*, nl. *Lectica detecta*.
[3]) Bij vs. 8 in marg.: Mart. 6. 23.
vs. 5 *lusit* eerst: *scripsit* — vs. 8 de stippeltjes staan in het HS.
[4]) M. D., 155, waar in den titel ook de voornaam *Gulielmi* staat. Zie over Willem Staeckmans dl. II, 287.

Omnibus ille aditis omnes contemsit. acerbo
Hunccine tu raptum funere, Friso, doles?
Sidera restabant: quid ni properasset, adire
Qui nihil hic ultra posset, adire Deum?

9. Feb.

(IN PONTIFICIOS) [1]).

Papicolis est pro numine Papa: papae!

9. Feb.

IN GRASWINCKELJ CATILINAM [2]).

Quae grauis augusto docte Sallustius aevo
Prodidit insanum verba locuta nefas,
Doctius Hic, Lector, Româque et ab ore rotundo
Hellados ascitis induit eloquijs.
Induit Hic; ne quaere quis Hic; vix Carmine tanti,
Vix toto nomen clauditur orbe viri.
Dic modo, ni manes miseret vexare Latinos,
Ut placitum Belgis pro Cicerone loqui,
Crispe dabis veniam, quae nunc sunt saecla virique,
Post Batauos patriâ primus in historia es.

10. Feb.

IN EFFIGIEM MEAM LIBERIS CINCTAM [3]).

Circulus a centro paribus patet intervallis,
Par Patris a centro linea, par et amor.

13. Feb.

IN EANDEM [4]).

Ambiat omnigenûm doctos prudentia rerum,
'Εγκυκλοπαιδία est haec Patris Hugenij.

13. Feb.

EMUNCTORIUM LUCERNAE * [5]).

Qui lucere voles ellychnia, crescere ramos,
Sollicitâ multum suesce putare manu.

13. Feb.

---

[1]) M. D., 154. In het HS. heeft het versje geen titel.

[2]) M. D., 154. Het werk van Graswinckel, waarin H.'s lofdicht zeker is opgenomen, kwam mij niet ter hand.

Dirck Graswinckel werd den 19den Sept. 1614 op 13jarigen leeftijd te Leiden als student ingeschreven. In 1647 werd hij fiskaal van het Hof van Holland, later ook griffier der Staten-Generaal en secretaris der afgevaardigden voor den vrede van Munster. In 1653 werd hij griffier der Chambre-mipartie te Mechelen, waar hij den 12den Oct. 1666 overleed. Hij heeft verscheidene juridische en letterkundige werken geschreven. Graswinckel was met H. zeer bevriend. (Er zijn 4 brieven van H. aan hem bij de *Epist. Lat.* en 11 van hem aan H. op de Leidsche Bibliotheek).

[3]) M. D., 157, met den titel: *In eandem.* In 2 HSS. Zie op 3 Januari.

[4]) M. D., 157. In 2 HSS.

[5]) De nu volgende, met * geteekende, versjes behooren weder tot de serie *Varia supellex.*

CIRCINUS *.

Sto pedes et gradior: si poplite flexilis essem,
Exsecti posses dicere crura viri.
13. Feb.

IDEM *.

Unumquemque meo metiri se pede rectum est:
Unumquemque suo rectius et satius.
13. Feb.

LIGNA FABRILIA *.

Sylva domus Batavum est; ramis ornata fenestra,
Arboribus strata est area sectilibus.
13. Feb.

SUPERCILIUM CAMINI *.

Pallia nos dixit fumosi septa camini,
Quem sua circumdant pallia fumus homo.
13. Feb.

PENNA *.

Plena (quis hoc capiat?) vitâ plumisque volaui;
Mortua et implumis vivo voloque magis.
15. Feb.

EADEM * [1]).

Anseris, eloquio, vivit post funera virtus:
Officium rostri plurima penna facit.
15. Feb.

SCALPELLUM *.

Muneris hoc nostri est, totum quod perstrepis orbem
Garrula, et elinguis me sine, Penna, fores.
15. Feb.

THECA CALAMARIA *.

Si scopus ante oculum est, si tendis Apollinis Arcum,
Tensis ingenij viribus, haec pharetra est.
15. Feb.

ATRAMENTUM * [2]).

De bene quaesitis gaudet quod tertius haeres,
Saepia mille modis verbificata facit.
16. Feb.

ARENA SCRIPTURAE INSPARSA *.

Quantula vis haec est, quod te, nigra sepia, subdo;
Arctoum pelagus mollis arena rego.
18. Feb.

---

[1]) vs. 2 *plurima* M. D.: *garrula*

[2]) In 3 HSS.

EADEM *.

O curas hominum! quarum pariendo necesse est
Primos interitus puluere praeuenias.

18. Feb.

FOLLIS *.

Quis quibus imbutus studijs, a folle monemur
Discere: qui ventos ore flat, aure bibit.

Noctu inter 19. et 20. Feb. per acutissimos dolores e catarrho in sin. Aur.

IDEM *.

Follis, ad exemplum Pulmonis ventifer, uno
Dissidet; hic aestum temperat, ille facit.

ut supra.

ULNA *.

Lege coercetur rerum mensura: quid hoc est,
Quod vitae morum quisque sit ulna suae?

ut supra.

EADEM. IN FALSARIUM [1]).

Chaerea diues homo est: ulnarum quippe duarum
Amplexu quantum Chaerea clausit, habet.

ut supra.

VENTILABRUM *.

Non est solorum decor aut pudor iste Scijtharum,
In Batauis ventum vendit hic, alter emit.

ut supra.

VENTILABRUM GALLICUM EX EBORE SCISSILI *.

Quo ventos excîmus ebur, fateatur, opinor,
E dentiscalpjs Aeolus esse suis.

ut supra.

IN EFFIGIEM INFANTIS BEATAE MARIAE POMUM TENENTIS [2]).

O Mali damnande malo, Iustissime, Malum
Eripe foemineâ nunc quoque, Christe, manu.

22. Feb.

AD PODAGRICUM DEBITOREM [3]).

Solue fidem, frustra est Podagram praetexere: quid si
Promissis nequeas stare? sedere potes.

23. Feb.

---

[1]) In M. D. luidt de titel: *Eadem. In furem.*

[2]) M. D., 153, met den titel: *In effigiem infantis Domini, et Mariae Matris* caet.

[3]) M. D., 153.

CAPILLI * [1]).

Tortus hic in fila est sudor: quid, homuncio, turges,
Cuius in excelso est ipsa corona vapor?

1. Mart.

CAPUT *.

Es, quod es, ingenio: ingenij pretiosa supellex
Hic latet: inferne vivus es; hac es homo.

1. Mart.

OCULI * [2]).

Quam bene donasset geminam natura fenestram,
Una domo radium si ferat, una domum!

2. Mart.

NASUS *.

Pictori noceo: neque enim, sine naribus, esset
Cur pictura Rosae cederet aut violae.

2. Mart.

GENA *.

Ingenium, genus et genium quae prodere possum,
Et soleo, merito sum Gena dicta meo.

7. Mart.

EADEM *.

Cur bona mala vocor sedes formosa pudoris?
Nempe quod instar habent non mala mala mei.

7. Mart.

SUPERCILIUM * [3]).

Sijlua repellendis praefigitur ardua ventis:
Haec aliquid vento saeuius arcet; aquas.

8. Mart.

PALPEBRAE *.

Cum tenui Natura oculos muniuit amictu,
Hoc Homini voluit dicere, Fide Deo.

10. Mart.

(OCULI) *.

O animi specula, o κτίσεως portenta stupendae,
Vos, ego, qui capitis omnia, non capio.

11. Mart.

CILIA *.

Quot rigidae stamus lachrimarum in littore setae,
Tot sumus in muscas hostica pila, pili.

11. Mart.

---

[1]) De nu volgende versjes, die van het teeken * zijn voorzien, behooren tot de serie *Homo*. H. schreef er verscheidene in Maart en April en zette in 1643 de serie voort. Die van 1641 zijn te vinden in M. D., 259—263.

[2]) Bij vs. 1 in marg.: Matt. 7. 3.

[3]) Bij vs. 2 in M. D. in marg.: Sudorem.

LABRA *.

Labra virûm verbosa sient; facundius uno
Alloquitur mea me Iulia basiolo.
12. Mart.

EADEM * [1]).

Imprime suauiolum molli facunda corallo,
Caetera per me sis, Iulia, muta licet.
12. Mart.

IN I. C. ORATIONEM INAUGURALEM ET DE RATIONE INTERPUNGENDI LIBROS XX. INCERTI [2]).

Qui vester Interpunctionibus decem
Implêsse fertur et decem grandes libros,
Expunctionum paginâ quos destruas
Unâ, nec unâ: lucidum mijsterij
Specimen stupendi publicus Rhetor dedit.
Concisa Punctis mille, Colis, Commatis,
Ut pulvis, ut minutal, est Oratio.
Aurite rarae testis eloquentiae,
Barlaee, quid testaris? ista publice
Pronunciauit Rhetor, an singultijt?
Et, si resurgat forte fabulator hoc
Aesopus aevo; nonne perculsus, putas,
Miretur inter bestias Piscem loqui?
14. Mart.

LINGUA * [3]).

Nil opus est montes dirimant aut flumina fines:
Optima Terrarum lingua Geographica est.
15. Mart.

---

[1]) vs. 1 *molli — corallo* M. D.: *tepidis — corallis*

[2]) In 3 HSS., één daarvan is het klad met den datum en den titel: *In Cabeliauj orationem inauguralem et de Ratione interpungendi Libros XX.* In het 3de HS. is aan den titel toegevoegd: *Ad Barlaeum.*

Ioannes Cabeljau was tot professor in de rechten benoemd aan het Amsterdamsche Athenaeum. Den 2den Jan. 1641 hield hij zijne inaugureele oratie; den 30sten Jan. 1645 kreeg hij zijn ontslag, omdat er niemand meer op zijne colleges kwam (vgl. D. J. van Lennep, *Illustr. Amstelod. Athen. Memorabilia*, 127, sqq.). Cabeljau had in zijne intreerede gesproken *de praeparamentis juris.* Maar hij had vroeger eenigen naam gemaakt door het uitgeven van een paar bundels brieven en schijnt ook over interpunctie te hebben geschreven. Toen Gronovius hem in den Haag voor het eerst ontmoet had, schreef hij aan Nicolaus Heinsius (brief van 27 Febr. 1638 in Burman's *Sylloge*, III, 46): „Cogitare facile potes, quibus de rebus sermo fuerit nobis, nempe de interpunctionibus et epistolis scribendis".

[3]) Bij vs. 2 in marg.: Sermo.

IN POLLICEM STATUAE DUCIS ALBANI. AD HOOFDIUM [1]).

Da veniam tua si parce cimelia laudo,
Queis, Hoofdi, ratio detrahit ipsa fidem.
Aeneus Albani pollex nequit esse Tyranni;
Debuit ex illa ferreus esse manu.

16. Mart.

(LINGUA) *).

Fide cui quis cumque voles: mihi caussa timendi est,
Qua sapiunt homines, fallere; verba dare.

17. Mart.

EADEM *.

Quaeritur unde siem carnis versatile frustum?
Quot cerebrum format somnia, formo plicas.

17. Mart.

COLLUM *.

Qui dubitat collum vitae cur copula dicar,
Permittat nodum soluere carnifici.

18. Mart.

HUMERI *.

Corporis efficiunt humeri tabulata supremi:
Quid caput? impositae nil nisi turris apex.

23. Mart.

CUBITUS *.

Ni lectum bene pransus amas, dormire sedendo est:
Qui cubitum non vult ire, eat in cubitum.

24. Mart.

BRACHIA *.

Hasce viden' chelas, mea lux? non extat amati
Corporis, aut flammae certior ulna meae.

24. Mart.

PALMA ET PUGNUS *.

Mollia sunt palmae, prae pugno, verbera: refert,
Rhetorice num quis vapulet, an logice.

25. Mart.

BRACHIA ITERUM *.

Brachia tensa crucem faciunt cum corpore tenso:
Discite, nata cruces corpora nata Cruci.

28. Mart.

---

[1]) M. D., 154, met den titel: *In aeneum pollicem Statuae Albani, ad P. Hoofdium possessorem.*

In 1571 had Alva in het kasteel van Antwerpen een metalen standbeeld van zich zelf doen plaatsen. Requesens liet het in 1574 wegnemen en, toen in Augustus 1577 het kasteel gesloopt werd, vond men het beeld en verbrijzelde het. De duim kwam later in het bezit van Hooft (*Brieven*, IV, 13) en werd door hem (*Gedichten*, uitg. Leendertz, I, 350) en door Vondel (uitg. Unger, 1641—1642, blz. 6) bezongen.

CARPUS *.

Ut collo caruisse caput, vel poplite crura,
Sic poterat carpum non habuisse manus.

29. Mart.

AU PORTUGAL REVOLTÉ [1]).

Courage, Portugaiz; paracheuez le cours
Qu'enseigne la raison contre les Tirannies:
Embrassez la leçon, l'exemple et le secours
Des Estats genereux des Prouinces honies.

30. Mart.

MANUS *.

Si, capere, ingenij est; quidni super omnia membra es,
Omnia cum capias, ingeniosa manus.

1. Apr.

DIGITI *.

Nil opus est famulis; servos natura cuique
Nascenti totidem contulit ac digitos.

2. Apr.

UNGUES *.

Pruritum si debellas, impune recides
Quae Deus extremis artubus arma dedit.

3. Apr.

VOLA *.

Omnis homo est mendax: ego me reperisse putabo
Veracem, si cui forte pilosa vola est.

3. Apr.

(INGRATITUDO) [2]).

Seruire gratis est nefas et ingratis.

5. Apr.

IN GELLIAM [3]).

Quam bene conjugij sit onus latura probauit
Quae modo deprensa est Gellia ἐπ' αὐτο-Φόρῳ.

6. Apr.

EPITAPHIUM IULIAE, NULLO SPLENDORE SEPULTAE [4]).

Iulia pulchra foris, intus pulcherrima, putri
Pressa situ, jacet hic: pulchrae pulchrique dolete.
O furor, o scelus, o atrox injuria fati,
Tantillum pulchri tantum servare sepulchri!

23. Apr.

---

1) In Dec. 1640 waren de Portugeezen in opstand gekomen tegen Spanje en hadden den Hertog van Braganza tot koning uitgeroepen.

2) M. D., 154. In het HS. heeft de versregel geen titel.

3) M. D., 154.
Bij vs. 2 in marg.: Accus. ad τὸ αὐτόφωρον per ω.

4) M. D., 153.

EPITAPHIUM LYDIAE, SPLENDIDE SEPULTAE [1]).

Lydia foeda foris, intus foedissima, solo
Pulchra situ, jacet hic: pulchrae pulchrique dolete.
O pudor, o scelus, o excors insania saecli,
Tantillum pulchri tantum seruare sepulchri!

25. Apr.

IN AQUAS ODORIFERAS A LEGATO LUSITANIAE DONO MIHI DATAS [2]).

Fundit odoratas Batauis Lusitania lijmphas;
  Et capimus lepidi muneris indicium.
Scilicet hoc liquide voluit salseque monere
  Dulcibus, ut salsis auxiliemur aquis.

25. Apr.

EPITAPHIUM IACOBI GEINIJ F [3]).

Aufer, viator, nobili pedem busto;
Hic Artis, hic modestiae penu calcas,
Hic Geinium: qui quid valeret in vivis
Nescîsse mortem mirer? ipse nesciuit.
Sin pene sciuit ipse, noluit sciri.
Fortasse posteri scient. Sciant porro
Vel nesciant, tam scire Geinius curat,
Quam qui, sciens quod credidit, quod hic scimus
Nescire nos scit, et scientias, artes,
Et omne quo tumemus inscij, fumum,
Et hoc putamen, corpus, et nucem cassam.
Infer viator labili pedem busto;
Non artis aut modestiae penu porro,
Non Geinium: fefellimus: Nihil calcas.

In Castr. ad Gennep. 24. Iuny.

A IAN.

Ce squelette vestu d'une toile cirée,
Ce fagottage d'os, ceste vache efflanquée,
Ce rattelier, ce bast, ce busque sans tetons,
Que le diable fuiroit de baiser à tastons,
Est ce ta femme Ian? et à si belle Amie
Dis tu pas les matins, Dieu te garde Momie?

Offelen. 29. Iunij.

1) M. D., 153.

2) M. D., 153.

Den 9den April werd de gezant van Portugal, Tristan de Mendoza Furtado, met alle plechtigheid in den Haag ontvangen (Aitzema, V, 198). Hij vertrok weer in het najaar. Aitzema noemt hem „een groot opsnyder" (t. a. p., 320).

3) M. D., 159. Een HS. van het gedicht bevond zich in de collectie Slagregen (N⁰ 498), die in Dec. 1891 door de firma Fred. Muller onder den hamer werd gebracht. Zie over Jacob de Gheyn Jr. dl. II, 245. Hij werd in Utrecht begraven; Barlaeus maakte een Latijnsch distichon op zijn graf (Hooft's *Brieven*, IV, 304).

Bij vs. 8 in marg.: 1. Cor. 13. 12. 13.

vs. 4 *ipse* 1 HS.: *Mortem* — vs. 13 *penu porro* 1 HS.: *penum calcas*

Pene virum virgo, genialia gaudia pene [1]),
Pene puerperij Lesbia sensit onus.
Ole, quid effracta de virginitate laboras?
Si quid pene fuit, pene fuisse puta.
Pene quod est, non est: experta sit infinitos;
Pene f . . . . tuo pene futura tua est.

4. Iuly. Offelen.

IN OBSIDIONEM ARCIS GENNEPAE [2]).

Concussa crebro tecta, muri, fulmine
Sidunt ruuntque et incidunt sensim sibi,
Ut Arce quâ potitus es potirier
Et exhibere mox quod expugnaueris,
Subire quam superare durius siet,
Et invenire Gennepam, quam vincere.
Invicte Poliorceta, quid porro furis?
Cum veneris, cum viceris, vix videris.

7. Iulij. Offelen.

EPITAPHIUM MICHAELIS MIEREVELDIJ [3]).

Aemathiae memor aut Thrasijmeni littoris, horre
Quisquis es, et Patriae cladibus illachrijma.
Parca virum vitas Pictoris morte peremit,
Arte perempturus quot fuit ille neces.
Aemylium Cannasque puta: Mireveldius istic
Non una Batavûm cum legione jacet.

8. Iuly.

IN EFFIGIEM MEAM A DECREPITO MIREVELDIO PICTAM [4]).

O miranda senis Mireveldj dextera, vitam
Vivida quae toties, nunc moribunda dedit!

IN MORTEM PROREGIS HIBERNIAE [5]).

Straffordo patriâ Heroi virtute subacto
Perdendum Patria pro meliore caput

---

[1]) vs. 6 De stippeltjes staan in het HS.

[2]) M. D., 160. Den 9den Juni had de Prins het beleg voor Gennep geslagen; den 27sten Juli gaf de stad zich over.

vs. 7 *Poliorceta* M. D.: *Frederice*

[3]) M. D., 159, waar aan den titel nog is toegevoegd: *Pictoris praestantissimi.* Michiel Janszen Miereveld, die in 1567 te Delft was geboren, stierf daar, volgens de *Beschryving der stadt Delft*, *Boitet*, blz. 779, den 27sten Juli 1641. Misschien schreef H. bij vergissing Juli in plaats van Augustus.

[4]) M. D., 159, met den titel: *In effigiem meam ab eodem jam decrepito paulo ante obitum pictam.* Het versje is niet gedateerd, maar staat op hetzelfde blad als het vorige. Dit portret van H. schijnt niet bekend te zijn.

[5]) Den 22sten Mei was de graaf van Strafford, onderkoning van Ierland, te Londen onthoofd.

Barbara Proregi (quam non pro Rege!) securis
Amputat. Hoc homines ferre Deosque nefas,
Hoc Mariam, hoc Carolum! nunquam pro plebe maligna,
Pro populo nondum debuit ille mori.

10. Iul. Offelen.

(IN EANDEM) [1].

Straffordus omni laude celsior, fero
Plebis furori dedicans dium caput,
Constantiâ Catone, vel Paeti manu,
Vel sub Nerone Stoïco dignâ sene,
Omnique Stoa, patriae dolor et stupor,
Ut inuidendo clausit exitu diem,
Mortem decoro fecit aggressu leuem;
Scelerisque plectens poenitentiâ reus
Flentem popellum, visus est judex reo
Mortis popello tradere, ut flendi vicem;
Non hanc leuis compendij sortem ratus
Iniquitate temporum Deo dari.
O dignus innocentiâ viri vigor,
O sub securi nobilis securitas!

13. Iul. Offelen.

AD ACADEMIAM OXONIENSEM, CUM EPITHALAMIA NOBILISSIMORUM IUVENUM IN NUPTIAS PRINCIPUM GUILIELMI AURIACI ET MARIAE BRITANNICAE TRANSMISISSET [2]).

Oxonij colles, quos inter Apollinis olim
Festivâ juuenes mouimus arma manu,
Arma nec exciti, nec tentatricibus armis,
Nec Batavam vestrâ sollicitante lijram;
Accipite hos hodie cum floribus ἀντασπασμούς,
Quos superi vestris implicuere Rosis.
Ni foret immensi vis invidiosa profundi,
Ni foret obstantis vasta vorago freti,
Quâ male dividimur, quâ prospectare dirempti
Non ferimur siccas, littora vestra, nives,
Non ferimur quae junxit hijmen sociare Batauis
Pectora gentili candidiora nive;

1) M. D., 157. In het HS. heeft het vers geen titel. Zie op 3 Dec. 1644.

2) M. D., 51, waar aan den titel nog is toegevoegd: *E Castris ad Gennepam.* De 15jarige Willem van Oranje huwde den 12den Mei Maria Stuart, de oudste dochter van Karel I. De Prinses was 11 jaar. (Zie de beschrijving der huwelijksplechtigheid in de *Mém. de Fréd. Henri*, 279, 280). De Prins, die in April naar Engeland was vertrokken, keerde in Juni terug; zijne vrouw volgde hem in 1642. De Oxfordsche dichters bezongen natuurlijk het huwelijk en H., die zich de vriendschap herinnerde daar vroeger genoten (zie dl. I, 262), beantwoordde die huwelijksverzen.

Iret in amplexus plebs non ingloria vatum,
Iret in officium carminis os et amor.
Nunc aliquis de faece virûm qui castra sequuntur
Martia, Phoebaeae transfuga militiae,
Occupo Belgarum partes implere loquentum.
Turba salutantum est una, nec una, manus;
Fessa manus, manus Auriaci confecta labore
Imperij, soli non sibi nata manus,
Sic quoque non nulli προτελεῖς affando poetas
Eminus Auriaco prompta ministerio.
Testor enim, testor, Iuuenes ad maxima nati,
Grandia facundis carmina texta modis,
Carmina, qua patet, ingenti vernacula mundo,
Omnibus aptatum gentibus omne melos,
Auriaco placuisse Patri, placuisse marito
Nobile contractae pignus amicitiae:
Nec satis ille Patrem, nec se satis iste maritum
Credidit aut animi vota peracta sui,
Oxonij fontes, nisi vestro rite sacrata
Tam bona tam sacro murmure sacra forent.
Est aliquid, populi voces et vota tulisse,
Est aliquid nulli displicuisse bono,
Gaudia turbatis vultu retulisse Britannis,
Discussisse Iovis nubila Sole breui;
Est aliquid procerum plausus vel nobilis Aulae
Moribus ingenuis conciliatus amor;
Terrenis placuisse Deis, placuisse Deabus,
Mille puellarum basia, mille virûm
Blanditias, mille amplexus, longo ordine χαῖρε
Perpetuum plenis elicuisse vijs.
Prima maritorum primo libasse cubili
Gaudia, et, unius ni leuis interulae
Tutrici praetexta manu cautela fuisset,
Plena maritalis gaudia parta thori:
Plus est, Oxonij colles, plaudente Senatu
Hesperidum fausto nunc Helicone frui,
Propitysque Deûm quibus est sapientia curae
Numinibus fati culmen adjsse sui.
Fluxa fides populi, fluxa est versatilis aulae
Gratia, et incertae fulgur utrumque spei,
Quod patriae non fortuito delecta Iuuentus
Consilijs librae ponderat axe suae,
Collatisque rei priscae praestantibus ad rem
Exemplis, animis, et ratione probat,

vs. 49 *Propitysque* M. D.: *Propensisque*

Hoc juuat, hoc solidis alte radicibus actis
Credimus aeterni foederis auspicium.
Scilicet his animis Princeps utriusque Iuuentae,
Hac Batavae mistâ fidet utrimque manu,
Quasque triumphator vires acquiret eundo
Fulciet Auriacae juncta Britanna cohors:
Cum simulatus hijmen, spretique injuria Regis
Ultio cognatae posteritatis erunt.
Hostica germanae turbabunt aequora Classes;
Vulturis huius erit praeda, vel huius Iber.
Ibimus, et Boetin Tamesis Rhenique Mosaeque
Subdere cogemus colla superba jugo,
Et male possessis Domino concedere jussum
Rapta Palatino reddere regna Duci.
Denique et a paucis pacem, quam pernegat Orbi
Efferus, inflexo poscere saepe genu.
Oxonij colles, tanto nos omine rerum
Fata ligant, tantis jungimur auspicijs.
Iungimur? an vanâ lactamur imagine ficti
Foederis, et magnae futilis umbra rei est?
Futilis umbra rei est, nisi qui modo foedera junxit
Ipsa individuus pectora jungat amor,
Iungat hijmen, spe major hijmen, re magnus, et omni
Parte rei, et nullâ claudus ab interulâ.
En erit illa dies quâ complexanda Batauis
Descendet Patriâ puppe Britanna Venus!
Quâ Zephijri strident, coeli convexa boabunt,
Et maris et terrae turba, Maria venit!
Oxonij ciues, si sunt rata foedera, si, quem
Ore probauistis, mente probatur hijmen;
Si placet unius moeror frendentis Iberi,
Si Batavo-Britonum gaudia juncta placent,
Exaudite preces Generi, Socerique, Socrusque:
Optatam cunctis accelerate diem.
Flectite non durum Sponsae Socerique Socrusque
Facundis linguae flexibus ingenium.
Omnia speramus, (quid non speremus amantes
Patronis Bataui collibus Oxonijs?)
Omnia speramus, modo tot, sacra nomina, Vates
Potterus totidem Rhetoras esse velit.

In Castris Offelae. 8°. Augusti.

Bij vs. 61 in marg.: Princ. Gulielmi in vexillo Symb. sub Sole oriente. In M. D. is daaraan nog toegevoegd: a me inscriptum. — vs. 96: Academiae Pro-Cancellar.

Christopher Potter (1591—1646), een bekend godgeleerde, was in 1640 benoemd tot vice-kanselier van Queens College te Oxford.

vs. 92 *Facundis* M. D.: *Foecundis*

IN MORTEM PULCHERRIMAE MATRONAE ANNAE KILLIGREW SUB PONTE LONDINENSI SUBMERSAE. 16. IULY 1641 [1]).

Impia vis Annam vili clausura sepulchro est:
Non potuit condi nobiliore loco.
Grandia praestanti respondent marmora formae;
Bis deno moriens fornice tecta fuit.

Offelen 10. Aug.

(IN EANDEM) [2]).

Qui videt Herculeo stridentem gurgite Solem,
Mane reuicturum novit abjsse jubar.
Heu! Britones, instat vestri nox ultima mundi,
Sol subijt vestras non rediturus aquas.

20. Aug.

(IN EANDEM) [3]).

Quid Tamisi Lachesique damus, quod ab aequore nostri
Invida commisit plurima Nympha nefas?
Divinâ divam facie et virtutibus Annam
Ascivere suis Numina Numen aquis.

22. Aug.

IOCUS [4]).

Non sceleris, Neptune, tui est, de sospite turba
Vnica lethales Anna quod hausit aquas:
Quâ placuit grauitate (leves impune natarunt)
Virtutumque suo pondere mersa jacet.

22. Aug.

AEN HAER SCHILDERIJ, IN MYN BESITT [5]).

Nu leeft, mijn' Oly-verw, nu duert voor langhe jaeren:
Uw schoon oorspronckelick dryft in de silte baren,
Verdreven door de dood, vertroetelt en vermoort,
En door haer' koude hand in Water-verw gesmoort.

22. Aug.

---

1) M. D., 157.
Anna Killigrew, de vrouw van Sir Robert, die aan het Engelsche Hof was verbonden, had haar huis in Londen tot een vereenigingspunt gemaakt van belangwekkende menschen. Gedurende zijn verblijf in Engeland in 1622 had H. de talrijke familie — Sir Robert had 12 kinderen — leeren kennen, in het gastvrije huis veel vriendschap genoten en er vooral vele bekende musici ontmoet (zie *Sermones*, II, vs. 150, sqq., en Jorissen, *Const. Huyg.*, 118). H. is ook later met de familie in betrekking gebleven (zie *Dietsche Warande*, 1892, blz. 339).

2) M. D., 158. In het HS. en in M. D. heeft het versje geen titel.

3) M. D., 158. Zonder titel in het HS. en in M. D.

4) M. D., 158.
vs. 2 *hausit* M. D.: *haurit*

5) K. b., II, 156. In 2 HSS.; één daarvan is bij de Lat. gedichten; het heeft tot titel: *Aen haer Schildery, die ick besitte.*

Κενοτάφιον [1]).

Parce supervacuo manes affligere fletu,
Quorum nec latet hic umbra, nec ossa jacent.
Vilis erat Divae tellus, in flumine moesto,
In Terrae lachrimis Anna sepulta fuit.

23. Aug.

IN (ARCIS GENNEPAE) MUNITIONEM DEMOLIENDO INSTITUTAM, AD MILITES [2]).

Hoc agedum, si forte capis, vindicta Deorum,
Hoc me, perdendi turba perita, doce;
Quomodo quam nisi delendo non cepimus, Arcem
Servandae ratio proxima destruere est?

24. Aug. Offelen.

(SOMNIUM) [3]).

Qui cogitando somnio,
Et somniando cogito,
Vel cogitans, vel somnians;
Implexa cogitatio est,
Et intricatum somnium,
Seu somnians, seu cogitans,
An somniando cogitem,
An cogitando somniem.

Offelen. 2. Sept.

(IN MORTEM ANNAE KILLIGREW) [4]).

Vanus, ut extinctâ, dolor, et praeposterus, Annâ est:
Si, quamvis abijt, non obijsse potest.
Credimus extinctam Venerem, si forte per aestum
Ludere gestiuit quo fuit orta salo?

2. Sept.

(IN EANDEM) [5]).

Causa fuit cur contemptis pulcherrima terris
Anna sub illustri Ponte subiuit aquas:
Egressura mali victrix ludibria saecli
Nempe triumphali fornice vecta fuit.

3. Sept.

---

1) M. D., 158, waar het versje geen afzonderlijken titel heeft.

2) M. D., 160.

Nadat Gennep was ingenomen, bleef het leger nog een tijd lang bij het stadje, „pour en reparer les ruines et la mettre en estat de deffence". (*Mém. de Fréd. Henri*, 295).

3) M. D., 152. In het HS. heeft het versje geen titel.

vs. 5 *intricatum* M. D.: *impeditum*

4) M. D., 158. In het HS. en in M. D. heeft het versje geen titel.

5) M. D., 159. Zonder afzonderlijken titel in het HS. en in M. D.

(IN EANDEM) [1]).

Naufrage Pons, Arcus homicidae, jacta maligno
Omine in infausto flumine laeva strues.
Quid primus mihi cumque dolor dictârit acerbi,
Annae fata tui criminis esse nego.
Quin Tethy ignosco. Quid, summo gurgite nantem
Si rapuit? falsa est: credidit esse rosam.
11. Sept. In 'tGoesche diep in anchoris, cum exercitu.

OP DE DOOD VAN VROUW ANNA KILLIGREW VERDRONCKEN ONDER DE BRUGGE VAN LONDEN DEN 16. IUL. 1641 [2]).

Haer Hert was enckel Stael in Eer en Trouw gekloncken,
Haer' Tuijten enckel Goud, maer die 't Goud over-bloncken,
Haer' Lippen hoogh Corael, elck Oogh een Diamant
In kassen van Yvoor op 't silvre Lijf geplant.
Goud, Silver, Diamant, Yvoor, Stael en Coralen,
All Aerde, trock ter Aerd, en socht om 't seerst te dalen.
De Ziel, die 't all alleen vlugg houden kost en vlot,
Verhongert naer het Brood des Hemels, gingh tot God,
En luste niet te drincken:
Hoe sou de romp niet sincken?
Nu leeft Sij rompeloos; maer Gods gerechticheid
Is Borghe voor het pack van ziel en romp bewesen;
En 'thoofd is opwaert aen, God is tot God geresen,
Om ziel en romp tot een en bey ter eewigheid
Het steile pad te wijsen:
Hoe sou de romp niet rijsen?
Assenedae 20. Sept.

VOOR EEN BOECK AEN IOFF. ANNA ROEMERS VEREERT [3]).

De schrijver van dit Boeck, beschrijver van dit blad,
Bad Roemers oudste kind syn' Leserin te wesen:
En, soo sij 't schrappen will met een' doorgaende kladd,
Bekent hij voor de hand het vonnis wel gewesen.
Syn voornaem is een C. syn toenaem is een H.
Syn bijnaem, Eewigh vriend van Anna en Tesselscha.
8. Novemb.

---

1) M. D., 159. In het HS. en in M. D. heeft het versje geen titel.
vs. 5 *Tethy* M. D.: *Thetidi*
2) K. b., II, 156.
Bij vs. 16 in marg.: 1. Cor. 15. 12.
vs. 8 niet in K. a. — K. b.: *Rees op tot haren God,*
3) K. b., II, 156. In K. a.: *Voor een Boeck aen Ioffrou Anna Roemers.*
Waarschijnlijk schreef H. het versje in een exemplaar van zijn werk *Gebrvyck of Ongebrvyck van 't Orgel inde Kercken der Vereenighde Nederlanden*, dat in 1641 te Leiden het licht zag.

AENDE SNEEW [1]).

Droogh water, koele woll, witt roet, gehackte veeren,
Weest welkom boven op mijn besten hoed en kleeren,
Ick sie niet hoemen u met reden haten sou,
Die ons van boven brenght de Warmte met de kou.

17. Dec.

AEN IOFFR.EN ANNA EN TESSELSCHA VISCHERS, OP SUYCKERPEEN VAN HAER ONTFANGEN [2]).

Gesonde Peën,
Ick vatt de reen
Van uw geschenck.
'Tis met een' wenck
Smaecklick bewesen,
De wortel is soet,
De vrucht moet goed
En heilsaem wesen.
Op eer en deughd
Stond d'eerste vreughd
Van ons verga'eren:
All wat der jaeren
Knoop en gespann
Tot noch daervan
Heeft uyt gegeven,
En by ons leven
Uytgeven moet,
Sal goed en soet
En heilsaem wesen.
Vriendlick paer Weesen,
Dit is 'tbeduydt
Van mijn besluijt
Uyt uwe gaven.
Daer ick, begraven,
En ghij tot stoff
Sult weder keeren,
Sal dese lof
Ons graf vereeren.
Hier leijt C. H.
En Tesselscha,
En Anna, d'eerste;
Die elck om 'tseerste
Met schrift en praet,
Met wensch en daed,
Haer' vriendschap sloten,
Vriendschap gesproten
Uijt grond en reen
Als Suijckerpeen.

13. Ian.

OP DESELVE GIFT [3]).

Ick will 'tgegeven peerd besien tot inden mond:
Iae 'tmonden is 'tniet all, ick will noch dieper vragen:
Wat seght ghij van de Peen? spreeckt, Monden, en spreeckt, Maghen:
Sij tuyghense bey soet-gesonden en gesont.

14. Ian.

AENGEDOOPT MAETSCHAPP TUSCHEN TESSELSCHA EN C. H. [4]).

Wel voeld' ick vander jeughd daer was een dieper grond
Die mij aen Tesselscha oorspronckelick verbond:
Wel tuyghde mij mijn hert, daer was wat meer als Sterren

---

1) K. b., II, 156.
2) K. b., I, 511. In K. a. is de titel: *Aen Anna (en) Tesselschade, op* enz.
vs. 6 K. a.: *De wortel soet,*
3) K. b., I, 512.
4) K. b., II, 174.

Dat hem in Tesselschaes de'e twijnen en verwerren.
C. H. hangt TesselsCHa allom, in, aen, en na,
En sonder C. en HA. bestaet geen' TesselsCHA.

14. Ian.

DE TWEEDE TESSELSCHADE [1]).

Is Tessel op het pad na Roomen van Geneven?
Is d'afgelockte ziel in 'tpoppe-goed verwart?
Heeft menschen-mijmering bekropen 'thooghe hart?
Heeft Papen duyster licht Gods lichter uyt gedreven?
Is haer welwetenheid in 't doncker uytgewreven?
Is in haer dampigh oogh de witte Reden swart,
Het rechte spoor te slecht, het sachte jock te hard?
Is Roemers Roomens kind? O Roemer, die dit leven,
Dit slijck gewisselt hebt voor 'teewighe besitt
Van 'teewighe besien, wat toenaem geeft ghij dit,
Dit schip en goeds verlies, eer 'tancker' off ontlade?
Sij soeckt V; maer een mall, een stall-licht leijdt haer miss;
Haer naeld is 'tnoorden quijt, sy zeilt maer bij de giss.
O min als Tesselscha, o meer als Tessels-schade!

15. Ian.

AD IOANNEM I. F. DEDELIUM THESES DE FIDEICOMMISSIS ET SCTO. TREBELL. DEFENDENTEM προτροπή [2]).

Icare, Daedalij *fidei commisse* Parentis,
Implumi puerum modo qui conamine terram
Radere, sed dumeta citum, similemque volanti
Taedia vexatae docuit superare juuentae;
Icare cognatis, non ut fallacibus olim
Ille nec ignotum rapiende per aethera pennis,
Iam *fidei commisse* tuae maioribus ausis
Erigere: est ubi te prisci consulta Trebellj
Vindicias assertorem, Romanaque poscunt
Iurgia, non canae *fidei commissa*, patronum.
Eripe telluri totum te, carpe per auras
Aetherium virtutis iter, qua celsior omni
Sidere inauratas ostentat Gloria lauros

---

1) K. b., II, 164.
Het schijnt, dat Tesselschade in dezen tijd op godsdienstig gebied strengere begrippen koesterde dan vroeger en zich nauwer bij de Katholieke kerk aansloot. H. verzette zich daar krachtig tegen.

2) M. D., 54.
Den 17den Aug. 1639 werd te Leiden op 18jarigen leeftijd als student ingeschreven: Johannes Dedel, Senatoris filius, Hagaecomitanus. 18. Hon. gr. — Hij was dus een zoon van Johan Dedel, H.'s leermeester, vriend en neef. In de Acta van den Senaat der Leidsche Universiteit komt de naam van Dedel in dezen tijd niet voor — mededeeling van Prof. Acquoy — misschien promoveerde hij dus aan eene Academie buiten 's lands.

Proxima Dijs: Indefessi monumenta volatus
Hinc, Pater Aeneas, hinc Patruus abstulit Hector.
Fallor, an et vano jamnunc molimine raptum
Excito, et hinc frustra generoso pectus honesto
Incocto coeli moneo convexa subire?
Dum loquor, alato nubem penetrasse stupemus
Remigio. Icare, ubi es? quâ te regione requiram?
Haereo. deficiunt oculi, lassataque longo
Intuitu germana acies cum voce fatiscit.
Nec testis, nec praeco sequor. Succurre Batavûm
Progenies generosa Patrum, vestigia si quae
Tanta sequi pennis, non pigro lumine, gestis.
Accipite hanc aliquis cursu quam lampada trado.
Quaero, nec inventu, tantâ stipante coronâ,
Difficilem, cuius *fidei* super astra canorae
Dedelio dignas fas sit *committere* laudes.
Iamque adeo, quocumque pedes aut lumina verto,
Apparent varij nantes in gurgite vasto,
Quos ego Maeonios inter feror anser olores.
Nec totus concedo tamen: natet inter olores
Qui τὸ, Bonis auibus, calamo meliore volanti
Accinat, affectu nemo potiore loquetur.

22. Ian.

AD PRINCIPEM TEGETE MEA PLUMARIA ALIQUOT NOCTIBUS TECTUM [1]).

Sanguinis augusti rivos, pretiosaque Belgae
Passus es in plumis membra tepere meis.
Redde vicem, Patriae columen, plumisque ministrum
Frigentem sine te perge fovere tuis.

23. Ian.

DE GESONDE ROOS IN 'TAENSICHT VAN IOFF.W TESSELSCHADE VISCHERS [2]).

Waer Tesselscha niet sieck, sij waer niet om genesen.
Maer 'tis de sieckte niet die van 'tonstoken bloed
Den purpren naem behoudt: lang heeft haer trotse voet
Die voncken van de jeugd vertreden en verwesen.
Een ongeveinsde vriend heeft suchtende bewesen
Sijn mededoogend leed in haer' verstuijckt gemoed;
En 'theeft haer hert geroert; en all dat schaemte doet
In eerbar' aderen is in haer' wang geresen.

vs. 17 *hinc* M. D.: *hoc* — vs. 31 *nantes* M. D.: *stantes*

[1]) M. D., 163. In 2 HSS.

vs. 3 *plumisque ministrum* eerst: *famulumque sub alis* als in 1 HS. en in M. D.

[2]) K. b., II, 167. In 2 HSS.; 1 daarvan is op de Amsterdamsche Universiteits-Bibl. In K. a. is de titel: *De gesonde Roos in 't aensichte van Tessel-schade.*

Dat's d'onverhoedse blos die door haer' heldre huijt
Haer tuchtelicke ziel aensienlick meldt en duydt,
En buijten wanhoop stelt: 'tgemoed bestaet te heelen
Dat syn verstuijcken voelt. O koele, blancke Wee'w,
Laet niet het hooghe rood uw' lydsaemheid verveêlen;
De Lijfverw van de Deughd zijn Roosen inde Sneew.

29. Ian. [1]).

OP EEN BULTENAERS LANGWYLJGH GEPRAET [2]).

Al voeld' ick Pieter Bult in 'tseggen wat verwarmen,
Syn seggen, hoôpten ick, sal kortjens zijn, als hij:
Maer hoe misrekent en hoe av'rechts was ick blij;
Sijn seggen viel in 'tgaen soo langh schier als syn' Armen.

ult. (31) Ian.

SUR LE PORTRAICT DE DU MORIJ [3]).

La teste que d'un fier esclat
Tu vois gagliardement armée,
Est d'un Ministre: quoy, d'Estat?
Bien plus; d'un ministre d'Armée.

ult. (31) Ian.

IN EFFIGIEM CARD. D. RICHELIJ [4]).

Gallica cui soli moles incumbit Atlanti,
Cuius ab ore, sui nescia, se didicit,
Richelium frustra, Pictor, formare laboras,
Ni similem faxis os humerosque Deo.

ult. (31) Ian.

IN EFFIGIEM ABRAH. DE MORI, VERBI DIVINI PRAECONIS, MATRI MISSAM [5]).

Auribus hunc oculisque, Parens anus, excipe natum:
Aurea cum vultu concio missa venit.
Facundo toties quod praecipit ore Batauis
Dicere et hic mutum crede, Memento Mori.

ult. (31) Ian.

---

1) Onder het vers staan de woorden: Erubuit, salva res est.

2) K. b., II, 165.

Bij vs. 4 in marg.: Die de soodanighe meest lang hebben.

vs. 2 *sal* K. b.: *sou*

3) Abraham de Mory was veldprediker en een vriend van H. Den 13den Sept. 1645 teekende H. den dood van zijn vriend op de volgende wijze in zijn *Dagb.* (blz.43) aan: Obit mediâ nocte Oost Eeckeloae Abraham de Mori Ecclesiastes Gallicus, amicus integerrimus, et heu! mihi instar fratris.

De Mory heeft in 1636 eene Fransche vertaling bezorgd van eene Latijnsche redevoering van Barlaeus (*Oud-Holland*, 1887, blz. 109).

4) M. D., 164. In 2 HSS.

5) M. D., 164. In 2 HSS.

EPITAPHIUM IUVENIS ADVOCATI [1]).

Maevius eloquio Patriae prodesse paratus
Ecce fimus patriam ditat et auget humum.
Triste soloecismi vitium! male *declinando*,
Ore quod intendit Maevius, osse facit.

1. Feb.

(POENA SYCOPHANTAE) [2]).

Improbus insani scriptor Caecinna libelli,
Contentus paucis lectoribus, in mala tandem
Vincula, *contentus* paucis lictoribus, ivit.

1. Feb.

IN MOMENTA SUBCISIVA [3]).

Amice, non amice, quisquis es, Lector,
Lecture, non lecture quae damus, quae non
Damus (coacti blandulis amicorum
Impulsibus, precibusve, sive mandatis)
M o m e n t a vulgo; parce dentibus, parce
Linguae faventi: non meremur aut illos,
Aut hanc moramur: ecce, quanta sunt, ipsi
Edicimus, monemus, et fatemur, et scimus,
M o m e n t a non ullius esse momenti.

1. Feb.

IN EFFIGIEM FRANC. ARSENIJ DE SOMMELSDIJCK [4]).

Os hominis sublime, cui par Belgica, cui par
Gallia non genuit, muta tabella refert.
Quam bene conjunctos, quales natura creauit,
Arsenium pictor reddidit et *tacitum*.

3. Feb.

---

[1]) M. D., 164. In 2 HSS.

[2]) M. D., 164. In 2 HSS. Het versje heeft in het HS. geen titel.

[3]) M. D., 162, met den titel: *Ad lectorem Poëmatum meorum.*

Barlaeus had er meermalen op aangedrongen, dat H. zijne Latijnsche verzen zou uitgeven (zie *Epist.*, blz. 831, 844) en H gaf eindelijk toe. Reeds vroeger had hij besloten, als zulk een bundel het licht mocht zien, hem *Momenta subseciva* te betitelen, „carptim enim et desultorie pleraque, omnia certe aliud agenti nata sunt". (Zie zijn brief aan Barlaeus van 4 Mei 1642 in Hooft's *Brieven*, IV, 400). Het boek kreeg later tot titel: *Momenta desultoria*, en verscheen in 1644.

vs. 8 M. D.: *Edicimus*, *fatemur et probe scimus*,

[4]) M. D., 162.

François van Aerssen, Heer van Sommelsdyck, de bekende staatsman, was den 27sten Dec. 1641 overleden.

Van hem is een portret bekend door M. Jz. Miereveld in 1636 geschilderd. (Zie E. W. Moes, *Iconographia Batava. Proeve van een beredeneerde lijst van Geschilderde en Gebeeldhouwde Portretten van Noord-Nederlanders in vorige eeuwen. Amsterdam*, 1890, blz. 9).

vs. 2 *genuit* M. D.: *audit*

IN EFFIGIEM H. GROTIJ [1]).

Quidlibet audendi pictoribus atque poetis
Copia, ut est hodie, non satis aequa datur.
Restituit patriae Grotium sine crimine pictor:
Si vel idem Grotius cogitet, ecce reum.

4. Feb.

IN EFFIGIEM GEINIJ F. [2]).

Geiniadae caput impense pretiosa tabella est:
Quid si Geiniadae sit caput atque manus?

6. Feb.

IN EFFIGIEM GROTIJ. AD PICTOREM [3]).

Mille libros unâ retulisti incaute Tabellâ:
Exiguo tantus venditur aere labor?
Disce quid exponas; ipsa est quae milite coeco
Rapta Louestenio Bibliotheca fuit.

6. Feb.

AD CINNAM [4]).

Lac, oleum, vinique cados, quos saepe daturum
Pollicitus Cinna est, hactenus ore dedit.
Lentule, quid fugis aut cessas expungere; possis
Forte magis liquidi nominis esse reus?

7. Feb.

Μισόγαμος [5]).

Flaccus adulando tetricae, mea sola voluptas,
Occinit uxori, quoties de fornice caldo
Extrahit aut ebria correptum crine popina.
Ergo quid? uxorem pergis me ducere velle,
Intrepidum ne forte trahat sua quemque voluptas?

8. Feb.

Ne sit Amazonidum nimium grauis ira stupori,
Aut bellatrices conseruisse manus.
Utraque Rhenani multo confusa vapore
Mercurij Martis credidit esse diem.

9. Feb.

---

1) M. D., 163. In 2 HSS.
2) M. D., 162, waar aan den titel nog is toegevoegd: *Pictoris excell.* In 2 HSS.
3) M. D., 163. In 2 HSS.
4) M. D., 162. In 2 HSS.
vs. 3 *possis* 1 HS.: *posses*
5) M. D., 163, met den titel: *Caelebs misogamos.* In 2 HSS.
vs. 3 *ebria* M. D.: *madidâ*

VITAULIUM INAUGURATUM PRID. ID. FEBR: CIϽIϽCXLII [1]).

Conviva mas et foemina, affines viri,
Frater, Sorores, atque Amici caeteri;
Audite legem quâ daturi praedio
Perenne nomen advocamini meo.
Vitavlivm dici volo, Vitaulij
Edico Legislator ut Vitaulio
Sit nomen inter posteros. Vitaulium
Si quis vocare vitet, o Vitaulium,
Quas ille, quas Vitaulio in Vitaulio
Poenas daturus! nempe bis, ter, et quater
Et quinquies, et sexies sextario
Poto, repoto, (semper epoto tamen)
Declinet in Vitauliano sobrius
Vel atrio, vel area, uno stans pede,
Vitaulium, Vitaulij, Vitaulio,
Vitaulium, o Vitaulium, Vitaulio:
Et si quidem vacillet, a Vitaulij
Structore sexies vitauliariter
Vitauliatum cum Vitauliantibus
Invitus invitetur in Vitaulium.

Par le Marquis de Vitaule. 9. Feb.

(AD BARLAEUM) [2]).

Non placuit praestolanti prius esse molesto,
Quam calamo posset pondus inesse meo.

13. Feb.

(AD AMICUM SECUNDAS NUPTIAS SUADENTEM) [3]).

Desine conjugij votum suadere secundi;
Nolo bonam rursus perdere, nolo malam.

14. Feb.

---

[1]) M. D., 58. Ook in klad, dat den datum heeft.

Zie over Hofwyck blz. 129. Den 13den Febr. schreef H. aan Barlaeus (zie Hooft's *Brieven*, IV, 396): In Vitaulio quid heri actum sit, conuiuio villae inaugurali, Vicofortio obiter exposui; summam rei ex edicto, quod ostendet, plane sine risu non capies.

Die brief is ten onrechte op het jaar 1641 geplaatst; het klad (*Epist. Lat.*) is van 1642. Boven het éene HS. van het gedicht staat ook 1641; het andere heeft 1642.

In het klad in marg. bij den titel: Hofwijck. — vs. 5: Nom. Gen. — vs. 6: Dat. — vs. 7: Acc. — vs. 8: Voc. — vs. 9: Abl.

vs. 6 komt in 1 HS. niet voor.

[2]) De versregels komen voor in een brief aan Barlaeus van den 13den Feb. (*Epist. Lat.*).

[3]) M. D., 147. In 2 HSS. Het versje heeft in het HS. geen titel.

TABACUM. AENIGMA [1]).

Difficile est captu, et facile est, sine dentibus ore
Extractas terrâ coelo committere frondes.

19. Feb.

VAN EEN VERLOOPEN SCHILDER [2]).

Ian Kladd heeft doecken en panneelen
Besmeert voor uyterste Iuweelen,
Ter wijcke van een' harden stoot,
Of Schuddje-beurs, den hoogsten nood.
De Kistemaecker en de Wever,
Vermoeijt van 't geldeloos gelever,
Vervolghen hem voor doeck en planck
By pleiterij ter schepenbanck.
'T goed gaet ter merckt, en kan niet gellen:
Men tast hem endtlick aen de Vellen;
De Mantel wegh, de Kleeren uijt:
Daer schiet niet over als de huijt:
Noch vindt hij drinckebroers en snollen
Dies' hem uijt medelijden vollen,
En helpen den verloren man
Sijn leed verdrincken in een' kan.
Ian Kladd is konstelick verwildert;
Hy heeft sijn selven uyt geschildert.

22. Feb.

EPITHALAMIUM PHYLLIDIS [3]).

Phijllidis angustae, famâ fallente, maritus,
Ut pro difficili, qualem timuisse juuabat,
Occurrit vagus et facilis descensus Averni;
O hominum curas, ait, o spes lubrica mundi,
O et foemineis quantum est in rebus inane!

27. Feb.

Molesta virgo est: Maevius viduam duxit [4]),
Et dulce bellum expertus est in expertis.

27. Feb.

Galla viri vires semper velit esse virentes [5]).
Galla pia et lepida est: non est mortale quod optat.

28. Feb.

---

[1]) M. D., 163, met den titel: *Tabacum*. In 2 HSS.

[2]) K. b., II, 162. Voor het eerst gedrukt achter *Jacobi Westerbani Minne-dichten. . . . . t'Amsterdam. Voor Ioost Hartgersen* . . . . 1641, blz. 274.

vs. 8 *ter schepenbanck* Westerbani Minne-dichten: *en Schepens dwanck*

[3]) In 2 HSS.

[4]) In 2 HSS.

[5]) In 2 HSS.

(DE GELLIA) [1].

Gellius invisa nullum de conjuge falso
Dici crimen ait: Credula res odium est.

1. Mart.

Cras pugnaturo pugili bene vesperi edendum est [2]):
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

3. Mart.

IMPAR CONJUGIUM [3]).

Tò Sustinere et Abstinere copulam
Bene copulatis Gellia indignam vocat.
Atque est in aperto causa; saepe, Gellia
Cum sustinere vellet, Aulus abstinet.

3. Mart.

Si sapiat, nec sollicitis diffidat amicis,
Quos hodie libros Grotius edit, edat.

4. Mart.

AD GALLAM [4]).

Cassum, impotentem parcius vexa virum:
Caute et cate Paroemiam, Ne quid nimis,
In ore gestat, Galla, qui nequit nimis.

4. Mart.

AD EANDEM [5]).

Galla soloecismum docte facit, et cunctanti
Occinit usque seni, Festina, lente, marito.

4. Mart.

Conclusus niveis in amatae languidus ulnis [6]),
Dormi, dixit amans, non omnia possumus omnes.
Illa facem veneris simulato frigore velans,
Dormi, dixit, Amans, non omnia poscimus omnes.
Sed, quod pelle nequis, pretium lue noctis in aere:
Solve quod oblatum est, haec omnia poscimus omneis.

5. Mart.

AD CHRISTIANULUM, UT TAM SCRIBENDO QUAM LEGENDO SE EXERCEAT [7]).

Redde vicem, bene paste puer, nimis illud iniquum est,
Quod semper nolis edere, semper edas.

5. Mart.

---

1) M. D., 179. In 2 HSS. Het versje heeft in het HS. geen titel.
2) In 2 HSS.
3) In 2 HSS.
vs. 3 één HS.: *Estque in*
4) In 2 HSS.
5) In 2 HSS.
6) In 2 HSS.
7) M. D., 162, met den titel: *Ad Christianum filium* caet. In 2 HSS. Christiaan was nu bijna 13 jaar.

Si bene tornatos Incudi reddere versus [1])
Non properas, Barlaee, vel hoc mihi tradere pensum,
Invalido mihi, forte paras viduo atque poetae,
Nec poenas dare ferra iubes, nec crimine laesae
Majestatis agis quâ laesa est Tessala molem;
Durior incude es, neque tandem dignus amator
Cuius ob ardorem tot in una sede morentur
Majestas et amor Viduae noctesque diesque.

(5 Mart.)

Verstaet ghij 't, Tesselscha [2])?
Uw aensicht is aen stucken:
Ten minsten leert hier na
Aen beelden niet te bucken.

(5. Mart.)

V reeden wel gegront [3]),
Hoe wel se schier een graw is,
Is smaecklijk in mijn mont,
Om dat se nimmer lauw is.

Het snerpent heijl van ons hooch Hoffwycksche Poëet
Behaeght mij echter noch, het sij dan kout off heet.

(Tesselschade).

OP DE DICHTCONST VAN IAN VOS GLASMAKER [4]).

De Glasemaeckers hand
Die jonghe lauren plant
Aen 's Amstels glase plasschen
Die t'sijner on-doot wasschen,
Is dichtend' soo sij was
In 't dichten van 't Gelas.
Dicht en doorluchtigh waren
Haer ambachts eerste waeren;
Doorluchtigh, dicht, en fijn,
En spiegel-glasigh zijn

---

[1]) Het versje komt voor in een brief aan Barlaeus (*Epist. Lat.*) van den 5den Maart. Tesselschade had haar linker oog verloren, dat door een vonk in een smidswinkel getroffen was. Daarop doelt dit en het volgende versje van H. Barlaeus schreef het gedicht: *In laesum, grandi infortunio, in fabrili officina sinistrum Tesselae ocellum* (*Poem.*, II, 434), dat hij den 10den Maart aan Wicquefort toezond (vgl. *Epist.*, 866).

[2]) In denzelfden brief. Barlaeus zond het versje aan Tesselschade (*Epist.*, 868).

[3]) Zie *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, blz. 41. De beide versjes komen voor in een brief van Barlaeus aan H. van 6 April. Van Baerle schrijft: Tesselae misi tetrastichon tuum. respondet tetrasticho parisyllabico, nec ineleganti: (volgt het 1ste versje). Etiam viduis sua bilis inest. Addit in litteris suis: (volgt het 2de versje).

[4]) K. b., II, 168. Waarschijnlijk voor het eerst gedrukt in de 2de uitg. van *Aran en Titus, of Wraak en Weerwraak. Treurspel van Jan Vos*, dat in 1641 voor het eerst was verschenen en door Barlaeus zeer werd geprezen.

vs. 3 *'s Amstels* K. b.: *Amstels*

Haer' onvoorsiensche dichten:
Sij spiegelen, sij lichten,
Sij strecken voor een' Brill.
Men dichte soo men will,
Mij dunckt het beste dicht is
Dat helder, fijn en dicht is.
6. Mart.

IN H. GROTY ANIMADVERSIONES AD CASSANDRI NOTAS [1]).

Qui se cumque nigrâ primi caligine victâ
Romano fortes eripuere luto,
Non indignamur si queis epidermide summâ
Sordibus elotas non habuere manus.
Vel sero sapuisse Phrijges sapientia saeclo
Major et aeterno digna vel aere fuit.
Illâ Cassandri, Wiceljque, Melanchthones illâ,
Illa Modreuij conditione placent;
Illâ operum, Spalatine senex, sine crimine laudem
A non ingrata posteritate refers.
Sed veteres e luce nova repetjsse tenebras,
In vomitus prauâ sponte redjsse suos;
Fabellas et decrepiti deliria mundi
Coelitus incensae substituisse faci;
Vim vero facere, ut falsi confinia tangat
Mollius, et tacite fiat hic ille color:
Aeneus haec certe: sed, si respiret, Erasmus
In Grotio, nisi sit ferreus, ista ferat [2])?
19. Mart.

IN ADVENTUM REGINAE MAGNAE BRITANNIAE [3]).

Astra soloecismum faciunt; rediere Kalendae
Ancipitis, Coelo et Sole stupente, Dei.

---

1) In 1642 verscheen *Via ad pacem ecclesiasticam in qua continentur Confessio fidei, secundum Conc. Trid. Confessio fidei Avgvstana. Consvltatio Cassandri. Annotata H. Grotii in Consult. Cassandri. H. Grotii Poema de Baptismate. Poema de Evcharista. Disquisitio Pelagiana. Anno* M.DC.XLII.

Het boek werd met groote verontwaardiging ontvangen en lokte eene menigte strijdschriften uit.

2) Onder het vers staat: Ὗς εἰς κύλισμα βορβόρου ἐπιστέψασα.

3) M. D., 57, waar aan den titel nog is toegevoegd: *inassueto per Mensem Martium asperrimo gelu.*

Henriette Marie, dochter van Hendrik IV van Frankrijk, echtgenoote van Karel I van Engeland, kwam den 11den Maart in den Haag met hare dochter en een gevolg van 300 personen. Zij wilde de Staten trachten te winnen voor Karel en de kroonjuweelen verpanden. In het laatste is zij geslaagd; zie het vermakelijke verhaal bij Aitzema, V, 377. Henriette Marie is, na in den Haag, Leiden en Amsterdam met groote plechtigheid ontvangen te zijn, eerst den 29sten Jan. 1643 weer vertrokken.

Dum nocti patet aequa dies, ignota Batauis
Vere novo fasces aspera Bruma gerit.
Quid? Regina, graui jam dudum saucia curâ,
Non te versa times huc quoque fata sequi?
Pone metum, nil prodigij est; non omine laevo
Torpet inaudito Ciuis et Aula gelu.
Causa tui stupor est, amor est, et gaudia; quorum
Ignorant finem singula, cuncta modum.
Concutit ossa stupor, majestatisque verendae
Relligio? insueta est publicus horror hijems.
Urimur immenso laeti venientis amore?
Corporis interno summa calore rigent.
Gaudia conferto radiant in pectoris aestu?
Semineci merito frigore membra tremunt.
Sic vernum, Regina, gelu, sic frigus adustum
Non dura tecum de regione vehis.
Fallor an aestiuis iterum tepet ignibus aether,
Et faciem in terra, Phoebe, procantis habes?
Ecce vices concussa suas natura resumit:
Soluitur unda, micant sidera, ridet humus.
Cornua laxato reuocant se pandula neruo;
Non patitur longas res violenta moras.
Audi, diva parens, non haec sine numine vates
Effero fortunae congrua verba tuae.
Quo Britones Carolumque tuos in turbine spectas,
Vltima commoti creditur ira maris.
Rectorem nautasque, ducem sociosque feroces
Turbida, sed sudo proxima, vexat hijems.
Quod natura, facit populus: de culmine summo
Illa redit, standi nescia, et ille ruit.

22. Mart.

A. M. RIVET, SUR SES DIALOGUES DE L'INSTITUTION DU PRINCE [1]).

Grand Docteur, qui respons à ces belles semonces
Que dicte à ton esprit l'Esprit du Toutpuissant;
Prie, nous t'en prions, que ton Prince croissant,
Comme tu en respons, responde à tes responses.

25. Mart.

PERPETUUM MOBILE [2]).

Vana supervacuo maduit sudore mathesis:
Gallae perpetuum mobile lingua facit.

27. Mart.

---

1) Gedrukt in de *Instruction du Prince Chrestien. Par Dialogues, Entre un jeune Prince, et son directeur. Avec une Meditation Sur Le Voeu de David, Au Pseaume CI. Par André Rivet. A Leyde De l'Imprimerie de Ian Maire.* 1642.

2) M. D., 163.

OP HEER IANS WOEST GEPREECK [1]).

Heer Ian op Stoel praet, preeckt en pleit
Met groot geweld van hals en handen.
Wat hebbjer tegen, Mans-verstanden?
Heer Ian bewijst all wat hij seit.

2. Apr.

AEN BARLAEUS VOOR MIJN' ROUWE BESTRAFFING OVER TESSELSCHADES MISS-GELOOVE [2]).

Sij neme het soo sij will, mijn' Weduw'; 'tzij voor baffen,
Voor baffen als ick spreeck, voor quetsen als ick salv,
Of mij voor herten-beul, voor argher als Duc d'Alv;
Barlaee, wijser vriend, ick will, ick moetse straffen:
Soo lang haer' siecken mond soo voddighen, soo laffen,
Soo vuijlen spijse smaeckt; soo lang sij 't Roomsche Calf
Behippelt of bestuijpt, en eert het heel of half,
En heeft myn' vriendschap niet als Gall en Eeck te schaffen:
Gesonde Gall, en Eeck die rotte wonden kuijst.
Den oor-boor moet van 'thoofd in 'thert door d'oore booren.
Sij neme het soo sij will: ick snij wel in een' puijst,
Daer 'tleven locht vereischt en onder dreight te smooren.
Het vleijen is een' gunst van doodelick gerief:
Ick spaer de roede niet, ick hebb het kind te lief.

9. Apr.

---

1) K. b., II, 165.
Bij vs. 4 in marg.: Acumen Christianulis est.

2) K. b., II, 167. In K. a. is in den titel het woord *rouwe* weggelaten.
Het vers komt ook voor in een brief aan Barlaeus van 4 Mei 1642 (*Epist. Lat.*), waar het wordt voorafgegaan door deze woorden (zie de vertaling in *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, blz. 45, 46, en een gedeelte van het oorspronkelijke in Hooft's *Brieven*, IV, 399): Vis vernacule me explicem? excipi a te postulo, sicut ipse Tessalam excipere coepi, atque excepturus porro sum; periculone an jacturâ veteris amicitiae, generose securus, modo hoc me agere sentiat, ne quid in re seria omisisse convincar, cuius mihi probro neglectus sit, ipsi damno. Praestabis idem tu, et sane ut sedulo praestes moneo, ex melioris Theologiae fontibus; atque errabundam via veritatis ipso virtutis amore reuocabis: ego probris et contumelijs insistam; quorum ad acerbitatem cum hactenus non excandescat nihil desperati tractare videmur. Ecce igitur, quod dicebam, aceti vernaculi novos morsus, quos si expedire putas per te ut videat, per me licet. (Volgt het boven afgedrukte gedicht.) *Σκληρὸς*, inquies, *ὁ λόγος οὗτος*. At hoc *σκληρότερον*, Amice, in conspectu non amentium amicorum, et qui succurrere pereunti possint, naufragium fidei facere omnium et amore et commiseratione dignissimam Tesselam. Si quid agis itaque, *ποίησον τάχιον*, et *εὐκαίρως* quidem et *ἀκαίρως*; non deero laboranti meo modo, vel modulo. Caue modo ne hoc moliri nos resciscat communicatis consilijs. Sensi nuper minus sic utrumque gratos fore. Proinde nec altera quaedam vernacula quae his porro adscribam, ipsi vero nondum perscripsi, olim a te lecta fatere. Seorsim singuli plus profecturi sumus.

vs. 3 *voor* 1 HS.: *in* — vs. 4 *wijser* 1 HS.: *wijse*

GEEN WIJF [1]).

Onse Anne, onse oude hylick-prijster
Vermaent mij thien mael alle daegh;
Waerom en vraeghje nae geen vrijster?
Om dat ick nae geen wijf en vraegh.

11. Apr.

GEBED OVER DES HEEREN AVOND-MAEL [2]).

Ghij maeckte Water Wijn: dat's klaer als wijn of water;
En 'twas een wonder-werck. Ghij noemde Brood uw Lijf,
En Wijngaerd-sap uw Bloed, en 'twas een tucht-bedrijf
Tot uw' geheughenis: soo lees ick, en soo staet'er.
Mijn ziel vergaept sich niet aen wat vele eewen later
De grove gronden leij van eewelick gekijf;
Wie u 'tmirakel, Heer, of aen-schrijv' of ontschrijv,
Houd ick voor even boos van opsett en van snater.
Gunt mij het recht, het slecht, het oud, het all-gemeen,
Het onbemorst gebruijck van wat ghij hebt gesproken;
En dit mirakel toe: O God voor mij gebroken,
Breeckt nu dit lichaem oock en dese ziel van een.
Neen, neen, verworpen steen, ghij zijt er van gewroken;
Maeckt maer mijn' steen tot vleesch, en maer mijn vleesch tot steen.

25. Apr.

VERBINTENISS VAN BESOECK AENDEN HEERE HOOFD [3]).

Belove ick onderschreven,
Mits 'tonverlemde leven
Ten legher-einde mij
Te deel beschoren zij,
Dat geen geweld van buijen
Mij 'thooghe Huijs te Muijen
Voorbij sal heeten slaen.
O buijen, waerje'r aen!
O vier van krijgh en Somer,
Waerje all vier maenden loomer,
En mijn' beminde schuld
Op 'tscheijen naer vervult!
Hoe soet is 't om betalen
Daer 'tschencken is maer halen,

---

[1]) K. b., II, 168.

[2]) K. b., I, 52, met den titel: *Noch over het selve.*

vs. 4 *uw* K. b.: *uw'r*

[3]) K. b., I, 512. In K. a. is de titel: *Verbintenisse aen den Heere Hooft.* 1642. Aan het vers is een briefje aan Hooft toegevoegd.

Eerst den 14den April 1643 (zie *Dagb.*, 39) kon H. zijne belofte vervullen.

vs. 1 *onderschreven* K. a.: *ongeschreven* K. b. als boven.

En uytgeef maer ontfang!
Nu, lijmighe verlangh,
Weest viermael dertich nachten
Uijt alle mijn' gedachten:
Het onverwacht verblij
Vlieght alle Tij verbij.
Geschreven inden Haghe,
Ten Iaere, maend en daghe,
Als Henriette quam
Voll ciers van Amsterdam.

23. Maij.

(VYT HET LATIJN VAN OVID. METAM. 5) [1]).

Den Speelman die van verr onnoosel stond en schrapte,
Bespotte Pettalus, en sey, gaet singt de rest
Voor 'tonderaerdsch gespuys: met stack hij toe, en lapte
'Tstael door sijn slincker slaep. hij viel, en trock voor 'tlest
Syn' doodsche vingeren in 'tsterven langs de luijt,
En streeck'er bij gevall een droevigh liedjen uyt.

VERTROOSTING AEN PIER [2]).

Wat lett u, malle Pier, als most het v juyst raecken,
Daer ghij en ick en Ian ons lacchende vermaecken:
Verheught u van ter zij;
Ian scheert de geck met mij.

Voorn. 10. Iunij.

LACCHEN [3]).

Het lacchen heeft geen weerga, Griet,
Daer rijmt op, lacchen, niet.

Ibid. 10. Iunij.

LES YVROGNES [4]).

Puis qu'à noz nez enluminez
Et boutonnez
Il ne reste plus guere à teindre:
Ne trouuez pas estrange, Amiz,

Bij vs. 23 in marg.: Koninginne van Engeland.

1) K. b., II, 527. In het HS. staan de oorspronkelijke verzen boven de vertaling met het opschrift: *Elegantissimus locus Ouidij Metam.* Het HS. heeft alleen het jaartal. In K. a. is de titel als boven. Het versje is eene vertaling van vs. 114—119.

vs. 4 *'Tstael* K. a.: *Stael* K. b. als boven.

2) Bij vs. 4 in marg.: mecum.

3) K. b., II, 161.

vs. 2 *lacchen* K. a.: *'twoort van lacchen*

4) Het versje wordt ook gevonden in een brief aan Van der Burgh van 10 Juli (*Lettres françaises*).

Apres l'Argent qu'on ij a mis,
Que nous nous acheuions de peindre.

A cheual en marchant d'Vden
vers Alphen. 20. Iunij.

UN CRIMINEL SUR L'ESCHELLE [1]).

Messieurs, si la rigueur ne cede à la bonté,
Ie suis mal à cheual; estant si mal monté.

Bodberg. ult. (30) Iunij.

MATER FURIS SPURIJ [2]).

Infortunatum mirer me perdere natum?
In furto natum fama paterque sciunt.

Bodberg. 1. Iuly.

AEN AERT, DE GECK [3]).

De man is 'thoofd des wijfs; wat seght ghij, meester Aert.
Mij dunckt uw wijf en is met 'thoofd niet wel bewaert.

Bodberg. 2 Iuly.

IN GROTY AD CASSANDRUM NOTAS [4]).

Quem pace praetextum vides librum, lector,
Foris olivâ pulcher, intus impurae
De senticeto vepribus scatet Romae,
Casso labore noxium dolosumque
Ab angue multo gramen et malam cramben
Orbi propinans, nec Lemanidum fultus
Autoritate praeuiâ, nec assensu
Tiberis lutosi, εἰρηνοποιὸς utrimque
Damnandus, et probatus improbatusque
Exsibilandus. Magne, degener Groti,
Infauste Belga, nuper exul e terris
Tantum Batauis, nunc, solo magis verso,
Et exul a te, Patriae genitricis
Decor dolorque, veritatis antiquae
Assertor olim, nunc diserte desertor,
Quorsum profundis vana verba, queis possis
Nec Antichristo charus esse, nec Christo?

In Castris Bodbergae 5. Iuly.

---

1) Ook in een brief aan Van der Burgh van 10 Juli (*Lettres franç.*).
2) M. D., 169.
3) K. b., II, 161.
4) Ook in klad met den titel en den datum.

IN DIEM II. IUL. QUÀ REGINA MATER OBIJT. Σκῶψις [1]).

Quae post Calendas laureata Quintileis
Lux prima fulget, prima lux Poetarum
Barlaee, quantos vidit, ecce, Victores.
Hac Austrius Nassauium Imperatorem,
Hac Cardinalem et Austrium Imperatorem
Nassauius Imperator, ultor Adolphi,
Hac vicit unam Cardinalis Hetruscam
Anum, nec armatus quidem, sed Armandus.

7. Iul. Bodb.

IN CLADEM VESALIENSEM EX ACCENSO PULVERE PYRIO, QUAE ACCIDIT IV. NON. QUINT. CIƆIƆCXLII. AD BARLAEUM [2]).

Homo destinatus puluerí, de pulvere
Qui pulvis est, in pulverem it per Pulverem.
Barlaee, pulverulente docti pulveris
Olijmpicique Praeses, et Rector bone;
Ne sperne declinationem pulveris
Indoctiorem; magna pars Vesaliae,
Si docta satis sciuisset illam, viveret.

In castris Bodbergae 7. Iul.

IN EANDEM [3]).

En, fragili grandes animos in corpore gesta:
Ardeat exiguus pulvis, et umbra sumus.

Ib. (7.) Iul.

UN COMMENSAL DE L'AMOUREUX, VIVANDIER, À UN AUTRE DE LA PRUDENCE VIVANDIERE [4]).

Ie ne suis pas si variable
De changer tous les jours de table,

---

[1]) Ook in klad, dat datum en titel heeft.
Maria de Medicis, de echtgenoote van Hendrik IV en moeder van Lodelijk XIII, door Richelieu verbannen, stierf den 2den Juli te Keulen in armoede, „sijnde alles geconsumeert ofte verset: ende naeulijcx hemden tot haer lijf hebbende: ende naer haer doodt wiert noch vanden Cardinael vervolght, also dat tot sijn eyghen doodt toe, die haest volghde, hy op haer begraefenis geen ordre wilde hebben gestelt: doende oock rescenderen haer Testament" (Aitzema, V, 421).

[2]) M. D., 169.
Over het ongeluk vond ik niets opgeteekend.
vs. 3 *pulverulente* M. D.: *pulvis docte* — vs. 7 M. D.: *Si calluisset hanc eandem*,

[3]) M. D., 169. Het versje is gedat. 6 Juli, maar het staat onder het vorige.

[4]) In een brief aan Van der Burgh van 10 Juli (*Lettres franç.*) luidt het versje:

Si je mesprise vostre Table,
C'est que la nostre est masle et venerable,
Et en vault deux.
Il n'y a point d'intelligence
De la Prudence
A l'Amoureux.

H. schrijft er bij: voyci comme en ceste Armée je faij raisonner un commensal de l'Amoureux, vivandier, contre un autre de Madame Prudence.

Et ne sçaurois complaire à deux;
Ne trouuant point d'intelligence
De la Prudence
A l'Amoureux.

8. Iul. Bodberg.

EPITAPHIUM REGINAE MATRIS QUAE OBIIT COLONIAE 2. IUL. 1642 [1]).

Regina, Regum Richeljque tortoris
Afflicta Mater, hoc recondier passa est
Peregrina saxo. Cardinalis ingrate,
Morsu Parentis viperine destructor,
Quod imperasti pertinacibus flagris
Actum et peractum est. Dum quietis extorri
Nec saeculo nec Orbe copiam indulges,
Exiuit Orbe et saeculo: nec est vivam
Qua porro vexes. Mortuae quid injungis?
Ut nempe Coeli limitata cancellis,
Acherunte toto, ut Galliâ, Imperatorem
Ivsti atque iniqui, te sinat frui; sitque
Neronis haec Colonia, illa Agrippinae.

9. Iul. Bodberg.

Hier leit de Rijcke Neel, geluckig al haer leven [2]),
Geluckig bij versterf, geluckig bij de min:
Elck heeft haer om het seerst geschoncken en gegeven,
De vrinden veel voor uyt, de vreemde veel voor in.

EPITAPHIUM REGINAE MATRIS QUAE OBYT COLONIAE 2. IULIJ [3]).

Hetrusca moles, massa carnis regiae,
Florentis Arni lilietis eruta,
Obesa Ivsti mater, Inivsti socrus,
Et utroque nuper non minoris Tertij,
Elapsa amicis hostibusque, nunc salo
Iactata, nunc solo, omnium Deûm pila,
Hac ossa tandem, lassa, et infelicium
Satur dierum, condier, nolens volens,
Tellure siui. Si rogatis, Posteri,
Quid esse causae dixerim? nisi sic meae
Placuisse sorti *praesidentibus Fabris*;
Placuisse subversoribus meo-suis;

---

[1]) Ook in klad, dat titel en datum heeft.

[2]) Het versje komt voor in een brief aan Van der Burgh van 10 Juli, met de bijvoeging: ecce l'Epitaphe d'une riche Garsse.

[3]) Ook in klad, dat titel en datum heeft.

Bij vs. 1 in marg. bij het klad: Aut porcus Umber, aut obesus Etruscus. Catul. 40. — vs 11: le President Coigneux et Baron Fabroni.

Qui poenitendi infamiam, et magno domi
Sub Rege Atlanti fidere, ac laete regi,
Quam nec foris regere aut regi, quam vertere
Solum quotannis, aut fugari, liberis
Nepotibusque sarcinam, quid amplius?
Calamitate durius quâvis rati,
Secunda turbantes malis, bona tristibus,
Stupore cuncta et imperitiâ sibi
Carâ, mihi carissimâ dementiâ,
Ut ante de Lutetia Luctetiam
Mihi meisque, nunc meis tristem et mihi
Fecere de Colonia metropolim.

Bodberg. in castris 12. Iul.

AD CARDINALEM [1]).

Fracta malis, fracta exilijs et semper iniquâ
Sorte, trium Regum mortua Mater adest.
Ne treme ad augustos cineres, innoxia Gallis,
Nec jam Richelijs Urna timenda venit.
Non Luparae hospitium, non aurea Lutzemburgi
Marmora, non Belli-fontis anhelat aquas.
Hoc supplex, Armande, rogat; sine Regia membra,
Quo non siuisti stare, jacere solo.

14. Iul. Bodberg.

E TUMULO [2]).

Ecce bonam Matrem: quae te quod es una creaui,
Impium et ingratum, Richeli, et hic recreo.

15. Iul. Bodbergh.

STATUS GERMANIAE CIƆIƆCXLII. IULIO [3]).

Ni fauet Hatsveldus, direpta Colonia Francis
Interit, aut Suecis Austria vasta jacet.
Eligat Elector, primus velit ipse perire,
An deceat primas Caesaris esse vices.

Bodberg. 15. Iul.

AD BARLAEUM [4]).

Qui legis haec, jam Torque grauis, jam fulgide gemmâ
Richelij, verbis dissona verba tuis,

---

[1]) Ook in klad, dat titel en datum heeft.

[2]) Ook in klad met den datum en den titel: *In tumulum Reginae.*

[3]) Graaf Hatsveld was generaal van een Keizerlijk leger.

[4]) Ook in klad, dat den datum heeft.

In 1641 had Barlaeus op aansporen van Stella, baron de Morimont, een gedicht geschreven met den titel: *Panegyris, de lavdibvs Eminentissimi Cardinalis Armandi Ioannis Plessiaci, Richelii Dvcis, Franciae Paris* (*Poem.*, I, 129). Het gedicht, dat afzonderlijk was uitgekomen, werd door bemiddeling van den Franschen gezant De Thuillerie aan den Kardinaal gezonden. In April 1642 ontving de dichter van Richelieu een vleiend schrijven en een portret met diamanten omzet (*Oud-Holland*, 1888, blz. 244).

Magne vir, Aonidum Primas, et Apollo Batave,
Invidiae causam ne tibi crede dari.
Ille det invidiae causam et non simplicis irae,
Praemia qui meritis aucupet aequa tuis.
Ludere Magnates libuit, queis forte parentem
Naturam memor es ludificasse modis.
Scilicet, ut fluxae facies mutabilis aulae est,
Hic Proceres, illic quod meteora, voco.
Nec sequor aut Torquem, aut lapides Oriente petitos:
Saxa mihi, et restim debita dona scio.

16. Iul.

PRO REGE [1]).

Ignosce, magnae Matris umbra, non diro
Non dura Nato; si quid est, ut est, culpae
Atrocioris, quodque nec lauet pontus,
Nec terra condat: ecce, Purpurae prauis
Dum parricidae nutibus regit Sceptrum,
Suique non bonum Dvcem, facit Regni,
Plus in die quam septies cadit Ivstvs.

Bodb. 19. Iul.

Ut quis quiescat hic scias, hoc est opus [2])
Aenigma solvas, Hospes, aut saxum leues.
'Ενταῦθα κεῖται ὁ τοῦ βίου Νασσαβίου
Τὸ πάλαι καλὸν κατεπόντισ' ἐν τῷ μὴ Καλῷ.

Ibid. 19. Iul.

UN PRISONNIER.

A l'Ambre à la Ciuette, amiz
Voyez vous pas ou l'on m'a mis.
Il faut grand nombre de pastille
Au mauuais air de la Bastille.

20. Iul. Bodb.

REUS IN ARTICULO SUSPENDIJ [3]).

Quid? nocte totâ supplici jejunio
Precibusque lassum desilire cogitis?
Praecede, restim qui choreae ductas, aut
Me trude, tortor; nemo saltat sobrius.

20. Iul. Bodberg.

---

[1]) Ook in klad met den datum en den titel: *Pro Rege in adventu defunctae.*

[2]) Het versje heeft betrekking op den dood van Willem van Nassau, die vroeger bij Kallo geslagen was; zie op 24 Juli.

[3]) M. D., 168.

vs. 3 *ductas* M. D.: *ducis* — vs. 4 *tortor* M. D.: *Lictor*

Spiritus insomni lethargo cessit; Amici [1])
Quid ploratis? adhuc dormio, non obij.

21. Iul. Ibid.

EPITAPHIUM WILHELMI COMITIS NASSAVIJ QUI OBIIT ORSOVIAE 17. IUL. 1642 [2]).

Vespera par luci mediae est; insomnia vitae
Somnia finiuit somniculosa dies.
O me, sere sopor, properasses ante Calöae
Naufragium infami praeripuisse luto!
Nassauio poterat stellas adijsse volatu,
Quae mea nunc illis gloria reptat aquis.

22. Iul. Bodb.

IN GROTIJ AD CASSANDRUM NOTAS [3]).

Liuor et aerugo procul est; sed cogimur olim
Σεμνολόγον, Groti, dicere σπερμολόγον.

Bodb. 22. Iul.

IN EFFIGIEM CARDINALIS RICHELIJ, IN ADVERSA PARTE NUMMI REGIJ [4]).

Vanus honor onus est, Armande, nec omine nullo:
A facie facies Regia versa tuâ est.

Bodberg. 22. Iul.

RHIJNGRAVIUS DEFUNCTO COMITI WILHELMO IN PRAEFECTURA SLUSAE SUBROGATUS [5]).

Wilhelmum teretem sequitur longurio Magnus:
Nempe quasi dicas Ἰῶτα μακρὸν τ' Ὁ μικρόν.

Bodb. 22. Iul.

IN FUNDUM AEDI SACRAE VOTUM [6]).

Soli Domino sit gloria, et Domino soli,
Qui gloriam soli solo Domino dedit.

Bodb. 22. Iul.

---

[1]) Bij vs. 2 in marg.: Math. 9. 24.

[2]) Zie op 24 Juli.

[3]) In 2 HSS.
Bij vs. 2 in marg.: *Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν;* Act. 17. 18.

[4]) Op koperen munten kwam aan de ééne zijde de beeldenaar van den Koning van Frankrijk, aan de andere die van Richelieu voor.

[5]) Frederik Magnus, Rijngraaf, heer van Neuvilliers en Virtungen, was kolonel, later luitenant- en commissaris-generaal der ruiterij in dienst der Staten. Den 25sten. Jan. 1673 sneuvelde hij bij het beleg van Maastricht, van welke stad hij toen gouverneur was.

[6]) M. D., 167.
Bij *soli* in vs. 2 in marg.: Dativ., bij *solo*: Ablat., bij *Domino*: Dativ.

IN POEMATA DOCTISSIMI N. N. QUAE INSCRIPSIT, OTIA [1]).

Ut sua tam docto tribuam praeconia libro,
Vatum, dico, deus nobis haec otia fecit.

Bodb. 22. Iul..

NANUS AD GIGANTEM [2]).

Animata rupes, pugnifer
Immense, formidabilis
Colosse qui, quod est Deum,
Mortalibus tanquam pilis
Utare vel crepitaculis;
Si qua orta controversia est,
Quam pertinaci, quod soles,
Sic urgeas conamine
Ut vincier victus neges:
Ne gloriare de mea,
Quam falso praefers, laurea.
Non cedo rationum viribus,
Cedo rationi virium.

Bodb. 23. Iul.

AD AMICUM PRODIGUM RURI REPENTE FRUGI FACTUM [3]).

Tarde agricultor, non reparatur breui
Adulta rei calamitas compendio.
Non reddet agellus quod liguritum est domi.
In urbe dudum perditi peculij
In *Fundo*, amice, sera parsimonia est.

Bodb. 23. Iul.

IN HISPANOS [4]).

Σπανίς Graecis optime insolentia est:
Hispania nil regnat insolentius.

Bodberg. 24. Iul.

COMES GUILHELMUS NASSOVIUS ORSOVIO ELATUS. AD UXOREM [5]).

Quid mê, dura, meum priuas, Christina, trophaeum?
Debuit Orsouium condere Nassouium.

Ibid. 24 Iul.

---

[1]) M. D., 167, met den titel: *In Poëmata doctissimi amici quae destinaverat Otia inscribere.*

[2]) M. D., 168.
vs. 11 *falso* M. D.: *ferre* — vs. 12 *Non cedo* M. D.: *Cedo*

[3]) M. D., 167.
vs. 1 *reparatur* M. D.: *rependitur* — vs. 3 M. D.: *Nec villa reddet quod*

[4]) M. D., 168.
Bij vs. 1 in marg.: raritas.

[5]) M. D., 168.
Graaf Willem van Nassau-Siegen (geb. 1592), zoon van Jan van Nassau den middelsten, werd in 1641 bij het beleg van Gennep gewond en stierf den 17den Juli 1642 te Orsoy aan de gevolgen van die wonde. Hij bekleedde het ambt van veldmaarschalk in het leger der Staten en was gehuwd met Christina, gravin van Erpach,

IN COMITEM DE GUEBRIAN [1]).

Quam laete videas Heroëm, maxime Saxo,
Tam bene relliquias τόνγε βριῶντα tuas!
Ibid. 24. Iul.

AD GALLAM τὴν ἄητον [2]).

Improba, quae miserum totâ me nocte fatigas,
Disce σοφοῦ monitum, Galla, quousque eadem?
Ib. 24. Iul.

POETAS MALE VATES DICI [3]).

Quis furor est vel praeteriti vel gnara futuri
Vana poetarum credere Iudicia,
Quos, qui veridicus mihi sit, non audeat ullus
Vel de praesenti dicere veridicos?
Ib. 24. Iul.

Populum nec amo, nec negligo;
Cum plebe nil negoty est.
Ib. 25. Iul.

DEBITORES IN CARCERE [4]).

In aere dudum, nuper in ferro sumus:
Qui soluier vult, soluito.
Ib. 25. Iul.

(AD SENESCENTEM AMICUM, UT LITERIS INCUMBAT) [5]).

Si stadium nequeas, studium decurrere tenta:
Coepisti canos mittere, mitte canes.
Ib. 25. Iul.

---

1) M. D., 168.
Jean Baptiste Bude, graaf de Guébriant (1602—1643), maarschalk van Frankrijk, heeft in vele oorlogen meegevochten en o. a. Bernard van Saxen-Weimar bijgestaan. Den 17den Januari 1642 behaalde hij bij Kempen eene belangrijke overwinning op de Keizerlijken en bezette daarna een aantal plaatsen in het gebied van den Keurvorst van Keulen. Van Juni tot Augustus lagen de Fransche en Hollandsche legers dicht bij elkander, het eerste te Urdingen, het andere te Bodberg, legden de bevelhebbers wederzijds bezoeken af en stond men elkander in verschillende opzichten bij (*Mém. de Fred. Henri*, 308, 309).
vs. 1 *laete* M. D.: *late*
2) M. D., 168.
Bij vs. 2 in marg.: Sen.
3) M. D., 167.
4) M. D., 165.
5) M. D., 165. Het versje heeft in het HS. geen titel.

AGGERES DAMNOSI [1]).

Aggere conclusos quisquis possederit agros,
Aggere, perpetuo qui sibi dicat habet.
Bodb. 25. Iul.

WIJFS.

All die om trouwen denckt, verstaet den aerd der Wijven;
Wilt staen, sij willen wegh; wilt gaen, sij willen blijven.
Bodberg. 25. Iul.

NOCH [2]).

Een wijf is als een' memm, sij laet sich eerst bewegen,
En buijght wat voor den man; maer rijst'er strack weer tegen.
Ibid. (25). Iul.

AD REGEM M. BRITANNIAE [3]).

Viribus impar lamento te ulciscere, Regum
Optime; vos par lamento miserabile fatum
Destinat, et par lamentum nato atque nepoti.
Olim.

AD MUDAM SUB HOOFDIO PRAEFECTO [4]).

Facunda nunc Heroë, Mvda, facundo;
Serva pretiosi verticis diu canos:
Hoc lumine capta si semel sies, doctis
Dicere coeca, doctioribus Mvta.
Bodberg. 25. Iul.

DESORDRE [5]).

Tam sacra Romae res fuit triumphatrici
Diuinus Ordo, ut ordini quod oppostum est
Nec nominari siuerit suis verbis,
Ab Hellade primum docta τὴν ἀταξίαν.
Bodb. 25. Iul.

IN FUNEBRES MAGNATUM POMPAS [6]).

O vanitatum vanitas τῶν ἐν τέλει!
Ut vita fumus, funus ipsum fumus est.
Ibid. 25. Iul.

---

1) M. D., 166.

2) Het versje staat onder het vorige en heeft toch den datum 24 Juli. Dit zal eene vergissing zijn.

3) In 2 HSS., waarvan één den titel heeft. Het versje staat in één HS. tusschen twee gedichtjes van den 25sten Juli.

4) M. D., 167.
vs. 2 *pretiosi verticis* M. D.: *diserti Satrapae* — vs. 3 M. D.: *Hac orba luce*

5) M. D., 166.
vs. 1 *triumphratici* M. D.: *triumphanti* — vs. 3 M. D.: Ἀταξίαν γὰρ ἄτακτος Ἑλλὰς invexit.

6) M. D., 166. In M. D. zijn in vs. 1 de Grieksche woorden weggelaten.

CRAFTO COMES NASSAVIUS SARBRUCKENSIS CAROLINAE NASSAVIAE SPONSUS ORSOVIO CUM DESTINATO SOCERO ELATUS, HEUSDAE UNA SEPELIENDUS [1]).

Spes fulgidae mortalium,
Quam fumus estis et vapor!
Vivae parabam Filiae,
Concumbo Patri mortuo.

Bodberg. 25. Iul.

SACERDOS VAPULANS [2]).

Verbisque verberibusque multatus malis
Cur se sacerdos negligat defendere
Vel vindicare, rogatus, aut linguâ aut manu,
Οὐ, φησὶ, δεῖ μάχεσθαι ἄνθρωπον θεοῦ.

Ib. 25. Iul.

FUGA TEMPORIS [3]).

Quanto virili tempore
Felicior puertia est!
Qui voluier visi, volant,
Qui repere quondam, nunc rapi
Videntur, et mali dies,
Prae semper illis optimis:
Anni fuerunt aurei,
Nunc ferrei sunt annuli.

Ibid. 26. Iul.

AD REGINAM ANGLIAE [4]).

Finis opus, Caroli conjux animosa, coronat:
Sed caue sis, hoc posset opus finire coronam.

Bodb. 26. Iul.

---

[1]) M. D., 167.
Crafto, graaf van Nassau-Saarbrück (geb. 1621), verloofd met eene dochter van graaf Willem van Nassau, die den 17den Juli was overleden, reed den 19den ongewapend met een troep cavallerie uit het leger te Bodberg. In eene schermutseling, die toen plaats had, werd hij gewond, viel van het paard en stierf den volgenden morgen. Hij werd te gelijk met zijn aanstaanden schoonvader begraven (Aitzema, V, 454).

[2]) M. D., 165.
Bij vs. 4 in marg.: 2. Tim. 2. 24.
vs. 1 M. D.: *Multatus et verberibus et verbis malis* — vs. 2 *negligat defendere* M. D.: *vindicare negligat* — vs. 3 M. D.: *Rogatus et defendere* — vs. 4 M. D.: *Οὐ δεῖ μάχεσθαι, φησὶ, τὸν δοῦλον θεοῦ.*

[3]) M. D., 166.
vs. 4 *quondam* M. D.: *olim*

[4]) In 2 HSS.; in het ééne heeft het versje geen opschrift.
Het versje heeft misschien betrekking op het verpanden der kroonjuweelen, of op den brief van de Koningin aan den Koning, die in Engeland onderschept werd (Aitzema, V, 408).

(DE MULIERE FURACI) [1].

Intolerabilius nihil est quam foemina dives,
Nescio quis quando veterum de conjuge dixit.
Belga scio paucis haec qui vernacula fecit,
Cui quod habet furto rapit et male prodigit uxor,
Intolerabilius nihil est quam foemina *Dieveg*.

Ibid. 26. Iul.

A UNE VEFUE EN SECONDES NOPCES.

Belle vefue, en humeur,
Iadis si glorieuse,
As tu perdu le coeur
D'estre victorieuse,
Dans le proces d'honneur,
De ta partie honteuse?

26. Iul.

A UN VIELLARD AMOUREUX, AJUSTÉ D'UN TOUR DE CHEVEUX.

Pour amuser une maistresse,
Qui faict la moue à ta viellesse,
Tu t'es paré des cheveux morts
De quelque miserable corps
Leué de terre en meteore;
Et tu crois qu'elle t'en adore,
Qui t'en abhorre d'autant plus,
Et dit que les fraix superfluz
De ta coiffure mal bastie
Luy gelent toute son enuie.
L'aâge, le Barbier et l'Amour
T'ont faict chascun un mauuais *tour*.

Bodb. 26. Iul.

EEN LEGGEND LEGHER [2]).

Men magh het wel terecht den naem van, Legher, geven.
Die hier wat heeft te doen en kost niet legher leven.

Bodberg in castr. 26. Iul.

MARECHAL DE GUEBRIAN [3]).

De Spagnaert kent den man;
Hy noemt hem Geef vrij an.

Ib. 26. Iul.

---

[1]) M. D., 166. In het HS. heeft het versje geen titel.
Bij vs. 1 in marg.: Iuuenal.
[2]) K. b., II, 161.
[3]) Zie blz. 190.
Bij vs. 2 in marg.: B. voor V.

OP GIJS [1]).

Gijs, grage Gijs noemt alle Cocks sijn maegschapp:
Dat loof ick wel; om 't maegh-schapp.

Ib. 26. Iul.

C. DE R. [2]).

Met reden heet hy Cardinal;
Hij thoont sich voll qua aerd in all.

Ib. 26. Iul.

IN NUMMUM QUI AB UNA PARTE REGIS FACIEM PRAEFERT, AB ALTERA CARDINALIS [3]).

Quod Caesaris est hoc Caesari jubeor dare;
Quod Caesaris est et subditi, cui dabo?

Ib. 27. Iul.

IN EUNDEM.

Dimidium caput immerito das, Gallia, Iusto:
Dimidij Regis non obit ille vicem.

Ib. 27. Iul.

MIS-SCHILDERDE GELIEVEN [4]).

T en is geen wonder, Lief, men kant seer wel bezeffen,
Hoe 'tkomt dat Mierevelt noch u noch mij kan treffen.
Hij schilder' hoe hij will, hij sal noijt meester zijn
Van sulcken Sonn als ghij, van sulcken vlam als mijn'.

Ib. 27. Iul.

OP EEN PAEP TUSCHEN DEN PREECKSTOEL EN SYN' SITPLAETS INDE KERCK BEGRAVEN.

Hier stond de beest,
Daer sat hij meest,
Thuijs op sijn bedde quam de dood heer Ian verraschen:
Hier leit hij tuschen d'een en d'ander stoel in d'asschen.

Ib. 27. Iul.

AEN EEN BEDORVEN KINDS VADER [5]).

Uw lichte soon, die noijt en docht,
Verteert by hoopen, dagh op dagh:
Ick weet niet waer hij 'tlaten magh,
Maer weet wel waer ghij 'tlaten mocht.

Ibid. 27. Iulij.

---

1) Bij vs. 2 in marg.: schapp, schappraeij.
2) Richelieu.
3) Zie blz. 188.
4) K. b., II, 528. In K. a. zijn aan den titel nog de woorden: *Uyt mijn Italiaensch*, toegevoegd. Het Ital. versje schijnt verloren te zijn.
In marg.: Id. Italice alibi.
5) K. b., II, 162.

SUR LE NOUVEAU TESTAMENT [1]).

Si le moindre raijon de ce beau liure picque,
C'est qu'il part du parfaict miroir parabolique.

Bodb. 27. Iul.

LES ANGLOIZ 1642 [2]).

Sainct d'Israel, à qui nostre douleur s'adresse,
Le Roij qui nous defend n'a force nij adresse.

Ibid. 27. Iul.

D'UN PENDU.

Le Roij est liberal plus qu'on ne luij demande;
Prié par un maraut pour une Pension,
Il l'envoije à la Greue, et par breuet commande
Qu'on luij donne de plus une sus-pension.

Ibid. 27. Iul.

KLEED EN MAN [3]).

De Snijders winckel en het Hof
Staen strijdigh om den hoogsten lof.
Wie dunckt u dat van tween de beste konste kan?
Daer maeckt de man het kleed, hier maeckt het kleed den man.

Ibid. 28. Iul.

LE JOUËUR RUINÉ.

Par un courtois mal entendu
Vous me plaignez le dueil de ce qui ne peut estre.
Ce n'est pas mon argent, il a trouué son maistre,
C'est moij mesme qui suis perdu.

Ib. 28. Iul.

UN ALCHIMIJSTE TAILLÉ DE LA PIERRE.

Le Chimique est gueri d'une pierre fatale;
Belle cure, à la verité!
Mais ce n'est pas la principale:
Il aura plus de charité
Qui le voudra guerir de la Philosophale.

Ib. 28. Iul.

D'UNE DAME QUI CHANTE EN PERFECTION.

Qu'elle sçait de beaux Airs, quelle en dit, qu'elle en chante!
Il est vraij qu'elle enchante.

Ib. 28. Iul.

---

1) Bij vs. 2 in marg.: χωρὶς παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς. Math. 13. 34.
2) Bij vs. 1 in marg.: Ps. 89.
3) K. b., II, 162.

AD BARLAEUM παραίτησις [1]).

Ignosce duro carmini, nec aureis,
Sed aeneis et ferreis argutijs.
Plus Martis est quam Mercurj, quâ prodeunt,
Barlaee, quas prodi vides ineptias,
De ciuitate, qua casae sunt atria,
Ovile lectus, horreum triclinia;
Tibicen udis mane, sero flatibus
Et nocte vexat, arma tundunt et sclopi
Scribentis aurem, quodque mireris magis,
Muti et sepulti non gemunt vituli, boant,
Fornix, popina, (quam propinam dixeris)
Leno lupaeque, Bacchus et paucis Ceres
Coëmpta nummis, ungulae, hinnitus, rotae,
Auriga, agaso, calo, lixa, mulio,
Rixae, duellum, sors, fritillus, alea,
Styx uniuersa, tota Ditis regia,
Franco loquace loquacior miles Brito,
Et Hassus et insolentior Guebrianicus,
Castrensis assiduus labor, negotium
Perenne, vatem lancinant miseris modis.
Iam quem, quies et otium quanti siet,
Barlaee, vati, non fugit, dic, obsecro,
Qui possit esse tam feris natalibus
Epigramma Martiale Martialicum?

Bodberg in castris 28. Iul.

CONSTANTINI HUGENJ A ZUYLICHEM AD DVISBVRGAM, GERARDI MERCATORIS URBEM NATALEM παράκλησις [2]).

Duisburga mercimonijs olim frequens,
Nunc vasta bello et orba ciue Ciuitas,
Cessa dolere nominis domi ac foris
Laudem sepultam, Mercurjque artes bonas
Marti subactas: Ciuis unicus probe
Haec damna pensat; ecce qui superstite
Calamitati publicae et patriae rogo
Famâ perennis, mille mercatoribus
Major, tuetur asseritque posthumam
Mercator unus Teutoburgi gloriam.

Bodb. in castris 28. Iul.

---

[1]) M. D., 59, waar aan den titel nog de woorden: *E Castris*, zijn toegevoegd.

[2]) M. D., 164, met den titel: *Ad Dvisbvrgam, Gerardo Mercatori olim habitatam.* Gerard Mercator, de vervaardiger van den beroemden atlas, was in 1594 te Duisburg gestorven. Juist in deze dagen bezocht H. het stadje (*Dagb.*, 39).

vs. 7 *Calamitati* M. D.: *Et orbitati*

EPITAPHIUM [1]).

Quisquis ades, frustra metuis ne forte sepulto
Sit Mercatori tantula terra grauis.
Omnis terra viro leuis est qui tota quod usquam
Terrarum est humeris pondera gessit Atlas.

Ib. 30. Iul.

(SIMILES LABRIS LACTUCAE) [2]).

Lactucas oleo graues et acri
Submersas domini vorant aceto.
Lactucas pueri nec acri aceto
Nec tinctas oleo vorare docti
Vellent perpetuo illud esse verum,
Lactucas similes habere labra.

Bodb. ult. (31) Iul.

AD AVARUM [3]).

Si plus bono sit optimum,
Et omne magno maximum,
Quid munus usque novum dari,
Nunquam petis nouissimum?

Ib. ult. (31) Iul.

AD CANDIDATUM JURIS [4]).

Quas discis, studiose, vel ipso nomine Leges
Hoc te perpetuo crede monere; leges.

Ib. ult. (31) Iul.

IANS VREDE-MAEL [5]).

Ian, sijner vijanden en aller onvré satt,
Heefts' eens gesamentlick by een te gast gehadt,
En heeftse duijvels-brood, dat lecker mall, gegeven:
Nu ister Peis, en all *vergeten* en *vergeven*.

Bodb. in castris. 2. Aug.

A UN AMIJ AMOUREUX, GUERI D'UNE INFLAMMATION AU BRAS [6]).

Puis que ce bras gueri, et ce charbon esteint
Te promettent la vie et tes forces parfaictes;
Garde d'en abuser; et tes folies faictes
T'apprennent, que, qui trop embrasse, mal estreint.

Bodberg. in castr. 2. Aug.

---

1) M. D., 165, met den titel: *Ejusdem* (i. e. Mercatoris) *Epitaphium.*
2) M. D., 174. In het HS. heeft het versje geen titel.
3) M. D., 165.
4) M. D., 165.
5) K. b., II, 157.
Bij vs. 3 in marg.: Fungos.
6) Bij vs. 3 in marg.: Ps. 38. 6.

OP HET GRAF VAN EEN OUD SOLDAET [1]).

Hier leit een Hopman doodt,
Gestorven naeckt en bloot
Van middelen en krachten,
Van wachten, wachten, wachten
En van hem niet te wachten.

Ib. 2. Aug.

OP HET GRAF VAN IAN CANUIJT, EEN DRONCKEN BROUWERS SOON [2]).

De Ionge Ian Can-uijt leit onder desen sarck:
Weest niet te seer verwondert:
All was hy jong en starck,
Hij was een Hopp-mans soon, en Hopp-man over hondert.

Ib. 2. Aug.

IN MORTEM AULI EBRIOSI [3]).

Non cessit Aulus ebrius Cijnico seni:
Ut vixit ille, vixit hic, in dolio.

Ib. 2. Aug.

AD AMICUM IUVENEM AB INFLAMMATIONE BRACHIJ SANATUM [4]).

Amplexatrici sanatus es, Euchijme, membro:
Hac se proripuit parte vetusta lues.
Qui tam praecipiti raptum discrimine soluit,
Parcius amplecti crede monere Deum.

Ib. 2. Aug.

AEGER ἐν ἀφεδρῶνι [5]).

Agnosco Purgatorium nolens volens,
Agnosco poenis Inferûm, totâ Stijge,
Acherunte toto saevius. vultis probem?
Praesto cacata chartula est, quae, quod diu
Cacata Romae charta non fecit, facit.
Ades, Galene doctor, et senex Coë,
Utroque praeside putidam tueor thesin.
O tristis intestina coli tormina,
O barbarum Rha, et Senna flatulentior,
Et, horror ipse, Soccotrina, et Psijllium,

---

1) K. b., II, 165. In K. a. is de titel: *Graf-schrift van een out Soldaet.*
Bij vs. 4 in marg.: Op versterf ende bevordering. — Waken. — Bescheid doen. — vs. 5: Voor een' kogel.
vs. 3 *en* K. a.: , *van*
2) K. b., II, 157.
vs. 4 *en* K. a.: *een*
3) M. D., 175.
Bij vs. 2 in marg: *defunctus est.*
4) M. D., 175. Zie blz. 197.
5) M. D., 58, met den titel: 'Εν ἀφεδρῶνι.

Et Sarcocolla, et Peplium, et Terebynthina,
Et Agarice, et Colocijnthis, et Fumaria, et
Euphorbium et Hermodactijli, et tu, turbidum
Turbith, Sagapenum, Carthamum, tu, Absijnthium,
Et Cassia et Scammonia, et tergens Cremor,
Asarumque, Manna et Ceterach, et caeterae
Erijnnidum, Proserpinae, Ditis dapes,
Ana uncijs, ana scrupulis, ana granulis
Quae tam feralem viscerum discordiam
Aegro cientes, me medendo occiditis,
Purgando me spurcatis intus et foris;
Vos esse Purgatorium nolens volens,
Vos nauseando, vos cacando, vos *κακὸν*
Purgando Purgatorium dico, voco.
De caetero securus omni, pernego,
Si non sit istud, omne Purgatorium.

Bodberg. in castr. 2. Aug.

OP EEN' LEELICKE AENDE KINDERPOCKEN [1]).

Of oud, of jong, of rijck, of bloote,
Met Pocken moeter elck eens aen;
Sy was te leelick voor de groote,
De kleine kost sij niet ontgaen.

Ib. 3. Aug.

IN PUELLAM DORMIENTEM [2]).

Dormire mors, mors somnus est.
Si dormit haec nec mortua est,
Non dormit haec, sed mortua est.

Ib. 3. Aug.

(DE COTTA) [3]).

Longa viri sapientis, ait, vel inutilis ira est:
Quod sic Cotta probat: Ira breuis, furor est.

Ib. 4. Aug.

(DE GELLIA) [4]).

Nitimur in vetitum: grauis hactenus impostura est:
Imponi gaudet Gellia saepe sibi.

Ib. 4. Aug.

---

vs. 17 *Erijnnidum* M. D.: *Erinnyum* — vs. 19 *feralem* M. D.: *ferocem*
1) K. b., II, 165.
vs. 3 *Sy* K. a.: *Neel*
2) M. D., 175.
Bij vs. 1 in marg.: Math. 9. 24.
3) M. D., 174. Het versje heeft in het HS. geen titel.
4) M. D., 174. Het versje heeft in het HS. geen titel.

DE COTTA [1]).

Bonum, mehercle, nomen est: ludibrium
Pari repensat protinus ludibrio.
Debere nulli Cotta vult ludibrium.

Ib. 4. Aug.

AD PHIJLLIDA τὴν ἀκίνητον. DE PERPETUO MOBILI [2]).

Quousque motus vana perpetui doctos
Indago lassat? cuncta perpetuo versat
Natura motu, cuncta sors; ruit Coelum
Et Astra Coeli, et Unda perpetuo motu.
Frustra, quod est ubique, ubique mendici
Ab arte poscunt. dignius graui curâ,
Stupore docto dignius sit inventum,
Immota, nec vel arte mobilis moles.
Et, heu, reperta est, et meo quidem damno
Immota perstat: nempe perpetuum, Phylli,
Immobile, obstinata, pertinax Phylli.

Bodberg. 5. Aug.

IN TABULAM PERCELLI PICTORIS ὑδροποιοῦ EXCELLENTISSIMI [3]).

Fabula Pegasei si non est Fontis origo,
Fabellis hodie vilior historia est.
Aspice quam Batavae dispar vetus ungula dextrae
Exiguas ictu viuere fecit aquas.
Attigit hanc leuiter telam Percellus, et alti
Fluminis et salsi prodijt unda maris.

Ib. 5. Aug.

AD D. FRANCISCUM DE MELOS EXERCITUS HISPANI DUCEM [4]).

Lusitane Melos, qui melos triumphale,
Tyro imperandi forte, forte vincendi,
Successibus non usquequaque tuis cantas,
Ne gloriosus splendidae nimis fide
Primaeque sorti: vitrea est, et infida;

---

1) M. D., 174, met den titel: *De Cinna.*
vs. 1 *mehercle* M. D.: *profecto* — vs. 3 *Cotta* M. D.: *Cinna*

2) M. D., 173, waar τὴν ἀκίνητον uit den titel is weggelaten.

3) M. D., 173.
Jan Porcellis, de beroemde zeeschilder, geb. in 1597, was gehuwd met Joanna, eene dochter van den Haagschen schilder Balthasar Flessiers, en is vóór 1632 gestorven. (Zie Obreen's *Archief voor Nederlandsche Kunstgeschiedenis*, V, 217).

4) M. D., 174, waar aan den titel nog is toegevoegd: *e proelio contra Gallos victorem*, CIↃ IↃC XLII.
In Juni hadden de Spanjaarden onder Don Francisco de Melos „eenigh avantage gehadt te *Honycourt*" (Aitzema, V, 373).

Nec mox Batauos vincere est, quod est Gallos.
Quod si reuersus metiare nunc horum,
Vel victor, hastas, saepe, saepe victrices,
Est qui volantem praepeti fugâ, Melos,
Docere possit Pegaseium melos.

Bodb. 6. Aug.

NAUTA IN PROCINCTU, VENTO SECUNDO [1]).

Nauita de ventis quis flaret saepe rogatus,
Iam lacessitus tot quaesitoribus, Eurus,
Eurus et hic, inquit, (crepitu de ventre soluto,
Quale Iouis tonitru est) tandem conscendite, turba
Vectorum; qui se mecum commiserit undae,
Quidquid erit, poterit vento gaudere secundo.

Bodb. 6. Aug.

EEN VALSCH MUNTER IN SCHILDERIJ GEHANGEN [2]).

Dewijl het Schepenen belieft heeft in haer zetel,
Hier hangh ick en verstijf in d'olie op een' planck;
Wat nood is't? beter hier bevrosen jaeren langh,
Dan een warm' uer *gedoyt* in een' besmeerden ketel.

Bodb. 6. August.

RECEPTE [3]).

Die inder sieckten baren
Altoos wilt spoedigh varen,
Voor allen dit besint,
Voorwind is achter wind.

Bodb. 6. Aug.

IN PICTURAM INCENDIJ [4]).

Non stupeo viuas oleum producere flammas:
Tela sed his quod non ardeat, hoc stupeo.

Ib. 6. Aug.

MEDECINE.

Contre tous maux la meilleure recepte
C'est peu de mise, et beaucoup de recepte.

Ib. 6. Aug.

---

1) M. D., 173.
vs. 2 *Iam* M. D.: *Saepe* — vs. 6 *vento gaudere secundo* and. lez.: *certus gaudere secundo est.*

2) K. b., II, 163.

3) K. b., II, 163. In K. a. is de titel: *Recipe.*

4) M. D., 172.

IANS WIJF UYTGESCHILDERT [1]).

Ian wouw dat elck syn schrale wijf beloegh,
En vraegde staegh, hoe komt de prij soo magher?
Nu s'uytgeschildert is vraeght sy den vrager,
Dit 's olie-verw, is 'tnoch niet vett genoegh?

Ib. 6. Aug.

DESES DE LECTO [2]).

Quam Lecti Lecto lecte data vocula quadrat!
Nil Lecto, Lector, lectius esse potest.

Bodb. 7. Aug.

AD SPONSUM.

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare; sapienter idem
Subtrahes ventri nimium secundo
Turgida membra.

Bodb. 7. Aug.

(LECTUS AMICAE) [3]).

Scande thorum dominae: si non fandi atque nefandi
Mollia sunt ishaec tempora, nulla dabit.

Bodb. 7. Aug.

Auara Galla est, Pene quae sestertio
Contenta nuper, unius nunc literae
Mutatione postulat sestertia.
Esto quidem: sed unius si literae
Mutationem rursus inducat novam?
Iam fit decies, jam centies sestertiûm.

Bodb. 7. Aug.

AD ZULECHEMI DOMINUM [4]).

Dum Richeli *audaci fastigia concutis ausu*,
Et summum mordes, *acer Amice*, *ducem*,
Te possum bilemque pati. si Purpura peccat,
Si te, *vel* Grandi *Iudice*, *prava facit;*
Me *sibi devinxit meritis*, *dum munera mittit*
Fulgida et Eoas sufficit unus opes.
Vivat Purpura donatrix. benedicere nostrum est,

---

[1]) K. b., II, 165. In K. a. is de titel: *Ians Wijf geschildert.*

[2]) M. D., 173.

[3]) M. D., 174.

[4]) *Oud-Holland*, 1888, blz. 268. Het HS. is op de Leidsche Bibliotheek.
Het vers werd waarschijnlijk den 7den Aug. verzonden te gelijk met een brief (Hooft's *Brieven*, IV, 307), waarin Barlaeus schrijft, dat H. Richelieu „als Polyxena slacht bij het graf van Maria de Medicis". Zie H.'s verzen op blz. 184, vlgg.
Bij vs. 4 in marg.: Mr. le Grand.

Nec, bene cui fecit, fas mala velle loqui.
E tumulo per te Armandum Medicaea lacessat.
Praestitit hanc, Regem quam perijsse suum.
E tumulo Armando Mariae maledicite manes,
Forte meo vivet carmine post tumulum.
Non tua sunt, male quae loqueris. non nostra, benigne
Quae loquor. haec loquitur Gallia, Gasto *prius.*

C. B(arlaeus).

VAN SUFFE IAN [1]).

Ian Suff doet met sijn hoofd
Meer dan hij in syn' jeughd met bey syn' voeten de.
Wie hadd dat oijt gelooft?
'Thoofd en 'tverstand staet still, en Ian Suff *loopter me.*

Bodb. 8. Aug.

Sou malle Maey de nacht vervelen?
Daer moster meer als een me spelen.

Ib. 8. Aug.

IAN EN GRIET [2]).

Wel, Griet, sal 't nummer zijn? seij Ian,
Ick doe soo trouw all wat ick kan,
Ick hebb je nouw soo lang as vriend
In alle nedrigheit gedient,
En dien je noch. 'T is waer, sey Griet,
Ie dientme, maer je dient me niet.

Ib. 8. Aug.

WATERSUCHTIGHE IAN KINDERLOOS [3]).

Ian heeft een' dicken buijck, en gaeter over quijnen,
Tot dat hij sal verdwijnen:
Anne heeft een platten buijck, en wenschte dat hij rond,
Als Ian syn' trommel, stond.
Noch kijvens' altyd schier,
Sij krabbelt hem, hij slaet'er;
Sij tieren nacht en dagh, en 'thijlick heeft geen' tier.
De reden is bekent; want Ian die sterft aen 'twater,
En Anne sterft aen 'tvier.

Bodberg. 8. Aug.

La difference est grande entre un bon Officier,
En qui le General se puisse bien fier,
Et le fol qui ne faict que s'en parer: en somme,
Si l'homme faict la charge, ou si la charge faict l'homme.

Ib. 8. Aug.

---

1) K. b., II, 164.
vs. 4 *staet* K. a.: *staen*
2) K. b., II, 164. In K. a. is de titel: *Ian en Griets Vryagie.*
3) K. b., II, 162. In K. a. is de titel: *Ian en Anne.*
vs. 8 *die sterft* K. a.: *vergaet*

VAN IAN EN TRIJN [1]).

Trijn light Jan in sijn hooft by daghen en by nachten;
Trijn light hem op sijn' tongh, Trijn light in sijn' gedachten;
Trijn light hem in sijn wegh in 't slapen altemet;
Trijn light hem allesins, behalven in sijn bed.

(DE GALLO ET GELLIA) [2]).

Gallus ab inflato moribundus ventre laborat,
De non inflato Gellia ventre dolet.
Ne mirare domum jugi fervere querelâ;
Scilicet igne perit Gellia, Gallus aquâ.

Bodb. 9. Aug.

LAUS I. VALLENSIS MEDICI, CUM IN FAMULI MEI ACUTISSIMO MORBO INGENUE SE FATERETUR ἀπορεῖν [3]).

Vallensis, optimus medentium senum
Doctissimusque septuagenarius,
Vocatus ad morbi noui miraculum,
Cuiusque causas ipse nec penetrat satis,
Nec esse cuiuis aestimat penetrabiles,
Fatetur artem, quâ quadraginta super
Excelluit annos, huic medelae non parem
His aestuare, his haesitare angustijs.
Hoc est senem peritum, et esse virum bonum,
Hoc est foris et intus esse candidum.

Ib. 10. Aug.

FALSAE MONETAE CUSOR.

Qui me perdiderit ferventi Praetor aheno,
Nôrit non oleum perdere, non operam.

Ib. 10. Aug.

HAGA.

Non diffitemur, hospes, Haga pagus est;
Sed ipsa Pagi Ciuitas, suburbia.

Ib. 10. Aug.

EADEM [4]).

Pagus eram, sed cura facit me Principis Urbem:
Quid? Comitis nunc, an Principis Haga vocer?

---

1) M. D., 164. Het HS. van dit versje is niet gevonden, maar in K. a. (blz. 647) is het op het jaar 1642 gesteld.

2) M. D., 171. In het HS. heeft het versje geen titel.
In marg.: Idem alibi Belgice. — Zie blz. 203.

3) M. D., 171.
Zie over Vallensis dl. II, 183.
vs. 6 *quadraginta super* M. D.: *super qua ter decem* — vs. 7 *Excelluit* M. D.: *Excellit*

4) M. D.: 2c8, met den titel: *Haga*. In 2 HSS. Het versje behoort tot de serie *Haga vocalis*.

Quos habui Pagus, Comites abiere vetusti:
Principis esse volo; non habeo comitem.

Ib. 10. Aug.

KEES EN SYN WIJF [1]).

Kees beuckt sijn wijf dik en dun, nae haer wercken;
En seit, een Tang past heel wel op een vercken.

Ib. 10. Aug.

VOOR CLAES [2]).

Wat quelt ghij Claes, den vromen man?
Hij will, en kan u niet betalen;
En is geen schelm; waer soud hij 't halen?
Een schelm die meer doet als hij kan.

Bodberg. 10. Aug.

(VAN GOEDE TEUN) [3]).

Teun heeft een' macghd getrouwt, en laets' altoos soo blijven;
Om offs' hem mocht bekijven.
Want die will wesen wel bemint
Laet alle dingen soo hij 'tvindt.

Ib. 10. Aug.

TE LAND [4]).

Laetse bij quaed weder vaeren,
Die noijt vande ree en waeren;
Luyden wijs van wedervaren
Sullen niet licht weder varen.

Bodb. 11. Aug.

Ian schickt sich wel in zee:
Hij was niet van de Ree, of hij most van de *Ree*.

Ib. 11. Aug.

MANS HAND BOVEN. EEN MATROOS [5]).

De Broecken voor de Sielen:
Een' huijsvrouw of een' leur.
Ick ben gewent te kielen;
Twijf moeter onder deur.

Bodberg. 11. Aug.

VELLUS AUREUM [6]).

Velleris augusti laqueo capiuntur Iberi.
Sic vos non vobis vellera fertis oves.

Bodb. 12. Aug.

---

1) K. b., II, 163. In K. a. is de titel: *Kees.*
vs. 1 *dick* K. b.: *dicht*
2) K. b., II, 164.
vs. 3 *En* K. a.: *'T en*
3) K. b., II, 164. In het HS. heeft het versje geen titel.
4) K. b., II, 163. In K. a. is de titel: *Te lande best.*
5) K. b., II, 163. In K. a. is de titel: *Een Matroos.*
6) M. D., 172.

(DE PHYLLIDE) [1].

Circumveniri nemo se prudens amat.
Prudentior Phijllis tamen, quae brachijs
Circumveniri quid sit amplexantium
Experta nouit, iuro per summos Deûm,
Res, inquit, expetenda circumventio est.

Ib. 12. Aug.

EEN OP SIJN TOEKOMEND GRAF [2].

Hier leit mijn bedd gemaeckt: seght niet, ruijm tyds genoegh:
Seght mogelick een' uer of menigh jaer te vroeg.

Ib. 12. Aug.

Lesbia, solius re non contenta mariti,
Res cupit et motus seditiosa nouos.

Ib. 13. Aug.

Posthumi amor vagus est, quia non conatibus obstat.
Quam male, ait, multi fugiunt, angusta domi res.

Ib. 13. Aug.

LE MAL PARTAGÉ.

On tasche à me contraindre
De perdre la pluspart
De mon bien sans me plaindre.
Prendraij-je en bonne part
Une mauuaise part?

Ib. 13. Aug.

QUADE WIJN-GIFT [3].

Weet ghij wat uw schenckagie schort?
De wijn is lang, de tonn is kort.

Bodb. 14. Aug.

OP IAN EN SIJN UERWERCK [4].

Ians Wijser hapert alle daegh,
Hy stelt hem off ontstelt hem staegh,
En, soud hij gaen, hij moet hem leiden.
Wie is de *Wijser* van haer beiden?

Bodb. 14. Aug.

---

1) M. D., 172. Het versje heeft in het HS. geen titel.
2) K. b., II, 163.
3) K. b., II, 170. In K. a. is de titel: *Slechte wijngift*.
4) K. b., II, 170.
Bij vs. 4 in marg.: Index et sapientior.

RECHTS-PLEGINGH [1]).

Mijn Advocaet seij, goede knecht,
Vreest niet, ick help u ras te Recht.
Hij heeft oock niet gelogen: maer
'T verlies in Recht valt nu soo swaer,
Dat mij myn' schulden overstolpen.
Is dat een' mann te recht geholpen?

Ib. 14. Aug.

CLAES WIJVESMIJTER [2]).

Claes klopt sijn' huijsvrouw eens op seker uer, in daghwerck,
En doolt noyt inde klock; syn' huijsvrouw is sijn slagh-werck.

Ib. 14. Aug.

LONGAE MANUS REGUM.

Een Koningh hoeft niet veel te waschen;
Syn' handen zijn genoegh gewaschen.

Bodberg. 14. Aug.

(GOEDE IAN) [3]).

Ian wierd gewaerschouwt, van syn Wijf,
Als oftse malde met haer lijf,
En datmen onder uijt haer' deken
Drij of vier beenen hadd sien steken.
Maer Ian, goed man, gelyck syn' vrouw,
Sloegh alles in de beste vouw,
En seij, loop luydjes, maeckt gheen moetten,
Mijn wijfjen heeft vier witte voeten.

Ib. 14. Aug.

(CLAES MET SIJN UERWERCK) [4]).

Claes leit en futselt met sijn Slagh-werck,
Gestadigh isser stellen aen:
'T schijnt dat hij 't eerst moet leeren gaen.
Is dat een uer-werck? 'tis een dagh-werck.

Ib. 14. Aug.

(EEN GEHANGEN DIEF) [5]).

'K hebb touw om 'tlijf geproeft, om handen, om van als,
Maer 'tswaerste valt *om hals*.

Ib. 14. Aug.

---

1) K. b., II, 170.
2) K. b., II, 170. In K. a. is de titel: *Claesens uerwerck.*
3) K. b., II, 163. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 163. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 158. In K. a. is de titel: *Deselve.*

DESELVE [1]).

Siet, vrome Borgerij, de man moet sich bedriegen,
Die van syn' grond will gaen, en swemmen kan noch vliegen.
Ib. 14. Aug.

Tout ne rit pas tousiours ce que fortune baise:
Un homme bien aijsé n'est pas tousiours bien aijse.
Bodb. 14. Aug.

Mon amour est ma Guerre, où ma jeusne merveille,
Diane, est ma Diane, et tous les jours m'esveille.
Ib. 14. Aug.

AD BARLAEUM, DE EXPEDITIONE ANNI 1642 [2]).

De tot coronis, ligneis, et querneis,
Et mijrteis, et laureis, et aureis,
Quâ se triumphis nata gens Quiritium
Ad arma pronam proniorem reddidit,
Barlaee, fer sententiam, quae debita est
Corona nobis, qui duos exercitus,
Ac de duobus Regium seruauimus?
Ib. 14. Aug.

AD GRAMMATICOS, DE GALLA [3]).

Adeste Grammaticalium doctissimi;
Sublimis haec et digna vobis quaestio est.
Quâ regulâ, qua lege Romanâ, rogo,
Prona in venerem probatur esse diligens,
Supina vero Galla diligentior?
Ib. 14. Aug.

(EEN GEHANGEN DIEF SPREECKT) [4]).

Leert dese less van mij, ô vliegers in den wind,
O, springers, die den kost met hooge sprongen wint,
O Menschen, en ô Sneppen,
Wacht u voor 't onderscheppen.
Ib. 15. Aug.

---

[1]) K. b., 159.
vs. 1 *de* K. a.: *die*
[2]) M. D., 172.
De veldtocht van 1642 had niets te beteekenen; de legers lagen in Duitschland dicht bij elkander, maar het kwam niet tot een ernstig gevecht.
vs. 3 *Quâ* M. D.: *Queis*
[3]) Onder het versje staat: Conticuere omnes.
[4]) K. b., II, 158. In K. a. is de titel: *Deselve.*
vs, 1 *vliegers* K. a.: *vlieger* — vs. 2 *springers* K. a.: *Springer* — *hooge sprongen* K. a.: *hoogh opstuyten*

WIJSHEID SCHAERS [1]).

De Heere wierd besocht uyt Oosten bij drij wijsen:
Wie souder nu in Oost of Westen noch drij wijzen?

Bodberg. 15. Aug.

EEN GEHANGEN DIEF SPREECKT [2]).

Het leven heeft somtyds, somtyds de dood een' vall.
Laet mijne niemand wijten;
T geviel tot sijner tyd, en
Ick bender soo maer aen gekomen by *gevall.*

Ib. 15. Aug.

TE VEEL ACHTERDENCKEN [3]).

Men rekent meestendeel een anders spel naer 'tsijn.
T en is geen vrome mann die meent 'er gheen en zijn.

Bodb. 15. Aug.

LE PENDU.

Dans l'Air et dans la mer c'est une mesme affaire:
Il s'y perd à la fin, qui ne met pied à terre.

Ib. 15. Aug.

LE MESME.

Passant, qui me voijez la teste à la fenestre,
Apprenez, comme l'art trompe souuent son maistre:
I'auoy gaigné ma vie au *bois*, et à *voler*,
Et l'aij perdue au *bois*, quand j'aij pensé *voler*.

Ib. 15. Aug.

SUSPENSUS [4]).

Exilium est patriam prohiberi tangere terram?
Ecce dedi exiliens memet in exilium.

Ib. 15. Aug.

(AD POSTHUMUM) [5]).

Me melius non est alieno nomen in aere.
Si mihi non credis, Posthume, crede mihi.

Ib. 15. Aug.

(IN SUSPICIOSUM) [6]).

Ultima suspicio non est sine crimine: non est
Ille probus, quemquam qui negat esse probum.

Bodberg. 15. Aug.

---

1) K. b., II, 157.
vs. 1 K. a.: *God wiert in 't stroo besocht*
2) K. b., II, 158.
3) K. b., II, 157. In K. a. is de titel: *Te veel mistrouwens.*
4) M. D., 171, met den titel: *Idem.*
5) M. D., 171. Het versje heeft in het HS. geen titel.
6) M. D., 170. Het versje heeft in het HS. geen titel.

SUSPENSUS [1]).

Ut lapsu grauiore ruant, tolluntur in altum,
Quos Fatum, quos et carnificina rotat.
Dimidiae sortis grauior mihi casus, amici, est;
Summa mali caussa est, non credidisse, mei.

Ib. 15. Aug.

(PATIENTIAE LAUS) [2]).

Virtus in actione quaedam singula;
In passione nulla non virtus patet.

Ib. 15. Aug.

SUSPENSUS [3]).

Nulli imputanda culpa mortis est meae:
Videre testes mille; casu contigit.

Ib. 15. Aug.

COMPLIMENT [4]).

Aere tuo grauior fieri non postulo; solum
Da mihi, quod famulo contigit, esse tuum.

Ib. 15. Aug.

(EEN GEHANGEN DIEF SPREECKT) [5]).

Ick hebb wel met een Touw een' venster uytgevlogen,
En mijnen waerd bedrogen:
Maer hier en sagh ick niet hoe ick mij redden souw;
Daer quam een knoop in 't Touw.

Ib. 16. Aug.

DESELVE [6]).

Waer ick in 'tstroo verwart, ick raeckten uijt den strick:
Maer dese valt te dick.
Soo moet ick 'theel gelagh betalen in de duijnen.
De duijvel hael de Kennip-tuijnen.

Ib. 16. Aug.

DESELVE [7]).

Goe luyden, vindt niet vreemd, al praet ick hier niet veel;
Ick hebb een' zeere keel.

Ib. 16. Aug.

---

1) M. D., 170.
Bij vs. 2 in marg.: A l'estrappade.
2) M. D., 169. Het versje heeft in het HS. geen titel.
vs. 2 *nulla non virtus patet* M. D.: *quaelibet simul patent.*
3) M. D., 169.
4) M. D, 169, met den titel: *Ad amicum.*
5) K. b., II, 158, met den titel: *De selve.*
6) K. b., II, 158.
vs. 2 *valt* K. a.: *valt my wat*
7) K. b., II, 158.

DESELVE [1]).

Ick hebb op Geld en Goed gegaen,
Maer 'tsou mij nu veel schelen,
Ick hadde meer profijts gedaen
Met Kennip-zaed te stelen.

Ib. 16. Aug.

DESELVE [2]).

O ghij boosen, en ghij vromen,
Menigh stichtelick sermoen
Sou 'ck van desen Preeck-stoel doen,
Kost ick aen mijn' aessem komen.

Ib. 16. Aug.

LE MESME PENDU HAULT ET COURT.

La Iustice haute et basse et moijenne, aujourdhuij
Fascheux preseruateurs du joli bien d'autruij,
Incommodent un peu les bons esprits chascune;
Mais la haute et la courte est la plus importune.

Ib. 16. Aug.

LE MESME.

Miracle! messieurs de la Court,
De bas en terre et grand de taille
Que j'estoij parmi la canaille,
En moins de rien m'ont rendu hault et court.

Ib. 16. Aug.

(IN APELLAM) [3]).

Quaerenti, subridendo respondit Apella,
An placeat Synagoga an Gynagoga magis.

Ib. 16. Aug.

AEN IOFF.W UTRICIA OGLE [4]).

Ick hebber soo veel aen te sien
Soo soeten keur van dingen,
Dat icker niet ontrent en dien,
Soud' ickse hooren singen.
Ick hoor soo veel, als ick se sie,
Soo wonderlick om hooren,

---

1) K. b., II, 158.
2) K. b., II, 158.
3) M. D., 170. Het versje heeft in het HS. geen titel.
4) K. b., II, 159.
Utricia Ogle was waarschijnlijk de dochter van Sir Thomas Ogle, een Engelschman, die langen tijd in het leger der Staten heeft gediend. In 1645 of 1646 huwde Utricia William Swann, kapitein in Hollandschen dienst. Zij was eene uitstekende musicienne en zangeres; aan haar droeg H. in 1647 zijne *Pathodia sacra et profana* op (Zie over haar Jonckbloet et Land, *Correspondance et oeuvre musicales de Constantin Huygens*, blz. CCXLI, vlgg.). Behalve door H. is Utricia ook door Anna Maria van Schurman en door Ban bezongen.

Dat ick myn' oogen 'tsien verbie,
En sie maer door mijn' ooren.
In 'teinde segg ick, Ogeltje,
Ghij tooverende vogeltje,
Of singht en laet mij henen gaen,
Of swijght en laet mij stenen staen.
Sij swijght en singht, ick stae en gae.
Neen, Ogeltje, singh voort; ick stae:
Kwill liever staen en sterven,
Dan gaen, en gaen u derven.

Bodb. 17. Aug.

VANDE SELVE [1]).

'T is geen' Ogel, nae die gorgel:
'T scheelt een' letter; 't is een Orgel.

Ib. 17. Aug.

AD MUTILUM SINISTRA [2]).

Mancus es; at certe, quod jussum est, dextera si quid
Erogat, hoc nequiet scire sinistra manus.

Ib. 17. Aug.

IN SABINAM [3]).

Veste deus dixit corpus praestare: Sabinae
Non potior vestis corpore nulla datur.

Ib. 17. Aug.

AD CANDIDUM LECTOREM NOVI TESTAMENTI [4]).

Pluribus iste liber verbis non discitur: unum
Si capis hic Verbum, candide, cuncta capis.

Bodberg. 17. Aug.

(IN IDEM) [5]).

Optima Relligio Verbi est unius; et uno
Quae plus dant Verbo, credite verba dare.

Ib. 17. Aug.

H. GERMIN [6]).

Henrij a beau gaigner son maistre au jeu d'Escheqs,
Il n'ij trouue que peu de peine.
L'auantage qu'il a surpasse tout excés,
Son maistre luij donne la Reine.

Ib. 17. Aug.

---

vs. 14 *singh* K. a.: *singt*

1) K. b., II, 159.

2) M. D., 170.

vs. 2 *hoc nequiet* M. D.: *haud poterit*

3) Het versje is in het HS. doorgeschrapt.

Bij vs. 1 in marg.: Math. 6. 25.

4) M. D., 171.

5) M. D., 171. Het versje heeft in het HS. geen titel.

6) Lord Henry Jermyn, graaf van St. Albans, was een gunsteling der Koningin van Engeland. Hij was ook zeer gezien aan het hof in Den Haag. (Zie Jonckbloet et Land, *Correspondance et oeuvre musicales de C. H.*, blz. CCXXVI.)

(AD LAELIAM) [1]).

Tutior est, qui lentus, amor; violentia damno est.
Si te depereo, Laelia, dispeream.

Ib. 18. Aug.

(IN AULUM) [2]).

An Iureconsultus sit Aulus, nescio.
De Iure non fuisse consultum, scio.

Ib. 18. Aug.

(ALLUSIO AD PORTAS SACRAS) [3]).

Ἐξῆλθε πόλις πᾶσ' εἰς συνάντησιν Θεῷ,
Διὰ πλατείας, ὡς ἂν εἰκάζω, πύλης.
Πανόλβιος, εἴπερ ἐσῆλθεν αὖ διὰ τῆς στενῆς!

Ib. 18. Aug.

IDEM [4]).

Exiuit obvia tota ciuitas Christo:
Exiuit, et latâ quidem, puto, portâ.
Beata, si introïverit per angustam.

Ib. 18. Aug.

CURA LIENOSI [5]).

Lecto supinum suscitans spleneticum,
Quod Christus aegro dixit. Illud interest:
Sanate, dixit Iste, tolle lectulum;
Sanande, dixit Ille, surge et ambula.

Ib. 18. Aug.

UYT HET ENGELSCH. AEN IOFF^W. UTRICIA OGLE [6]).

Ick seid haer, singt: sij song; en ick
Beswymde schier van vreughd en schrick.
Dat singen en dat wesen,
Benam mij schier mijn wesen.
Wel, Ogeltjen, ick sweert u van te voren,
Ick wil u noijt meer samen sien en hooren.

---

1) M. D., 172. Het versje heeft in het HS. geen titel.
2) M. D., 172. Het versje heeft in het HS. geen titel.
3) M. D., 170. Het versje heeft in het HS. geen titel.
Bij vs. 1 in marg.: Math. 8. 34. — vs. 3: Math. 7. 13.
vs. 1 *πᾶσ'* niet in M. D. — vs. 3 M. D.: *Πανόλβιος μὲν, εἴ γ' ἐσῆλθε διὰ στενῆς!*
4) M. D., 170.
vs. 2 *puto* M. D.: *reor*
5) M. D., 170.
Bij vs. 4 in marg.: Ambula, bonum spleni est. Pl.
vs. 1 *Lecto* M. D.: *Medicus*
6) K. b., II, 528. In K. a. is de titel: *Aen Ioff.w Vtricia Ogle. Vyt mijn Engelsch.* Het Engelsche versje schijnt verloren te zijn.
vs. 6 *samen* K. b.: *t'samen*

Het hooren is een groot vermaeck,
'T sien en 'tgehoor een harde saeck.
Die geen van bey wil derven,
Die moet van wanhoop sterven.
Wel, Ogeltien, etc.

Bodb. 19. Aug.

ONDER HAER GESANGH [1]).

Ick hoor en ick sie,
Soo seggense, die
Te recht moeten komen.
Bey werdt mij benomen;
Khebb ooghen, noch oor,
Ick sie noch en hoor:
Hoe sal ick het maken
Om t' recht te geraken?

Ib. 19. Aug.

EEN COORTSIGE IN 'TSWEET [2]).

Ick legg in 'tklevend natt, ick legg in 'tlevend vier,
'T en kan in Plutos bedd niet banger zijn als hier.
Nu weet ick hoe 't die luij in 't vett en 't vierig maken.
Ick sweer mijn leven aen geen' valsche munt te raken.

Ib. 19. Aug.

EEN COORTSIGH POEET IN 'TSWEET [3]).

Het wilder tsamen uyt met dese klamme sweet, en
All wat ick hebb geleert,
En wat ick meen te weten.
Ick hoev geen heeter heerd,
All waer ick min gedeckt, ick souw wel versen sweeten.

Ib. 19. Aug.

MYN RUST OP HOFWIJCK [4]).

Hoort armen en hoort rijcken,
En komt niet naer mij kijcken,
Met stuijpen en met strijcken,
Om bruijloften, of lycken,
Om Borstweeren of Dijcken,
Of Gorsingen, of slijcken,
Om landen of om Rijcken
Te helpen vergelycken,
Om geen van diergelijcken.
Kben hier om 'thof te wijcken.

Ib. 19. Aug.

---

[1]) K. b., II, 159.
[2]) K. b., II, 159.
[3]) K. b., II, 159.
[4]) K. b., II, 156.

OP AEL EN EEN RECHTSGELEERDE [1]).

Wel-hebbende Ael bevraeght een' Raedsheer,
Die ongelettert is, en daerom raedt seer.
Ael heeft geen' wijsheid, wat sy heit,
De Raedsheer *weet* niet, *wat* hij seit.

Bodberg. 19. Aug.

AD LYCORIN CANTANTEM [2]).

Formosior Lycoris immortalibus
Pindi Deabus, si mouet pulcherrimas
Rogata fauces; candidi colles duo,
Illustrium par grande luminarium,
Et labra, gemmae, queîs nec Indiae ferunt
Quid conferendum, et illae eburneae manus,
Quique articulo me mortis articuli premunt,
Amore cuncta foeta, facta gratijs,
Sic intuentis occupant miraculo
Aciem perenni, ut aurium infelicium
Vanescat usus, et canatur fabula
Iam pene surdo, oculisque solis audiam.
Mox intuentem tanta vis coelestium
Quatit tonorum, tanta diuinae ferit
Linguae tijrannis, ut repente distrahar
Novo stupore ab occupationibus
Oculi furentis, feruidisque aspectibus,
Et aure solâ cogar intuerier.
Tandem nec aure, nec oculis consto satis,
Utrisque captus, ut capi semper Dei,
Infirmitas humana non semper ferat.
Quae, Iuppiter, iste cantus incantatio est!
Tace, Lijcori; coecitate me tuum
Et surditate plectis, et truncum facis?
Quin pulchra porro, et saeua cantatrix mihi, et
Canora frustra es: non vides me *μακκοᾶν*?
Quin psalle, Diva, si taces, insanio.

Bodberg. 19. Aug.

DOS [3]).

De dote, Natae, Iure consultus pater
Rogatus, unde originem deduceret,
Cum dote do te, dixit, hinc vocabulum est.

Bodb. 19. Aug.

---

[1]) Bij vs. 4 in marg.: quidcumque.

[2]) M. D., 61. Het vers doelt blijkbaar op Utricia Ogle.

Bij vs. 26 in marg.: Desipere, non auscultare. quasi *μὴ ἀκούειν*, *ἢ μὴ νοεῖν*, *ἢ μάταια κοεῖν*. id est *νοεῖν*.

vs. 25 *Quin* M. D.: *At*

[3]) M. D., 177.

(DE COPIA SATIAS) [1]).

Sic est, amantes, sperno quod plene est meum.
Si dat puella, fit repente κόρη κόρος.

Ib. 19. Aug.

(LESBIA ἐν γαστρὶ ἔχουσα) [2]).

De Lesbia, fortasse si quid invides,
Nec invideo, nec est quod inuideas mihi.
Grauis mihi, grauida est tibi: *plene* tua est.

Ib. 19. Aug.

(CONJUGIUM NISAE ET MOPSI) [3]).

Quod Nisa Mopso pulchra deformi datur,
Miramini, amantes? nempe diuiti datur.
Extorta egenis pauper est parentibus
Donatione perpete, propter nuptias.

Ib. 19. Aug.

COECUS AMANS [4]).

Captus amans oculis coeco duce dicor Amore
Ducier: erroris culpa sit ista mei.
Aspice quae Stellae geminae sunt fulmina stellae:
His oculis dices me potuisse capi.

Ib. 19. Aug.

EPITAPHIUM MULIERIS PRODIGAE [5]).

Roditur hic tandem corroso Galla marito,
Qui reliquum vix quod rodere possit habet.
Sero tulistis opem, Superi: quia perdere dudum
Uxorem nequijt, perdidit illa virum.

Ib. 19. Aug.

VAN EENS DRONCKAERTS KINDEREN.

Ian Poij sijn' kindren vallen lam;
Daer isser qualick een dat gaen kan.
Is 'tvreemd? hij maecktse slim en stram,
Als hij op syn' beenen qualick staen kan.

Bodb. 20. Aug.

('Αρτολατρεία) [6]).

Iussa rogare deum panem dare quotidianum,
Roma deum fecit panem sibi quotidianum.

Bodberg. 20. Aug.

---

1) M. D., 177. In het HS. heeft het versje geen titel.
2) M. D., 177. In het HS. heeft het versje geen titel.
3) M. D., 177. In het HS. heeft het versje geen titel.
vs. 2 M. D.: *Mirum est*
4) M. D., 177, met den titel: *In oculos.*
vs. 3 *quae* M. D.: *quam*
5) M. D., 183.
6) M. D., 176. Het versje heeft in het HS. geen titel.

(INGRATITUDO HOMINIS) [1]).

'Εν καρδίᾳ τῆς γῆς ὁ υἱὸς ἀνθρώπου
Τρεῖς νύκτας ἦν καὶ ἡμέρας, ἕνεκ' ἀνθρώπων.
Ἕνεκεν θεοῦ δὲ τίς δίδωσιν ἀνθρώπων
Τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας υἱῷ ἀνθρώπου
'Εν καρδίᾳ, τῆς γῆς τόπον καὶ ἀνθρώπου;

Ib. 21. Aug.

AD GROTIUM, IN POSTREMAS NOTAS CONTRA RIVETUM [2]).

Γρωτιάδη ποῦ τῆς σοφίας λοιπόν τι παλαιᾶς
Τ' ἔσχατα τῶν πρώτων χείρονα τικτομένῳ;

Ib. equitans. 21. Aug.

QUA NEEL OP HAER DOODBEDD [3]).

Goe Ian begon te schreijen, en seij, Neeltje lief moete we scheijen?
Daer hebbje op sitten beijen, en, Als kax, seij se, nu willje schreijen.
Siet hoe wij blyvėn steken en vergaen in ons' gebreken:
Qua Neel kan qualick spreken, en noch kanse qualick spreken.

Ib. 21. Aug.

AD AULUM ADVOCATUM [4]).

Praxin proterue nunc bonis, nunc et malis
Bonam administras aut malam; prout rei
Bonae malaeve nata fert occasio;
Prout faciendae nempe fert occasio.
Securus, Aule, praxin illam factitas?
Et illud εὖ πράττειν vocas? nec obuia est
Imago Iusti, cuius e Coelo manum
Manus sinistram dexteramue bonis, malis,
Unicuique suam κατὰ πρᾶξιν dabit?

Ib. 23. Aug.

Vtere subjectâ tandem, nec, ut ante, superbâ,
Virgine; nil tentabundo noua nupta marito

---

1) M. D., 176. Het versje heeft in het HS. geen titel.
Bij vs. 1 in marg.: Math. 12. 40.

2) In 2 HSS.
Rivet had het geruchtmakende werk van Grotius (zie blz. 178) bestreden. Deze antwoordde met *Hvgonis Grotii Animadversiones Andreae Riveti. Lvtetiae Parisiorum.* 1642; Rivet schreef *Examen animadversionum H. Grotii*, en Grotius weer: *Hvgonis Grotii Votvm pro pace ecclesiastica, contra Examen Andreae Riveti, et alios irreconciliabiles. Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum.* 1642.
vs. 1 and. lez.: Γρώτιε, τί τ' ὄφελος τῷ ἀληθεῖ ἀντιμάχεσθαι zooals ook in het andere HS. — vs. 2 τικτομένῳ eerst: πάντα φέρεις.

3) K. b., II, 160.

4) M. D., 177.
Bij vs. 9 in marg.: Math. 17. 27.

Inquit; at ille, ἀπορῶν molli per fascina loro,
Ignosco, prostrata, refert; fortisque bonique est
Parcere subjectis et debellare superbas.

Ib. 23. Aug.

DE IURE SPONSI.

Discite Iuridici, si non didicistis, amantes:
Omnibus est sponsis in personam actio et in rem.

Ib. 23. Aug.

IN SCHEDAS COSMOGRAPHICAS GERARDI MERCATORIS A NEPOTE DONO MIHI DUIJSBURGO MISSAS [1]).

Esto; nec oppresso bellis injuria Fati
Duijsburgo totas depopulârit opes:
Relliqua sit Mercaturae pars magna, novusque
Mercator veteri par, potiorque siet.
Inuideant alij: tot mercibus unius unas
Mercatoris ego praefero relliquias.

Bodb. 23. Aug.

(AD LESBIAM) [2]).

Debellare viros posuisti bella; sed anni
Te de-bellarunt, Lesbia: cede viris.

Bodb. 23. Aug.

Gallae exprobratur insuper quod habet virum:
At insuper habere se satis negat,
Si susque deque ferre habere est insuper.

Ib. 23. Aug.

AD OLUM CAUSIDIUM [3]).

Quod mala defensas opulenti jura clientis,
Non est, Ole, Rei sollicitudo, *rei* est.

Ib. 23. Aug.

OP MIJN' GEDICHTEN TE BODBERG [4]).

Wacht geen mirakelen, mijn' lesers, le'ghe lieden,
In 'tgeen dit Legher baert: de kap-stock en de keuvel
Zijn hier in volle kracht. Mirakelen geschieden
Te Bot-bergh min noch meer als binnen Scherpen-heuvel.

Ib. 23. Aug.

---

1) M. D., 183.
Er is bij de *Epist. Lat.* een brief van H. „Mercatori Ciuitati Duysburgensi a secretis" van 30 Juli 1642, welke diende ter begeleiding van eenige verzen (zie blz. 196, 197). De kleinzoon van Mercator beantwoordde dus die beleefdheid.

2) M. D., 183.

3) M. D., 185.
Bij *rei* in vs. 2 in marg.: faciendae.

4) K. b., II, 160.

AD TESSELAM, CUM FRAGA ILLI MITTEREM [1]).

Tessela, fraga tibi mitto sapidissima, sed tu,
Tessela, plus fragis ingeniosa sapis.
Tessela, fraga tibi mitto dulcissima, sed tu
Dulcior his fragis crederis esse mihi.
Tessela, fraga tibi mitto fragrantia, sed tu,
Tessela, tot fragis suavior hospes oles.
Tessela, fraga tibi mitto plus mille, sed insons
Tessela, pro fragis millibus una satis.
Tessela, si fragum fieres; tunc Tessela posses
Proximior labris tangere nostra tuis.
Tessela, quae mitto, sunt fraga salubria, nam tu
Tessela sollicito sola medela mihi es.
Tessela, si fragum fieres, tunc Tessela, possem
Tangere Tessalicas, sed sine bile, genas.
Tessela si fragum fieres; tunc optima posses
In succum verti Tessela tota meum.
Si tecum hoc fierem, tunc, quae miracula! posses
Tessela Barlaeum saepe vorare tuum.

Barlaeus.

AD TESSELAM VIDUAM DE VIDUO, VIDUI
πρὸς εὐλάβειαν προσφώνησις [2]).

Tessela, ne fragum fias; insomnia vatum
Somnia naturae dissona monstra puta.
Si meret, et par grata pari vis reddere fragis,
Porrige Barlaeo tu quoque fraga tuo;
Fragifero duo fraga refer, flagrantia fraga,
Queis fragor argutae flagrat ab ore phrasis.
Porrige cauta tamen: gens insidiosa Poetae est;
Si duo das, caue ne quatuor ille petat:
Denique pro quinto, caue ne flagrantior arte,
Quo Carolus quintus Marte tetendit, eat.

Ib. 24. Aug.

IN NUPTIAS CUIUSDAM AB ARSSEN [3]).

Sicut principio, sexus utriusque Creator,
Hic individue conjunxit θῆλυ καὶ ἄρσεν.

Ib. 24. Aug.

---

1) *Barl. Poem.*, II, 437; M. D., 184. In de *Poem.* zijn regels weggelaten.

2) M. D., 184.
Bij vs. 6 in marg.: *περὶ χείλεσι χείλεα θεῖσα.* Ep. lib. 2. — vs. 8: *τῶν χειλῶν τε καὶ μαστῶν.* — vs. 10: Plus ultra.

3) M. D., 185.
Bij vs. 1 in marg.: Math. 19. 4.

IAN EN NEEL [1].

Ian lieght, en Neel lieght; elck om prijs.
D'een maeckt den anderen wat wijs.
Bedenckt, of Neel moet konnen kaecken,
Die malle Ian *wat wijs* kan maken.

Ib. 25. Aug.

AEN EEN GRIJSE VRIJER [2].

Ghij seght, ick maeck u swart in aller meisjens oogen,
En stoot uw vrijen om: maer, Teuw, ghij zijt bedrogen;
De schuld is buyten mij. De Tyd is 't die u laeckt,
Die heeft u boven witt, en onder swart gemaeckt.

AD AULUM, SENEM AMATOREM [3].

Non te puellas inter, Aule, denigro:
Denigrat aetas; nempe quae dealbauit.

Bodberg. 25. Aug.

PRO VICINO PARTU PRINCIPIS AURIACAE [4].

Omnia speramus. quid non speremus ab illo
Ventre? veni, puer, an forte puella sies.
Embryo magne veni et propera, si forte puella es:
Embrijo de sexu bis meliore veni.

Ib. 26. Aug.

AD BARLAEUM [5].

Non bene miraris confecta negotia tantum
Futilibus spatij linquere carminibus.
Ipse ferax animi tumor anxius, Ipsa gerendae
Carmina proturbat plurima turba rei.
Aspice, quae laxo langueret lenta meatu,
Quam de compressis emicet unda locis.
Temporis et rerum versus angustia vibrat,
Qui spatio nasci liberiore negent.
Mirari posses, post te, Barlaee, vacivum,
Pondere si multo pressus asellus eam;
Passibus Heroem si te sectatus iniquis
Grande melos tentem prodere, grande malum.

---

[1]) K. b., II, 160.

[2]) K. b., II, 160. Het versje is niet gedateerd, maar staat op hetzelfde blad als het vorige.

In marg.: Alibi Id. Latine. Zie *Ad Aulum, senem amatorem.*

[3]) M. D., 176.

In marg. bij den titel: Alibi id. Belg. Zie het vorige versje.

[4]) M. D., 176. Den 5den Sept. beviel de Prinses van een meisje, dat Maria werd gedoopt en in 1666 gehuwd is met den Paltsgraaf Lodewijk Hendrik Maurits van Simmern.

[5]) M. D., 60, met den titel: *Ad Barlaeum mirantem unde mihi satis ad Poësin otii.*

Non istud tam vana rotat vertigo cerebrum;
Quo pede me tuto metiar ipse scio.
Quae de perpetuo manant te flumine, venis
Gaudeo guttatim posse salire meis.
Vis finem faciam? quod in horas evomo, quod nec
Evomo, de salso quod quasi dente spuo,
Quod quasi tussiculam, ructum aut suspiria dicas,
Temporis et lex et faex Epigramma mei est.

Ib. 26. Aug. uno spiritu.

DE TULLIO SPURIO [1]).

Tullius in terris Patrem appellare recusat:
Sufficit in coelis, inquit, habere Patrem.

Ib. 26. Aug.

(MISGEVRY) [2]).

Ian meent ick over Magdaleen
Syn malle dochter vrij.
Ian heeft gelyck, ten naesten bij;
Ick vrij er over heen.

Bodb. 26. Aug.

Desires tu qu'en deux mots je te monstre
La Poesie aueq ses liäisons?
Voij le secret: ce n'est qu'une rencontre
De bonne Rime et de bonnes raisons.

Ib. 26. Aug.

VUIJLE NEUSWYSE PIER [3]).

Pier stinckt door seven eicken deuren,
En kijft om kleine quade geuren.
Pier is een averechts gesell;
Hy rieckt te qualick en te wel.

Ib. 27. Aug.

SCHOON WEDER EN KINDEREN [4]).

Schoon' kind'ren in de wieghen,
Schoon weder op de straet,
Zijn beij van een gelaet.
Mij dunckt 'ten kan niet liegen,
Hoe 't ijemand hebben will',
Haer schoonst is, droogh en still.

Bodb. 27. Aug.

---

1) M. D., 176.
Bij vs. 2 in marg.: Math. 23. 9.
2) K. b., II, 161. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 161. In K. a. is de titel: *Viese vuyle Pier.*
4) K. b., II, 161.

ONSCHULD [1]).

Ick schrijf niet goeds, of 'theet gestolen
Uijt Boecken der geleerde Scholen:
Maer ben niet schuldigh aen 'tbedrogh;
'Kheb 't niet gestolen; 'tstaet 'er noch.

Bodb. 27. Aug.

DE BEROIJDE [2]).

Ghij seght all spaert, soo lang ghij leeft, wat,
Wie weet hoe lang ghij hebt te leven?
Gaet rijcke luy die lesse gheven;
S'en past mij niet, die spaert die heeft wat.

Ib. 27. Aug.

(IN THAIDEM) [3]).

Sicut gutta cauat lapidem, res publica, virgo
Desyt esse, Thaïs; non vi sed saepe cadendo.

Bodb. 27. Aug.

(AD LECTOREM MEUM) [4]).

Cuius curta vides Epigrammata, candidus autor
Hoc agit, ut noris quam sit sibi curta supellex.

Ib. 27. Aug.

Crains tu ces quatre,
Qui s'aillent battre?
Ils sont tout près
Mais non tous prests.

Ib. 28. Aug.

(IAN EN TRIJN) [5]).

Ian tuchte Trijn, sijn lompe wijf, naer Haeghsch' en hoofschen aerd:
En seide, Lief, all gaet ghij juijst niet kostelick bepeerelt,
Bekantt, beringt, bediamantt, ick wouw maer dat ghij waert
Wat geestiger, wat aerdigher, en wat meer vande weerelt.
Hoe, Geest, en Aerd, seij Tryn daerop, met een verbolghen wesen,
En van, of uyt de Wereld, Ian? dat mooght ghij selver wesen.

Ib. 29. Aug.

(IAN EN GRIET) [6]).

Ian loôfde Griet tot inden Hemel,
En voor de vreughd van eenen nacht

---

1) K. b., II, 157.
vs. 1 K. a.: *Dirck schrijft* — vs. 3 *ben niet* K. a.: *is Dirck* — vs. 4 K. a.: *'T is niet*
2) K. b., II, 157. In K. a. is de titel: *Een beroyde.*
3) M. D., 176. Het versje heeft in het HS. geen titel.
4) M. D., 176. Het versje heeft in het HS. geen titel.
5) K. b., II, 161. Het HS. heeft geen titel.
6) K. b., II, 161. Het HS. heeft geen titel.

Beloofden haer meer dan een kemel
Aen Goud sou dragen t'eener draght,
En meende Griet hem had gelooft.
Wat haest had onse Griet!
Die mij te veel loôft en geloôft,
Seijs', en geloov ick niet.

Ib. 29. Aug.

OP 'T KETTER-BRANDEN [1]).

Twas misverstand
All dat gebrand
Om Trouw en waerheid.
Die vlamm gaf klaerheid:
Van een te vier
Onstacker vier.

Ib. 30. Aug.

CONSTANTINI HUGENIJ AD FILIOS CONSTANTINUM, ET CHRISTIANUM, HORATIJ LECTIONEM AUSPICANTES 'Ακόνημα [2]).

Biga doctorum, (volui virorum
Dicere, aut certe Iuuenum) quid aetas
Cumque dicentem moneat, virorum,
Non puerorum.
Biga curae delicium paternae;
Biga currentis decor et volentis;
Biga perculsi stupor, et stupentis
Gloria saecli.
Quando confectis Ouidi fluentis
Mollibus metris, grauibusque magni
Virgilj metris, neque nominandi
Numina post haec
Silij metris, grauiore Flacci
Pectus heroum satiare metro
Destinas, nec te labor implicatae
Perculit Odae:
Ecce currenti neque turbulentum
Suggero calcar, neque quo ruentes

---

1) K. b., II, 161. In K. a. is de titel: *Ketter branden.*

2) M. D., 55, met den titel: *Ad Filios Constantinum et Christianum, Horatii lectionem auspicantes.*

Van de oudste zoons van H. werd opgeteekend, dat zij in 1637 Latijn begonnen te leeren; van Christiaan, dat hij in het volgende jaar „de Latynsche Taele familiaerlyk en gaerne" sprak. In 1639 leerden zij „de Prosodie, die lesse duyrde weynigh meer als een weeke, of sy vielen daedelyk aen het componeeren" (*Dagb.*, *Bijlagen*, blz. 7).

Bij den titel in marg.: Incitamentum.

Incitem, sed quo mage de paterno
Constet amore.
Euge, quo magnos animo pusilli
Caesares, quo mox bene mentientem
Curtium aggressi, et Patauinum ubique
Vulgus olentem
Livium, longos, superi, et molestos
Mole Scriptores; properate curtum,
Debilem, et durum minus et ferocem
Vincere Flaccum.
Nec pedum fortes novus insolentum
Terreat saltus; numerosa tandem
Dictio quâvis veniet suëtae
Gratior auri.
Quanta tironi cytharae videtur,
Quanta quae nunc nullius est negotj
Barbitus doctis, fuit imperitis
Carnificina!
Absit ut passos grauiora nautas
Terreant rugae minus aestuosi
Gurgitis, fractis Adriâ Lucrina
Ludus in unda est.
Vultis exemplo moneam? notate
Quantulus quem terribilem putastis
Sapphico ludam pede de misella
Plebe Poeta.
Eia, praestantes animo viri, jam
Iam poetastrum superate Patrem;
Barbito pridem cytharâque victus
Lampada trado.

Bodb. 30. Aug.

Sumite matricem vestris, qui nubitis, aequam
Viribus, infirmo dura juuenca seni est.

Ib. 31. Aug.

IN NATALEM MEUM. 1596 [1]).

Quarta quater reliquis ad saecula quattuor annis,
Nono mense, die quae sacra Mercurio est,
Nascebatur homo quidam, vel bestia, tantum
Quod nono nasci bestia mense nequit.

Ib. 2. Sept.

---

vs. 19 *mage de paterno* M. D.: *recreet paterni* — vs. 20 M. D.: *Plausus amoris* — vs. 22 *mox* eerst· *tam* als in M. D. — vs. 25 *superi* eerst: *utique*

[1]) M. D., 175.

Bij vs. 2 in marg.: Septembri.

vs. 3 *vel* M. D.: *non*

Men schoor Heer Ian een' kruijn als een Papiste Paep:
Hoe stond heer Ian en keeck? Als een bepiste Paep.

Ib. 2. Sept.

OP IAN DEN TUIJSCHER [1]).

Ian steenight sijn verdoemde Beurs,
Verspeelt met steenen geld en kleeren,
Syn' eighen Broeck, syn' vrouwen keurs.
Men magh syn kinderen wel leeren,
Met alle menschen te *verkeeren*.

Ib. 2. Sept.

DE SELVE [2]).

Wat magh het volckje leggen tobbelen,
Om geld op geld, en goed op goed,
Seij Ian, Ick weet een' lichter' voet,
Om all mijn goedje te *verdobbelen*.

Ib. 2. Sept.

VERSOENINGH [3]).

Neel will versoenen met haer mann
Om all dat pruijlen heeten kan:
Sij soeckt te graeuwen, om te groenen.
Dan seit haer man; all weer versoenen,
All weer versoenen, Neel, all weer!
Die heel *versoent* is, kan niet meer.

Ib. 3. Sept.

DIRCK EN SIJN WIJF AEN 'TVERKEERBERD [4]).

Dirck speelde met syn wijf met schijven;
En dat verkeer liep soo verkeert,
Dat sy den man schier hadd verheert.
In 'tlest begonnen sij te kijven,
Oock eenigh handspel te bedrijven,
Gelyck men de qua' honden leert;
En doe verloor sij 't met twee Vijven.

Bodb. 3. Sept.

BYWOORD, VERSTAEJE 'TWEL [5]).

Verstaeje 't wel, is 't derde woord
Dat m' uijt uw tater-kaecken hoort.

---

1) K. b., II, 166.
2) K. b., II, 166.
3) K. b., II, 166.
vs. 4 *Dan* K. a.: *Maer*,
4) K. b., II, 167.
Bij vs. 7 in K. a. in marg.: Vuysten.
5) K. b., II, 166. In K. a. is de titel: *Op, verstaeje 't wel.*

Wat 's van dat onnutt praet-verlengen?
Soo moetmen 't sien te pass te brengen;
Uw Wijf is licht, en gladd van vell,
Καὶ μοιχαλίς: verstaeje 't well?

Ib. 4. Sept.

VERLOREN LESSEN [1]).

Ick sie, mijn preken heeft geen geloof;
Ghij laet mij spreken, en drinckt u doof.
Mij lust niet langer u te bepraten;
Wilt ghij 't niet laten, ghij mooght het laten.

Ib. 5. Sept.

BOSCH EN WEZELS GEWIN.

De Prins lagh voorden Bos,
En onderschepte Wezel.
'T was konstigh vanden Oss
Gesprongen opden Ezel.

Ib. 5. Sept.

TUMOR ARTHRITIDIS SANATUS [2]).

Quando tumet mulier, partui vicina tremendo est:
Quem premit Arthritis, quando tumet, peperit.

Ib. 5. Sept.

(AD AMENTEM) [3]).

Est uniuerso ornatui diuersitas:
Sic ipse stultus universo ornatui est.

Ib. 5. Sept.

RUYTER ANTWOORD [4]).

Ick vraeghd' een Krijger wel bere'en,
Ho! Ruijter, wat zijt ghij voor een?
De Ruijter hadd syn' antwoord ree:
'Kben geen voor-een, 'kben een voor twee.

Bodb. 6. Sept.

IAN OVERLACHT.

Ian lacht' om 'tghen hij sagh,
En met soo stercken slagh,
Dat 't in sijn boxen lagh.
Was dat een hard gelach?

Ib. 6. Sept.

Bij vs. 6 in marg.: En hoerachtigh.
1) K. b., II, 166.
vs. 3 *u te bepraten* K. a.: *vergeefs te praeten*
2) M. D., 175.
vs. 1 *partui vicina tremendo est* M. D.: *partu tumet illa propinquo*
3) M. D., 175. In het HS. heeft het versje geen titel.
vs. 2 *Sic ipse stultus* M. D.: *Fatemur, amens,* — *est* M. D.: *es*
4) K. b., II, 166. In K. a. is de titel: *Ruyters bescheit.*

TRIJN VAN HAER MAN [1]).

Trijn liet haer' droncken mann alleen,
En seij, ick will mij gaen vertreen,
Wat soud ick by dien geck doen?
Schoon ick hem voor syn beck soen
Ick kan niet bij hem dure',
Hy heeft een qua nat-ure.

Ib. 6. Sept.

GEGEVEN WIJN [2]).

Ian schonck dat hem geschoncken was,
En seijde, Maets, drinckt voll en rass,
'T kan niet van d'ongesonde zijn,
Voor seker 'tis *gesonde'* wijn.

Ib. 6. Sept.

(VAN IAN MET SIJN' DOCHTER) [3]).

Ian holp syn' dochter aen een mann,
En zeid'er dusend deughden van.
Hoe soo? sij was met kind: hij broght'er
Te Kerck voor een' volmaeckte Dochter.

Ib. 6. Sept.

Il faut peu de dialectique
A prouuer, ce qui est si clair;
Que qui le veut laisser aller
Tout fils unique est fils inique.

Bodb. 6. Sept.

IN PARTUM INSTANTEM PRINCIPIS AURIACAE [4]).

Ne propera pasci, si debes filia nasci:
Sin es Mauritius, parve, veni citius.

Ib. 6. Sept.

DE VENEN [5]).

Terra Bataua graui jam dudum saucia ferro
Vulnus alit *Venis*, et saeuo carpitur igni.

Ib. 6. Sept.

Puella si vocat, vacat: Puella si
Monet, mouet: Puella si fouet, fauet:
Puella si petit, patet: Puella si
Capit, cupit: Puella si candet, cadet:
Puella si paret parat, parit, perit.

Ib. 6. Sept.

---

1) K. b., II, 168.
2) K. b., II, 168.
3) K. b., II, 166. In het HS. zonder titel.
4) M. D., 176, met den titel: *Ad embryonem.*
5) vs. 2 *saeuo* eerst: *coeco*

Preciosus unio Unio est [1]).

Ib. 6. Sept.

(DE VARIO LAETITIAE PUBLICAE APPARATU IN VICINUM AURIACAE PUERPERIUM [2]).

Turgent Auriacae vicino viscera partu:
Spes Batauis ridet magna minorque meis.
Vel pyrio Pagum quassabunt aera boatu,
Vel: pro re nata nempe triumphus erit.

Bodb. 7. Sept.

AD TULLIUM [3]).

Non sufficit, quod promptus est puer, Tulli,
Discerne promptus an manu sit, an linguâ.
Est promptitudo noxia, est item frugi.
Multum refert quod dicis an faciat promptus,
An, promptus id quod feceris puer dicat.

Ib. 7. Sept.

CLAES VAN SIJN BOOSE WIJF [4]).

Oh, of myn Wijf, seij Claes, maer eens en baerde 's jaers!
Maer sy baert alle daegh; dat's all te veel gebaers.

Ib. 7. Sept.

VOOR EN TEGEN EEN GAUW KNECHT [5]).

Prijst niet te ras een' gauwen knecht.
All' all te gauw en is niet goed.
Een gauwe doet all wat ghy seght;
Een gauwe seght all wat ghij doet.

Ib. 7. Sept.

PIETER VAN SIJN VADER.

Sijn hoofd is kael, seij Pieter van syn' vaer:
Wat is dat hoofd oock waerdigh? niet een haer.

Ib. 7. Sept.

(ADVERSUS CONTEMPTORES EPIGRAMMATUM) [6]).

Qui, quasi rem nihilî spernunt Epigrammata, tentent
Quid siet hoc, toties claudere et incipere.

Ib. 8. 7b. (Sept.)

---

[1]) M. D., 175, waar aan dezen versregel nog de volgende voorafgaat: *Amate pacem Liberi*,

[2]) M. D., 188. In het HS. heeft het versje geen titel.

[3]) M. D., 189.

vs. 4 *refert* M. D.: *interest* — *an faciat* M. D.: *anne agat* — vs. 5 *feceris* M. D.: *egeris*

[4]) K. b., II, 169. In K. a. is de titel: *Claes van sijn wijf.*

vs. 1 *Oh* K. a.: *Och*

[5]) K. b., II, 169. In K. a. is de titel: *Al te gaeuw ondienstigh.*

In marg.: Idem Latine. — Zie *Ad Tullium.*

vs. 4 *gauwe* K. a.: *gaeuwer*

[6]) M. D., 189. In het HS. heeft het versje geen titel.

IAN HOERENKIND [1]).

Ian is een kuijcken van
Een lichte, ondichte Hoer.
Hij magh wel seggen, Ian,
Daer is niet booser dan
De duijvel en *sijn'* moer.

Ib. 8. 7b. (Sept.)

HOUWELIX GOED VAN CLAES EN NEEL [2]).

Claes hadd noch seven kinderen, het achtste was onder der aerden.
Neel hadd twee blondte dochtertjens, daertoe den Buijck voll beens.
Dit volckje raeckten eens,
En doe sij t'samen paerden,
Soo maeckten sij haer' rekeningh, als dat sij ten houwelick brachten
Twee blancken, met een dicketon, en seven stucken van achten.

Bodb. 10. Sept.

AD VICOFORTUM NIMIO MELONUM ESU PENE INTERFECTUM [3]).

Siccine damnatas, auido rapiente palato,
Sic proditrices gutturis esse dapes,
Sic placuit, Vicoforte, mali lethalia succi
Indere debilibus semina visceribus,
Non aliter, quam si prolem dare prompta petitam
Frigida jam frigens semina poscat ager?
O bone, si cautas fecere pericula fauces,
Nec tua te contra est imperiosa gula,
Parce peregrinis animam laxare venenis,
Appete de patria candidiore cibos:
Atra quod edit edat genitrix Hispania; solos
Expediat *Melos* pascere Melonibus.

Ib. 10. 7b. (Sept.)

EPITAPHIUM EXTINCTI CRAPULA [4]).

Non esse quod non esse fecerit multos,
Non est stupori; hoc esset, esse qui non est.
At me, viator, qui nec esse credebam
Non semper esse, fecit esse non esse.

Bodberg 10. Sept.

---

1) K. b , II, 169.
2) K. b., II, 169,
3) M. D., 189, met den titel: *Ad I. Vicofortium Eq. ἄπαιδα, nimis Melonum esu aegrum.*
Zie over Joachim Wicquefort dl. II, 306.
Bij vs. 12 in marg.: D. Francisco.
4) M. D., 188.

(IN GRATIAM POËTAE OTIOSI) [1].

Est de tribus mortalibus qui turbidum
Pernox fritillum lassat, est cui rota
Versatilis metri rotat mentem et manum.
Est qui, soporis optimam sortem ratus,
Nec aleâ de nocte nec versu furit.
Quis utrique praevalet? ferat sententiam
Si quis vacat, otiatur, aut agit nihil;
Hic vacat, iste otiatur, iste agit nihil.

Ib. 10. Sept.

(STUDIUM DIVERSUM) [2].

Incendit varios homines diuersa voluptas;
Allia vos, alios Alea, nos alia.

Ib. 10. Sept.

(DE SERVO MALE COMMENDATO) [3].

Perspectae fidei commendas, Pontice, servum;
Da veniam, fidei fidere nolo tuae.
Illum ego perspexi nebulonem, Pontice; posset,
Perspectae fidei ni foret, esse meus.

Ib. 10. Sept.

IN VIRI MAXIMI PUTEANI BAMELRODJ CAESARUM AUSTRIACORUM ELOGIA [4].

Ecce quod inuideas, qui nunc augusta Viennae
Tradita per tantos sceptra tueris Avos:
Non uno cum Sole micas, stipatus Avûm vi
Non uno socio Caesare sceptra tenes.
Quot legis hic rerum dominos, consortia Regni
Crede super terras astra redjsse tui.
Crede novâ sic luce frui, ut contermina mundo
Fatales iterum non subitura vices.

---

1) M. D., 188. Het versje heeft in het HS. geen titel.
Bij vs. 7 in marg.: Dormit, versu furit, alea.
Onder het vers staan de woorden: Medium tenuere beati. Praestat otiari quam nihil agere. Sen.

2) M. D., 188. Het versje heeft in het HS. geen titel.

3) M. D., 188. Het versje heeft in het HS. geen titel.

4) M. D., 62, met den titel: *In Erycii Puteani Caesarum Austriacorum Elogia.*
Het werk van Puteanus heb ik niet kunnen opsporen.
Huygens schreef eerst de volgende beginregels voor het gedicht, die hij daarna weer doorschrapte:

Quis mihi Tranquillos, quis, nomina prisca, Vopiscos,
Vulcatios, Sextos, Lampridiosque crepas?
Quo tumeant Fasti, quo plurimus ordine Caesar
Saeuitiae Lethes eripiatur Hic est.

Tanti est Austriacis, Puteano vindice, lethi
Coelitus expertem sic reppetijsse diem.
O minime mortalis, o in ludibria coecae
Sortis, o in Coelos imperiosa manus!
Quos natura Duces, quos inclementia Fati
Extinctos voluit, non sinit una mori.
Ecce tamen quibus incumbas solatia, Caesar.
Si volet ista quidem, quod volet ista manus,
Tu quoque Caesareos inter victure nepotes
Post tua cum proauis fata superstes eris.
Iam, Superi, in vestra vobis statione placete:
Sic quoque non Superos credimus esse Deos.

Bodb. satis uno spiritu 11. Septemb.

(POENA PAR, DISPAR) [1].

Si libeat, sciolos verbis prosterno negantes;
Nugantes statui sternere verberibus.

Ib. 11. Sept.

(SPLENETICUS AEGER) [2].

Splen ridere facit? Medici sanate phrenesin
In Phijsicis et me, quem lachrimare facit.

Ib. 11. 7b. (Sept).

Saepe lienosa es, quo saepe ὑποχόνδρια tactum
Accedant Medici, subterque ὑποχόνδρια tactum.
Gellia, vis dicam? petulanti splene laboras.

Ib. 11. 7b. (Sept.)

IAN VAN SIJN WYF GESLAGEN [3].

Ian gaet aen een' blauw oogh, en seght m' hem niet geraeckt heit:
Maer dat het (en 'tis waer) een soort is van Geraecktheid.

Ib. 11. Sept.

DE SELVE [4].

Ian heeft den strijd
Verloren tegens Fij,
En seidt met spijt
Aen die hem gaen beklagen,
Wijck, praters, wijck,

---

[1]) M. D., 188. Het versje heeft in het HS. geen titel.
vs. 2 *statui* M. D.: *aequum est*
[2]) M. D., 186. Het versje heeft in het HS. geen titel.
[3]) K. b., II, 169. In K. a. is de titel: *Ian geslagen.*
[4]) K. b., II, 169.
vs. 1 *den strijd* K. a.: *een mallen strijt* — vs. 3 *met spijt* K. a.: *met allen spijt* — vs. 4 K. a.: *Aen alle die na by Sijn ongeluck beklagen* — vs. 5 *praters* K. a.: *goede vrienden*

Ick moet mijn' leemten dragen;
'T is popelsij:
Hij heeft gelijck,
Goed man, hij is geslagen.

Ib. 11. Sept.

(BOLETUM MEDICATUM) [1]).

Boletum periens medicatum Claudius edit.
Deterius fungis est medicina malum.

Bodb. 11. 7b. (Sept.)

(IN LAONICUM HOSPITEM) [2]).

Parcite Laonici convivae velle vocari:
Laonicum fama est esse nec esse domi.

Ib. 11. 7b. (Sept.)

PUTEANO QUAERENTI PER EPISTOLAM AN OPERAE PRETIUM FACERET ELOGIA IMPERATORUM PROSEQUENDO [3]).

Anne operae pretium facias in Caesare multo,
Serius an ridens hoc, Puteane, rogas?
Ecce facis, diuine senex, et non facis; illud
Omnia (sic facis) in saecula viuet opus.
Saecula quas laudes (sic non facis) omnia dicent,
Non operae pretium, non operantis erunt.

Ib. 12. Sept.

SOLILOQUIUM AMANTIS [4]).

Illustrissima noctium,
Quae tot sideribus meis
Intercedis amoribus,
Quae tot sideribus meis
Non accedis amoribus;
Quorsum tot nocuas meis
Immittis facibus faces,
Et jam dissimilis tibi
Denatum simulas diem?
Quin me vel pluuio Ioue
Vel te torua benignior
Quas magni metuant dij

---

vs. 6 *leemten dragen* K. a.: *leet verdragen* — vs. 7 *'T is* K. a.: *En 'theet een'* — vs. 8 K. a.: *My dunckt hy heeft gelijck,*

1) M. D., 185. Het versje heeft in het HS. geen titel.
Bij vs. 1 in marg.: Sueton. in Claud.

2) M. D., 186. Het versje heeft in het HS. geen titel.

3) M. D., 185.

4) M. D., 186.
Het vers staat in het HS. tusschen versjes van den 11den en den 13den Sept.

Tempestatibus obrue.
Non hic est oculis opus
Non tot sideribus tuis,
Non est te, vaga Cijnthia,
Implorantibus hanc facem
Luce difficili viâ:
Nec Sestos mea tam procul,
Nec vasto dirimor mari.
Sicco trajicitur pede
Quâ de perpetuâ Pharo
Inuitant geminae faces.
Quas tu per geminas faces,
Non tot sideribus tuis,
Illustrissima noctium es.

(DIES MORTUALIS DUCISSAE BULIONEAE, VICINUS NATALI MARIAE NASSAVIAE) [1]).

Auriaci nuper decessit Filia: quid tum?
Post biduum Auriaci Filia nata fuit.
Ib. 13. 7b. (Sept.)

(AULI DIAETA [2]).

Aulus aquam bibit, et lixae (?) sunt prandia carnes.
Huius ἄριστον ὕδωρ οἶνον, ἄριστον ὕδωρ.
Ib. 13. 7b. (Sept.)

Galla fugit fortes medicato pene maritos:
Queis ope ad hoc opus est non opus, his opus est.
Ib. 13. 7b. (Sept.)

Ieanne en baille à qui veult, on la baise à la ronde:
Tout contre son Marij elle preste cela.
Si le Cocu s'esveille et crie, Qui va la?
Elle a le mot du guet, et luij respond, la Ronde.
Zonsbeeck. 16. 7b. (Sept.)

---

1) M. D., 185. In het HS. heeft het versje geen titel.
Isabella van Nassau, dochter van Willem den Zwijger, in 1595 gehuwd met Henri de la Tour, Hertog van Bouillon, Prins van Sedan, Markgraaf van Turenne, stierf als weduwe den 3den Sept. te Sedan (*Dagb.*, 39). Nog in diezelfde maand moest haar oudste zoon, Frédéric Maurice, die betrokken was geweest in de samenzwering van Cinq-Mars, het prinsdom Sedan aan den Koning van Frankrijk afstaan (Aitzema, V, 450). Den 5den Sept. werd Maria, dochter van Frederik Hendrik en Amalia, geboren.
Bij vs. 1 in marg.: Sedanij 3. Sept. 1642. — vs. 2: Hagae 5. Sept. 1642.

2) M. D., 185. In het HS. heeft het versje geen titel.
Bij vs. 2 in marg.: Prandium.
vs. 1 *et lixae* M. D.: *elixae*

AEN EEN ROOMSCHGESINDE [1]).

Mijn lieve Paepsche vriend, die den Baillieu in 'toogh zijt,
Wat noodt ghij mij te miss, en seght, gaet mé, 'tis Hooghtyd?
Ick weet een beter mael, verdwaelt schaep als ghij zijt,
Komt gaet met mij te kerck, en wordt wijs, 'tis hoogh tijd.

Gennep. 19. 7b. (Sept.)

(CERTAMEN EQUESTRE COTTAE ET MAEVII) [2]).

Si Cotta cursu certet erga Maevium,
Se judicauit Cotta victorem fore.
Bene Cotta judicauit, ex Equo, et bono.

Gennep 19. Sept.

GYS NAERDE GALGH [3]).

Gijs gingh me stelen pott en pann;
In 't me gaen wierdt hij me gevangen:
Nu gaet hij met syn' mackers hangen.
Wat is Gijs een me gaende man!

22. Sept. ante Bommel.

PIETERS LOF [4]).

Een man kan bloo, en snoo, en gierigh zijn,
Een man kan vuijl en goor zijn als een swijn,
Een man kan mall van hoofd zijn en van wesen:
En Pieter is all dat een man kan wesen.

Hagae 4. Octob.

CUM GRASWINCKELIUS LIBRUM DE MAJESTATE OFFERRET [5]).

Quam bene conueniant et in una sede morentur
Majestas et amor, linguâ calamoque probauit
Qui Majestati comitem tulit Autor amorem.

5. Octob.

(IN FRATRIS TUMULUM) [6]).

Quod nigra praetulerit candenti marmora saxo,
Hanc habuit causam prouida posteritas:

---

1) K. b., II, 170.

2) M. D., 185. In het HS. heeft het versje geen titel.
vs. 1 M. D.: *Si forte cursu Cotta certet Maevio*, — vs. 2 *Cotta* M. D.: *ipse*

3) K. b., II, 170.

4) K. b., II, 170.

5) M. D., 190, met den titel: *Cum Th. Graswinckelius Equ. librum de Majestate amicissimis verbis offerret.*
Het versje werd geschreven naar aanleiding van *Theod. I. F. Graswinckell, Delphensis, I. C. De Ivre Majestatis Dissertatio, ad Serenissimam Potentissimamque Svecorvm, Gothorvm, Vandalorvm, Reginam. Hagae Comitis, Ex Officina Theodori Maire.* CIↃIↃCXLII.

6) M. D., 187. In het HS. heeft het versje geen titel. Zie op 22 October.

Candorem Hugenij non marmora posse, quid autem
Marmora? non ipsas posse referre niues.

5. Octob.

IAN VOOR SIJN WIJF [1]).

Claes, seide Ian, ick kom u Vrouwtie wat vermaken.
Vermaken, seide Claes, ick danck u voor de gunst.
Maer, Ian-buer, eij begint van boven met de kunst.
'Tgaet onder tamelick, kont ghij maer 'thoofd vermaken.

10. Octob.

EPITAPHIUM THUANI, CRIMINIS REI QUOD IMPROBAVERAT, QUIA NON REVELATI [2]).

Qui jacet hic, Hospes, praui, sine crimine, coepti
Conscius obtrusâ relligione fuit.
Nec sceleri quidquam probitas contraria juuit:
Commissum, sceleri est, subticuisse scelus,
Cum violata fides socios impune negantes
Flectere nec posset sola, nec arguere.
O legum subtile nefas, quibus inter amicos
Nolle fidem frustra prodere, proditio est!

10. Octob.

PRO PARRICIDA, PARADOXUM [3]).

Ut quid supplicio dignum par gratia fecit,
Quando Pater natum sustulit, ille patrem?

12. Octob.

AD AVARUM, MUNUS NOVUM PETENTEM, SPRETO SUPERBE PRIORI QUASI INFRA SE FUISSET [4]).

Lanea dona dedi, nunc poscis linea: sed jam
Reddidit inuisum me mea lana tibi.
Sorduit ingrato de lana munus ovina,
Et de caprina quaestio mota fuit.
Da veniam, nec lanea nunc, nec linea mittam:
Nolo tuam tanti perdere amicitiam.

13. Octob.

---

1) K. b., II, 171.

2) M. D., 180, met den titel: *Epitaphium Fr. Augusti Thuani, Criminis rei, quod a se improbatum, in gratiam amicorum celaverat.*

In 2 HSS.; één daarvan berustte in de collectie Slagregen (N° 495).

François Auguste de Thou, die wist van de samenzwering van Cinq-Mars tegen Richelieu, maar zijn vriend niet had verraden, werd den 12den Sept. te Lyon onthoofd. Hij was 37 jaar oud.

3) M. D., 190.

4) M. D., 187, waar in den titel in plaats van *superbe* de woorden: (*sed accepto tamen*), staan.

(AD EUNDEM) [1]).

Lanea displicuit, vis vestis linea detur.
Linea? polliceor. nempe Mathematicam.

13. Octob.

(OP AEL) [2]).

Ael wind den kost ruijm met haer lijf
En packt daerboven schijf op schijf:
Ael staet in brand, en Ael en karmt niet:
Wat souse karmen? Brand en armt niet.

20. Octob.

EPITAPHIUM FRATRIS OPTIMI [3]).

Hic jacet Hugenijs major de fratribus: adsta,
Quisquis es, et Patriae fletibus adde tuos.
Hic pietas, hic ipsa fides, hic aurea morum
Integritas, hic laus et lepor, Haga, tuus,
Hic tacite prudens doctrina, modestia, candor,
Hic sine dente sales, hic sine felle joci,
Hic miseri tutela, boni fauor, omnis honesti
Delicium paruo puluere tecta jacent.
Plura legas, qui pauca legis, nisi facta legenti
Obstaret lachrimis multa litura meis.

22. Octob.

Plura relaturum fratrem suspiria, plura [4])
Scripturum lachrimis facta litura vetat.

'T ROOMSCHE MIS-GELOOF [5]).

God leidt ons door het Brood dat broose Menschen maken
Tot 's hemels eewigh Brood. Blind Roomen walght daervan,
En smoort in 's menschen Brood. O Paus, ô arme man,
Ghy kont van 'teene Brood aen 'tander niet geraken.

24. Octob.

---

1) M. D., 187. In het HS. heeft het versje geen titel.
Bij vs. 1 in marg.: Longitudinem latitudinis expertem.
vs. 1 *vis vestis* M. D.: *merces, vis*

2) K. b., II, 171. Het HS. heeft geen titel.

3) M. D., 187, met den titel: *Epitaphium Mauritii Hvgenii, Ordd. Cons. a Secr. Fratris unici, incomparabilis.*
Maurits Huygens, Constantyn's oudere broeder (zie over hem dl. I, 3; II, 82), stierf den 24sten Sept. H. teekende in zijn Dagboek aan (blz. 39): Obit 10a vespertina Unicus frater et amicus meus, constante judicio Christianissimo ad finem. Heu! pulcherrimum, piissimumque finem! Sic mihi fas, et meis, o meus Deus! et sileo, quia tu fecisti.

4) Deze beide versregels staan onder het vorige gedicht geschreven; zij werden doorgeschrapt.

5) K. b., II, 171. In K. a. is de titel: *Mis-geloof.*
vs. 1 *broose* K. a : *boose* — vs. 4 *Brood* K. a.: *Boot* K. b. als boven.

LUDICRUM [1]).

Ceruice quidam curtus hic Gallus jacet,
Fisco applicatis et subhastatis bonis.
Sera est amici quam velint opem dare:
Nec res nec ipse Gallus est in integro.

29. Octob.

ALIUD [2]).

Garrula gens Galli est: quid ni sit garrula? Gallus
Suppressâ meruit garrulitate necem.

30. Octob.

AD FUREM FESTINANDO TURBANTEM ET SE PRODENTEM [3]).

Quid properas? prope eras. prope res properes prope restim.
Saepe prope errare est, qui properare putat.

31. Octob.

EPITAPHIUM THUANI [4]).

Augustus, hospes, hic jacet, Thuanaea
De stirpe (quanta stirpe!) nobilis proles.
Ne quaere causam mortis; ipse nesciuit.
Quid ipse? mortis autor ipse nesciuit.
Scientiâ tamen hic et ille peccarunt:
Scientiâ mali reus, sed exosi
Et improbati et improbabilis contra
Reos negantes, subticendo peccauit.
Scientiâ peccauit et boni judex,
Legis bonae, sed, hercules, inhumanae,
Et quâ Thuanum non feras periuisse.
O summe iniqua Iuris aequitas summi!
Satis fuisse debuit virum fortem,
Constantem amicum, non suae reum culpae,
Quod non potuit probare, non probauisse.

3. Nou.

(AD AMICUM SECUNDAS NUPTIAS SUADENTEM, CUM ERUDITA) [5]).

Quid me puellae literis, linguis, libris,
Chartis onustae destinas tristi jugo?
Ductam expedire virginem doctam mihi
Et inter autores recensitam nego.
Si quae secundam suscitet viduo facem,
Non digna lectu, digna sit lecto velim.

4. Nou.

---

1) M. D., 199, met den titel: *In mortem capite truncati.*
2) M. D., 181, met den titel: *De ejusdem crimine Iocus.*
3) M. D., 191.
vs. 2 *est* M. D.: *es* — *putat* M. D.: *pares*
4) M. D., 181.
5) M. D., 190. In het HS. heeft het versje geen titel.

IN DISSIDIA ANGLICANA [1]).

Dissiluit fracto naturae foedere cera?
Colligis admotâ frusta liquata face.
Ignea fax amor est: Adverte Britannia; quae non
Hac face mollescunt fragmina, non coeunt.

5. Nou.

IN MORTEM DE CINQ MARQ [2]).

Quod sis esse velis: modus est in rebus, et ex re
De medio sursum non properare gradu.
Disce secuturus si quis vestigia Magni es,
Quam primum voluit maximus esse, fuit.

5. Nou.

(AD BARLAEUM, CUM FILIAE NUPTIIS INTERESSE NON LICERET) [3]).

Qui me pollicitus Mudanos inter amicos
Non nisi Fraterno funere fallo fidem,
A Patre Barlaeo geniales inter amicos
Barlaeae sponsâ virginitate vocor.
Cum socero vocat et gener et genus omne vocantum,
Cum Patre, cum sponso conjuge Sponsa vocat.
O Sponsi, male me et frustra tentatis; iniquum est
Quod mea non potuit sponsio, vestra velit.

Hag. 19. Nou.

AEN IAN BUIJTEN SIJN' KEUCKEN [4]).

Soo m'u wat leckers biedt, ghij seght light, 'T is mijn kost niet.
Ey, Ian, en gaet soo niet met weigeren te post;
Bedenckt wat ghij vermuijlt, en watmen u voor kost biedt,
Dat uw kost niet en is, dat is uw beste kost.

19. Nou.

---

[1]) M. D., 178.

Den 23sten Oct. was bij Edgehill de eerste slag geleverd tusschen Karel I en de troepen van het Parlement.

[2]) M. D., 181, met den titel: *In mortem Duc. Cincmartii, magni Galliae Hippocomiae praefecti.*

Henri de Cinq-Mars, zoon van den maarschalk d'Effiat, was een gunsteling van Lodewijk XIII en werd door dezen tot opperstalmeester benoemd. De 22jarige jonge man zette eene samenzwering op touw tegen Richelieu en werd, toen deze ontdekt was, den 12den September te gelijk met zijn vriend De Thou te Lyon onthoofd.

[3]) M. D., 179. In het HS. heeft het versje geen titel. Het versje wordt ook gevonden in een brief van H. aan Barlaeus (*Epist. Lat.*) van den 21sten November.

Den 23sten Nov. trouwde Van Baerle's oudste dochter Adriana met Karel de Wolff. Tot de gasten behoorden o. a. Hooft en Wicquefort. H. was ook genoodigd, maar verontschuldigde zich wegens den dood van zijn broeder (*Oud-Holland*, 1888, blz. 247, 248).

vs. 2 één HS.: *Fraterno laceram*

[4]) K. b., II, 171.

vs. 2 *gaet* K. a.: *loopt*

IN REDITUM CARD. RICHELIJ [1]).

Pallet atrâ spe lapsus Iber; quo plurima Mundi
Machina versatur Cardo quod egit agit.
Pristina Richelijs redierunt robora neruis,
Cessit Atlantaeis pestis adusta toris:
Solue Duci votum reduci, quo vincere pro te,
Quo te complecti, Gallia, pergat habet.
30. Nou.

AENIGMA [2]).

Soluite Grammatici, quem vobis carmine duro
Quâ videor nodum nectere solvo manu:
Urbs est Principibus nuper spoliata duobus,
Quae perijsse virum non queritur, Sed anum.
5. Dec.

AENDE VROUWE DROSTINNE VAN MUYDEN MET EEN STUCK WILDS [3]).

Verwijtt mij d'ontrouw niet van 't Willighe beloven,
Moedwilligh onvoldaen: Beschuldight maer de smert
Van myn te rauwe Zeer, dat rijpen will noch roven.
Kom' ick te Muijden niet, ick kom'er met mijn Hert.
Hag. 6. Decemb.

AEN DRONCKEN JAN [4]).

Ian, droncke Jan, spreeckt mij om geld soo doll aen
Als off het mij het leven kosten sou
Soo ick 't niet strax en schudden uyt de mouw.
Vergeeft my Ian, ick sagh v niet voor voll aen.
8. Dec.

---

[1]) M. D., 182, waar aan den titel nog het woord: *Lutetiam*, is toegevoegd.

Na de terechtstelling van Cinq-Mars en De Thou en het overgaan van Sedan keerde Richelieu den 17den Oct. van Lyon in Parijs terug. Hij deed de reis deels te water, deels over land „porté par dix-huit de ses gardes dans une magnifique litière, si haute et si large, que les portes des villes étaient trop étroites pour lui donner passage et que les cités étaient obligées d'abattre des pans de leurs murailles, afin de recevoir dans leur enceinte le cardinal-roi. Une petite armée de gardes du corps, de mousquetaires, de hallebardiers, escortait le terrible malade". (Henri Martin, *Histoire de France*, XI, 1858, blz. 570).

vs. 1 M. D.: *Pallet Iber, spe lapsus Iber:*

[2]) M. D., 190.

[3]) K. b., II, 169.

Eleonora Hellemans was in 1595 te Hamburg geboren. In 1612 huwde zij te Amsterdam met Jan Baptista Bartolotti, wien zij 3 kinderen schonk. Den 30sten Nov. 1627 trouwde zij met Hooft; uit dit huwelijk werd een zoon en eene dochter geboren. Eleonora heeft Hooft 14 jaar overleefd; den 5den April 1661 werd zij in de Nieuwe Kerk te Amsterdam begraven (zie het Hooft-nommer van *Eigen Haard*, 1881, blz. 11).

vs. 2 *maer* K. a.: *meer*

[4]) K. b., II, 170.

IN MORTEM C. MYLIJ ET M. ZUERIJ BOXHORNIJ
IN EANDEM FUNEBREM ORATIONEM [1]).

Mylius, incoctum veteri virtute Batauâ
Pectus, amor Patriae, lingua decusque meae;
Mijlius, Aonidum sacer a lanugine sacris,
Quas ad canitiem credidit esse suas,
Iure suo saecli saturum caput insitus astris,
Iuit ad heroas, quos superauit, avos.
Indulge lachrijmis, Academia; siue maritum
Siue sit hoc Natum perdere, siue Patrem.
Quin triplici luctu, quantum pia Mater alumno,
Crede viro viduam soluere, crede patri.
Si lachrijmis implexa via est, quibus obruta cladi
Frustra coneris congrua verba tuae;
Accipe sublimis de majestate Zuerij
Quâ flendo saltem voce diserta fleas.
Est aliquid quod mole suâ se prodere tardus
Inueniat quo non haesitet ore dolor.
Desine nos vero socijs animata querelis
Poscere praeclaro debita justa seni.
Facundam solis hodie singultibus Hagam
In tanto pudeat funere, posse loqui.

17. Dec.

DE VIJVER [2]).

Qui nostram, pueri, Tiliae spectatis ab umbra,
Discite perspicuae quid valeamus aquae.
Si quod agunt homines vapor est, et fumus, et umbra,
Ambiguum est potior res sit an umbra rei.

18. Dec.

INCERTUS RUMOR DE REBUS ANGLICANIS [3]).

Inferior pugnâ populus de Rege triumphat:
Inferior populo Rex, quasi victor, ouat.
Ambo prostrati superant: aenigmata sunt haec
Proelia, victorem vicit uterque suum.

---

[1]) M. D., 161.
Cornelis van der Myle (geb. 1578), de schoonzoon van Oldenbarneveldt, stierf in Nov. 1642; de Leidsche hoogleeraar M. Zuerius Boxhorn sprak eene lijkrede over hem uit. Van der Myle was curator der Hoogeschool. De afzonderlijke uitgave der lijkrede, waarin zeker H.'s lofdicht werd afgedrukt, kwam mij niet ter hand.

[2]) M. D., 223, met den titel: *Stagnum sive Vivarium. Vijver.* Het versje behoort tot de serie *Haga vocalis.*

[3]) Ook in afschrift van andere hand. Het versje is niet gedateerd, maar staat in het HS. op hetzelfde blad als het volgende vers.

vs. 3 In het HS. is het eerste gedeelte van den versregel door stippeltjes vervangen.

(AD POSTHUMUM) [1].

Ambigis unde Ovi vitient alimenta saporem
Foetida, Porcinam nesciat ista lues.
Posthume, quam demens torquet te quaestio! gusta
Ovum porcinum qui sapiat, sapies.

20. Dec.

VERCKENVLEESCH EN EYEREN [2].

Ghy vraeght waerom een Ey naer 'tvuijle voedsel smaeckt,
En niet het verckenvleesch; daer doch die beesten leggen
En wentelen in dreck by Mensch en Beest gemaeckt.
Maer proeft een verckens eij, ghy sult wel anders seggen.

20. Dec.

IN I. CATSIJ ψαμμουργίαν [3].

Fertilis ingenio fundi multiplice curâ
Fertilitas, labor est vel mediocris heri.
Cogere ut ingenio sterili sabuleta virescant,
Cura super vulgum fertilis ingenij.
Catsius hoc potuit. Respublica fas in arena
Consilium tanto sumat ab ingenio.

22. Dec.

IN THUANI MORTEM [4].

Cum fera damnatum damnandâ lege Thuanum
Traderet infami Gallia supplicio:
Summi saeuitiam juris damnante metallo
Irrita displicuit carnificina sibi.
Diriguit lictor; nec adhuc trepidante Thuano
Abnuit indignam dextera lenta necem.
Ferrea saecla vide: plus est in Iudice ferri
Quam culpae reus aut ferra rigoris habent.

29. Dec.

FLORES FLORI. IN EOSDEM [5].

Si nec odor constat, nec honor, nec gratia Flori;
Causa patet: quo flos carpitur ungue, perit.

ult. (31) Dec.

---

1) M. D., 179. In het HS. heeft het versje geen titel.
vs. 3 *gusta* M. D.: *porci* — vs. 4 *porcinum* M. D.: *si gustes*

2) K. b., 171.

3) M. D., 190, met den titel: *In I. Catsii Equ. Holl. Synd.* ψαμμουργίαν. *culturam Villae in collibus arenariis.*
Aan Cats was in dezen tijd door de Raden en meesters der domeinen van Holland, waarschijnlijk tegen jaarlijksche rente, een stuk duingrond tusschen Den Haag en Scheveningen ter ontginning afgestaan. Hij heeft daar Sorghvliet gesticht en door verstandige ontginning „eene oase in de woestenij" geschapen (zie *Mededeelingen van de Vereen. ter beoefen. der gesch. van 's Gravenhage*, dl. II, 1876, blz. 151—157).

4) M. D., 181, met den titel: *In ejusdem mortem, imperitiâ carnificis lanienae similem.*

5) M. D., 142. Het versje behoort bij de op blz. 110 te vinden serie. In 1642 schreef H. het boven aan het blad, waarop hij in 1638 de andere 10 gedichtjes had geplaatst.

EPITAPHIUM CAROLI MORGAN [1]).

Securus, hospes, si Britannus aut Belga es,
Securus in Morgantij sede busto.
Non est furore perciti procelloso
Quod extimescas posthumum viri fulmen.
Nec vivus istâ bile vixit horrendus.
Flagrauit irâ mitis, impotentique,
Non saevus, aestu; canduitque inoffenso
Candore: naturae fuit soloecismus
Quo cespitauit, innocentibus flammis
Sibi molestus, nemini bono; fortis
Et comes idem Victor atque conuictor,
Heros herusque laude dignus et luctu.
Quid plura? miles optimus, bonus ciuis
(Securus audi, qui Britannus aut Belga es)
Soli Patriae dixit bonum sacramentum,
Solis mala Iberis et malis sacramenta.

1. Ian.

(AD POËTASTRUM) [2]).

Illa suos, cunctis apponis versibus: ajo
Qui cunctis addunt versibus illa, sues.

1. Ian.

EPITAPHIUM INFANTIS IN UTERO MATRIS στενοτέρης SUFFOCATI [3]).

Diuinate viri vates: Aenigmate condor
Quo non est grauior quâ male condor humus.
Patrem habui et Matrem: tamen inuida, an invia, Mater
Quem voluit me non siuit habere Patrem.
Vixi, non vixi. quo possem viuere Iota
Defuit; hoc pariens debuit esse parens.
Denique si saxo quid huic inscribitis, ecce
Praescribo sorti consona verba meae.
Venit in hunc tumulum, quem vivum fata maligna
Egredier tumulo non voluere suo.
Nata mori, vetus et justum est: sed iniqua Deorum
Saeuities, nondum nata jubere mori.

3. Ian.

---

1) M. D., 179, met den titel: *Epitaphium Caroli Morgantii τοῦ χολωδεστάτου, Viri fortissimi.*

Zie over Morgan dl. II, 145 en 347. Hij had gedurende 52 jaren eene compagnie gekommandeerd.

vs. 16 *Solis mala* M. D.: *Solis*

2) M. D., 190. Het versje heeft in het HS. geen titel.

3) M. D., 178.

EPITAPHE DU CARD. DE RICHELIEU [1]).

L'amij du Roy et de la France
N'a presque point laissé d'amis.
Helas, Passant, quelle apparence?
Dieu ne vid point sans ennemis.

3. Ian.

Regis amicus et Imperij vix liquit amicos [2]).
Miramur, quando nec Deus hoste caret?

4 Ian.

IN CALCEOS AULICORUM PEDIS MOLEM EXCEDENTES [3]).

Unumquemque suo se metiri pede quondam;
Unumquemque suo nunc mentiri pede rectum est.

5. Ian.

EPITAPHIUM CAROLI MORGAN HYDROPE EXTINCTI [4]).

Bile ferox cui nec mediâ feruente juuentâ
Ulla viro flavam subdidit aequa facem,
Decrepitus nondum vietos Morgantius annos,
Horridaque his annis hostibus arma tulit:
Cum simul inflatum propenso sesquipede exstans
Tenderet intercus humor aqualiculum.
Quanta, putas hospes, fuerit, quae fulmine viuo
Tanta super tantis flamma natavit aquis?

6. Ian.

EPITAPHIUM MORGANTIJ τοῦ χολωδεστάτου [5]).

Ilicet, ut Fati sancitum lege magistrâ est,
Senserit humanas et mea flamma vices:
Iuerit in fumum, quae me lymphatula fecit
Iucundumque bonis terribilemque malis.
Non omnis pereo: superauit funera quidam
Relliquus antiquâ mobilitate calor.
Scilicet hos inter tumulos de nocte vagantes
De nostris fatuos ignibus esse puta.

8. Ian.

DE POSTHUMO, AD BARLAEUM.

Poematum, Barlaee, qualia hic vides,
Audacium, salacium, nugacium

---

[1]) Richelieu was den 4den Dec. 1642 gestorven.
[2]) Het versje staat in HS. onder het vorige, dus bij de Fransche gedichten.
[3]) M. D., 191.
vs. 2 *rectum* M. D.: *verum*
[4]) M. D., 180, met den titel: *Ejusdem Hydrope extincti.*
Bij vs. 5 in M. D. in marg.: Pers.
[5]) M. D., 180, met den titel: *Ejusdem.*

De nocte visum somniando paginam,
Doctam, mehercle, perdidisse paginam,
Dolore an irâ percitum liquit sopor.
Vigil, solenni more nugari meo
Aggressus, unam et alteram atque tertiam
Impraegno chartam virginem poematis
Audacibus, salacibus, nugacibus.
Fortuna, credis, Posthumi dispar fuit,
Qui somnians de filijs visus sibi
Loquaculis, petaculis, edaculis,
Unum extulisse, commouente somnio
Impleuit excitatus uxorem tribus,
Loquaculis, petaculis, edaculis?

8. Ian.

AD GALLUM SUSPECTAE NOBILITATIS [1]).

Qui nec loco stas, Galle, nec linguâ soles
Constare, nec constas amore, nec fide,
Ignosce, si prosapiae ignarus tuae,
Vel sponte, vel casu soloecismi reus,
De gente, dico, mobili es, non, nobili.

8. Ian.

(IN CARDINALIS RICHELII BIBLIOTHECAM) [2]).

Mille libros, et mille libros, et mille librorum
Millia magnifici publica Richelij
Cura, bono patriae, capsis ingesta superbis
Nominis aeterni marmora viva locat.
Quoque voluminibus moles augusta coemptis
Cresceret in titulos auctior usque suos,
Mille libros et mille libros et mille librorum
Iussit adimpleri millia mille libris.
Desine posteritas ἀπορεῖν quo se agmine facto
Duplicet in multam massa voluta niuem.
Materiem liquit vestris, qui scribitis, aequam
Viribus; omnis ubi Gallia sudet habet.
Scribite Richelium, partos pro Rege triumphos
Scribite, et aeternis gesta legenda typis:
Mille libros impletura est quae posthuma famam
Unius capiet Bibliotheca viri.

9. Ian.

---

1) M. D., 189.
vs. 3 *si prosapiae — tuae* M. D.: *generis, Galle, si — tui*

2) M. D., 182. In het HS. heeft het vers geen titel.
De Kardinaal bezat eene menigte HSS., die door den Koning gekocht waren, en had zich ook de bibliotheek van La Rochelle toegeeigend. Bij zijn dood vermaakte hij zijne geheele boekerij aan de Sorbonne (vgl. I. A. Dulaure, *Histoire civile, physique et morale de Paris*, 1825, VII, 48, 49).

(IN DETRACTORES RICHELII MORTUI) [1]).

Quae Cardinali turba supplicem vivo
Subjecit et mentem et manum, nec in terris
Praesentius prostrata numen agnouit,
Ruit in sepultum scommatis, jocis, probris,
Et quidquid ore possit expui salso
In immerentes impotens vomit manes.
Leuis popelle, ingrata plebs, inhumanum
Serpentis instar; Patriae semel natus,
Atlas, Atrides, Cardo Regis et Regni,
Non debuit denascier; tibi vero
Nec debuit defunctus esse, nec vivus.

9. Ian.

IN ANNOSAE VIRGINIS DUOS AMANTES MOX A SPONSALIJS MORTUOS [2]).

Si quis anum ducit, credat se nubere morti;
Nam vel anum nutu ducere velle necat.

11. Ian.

IN ILLUD BORBONIJ *Ex te subortis esca vermibus iates* [3]).

Vellitur indigne prostrato barba Leoni;
Richelium plebes improba dente ferit;
Dente, sed extinctum: soboles, quo supplice vivum
Nuper adorauit, mordicat ore patrem.
Ilicet, hic tantum non falleris impie, natis
Ingratis de se vermibus esca jacet.

11. Ian.

IN OBITUM CARD. DUC. RICHELIJ [4]).

Sic decet: Armandus Dominae comes iuit Hetruscae.
Galle quid insano degener ore gemis?
Quod sis esse velis. tandem sub Rege monarcha es.
Successit Matri Filius, et famulo.

12. Ian.

IN EUNDEM [5]).

Qui scipionem perdidit, caue ne nunc
Plus in die quam septies cadat *Iustus*.

12. Ian.

---

1) M. D., 182. In het HS. heeft het vers geen titel.
Na den dood van den Kardinaal zagen verscheidene heftige pamfletten tegen hem het licht in den vorm van grafschriften. (Een paar daarvan zijn overgenomen door Aitzema, V, 424—427).

2) M. D., 192.

3) M. D., 182, met den titel: *In illud cujusdam in eundem*, caet.

4) Ook in afschrift, dat den titel heeft.
vs. 1 *Sic decet* afschr.: *Ilicet*

5) Ook in afschrift, dat den titel heeft.
vs. 1 *caue* afschr.: *caveat*

IN EUNDEM [1]).

Hactenus Armandum suspexit non male Regem:
Hunc exarmandum non male sperat Iber.

12. Ian.

AD REGINAM MATREM [2]).

Maria, mater impotentis gratiae,
Quacumque manes inter ut partâ semel
Quiete vitae denegatâ consides,
Caue Cardinalem si sapis: suspectus est
Qui tam repente mortuam voluit sequi
Quam persecutus hactenus vivam fuit.

12. Ian.

DE GROENMERCKT * [3]).

Esto, meae possint aliarum cedere doti;
Nulli perpetuo vere virentis honor.
Hic acuant frustra senium vel edacia dentem
Saecula: quottidie floreo fronde novâ.

13. Ian.

DE SCHOOL-STRAET * [4]).

Dilige quisque scholam juuenilibus impiger annis.
Grande tui pretium meta laboris erit.
Otia quam duro succedant lauta labori
Indice me disces: hic schola facta σχολὴ est.

13. Ian.

RIPA STAGNI. DE VIJVERCAEIJ * [5]).

Pristina me telis impendit et arcubus aetas:
Postera magnificam fecit amatque viam.
Illa mihi semper male collimasse videtur:
Haec semel et verum sic tetigisse scopum.

13. Ian.

FORUM PISCARIUM. DE VISCHMERCKT * [6]).

Huc ades, huc Hagae sapienti turba palato,
Hic infensa bonis Piscibus esto frequens.
Nempe pedem frustra Sceuerino colle fatiges:
Hic procul a salso littore littus habes.

13. Ian.

---

[1]) Ook in afschrift, dat den titel heeft.

[2]) Ook in afschrift, met den titel: *In eundem. Ad Reginam Matrem.*

[3]) M. D., 212, met den titel: *Forum herbarium. Groen-merckt.* De nu volgende, van het teeken * voorziene, versjes behooren tot de serie *Haga vocalis, Viae.* Zie ook dl. II, 228, 229, 277, 278, 282—284, 286—290; dl. III, 15, 240.

vs. 3 *acuant* M. D.: *acuunt*

[4]) M. D., 220, met den titel: *Via Scholaris. School-straet.*

In M. D. in marg.: Vbi olim Schola Latina.

vs. 4 *σχολὴ est* M. D.: *σχολή*

[5]) M. D., 224.

In M. D. in marg.: Vbi olim Scopi sagittariorum.

[6]) M. D., 222.

DE GEEST * [1]).

Eja, mei ciues, dum *spiritus* hos regit artus,
Spiritus hos *animos* qui regit astra regat.
Nec pigeat quod egena sumus contemptaque plebes;
Ingeniosa sumus; viuitur *ingenio.*

14. Ian.

(DEPRECATIO) [2]).

Quod excipi Regina vult domi meae,
Res ardua est quam poscit: omni scilicet
Exceptione major est, ego minor.

14. Ian.

HET PADMOS * [3]).

Pars potior toto est. Si fons Venus una *venusti*
Tota *venustati* subjacet Haga meae.
Ergo quid? indigno compellor nomine Pathmos:
Dicta domus Venerum debuit esse Paphos.

15. Ian.

GEVANGEN-POORT * [4]).

Qua mea ferali merito vicina catastae
Prospicit infamem rara fenestra crucem,
Credite me vobis, quod Coelum, dicere, Ciues,
Solis Porta malis claudor, aperta bonis.

15. Ian.

IN PSALMOS REGIOS AB HEROE GRASWINCKELIO PARAPHRASI HEROÏCÂ VERSOS [5]).

Qui legis haec, aliquis, modulis augusta canoris
Carmina, sancta piae jussa Parentis ama.
Praescripsit moriens victuro in saecula Nato
Omnia victurum saecula Regis opus.
Solueret hoc indiuiduo jejunia cantu,
Sumeret hos primos ore vel aure cibos.
Non stetit hic Nati pietas: ardentior illis
Imperijs docte gratificata sibi est.
Addidit ad sacra verba chelijn: fide debitor ipsâ
Liberat obstrictam, quâ valet arte, fidem.

---

1) M. D., 211, met den titel: *Sabuletum*, *Via pauperum. Geest.*
Bij vs. 4 in M. D. in marg.: Geestigh.
vs. 1 *Eja* M. D.: *Euge*

2) M. D., 193. In het HS. heeft het versje geen titel.
Het versje doelt waarschijnlijk op de Koningin van Engeland.

3) M. D., 218, met den titel: *Suburra. Het Pad-mos.*

4) M. D., 228, met den titel: *Carcer in Porta Aulae. Gevanghen-Poort.* In 2 HSS.

5) M. D., 192. Voor het eerst gedrukt in *Psalmi Davidis. Theod. I. F. Graswinckel*, *I Ctus Delphensis*, *Paraphrasi Heroïca vertit. Hagae-Comitis*, *apud Isaacvm Bvrchornivm*, *Typographum*, CIƆIƆCXLIII.

Hinc graue, diuinum studio fallente laborem,
Sanctius hinc omni carmine creuit epos.
Ecce vicem Fati. Batavo praeitore disertae
Romano Solymae discitis ore loqui.

18. Ian.

LAPPSTRAET * [1]).

Culta tepensque frequente foco male Lappia dicor.
Quamlibet ad Brumam, Lappia, versa tuam.
Haec domitas Arctos exarmatosque Triones,
Haec Borean, Lappae, strata niuesque necant.

21. Ian.

MOLLSTRAET * [2]).

Mollior est mihi dura silex, quam mollior olim
In mea perpetuo quadrupes exta furens.
O qui me rigidis armasti prouide saxis,
Sic tua cum talpis molliter ossa cubent.

22. Ian.

MOLESTRAET * [3]).

Quas adij quondam procul absunt limite prisco
Ipsâ protrusae prosperitate molae.
Da veniam Ciuis; tua te pomoeria fallunt;
Mendacem Cereri grandior Haga facit.

22. Ian.

DE TOORN-STRAET * [4]).

Me duce non errat subiturus culmina quorum
Haganus pridem sidera lambit apex.
Cede via quaecumque via es quâ repitur: isthac,
Isthac, mortales, itur ad astra viâ.

23. Ian.

CICONIA IN SUMMA TURRI. DE WEERHAEN [5]).

Nuper in excelsam delata Ciconia turrim
Haesit inaurato fulgida facta pede.
Haga vide quam sit nusquam non aurea, cuius
Auro homines, auro decipiuntur aues.

23. Ian.

---

vs. 13 *praeitore* M. D.: *praeeunte*
[1]) M. D., 215, met den titel: *Via Veteramentaria. Lapp-straet.*
Bij vs. 3 in marg.: Claud. de Laud. Stil.
[2]) M. D., 216, met den titel: *Via Talparia. Moll-straet.*
[3]) M. D., 216, met den titel: *Via molaria. Mole-straet.*
[4]) M. D., 221, met den titel: *Via epipyrgos. Toorn-straet.*
[5]) In 3 HSS.; het versje is niet in M. D. opgenomen.

Doibs-je rompre le col à ce petit maraut?
Il l'a trop merité, et ma juste colere
M'ij porte: mais la chose est difficile à faire,
Il ne se trouue point de col en un crapaut.

23. Ian.

Ma colere, cocu, eust peu rompre les bornes
De ma discretion.
Mais tu as eschappé mon indignation,
Car ta garce m'a faict apprehender tes cornes.

23. Ian.

HET LANG ACHTEROM * [1]).

Anticam de postica si plurima fecit
Me via, posticam cur sinit Haga vocent?
Despicit angustam? magis est injuria: rerum
Quam facit augustam copia, larga via est.

24. Ian.

DE CINGEL * [2]).

Me primam quas de media vocat urbe frequentes
Curia, me solam jussit arare rotas.
Diuinauerunt qui me voluere vocari
Cingula, sic tandem singula facta fui.

25. Ian.

DRONCKENMANS STRAET * [3]).

Ebrius illi sermo fuit, mens ebria, solam
Inter auos qui me stigmate prostituit.
Ebria si dici mereat quâ se ebria plebes
Polluit, hoc toti conuenit, Haga, tibi.

25. Ian.

BAGIJNEN STRAET * [4]).

Multa meum mulier, virgo, non virgo, recessum
Incolit. ut nunc est, ante fuisse puta.
Nil detraxerunt mutatae saecula: solo
Tunc quoque, quod nunc sum, nomine sancta fui.

26. Ian.

HET SCHEEL HOL * [5]).

Insani dixere specum, speculantibus Hagam
Quae primo speculam praesto sub introitu.
Altera pars laudi est. etenim novus, Advena, mundus
Haga fit, et fit me nota Strabone novo.

27. Ian.

---

1) M. D., 208, met den titel: *Ambitus Aulae posticus major. Lang-Achterom.*
2) M. D., 210, met den titel: *Pomoerium. De Cingel.*
Bij vs. 2 in M. D. in marg.: Quâ Rhedae Aulicae commeant.
3) M. D., 211, met den titel: *Via temulenta. Droncken-mans-straet.*
4) M. D., 208, met den titel: *Via Vestalis. Bagijnen-Straet.*
5) M. D., 220, met den titel: *Via lima. Scheel-Hol.*
Bij vs. 4 in M. D. in marg.: Strabo Belgis *Scheel.*

EEN DOODE IN D'AERDE [1]).

'Klaet mij vertre'en en word niet quaet:
Ick weet niet wat mij *over gaet.*

27. Ian.

BESEMSTRAET * [2]).

Marmoreis alibi placeat sibi splendida tectis:
Quod nitide et frugi splendeat Haga, meum est.
Indulgetur ibi male sanis sumptibus: illâ
Vertitur, hac melius verritur arte solum.

28. Ian.

CRAENSTRAET * [3]).

Omnipotens mihi magnificum dat machina nomen:
Non accersitis dotibus intumeo.
Vana fere socias inflant momenta plateas:
Nemo neget solis pondus inesse meis.

28. Ian.

Per fluuios excepta mari discedit aperto [4]).
Attractam longis haustibus expuimus.

29. Ian.

LORRESTEEGH * [5]).

Peccaui? punita fui, me vindice. tanti est
Tornatae fraudis lora subjsse locum.
Cautior ad frugem redijt meus incola. dicam
Omnia? fecerunt me mea lora probam.

31. Ian.

SCHOTELDOECKSHAVEN * [6]).

Nec risum, nec probra fero. si foeteo, praesto est
Publica maternas quae lauet Vnda manus.
Si vel deficiant lijmphae, nec purior ulla est,
Prima meis Regum fascia, nec melior.

1. Feb.

---

1) K. b., II, 172.

2) M. D., 209, met den titel: *Via scoparia. Besem-straet.*

3) M. D., 210, met den titel: *Via Gerania. Craen-straet.*

4) Den 29sten Jan. deed men der Koningin van Engeland plechtig uitgeleide naar Scheveningen, waar Tromp met zeven oorlogsschepen lag, om haar naar Engeland te begeleiden.

5) M. D., 215, met den titel: *Via suffarranea, ubi olim restiarii. Lorre-steegh.*

6) M. D., 220, met den titel: *Fossa Sparganaria. Schotel-doecks-Haven.*

vs. 2 *maternas* M. D.: *nutricum*

DE RAEM-STRAET *[1]).

Non pudet aridulis ortum quod debeo ramis:
Cedere me veterem dum fateare novae
Quantum ligna nouis concedunt arida ramis,
Arboribus rami, Ramus Aristoteli.

3. Feb.

DE HEEREGRACHT *[2]).

O quibus illustrem resero subeuntibus Hagam,
Discite, quis sit hic et quantus, ab ungue, Leo.
Cuius ad extremum dominis via splendida pontem est,
Plures quam Dominos vix habet Haga domos.

4. Feb.

IAN HENRICKS STRAET *[3]).

Sat sit ab Henrico nomen deducere: Ianum
Nescio; ni clausum significare velis.
Scilicet huc adigens vestigia Pacis et Aequi
Et Coeli, Henrico et me duce, carpis iter.

5. Feb.

AD REGINAM M. BRITANNIAE. CONSOLATIO [4]).

Diua Caledonio nimium jactata profundo,
Disce quid hoc coeli turbine fata velint.
Debet amatque sequi post nubila Phoebus. easdem
Crede Soli, Solij crede Salique vices.
Vt rota naturae est, inconcusso ordine rerum
Proxima sunt laetis tristia, fausta malis.
Quanto spe grauior metus est, nox nubila sudae
Praestat et immoto mota procella mari.
Ecce, Deûm genitrix, summa de Numinis ira
Spondeo propitios in tua fata Deos.
Quot mala nunc pateris, totidem terrâque marique
Omina vicinae prosperitatis habes.

(5.) Feb. [5]).

---

[1]) M. D., 220, met den titel: *Via fulcraria. Raem-straet.*
Bij vs. 2 in M. D. in marg.: Pulcherrimis aedificiis instructa.

[2]) M. D., 213, met den titel: *Fossa magnatum. Heere-Gracht.*
Bij vs. 1 in M. D. in marg.: Ab oriente intrantibus.

[3]) M. D., 213, met den titel: *Jani Henrici via. Jan Henricks-straet.*
Bij vs. 3 in marg.: Ad domum Senatoriam et Templum.

[4]) M. D., 191, met den titel: *Ad Reginam M. Britanniae e gravi tempestate reducem.*
Den 6den Febr. kwam Henriette Marie, die den 29sten Jan. was afgereisd, weer in den Haag terug, daar zij wegens storm en tegenwind „den Admirael instantelijck hadde versocht ende gheperst om aen d'een of d'ander plaets haer weder aen Landt te setten." (Aitzema, V, 477). Den 26sten Feb. ging zij eindelijk na allerlei oponthoud weer onder zeil.
vs. 3 *post* eerst: *nigra* — vs. 10 *propitios* M. D.: *propensos*

[5]) H. schijnt zich met den datum vergist te hebben.

DE NIEWSTRAET * [1]).

Cum nova, prima fui, cuius de diuite centro
Iuit in Australes linea prima plagas.
Nunc noua sum toties, ut jure nouissima dicar.
Credis? anum juuenem summa senecta facit.

6. Feb.

EADEM * [2]).

Non fugio te, Praetor; habes quo nomine grates
Auctori referas saepe superque meo.
Discere Iustitiam monitum et non temnere leges
Ciuibus Haganis nuntia missa fui.

6. Feb.

IOFF.W IDEN STRAET * [3]).

Arbitrium nudis si quae dedit Ida deabus,
Gaudeat hoc etiam nomine juncta mihi.
Vicit ibi Venus; hic Veneres. Ne fallere vero
Tu, Pari, vestitas haec dabit Ida deas.

6. Feb.

DE VERCKENS-MERCKT * [4]).

Tam non eximij taedet me nominis, ut me
Taedeat unius vix satis esse meum.
Si videas quae nostra cadunt in tempora sordes,
Omne forum porcos venditat, omne sues.

6. Feb.

FORUM BOARIUM JUXTA COEMETERIUM. DE OSSEMERCKT * [5]).

Nil meruere boues, animal sine fraude. Quid autem
Si gula, si facit hos carnificina reos?
Quadrupedes certe quam non moriantur inulti,
Ossibus hic bipedum proxima saxa docent.

7. Feb.

DE KALVERMERCKT * [6]).

Qui mihi das teneros vitio, male sane, boatus,
Corrige te, et quanti laus siet ista vide,
Una quod innumeras inter clarissima, solos
Subticet ad Vitulos cantio sacra meos.

8. Feb.

---

1) M. D., 217.
2) M. D., 217, met den titel: *Via nova. Niew-straet.*
Bij vs. 1 in M. D. in marg.: A Curiâ in Austrum porrecta.
3) M. D., 214, met den titel: *Via nobilis Idae. Ioffrou-Iden-straet.*
4) M. D , 222, met den titel: *Forum porcarium. Verckens-merckt.*
vs. 4 *venditat* eerst: *educat* als in M. D.
5) M. D., 218. De woorden: *juxta coemeterium*, zijn daar uit den titel weggelaten.
6) M. D., 214, met den titel: *Forum Vitularium. Kalver-marckt.*
Bij vs. 4 in M. D. in marg.: Psal. 51. unde plecti dicuntur monachi a miserere ad Vitulos.

DE HOUTZYDE * [1]).

Magna minorque meo clauduntur limite Sijlvae.
Hic ubi se vexet tota Mathesis habet.
Ambitus et centrum fit idem. Si disputat, ecce
Cogitur extremum dicere quod medium est.

9. Feb.

HET BOSCH * [2]).

Quadrupedes olim, bipedes nunc aegra trucido.
Fecerunt homines ferrea saecla lupos.
Facta voluptati foedis vitiata duellis
Langueo. dic an sim depopulata feris.

9. Feb.

SUPER COENAM DOMINI PRECATIO [3]).

Avelle me mihi, Deus, me saeculo,
Me vanitati, me luto, me sanguini
Subbullienti, me superbo crimini
Culpaeque noxijque fermentis Adae.
Affige toti mentis obtutum tibi,
Afflige toto saucium mysterio,
Iesu Redemptor; Hoc enim est corpus tuum;
Quod applicantem constat indigne sibi
Et morte dignum et mortis in culpa tuae.
At o superstes Christe, et a mijsterio
Avelle mentem. mica vilis tritici est
Quâ te imbecillo sistis, absentem facis
Praesens ad-orem, glorioso supplicem,
Passi recorder. Quin, Homo-Deus, tuo
Illate coelo, manna vivum, de mala
Manu impiorum Patrio raptum sinu,
Hac mente me, nunc mente me captum, rape
Ubi sempiternis temporumque expertibus
Coelestibusque et gloriosis artubus
Adhuc refulges: Hoc enim est corpus tuum.
Donec peracto quantulum aut quantum meis
Praedestinasti non sepultis artubus,
Mox et sepultis, in suprema coelitus
Expergefactum suscitabis buccina,
Et gloriosum corpori adscisces tuo
Quod hic peribit: Hoc enim est corpus tuum,
Hoc te satum parente debetur tibi.

---

[1]) M. D., 212, met den titel: *Latus orientale Anterioris Sylvae. Hout-Zijde.*

[2]) M. D., 209, met den titel: *Sylva. Bosch.*

[3]) M. D., 62.

vs. 4 *noxijque* M. D.: *noxiisque* — vs. 6 *Afflige* M. D.: *Affige* — vs. 12 *te imbecillo* M. D.: *debili te* — vs. 17 *rape* M. D.: *cape*

Aeterna proles, Ipse de Deo Deus,
Faue precanti et omnium causam suam
Causam putanti, et omnium causam tuam,
Quotquot rebellis arma saeculi ferunt
In se ruentis, in tuum, Pastor bone,
Gregem furentis, in tuam sepem truces
Mittentes apros, in tuam caulam lupos
Insanientes, in tuas Solijmas Lupam.
Donec superbos ferreâ pessum datos
Virgâ domabis, perpetisque gloriae
Tribues coronam militantibus tibi,
Oculisque tersis aeuiterni compotes
Facies triumphi, sanguinis pretium tui.
Veni fidelis, ne morare; subueni
Tuis, redemptor; Hoc enim est corpus tuum.

9. Feb.

IN GALLAM [1]).

Nescio quid vitij est, postquam me parcius Olus
Laudat et incepit dicere Galla probum.

10. Feb.

AD AULUM [2]).

Quos ore praeceps fundis aut calamo rudes
Inconditosque saepe versus evomis,
Incarminatae praeferunt lanae pilos.
Nisi carminentur, Aule, non sunt carmina.

10. Feb.

DE WEGH BESUYDEN HOUT * [3]).

Exeat e sylua, nimiâ quem noxia quercu
Umbra monet puri Solis aprica sequi.
Annus inaudito breuis est discrimine: distat
Frigus ab aestiuo Sidere ponticulo.

10. Feb.

DE PRINCE-GRACHT * [4]).

Mosa faue. quod florenti fuit Ostia Romae,
Ad tua pertingens Ostia portus ero.
Taedet arenosos Hagam perrepere colles:
Illa nimis dudum sedula pigra gula est.
Ergo nouis si quid veri est in vatibus, olim
Fossa bonis (auibus?) piscibus acta ferar.

11. Feb.

---

1) M. D., 193.
2) M. D., 193.
3) M. D., 225, met den titel: *Sylvae latus ad Austrum. VVegh ten zuyden het Bosch.* Bij vs. 4 in M. D. in marg.: Quo Sylvae fossa sternitur.
4) M. D., 219, met den titel: *Fossa Principis. Prince-Gracht.* Bij vs. 6 in M. D. in marg.: In Mosam et Mare usque porrigenda.
vs. 4 *nimis dudum* M. D.: *diu nimium*

DENEWEGH *[1]).

Fabula fert Boreae gentem, quam nomine prodo,
Hac Hagae spolium deseruisse viâ.
Quidquid id est, posthac, petimus, ne numen amicum,
Da nos insanos hic superare Danos.

11. Feb.

NACHTEGAELS PAEDJEN *[2]).

Tot mea donauit Batauis Philomela nepotes,
Ut multo vilis sanguine facta parens
Laude sibi raucos videat vix cedere corvos.
Sic vos non vobis nidificatis aves.

11. Feb.

BEPLANTTE WALLCINGEL *[3]).

Ignari per aprica pedem qui moenia fertis,
Discite ut his subito venerit umbra locis.
Ut Phaetontaeas fertur fraterna sorores
Perpetuis virides cingere busta comis:
Hic etiam in Flandros nuper producta minantes
Plurima perpetuis frondibus hasta viret.

11. Feb.

DE HEULSTRAET *[4]).

Ponticulus quo clausa fui, cui debeo nomen,
Desijt ad laudem nominis esse mei.
Nobile id est hodie, quamvis ignobile, cuius
Est in propatulo splendor, origo latet.

12. Feb.

DE STINCKSTEEGH *[5]).

Desine posticas vitio mihi vertere sordes,
Quae mihi conferri, virgo superba, doles.
Si tibi non dicunt quam sis injuria nares,
Consule candidulas quaeque puella nates.

12. Feb.

HET BUYTENHOF *[6]).

Interiore licet quod sim praestantior Aulâ
Vitaulj domino teste probare queam:
Quanta siem doceat verbum vetus: Exeat aulâ,
Hoc est, hic habitet, qui volet esse pius.

12. Feb.

---

1) M. D., 210, met den titel: *Via Danorum. Dene-wegh.*
2) M. D., 216, met den titel: *Angiportum Lusciniae. Nachtegaels-paedjen.*
Bij vs. 1 in M. D. in marg.: Quae hic prima ante paucos annos audita.
3) M. D., 224, met den titel: *Moenia arboribus consita. VVall-Cingel.*
vs. 5 *Flandros* M. D.: *Morinos*
4) M. D., 213, met den titel: *Via ponticuli. Heul-straet.*
Bij vs. 1 in M. D. in marg.: Sub quo Rivus commeat, strato plateae tectus.
5) M. D., 221, met den titel: *Via foetida. Stinck steegh.*
6) M D., 210, met den titel: *Aula exterior. Buyten-hoff.*

HET BINNENHOF * [1]).

Aula, Venus, Mars, Mercurius, Lex, Curia, Fiscus,
Omnia sunt juris, sacra, profana, mei.
Haga meus nihil est nisi circulus, hospes: at hic te
In centro Bataui Foederis esse puta.

12. Feb.

LUTHERSCHE KERCKGRACHT * [2]).

Non nihili est quod flexa feror, sed simplice gijro
Prae quo Serpentem tu, Tiberine, refers.
Romae curva via est, tantum subcurva Lutheri:
Ambigis an rectae proxima sit potior.

13. Feb.

DE GRACHT * [3]).

Marmora me angustam faciunt et nuncia famae
Saxa. vide per quae strata, viator eas.
Quantus hic est splendor quas exhibet Haga viarum,
Quarum quae visa est infima marmorea est!

13. Feb.

DE FLUWEELE BURGWALL * [4]).

Serica sit quaecumque suo sibi serica luxu est,
Hanc modo dum laudem non neget Haga mihi:
Quid valeam sciuisse patres, quibus omine raro
Intus et in cute ὅλως serica dicta fui.

13. Feb.

DE BORGHWALL * [5]).

Iuste stupor mundi, quae parui nominis Hagae
Nomina splendoris credis inepta tui;
Me vide, et excellens dudum sine compare, dic te
Si non majorem repperijsse parem.

13. Feb.

DE BOSCHKAEDE * [6]).

Hactenus extensi finem pomoeria Pagi
Inueniant, isto limite stare velit.
Stare negat? jam fata feris jam Numina Nymphis
Parcite. si fossam transeo, Sijlua perit.

13. Feb.

---

1) M. D., 209, met den titel: *Aula interior. Binnen-Hoff.*
2) M. D., 215, met den titel: *Fossa Templi Lutherani. Luthersche-Kerck-gracht.*
vs. 2 *Prae quo* M. D.: *Totum*
3) M. D., 212, met den titel: *Fossa. Gracht.*
Bij vs. 1 in M. D. in marg.: Statuariorum.
4) M. D., 211, met den titel: *Fossa Holoserica. Fluweele-Borgh-wall.*
5) M. D., 209, met den titel: *Incile. Borgh-wall.*
Bij vs. 1 in M. D. in marg.: Amstelodamum.
vs. 3 *dic te* M. D.: *dicas* — vs. 4 *repperijsse* M. D.: *jam reperisse*
6) M. D., 209, met den titel: *Via Sylvae nova. Bosch-kaede.*

GASTHUIJS STEEGHJE * [1]).

Ut sileam quod quae ridet latissima, perdit
Semita, quâ coelum scanditur, arcta via est.
Quod Pietas timor est Domíni et dilectio, Templo
Proxima pauperibus tecta dicata docent.

14. Feb.

DE BIERKAEIJ * [2]).

Fesse viator, ades: tota hic te prolue Bredâ:
Si vis, Rostochium, si vacat, adde Bremam.
Nec te magnificae satiet liquidissima lijmphae
Copia; plus coctae flumina laudis habent.

14. Feb.

DE VEERKAEIJ * [3]).

Deerat adhuc centum statio bene fida carinis.
Hoc ego (re prius an nomine?) facta fui.
Aspice, re quondam nunc par cognomine solo,
Vix noua te videor Vera vetusta minor.

15. Feb.

HET KERCKHOF * [4]).

Parcite de vestro pinguem contemnere fundum,
Putria nunc utero quamlibet ossa tegam,
Si quis ad extremum ducet sua fata tribunal,
Inueniet stantem quo jacet Haga loco.

15. Feb.

DE KORTE HOUTSTRAET * [5]).

Me quoque praeclaras inter venerare plateas,
Quamvis forte breui de trabe curta ferar.
En ego quam tribuo videor meruisse coronam.
Una bonum finis pulchra coronat opus.

15. Feb.

(VENUS-STRAET) * [6]).

Ut vegetanda suis pascuntur viscera venis,
Omnivorum pascit plurima vena Forum.
Hisce bonis, his de melioribus optima venis
Iure meo venae nomen adepta fui.

16. Feb.

---

[1]) M. D., 211, met den titel: *Angiportum Xenodochii. Gast-huys-steeghje.*
Bij vs. 3 in M. D. in marg.: Anglicano.
[2]) M. D., 209, met den titel: *Portus cerevisiarius. Bier-kaey.*
[3]) M. D., 221, met den titel: *Portus novus. Veer-Kaey.*
Bij vs. 4 in M. D. in marg.: Oppidum Zelandiae.
[4]) M. D., 214, met den titel: *Coemeterium. Kerck-hoff.*
[5]) M. D., 212, met den titel: *Via Sylvestris sive lignea, brevior. Korte Hout-straet.*
Bij vs. 3 in marg.: Appendix longae.
vs. 3 *tribuo* M. D.: *tribuis*
[6]) M. D., 222, met den titel: *Eadem.*

DE GORTSTRAET * [1]).

Par socijs et mercipotens quam maxima quaeque,
Plus est quo socijs anteferenda feror.
Inspice natalem; debetur adorea, dices,
Hic ubi adoratum nomina fecit ador.

16. Feb.

PRINCEN PLEIN * [2]).

Elige, an objicias Tiliam an Palatia nobis,
Et numerosa quidem vel nemorosa veni:
O nec Hylâ melior lassorum fabula vatum,
Sylva, vide, dudum Prima secunda mihi es.

16. Feb.

DE ZUYLENSTRAET * [3]).

Sacra novem dominis priuatum sperno, quis istos
Cumque dedit mecum perpetuandus agros.
Pila stijlusque dedit nomen: placet omen utroque
Nomine: ego Patriae fulcra stylosque dabo.

16. Feb.

PRINCEN PLEIN * [4]).

Cuius inexpletae violarunt viscera talpae
Imperium terrae sancte decussis habet.
O plus praeteritis sapientia saecula! Patreis
Sciuit in hoc signo vincere posteritas.

16. Feb.

EADEM, UBI DOMUS AMSTERODAMENSIS * [5]).

Omitto socys quâ praesto laude, quod ingens
Includi pateris Amsterodama mihi.
Glorior hac potius, superans memorabilis ipsos
Ostendae titulos Area magna Ducum.

16. Feb.

---

1) M. D., 211, met den titel: *Via adorea. Gort-straet.*

2) M. D., 219, met den titel: *Area Principis. Prince-Pleyn.*
In M. D. in marg. bij den titel: Duplici ordine Tiliarum septa. — vs. 4: Prima sylua, het Voorhout.

3) M. D., 225, met den titel: *Via Zulenia. Zuylen-straet.*
In marg. bij den titel: Vbi Schola Latina — vs. 1: Musis. — vs. 3: Zuyl, columna, stylus.
vs. 1 *sperno, quis istos* M. D.: *postfero, quisquis* — vs. 2 *Cumque dedit* M. D.: *Hos dederit*

4) M. D., 219, met den titel: *Eadem in crucem strata.*
vs. 2 *habet* M. D.: *habes*

5) M. D., 219.
In marg. in M. D. bij vs. 4: Quae Grotio Area parva Ducum.

AD PLATEAS ORDINE ALPHABETI COLLOCATAS DEPRECATIO * [1]).

Magna minorque viae, quarum sibi quaeque superstes
Vivet ab elogijs garrula facta meis;
Si quibus haec series visa est injuria, facti
Esse mei culpam scite, nec esse mei.
Turbarunt elementa vices, non vatis iniqui
Somnia: Beta suum debuit Alpha sequi.
Si sic peccatum est, si cui praepostera fraudi
Litera, de Cadmo sumite supplicium.

17. Feb.

IN OBITUM NOBILISSIMI PRAESTANTISSIMIQUE IUVENIS G. VOSBERGIJ DESIGNATI AD VENETOS LEGATI [2]).

Eximium patriae raptum lugemus ephebum.
Quaero, satis justus num siet iste dolor?
Quem Veneto in terris legârat patria divo,
Legatum Diuis misit ad astra pater.
Quis locus est lachrimis? ad Patres nomine nuper
Angelus, ad patrios Angelus ivit avos.

18. Feb. [3]).

CASUARIA, NUPER PERFORATA. CASUARIS STRAET * [4]).

Seu peregrina bipes, seu casu multa supino
Nominis autor erat non peregrina bipes:
Tandem praecipuis par sum pertusa plateis,
Deque viâ tantum, pervia facta fui.
Transitus egressusque patet: qua turpiter hospes
Haeserat in media me, penetrare licet.
Tuta venis, procul hinc omni Sirene, juuentus,
Quaque perire soles capta, per-ire potes.
Credibile est, inquis: sed, quod vix credere possis,
Ipsa venustatem praestat abacta Venus.

19. Feb.

---

[1]) M. D., 207, met den titel: *Ad vias ordine Alphabeti dispositas, Deprecatio.* Het is eene inleiding op *Haga vocalis.*

vs. 7 *peccatum est* M. D.: *peccatum* — *fraudi* M. D.: *fraudi est*

[2]) M. D., 192.

Gaspar van Vosbergen, drost van St. Maartensdijk, oudste zoon van Gaspar V. en Barbara van Panhuijs, werd den 5den Sept 1641 tot ambassadeur te Venetië benoemd (Aitzema, V, 322). In 1643 stierf hij echter vóór zijn vertrek.

[3]) Die datum schijnt niet juist te zijn. De Riemer (I, 298) geeft het grafschrift in de Groote Kerk te 's Gravenhage, waarin vermeld wordt, dat de jonge man den 2den Maart 1643 op 33jarigen leeftijd is gestorven, en ook Aitzema (V, 551) spreekt van „'t begin van *Martius*".

[4]) M. D., 210, met den titel: *Via Casuaria. Casuaris-straet.*

Bij den titel in M. D. in marg.: A signo avis Casuariae sub quo celebre olim Lupanar.

HET NOORDENDE ITERUM * [1]).

Principibus placuisse viris, laus infima; summa est,
Solis principibus non placuisse viris.
Auriacis, summâ major: sed maxima multo,
Esse peregrinis Regibus hospitio.
Laude sient sociae patior quacumque superbae:
Unica de multis Regia recta via est.

20. Feb.

DE PLAETS * [2]).

Non licet in Pagis Hagam censere, nec inter
Oppida: quod medium est, dicitur Haga Locus.
Haga quod est, ego sum. quin, si contendimur, hospes,
Pars Hagae dubites dicar, an Haga mei.
Tu decide nihil: quantum, dic aequus utrique,
Creuit hic e loculis, creuit et ille locus!

20. Feb.

DE KROMME POOTEN * [3]).

Parcite me curvam probris incessere; non est
Nomenclaturae vilis origo meae.
Hic Aquila, hic Serpens Epidaurius icone curvâ
Viuit, hic obliquis gressibus, illa pede.

20. Feb.

DE KETTING-STRAET * [4]).

Qui Venerem sectaris, amans, aduerte quid ipso
Ad Venerem ductrix nomine praecipiam.
Inuenies Venerem; sed, quae resipiscere cogat,
Proxima stultitiae est, crede, catena tuae.

22. Feb.

(AD AMPLISSIMOS HAGAE RECTORES) * [5]).

Vnanimes Pagi, dicemus, an Vrbis Epoptae,
Ordo decens patrij, prime sacerque soli,
Quorum perpetuis noua se, noua rursus, et usque
Grandior et curis debet et auspicijs

---

1) M. D., 217, met den titel: *Via Borealis. Het Noord-eind.*
Bij den titel in M. D. in marg.: Vbi Palatium Principis. — vs. 4: Galliae, Angliae, Bohemiae.

2) M. D., 218, met den titel: *Area. De Plaets.*

3) M. D., 219, met den titel: *Plantaria obliqua. Kromme Pooten.*
Bij vs. 4 in M. D. in marg.: Pede curvo. Krommepoot.

4) M. D., 215, met den titel: *Via Catenaria. Ketting-straet.*
Bij den titel in marg.: Toegang tot de Venusstraet.

5) M. D., 207. Het vers heeft in het HS. geen titel. Het is de opdracht van de serie *Haga vocalis.*
vs. 1 *Pagi, dicemus, an* M. D.: (*non jam Pagi*) *magnae*

Haga domus divûm, seu quis mortalia, seu quis
Aestimat aeternas, numina nostra, deas;
Sumite, non duri, vestra de gente Poetae
Edita non duris verba Latina modis.
Quam fari doceo, docuit me Patria fari,
Debuit has illi patria Musa vices.
Nec venit in partem vestri ambitiosa laboris:
Vestrae laudis erunt marmora, verba meae.
Quis scit an extensae concedent fata sonorae,
Haga loquax melius vivet, an Haga silens.
Aucta, nec inuideo, vobis auctoribus esto,
Caeperit Hugenio dum praeitore loqui.

22. Feb.

NOSOCOMIUM * [1]).

Qualiscumque vocer, merui carnaria dici.
Utrâ plus videor sanguinolenta manu?
Utrâ stare putas horrendum parte macellum,
Hospes? ab hac lanio regnat, ab hac medicus.

24. Feb.

HET KORT ACHTEROM * [2]).

Quid si parua solo? plenis sum magna tabernis.
Magnus Alexander mole pusillus erat.
Deinde metu potior spes est; dum crescere possunt
Parua, *breui retro* grandia sorte ruunt.

25. Feb.

DE SALE * [3]).

Quod graue compactis, quos nescit aranea, tignis
Audaci nixum fornice durat opus:
Quod ferris confundo libros, quod publica jura
Misceo priuatis mercibus, arma togae;
Incola sis, siue aduena sis, cuicumque stuporum
Ille fuit de me maximus; Adde novum.
Adde, quod hic quidam silicernius ambulat hospes
Dedecori subter fixa trophaea suo.
Ingens prodigium! qui non est ullibi, in hac est,
Hac solâ mundi parte modestus Iber.

27. Feb.

---

vs. 16 *praeitore* M. D.: *praeeunte*

1) M. D., 211, met den titel: *Via Nosocomii. S. Nicolas Gast-huys-straet.*
Bij vs. 3 in marg.: Ubi ex aduerso macelli.

2) M. D., 208, met den titel: (*Ambitus Aulae posticus*) *minor. Kort-Achterom.*

3) M. D., 235, met den titel: *Atrium Hollandicum. Sale.* — Dit en de meeste der volgende versjes behooren tot de 2de afdeeling van *Haga vocalis* nl. de *Aedificia.* Zie ook dl. II, 278, 281, 282; III, 31.
Bij vs. 1 in M. D. in marg.: E ligno Hybernico. — vs. 8: Vexilla militaria hostibus erepta.

DE PROVINCIALE RAEDCAMER * [1]).

Quae Comitum vixi lectis instructa, labori
Splendida sum comitum nunc quoque lecta domus.
Prudentes legum comites hoc Patria jussit
Patria ab antiquo dicere jura thoro.
Plus Patribus Patres sapiunt: ubi vana sopitos
Luserunt Comites somnia, nunc vigilant.

28. Feb.

DE ROLLE * [2]).

Dentibus hic olim, labijs, linguâ atque palato
Res fuit Hollando publica gesta Duci.
Successere patrum sapientia labra palatis:
Et linguis hodie, non sine dente, vaco.
Nec rota fortunae est, patrij Rota Iuris et aequi est
Celsior antiquo quâ mihi natus honor.
Nam fatis placuit, solis ubi jura dabantur
Principibus, populo nunc quoque Iura dari.

1. Mart.

DE REKENCAMER VAN HOLLAND * [3]).

Quam bene prospexit florentibus inclyta rebus
Quae mihi fiscales Patria credit opes!
Hic regit, hic regitur, sine quâ Natura vacillet,
Quâ sine, quisquis homo est, bestia sit; Ratio.

2. Mart.

DE GRIFFIE ENDE FURNEER-CAMER * [4]).

Ne nos postica positas in parte Palatj
Despice; habes quod et hic Ciuis et Hospes ames.
Si Bataui conuiua venis ad fercula Iuris,
Ista tui penus est, illa Culina fori.

2. Mart.

---

1) M. D., 234, met den titel: *Curia Provincialis Hollandiae. De Provinciale Raed-Camer.*

Bij den titel in M. D. in marg.: Olim Hollandiae Comitum cubiculum.

vs. 5 *sopitos* M. D.: *cubantes*

2) M. D., 235, met den titel: *Auditorium Iuridicum Hollandiae. De Rolle.*

Bij den titel in marg.: Olim Comitum Hollandiae Coenaculum. — vs. 7: Accipitur aliquando Ius pro liquore eorum quae coquuntur: sicuti enim Ius summum bonum continet, sic humor ille bonus coctarum rerum maximam continet bonitatem et saporem. Paulus de Citadinis de Iure Patronat. parte 1. ad fin. n. 47.

vs. 4 *Et linguis hodie* eerst: *Denuo rem linguis* M. D.: *Rem linguis iterum* — *vaco* eerst: *gero* als in M. D.

3) M. D., 235, met den titel: *Camera rationum Hollandiae. Reken-Camer van Holland.*

4) M. D., 229, met den titel: *Graphiarium et Apotheca litium. Griffie ende Fourneer-Camer van Holland.*

DE LEEN-CAMER *[1]).

Panda bonis, occlusa malis, pro crimine cuique,
Pro virtute, fidem soluo, fidem teneo.
Este probi et fortes Bataui, nec proximus haeres
Agnati, nisi me dante, vasallus erit.

3. Mart.

DE STATEN GENERAEL CAMER *[2]).

Oppida sint riui, septem sint flumina Gentes;
Me Mediterranei gurgitis instar habent.
Vinea sint Belgae, sint pagi grana, vel urbes,
Sint acini populus quisque, racemus ego.
Dicet Aristoteles quanto praestantior extem
Tot socijs: quanto nempe Genus Specie.
Quid moror in minimis? Hic cum septemplice telo
Concordi patriam vindicat ungue leo.
Quid faculis ornare diem, quid lampade stellas,
Quid solem verbis attinet? hic Patria est.

6. Mart.

RAED VAN STATE *[3]).

Qui status Imperij fuit inde ab origine partae
Libertatis, hic est, hic erit usque meus.
Mutatis faciem, sociae: constantia nostra est.
Nec praeclara suo pondere caussa caret:
Hic patriam ejurant Patres, hic patria lex est,
Ut Patriae prosis, non meminisse tuae.

6. Mart.

GENERALITEITS REKENKAMER *[4]).

Quanti constiterit Libertas hic lege, quanti
Constet adhuc, mea te Bibliotheca docet.
Scrutatus quantum bello consumpsimus auri,
Aurea sim magis an ferrea, vix statues.

7. Mart.

GECOMMITTEERDE RAEDCAMER *[5]).

Tota quod assiduis indormit Patria curis,
Tuta quod officijs creditur esse meis,
Iam satis hoc quo vel sociarum cedere nulli,
Vel socias possim spernere, laudis habet.
Nec socias sic sperno tamen; facit altera major
Gloria, quod cunctis anteferenda ferar.

---

1) M. D., 231, met den titel: *Camera Feudalis Hollandiae. De Leen-Camer.*
vs. 1 M. D.: *Clausa malis, non clausa bonis*
2) M. D., 236, met den titel: *Concilium Ord. Confoed. Belgii. Staten Generael-Camer.*
3) M. D., 234, met den titel: *Concilium status Belg. Raed van State.*
4) M. D., 228, met den titel: *Camera rationum Generalium. Generaliteits Reken-kamer.*
5) M. D., 228, met den titel: *Senatus Hollandiae. Gecommitteerde-Raed-Camer.*

Patria conueniens venit ad mea jussa vocantis,
Saepe quod unita est imputet illa mihi.
Publica res Batavûm, si fers, fero ponderet aequus
Arbiter, an major jussa jubente siet.

8. Mart.

DE CAPELLE OP 'THOF * [1]).

Tempora mutantur, fuit olim Belgica Gallo-
Belgica, nunc bello Gallica facta fuit.
Hinc ego, Christicolis docte vernacula Gallis,
Principibus pateo sancta magistra viris.
Nec talis mihi plaudo tamen: laus altera praestat,
Rarior est quâ me dote tumere decet.
Toto sum pretiosa solo, sum nobilis ipso
Pulvere, sum Batauis ossibus et Bauaris.
Quam cinis et manes animant, quam puluis honorat,
Quam faciunt umbrae viuere, non moriar.

10. Mart.

IN VOSBERGIJ PATRIS CONSTANTIAM EXEMPLAREM [2]).

Spem Patris et Patriae, quem pro virtute vel annis
Non est jure senem dicere, non juuenem,
Vidimus innumero pertusum vulnere mille
Per tormenta neci tradere mille neces.
Altera lugentis Patriae spes, altera proles
Aegra novas Patri nunciat exequias.
Qui tot flagra vides tot cladibus inconcussum
Romano Belgam robore ferre senem,
Dic tibi quod res est; Non extat in orbe Parentum
Plus miser hoc forti, fortior hoc misero.

10. Mart [3]).

(VYTGEGROEYDE ROCK) [4]).

Uw' dochter staet haer keurs ter halver been geschortt.
Sy kost niet anders varen
In 'tgroeijen van haer' jaren:
Sy heeft hem langh gehadt, en daerom heefts' hem kort.

11. Mart.

---

[1]) M. D., 226, met den titel: *Sacellum aulicum. Capelle van 't Hoff.*
Bij den titel in M. D. in marg.: Vbi Concio Gallica habetur. — vs. 8: Tumulis Alberti et Iacobae Bavarae etc. Comitum Hollandiae.

[2]) M. D., 192.
Gaspar van Vosbergen was lid der Rekenkamer, later lid van den Hoogen Raad en in 1626 van de Staten-Generaal. Hij was eenige malen gezant en stierf in 1649. Eene maand na het verlies van zijn oudsten zoon (zie op 18 Feb.) verloor hij een anderen zoon, Louis, die 24 jaar oud was.

[3]) Ook deze datum schijnt foutief. De Riemer (I, 298) deelt het grafschrift van Louis van Vosbergen mede, waarin staat, dat hij den 7den April 1643 is gestorven.

[4]) K. b., II, 172. In het HS. zonder titel.

COENACULUM PRINCIPIS. 'S PRINCEN EETSAEL * [1]).

Tempus edax rerum me succurrente domatur;
Mitius in Proceres me subeunte furit.
Disce quid intersit me stare, Batauia; pasco,
Qui te perpetuâ prosperitate, Ducem.

12. Mart.

CUBICULUM PRINCIPIS. 'S PRINCEN SLAEPKAMER * [2]).

Dormi Patria: non dormit qui forte supina
Molliter hoc visus membra fouere thoro.
Crede mihi, quoties Fredericum ponere somno
Creditus, hic toties in statione stetit.

12. Mart.

CULINA PRINCIPIS * [3]).

Quisquis homo est, immundities ne spernat opimas:
Hasce meo in laudes adstruo *jure* meas.
Quod feci, non quod facio reputa: nec iniquus
Quis quod edas edit dispice, sed quid edas.
Noscere vos jubeo molles; et quaerere, quae vos
Coxit, an ex nitidis forte culina siet!

12. Mart.

EQUILE PRINCIPIS * [4]).

Non est quam gracili quisquam moduleris auenâ
Quae tot quadrupedes nutrit auena meos.
Eliget e multis quo se per Ibera cruentum
Eripiat quondam vulnera sospes Herus.
Mox amplexe Ducem reducem, dignissima, dices.
Una dies fuit his sumptibus, unus equus.

13. Mart.

DE PICQUEER-SCHUER * [5]).

Nescio qua praestes titulis, Academia, nostris;
Pace tuâ, simili sorte superba color.
Erudiunt pullos morosi doctor uterque,
Quadrupedes hic equos, hic bipedes asinos.
Ergo pace tuâ, quanto discrimine vincam,
Circulus hic, illic linea docta docent.

13. Mart.

---

1) M. D., 232.
2) M. D., 233.
vs. 2 *supina* eerst: *sopita* M. D.: *timenti* — vs. 4 *hic* M. D.: *hac*
3) M. D., 232, met den titel: *Culina Principis. 's Princen Keucken.*
vs. 4 *edit* M. D.: *edat* — vs. 5 *Noscere* M. D.: *Noscite* — *quaerere* M. D.: *quaerite*
4) M. D., 234, met den titel: *Equile Principis. 's Princen Stall.*
5) M. D., 233, met den titel: *Hippodromus Principis. 's Princen Picqueer-Schuer.*
vs. 6 *docta* M. D.: *ducta*

'S PRINCEN SECRETARIE * [1]).

Nassouidum imperij nostris arcana latere
Visceribus nouit Patria, nouit Iber.
Ambigit alteruter quâ nos regione requirat?
Quaerito pistrinum Iunij et Hugenij.

14. Mart.

'S PRINCEN RAEDCAMER * [2]).

Quaeritur ingrate quid agam; nec verba meretur
Quaestio: sic nutu soluier illa potest.
Curatoris eget qui se cum sanguine divo
Et patrias pro te, Patria, spernit opes.

14. Mart.

RAED VAN BRABAND * [3]).

Qui vetus ignorat verbum, πλέον ἥμισυ παντὸς,
Ille mei censor non satis aequus erit.
Impero littoribus Mosaeque Marisque Brabantis.
Forte nec haec tota est fimbria veste minor.
Si minor est; vivus Pater est cui debeo partem,
Qui totum dabit est filius Auriacus.

14. Mart.

'S PRINCEN VALCKHUIJS * [4]).

Amphibium ciuem, Ciues, ne spernite: tanti est,
Si Coelo nequeam pascere, posse solo.
Non volo vel volo: tum bipedes, mea praeda, cauete
Quando volo, quando non volo, quadrupedes.

15. Mart.

TEMPLUM ANGLICANUM. D'ENGELSCHE KERCK * [5]).

O mea si tanto constaret fornice moles,
Quantum te Coeli, Terra Britanna, tegit;
His ego te verbis, mater miseranda, vocarem,
His te participem coner habere mei:
Gloriam in excelsis domino, mortalibus aegris
In terra Pacem praedico; tota veni.

15. Mart.

---

[1]) M. D., 233, met den titel: *Grapheium Principis. 's Princen Secretarije.*
[2]) M. D., 233, met den titel: *Concilium domesticum Principis. 's Princen Raed-Camer.*
[3]) M. D., 226, met den titel: *Senatus Brabanticus. Brabandsche Raed-Camer.*
[4]) M. D., 236, met den titel: *Falconarium Principis. Valck-huys.*
Bij vs. 2 in M. D. in marg.: Caninâ ibi nutriuntur falcones.
[5]) M. D., 228, met den titel: *Templum Anglicanum. Engelsche-Kerck.*

DE GROOTE KERCK *[1]).

Velleris aurati fumos et inane trophaeum,
Vix prety partem glorior esse mei.
Velleris argenteî famam, partosque triumphos,
Post Wesalam, de te, Sylua superba Ducum,
Ornamenta puto, quae post praeconia veri,
Plurime spectatum Ciuis et hospes eas.
Si spectando dolent oculi, lumbique sedendo,
Solâ mille tubis aure vacare licet.
Mille tubis portenta loquor mirabilis Anni.
Organum Aristotelis, crede, minus logicum est.

16. Mart.

THEATRUM ANATOMICUM *[2]).

Mitte probro Ciui suspendia vertere nostro:
Omne malum finis pulchra coronat opus.
Caesareum sit stando mori: generosior ille est
Caesare, qui sua post funera stare potest.

16. Mart.

'S PRINCEN HOF IN 'T NOORDEINDE *[3]).

Majestas et Amor simul hic et saepe morati
Tertium in hac ipsa sede tulere fabrum.
Qualis ero perfecta, putas, quae marmore crudo
Imperfecta fui Regibus apta domus?

17. Mart.

TEMPLUM LUTHERANUM. LUTHERSCHE KERCK *[4]).

Inuide, dicendum est, paries quid amantibus obstas,
Hei mihi, quae verbis quinque dirempta fui.
Ecce tamen me tangentem confinia veri,
Me male contemptam quâ ratione colas:
Quisquis ab extrema cursum Babylone Geneuam
Instituit, per me transeat: hac iter est.

18. Mart.

ORPHANOTROPHIUM. HET WEESHUIJS *[5]).

Nubite securi de posteritate bonorum,
Instructi solâ posteritate boni.

---

[1]) M. D., 229, met den titel: *Templum Parochiale majus. Groote Kerck.*
Bij den titel in M. D. in marg.: Vbi insignia celebratae solemnitatis aurei Velleris, Item Organa Musica splendidi operis, cum inscriptione historica triumphalis anni 1629.

[2]) M. D., 226, met den titel: *Theatrum anatomicum. Anatomie. Ontleed-Camer.*

[3]) M. D., 232, met den titel: *Palatium Principis, viâ Boreali. 's Princen-Hoff in 't Noord-einde.*
Bij vs. 2 in M. D. in marg.: Non interruptâ fabricâ dum hic Regina M. Britanniae diverteret.

[4]) M. D., 231.

[5]) M. D., 237.

Pro loculis erit iste locus; pietate meorum
Hic ubi sit proles orba, nec orba, datur.
Ite Patres quo fata vocant Matresque: Parentis
Una loco miseris et Parientis ero.

19. Mart.

PRAETORIUM. HET STADHUIJS * [1]).

Quod fuit Urbs Orbi, quod sunt Capitolia Romae,
Hoc ego sum ciui, nobilis Haga, tuo.
Impero; nil supra est. veniunt ad jussa vocantis
Iustitiae quanta et quantulacumque domus.
Quod mirere, die claro sum lumine clauso,
Somno nec valeo nec volo nocte frui.
Quod stupeas, quantum videas me cumque tenebris
Sollicitam, coeco lumine plus vigilo.

19. Mart.

HET DOLHUIJS * [2]).

Quisquis ad haec casu diuertis claustra viator,
Sic sanum fatuos crede monere meos.
An dolus, an dolor, an Fatum nos hisce latebris
Clauserit, ac sero quaeritur ac temere.
Claudimur; hoc satis est. Satis est? nimis esse fatemur;
Quodque sumus, solum fecerit esse Nimis.
Hoc age, ut hic faciant aliena pericula cautum,
Si quis Amans nimis es, siue Poeta nimis.

20. Mart.

CONFOEDERATI BELGIJ EMBLEMA DIOPTRICUM [3]).

Concordes radij septem per densa coacti,
Clade suâ intenso robore, conveniunt.
Uniti Belgae, ut radij per opaca refracti,
Igneum ab infracto robore robur habent.

22. Mart.

HET OUDEMANNEN HUIJS * [4]).

Tandem, Roma, tuam per me dedisce Tyrannin.
Est quod amat senium ferre, juuenta negat.
Claude senes, ut ego. Radius per opaca refractus
Fortior est: ardet flamma coacta magis.
Claude senes. ubicumque piae licet esse juuentae.
Tolle vagam Venerem et vina, facis monachos.

23. Mart.

---

[1]) M. D., 236, met den titel: *Praetorium Hagiense. Stadt-Huys.* Bij vs. 4 in marg.: Ius dicendo. — vs. 6: Dum hic Ciuis vigilat.

[2]) M. D., 227, met den titel: *Gyrgathus. Dol-huys.*

[3]) Boven het versje is een cirkel geteekend, *Calamitas* genoemd. 7 lijnen, naar de 7 provincien genoemd, loopen door dien cirkel en breken, waar zij hem aanraken. Aan de andere zijde van den cirkel loopen de lijnen in 1 punt samen.

[4]) M. D., 232, met den titel: *Gerontocomium. Oude mannen-huys.*

DE BEECK * [1]).

Nauiget Anticijras, qui te, pulcherrime Pagûm,
Corporis eximij schema referre neget.
Ecce tamen, vel in Anticyris te corporis ullum
Eximij, sine me, schema referre negem;
Me sine, (da veniam) sine quo sis, Haga, cadauer,
Quem solum vivi sanguinis instar habes.

24. Mart.

DE CLOOSTERKERCK * [2]).

A Ioue principium feci, cum Numine quondam
Propitio sacris fabrica sacra fui.
Bella profanarunt bellam, sortemque nefandam,
De bella Bello bellica facta, tuli.
Florentis bello patriae successibus aucta
Bella iterum Bello et Belgica facta fui.
Discite mortales a me: de fine beato
Spem non ambiguam, qui bene coepit, habet.

24. Mart.

HET HOERE-PAD * [3]).

Cur syluae parti nomenclatura pudenda est,
Hic ubi tot latebras fas habet atque nefas?
Pro toto partem, totum pro parte docemur
Sumere: an hic aliquid forte Synecdochici est?
Credo. sed ista meae certe non aequa figurae est,
Si sit curva mali semita, recta boni.

25. Mart.

HET GESCHUTHUIJS * [4]).

Si nocua est nostro tellus tremebunda labori,
Nescio quid meritam territat augurij.
Nam, quoties dantem reputo Salmonea poenas,
Ceu Iouis irati fulmine tacta tremo.

26. Mart.

TORMENTARIA FABRILIS. HET AFFUYTHUIJS * [5]).

Truncus iners fusi sine me jacet hijdra metalli;
Os aliunde, duos hinc habet illa pedes.
Hoc decies aeris pretium est, quod massa superbi
Aeris obaeratam se sciat esse mihi.

27. Mart.

---

1) M. D., 208, met den titel: *Rivus. Beeck.* In 2 HSS.

2) M. D., 227, met den titel: *Templum Coenobiale. Clooster-Kerck.* Bij den titel in M. D. in marg.: Quod in officinam Tormentariam versum, denuo sacris dicatum fuit.
vs. 2 *Propitio* M. D.: *Propenso*

3) M. D., 213, met den titel: *Via Scortaria. Hoere-pad.*

4) M. D., 229, met den titel: *Officina tormentaria. Geschut-Huys.*

5) M. D., 226, met den titel: *Balistarium. Affuyt-huys.*

DOMUS BARNEVELDIA * [1]).

Laetitiam vultu, nondum subeunte senectâ,
Prodo; latet memori clausa ruina sinu.
Discite non oculis nimium, non credere sorti:
Quam quis adhuc rectam stare putas, cecidi.

27. Mart.

DOMUS AERSENIA * [2]).

Audiat Haga loquax, quando post Saxa viasque
Et me dicendi fas sit habere vices;
Si facit ad formam fabricae facundia fabri,
Formosas inter debeo sola loqui.

27. Mart.

DOMUS ASSENDELFIA * [3]).

Prisca domus, meliore nouo molimine facta
Grandior et certe pulchrior et melior,
(Nobilior nequij) socijs concedo puellis,
Ut me nulla modo pulchrior extet anus.

27. Mart.

DOMUS NASSOVIA, COMITIS MAURITIJ * [4]).

Siue situm spectas, et quae mihi fonte perenni
Lambit honoratos nobilis unda pedes,
Siue quod Americae spolijs ornata decenter
Indico ut ingentes arte regantur opes,
Splendeo: quin ipsos vates docet ista venustas,
Fabula quam non sit jam Venus orta mari!

27. Mart.

DOMUS CULENBURGICA * [5]).

Qualis ab occulto saliens Arethusa meatu
Clarior attritis surgere fertur aquis,
Talem de tumulo videas, Albane, nitentem
Talem post Cineres me redijsse meos.
Huc, mecum vim passa, veni, Bruxella; docebit
Haga Culemburgam non perijsse domum.

28. Mart.

---

[1]) M. D., 230, met den titel: *Domus Barneveldia. Huys van Barnevelt.*

[2]) M. D., 231, met den titel: *Domus Fr. Sommelsdicii. Huys van Sommelsdijck.*
Bij den titel in M. D. in marg.: Viri eloquentissimi.
vs. 4 *sola* M. D.: *prima*

[3]) M. D., 230, met den titel: *Domus Assendelfica. Huys van Assendelft.*

[4]) M. D., 231, met den titel: *Domus Nassavia, Com. Mauricii Brasiliae Praefecti. Huys van Nassau.*

[5]) M. D., 231, met den titel: *Domus Culemburgica. Huys van Culemburgh.*
Bij vs. 5 in M. D. in marg.: Vbi Domus Culemburgica ab Albano funditus deleta.

DOMUS BREDERODIA * [1]).

Mutaui dominos, semper melioribus usa
Grandior, et rursum grandior auspicijs.
Tandem sum Brederoda. quid hoc? quod nempe sit omnis
In Batauis et sit nulla secunda mihi.

29. Mart.

DE WAGHE * [2]).

Unumquemque suo se metiri pede rectum est.
Unumquemque suo pondere non patior.
Si studeant leuitate graues peccare Batavi,
Publica, ne fraus sit libera, Libra veto.

29. Mart.

NIEUWE DOELHUIJS * [3]).

Nemo mihi luxum saecli vel inutile marmor
Opprobrio juste verterit aut vitio.
Nassauiâ fundata manu confinia coelo
Quidquid agat liuor, non male tecta leuo.
Dicat an exemplo factum sit moris inepti
Splendida magnificas arma docere Scholas.

29. Mart.

DE VOETBOOGHDOELEN * [4]).

Eloquar, an sileam si cui natura nouerca est
Artifices inter nomen habere meos?
Eloquar. Hic virtus vitium est: accurrite lusci;
Plus videt hic oculus quam videant oculi.

30. Mart.

'S PRINCENMAGAZIN * [5]).

Non est quod Patriae munito solius armis
Auriaco toties victus, Ibere, tremas.
Priuatum hic penus est: per quae arma domestica seruo
Austriaca Auriacam disce timere domum.

ult. (31) Mart.

DE HANDBOOGH-DOELEN * [6]).

Quaesitum est quis, Apollo meis tyronibus autor,
An mage formandis utilis esset Amor.
Coece sagittator, fatuis dominare Cithaeris:
Plus mihi Phoebaeâ qui sapit arte sapit.

ult. (31) Mart.

---

1) M. D., 230, met den titel: *Domus Brederodia. Huys van Brederode.*

2) M. D., 237, met den titel: *Libra. VVaghe.*

3) M. D., 227, met den titel: *Aedes Sclopetaria nova. Nieuwe Doel-Huys.*

4) M. D., 227, met den titel: *Hortus sagittarius Arcus chalybei. Voet-boogh-Doelen.*

5) M. D., 233, met den titel: *Armamentarium privatum Principis. 's Princen Magazin.*

vs. 1 *solius* M. D.: *unius ab*

6) M. D., 227, met den titel: *Hortus sagittarius Arcus lignei. Hand-boogh-Doelen.*

DIGITI * [1]).

Annulus includit digitum? qui grandior omnem
Includat dextram circulus, Annus erit.

2. Apr.

LINEAE CHIROMANTICAE *.

Ille tibi fidat, palmaris linea, qui se
Fortunam pugno claudere posse putet.

2. Apr.

PECTUS *.

Fortius obtusum est, si vera Mathesis, acuto.
Obtusum Bataui pectus habete mei.

2. Apr.

OS STERNUM * [2]).

Nil opus impacti est homicidae cuspide teli:
Si sternum possit sternere, stratus homo est.

2. Apr.

VENTER *.

Vivitur ingenio? facilis jactura cerebri est:
Per largitorem viuitur ingenij.

2. Apr.

DORSUM *.

Quid! plagas et onus? saltem, Natura, dedisses,
Cum me ferre dares omnia, pauca pati.

2. Apr.

Per me sunt homines: quâ me ratione pudendum * [3])
Appellas? pudeat, quem pudet esse, mei.

3. Apr.

Tò γυνχικεῖον * [4]).

Belli mortales! hac nono mense moleste
Mingimur, et foetae matris amurca sumus.

3. Apr.

IDEM * [5]).

Grammatici, moneo: mendosa est lectio; si qua
Connubium legitis, scribite cunnubium.

3. Apr.

VTERUS *.

Me vide, et amentes animos natalibus infla:
Nascitur obscuro Rex, ut agyrta, loco.

4. Apr.

---

[1]) De nu volgende versjes, die het teeken * hebben, behooren tot de serie *Homo*, zie M. D., 259—266. H. begon er mede in 1641 (zie blz. 156—159).

[2]) vs. 2 *possit* M. D.: *possis*

[3]) Het versje had eerst tot titel: *Pudendum virile*, maar dit werd doorgeschrapt.

[4]) Niet in M. D. opgenomen.

[5]) Niet in M. D. opgenomen en in het HS. doorgeschrapt.

UMBILICUS *.

Si polus humani quisquam sit corporis, hic est:
Arcticus an sit, an Antarcticus, ambigitur.

4. Apr.

ILIA *.

Ilia tractanti subeant incendia Troiae:
Proxima sunt flammis Ilia, Thaï, tuis.

4. Apr.

NATES *.

Ut quid iniqua τρυφὴ cycnaeae prodiga plumae est,
Pulvinar natas quae sciat esse nates?

5. Apr.

EAEDEM *.

Nolle manum Nautae piceos maculare rudentes,
Hoc est, quando nates, nolle madere nates.

5. Apr.

PODEX * [1]).

Si conferre libet rugas et utramque Mephitim,
Iam podex vetulam vincet et anus anum.

5. Apr.

DORSUM * [2]).

Quae subigi dorsum toties es passa deorsum,
Gellia, cur dorso verbera? ventre feras.

7. Apr.

(NASUS) * [3]).

Nase, caue; tua res agitur; stratagemate laevo
Qui pedunt simulant velle ferire pedes.

7. Apr.

DE VANDERBURGHIO [4]).

Res patrias agit, et patrijs caret exul amicis:
Quaeritur, an sit Agens, Burghius, an patiens.

7. Apr.

CLADES CALLOAE [5]).

O si longa dies possis obducere callo
Quod mea de Callo patria vulnus habet!

7. Apr.

(TESTICULI) * [6]).

Coeca licet vel surda sies, accede Lycori,
Quid valeam, gemino teste probante, scies.

7. Apr.

---

[1]) Niet in M. D. opgenomen.
[2]) Niet in M. D. opgenomen.
[3]) Niet in M. D. opgenomen.
[4]) M. D., 191, met den titel: *De I. Vander Burgh Ordd. Agente Leodici.*
[5]) In 2 HSS. In Juni 1638 had de veldmaarschalk Willem van Nassau bij Kallo de nederlaag geleden.
[6]) Niet in M. D. opgenomen.

FEMUR * [1]).

Caesarei partus uteri sint gloria secti:
De femore inciso nascier Herculeum est.

7. Apr.

GENUA *.

Scirpus Homo ex imo, sine nobis, ventre fuisset:
In scirpo nodum fecit utrumque genu.

7. Apr.

IDEM *.

Euclides capere hoc possit vel credere? flexo,
Quo pedibus nequeas, itur ad astra genu.

7. Apr.

TIBIA * [2]).

Corporis harmonice concordent artubus artus:
Esto; sed harmonicum tibia nomen habet.

7. Apr.

SURA *.

Ut paria aequali Superis sint ima quiete,
Credo datas etiam cruribus esse nates.

7. Apr.

CALX *.

In stimulos calcem temere qui nolit adactum,
In calcem stimulos cautior aptat eques.

7. Apr.

IDEM * [3]).

Si callus videas quam sit res proxima calci,
De callo calcem nomen habere putes.

7. Apr.

PES *.

Quinque pedis digiti: non indignabere, Lector;
Pentametris apte versibus addo Pedem.

7. Apr.

PLANTA PEDIS *.

Non cedo capiti: Cynico si credere fas est
Plantanti, quod sum nomine, totus homo est.

7. Apr.

PES OPUSCULI *.

Cum Boue lasso figo pedem: jam vade, Tabella;
Quando pedem potui ponere, tollo manum.

7. Apr.

---

1) vs. 2 M. D.: *Incisi femoris partus origo Deûm est.*
2) Bij vs. 2 in marg.: Scheen.
3) Bij vs. 1 in marg.: Calck.

ALA FOETIDA *.

Vertice cornuto est Aulus. Dat adultera causam
Uxor, et esse virum praedicat id quod olet.

8. Apr.

FRONS *.

Nescio qui sartam gerimus sine vulnere frontem,
Quam quis nescit Evam perfricuisse viro?

9. Apr.

DENTES *.

Disce, Gula; attente, lente, prudenter, acute
Uti denticulo, parcere ventriculo est.

9. Apr.

OS *.

Hac cibus it, hac verba volant: quo nempe trimphet
Mutua de nimia garrulitate fames.

9. Apr.

IN PHYLLIDEM [1]).

Implexi teneris macilentae Phyllidos ulnis
Oscula libatum venimus, ossa dedit.

9. Apr.

MENTUM * [2]).

Disce quid immineat raso tibi . . . . . mento;
Si, quâ parte sumus, nos pudet esse viros.

10. Apr.

BARBA *.

Hirce, pater barbate, tua est haec gloria, menti
Excrementa grauem reddere longa virum.

10. Apr.

TEGEN TRIJN [3]).

Ick Trijn, de boose prij? dat koste mij myn leven.
Als ickse noemen hoor, begint mijn hert te beven.
Maer Ian die wilder aen: Ick stelt hem in syn' keur;
En gaeter Ian me deur, soo gaeter Ian me deur.

10. Apr.

AURIS *.

Hauris forte fui, quae lapsu temporis Auris
Dicor. an hoc aurum nomen, an aura dedit?

11. Apr.

EADEM *.

Oppone auriculam: qui te vocat, Arcas, in aulam,
Huic opus aurito teste fuisse scio.

11. Apr.

---

1) M. D., 191.
2) In M. D. is de titel: *Mentum e more Gallico imberbe.*
3) K. b., II, 155.
vs. 4 *En* K. b.: *Dan*

TEMPORA * [1]).

Tempora mutantur et nos mutamur in illis.
O mores, virgo, o tempora, dicat anus.

11. Apr.

(VERBINTENISSE AEN DEN HEERE HOOFT) [2]).

Wij Mannen en wij Wijven
Beloven met ons vijven
Het naeste Iaer met lief
(Mits het den Drost believ'
En de waerde waerdinne
Sijn' nobele Drostinne,)
Op Muydens hooghe Slot
Te wreken 'tfell gebod
Des Princen van Oragnen;
Eer dat hij tegens Spagnen
In 'tSomer-legher treck;
Met Rhynschen Wijn en Seck,
Met singen en met rijmen,
Met sommen en met lijmen,
Met sitten en met gaen,
In sonneschijn en maen,
Met kuijeren en praten
Langs dycken en langs straten;
Tot dat de Waerd, versaedt,
Sal seggen, gasten gaet,
En de Waerdinne, Vrinden,
Wy willen u niet binden,
'T is moij weer naer den Haegh,
'Kwild ick u t'schepe saegh:
Wy sullen hier wat poosen,
En tegen dat de Roosen
Ontluycken als Treslon,
Die Tessels hertje wonn,
De weer-wraeck komen soecken
By rocken en bij Broecken,

---

1) Bij vs. 1 in marg.: Nos Tempora.

2) K. b., I, 512. Het vers heeft in het HS. geen titel. In K. a. is het opschrift: *Andere (Verbintenisse) aen den selven.* 1643.

Den 14den April kwam H. te Muiden in gezelschap van Wicquefort, Barlaeus en twee dames Treslong, van welke de eene op verzoek van H. en Hooft door Van Baerle was uitgenoodigd (*Poem.*, II, 250). Ook Tesselschade en Jan Vos waren van de partij en genoten van het mooie zingen van mevrouw Treslong. Men amuseerde zich uitstekend, keerde den 16den April naar Amsterdam terug, at in gezelschap van Barlaeus en reisde den 19den over Haarlem naar den Haag. Terstond na de aankomst schreef H. zijn gedicht. Zie over die dagen te Muiden *Oud-Holland*, 1888, blz. 248, 249, en de daar aangehaalde bronnen.

vs. 6 *nobele* K. a.: *aerdige*

Met mann en vrouw en Paerd,
Op Hofwyck aende vaert,
Op Pasgeld aen der weide;
Tot dat ons 'tleger scheide,
En Frederick syn' Knecht
Onbiede naer 'tgevecht.
Geschreven inden Haghe
In 't afgaen vande' Waghe'
Die ons van Muyden bracht,
Den seventhienden nacht
Aprilis, als drij jaeren
Op veertich gaende waren,
En sestien hondert meer.
Aldus op trouw en eer
Besworen en beregelt,
Beteeckent en bezegelt,
Met mond en hert en hand
Voor listeloosen Band.

Hag. 19 Apr. Anna van Osmael.
Leonora van Treslong.
Ioachim de Wicqfort.
Maria.
Constantin Hvygens [1]).

---

[1]) In K. a. zijn de onderteekeningen: A. D. H. G. T. — L. V. T. — I. D. V. — M. D. — C. H.

Anna van Osmael was het 6de kind van Jan de Hertoghe van Osmael, Heer van Valckenburg, en van Josina de Bye (zie Dr. N. Beets, *Nieuwe Verscheidenheden meest op letterkundig gebied, 2de stuk. Haarlem, De Erven F. Bohn.* 1880, blz. 157, 158). Haar vader, die van 1623 tot 1630 gouverneur van het prinsdom Oranje was, kwam in laatstgenoemd jaar bij zijne poging tot verraad om. In Dec. 1635 werden te Brielle ondertrouwd „Jhr. Willem van Bloys gheseijt Treslong" en „Anna de Hertoghe van Valckenburgh"; zij huwden in Den Haag. (Zie H. de Jager in *De Navorscher*, 1879, blz. 234, Noot). De letters van haren naam in K. a. moeten dus, zooals Dr. Beets (t. a. p., blz. 154) te recht giste, worden verklaard: A(nna) D(e) H(ertoghe) G(heseijt) T(reslong). In 1643 was Anna van Osmael weduwe. Zij is later hertrouwd met Jhr. Philips de Grutere, die in 1639 kommandant was van het garnizoen in Den Briel (zie H. de Jager in *Nyhoff's Bijdragen voor Vaderl. Gesch. en Oudh.*, 3de *Reeks*, dl. II, 1885, blz. 189) en den 18den Nov. 1647 overleed. (Bij N⁰ XLII*aa* der HSS. vond ik een brief, den 20sten Nov. 1647 uit Den Briel aan H. geschreven, waarin „Anne de Hertoghe, Wed. van Jhr. Philip de Gruutere", kennis geeft van het overlijden van haren man).

Leonora van Treslong was zeer waarschijnlijk eene dochter van Jhr. Jasper van Blois ges. Treslong, in 1619 kommandant van Den Briel, en eene zuster van Willem, den echtgenoot van Anna de Hertoghe. Zij was in 1634 aangenomen als lid der Herv. Gem. in Brielle. (Zie H. de Jager, t. a. p., 191).

Zie over Joachim de Wicquefort dl. II, 306.

Maria. Zeker Maria Charlotte van Dorp, eene dochter van Frederik van Dorp en Adriana van Trello. Zij stierf den 23sten Maart 1659 ongehuwd op 48jarigen leeftijd. (Zie *Dagb.*, *Bijl.* I, en K. b., II, 387).

vs. 31 *en* K. a.: *te*

AIR DANS MA PATHOLOGIE [1]).

Tu te trompes, Philis, lors que ta main d'Albastre
M'attrappe dans ton sein.
En dépit de tes coups, mon amour idolatre
Arriue à son dessein.
Serre et gesne ces doigts, defends toij et te vange,
Ie ne perds rien au change;
Ie ne sçaij qui des deux chatouïlle plus mes sens,
Ou mon crime, ou tes chastimens.

Assened. 28. Iul.

LE REVEIL DE CALLISTE. AUBADE. AIR DANS MA PATHOLOGIE [2]).

I'aij veu le point du jour, il a paru sur l'onde,
Sur l'onde de mes pleurs.
Mon Astre vient chasser, en esclairant le monde,
La nuict de mes douleurs.
Leue toij, beau soleil, souffre que je t'adore.
Ha! je me suis mespris, il n'est pas jour encore;
Mes yeux, nous auons tort;
Il ne vient point d'Aurore,
Calliste se rendort.

Assened. ult. (31) Iul.

SERENADE [3]).

Ne crain point le serein, Sirene de mon ame:
L'air ne faict point d'effort sur ta diuinité.
Luminaire immortel, arreste un peu ta flame,
Il n'en fault qu'un raijon pour un beau jour d'esté.
Elle va se coucher, je la voij qui sommeille.
Adieu clarté des cieux.
Puis que Cloris leur unique merueille
N'a point d'oreille
Le monde n'a point d'ijeux.

Assen. 5. Aug.

UBERA * [4]).

Montibus his pasci cupidos miramur amantes,
Queis ipsos aluit Fontibus ipsa parens?

Assened. 9. Aug.

---

1) Het is N° XXXVII van de *Pathodia*.

vs. 7 *qui* Path.: *quel*

2) N° XXXVIII der *Pathodia*, met het opschrift: *Aubade*.

3) N° XXXIX der *Pathodia*.

vs. 4 *beau* Path.: *grand* — vs. 5 Path.: *Que-di-je? elle s'en va, je la voy qui sommeille.* — vs. 9 *Le monde* Path.: *La terre*

4) Dit en de beide volgende versjes behooren nog bij de serie *Homo*, zie blz. 272.

PAPILLAE VIRILES *.

Quae natura nihil frustra fecisse refertur,
Cur negat hac etiam matribus esse viris?

Ibid. 9. Aug.

AURIS * [1]).

Nil opus est medico: Bilem, Rha barbarum et ipsam,
Si gustes, Aloen auris amara cacat.

Ib. 9. Aug.

VANDER BURGH ET BROSTERHUIJSEN.

De deux joliz amis l'un fuit toute besogne,
L'autre gaigne au trauail, mais se perd en yvrogne.
L'un a donc trop de vin, l'autre trop peu de pain.
Qu'est-ce? l'un meurt de soif, et l'autre meurt de faim.

Assened. 9. Aug.

SUPREMA CURIA [2]).

Ne dubita quam me appelles: appellor ab omni
Iudice; sic quae sim quantaque nosse potes.
Summa, puta, sum summarum. quid summa? reperta est
Nequities laudi nuper iniqua meae.
Creditur hic etiam Ius summum injuria victis
Summa: quod est nusquam sponte tribunal emunt.
Hei mihi, quam donis distant inuenta creatis,
Quam se peiorem se facit omnis homo!
Quam bona victores docuit natura videre,
Tam malus est victos qui reuidere docet.

Assened. 9. Aug.

(IN GALLUM AEGRUM) [3]).

Viderit Hippocrates quo Gallum pulvere sanet:
Gallus, homo nequam, non valet, atque valet.

Assened. 11. Aug.

IN CONSTANTINUM HUGENIUM, ZULECHEMI DOMINUM, TRESLONGAE RAPTOREM. — POUR LA BOUCHE DE MONS.R BARLAEUS [4]).

Scilicet, ista meis sunt basia dicta labellis,
Quae solus gaudes surripuisse tuis.
Treslongam tibi mensa ratisque adglutinat uni.

---

[1]) vs. 2 *cacat* M. D.: *caco*

[2]) M. D., 229, met den titel: *Suprema Curia. Hoogen Raed.* Het versje behoort bij *Haga vocalis.*

Bij vs. 7 in M. D. in marg.: Revisores.

vs. 4 *laudi* eerst: *sorti* — vs. 9 *victores* eerst: *mortales* — vs. 10 *victos* eerst: *illam*

[3]) M. D., 193. Het versje heeft in het HS. geen titel.

[4]) *Oud-Holland*, 1888, blz. 271. Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek.

Het vers is eene plagerij naar aanleiding van het samenzijn te Muiden; zie blz. 276.

Treslongam comitem non sinis esse mihi.
Treslongam a charis abiens avellis amicis.
Treslongam Paridis more viator amas,
Quin rapis et Batavis audes auferre Mycenis,
Et praeda fugiens divite raptor abis.
Non feret Atrides scelus hoc Barlaeus inultum,
Causa Pelasgorum iam quoque facta mea est.
Crede, mala deducis avi, quam carmine diro,
Quam Satyris repetam, flebilis Haga, meis.
Illa dies fatalis erit tot matribus. omnes
Treslongae impatiens sacrificabo nurus.
Et Tu, cum, fracta in partes testudine, voci
Treslongae haud poteris succinuisse tuae,
Ad Vahalis, Zulecheme, vias plorabis ademptam.
Nec tua Chrysaeis maxima mater erit.
Nec finem irarum faciam, nisi millia centum
Basia basiolis fregerit illa meis.
I tunc, et verbis Barlaeum illude superbis,
Tantalus in refugis conspicieris aquis.
Bovche meum pulchris poterit se explere labellis,
At pallens Bocca livor inesse tua.

IN EUNDEM.

Constantine, fidem non sic solvisse putaris,
Quam Satrapae nuper syngrapha missa dedit.
Venisti Mudam, fateor. sed ut hospes abires.
Solvere non hoc est, ludificare fidem est.

(Barlaeus).

IN BARLAEUM DESERTOREM, FALSO ME RAPTUS ACCUSANTEM [1]).

Basia ducturo viduam sperata Poetae
Alter, at ex ima plebe Poeta tulit.
Scilicet, ut Viduae successit prisca priori,
Neglectâ potior prisca priore fuit.
Tessala ductorem subito distraxit amantem;
Excidit hoc iterum nobilis Anna viro.
Bis viduam miseratus amans Riualis honesti
Et pulchri, viduam clausit utrâque manum,
Et, certe contempta places, miserere miserti,
Dixit, habes cui sis non male juncta comes.
Illam laeua fides spretaeque injuria formae
Fecit amicitiae foedus amare novae.
Constantemque adeo pro fluxo nacta poetam

[1]) M. D., 64, waar aan den titel nog de woorden: *in itinere Amstelodamensi*, zijn toegevoegd. Het vers is een antwoord op dat van Barlaeus.

Basiolis dignum credidit esse suis.
Nec, si summa rei, nec, si bene tradita Belgis
Exigerent ternas pontica jura vices,
Dura renitenti voluit pugnare lacerto:
Multa fides multam poscere visa fidem.
Moribus antiquis, mixtâ grauitate lepori,
Blanda, modesta, sui larga tenaxque fuit.
Viximus, ut solis sero sapientibus, utque
Inuidiae soli displicuisse rear.
I nunc et raptos viduae nolentis amores
Inuitos, Helenamque objice nempe novam:
Crimina, cur Agamemnonios in Hagana furores
Pergama et in Batavum moueris arma Parin.
Quin vide Caesareas leges. quae tollere grato
Nequitia, ingrato tollere justitia est.

Assen. absol. diu incaept. 12. Aug.

(COECI EFFUGIUM) [2]).

Tercentum petijt dono sestertia pauper
A coeco sibi, vel mutua plura dari.
Unde habeam? retulit coecus. Tu videris, ille.
Non petis, hic, nisi quod videro? polliceor.

Assened. 12. Aug.

DE LUIJSEMARCKT [3]).

Multipedem Heroem nostrum ne despice, prae quo
Nuper, et, heu, nimio, quadrupede, Haga, tumes.
Quem cui praetuleris, non est res dicere multum
Ardua: pauperiem hic inuenit, ille facit.

Assenedae. 19. Aug.

COLLIS VIVARIJ. DE VYVERBERGH [4]).

Garrula gens si me nondum cecinere Poetae,
Crede, mei mutos reddidit ipse stupor.
Ipse adeo vix expediam quâ parte diserti,
Quâ primâ, quâ me posteriore canant.
Quidquid in hanc certe magni quis dixeris Hagam,
Poscere te dotes plura fatere meas.
Scilicet, unda prope est. oculos, si fata dedissent,
Narcissum jubeat me mea forma sequi.

Assenedae. 20. Aug.

Bij vs. 15 in marg.: Sommen. — vs. 16: Heulen. — vs. 28 in M. D.: I. Generaliter. Cod. de revoc. donat.

vs. 27 *Quin vide* M. D.: *Respice*

[2]) M. D., 193. Het versje heeft in het HS. geen titel.

[3]) M. D., 216, met den titel: *Forum pediculare sive scrutarium. Luyse-marckt.* Het versje behoort tot *Haga vocalis.*

[4]) M. D., 224. Het versje behoort bij *Haga vocalis.*

EPITAPHIUM MARCHIONIS DE GESVRE RUINIS THEONVILLAE OBRUTI [1]).

Gevrius, heroï stimulis compunctus honesti,
Ad Luxemburgos victor iturus avos,
Post lethale datum Theônvillae vulnus, honorâ
Caede Theonvillae funere tectus obit.
Quaeritur indigne quem de radiante pijropo
Occupet illustrem nobilis Urna locum.
Prospexere Dij tumulum, victricia solus
Condere victorum debuit ossa cinis.

B. op Zomae. 25. Aug.

DROOM-LUIJ INDEN MORGENSTOND [2]).

'Ken ben geen' Veder-vodd, 'ken ben geen' deur aen hengsels,
'Ken waeck niet ongekleedt: de vochtighe besprengsels
Van mijn Vermoorder, nacht, syn' bruijne Dochter, vaeck
En zijn niet opgedrooght. All dunckt mij dat ick waeck,
Ick slaep veel dieper in, dan off het midder-nacht waer.
Men noem' het hoe men will, off *Incubus* off nacht-maer,
Ick ben voll besigheids, als of ick wacker wrocht.
Mijn onschuld is noch blauw noch van te verr gesocht;
All is de Sonn zuyd-oost en elck met haer geresen,
Ick hebb te veel te doen, 'ken kan niet neerstigh wesen.

B. op Zoom 11. Sept.

AD BARLAEUM, CUR POEMATA MEA IPSUM EDERE CUPIAM [3]).

Aut vivam aut moriar, si fragilem fero
Securus pelago tradidero ratem.
Pro captu populi, pro genio fori,
Vates excipiar dente vel osculo,

---

[1]) M. D., 194, met den titel: *In mortem Marchionis de Gesvre, propugnaculi Theonvillae obruti.*

Den 10den Ang. gaf Thionville zich over aan den Hertog van Enghien. Den 6den Aug. sneuvelde bij het beleg van de vesting Louis Potier de Gesvres, zoon van René Potier, Graaf, later Hertog van Tresmes en Gesvres († 1670). De jonge man had den leeftijd van 33 jaar bereikt (zie *Oeuvres de Malherbe* in de *Grands Ecrivains*, 1862, III, 136, 137); hij kwam veel bij H. aan huis om muziek te maken. (Brief van H. aan De Beringhen van 30 April 1644; *Lettres franç.*). Bij de *Lettr. franç.* zijn verscheidene brieven van H. aan den ouden Markies de Gesvres.

[2]) K. b., II, 171. In K. a. is de titel: *Droom-luy en besigh in den morgenstont.* Bovenaan staat in marg.: Trauaulx de la nuict.

Bij vs. 4 in marg.: hactenus 1639. De 4 eerste versregels werden dus in dat jaar geschreven.

[3]) M. D., 194.

Barlaeus wilde, dat H. zijne Latijnsche gedichten zou uitgeven en overreedde hem eindelijk daartoe. Maar H. verlangde, dat Barlaeus de uitgave zou bezorgen. Den 4den Mei schreef hij (Hooft's *Brieven*, IV, 400): Videbo tamen quousque, Barlaeo duce, famae periculum adire expediat.

Miraris comitem te ancipitis viae
Si, Barlaee, peto? causa grauissima est.
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

29. 8b. (Oct.)

SUB PERSONA AMANTIS [1]).

Nec me Polla neci, nec Amor, sed uterque dederunt:
In medium venit et venit uterque nefas.
Haec oculis, hic non oculis, haec laedit inermis,
Hic telo, hic face me conficit, haec facie.

30. 8b. (Oct.)

AD TULLIUM [2]).

Inique censor grammatum atque Epigrammatum,
Tulli, meorum, quae rotunda et recta vis
Et vis acuta; si vel hoc superi velint,
Dic, per Mathesin, oro, qui faciant, uti,
Quae sunt rotunda, acuta sint et recta sint?

30. 8b. (Oct.)

AD PAETUM.

Paete salax, quis te Veneris vaga castra secutum
Militiae imbellem legibus implicuit?
Esto quod es, nec bella moue nisi Cypria; plus hic
Conficies hominum quam, puto, conficies.

30. 8b. (Oct.)

(IN HISPANOS MONASTERII CONVENTUM PROCURANTES) [3]).

Par hodie Monachi, par est fortuna Monarchae.
Improbus ad pacis vota recurrit Iber.
Desperatio, quae Monachos extrema timentes
Dura Monasterj vota subire docet,
Cogit et Hispanos extremum quaerere multâ
Desperabundos clade Monasterium.

1. Nou.

(IUDEX) [4]).

Ut laude Iudex major et probro siet,
Quod nummus, esse debet, asper et probus.

1. Nou.

Bij vs. 7 in marg.: Horat.
vs. 5 *Miraris* M. D.: *Nil mirum* — vs. 6 *peto* M. D.: *fero*

1) M. D., 195, met den titel: *Amans*.

2) M. D., 195.

3) M. D., 194. Het versje heeft in het HS. geen titel.
Den 20sten Oct. waren door de Staten-Generaal eenige heeren „tot de Munstersche besoigne genomineert" en den 31sten eenige „preliminaire poincten" opgesteld (Aitzema, V, 495). Reeds in 1641 was Munster aangewezen als de stad, waar de onderhandelingen zouden plaats hebben.

4) M. D., 194. Het versje heeft in het HS. geen titel.

IN CIPPO FRATRIS TUMULO AB UXORE IMPOSITO [1]).

Hunc tibi cum luctu lapidem fletuque perenni
Unice, supremum munus, Amice, dico.
O, si fata velint, lachrimis exhausta, stupore
Saxea, sim lapidis, jam lapis ipsa loco!

10. Dec.

AEN IOFF.W LUCRETIA VAN TRELLO. I. IAN. 1644 [2]).

Maeghd, onversleten, onverslytelicke Maeghd,
Die frisch en frischer werdt hoe 'tlang en langer daeght,
Geluck in 'tniewe Iaer. En houdt hem voor geen vleijen
Den Roem die ick v geef: het hooghe school te Leijen
En spreeckt op geen bewijs dat vaster staet als 'tmijn.
Wat quelt ons 'tjaer-getal? 'ten kan niet anders zijn;
Ons pelsjen werdt voor niew, hoe wij meer jaeren tellen,
Hoe 't niew en niewer werdt. Voor seker, wij vervellen,
Of d'Almanack is valsch. Is 'tjaer niet niew van daegh?
Was 'tleste me niet soo? en zijnse laegh op laegh
Niet stadigh niew geweest? en zijn 'tniet onse jaeren?
En is dan ('t) niew niet ons? en soo wij lang vergaren
Het niew op 'tniewer jaer, verniewen wij niet me?
All hebben wyd' er nu wat veeltjens op ons schee,
Wat seghj'er toe, Delfs Puijck der onversleten vrouwen,
Kan yemand zeffens wel verniewen en verouwen?

1. Ian.

EPITAPHIUM IACOBI VALLENSIS MED. ET MICH: MIREVELDIJ PICTORIS UTRIUSQUE PRAESTANTISSIMI [3]).

Vallensi comes hic dormit Mireueldius: horre
Belga, minus fati sic procul hora tui est.
Ambigitur Delphis, fas sit mortalibus istos
Addere, an indigetes inter habere deos.
Nescio quid fuerint: homines fecisse recordor
Hunc immortales, hunc vetuisse mori.

30. Ian. noctu.

---

[1]) M. D., 194.

Zie over den dood van Maurits Huygens blz. 236. Zijne weduwe, Petronella van Campen, is later hertrouwd met Johan Eyckberg († 3 Mei 1664), die Maurits H. was opgevolgd als secretaris van den Raad van State (*Dagb.*, 39) en een neef was van de familie Huygens Petronella van Campen overleed den 23sten Oct. 1669 te Eindhoven (t. a. p., 74).

[2]) K. b., II, 172.

vs. 6 *quelt* K. a.: *deert* — vs. 12 *'t* niet in het HS., maar in K. a.

[3]) M. D., 197, waar aan den titel nog: *Delfis*, is toegevoegd.

Zie over Vallensis dl. II, 183. Toen hij stierf was hij reeds bejaard (zie blz. 204). De datum van het vers levert eene groote moeilijkheid op. Vallensis is, volgens zijn grafschrift (vgl. Timareten, *Verzameling van gedenkstukken*, I, 32), den 14den Feb. 1644 gestorven. En toch is moeilijk aan eene schrijffout van H. te denken. Want op hetzelfde blad als dit grafschrift staat het vers van 31 Jan., waarin hij den 60sten verjaardag van Frederik Hendrik (geb. 29 Jan. 1584) bezingt.

IN NATALEM PRINCIPIS LXUM QUI FUIT XXIX. IAN. CIƆIƆCXLIV. AD IPSUM [1]).

Ipsa salus Patriae, Pater unice, cuius ab ipso
Natali toties nascier ipsa solet,
Fas sit ad haec solus sileam cunabula: non est
Dictio quae sensus impleat ulla meos.
Qui sexagenos ita quod numeraueris annos
Gaudeo, ut hos potius non numerasse velim.
Quid facias vati ambiguo, qui dispare voto
Quem cupiat fieri non velit esse senem?

31. Ian.

PRO SARTORE SUBITO DIVITE [2]).

Ditior est Croeso sartor, quem vidimus Irum.
Miramur si rem fecit? acu tetigit.

31. Ian.

(BELLUM DANICUM) [3]).

Holsatiam inuadit retrograda Suecia: solo
Diuisum imperium cum Ioue Caesar habet.

1. Feb.

DE TORF-VENEN [4]).

Addimus hoc etiam ad patriae miracula Terrae.
Est ubi corrodi patiens sua viscera nobis
Vulnus alit Venis et coeco carpitur igni.

2. Feb.

IN INCENDIUM, QUO HAGAE TEMPLI AULICI TECTUM CONFLAGRAVIT, CAL. FEBR. CIƆIƆCXLIV, TRIDUO POST NATALEM PRINCIPIS MEI [5]).

Auriacis iterum natalibus assecla, caro,
Dicimus, an charo, fulgurat igne dies.
Excipit illustrem cum plausu Patria casum,
Et fabricae tanti tantula damna putat:
Nec sic damna quidem. Quid enim? Laquearia Templo
Coelitus immissae diripuere faces?

---

1) M. D., 198.
vs. 6 *potius* M. D.: *idem*
2) M. D., 200.
3) M. D., 200. In het HS. heeft het versje geen titel.
In Dec. 1643 had de Zweedsche generaal Torstenson, die met zijn leger uit Moraviё terugkeerde, Holstein bezet.
4) M. D., 201, met den titel: *Terra uliginosa Bataviae, De Venen.* Zie op 6 Sept. 1642.
vs. 2 *sua* eerst: *ad* M. D.: *et*
5) M. D., 198.
Den 1sten Febr. brandde de Hofkapel in den Haag voor een groot deel af (De Riemer, I, 403, Noot).

Ergo, quod injungit Pietas, jam vertice nudo
Stamus: id officij novimus esse sacri.
Et sacra sub dio facientum libera Coelo
Vota suus fervor, lumen et aura vehent.
Audiet Auriacis longos natalibus annos
Poscentes demptâ sic quasi nube Deus.
O ego sim vates; o ut, sine crimine nostro,
Impediant Patriae sidera sola preces!

2. Feb. noctu.

PRO LAUDE PROPRIA [1]).

Quos genui laudare licet sine crimine natos.
Quod genui, contra, non licet, inquis, opus.
Quidquid id est; quod non genui laudare licebit.
Ergo vetas laudem me quoque? me genui.

5. Feb. noctu.

IN CLEPSYDRAM [2]).

Verto vitrum; versae redeunt ad munia stillae:
Quisquis heri liquor hac transijt, hic hodie est.
Dicite, queis summo jam descendentibus aeui
Colle parit primas ultima bruma niues,
Vespillo non esuriat, si fata senectae
Clepsydram dederint vertere cuique suae?

5. Feb. noctu.

AD FILIOS PALIMPSESTO UTENTES [3]).

Discite et hinc aliquid, dociles, mea cura, puelli:
Sicca palimpsesti est pagina, non sterilis.
Scribendi studio assiduis incumbere curis
Vos nec tota quidem vox monet: ecce, πάλιν.

7. Feb. nocte.

(IN CENSOREM NIMIS ACREM) [4]).

Flammeus in coecum, zelo feruente, papistam
Irruis: at lachrimis dignior ille fuit.
O bone, non seruat, perdit praepostera fratrem
Cura; quod induras igne, liquetur aquâ.

7. Feb. nocte.

(IN CENSOREM PARUM CANDIDUM) [5]).

Acris amicorum censor, non curo quod irâ
Candescas, modo si candidus esse potes.

7. Feb. nocte.

---

1) M. D., 200.
2) M. D., 198.
3) M. D., 200.
4) M. D., 200. Het versje heeft in het HS. geen titel.
vs. 1 *feruente, papistam* M. D.: *turbatus, Apellam*
5) M. D., 200. Het versje heeft in het HS. geen titel.

TERRA, MARE, INSULAE [1]).

Plana superficies Terrae, Mons; Aequora, vallis.
Insula quid? Terrae gibbus in Oceano est.

Tum et ibidem.

OP DE BOECK-CAMER VAN EENEN ONGELEERDEN [2]).

'T is hier voll in alle hoecken:
'Ksie all Boecken waer ick sie,
Maer niet over twee of drie
Goede en *uijtgelesen* Boecken.

7. Feb. in lectulo.

(IANS UYTNEMENTHEYT) [3]).

Ian neemt waer hij nemen kan,
Uyt de Borsen, uyt de sacken,
Uyt de kisten, uyt de packen,
Uyt den ketel, uyt de pan:
Ian is een uytnemend man.

Tum ibidem.

IN EFFIGIEM NOBILIS HEROÏNAE UTRICIAE OGLE, τῆς μελικωτάτης [4]).

Hos oculos, illam coelesti fornice frontem,
Hoc nasi decus, hoc oris, et hasce genas
Aspicis, hoc ebur eximij tornatile colli,
Has Veneris, niveum tuber utrumque, pilas?
Ne pete de tacito diuinum gutture carmen:
Omne quod intuitu percipis, harmonia est.
Tanta simul sumptis regnat concordia membris,
Nullus ut accedat Musicus hisce tonis.
Nec te falle tamen; nil vulgo dicimus: illud
Non omni temere personat aure melos.
Is modo, qui Coeli harmonicos per inane rotatus,
Vel tacitam in terris audiet Utriciam.
Iam spectatores oculos ubicumque exerce;
Auscultatores hic quoque, lector, habe.

8. Feb. in lectulo.

IN NATALEM IACOBI VAN CAMPEN QUI EST 2°. FEB.
AD I. ALB. BANNIUM [5]).

Campius oppressi vindex sub nube Vitruvj
Inter, ain, Februas extulit ora faces?

---

[1]) M. D., 200.

[2]) K. b., II, 173.

vs. 4 *Goede en* K. a.: *Goede*

[3]) K. b., II, 174. In het HS. zonder titel.

[4]) M. D., 195. Zie over Utricia Ogle blz. 211.

[5]) M. D., 196, met den titel: *In natalem Iacobi van Campen, Architecti praestantissimi, qui est 2.° Feb. ad amicum.*

Het geboortejaar van den beroemden kunstenaar is niet bekend. Zie over Ban op 16 Aug.

Nil magis appositum est. edendus luce coruscâ,
Qui lucem terris redderet, ille fuit.
Adde quod expurgaturo tot sordibus aevum
Lustrica decreta est et februata dies.

Tum et ibidem.

IN EFFIGIEM MEAM, FILIAM UNICAM MANU DUCENTIS [1]).

Procul venustae: ne viduis quidem vaco,
Nedum puellis; occupata dextera est.

9. Feb.

IN IDEM (INCENDIUM TEMPLI AULICI), AD PONTIFICIOS EXULTANTES [2]).

Roma, quid exusti laetaris fornice Templi?
Tam tu saeua tui non memor esse potes,
Quamque tuas toties experta Ecclesia flammas
Pulchrior e flammis exijt usque tuis?

10. Feb.

IN NUPTIAS CUJUSDAM CONSTANTIAE [3]).

Tandem, cui *Constantiae* constantia
Tot constitit laboribus constantibus,
Constare constat mente, constantem sibi,
Ex quo, sibi constantiam Constantiae
Constare certus, possidetur, possidet,
Amat atque amatur par pari constantiâ.
Superest, amici, in gratiam Constantis, et
Constantiae vouere, sponso id optime
Quod credimus constare, stare
Constanter. 10. Feb.

CALAMUS * [4]).

Penna, characterum genitrix, multumque diuque
Tinnula dum durat saepia, sicca silet.
Quid fugis hoc tu quod nescis nescire videri?
Garrule, si non est unde loquare, tace.

10. Feb.

---

1) M. D., 196.
Dit portret van H. schijnt niet bekend te zijn. Zijn dochtertje Susanna werd den 13den Maart 1637 geboren. Zij trouwde in 1660 Philips Doublet en stierf in 1725.

2) M. D., 199 en 333. In 2 HSS.
Waarschijnlijk is het versje gericht tegen een vinnig Fransch sonnet van François Ogier, aalmoezenier van den Graaf d'Avaux, die zich den dag voor den brand geërgerd had aan eene preek door De Mory in de hofkapel gehouden. (Vgl. *Revue des deux mondes*, 1893, II, 684).

3) M. D., 334.

4) De nu volgende versjes, die het teeken * hebben, behooren tot de serie *Tricae morales*; zie M. D., blz. 241—256.

ATRAMENTUM *.

Pro genio scribentis habet se litera: nigrum,
Quidquid homo nequam vel niue scribat, erit.
Mutetur persona: stilo scriptoris honesti,
Quantumvis nigra sit sepia, candor inest.

10. Feb.

IDEM *.

Non latet in nucleis tantum sapientia: rerum
Crede quod erudiat voce putamen habet.
Est, atramento quod saeclis tradat? ab *atra*
Mente memor sibi sit docta cauere manus.

11. Feb.

SCALPELLUM * [1]).

Cultelli nimium esse potest et mentis acumen.
Ecce leui nimius labe retusus apex.
Subtili prope sunt stupor ac dementia. magno
Tutius ingenium, cui mediocre, datum est.

11. Feb.

PULVIS SCRIPTORIUS *.

Vane vir, aeterni si quam tibi nominis umbram
Literulas credis conciliasse tuas;
Altera dum sicco manus est in pulvere, quondam
Sic mea, sic et me, dic tibi, terra teget.

11. Feb.

CHARTA *.

Virgine quid primum scribas aduerte papijro:
Ut tua delêris menda, litura manet.
Vel senio purgante malae peccata juuentae
Rellinquunt aliquam prima venena notam.

12. Feb.

PULPITUM *.

Non satis est oculis acclives pulpita libros
Admoueant: proni luminis usus ope est.
Nil agitur doctore bono facilique, labori
Ni simul incumbat prona juuenta suo.

12. Feb.

MENSAE STRAGULUM *.

Excute quas animi minimum sordescere partes
Suspectas; vitio pervia quaeque suo est.
Nempe foris auroque grauem bijssoque tapetem
Excute, jam grauior pulvere subtus erit.

12. Feb.

[1]) vs. 3 *Subtili prope sunt* M. D.: *Proxima subtili* *Huygens' Ged.*, III.

PATINA ARGENTEA *.

Purpura sis totus, nisi sis virtute modestâ,
Artibus, eloquio splendidior, nihili es.
Aurea sit patina, aut quidvis; mihi plumbea massa est,
Ni non quod videam det modo, sed quod edam.

12. Feb.

SCUTELLA *.

Convivae, laus est epuli et mensura, cupido.
Quidquid agas, sapiet hoc prout ille sapit.
Si quis auaritiam sequitur scutulae sunt, lances;
Si quod naturae sufficit, haec epulum est.

13. Feb.

ORBIS MENSARIUS *.

Hasce gulas, haec monstra vides ad fercula? pleno
Ventre, fatigato dente, vorant oculis.
Hos honor aut virtus tangat, quibus omnia mensae,
Omnia sunt lances, Orbis in orbiculo est?

13. Feb.

MENSA *.

Elige, mille premant fumantem fercula mensam,
An totidem malis ut gemat illa libris.
Hoc refert. cibus hic leuis, hic aeternus habetur,
Hic animae loculos, hic *ἀφεδρῶνχ* replet.

13. Feb.

SCAMNUM *.

Utilis es domui quadrupesque tripesque supellex,
Quae plus quam geminas non capis una nates.
Utilis et felix quâ (si quâ) fata dederunt
Concordes hodie sede sedere duos.

13. Feb.

IN POLLAM [1]).

Ne mirare tribus Pollam nupsisse maritis.
Pollae in delicijs hoc opus, hic labor est.

13. Feb.

EPITAPHIUM N. NUTIAE, MATRONAE DITISSIMAE ET ERGA PAUPERES MUNIFICENTISSIMAE [2]).

Nutia in hoc tumulo est; cui, si quid mortua sentit,
Non dando vetulas credo dolere manus.
Ingentes habuit, sed quas, se judice de se,
Si non donasset non habuisset opes.
Omnia sic danti, cui se dedit illa, daturum
Omnia ne credas, crede dedisse Deum.

13. Feb.

---

[1]) In 2 HSS.
[2]) M. D., 199.

PRIMUS HORROR INCENDIJ [1]).

Nunciat immanis nocturna incendia clamor,
Et metus incerti est major ubique loci.
Felicem, qui cui metuat non nouit, egenum,
Quasque vorent flammae non habet, inquis, opes.
O scelus, o miserum contra, qui, pravus inopsque,
Nec se, nec sine se quem miseretur habet!

14. Feb.

CLAVICIJMBALUM *.

Hos ego cum video seruos ex ordine fratres
Vi toties, non vi saepe salire suâ,
Aulice, te celsum subito, subitoque cadentem
Ad nutum video, saepe furentis, heri.

14. Feb.

IDEM *.

Tolle; loqui sentis animantes cijmbala spinas,
Tolle manum, lapsi nempe, repente tacent.
Vix aliquis simul esse valet miser atque disertus,
Vix fato quis non garrulus esse bono.

14. Feb.

IDEM *.

Candida sunt plenis aptata manubria phthongis,
Atra minus latos nata mouere tonos.
Ut sibi nostrarum constet sijmphonia rerum,
Blanda malis Fatum temperat, alba nigris.

14. Feb.

FORCEPS *.

Delectat splendore foci praesentia: tentas
Tangere neglectâ forcipe? noxa prope est.
Attendant juuenes. urunt pulcherrima. virtus
Armet amatoris ferrea utramque manum.

17. Feb.

FULCRA FOCARIA *.

Non satis hoc, uri, est: adhibes quae comptius usta
Non incomposite ligna perire sinant.
Est modus, est ordo, est moriendi gratia: cura,
Cuius in exitium est ire, decenter eas.

18. Feb.

COLUMNAE FOCARIAE *.

Est genus in terris hominum, quod quale vocari
Fas sit, hypocritico de Telamone cape.
Ardorem simulant, suggesto proximi: at illis
Intima, ut ut caleant exteriora, tepent.

19. Feb.

---

[1]) M. D., 199, met den titel: *Incendii nocturni primus horror.*

CINERES *.

Pende quod exustum est; non est graue scire quid usto
Exierit; vapor hic relliquus, ille cinis.
Acta viri si vis expendere, pende cadauer;
Hoc cinis est: si quid caetera, fumus erant.

19. Feb.

PRUNA E CESPITE *.

Aspicis ut, splendore nouo mutatus et idem,
Ardeat exutâ deside cespes humo.
Sic mortalis homo, indutus coelestia, totus
Fulgor erit, totus gloria, totus amor.

20. Feb. in lectulo.

PRUNA LIGNEA. ADVERSUS SECUNDAS NUPTIAS *.

Arsimus. addendum est, ex-arsimus. Ite secundae;
Non capiunt flammas ligna perusta nouas.
Proxima erunt Mors et Cineres. seruabitis ergo
Quaeque suas, Titio, Prunas, Fauilla, vices.

20. Feb. ib.

IN MALOS ET CLAMOSOS MUSICOS [1]).

Ipsâ Alphabeti parte nobilissimâ,
Te, turba cantrix, laudo; et, omnis, inquio,
Vocalis ista Musica est, non Consonans:
At nec Liquida est. quid ergo? quaeso Muta sit.

20. Feb.

FURTUM E NAUFRAGIO [2]).

Lembus ut in Batauo perijt modo littore, quidam
Dimidium fracti, qui bene cepit, habet.

21. Feb.

TAPETES *.

Aspice quam fuco simulandi nobilis Aula
Aulicum in Aulaeis exhibet ingenium.
Quae vix ejicitur vestitur Aranea: quemque
Desperet laterem posse lauare, tegit.

21. Feb. In lectulo.

'Αφεδρών *.

Turpia sunt quae clam facimus, nec turpia; turpe,
Quo duce naturâ cogimur, esse nequit.
Gens peruersa! palam facimus quae turpia sunt, quae
Nec duce naturâ cogimur; omne malum.

21. Feb. Ib.

---

1) M. D., 197.
vs. 4 M. D.: *Liquida est? nec illud. ergo, quaeso, Muta sit.*
2) M. D., 197.

OP EEN VERMAERT PREDIKER SIECK AENDE LOOP [1]).

Maeckt geen verdriet in . . . loop;
De sieckte en is niet buijten hoôp.
Nature sald'er aen gewennen:
Sij is niet verr van 'toude pad.
Hy heeft, soo langhe wij hem kennen,
Den stoelgangh en den loop gehadt.

22. Feb. in lect.

IN IDEM (INCENDIUM TEMPLI AULICI) [2]).

Creditur hoc Templum focus incendisse culinae.
Noxia spiritui sic solet esse Caro.

22. Feb.

PORTA * [3]).

Porta, quod os, domui est: imum superumque labellum
Limen utrumque. Vide, quisque, quid introeat.
Est quae per Portam venit, est quae prodit ab ore
Spurcities: dominum haec polluit, ista domum.

22. Feb. ib.

AD ILLUSTREM BREDERODIUM, IN NUPTIJS FILIAE NATU MAXIMAE CUM BARONE CHRISTIANO A DONA [4]).

Ingenium, ingentes animi, splendoris auiti
Stemma, viro dignae et Borusso milite voces,
Factus ad imperium vultus, captura Dionem
Lumina, trux lepor, acre decus ridentis ocelli,
Majestas et amor, calor et prudentia, virtus
Melle joci, sale conditus sine crimine sermo;
Omnia concurrunt et in uno singula ephebo.
Illustris Batavûm sanguis, Brederode, Deorum
Indigetum praeclare nepos, agnosce benigna
Fata tuae, non hoc donum, dare Dona Sophiae.

23. Feb.

---

1) K. b., II, 174. In K. a. is de titel: *Op een Vermaert Prediker.*
vs. 1 De stippeltjes staan in het HS.

2) vs. 1 and. lez.: *Perdidit incensor focus haec delubra culinae.*

3) Bij vs. 4 in marg.: Math. 15. 11.

4) M. D., 196, waar in den titel vóór *Filiae* de naam: *Sophiae*, staat.
Christiaan Albert, Graaf van Dhona (1621—1677), zoon van Christoffel, opperkamerheer en geheimraad van den Koning van Boheme, en van Ursula, Gravin van Solms, heeft in Zweden hooge militaire betrekkingen bekleed. Sophia Theodora, Gravin van Brederode, was eene dochter van Joan Wolfert en zijne eerste vrouw Anna van Nassau.
vs. 2 *Borusso* eerst: *Germano* — vs. 5 *virtus* M. D.: *forti* — vs. 7 *ephebo* eerst: *sponso*

IN FUNUS MALI MEDICI [1]).

Ingratos homines! obyt Medicaster agijrta:
Quanta viro funus, quantula turba facit?
Hem, legio. Nihil est: acies immensa veniret,
Si tot humo miserum, quot dedit ipse, darent.

24. Feb. in lect.

MALUM CITREUM DONO MISSUM MEDICO IMPERITO [2]).

Non male collati videor mihi muneris autor:
Medicum ego malum mitto malo Medico.

24. Feb.

IN STATUAM VENERIS IN HORTO MEO TEMPESTATE SUBVERSAM [3]).

Rideo ad excussam, solio constante, Dionem;
Haec animi, haec, si quae est, sortis imago meae.
Nil mihi cum Venere est: alibi fera regnat Erijnnis:
Hic multo rerum turbine strata jacet.

25. Feb.

IN EANDEM.

Prona Venus cecidit? ajo cecidisse supinam.
Crede mihi, magis est prona, supina Venus.

25. Feb.

AD IULIAM E CANCRO AEGRAM [4]).

Haec est illa ferae tandem vindicta juuentae:
Quâ me laesisti, tu quoque tacta lue es.
Disce age quid per te, quid non, retrograda, sensi,
Quae tum tota meus, Iulia, cancer eras.

25. Feb.

DE EADEM [5]).

Qui leporem nequeat Cancer, capit esse leporem:
Nempe quod est uno tardior iste pede.

25. Feb.

SPECULUM *.

Perspicua, ut vitrum, Ratio est, Prudentia per quam
Transpicit. argenti lamina pone vitrum est?
Nil nisi te spectas. Rationi oppone metallum,
Te tua et oppositi turbat imago lucri.

25. Feb. in lect.

---

1) M. D., 197, met den titel: *In ejusdem funus.*
vs. 4 *humo miserum* eerst: *eum terrae* — *miserum, quot* M. D.: *meritum, quod*
2) M. D., 196.
3) M. D., 197.
4) M. D., 325. In 2 HSS.
5) M. D., 325. In 2 HSS.

IDEM [1]) *.

Nobile commentum, glacies compacta calore,
Hoc in praecipuis utilitatis habes;
Si nec homo testis, nec te Deus, improbe, terret,
Ut sit ubi possit te puduisse tui.

25. Feb.

LECTUS *.

Quamlibet hoc avium volupe est incumbere plumis,
Mollior est animo lectus et utilior.
Se sibi substernat sapiens: pulvinar, amici,
Quique sua faciat de leuitate sibi.

26. Feb. in lect.

HOROLOGIUM *.

Indicat horarum patulus momenta character.
Vana, quid aetatem dissimulare studes?
Non quaero, quota sit. cani rugaeque loquuntur:
Fronte horologia est quaeque puella sui.

26. Feb. ib.

(PRO COTTA, NATURA FURE) [2]).

Inuitis dominis res contrectare alienas
Cogitur inuitus Cotta, fugâ vacui.

27. Feb. in lect.

FORFEX *.

Saepe magis quid, ubi, quis, quando, in rebus agendis,
Saepe minus refert quam, quibus auxilijs.
Omnia si quadrent, non quadrant omnibus: herbam
Falce seca, telam forfice, fuste nucem.

27. Feb. in lect.

MALLEUS *.

Huius durities nihili est, nisi duplicet ictum
Impigra et intensis viribus acta manus.
Ingenij frustra vigor est, nisi duplicat illum
Improbus et natus ferra domare labor.

27. Feb.

IN SPANHEMIJ FACUNDIAM EXTEMPORANEAM [3]).

En quis ab ore viri torrens, quam Tibridis instar,
Quam de Romano fonte Latinus eat.
Non ex tempore, ne fallas; in tempus, in aevum
Dic, et in aeternum dicere Spanhemium.

1. Mart. in lect.

---

1) vs. 2 *habes* M. D.: *habet*
2) M. D., 197. In het HS. heeft het versje geen titel.
3) M. D., 201, met den titel: *In Frider. Spanhemii* caet.
Frederik Spanheim, in 1600 in de Paltz geboren, was sedert 1642 professor in de theologie te Leiden. Hij was de vader van den beroemden Ezechiel S. en stierf in 1649.

LOGOGRYPHUS.

Aufer acum Austriaco, superabit filius Austri.
Tolle caput Bauaro fiet auarus homo.
Tolle caput Dano non est formosior ano.
Tolle caput Batauo, jam pater est abaui.

2. Mart.

CLAVUS * [1]).

Tutius impacto longâ vi fidere clauo est.
Effluit e muro laxus, ut introiit.
Utilis ingenij tardus rigor: haeret, inhaeret,
Quidquid in hoc longâ fixerit arte labor.

3. Mart. in lect.

CLAVIS *.

Vincimus ingenijs omnes, non omnibus, artes.
Non omni est omnes claue mouere seras.
Quin, si quis penetrare vagus cupis omnia lector,
Aspice ut unius vix sit inire duas.

5. Mart. in lect.

(OP EEN TRAEGH BONTE PEERD) [2]).

Ghij seght uw Paerd een Luijpaerd is,
Om dat het snel en bont van haer is.
Ick twyffel seer of beide waer is:
My dunckt uw Paerd een luij paerd is.

5. Mart.

LYCHNUS IN CANDELABRO ARGENTEO *.

Flammula pars coeli est, pars terrae laeue metallum:
Splendet et hoc radijs et micat illa suis.
O qui coecus es ad coelestia, respice quantum
Terrenus distet fulgor ab aethereo.

6. Mart.

IN AULUM SECUNDO NUPTUM [3]).

Miramur Aulum, fronte porrectâ diu
Laeuique, vultu nunc obire tetrico?
Habere se dolet miser quod non habet:
Habet secundas non secundas nuptias.

6. Mart. in lect.

CIROTHECA * [4]).

Pellibus inductis digiti quam ferre vicissim
Naturae placuit ferre vetantur opem.
Sic fit; ubi curant sociorum propria quisque
Commoda, res Patriae, publica causa perit.

8. Mart. in lect.

---

1) Niet in M. D. opgenomen.
2) K. b., II, 174. Zonder titel in het HS.
3) M. D., 201.
4) In 2 HSS.

HYPOCAUSTUM MULIEBRE *.

Quid sequimur quas supplet opes industria? praestat
Unica de paruo cespite pruna focum.
Si sapiat, facile est inopi non assis egere;
Et, si non sapiat, diues egere potest.

8. Mart. ib.

PRO BARONE COUVRELLO CAPTIVO INSONTI [1]).

Quisquis ut immemorem patriae et virtutis auitae
Couurellum sceleris credis habere reum;
Falleris adspersi prauâ spe criminis: omni
Fortius hoc pectus robore robur habet.
Murus aheneus est qui, ne pallescere culpâ
Inclusum faciat turris ahena, facit.

8. Mart. ib.

DIGITALE MULIEBRE *.

Virgo, cui virgo dedit hanc velut aegida Pallas,
Est ubi quid peius pungere possit acu.
Dum digiti seruantur, opus tutricibus armis
Hinc oculis, illinc auribus esse puta.

9. Mart.

CALCEUS *.

Ecquis erit finis nugarum? Calceus iste
Cornua nunc, lunam cras vel acumen habet.
Finem quaeris? ama veri vestigia. vis nec
Fallere, nec falli posse? Deum sequere.

10. Mart. in lect.

PRUNA E CESPITE * [2]).

Ignibus exustâ turpi nigredine, ridens,
Nobile et illustre est terrea massa lutum.
Crede, quod accenso candens in cespite splendor,
Ipse sub humano pectore candor agit.

10. Mart.

---

[1]) M. D., 201. In M. D. staat in den titel in plaats van *insonti*: *innocenti*.

Drie brieven van Couvrelles aan H. (Leidsche Bibl.) leeren ons het volgende. In 1622 maakte H. te Londen kennis met den Franschen edelman, „estant lors Deputé des Eglises de France uers le feu Roy de la grande Bretagne", en vereerde hem zijn gedicht op de Oxfordsche Academie (zie I, 262). Couvrelles woonde in 1643 en 1644 te Charante bij Cognac en ging veel om met Balzac, zijn „cher Ami é uoizin". Zijn oudste zoon was officier in dienst der Staten, zijn jongste page van Willem II. Den 28sten Maart 1644 schrijft hij: „Ie ne doute point que vous n'ayez receu pour réponse a la uostre du 17 Mars ma derniere du 1 Auril, depuis laquelle m'estant pleinemant justifié aus yeus de la Reine é de toute la Court des mauuaizes impressions qu'on y auoit uoulu donner de la Noblesse de ceste prouince et de moy an particulier je me suis graces a Dieu heureuzemant randu a ma maison".

In marg.: Insontis casum indignatus amici. Virg. 2. Aen.

vs. 3 *prauâ* eerst: *vanâ*

[2]) In 2 HSS.

vs. 3 *Crede* M. D.: *Ipse*

TELESCOPIUM *.

Quod procul est prope fit: mirabilis iste, sed alter
Est usu potior nobiliore tubus:
Tu Telescopium mentis, Prudentia, tu quae
Sunt procul et nondum nata propinqua facis.

10. Mart.

PERSPICILLUM * [1]).

Ampliat objectum glacies pellucida. splendor
Aulicus hoc rebus, quod facit illa, facit.
Libera ab hoc oculos transpectu; *deme tumultum*
Rebus, habes grandes exiguasque pares.

11. Mart. in lect.

IDEM *.

Concordis radij, quanto per densa refractus
Pressior, e denso fortior exit apex.
Unanimis Patriae virtus per opaca malorum
Robore refracto septuplicata fuit.

11. Mart. ib.

ACUS *.

Destruis hanc telam quâ consuis arte, puella,
Ni bona ducentem fila sequantur acum.
Sicut acus, vitium res est subtilis, acuto
Introitu; a tergo noxia fila trahit.

11. Mart. ib.

FOLLIS *.

Sic solet; intendunt rerum contraria vires
Oppositae, venti frigore flamma micat.
Quae rerum Zephyris Pietas algere secundis,
Fortunae Boreâ flante calere solet.

11. Mart.

PALLIUM * [2]).

Pegase, non pluit; et sudum est. quid onustus amictu es?
Hunc grauitas, inquis, publica ferre jubet.
Quam leuis es, qui, quo grauior videaris, oportet
Tute tibi adscitâ sis grauitate grauis!

11. Mart.

PERISCELIS *.

Prime periscelidis dignus sis laude repertor:
Quisquis es, id nostrâ liber es inuidiâ.
Si formando nouo detur mihi fascia ritu,
Illa periglottis vel pericheiron erit.

11. Mart.

---

[1]) Bij vs. 3 in marg.: Sen.
[2]) Bij vs. 1 in marg.: Kapstock.

AD GROTIUM CUM LIBRO [1]).

Grotiadae, summo Batauorum Belga Batavûm
Infimus haec dono dat, dicat Hugenius.

11. Mart.

(IN MAEVIUM) [2]).

Maevius ut versum voluit vi claudere, verbum
Apposuit quod non congruit. Apposite.

11. Mart. in lect.

AD LECTOREM [3]).

Qui mala plura bonis legis hic Epigrammata, plus hic
Mole liber, dices, quam bonitate valet.
Pauca, nec inficior, bona do, mala plurima: paucos
Quippe bonos, multos nouimus esse malos.
Si sequitur fatum scriptor lectoris, ubique,
Omnibus ut placeam, non licet esse bono.

11. Mart.

ENSIS *.

Sit Sapiens vagina sibi quâ supprimat iram:
Nec tamen huic tuto cinxeris ense latus.
Ambigis? ecce, Deo pacis praesente, nec ipsa,
Ipsa satis Petri dextera cauta fuit.

12. Mart in lect.

IDEM *.

Agricolae norunt falcem deponere factâ
Messe: quid a pugna cingier ense libet?
Non illis risum moueat, quod plebis, et imae
Plebis erat, ferri bajula nobilitas?

12. Mart. ibid.

IDEM AURATUS *.

Sic sunt saecla; scelus capulo tenus abdimus. intus
Ferrea sunt, quae sunt aurea ferra foris.
Splendeat haec aetas, non est simul aurea: Ferrum
Tota sapit; nisi quid durius esse potest.

12. Mart.

PUGIO *.

Verbere vel verbo vexasti forte Poetam?
Armamentarj tela nec una time.
Ode est quod gladius, Carmen quod longior ensis,
Pugio Epigramma est: elige quo pereas.

12. Mart.

---

[1]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*
vs. 2 *Batauorum* M. D.: *Belgarum*
[2]) M. D., 202. Het versje heeft in het HS. geen titel.
[3]) M. D., 201, met den titel: *Ad Lectorem meum.*
vs. 6 *placeam* M. D.: *placeat*

MATULA *.

Praue puer Bacchi, qui te non posse bibendi,
Quem querimur nos non velle tenere modum;
Sicci te calices nequeant aut pocula? certe
Admoneat toties plena matella tui.

12. Mart.

DE ANNA AEGRA [1]).

Viuit, et affirmant Medici non viuere posse.
Quod facit Anna, nequit; quod nequit Anna, facit.

12. Mart.

SENEX [2]).

Non amo *praesenti* senio maturus: Amabam.
Ille *imperfecti temporis* error erat.

12. Mart.

OVUM *.

Nescio num numeris: formâ Deus impare gaudet.
Non placuit vultum vultibus esse parem:
Ouo dissimile est ovum. Magis illud ab ovo
Sic potuisse stupes an voluisse Deum?

13. Mart. in lect.

MALUM MEDICUM *.

Desine nugarum: modus est et meta sciendi:
Est sine quo Coelum salvus adire potes.
Nescio an hoc primi Malo cecidere parentes:
Omne quod est vetitum sufficit esse malum.

13. Mart. ibid.

IN RENATI CARTESIJ PRINCIPIA PHILOSOPHIAE [3]).

Nullus erat toto Naturae vultus in Orbe:
Improba formosam larva tegebat anum.
Natiui pigmenta vicem, fraudesque disertae
Implebant; unus gratia fucus erat:
Ut sub nocte diem frustra, sub nube nefanda
Quaereret Ixion-Orbis ubique Deam.
Personam capiti sacrae generosa parentis
Abstulit herois dextera Cartesij.

---

[1]) M. D., 202, met den titel: *Anna moribunda.*

[2]) M. D., 201.

vs. 1 *maturus* M. D.: *perfectus*

[3]) M. D., 202.

De eerste uitgave van het werk van Cartesius verscheen in 1644. H. was zeer bevriend met den beroemden wijsgeer en stond met hem in briefwisseling. Zie over hunne verhouding Dr. D. J. Korteweg in de *Versl. en Meded. der Kon. Akad. v. Wetensch. Afd. Natuurk.*, 3de *Reeks*, dl. IV, 1887, blz. 259—283.

Iamque, Dionaeos partus agitante Renato,
Prodit ab errorum Diua renata mari,
Osque humerosque Deae similis stat nuda, nouique
Floris et intactae virginis instar habet.
Sic meruit veri vindex audire nouator,
Mome? nouatorem fecit Aristotelem.

14. Mart. in lect.

MULIERES APOLOGAE [1]).

En ubi sunt, ubi sunt, infami crimine qui nos
Accusare solent de leuitate viri.
Quam superent leuitate leues, elementa loquentur.
Si leuis est Mulier, pende, vir est leuior.

14. Mart. ibid.

(TIJT) [2]).

Tyd is als tyd plagh te wesen.
Waerom docht die meer als desen?
'T is een ongerijmt verwijt;
TIIT is voor en achter TIIT.

15. Mart.

PULVIS PYRIUS * [3]).

Quae fuit angusto vehemens in puluere virtus
Diffluit et sparsus languet in aethre vapor.
Crede paraphrastas magnis autoribus illud
Esse quod incluso laxior aura foco.

15. Mart.

CHELYS *.

Quae circumstantes implet concentibus aures
Surda sibi est, alijs tinnula, tacta chelijs.
Improbe corrector, quâ tandem fronte disertus
Es mihi, si me, non te tua verba monent?

16. Mart.

FIDES *.

Cuncta ferunt, Coeli, Tellus, Animalia (si quâ
Conuenit attendas aure) quid harmonici.
Harmonia est quidquid voluit Natura videri et
Noluit: ecce fidem fecerit una fides.

17. Mart.

EADEM *.

Si liget aequalis Nervi concordia partes,
Non sit quo frangi debeat ille loco.
Si quod dissolui potuit, conclude fuisse
Non bene connexae foedus amicitiae.

18. Mart.

---

1) M. D., 203.
2) K. b., II, 174. Zonder titel in het HS.
3) vs. 4 *autoribus* M. D.: *scriptoribus*

PYXIS *.

Semper aperta facit vanescere Cinnama Pyxis,
Semper clausa situ cinnama surda facit.
Docte vir et sapiens, nimium virtutis auarus
Esse potes, nimium prodigus esse tui.

18. Mart.

OCREA *.

Si mihi cum bruto res importuna domando est,
Inductas bruti pellibus abdo meas.
Vix cum barbarie est pacato viuere, ut haec sunt
Saecula, ni mores induis ipse feros.

18. Mart.

CALCAR ARGENTEUM *.

Quisquis eques, rerum prudens, rudiore metallo
Exuit armandos nobiliore pedes,
Ille palam factum, non ut fulgore, sed ut vi
Argento ferrum cederet, hoc voluit.

19. Mart. in lect.

LUPATUM DEAURATUM *.

Rusticus aureoli capiens emblema lupati,
Quale meos casu mandere vidit equos,
Est, ait, in nostris Libertas aurea villis,
Auree tu splendes Aulice qua miser es.

19. Mart.

STAPES *.

Hanc adhibe sapienter opem: moderatus ephippjs
Insidet, immodicus transilit ardor equum.
Quos nimium properando vides non crescere, crede
Fortunam stolidos transilijsse suam.

19. Mart.

EPHIPPIA *.

Stragula quadrupedem dirimunt dominumque sedentem;
Dura premit nudi tergora servus Equi.
Quam procul a bruto distat, tam dignus honore
Fit mihi, ni solo corpore distet homo.

19. Mart.

SOLEAE FERRATAE *.

Si, quod in hac solea est, id quo calcare paramus
Calcando par est durius esse solo:
Dic opus esse tibi, quos haec in saecula figas,
Aut chalijbe armatos aut adamante pedes.

19. Mart.

LECTICA AULICA *.

Quod docuere rotae pueros, (incedere) grandes,
Si pote, conamur dedidicisse rotis.
Quid properare juuat? properat rota temporis; illa
Hoc nescire senes, illa docebit anus.

20. Mart.

LYCHNUS PENSILIS * [1]).

Quae micat in terram diffuso lumine, summa
De trabe rem summam pendula flamma refert.
Quae micat in terris sanctorum lampas ab alto
Pendula et in Coeli fornice fixa micat.

21. Mart. in lect.

FISTULA *.

Qui procul audiri et nullo retinente vocatos
Sibila vis famulos jussa ciere tuos;
Tu quoque disce sequi, mox ac tibi coelica dicet,
Nec suprema quidem buccina, serue veni.

21. Mart.

TINTINNABULUM *.

Vult non esse domi Dominus, vult esse, prout vult.
Obuius his vero fraudibus ire potes.
Aera moues? veniet: Argentum? promptius: Aurum?
Ocijus, et jam jam non nequit esse domi.

21. Mart.

HOROLOGIUM PENSILE * [2]).

Nil contemne: quibus pariles regis arbiter horas,
Ad mores aliquod pondera pondus habent.
Sic affectatâ potis est grauitate labores,
Sic potis est nimiâ sis leuitate nocens.

22. Mart. in lect.

SPECULUM SPHAERICUM *.

Aspicis in paruo Terram, non Aethera vitro:
Omnia gibboso in corpore curva vides?
Omnia sic implent curui, sic omnia praui:
Rectis atque bonis desijt esse locus.

22. Mart. ibid.

MANUS LYCHNOPHOROS * [3]).

Refert quos habitus (docet hoc te mortua vivum)
Induat a teneris larga vel arcta manus.
Si dudum conclusa plicis assuêrit auaris,
Nec vi nec precibus mota patere volet.

22. Mart.

---

[1]) Bij vs. 3 in marg.: Math. 5. 14. 16.

[2]) In 2 HSS.

vs. 4 *leuitate* 1 HS. en M. D.: *grauitate*

[3]) vs. 3 *assuérit* M. D.: *assuevit*

FOCULUS *.

Disce, senex incaute, quibus consederis arvis,
Quem calido gestat blanda puella sinu.
Quod frigescenti subito focus iste patellae
Praestat, idem tepidis carnibus illa caro.

24. Mart.

COCHLEAR *.

Non nihili est, quod, quae sugunt animalia longis
Haustibus, excerpens saepe regustet homo.
Hoc veteres voluisse puta: mediocribus estor
Mensurâ, numero, pondere sume cibos.

25. Mart.

FURCILLA *.

Ni, quibus obtigerant digiti, cibus, oris hiatus,
Fama sit agricolas interijsse fame,
Ecce superuacuas acies et inutile ferrum.
Sufficiat longas Regibus esse manus.

27. Mart.

PEGASUS * [1]).

Quisquis es, injecto qui te metiris amictu,
Et simulas partem, quod geris, esse tui;
His ego te falli phaleris an fallere dicam?
Hic sit homo, an tu sis Pegasus ambigitur.

27. Mart.

CALIX VITREUS RHENANUS *.

In calice est quo se correxerit ebrius, et vim
Ipsa quibus peccat Vitra docentis habent.
O fuge Rhenanos nimium siccare trientes:
Plurimus in fundo nodus, id est, chiragra, est.

27. Mart.

MANTILE *.

Candida tergendae terimus mantilia carni,
Et minimae maculam sordis adesse pudet.
Quanto deterior tanto neglectior illa est
Quam tu sanguineâ Sindone, Christe, lauas.

27. Mart.

AD POSTHUMUM METICULOSUM [2]).

Posthume, si, rem cum causis cognoscere, scire est,
Nescio te fortem vulgus habere virum.

27. Mart.

---

1) In M. D. in marg. bij den titel: Kapstock.
2) M. D., 202.

IN DICTIONARIUM LATINO-GALLICUM [1]).

Ecce simul corpus veniunt et corporis umbra;
Phoebaeae partes lampadis autor agit.
Corpus inoppressae est virgo facundia Romae,
Umbra Latinorum Gallica barbaries.
Ergo vide, Lector, quid poma recentia distent
Putribus, e ramo pendula deciduis.

28. Mart.

AD BALZACUM CUM POEMATUM LIBRIS [2]).

Ille ego qui numeris soleo grauis esse solutis,
Ecce traho duris verba ligata modis.
Vir facunde, vir ipsa tuae facundia gentis,
Excipe non duro supplicis ora genu.
Quem Batava toties in libertate tulisti,
Iam satis est vincti si miserere mei.

29. Mart. in lectulo.

AD POSTHUMUM [3]).

Mirus homo dici poscis, quia nempe poeta es.
Si non insanis, Posthume, mirus homo es.

29. Mart. ibid.

AD DEDELIUM SENATOREM, PRAECEPTOREM OLIM MEUM, CUM POEMATUM LIBRIS [4]).

Accipe, vir venerande, meus de Rhetore Consul,
Quae veteri titulo dixeris, Haec mea sunt.
Non ego cuique suum tribuam te Iudice, ni te
Culturae faciam carpere poma tuae.

29. Mart. ibid.

IN GALLAM GARRULAM.

Unum immobile compensans ignobile membrum,
Mobile plus unum nobile Galla facit.

29. Mart. ibid.

FONTICULUS PENSILIS *.

Fonticuli fortasse situs vitiauerit undam:
Hoc potis in primo Fonte fuisse nego.

---

1) M. D., 202.
vs. 5 *vide* M. D.: *vides*

2) M. D., 203.
Sedert 1632 stond H. met De Balzac in briefwisseling; er zijn bij de *Lettres franç.* vele brieven aan hem.

3) M. D., 203.

4) Gedrukt bij de *Inscriptiunculae Autoris*, vóór M. D., met den titel: *Ad Johannem Dedelium*. In 2 HSS.
Zie over Dedel dl. I, 3, 51.
vs. 1 *meus de Rhetore Consul* M. D.: *vir excellens, vir amice*

Ite sacro doctis hausti de flumine riui,
Si mihi me primo Fonte lauare datur.

29. Mart. in lectulo.

PULVINAR *.

Quo ferimur? quid non mortalia pectora luxus
Cogis et e luxu prodiga mollities!
Corrigitur Natura. homini sua fabrica fabro
Displicet: Illa duas, tres facit iste nates.

Tum et ibidem.

RADULA. TIJROCNESTIS * [1]).

Rade nucem: nisi sicca situ est, spirabit odorem
Indica, quem coelo non nisi rasa daret.
Ecqua viri lateat virtus in pectore, sola
Sors mala, sors radens, aspera, scabra docet.

Tum et ibidem.

CRATICULA * [2]).

Quantula vis flammae, quanto flagrantior illâ es,
Quae torres plus quam viscera, viua Fides!
Plurimus hoc plumas ferrum candente fauillâ,
Plurimus hoc martijr credidit esse rosas.

30. Mart. in lect.

MORTARIUM *.

Disce mori: referunt justi mortaria mortem:
Pistillo fractum viuere aroma vides?
Proximus ad vitam gradus est e pulvere. speras
Viuere qui fieri puluis, inepte, fugis?

ult. (31) Mart. ibid.

SAL *.

Ut sapiat niger et possit mordere palatum,
Bis bonus est si sal candidus et bonus est.
Si libeat mordere, mei conuiua salini,
Prode simul sapidos candidulosque sales.

Tum et ibid.

SALINUM * [3]).

Discite, praecones vitae; quae argentea tantum
Affulget, melior de sale massa siet.
Non satis est praebere salem: plus poscitur. ipse
Sal terrae dixit ipsa salina Deus.

Tum et ibid.

---

[1]) In M. D. is de titel: *Radula.*
[2]) vs. 1 *es* M. D.: *est*
[3]) Bij vs. 4 in marg.: Math. 5. 13.

AD CONSTANTINUM HUGENIUM MAXIMUM NATU FILIUM [1]).

Trade manum, bene nate Puer, quem passibus aequis
Nolo sequi, fateor posse praeire Patrem.
In noua fert animus tecum spatiarier arua,
In steriles haec te dextera ducet agros,
De facie steriles: sed quos in viscera eunti
Praegnantes variâ fertilitate dabo.
Testa, nuces, apinae, Tricae moralia dicent
Verba. Caue parui dona paterna putes.
Hoc doceo, quidquid calcaueris ut rosa fiat,
Ut seges e lolio prodeat, ampla seges.
Hoc doceo, dilecte, velut facundia surdis
Muta sit, attentis omnia muta loqui.

ult. Mart.

ANGLIA [2]).

Britanniam lasciuiae
Culparier juste negas?
Tamen fateri cogeris
Quod Insula est, non continens.

ult. Mart. in lect.

ACETUM *.

Corrigitur languens acido lactuca liquore,
Et sapit. exemplo, ni sapis, ipse sape.
Vita bonis et vita malis, sine nubis aceto
Adversae, justo mollior esse potest.

Ibid. 1 Apr.

OLEUM *.

Nobilis e plaga sudor morientis oliuae,
Cuius honor, pretium, laus inodorus odor.
Quam bene fucatas oculis et naribus Aulas
Natiua decus in simplicitate doces!

2. Apr.

AD AULUM [3]).

Audire vis de nobili prosapia
Non Ciuis, Aule; et nullus est qui disputet.
Quid Ciuis autem? ne quidem ciuilis es.

3. Apr.

---

[1]) M. D., 240. Ook in klad, dat den datum heeft en den titel: *Ad Constantinum Filium, oblatis Tricis Moralibus.*

Met dit gedicht werden de *Tricae morales* aan den 16jarigen Constantyn opgedragen, die zelf reeds sedert een paar jaren de Latijnsche poëzie beoefende.

vs. 1 *bene nate* klad: *grandaeue* — vs. 8 *parui* klad: *pauci* — vs. 9 en 11 *doceo* klad: *perhibent*

[2]) M. D., 204.

[3]) M. D., 203.

SACCHARUM *.

Mellea fel faciunt, nisi parcius utimur: Inda,
Si nimia est, nimium fistula dulce canit.
Cautio sit; si quid nimium est, nec pharmaca prosunt:
Si modice sumas, ipsa venena juuant.

4. Apr.

MOLITOR IN HYDROMIJLA [1]).

Cogor aquam bibere; illud aquae me cogit egestas;
Et, si dentur aquae, vina repente bibam.

5. Apr.

SERRA *.

Destruit et secat et mordet quasi serra secando.
Si componis, idem subdola lingua facit.
Si bene componis, nec idem: sine crimine mordet
Serra palam, tacitis morsibus illa nocet.

6. Apr. in lect.

TEREBELLUM *.

Sunt quae praecipiti penetramus acumine, sunt quae
Solùs perrumpas ingeniose labor.
Non est ingenij quod semper acumine fidas;
Subula non semper quod terebella facit.

7. Apr. ib.

DOLABRA *.

Parcius emineant currentis ferra dolabrae,
Proficient; paulo largius, officient.
Pluris in augendis modica est industria rebus,
Quam nimiae coecus fervor auaritiae.

7. Apr.

PASTILLI *.

Incidat ardenti ferro pastillus, aroma est:
Incidat algenti, mortua massa jacet.
Dic bona lectori calido, recreatur odore;
Optima non calido dic, inodora Rosa est.

10. Apr.

CHIROTHECA HISPANICA *.

Conjugium est thecae atque manus, et seruat odorem
Pellis ab inducta conjuge pellicea.
Dispice ducenda multum de Conjuge, quae Tu
Fiat, id est eadem pellis et una caro.

12. Apr.

---

1) M. D., 203.

EADEM *.

Mixta malis bona sunt: pensarunt Fata probandis
Improba. sic animum diuide ubique tuum.
Prauus homo es, si qua nequeas ignoscere prauis.
Sit quod ab Hispanis oderis, istud ama.
12. Apr. in curru Bodegrauiam versus.

HOROLOGIUM PORTABILE * [1]).

Saepe suis horam coenandi perdidit horis,
Cui sua prae vulgi machina tensa placet.
Tutior in rebus modicis est publicus error.
Est ubi desipiens cum populo sapias.
12. Apr. inter Bodegr. et Woerdam.

PECTEN *.

Est quod rapta per implexos violenta capillos,
Est quod laeue leuis dextera ducit ebur.
Non nihili est, rerum nodos quo pectine pectas;
Explicat iste graues, implicat iste leues.
13. Apr. inter Amersfortam et Voorthuijsen.

OVUM * [2]).

Non ovum simile est ovo; ne fallere: nec fit
Arte quidem, quo nil planius esse putas.
Ecce leuis quid homulle tumes? augetur ab ipsa
Naturae noster simplicitate pudor.
Tum et ibid.

MALUM *.

A Malo quod origo mali est, post saecula nomen
Credimus id quod nos angit habere mali.
Apposite; nisi quod praepostera syllaba fecit
Hoc breue quod longum debuit esse malum.
Tum inter Voorthuijsen et Beeckbergen.

ACUS * [3]).

Non lacerat nisi quo sanet pertusa, docetque
Quod nisi despicias discere prosit Acus.
Perfer ut irati, sed amantis, vulnera coeli:
Pungit, at ut punctum sarciat illa manus.
Tum ibid.

---

[1]) In 2 HSS.
vs. 4 *desipiens* 1 HS. en M. D.: *desipias* — *sapias* 1 HS. en M. D.: *et sapias*
[2]) In 2 HSS.
vs. 2 *putas* 1 HS. en M. D.: *potest* — vs. 3 *leuis* 1 HS. en M. D.: *tibi* — *tumes* 1 HS. en M. D.: *places*
[3]) In 2 HSS.

DENTISCALPIA *.

Eruis impactas multâ testudine sordes
Dentibus. at linguam negligis. illa nitet?
En, quid agis? liuet nigro sale cordis amari;
Nec nisi saepe sacris lota nitebit aquis.
14. Apr. inter Beeckberghen et Zutphaniam.

ANNULUS *.

Aureus es? magis aureus es, quod saepe supremi
Sic memorem facias, annule pure, Boni.
Sola aeternorum series immensa dierum
(Annulus est id quod viuimus) annus erit.
Tum ibid.

AD FILIUM EPILOGUS * [1]).

Desino. Centuria est; et votum soluimus. adde,
Constantine, parem tu quoque Centuriam.
His armis vitium oppugna. formamque modumque
Patris ab exemplo Centurionis habes.
Bis, ter Centurio stragem si feceris, euge,
Non dubie victor, cum Chiliarchus, eris.
Zutphaniae 16. Apr.

AD GODEFRIDUM WENDELINUM [2]).

Si vacabis, Wendeline, (sed vacare non potes)
Si tamen voles vacare (quando tu quod vis potes)
Ne grauare lector esse, lector aeui maxime,
Vilium decem librorum Carminum nugacium.
Nolo spiritu tenaci, nolo longis haustibus
Haurias quod hic propino. Sufficit carptim legas
Si quid inter ambulandum, nempe per zizania,
Commatis non inficeti displicere non potest.
Nolo vel diem, vel horam, vel quadrantem des mihi.
Saeculo debetur omne saeculo quod imputas.
Ne vel hic morer loquendo, scis quid a te postulem?
Postulo quod offero, momenta desultoria.
Zutphan. 20. Apr.

AD ERYCIUM PUTEANUM [3]).

Excipe me, Puteane, hostem non hostis amicum.
Non venio quâ me fronte placere neges.
Quas trepidae quondam claudebas Palladis arces,

---

[1]) M. D., 256. Het is het laatste versje der *Tricae morales*.
[2]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.
Zie over Wendelin dl. II, 240.
vs. 4 *decem* M. D.: *undecim*
[3]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

Hasce meo quodam jure patere volo.
Pone metum. si tum Batauis Gallisque, Latinis
Sed non armatis irruo Centurijs.

Ib. 20. Apr.

IN AMPLISSIMI DOCTISSIMIQUE VIRI LAMBERTI GORIS I. C. SYNDICI NOVIOMAGENSIS, AD CONSUETUDINES VELAVIAE COMMENTARIOS [1]).

Has chartas reuerenter adi: plus ipse modestâ
Fronte, mihi, Lector, crede, recessus habet.
Gorisides Patriae non soli jura clienti
Asserit: augusto grandius urget opus.
Tota parum patula est satagenti Geldria: Geldra
Confines populos et sua scita docet.
Nimirum cum Sole docet quam praestet inerti,
Terrenae virtus coelica, larga sui.
Nemo suis vero temere diffidat agellis,
Cui Natura negat, germinat arte solum.
En steriles caussata diu Velauia glebas
Quantâ et vicinos fertilitate beat!

Zutphaniae 24. Apr.

AD DIODORUM TULDENUM [2]).

Tuldenum saluere jubet constantis amici
Laeta graui virgo Musa puerperio.
Suscipe quod peperit. Si tendis brachia, magno
Iudice nec monstri quid, nec abortus erit.

Ib. 24. Apr.

AD IACOBUM VANDERBURGH [3]).

Amoenitatum plena pyxis et penu,
Festiue Burghi, qui duobus de Sophis
Deflentis Orbem respuis vesaniam,
Ridentis Orbem scis et exemplum sequi,
Et ipsus exemplo fores superstiti;
Est qui in Batauis, ecce, tecum sentiat
Constans amicus, saeculi irrisor, tamen

---

vs. 6 *Sed* M. D.: *Nunc*

[1]) M. D., 332. Voor het eerst gedrukt vóór *Lamberti Goris Jurisc. Syndici Noviomagensis Commentatio ad Tres et viginti priores titulos reformatae Consuetudinis Velaviae . . . . . Noviomagi, Ex Typographia Nicolai ab Hervelt Anno* 1645.

Zie over Goris blz. 44.

vs. 1 *adi* Goris: *habe* M. D. als boven. — vs. 5 *Geldra* Goris: *Geldro* M. D. als boven.

[2]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*

Theodorus Tulden, geboren te 's Hertogenbosch, studeerde te Leuven in de rechten, was advocaat in zijne geboortestad en later professor te Leuven. Hij overleed in Nov. 1645, na eenige juridische werken te hebben geschreven.

[3]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*

Non immodestus; qui salire quae legas,
Non inquinare felle, non absynthio
Proferre gaudet. Fallor? et facetijs
Sacer libellus languet inficetijs?
Ne sic quidem te fallo. si quo rideas
Caret libellus, proximum est me rideas.

Ibid. 24. Apr. in lectulo.

AD DANIELEM HEINSIUM [1]).

Primitijs insana meis audacia magno
Luminis usuram sumpsit ab Heinsiade.
Nunc puduit Coelo nugari teste; placetque
Priuatus, modo qui publicus error erat.
Si causam quis quaerat; eo nos nouimus aeuo
Scribere, quo, qui clam desipit, ille sapit.

Ibid. 24. Apr.

AD PETRUM SCRIVERIUM [2]).

Scriptor erudite veri, clara lampas temporum
Seu vetusti seu recentis Scriueri nostrum decus,
Digne Woeleuici rector, plene possessor tui,
Si poetae non poetae, si dicacis aulici
Non grauaris esse lector; ecce quo bonas male
Collocâris lector horas, et relector pessime.
Altero cum Martiali crede certamen fore;
Cum pudendo Martiali, cum lituris horrido,
Cum liturâ Martiali quantus est aut quantulus,
Cum nec umbra Martialis, cum nec ima Bilbili,
Cum nec infimae ruinis, cum nec umbra dirutae.
Si times ne forte fauces inquinent sordes meae;
Ne fer aegre quod ferendum: prona consolatio est.
Abluemus hoc liquore qui nihil non eluit,
Abluemus eleganti, claro, odoro, spumeo,
Ῥενικωτάτῳ Lyaei saltitantis haustulo.
Cum Poetae tam Poetae quam bibacis Aulici
[Proximo de Woelevico proximo in Vitaulio]
Non negabis hospes esse literato prandio.
Cum vocabimus madulsae dura desultoria
Molliore verbulo momenta desuctoria.

26. Apr. Inter Zutphaniam et Doresweerdam.

---

vs. 10 *Proferre* M. D.: *Vitiare*

1) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

vs. 5 *nouimus* M. D.: *noverit* — vs. 6 *Scibere* eerst: *Viuere* als in M. D.

2) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

De beroemde geleerde was in 1644 achtenzestig jaar oud.

vs. 7 *crede certamen fore* M. D.: *cum lituris horrido* — vs. 8 niet in M. D. — vs. 18 niet in het HS., maar in M. D.

POETAE EXAMEN AD TRIA IURIS PRAECEPTA [1]).

Pungere qui satyrâ cupis et vir honestus haberi,
Nulla quod euites Regula Iuris habet.
Crede, licet statuas alium non laedere, magnâ
Libertate dari posse cuique suum.

Zutphan. 26. Apr.

AD CLAUDIUM SALMASIUM [2]).

Maxime Salmasi quem nil nescire negare
Non licet, est quod te scire negare velim.
Scilicet Hugenium satis insanire poetam
Ut quid te dignum crederet esse sui.
Credidit hic tamen, et magnis non magna placere,
Quo magis emineant, munera posse viris.
Hac mercede mali tolera fastidia Libri:
Quod solum poteras discere, ego docui.

Intra Ultrajectum et Camericum pagum
28. Apr. Scripsi Nieucoopiae.

AD SPANHEMIUM [3]).

Fax veritatis eruditae, vir Dei,
Facunde Rhetor, magne Spanhemi, cui
De fonte viuo, an sponte viua dixerim,
Romana pronum flumen elocutio est.
Qui, quod labore moliuntur maximi,
Nullo labore fundis ante maximos;
Quod verba duris implicata vinculis,
Ambage multâ, compedum ferro graui
Onusta profero tibi, tanto tibi,
Tanto tibi (quid addimus?) Demostheni,
Causam fatebor, et fatenti proxime
Veniam precabor. Unica est; Pudor. Viden'?
Quicum loqui non audeam, singultio.

Inter Schouw et Hagam. 28. Apr.

AD ANNAM MARIAM A SCHURMAN [4]).

Ille ego qui raris sudata Poemata stillis
Saepe dedi, toto nunc simul imbre pluo.
Anna meus stupor, Anna tui flos unice saecli,

---

1) M. D., 325.

2) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*. Een HS. van het vers was bij de collectie *Slagregen* (N° 501).

vs. 2 *velim* M. D.: *libet*

3) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*, met den titel: *Ad Fridericum Spanhemium.*

4) M. D., bij de *Inscriptiuncnlae Autoris.*

vs. 3 *flos unice* M. D.: *fax aurea*

Porrige non aegras ad mea dona manus.
Si crambe repetita potest mors cocta vocari,
Hanc ego non aliquid mortis olere nego.
Sed si spem facio (facio illustrissima rerum)
Taedia non alias haec habitura vices,
Da mihi te testem tabulis adscita supremis,
Nec graue sit, quae sunt ultima, ferre semel.
Non modo, quod breuis est et momentanea, mortem,
Sed, quia postremam, nouimus esse leuem.

28. Apr. Inter Nieu Coopium et Rheni trajectum, het Schouw.

(VAN EEN OUD STADHUYS) [1].

Uw Raedhuijs en deught niet met allen
En weester vrij wat in begaen,
Tis moe gewaeckt en moe gestaen,
Waer 't wonder als 't in slaep sou vallen.

Inter Goud. et Haestrecht. 20. May.

All zijn 't bloessemen, niet bloemen,
Die daer bloeijen op dit bedd,
't Konstje daerse sich af roemen
Is geen kinderwerck te noemen.
'T is toch: alsm'er wel op lett,
Want wij hopen en wij vreesen
Dat het kinderwerck sal wesen.

20. Maij.

AD M. ZUERIUM BOXHORNIUM [2].

Boxhorni facunde, viden' facundus Atlantis
Quâ grauis inclamet compita merce nepos?
Excute quadrantem loculis. eme commoda spleni
Pharmaca: nec fuco subdola dona time.
Sunt fatui, sunt innocui, sunt pharmaca fixi,
Non sublimati toxica Mercurij.

Assened. in castris 14. Iuny.

AD CARDINALEM MAZARINUM [3].

Despice in has valles summo de culmine rerum,
Hesperias Francis inter oborte faces
Sol Patriae, Sol non Patriae, illustrissima Terris
Lampas ab occiduo tradita Richelio:

---

vs. 7 *Sed* M. D.: *At* — vs. 12 *nouimus* M. D.: *credimus*
[1]) K. b., II, 174. Zonder titel in het HS.
[2]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*
[3]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*

Despice. nec dubita, laudes augere Deorum
  Dignari radijs infima quaeque suis.
Aspicis hunc Coeli Solem? quacumque mouetur
  Despicit; at certe despicit ille nihil.

Assenedae 18. Iuny.

AD ALEXANDRUM HUMIUM EQU. INSCRIPTUM POEMATIS [1]).

Nobilis Hume, meâ per stillas humide venâ,
  Da veniam toto si modo fonte mades.
Naturam sequimur. vidistin' ut assecla paucis
  De Coelo guttis proximus imber eat?

Maldeghem in castris ult. (30) Iunij.

AD IUNIUM COLLEGAM [2]).

Collegae Iunio junior Collega vetustae
  Dedicat exiguum pignus amicitiae.

Tum ibid.

AD CHRISTIANUM ROMPHIUM [3]).

Fallitur haec si tanta dari sibi munera gratis
  Credit ab insano Romphius Hugenio.
Poscit ab Archiatro, quasi pro mercede, doceri
  Quâ propiore viâ nauiget Anticijras.

Tum ibid.

AD ABRAHAMUM DE MORI ECCLES. GALL. CASTRENSIS PASTOREM [4]).

Mori, qui τὸ, Mori memento, vitâ,
Castis moribus, allocutione,
Ipso nomine me soles docere;
Tandem reddo vicem nouo libello;
Quo te, nec lepido, nec eleganti,
Sed supra illepidos ineleganti,

---

[1]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

Alexander Hume was in 1643 verbonden aan de hofhouding der Prinses Royaal, Maria van Engeland, de vrouw van Willem II, en in 1647 als officier in garnizoen te Breda. (Volgens 2 brieven aan H. op de Leidsche Bibliotheek).

[2]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

Zie over Junius dl. II, blz. 146. Het jaartal van zijn dood is daar echter verkeerd opgegeven; Junius schijnt in 1645 te zijn gestorven.

[3]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

Den 21sten Aug. 1607 werd de Duitscher Christianus Rumphius, op 25jarigen leeftijd als medicus in het Leidsche album ingeschreven. Hij werd lijfarts van Maurits en Frederik Hendrik en begeleidde Willem II in 1641 op zijne reis naar Engeland (*Navorscher*, 1864, blz. 200). Romph stierf den 24sten Juni 1645 (*Dagb.*, 42). Met H. was hij zeer bevriend; één zijner kinderen werd naar hem genoemd (t. a. p., 13); ook zijn er op de Leidsche Bibl eenige brieven van hem aan H.

vs. 3 *Poscit* M. D.: *Possit*

[4]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

Zie over De Mori blz. 171.

Hoc audire puta vel haec legentem,
Vel, quod credere malo, non legentem,
Mori, chare Mori, memento mori.

Maldeghem in castris 4. Iul.

AD IOANNEM LUDOVICUM CALANDRINUM [1]).

Si potis est Batauas non aspernere paludes,
Cui Lemanna lauat purior unda pedes;
Optime vir, doctissime vir, virtutis auitae
Plene vir, ipse Patris candor et ipse Pater;
Ecce quid ad Borean crassoque sub aere nati,
Ecce novum priscae pignus amicitiae.
Mille pedes mitto. Scis quae mijsteria signent
Missi multiplici carmine mille pedes?
Mille pedes mitto quo, si per Fata liceret,
Hei mihi quam solis saepe duobus eam!

Maldegh. in Castris 6. Iul.

AD I. BEVEROVICIUM, URBIS DORDRACENAE RECTOREM ET ARCHIATRUM [2]).

Unde fit hoc, Beuerouici, quod Epistola multi
Nominis, et tantum spe mea, nulla venit?
Unde, quod infami pensas quasi damna Libello,
Qui, facie intortâ, desijt esse meus?
Non quo sub praelo sudaret Epistola, sed quod
Quis per Epistolium quaereret, illud erat.

Maldegh. in Castris 6. Iul.

AD BARONEM COUVRELLIUM [3]).

Magne vir, indigno nuper de carcere luci
Reddite, cui splendor defuit absque tuo;
Fare, fatere, quod inuitum fari atque fateri
Ipse tui sensus coget et ipse mei:
Non mea me rides, in libertate loquendi,
Compede, non proprijs verba ligare modis?
Hic furor est, haec Anticijris insania vatum
Digna, quod est licitum nolle, negata sequi.
Excipe quod, si te liceat constanter amare,
Hoc ego de licitis et sine fine volo.

Maldegh. 12. Iul.

---

[1]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*
Zie over Calandrini dl. I, 49.
vs. 7 *Scis* M. D.: *Scin'*

[2]) M. D., 328.
Bij vs. 1 in marg.: Qnaestiones epistolicae per illum editae. — vs. 3: Nouâ et pravâ editione Otiorum meorum.

[3]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*
vs. 6 *non* eerst: *id est* als in M. D.

VALERIO ANDREAE DESSELIO I. C. BIBLIOTHECAE BELGICAE AUTORI [1]).

Prodeo, Desseli, qualem de matre rubentem
Dixeris: en fuci nescia prima caro.
Disce quid a ficto distem, quem gratia, vaecors
Gratia amicorum pinxerat, Hugenio:
Nec dubita infamen pulchro de corpore naeuum
Tollere, quo solo *Bibliotheca* rubet.
Ejice de numero magnorum vile virorum
Nomen, et huic de me, non mihi, crede libro.
Cernis ab opposito tenebris candore nigella
Quam bene virgineo pectore musca sedet?
Si summae lucem potis est accedere luci,
Ista tuae lucem, crede, litura dabit.

Mald. in Castris 14. Iul.

AD ELIZABETHAM BOHEMIAE PRINCIPEM [2]).

Diua, tribus nuper socijs excepta Poetis
Quali te decuit pascier ambrosiâ;
Non ego, ne dubita, tantis bellaria mensis,
Non ego, me de me judice, digna fero.
Si quidquam, bene pasta, mei, post fercula magni
Nominis, exiguâ sumere lance voles,
Post apros grandesque datos in prandia rhombos
Quo constet leuior coena minutal habes.

Maldegh. 19. Iul.

INSCRIPTUM POEMATIS AD MARINUM MERSENNUM, ORDINIS MINIMORUM [3]).

Maxime de Minimis, magnum cui litera nomen
Lecta, cui majus plurima scripta dedit;

---

[1]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*

Valerius Andreas (1588—1655), geb. in Brabant, was professor in Oostersche talen, later in de rechten te Leuven en sedert 1636 bibliothecaris. Zijn voornaamste werk is de *Bibliotheca Belgica*, die in 1623 voor het eerst uitkwam.

Bij vs. 10 in marg.: emplastrum aulicum.

vs. 9 *nigella* eerst: *summa*

[2]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*, met den titel: *Ad Elisabetham Principem Palatinae.*

De schoone en zeer talentvolle Elisabeth, de oudste dochter van Frederik van Boheme en Elisabeth Stuart, werd in 1618 geboren. Zij was eene vriendin van Descartes en van Anna Maria van Schurman. Zij sloeg alle huwelijksaanzoeken af, verliet in 1646 Den Haag en bleef tot 1661 aan het hof van haren oom, den Keurvorst van Brandenburg. In 1661 begaf zij zich naar de abdij van Herfordt, waar zij in 1680 als abdis stierf.

[3]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris.*

Marin Mersenne, geb. in 1588, werd in 1613 in de orde van St. Franciscus opgenomen en stierf in 1648. Hij ging om met Descartes, Gassendi en Thomas Hobbes en schreef o. a. zeer geleerde werken over muziek. H. stond met hem in correspondentie.

vs. 2 *plurima* M. D.: *litera*

Offero, quod, si tu nolis, non offero; quo ne
  Vel sua cordijlis penula desit habes.
Offero, quod nec ut inspicias urgebo volumen.
  Sufficit aspectu si capis, esse librum.
Sic, si multa graui percellit pagina mole,
  Grata sit autoris cautio, nolle legi.
Mentior; et cupit ille legi, vouet, optat et ardet:
  Sed quâ non temere de ratione putes.
Scilicet ut quem nunc modice, lectum atque relectum
  Depereas totis viribus Hugenium.
Ambigis? inuenies lectum vestri Ordinis esse;
  Inuenies hominem, maxime, de minimis.

Maldegh. 20. Iul.

DANS LE BEAU LIVRE D'AIRS DE MAD.LE OGLE, ESCRIT ET PEINT À LA MAIN.

Que de traicts superflus, que de vain artifice,
Pour embellir un liure et le faire parler!
Veux tu veoir ces fueillets animez d'un bel Air?
N'ij pein rien, docte main, au lieu de ce caprice,
Que l'air et le maintien (si tu peux l'esgaler)
Et la masle beauté de la parfaicte Utrice.

Assened. 1. Aug.

AD GULIELMUM BORELLUM IN ANGLIA LEGATUM [1]).

Ite meum mea conuentum Momenta Borellum.
  In pretio, si vos spreuerit, illud erit:
Hugenium implentem partes constantis amici
  Non mare, non vinctos impedijsse pedes.

Assened. ad Saxam Gadau. 8. Aug.

AD FLANDRIAM [2]).

Flandria, flos Belgj, socijs hinc inde petita
  Viribus, hinc precibus sollicitata, veni.
Offerimus, quam, si capias, das ipsa salutem;
  Quam, si non capias, eripis ipsa tibi.

---

vs. 3 *ne* M. D.: *nec*

1) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*.

Willem Boreel (1591—1668) werd in 1626 Pensionaris van Amsterdam en vervulde later verschillende diplomatieke zendingen. In 1644 was hij met eenige andere heeren naar Engeland afgevaardigd, om de bemiddeling van de Staten-Generaal aan te bieden bij de oneenigheden tusschen den Koning en het Parlement. Hij vertoefde toen 17 maanden in Engeland. Van 1650 tot zijn dood was hij gezant te Parijs.

2) M. D., 332. Een HS. van dit vers bevond zich in de collectie Slagregen (N° 496), die in 1891 door de firma Frederik Muller is verkocht. Het klad, dat bij de Lat. ged. is, heeft titel en datum.

Quaeritur, an sociata velis et libera dici,
An te strata nouo prodere seruitio:
An dominos mutare, an majestatis auitae
Cum Batauis toto splendida jure frui.
Trade manum propere non victa, nec elige vinci:
Tutius est, si te vincere prima potes.

Fratres et amici Pop. Rom. Batau.
Assened. in castr. ad Sax. Gandau. 14. Aug.

IN OBITUM IOANNIS ALB. BANNY I. C. MUSICI [1]).

Bannius, humanos moderatus lege magistrâ,
Correctum superos iuit ad astra tonos.
Posthac, Astronomi, Coelis confidite. tandem
Vestra soloecismum sidera non facient.

Ad Sax. Gand. Assen. 16. Aug.

EPITAPHIUM [2]).

Bannius hic silet. o tristes epicedia Musae
Dicite, nec Charitum de tribus ulla sile.
Quid vero? tacet illa cohors, nec, praefica magnis
Funeribus, magno in funere plectra mouet.
Haesitat; haec ratio est, post Bannj fata choraulae
Nescia quâ lessum lege modoque canat.

Ib. 17. Aug.

DE GRAVELINGA CAPTA [3]).

Quae cessat graue lingua melos, captâ Grauelingâ,
Dicere, grande nefas et graue lingua facit.

Ib. 21. Aug.

IN MORTEM URBANI IIX. PONTIFICIS [4]).

Papa poeta diem clausit. Commota laborat
Roma, quis haec digne clauserit ossa locus.
Parcite, qua jaceat, proscindere viscera septem
Collibus: in bifido Colle locandus erit.

Ib. 23. Aug.

---

[1]) M. D., 328.

Jan Albert Ban, in 1597 of 1598 te Haarlem geboren, werd priester, pastoor van het Bagijnhof en Aartspriester van Haarlem. Hij heeft vooral veel over muziek geschreven, stond met H. in drukke briefwisseling (zie Jonckbloet et Land, *Correspondance*, blz. XXXVI, vlgg.) en is den 27sten Juli op 46jarigen leeftijd overleden. (Mededeeling van den Heer C. J. Gonnet).

vs. 3 *tonos* M. D.: *modos*

[2]) M. D., 328.

[3]) M. D., 329.

Den 29sten Juli nam de Hertog van Orleans Grevelingen in.

[4]) M. D., 333, waar aan den titel nog de woorden: *Poëtae praestantissimi*, zijn toegevoegd.

Paus Urbanus VIII stierf den 29sten Juli. Hij was in 1568 geboren en werd in 1623 tot paus gekozen.

MADRIGALE [1]).

Già ti chiesi un sospir, ma me ne pento
Che su'l vento fatale
Amor battendo l'ale,
Crescerebbe col fuoco il mal che sento.
Hor dell' acqua ti chiedo à tanto ardore.
Deh! se ti muoue il core
Del graue incendio mio troppo tormento,
Una lagrima, Filli, e sara spento.

Assen. 27. Aug.

VERSION.

Ie ne te demandoij qu'un souspir seulement;
Mais mon coeur s'en repent:
De peur que sur ce vent amour battant de l'aisle
N'agite ma chaleur et mon tourment en elle.
Ie te demande donq de l'eau sur tant de flame
Qui embrase mon ame.
Ha! si de mon grand feu tu as le coeur atteint,
Une larme, Philis, et tu l'auras esteint.

Ib. 30. Aug.

(IAN GEWROKEN) [2]).

Ian hadd een' Ioffrouw Hoer gescholden inde buert,
En wierd daer degelick met Roeijen voor geschuert.
In 'tscheiden vraeghden Ian, waerom hij was gesmeten?
Omdat gh' hebt, seij de Schouth, dees Ioffrouw Hoer geheeten.
Maer ofm'een Hoer, sey Ian, wel Ioffrouw heeten magh?
Iae, sey de Schouth; en Ian, wel Ioffrouw goeden dagh.

Assen: 3. 7b. (Sept.)

CHANSON À BOIRE SUR LA PRISE DU SASS [3]).

A Boire, Amis,
Car tout est *pris*.
C'est la saison de *prendre*:
Prenons peine à l'apprendre.
Si les Estats
Ont *pris* le Sass
Prenons du vin sans cesse
A la santé de son Altesse.

---

[1]) Bij de Fransche gedichten met de kantteekening: Air en ma Pathodie imprimée à Paris. Het is N^0 XXVIII der *Pathodia*, waar de titel wordt gemist.

[2]) K. b., II, 175. Zonder titel in het HS.

[3]) Den 28sten Juli had de Prins het beleg voor Sas van Gent geslagen; den 6den Sept. gaf de stad zich over.

Prenons plaisir
A nous saisir
De pots et de bouteilles,
A *prendre* l'air aux treilles.
Si les Estats etc.

Prenons du goust
A boire tout.
Prenons parmi ces braues.
Le beau chemin des caues.
Si les Estats etc.

Ha! que nos gens
Prenent leur temps.
Prenons garde à la porte
Que personne n'en sorte.
Si les Estats etc.

Messieurs de Gant,
Comme on s'y *prend*,
Vous nous deuez attendre
Dans six mois à tout *prendre*,
Car les Estats
Ont pris le Sass etc.
Fin. Assened. 6. Sept.

ANTWOORD OP EENEN BRIEF TOT MUIJDEN AEN MIJ GESCHREVEN 30. AUG. 1644. DOOR DEN DROST HOOFT, DEN PROFESSOR BARLAEUS, DEN FISCAL GRASWINCKEL, DEN GLAESMAKER IAN VOS, DE DROSTINNE VAN MUIJDEN ENDE TESSELSCHADE [1]).

Twee vrouwen warm geseten,
Vier drinckende Poeten,
Een weduw, een' Gemael,
Een Drost en een Fiscael,
Zijn tsamen tien bespringers,
Tien hoofden, hondert vingers.
Wie sou mij derven ra'en
Daer tegen aen te gaen?

---

[1]) Uitgegeven door Dr. N. Beets, *Nieuwe Verscheidenheden meest op letterkundig gebied. 2de stuk. Haarlem, De Erven F. Bohn.* 1890, blz. 161.

In het laatst van Augustus waren Tesselschade, Graswinckel, Barlaeus en Jan Vos te Muiden. Den 30sten schreven zij te zamen een brief aan H. (Hooft's *Brieven*, IV, 150); zij voegden er eenige verzen bij (t. a. p., 372, en *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, blz. 46, 47), die echter verloren zijn gegaan, behalve dat van Vos (*Gedichten*, 1662, I, 213). H. antwoordde met dit gedicht.

Of miss ick in mijn tellen,
En zijn 'tmaer zess gesellen,
Twee vrouwen en vier mans?
Noch is 't te wreede'n kans.
Het spreeckter all van dondren,
Van blixemen, van Wondren
Voorheen in of ontrent
Geen' Schepselen bekent;
Van 't Ydel in Nature.
O ghij die de natt' ure
Soo wijsselick besteedt,
Ghij die het Ydel weet
Te gronden in de dolheid
Van uw' geleerde volheid,
Doctoren by den wijn,
Laet mij het ijdel zijn.
Ick geef, ick geef 't gewonnen:
Ick hebb mij 'tleed gesponnen
Daer ick den schimp af draegh.
'T ontviel mij inden Haegh,
Met kostelicker vrinden,
Mijn' trouwe te verbinden,
Myn' ongehouden trouw.
Wat wilt ghij meer? berouw,
Berouw, berouw, scharlaken
En cochenille kaken
Zijn all de beterniss
Die van mij krijghbaer is.
En emmers, Tesselschade,
By u is noch genade:
En emmers, Leonor',
Bij u is noch gehoor:
En emmers heer Professor
Ghij treckter noch geen mess voor.
En emmers, Muijder Drost,
Bij u is eeck en most.
En emmers, Haeghsche Buerman,
Ghij sieter niet soo suer van
Of achter storm van wijn
Schuylt wel een sonneschijn.
En emmers, Ruijtemaker,
Ghij zyt geen vriend-versaker
Om schuldeloose schuld:
En emmers uw geduld,
Vier mannen en twee vrouwen,
Vernoeght sich in 'tberouwen

Van die niet meer en kan.
Wat eischt ghij van den man?
Hy streckt u voor een speeltje
Bij 'tfluijtjen en bij 't veeltje,
Bij 'tRoomertje voll nats.
Ick hoor 't u seggen: dat's
Den Hovelings gesondheid
Die 't soo sterck inden mond heit,
En alle breuck en boet
Met ydelheid voldoet,
Iae derft het tweede trouwen
Sijn' ontrouw niet betrouwen.
  Is 't noch geen deegh in 'tlagh?
Verneem ick geen gewagh
Van vriendelick vergeven?
Kom, Tessel, berght mijn leven,
Sij maken 't mij te bang.
Oh, helpt mij uyt den drang
Van vijanden als vrinden:
Wij sullen wel wat vinden
Verr vande Muyder zael,
Dat Drossart, noch Fiscael,
Noch Vossen, noch Doctoren
Niet naer en sullen sporen,
In 't donckerste van 'tgroen
Daer Doris sonder schoen,
En Joris sonder jackje
En Cloris sonder packje
En Floris sonder list
Den dagelixen twist
Soo weten neer te leggen,
Dats' elck in 'tscheijden seggen,
Daer is geen liever lust
Als kijven af gekust.

uno spiritu Assenedae 12. 7b. (Sept.)

Annuit, an tacet, et sic consentire videtur [1])?
  Nescio. signa tamen prospera prospicio.
Inuida riuali bilis commota poetae est.
  De Vidua quiddam virginitate timet.

---

[1]) Het HS. van dit en het volgende versje is bij de *Korenbloemen* op hetzelfde blad als het *Antwoord op eenen brief*, enz.

Tesselschade was ziek, toen zij te Muiden was (zie *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, blz. 46), en werd later naar Amsterdam getransporteerd (Hooft's *Brieven*, IV, 374).

Et rubet, et pallet, et frendet, et ardet et alget,
Et faciem diri quid meditantis habet.
Parcite, Mudiadae saturi: satis ardua solo
Sic mihi cum Viduo res, quin cum Vidua, est.

Ibid. postrid. (13. Sept.)

Tessela febricitat? praesto est medicina. calorem
Praeter naturam discutit iste calor.

Ib. tum.

IN MUNITIONEM, REBUS, A GALLIS IN CONFINIO FLANDRIAE OCCUPATAM [1]).

Nec modus in Rebus, nec certi denique fines.
Spes modo quas habuit Gallia Rebus alit.

Assen. 15. 7b. (Sept.)

AD IMPLACABILEM PARENTEM [2]).

Dure Pater, quâ fronte negas ignoscere Natae
Humani culpam criminis? ecquid homo es?
Peccati veniam solus, si forte quis exstat,
Qui non peccauit non dare jure potest.

Assen. 17. 7b. (Sept.)

AD RENATUM CARTESIUM, CUIUS HOC AXIOMA, EGO COGITO, ERGO SUM [3]).

Nequit tuus non esse, qui te cogitat,
Quod es, stupendum veritatis vindicem;
Qui verba damnas fraudulenti commatis,
Fucum scholarum, futiles praestigias
Inaniarum, splendidas inscitiae
Laruas, et omnem saeculi histrioniam:
Qui rebus instas, qui, quod est, quod est doces,
Non quod videri possit aut praue solet:
Qui sic per imas intimarum partium
Graderis latebras, ut quod est densissimum
Patere rari retis instar feceris.
Quid retis? angustissimas angustias
Rei creatae feceris tuam Stoam,
Prae qua Stagirae sordet ambulatio.
At sic, Amice, *ego cogito; ergo sum*

Tuus
C. H.

Assen. Sept.

---

1) M. D., 326.
2) M. D., 326.
3) M. D., 331.
vs. 7 *quod est doces* M. D.: *quid sit doces*

IN NATALEM MEUM [1]).

September idem venit et Septembrium
Quartus dierum, quo nouellum saeculi
Ciuem Batauis Haga me dedit meis.
A lacrijmis coeptum est iter quod exigo:
Per lacrijmas perrexit, et sic desinet.
Interpolatum gaudio si qua fuit,
Parum perenni, semper infido fuit,
Et quale Solis saepe momentaneum
E nube rorida micat nimium jubar.
De caetero *μόχθος* fuit, *κόπος*, *πόνος*
Et summa merces liuor, aut ingratiae.
Vitâ priore si frui bis viuere est,
Ne cogitando bis quidem viuam libens,
Minus reuivam, vel peractis denuo
Spinas rosasque permeem vestigijs,
Primasque retro fabulae scenas meae.
Si, quod futuri conditum nigrâ specu
Producet in diem dies, vultu venit
Non laetiore, non minus claudo pede;
Volate coeli et siderum volantium
Cum sorte nostra et morte vectrices rotae:
Nec admouete stamini parcas manus,
Parcae sorores, quo peracto desinam
Id esse quod videmur esse, desinam
Spei metusque, gaudij et luctus, mali
Bonique ferre reciproce foedas vices:
Quae summa voti est, desinam summe malus
Summe bonum irritare peccando Patrem.
Properate, Septembres mei, non abnuo
Mutare sedes, et rebelli sarcinâ
Exutus aeternum Deum aeternam diem
Adire per breuissimas vitae vias
Et, quod timere nemo sobrius potest,
Mortalitatis ultimum suspirium.
Audebo magnis parua votis addere?
Non abnuo videre, quandocumque sit,
Quacumque sit, Dei ac diei compotes
Mauritium simul meum et *Stellam* meam.

Assen. 21. 7b. (Sept.)

[1]) M. D., 323. Een ander HS. van het gedicht bevond zich in de collectie Slagregen (N⁰ 494).
Den 21sten Sept. werd H. 48 jaar.
Bij vs. 38 in marg.: Fratrem et Uxorem.
vs. 24 niet in M. D.

IN HORTOS TOPARCHAE SPIJCKIJ GRANDI IMPENSÂ FACTOS INIQUO SOLO [1]).

Addidit hoc decus his aruis illata potenter
Naturae tantum non violenta manus.
Arssenius, praedij gratus possessor auiti,
Ne pereant natis parta labore Patrum,
Res sibi, non sese rebus submittere gnarus
Aere graui, quod sunt, esse coegit agros.
Queîs alius Vestae spoliauit viscera fossor,
Condit hic in Vestae viscera fossor opes.
Appositum est, quae sunt Terrae committere terrae
Qui cinis in cineres ipse redibit Homo.

Assen. 24. 7b. (Sept.)

AD DITIONEM WASIAM COMITUM HOLLANDIAE OLIM CASTRENSE PECULIUM [2]).

Prisca redit rerum facies: submittere Fatis:
Iure suo Batauis, Wasia, cede meis.
Cede libens quod, si non cesseris, ultima coget
Inuitam clades, ultima flamma dare.
Si quid ab angusto speras improuida riuo,
Et Vahalim et Mosae vasta fluenta vide.
Quod Bataui toto nequeunt Tiberique Padoque,
Intima terrarum tu Rubicone tegas?
Crede mihi, quos accensum prodibimus ignes
Pluribus obstandum est, ut reprimantur, aquis.

Assen. 24. 7b. (Sept.)

---

[1]) M. D., 329.
Cornelis van Aersen (1601—1662), de oudste zoon van François, was heer van Sommelsdijk, Plaat, den Bommel en Spijk (bij Leerdam). Hij was kolonel der ruiterij en een vriend van Willem II. De heerlijkheid Spijk met een oud kasteel behoorde nog in het midden der 18de eeuw aan de familie Van Aersen (*Tegenwoordige Staat*, dl. 17, blz. 510).
vs. 5 en 6 niet in M. D.

[2]) M. D., 329. Een HS. van dit gedicht bevond zich in de collectie Slagregen (N⁰ 498).
In marg. bij den titel: Brand-brief. Bij het gedicht een lang citaat uit Sanderus, *Fland. Illustr.* tom. 2. pag. 539.

BIJLAGE.

VOORREDE, LOFDICHTEN, ENZ. VAN DE MOMENTA DESULTORIA (1644) [1]).

CASPARIS BARLAEI PRAEFATIO AD LECTOREM.

Cum non ita pridem Hagae essem, studiose Lector, cepit me voluptas, ea omnia ibidem lustrandi, quae aliquâ sui vel magnitudine, vel elegantiâ, vel novitate spectatorem detinent. Fuere in oculis Principum palatia, sylvae partim inordinatae, partim longis ordinibus in quincunces digestae, atria tot victoriarum monumentis conspicua, fossae aedificiis hinc inde ad aemulationem exstructis illustres, curules magnificae et pilenta *Regales vectura nurus*, armamentaria et horribiles Martis officinae, aliaque plurima. Quae dum lustro, ea mihi visus sum vidisse, quae non magis me afficerent, quam pastilli vectorem Sileni, aut equum pictorum tabulae, aut simiam elephanti conspectus. Verum publico subductus et per amicorum hic illic stationes domosque oberrans, forte in Musaeum Nobilissimi Clarissimique Viri Constantini Hugenii, Zulechemi Domini etc. delatus fui. Veni huc plane tanquam capra ad festum suum; et oculis meis repperi debitas delicias, et ἴδιον Poëtarum spectaculum. Incidi quippe in grandem struem et sylvam Poëmatum, quae Momenta Desultoria inscripserat. Lasciviebam inter schedas hasce, conspersa mille et mille Epigrammatibus folia, veluti inter nucum cumulos cercopithecus, aut in farris acervo curculio. Uti ex avido armorum contactu deprehensus fuit Achilles, potuissem et ego deprehendi ex sollicita chartarum volutatione. Hinniunt admissarii equi, cum equarum odor nares adflat. idem fere mihi evenire sensi ex conspectu tam procacis argumenti, quo pasci soleo, tanquam rore suo cicada. Nec contentus subitâ et perfunctoriâ lectione, precibus monitisque impetravi ab auctore, ut ea publici juris faceret. Quae enim ille edi operae precium non putabat, seculo doctissimo et acutissimo, adeoque inter amicos perire volebat, ego ut ingeniosissima et non obvii

---

[1]) De *Momenta desultoria* zagen in Juni het licht. Barlaeus had er lang op aangedrongen, dat H. zijne Latijnsche verzen zou laten drukken (vgl. *Epist.*, 831, 844), en deze had eindelijk toegegeven (vgl. Hooft's *Brieven*, IV, 397, 400). Van Baerle verzamelde de gedichten van H., bezorgde de uitgave en schreef eene voorrede voor het boek.

saporis eidem propinanda putabam. Displicebat foetus parenti suo, placuit susceptori; et quem pro derelicto habebat, ut bene natum excepi ulnis, et nunc eruditorum oculis ostento, uti famae gloriaeque, ita et invidiae securum. Familiare hoc magnis ingeniis, ut quae scribunt optima, damnent ipsi, aut quae artis documenta dissimulant per modestiam, aliorum esse judicii mavelint, quam sui. Et forte non est cujusvis de hoc studiorum genere judicare. Formarum censores plurimos habemus, boni et erecti carminis paucissimos. De illis sententiam dicere possunt etiam maxime deformes. De his non nisi Poëtae et ab eodem sidere tacti. Est ex illarum numero facultas Poëtica, quae actione et usu comparantur. Et uti idoneus rerum civilium judex esse nequit, qui se rebus et res sibi subduxit; ita poëmatis genium non capit, nisi ab eodem genio afflatus. Haec ipsa, quae vides, *Momenta* sunt, et quidem *Desultoria*. Momenta, quia pleraque nullo molimine, sed impetu scripta sunt, non conatu, sed nutu, non ad lentas clepsydrae moras, sed subito calore et quadam festinandi voluptate, ut veluti per tussiculas et interruptos singultus egesta videantur. Alia namque in castris inter lituos et tympana, alia domi inter supplicum flagitationes et amicorum officia nata sunt. quaedam equitanti, quaedam naviganti, quaedam ambulanti exciderunt. quod sane vitae genus uti longas moras nescit, et cunctationes fugit, ita praecipites subitosque animi motus amat. Desultoria sunt, quia cum non in castris solum, sed et in aulis alia se semper offerat rerum facies, alii hominum vultus, aliae curae, motus, jussa, non potuit non vagari mens libera et desultorie ferri in res varias. Distrahuntur nubes roridae a radiis Solaribus in guttulas minutissimas. nec aliter Autorem distraxere in diversa tumultus aulici bellicique, ut animum nunc [huc] celerem nunc illuc diviserit. tessella, dum aquarum superficiem ex obliquo jacta radit, saltuatim pergit. non secus, Principis sui subitis et iteratis imperiis avocatus, ad alia et alia deflexit et brevibus intervallis ad se rediit; non dissimilis Monomeris, Orientalibus populis, (si fides Gellio) singulis cruribus saltim currentibus. Non fertur uno tramite Poëta noster, sed in vagum, et quaquaversum cursitat. E coelo in terras, e terris in coelos rapitur. modo in sylvis, modo in montibus, modo in aquis est. ab urbibus in domos, ab his in urbes saltum facit. Jam illi vir, aut foemina aut maleferiatus aliquis carmen facit. a flammis et incendiis publicis accenditur, rapitur per vasta maris spatia, cum Meteoris assurgit et erigitur, mordet officiosam et inofficiosam supellectilem, in singulis humani corporis partibus dentem figit, per vicos et plateas ambulat veluti aedilis aliquis, et sine populi suffragio pronunciat. nullam mundi particulam eximit suis lusibus et commentis. Vapulant illi Sol, Luna, pluviae, grando, nix, fulmina, ignes fatui, totusque exercitus imperfectorum corporum. Specula, forfices, dentiscalpia, acus, digitabula, flabella, et nihil non istorum impedimentorum ut stultitiae nostrae argumentum traducit. ita prisco Poëtarum more Superos inferosque naturam omnem et artem, totam Sapientiae, totam Moriae pari libertate exercet. Laudat, vituperat, suadet, dissuadet, mulcet et asper est. speculatur cum Thalete, monet cum Socrate, censor est cum Catone, ridet cum Democrito,

flet cum Heraclito. acu pungit ipsum sartorem, penicillo suo perstringit pictorem, cum milite caesim et punctim agit, Thaidas et Nomentanos nepotes laedit aliâ, hoc est doctâ et dicaci cuspide, omnes singulosque Epigrammate. Est inter aviculas motacilla, quae in saltibus non magnis spatiis volitat, sed breves facit de arbore in arborem, de virgulto in virgultum discursus. Idem facit noster in hoc Operis sui salicto. arripit argumentum et deserit, intrat ut exeat, venit et abit, nec, uti scopulis conchae, diu uni immoratus, stationem, quâ steterat, relinquit. saepius incipit, saepius desinit, et repetitis exordiis multas absolvit fabulas, non sine verbere. Non invito ad lectionem sedentarios, et qui foetus lambere in longum tempus amant, ac continuâ mentis agitatione solidos dies fatigant, non absimiles vulturi, qui Tityi ac Promethei extis aeternum incubat, sed eos, quibus interrupta sunt otia, et divisi in plurima labores, quique in ipso conceptu pariunt. Nec ad Poëticum hoc epulum cupiam accedere tristes et tetricos Deos, quibus nonnisi suspirio exit vox, sed quibus erudita comitas et non ficta hilaritas et supercilî expers frons, et jecur molle et splen cachinnans in virtutibus sunt. Abesse jubeo vitilitigatores, et minutiarum anxios sectatores, qui ob voculae situm aut accentum, frontem corrugant, et fluctus in simpulo excitant. Quin et illos, qui cum noctuae sint, indignantur non videre se vim Epigrammatis obiter lecti. Etiam hic locum habet: qui nucleum esse vult, nucem frangat oportet. aquarum potoribus et in Boeotia natis haec non scribuntur, verum Lectori attento et cui repetita lectio secreta aperit. quae diluti et fatui saporis sunt, gustamus cum fastidio et contemptu, quae vero erecti, attentâ pitissatione, et frictione crebrisque morsicationibus. Joviales convivas, Scipiones [1]), Laelios, Augustos, Cicerones advoco, quibus suave est jocari sine noxa, ridere sine felle, quibus fabae et betae fabrorum prandia non sapiunt, sed asellos, et scaros, et apros et mullos in delitiis habent. Praestant hic condimenta cibis, juscula carnibus, acumina rebus, apparatus argumento, qui in rebus etiam vilissimis elegantissimus est. Fulgent fumi acuminum luce. res nihili inventione maximae fiunt. obtusa acuuntur ingenii solertia, et mira perspicacitate ipsae, ut ita loquar, cotes pungunt. Loquor citra gratiae spem. plurima sunt, quae Bilbilicum vatem provocant; acumine, verborum emphasi, materiae copiâ et ornatu. Veterum Graecorum et Romanorum acute dicta, allusiones et historiae hic illic inspersae pro gemmulis sunt et coralliis, quibus plateae, vici, lapides, utensilia, etiam corporis nostri particulae despectiores coronantur et splendent. Intercursat *τὸ ἠθικὸν τῷ Φυσικῷ, τὸ θυμικὸν τῷ ἐπιθυμητικῷ*, miscetur utile dulci, honestum utrique. jam Anacreonticum quid, jam Aristophanicum legis. Non unius pulpae sunt, quae sapis. Prodeunt in scenam mortalium ineptiae et multiformis fatuitas. in quam Satyram non scribere difficile est. Quare non pedes solum in Epigrammatibus, sed et dentes invenies et ungues, quod ajunt, in ulcere. Nemo vapulat bonus, nemo impune fert malus. Finguntur mali, non signantur. In rationis conceptibus

---

1) *Scipiones?* M. D.: *Mitiones.*

luditur ingenio, nullius odio. Characteres crede et ideas describi potius, quam exempla viventium. Grassabatur Ajax in sues, quas Graecos putabat. Etiam furiis correpti vates perstringunt, quos nesciunt. Utopia pro regno ipsis est, subditi Lestrygones, Phaeaces, Polyphemus, Circe, Calypso, a fictione sunt. Nemo in se dici putet, quod in vitium, et fieri saltem posse putet, quidquid exaggeratur ceu factum. Qui vatibus indignantur, lapidem mordent. non loquuntur ipsi. Pythius intus agit, quo inspirante non possunt non loqui. Non peccat, qui necessitate peccat, et Superûm afflatu. Quisquis legere haec Momenta vel Desulturas voles, momentaneus sis oportet et Desultorius. Ita nec irae ob hoc, nec amori ob aliud Epigramma longam moram dabis. Non ridebis diu ob hujus festivitatem, nec dolebis diu ob alterius naeniam. Fabulae totius partes et dramata sunt miles, studiosus, professor, sartor, pictor, princeps, lex, legatus, sacerdos, etc. ut Poëticam non particularem scientiam, sed universalem esse credas, quae nihil intactum indictumque sinit.

Fruere, Lector, commentis ingeniosissimis. Digessi ea in ordinem, ut potui; ipsam annorum seriem secutus. noluit sibi hoc negotii dari autor, et quae cuncta habebat contemptim, aliorum curae singula esse maluit, quam suae. Non hic canoras nugas et rerum inopes damus. Ab ea mente profecta sunt, quae castrorum vallis conclusa, ubique esse amat, et palatiis circumscripta spiritum extrudit latius in obvium quodcunque. Vbi tympana Martius furor pulsat, haec Apollinis citharam furore alio quatit. Evocata a Principibus pari fiduciâ Delo Phoebum Musasque arcessit, et jussus imperata facere a Dîs terrestribus, imperat coelestibus. Poëmata haec cum legis, in virtutum te area versari puta. Erga amicos candidus est vates et officiosissimus, in improbos acer, in Patriam pius, in Principes suos gratus, in hostes publicos animosus, in rebus laetis comis, in tristibus serius, in sacris religiosus. ut non boni vatis solummodo notas, sed et civis optimi ubique deprehendas. Qui famem publicam redimunt novi commeatus et luculentae frugis vecturâ, gratiam publicam merentur. Eandem et mihi deberi puto, qui desideria doctorum recreo sapidissimis bellariis. Si sapient tibi, evasisti maledictum meum. Si non sapient, exspue. Non fert thuris odorem ad stivam enutritus, nec erecti carminis fragrantiam gens Arcadum.

IN POEMATIA ET OTIA ILLUSTRIS VIRI CONSTANTINI HVGENII, EQUITIS, ZULICHEMI TOPARCHAE, CELSISSIMO PRINCIPI A CONSILIIS ET SECRETIS.

Constanter Patriae soli Patriaeque Parenti
Qui vacat, et soli vix vacat ipse sibi,
Vrbanis procul officiis castrisque relictis
Ipse suis hic se reddit, et ipse sibi.
Hic canit. et, quantum superest Patriaeque Patrique
Posteritas, tantum nunc vacat ille tibi.

Daniel Heinsius
ex tempore scribebat.

IN POËMATA DOMINI ZULICHEMII AD LECTOREM.

Enthea sydereae qui, Lector, acumina mentis
Tot sine labe sales deliciasque stupes;
Quae venereris habe: Nisi sis Deus ipse, Deive
Instar habens, tanto non capis aequa Viro.
Theod. Grasvvinckel [1]).

IN CONSTANTINI HUGENII POEMATA.

Hvgenidas nuper Musas cum forte rogarem,
Vt canerent domini laudibus apta sui;
Omnia cum possent, id solum posse negarunt;
Hoc illae vitium rusticitatis habent.
Caetera sollicitant nequicquam hic numina vates;
Hugenides illud non potuere Deae.
Marcus Zuerius Boxhornius [2]).

IN NOBILIS ET ILLUSTRIS SULICHEMII DOMINI OPUS POETICUM AD SAECULI NOSTRI BATAVIAE POËTAS.

Tolle caput, dejecta cohors, inhonoraque vatum
Turba, Poëtarum jam novus instat honos.
Sidera sublimi feriamus vertice cuncti,
Aethereâque velit quilibet ire viâ,
Nec sibi flectendas desperet Principis iras
Si quis in irato Principe Naso gemit,
Dum sacras quatit aula fides, vicinaque sceptro
Purpura Pierias vestit amica Deas.
Temporis haec fortuna mei est, quae falsa Quiritum
Gloria. Quis, Scythica dum dolet exul humo,
Quis fuit Ausonia magnatum doctus in aula?
Vel quis Doctorum, dic mihi, visus amans?
Quis vindex, Quis fautor erat? nemo, Hercule, nemo.
Ibat in exilium turba novena suum,
Barbarie capiente locum, cum surgere vates
Iussus; in augusta tunc nihil Vrbe fuit
Augusti, magnique nihil. Nunc sidera splendent
Altera, et aulai in culmine Musa sedet;
Proscribitque malas artes, attentaque praestat
Ora Ducum, et cunctis civibus una placet.
Admirande virûm, cui lotis carmina labris
Fundere, et in Furias intumuisse pias
Affectem, nisi tanta tuae spiramina mentis
Sola forent. mihi tu praecine, pone sequar.

[1]) Zie over hem blz. 153.
[2]) Zie over hem blz. 123.

Imus ego, tu summus eas. hoc ordine vates
Stant Batavi. noster Pollio in arte prior,
Mecaenas nos Belga praeit. Romana sequuntur
Nomina. tunc saecli gloria, vatis erat.
Nunc vatis quoque, sed vatum solius amantis
Hugenii, vel dic tersius, Eugenii est.

C. Boyus, ICtus [1]).

CIↃIↃCXLIV.

AD LECTOREM.

Quos legis, ingenii totidem miraculā, versus,
Heic lege quâ deceat lege stupere tibi.
Haec aliena locis, alieno tempore nata,
Hugenii cerebro tam bene nata vides.
Temporis haec puncto, si non ex tempore, fudit
Singula, quae punctum temporis omne ferent.
Ille Poëtarum Deus Otia fecerat olim,
Et praesens Batavûm Phoebus ephebus erat.
Hoc, dùm sustinuit vir tanta negotia solus,
Publica procurans commoda, panxit opus.
Non labor illud erat, sed desultorius altâ
Fronte remittentis seria lusus erat;
Usque stylum revocante manu, retrahentibus illam
Undique millenis sollicitudinibus.
Carmina secessum quaerunt scribentis; Apollo
Hic nequit Auriaci rebus abesse Jovis.
Illa tamen mediis ita deproperavit in actis,
Vt superent cultum, Phoebe Latine, tuum.
En tempus quo nata vides Epigrammata, Lector,
Cum venia poterant qualiacunque legi.
Natales nunc hisce locos, attende, docebo.
Ut magis obstupeas, id quoque scire tuum est.
Turbida castra, boans stabulum, palatia Martis
Horrea, trux pelagus contribuere locos.
Barbaries armata manu, Neptunius horror,
Aurigae, calo, mulio, nauta ferox,
Hortantis socios insana celeusmata nautae,
Clamor agasonum, jurgia, pugna, furor,
Quadrigae, quassata ratis, stridorque rudentum
Undique grandisonis obstrepuere modis.
Quadrupedes, bipedes asini, vinosa Gradivi

---

[1]) Cornelis Boey, geboren te Zierikzee, werd den 22sten Mei 1628 op 19jarigen leeftijd te Leiden als student ingeschreven. Hij vestigde zich later als advokaat in Den Haag, werd in 1651 Advokaat-fiskaal bij het Hof van Holland en in 1652 tevens Fiskaal bij den Hoogen Raad. Hij was gehuwd met Anna van Blockland en overleed den 2den Febr. 1665. Boey heeft Nederlandsche en Latijnsche gedichten geschreven.

Orgia, Bellonae Musica, Musa tubae,
Tympana rauca, minax lituus, vocumque virumque
Proelia pacatae concrepuere lyrae.
Perfidus Hugenii Boreas turbavit avenam,
Saeva Noti rabies barbita, plectra, fides.
Quis locus Aoniis inter loca Martia divis?
Collocat Aonias hic tamen ille deas.
Quis locus Aoniis inter Neptunia divis?
Hic tamen Aonias collocat ille deas.
Nempe suo totum circumfert pectore Pindum.
Sic ubi jussa fuit Musa venire venit.
Sic toties cum Marte coït, cum rege Profundi
Euterpe toties Hugeniana coït.
Sed coïtu venus omnis abest. neque pagina prurit
Ulla, meat chartâ virgine casta manus.
Ecce, locos scribentis habes, en tempora, lector,
Tempora momentum, castra salumque locos.
Hactenus ista. nihil dictis, nihil addimus ultra,
Caetera nec laudo, ne potuisse neger.

Henricus Bruno [1]).

IN HAGAM VOCALEM.

Quisquis es, Augustam peregre qui tendis ad Hagam,
Parce foris Hagam visere, vise domi.
Non opus est Hagam nunc ire, viator; ad Hagam
In patriâ lector stare, jacere potes.
Ante focum residens, natali lentus in umbrâ,
Haga potens quae sit tota videre potes.
Magnus eam, pedibus divino carmine vinctis,
Nunc tibi circumfert, nunc tibi donat Eques.
Nunc peregrina sibi, nunc se divisa per Orbem
Hugeniâ didicit se tibi voce loqui.
Templa, domus, lapides, vicique, viaeque loquuntur;
Ille pater vocum mille dat ora Loco.
Muta Loci natura, redi. mox Haga tacendo
Quale peroravit semper adoret opus.

---

[1]) Hendrik Bruno was een zoon van Maarten B., die te Alkmaar predikant was. Den 31sten Jan. 1635 werd hij op 14jarigen leeftijd als student te Leiden ingeschreven en in het Theologisch College opgenomen. Hij is een tijd lang gouverneur geweest van H.'s zoons, maar was niet geschikt om aan jongens onderwijs te geven. (Brief van H. aan zijn vader van 29 Jan. 1648; *Epist. Lat.*). Daarna was hij conrector aan de Latijnsche School te Hoorn, maar schijnt van zijn ambt te zijn ontzet en leefde toen in het Pietershof, als hij niet in Zierikzee de gast was van Rochus Hofferus, die, evenals H., een beschermer voor hem is geweest. Bruno heeft vele Lat. en Nederl. gedichten geschreven.

IN HOMINEM.

Non satis Hugenio vocalem versibus Hagam
Condere, vel saxis addere verba fuit.
Prodigio propiore diis adscribitur. ante
Vis hominum, linguae vis fuit ante loqui;
Solus homo semper solo fuit ore disertus:
HugenI eloquiis, ecce, vel ossa sonant.
Artibus HugenI jam toto corpore lingua,
Nec semel aut iterum garrula lingua sumus.
Lingua sumus pede, lingua manu. de vertice summo
Ad talos vox est Hugenianus Homo.
Quae mens, quis genius, quis spiritus hos agat artus,
Non DI, non homines, iste loquatur Homo.
In quo, muta suis linguis cum membra loquantur,
Garrula nunc oris lingua tacere potest.

Henricus Bruno.

SVMMA PRIVILEGII.

Cautum est diplomate Illustrium et Praepotentum DD. Ordinum Hollandiae et VVestfrisiae, ne quisquam insciis aut invitis Bonaventurâ et Abrahamo Elzeviriis, Constantini Hugenii, Equitis, Toparchae Zulichemii etc. Poemata Latina edita per Casparem Barlaeum, quaeve ejusdem Hugenii deinceps Belgicâ aliisve Linguis edi poterunt, intra quindecim annos proximos imprimat, imprimi curet, alibive quâcumque Linguâ aut formâ, in totum sive ex parte, impressa in hasce ipsorum ditiones importet aut vendat. Qui secus fecerit, ipsis exemplaribus et centum quinquaginta insuper florenis mulctetur. ut haec latius in ipso diplomate, dato Hagae Com. XIII. Maji, CIↃIↃCXLIV. et signato

I. de VVassenaer. VT.
inferius
Herb. van Beaumont.

De *Momenta Desultoria* zijn in 9 boeken verdeeld. Van deze bevat het eerste, *Farrago* getiteld, de grootere Latijnsche gedichten in de jaren 1625—1644 gesshreven. De 7 volgende boeken bevatten de kleinere gedichten, *Epigrammata*, uit dezelfde jaren; ook deze zijn ongeveer naar tijdsorde gerangschikt. Het 3de boek der *Epigrammata*, dat de *Meteorologia* behelst, is opgedragen aan Barlaeus (zie die opdracht boven, blz. 19). Het 7de boek, *Haga vocalis*, prijkt met het volgende lofdicht van Huygens' oudsten zoon (blz. 206):

IN PATRIS HAGAM VOCALEM.

Accipe facundam, facundo interprete, Vestam.
Iam nil quod taceat qua patet Orbis habet.
Linguae jura labant, et primus Hugenius Orbem
Edocuit toto corpore posse loqui.

Nulla Domus, Via nulla silet, molesve vetustae,
Horrida adorando saxa vetusta situ.
Saecula num timeat, vel edacia tempora Famae,
Qui facit in laudes garrula saxa suas?

Constantinus Hugenius F.

Boek VIII, de *Tricae morales*, is aan dien oudsten zoon opgedragen; zie die opdracht boven, blz. 307. Aan het werk zijn als *Appendix. Otiorvm Juvenilium Resegmina*, de Latijnsche verzen, die reeds in de *Otia* (1625) gedrukt waren, toegevoegd; zij worden ingeleid door de opdracht van dat boek aan Daniel Heinsius (zie dl. II, blz. 124 en 322).

REGISTER[1].

[1]) De eigennamen zijn gespatieerd gezet, de beginregels der gedichten zonder opschrift cursief. De haakjes ( ) duiden aan, dat een gedicht in het HS. een opschrift mist, doch dat dit er door den bewerker boven is geplaatst. De gedichten, die niet van Huygens zijn, worden aangeduid door de haakjes [ ].

1637.

1642.

1643.

1644.

JUN 14 1915

ERRATA.

Blz. 33, regel 17 *aphtis* lees: *aphthis*
„ 45, „ 21 *PAUCI* lees: *NAUCI.*
„ 122, „ 5 *In* lees: *Is*
„ „ „ 32 is weggelaten: *Is* K. b.: *In*
„ 133, staat boven aan de blz. 1638. Lees: 1642.
„ 143, regel 37 6*jarige* lees: 11*jarige*
„ 149, „ 13 *ET* lees: *E*

n. . .
. . .
. . .
. . .
. . .
. . .
. . .
. . .
. .
. .
. .
. . .
. .
. . .
. . .
. . .
. door
:kel,
ıde .
. .
. . .
. . }
. . }
. . }
. 5
. 9
. 9

34

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 01046 9560

DO NOT REMOVE
OR
MUTILATE CARD